JANE AUSTEN

JANE AUSTEN

EMMA

CAPITOLUL I.

EMMA WOODHOUSE, frumoasă, deşteaptă, bogată, cu un cămin minunat şi o fire veselă, părea să facă parte dintre aleşii soartei. Trecuseră douăzeci şi unu de ani de când era pe lume şi puţine lucruri o mâhniseră sau îi răniseră mândria.

Era cea mai mică dintre cele două fiice ale unui tată iubitor, care le răsfăţase mult, şi, ca urmare a căsătoriei surorii ei, devenise stăpâna casei la o vârstă destul de fragedă. Mama îi murise demult, aşa că nu-şi mai amintea decât vag mângâierile ei. Îi luase locul o femeie minunată, care, făcând slujba de guvernantă, îi oferea o dragoste aproape maternă.

Domnişoara Taylor locuia la familia Woodhouse de şaisprezece ani, mai degrabă ca prietenă decât ca guvernantă, şi ţinea mult la amândouă fetele, dar mai ales la Emma. Între ele exista acea intimitate care se naşte între surori. Chiar înainte ca domnişoara Taylor să fi demisionat oficial din slujbă, blândeţea firii ei o făcea să se poarte fără asprime şi odată îndepărtată umbra severităţii, ea şi Emma deveniseră prietene foarte apropiate. Emma făcea tot ce-i plăcea, căci, deşi respecta mult părerile domnişoarei Taylor, se conducea după propria ei judecată.

Ceea ce era cu adevărat rău în caracterul Emmei, era o tendinţă de a-şi impune prea mult voinţa şi o prea mare încredere în sine; acestea erau neajunsurile care ameninţau să-i umbrească bucuriile. Primejdia însă trecea neobservată deocamdată şi nu putea fi socotită o nenorocire.

Avu şi o mâhnire, uşoară, care nu avea de ce să-i apese sufletul. Domnişoara Taylor se căsători. Pierderea ei îi aduse prima întristare. În ziua nunţii acestei iubite prietene, Emma fu pentru întâia oară cuprinsă de gânduri triste. După nuntă, când mirii plecară, rămase singură cu tatăl ei la masa pregătită pentru cină, fără să poată spera că cineva le va înveseli ceasurile lungi de seară.

După masă, tatăl ei se retrase să doarmă şi Emma rămase cu gân-durile ei.

Împrejurarea promitea să fie fericită pentru prietena ei. Domnul Weston era un bărbat cu un caracter ireproşabil, avere destulă, vârstă potrivită şi purtare aleasă. Emma simţea chiar o satisfacţie la gândul că, generoasă şi dezinteresată, ea însăşi dorise şi făcuse totul pentru realizarea acestei căsătorii. Dar generozitatea i se întorcea împotrivă. Va simţi lipsa domnişoarei Taylor în fiecare minut al zilei. Îşi aminti de bunătatea ei – bunătatea şi afecţiunea pe care le ştia de şaisprezece ani —, cum o învăţase şi cum se jucase cu ea, de când avea cinci ani, cum, dedicându-i toate puterile, făcea tot ca ea să fie fericită când era sănătoasă şi-i stătea de veghe la căpătâi când era bolnavă. Tributul de recunoştinţă pentru acei ani era mare, dar intimitatea din ultimii şapte ani, egalitatea care se stabilise după căsătoria Isabellei, când rămăseseră numai ele două, era o amintire mai scumpă şi mai gingaşă. Fusese o prietenă şi o tovarăşă cum rar se întâlneşte: inteligentă, cultă, săritoare, blândă, cunoscând toate treburile familiei, arătând interes pentru binele tuturor, dar mai ales pentru Emma; fusese părtaşă la toate plăcerile şi planurile ei. Era fiinţa căreia putea să-i spună tot ce-i trecea prin minte şi care o iubea destul de mult pentru a-i trece cu vederea cusururile.

Cum va suporta ea această schimbare? Ce e drept, prietena ei se muta la numai o jumătate de milă depărtare de ei. Dar Emma ştia ce mare va fi diferenţa între doamna Weston, de care o va despărţi numai o jumătate de milă, şi

domnişoara Taylor, care locuia în aceeaşi casă cu ea; şi cu toate avantajele caracterului şi situaţiei ei, Emma era acum în primejdia de a suferi din cauza izolării spirituale. Îl iubea mult pe tatăl ei, dar el nu-i putea fi tovarăş, nu putea să fie partenerul ei într-o conversaţie fie serioasă, fie pe ton de glumă.

Diferenţa de vârstă (domnul Woodhouse nu se căsătorise tocmai tânăr) era accentuată de firea şi obiceiurile lui, căci, fiind toată viaţa cam bolnăvicios, nu-şi obosea nici mintea, nici trupul şi prin purtarea sa era mult mai bătrân decât anii pe care îi avea. Deşi era peste tot iubit pentru sufletul lui bun şi firea lui blândă, nu s-ar fi putut spune că strălucea prin darurile spiritului.

Sora ei, care în urma căsătoriei se mutase la Londra, la o distanţă relativ mică, de numai şaisprezece mile, era totuşi prea departe pentru vizite zilnice şi Emma avea să petreacă multe seri lungi şi plictisitoare de octombrie şi noiembrie până când Crăciunul urma să prilejuiască o nouă vizită a Isabellei, cu soţul şi copiii ei, care umpleau casa şi îi ofereau o încântătoare tovărăşie.

Highbury, satul acesta mare şi cu o populaţie aproape la fel de numeroasă ca a unui oraş şi din care Hartfield, în ciuda gazonului, propriu boschetelor şi numelui său, făcea parte, nu-i oferea pe nimeni de talia ei. Familia Woodhouse era socotită aici cea mai de frunte. Toţi îi priveau cu respect. Aveau multe cunoştinţe, căci tatăl ei se purta frumos cu toată lumea, dar n-ar fi acceptat pe nimeni în locul domnişoarei Taylor, nici pentru o jumătate de zi.

Schimbarea era tristă şi Emma nu avea decât să ofteze şi să-şi dorească lucruri imposibile, când tatăl ei se trezi şi trebui să devină din nou voioasă. Proasta lui dispoziţie trebuia risipită. Era un om cu nervii slabi, care se întrista uşor; îi iubea pe toţi cei din jurul său şi nu-i plăcea să se despartă de ei; îl supăra orice fel de schimbare. Căsătoria ca motiv de schimbare a situaţiei era pentru el ceva cu totul nesuferit; nu era nici acum împăcat cu faptul că fiica lui se

căsătorise şi nu putea vorbi despre ea decât cu multă compătimire, deşi fusese o căsătorie din dragoste, iar acum era nevoit să se despartă şi de domnişoara Taylor. Datorită obiceiurilor sale izvorâte dintr-un uşor egoism, şi pentru că nu putea crede că ceilalţi pot să aibă sentimente diferite de ale sale, era de părere că domnişoara Taylor săvârşise o faptă la fel de păgubitoare pentru ea ca şi pentru ei, şi ar fi folosit cu mult mai bine dacă ea şi-ar fi petrecut tot restul zilelor la Hartfield. Emma zâmbea şi flecărea cât se poate de veselă pentru a-l abate de la asemenea gânduri, dar, când se servi ceaiul, domnul Woodhouse nu se putu abţine de la a-şi repeta exclamaţia de la cină:

— Biata domnişoară Taylor, tare aş vrea s-o văd din nou aici. Ce păcat că domnului Weston i-a venit ideea s-o ia de nevastă!

— Nu pot să fiu de acord cu dumneata, tată, ştii prea bine! Domnul Weston e un bărbat atât de manierat, de vesel, de minunat, încât merită din plin o soţie bună. Şi doar nu voiai ca domnişoara Taylor să stea la noi toată viaţa şi să ssuporte toanele mele, când poate să aibă casa ei?

— Casa ei! Care-i, mă rog, avantajul că are casa ei? Casa asta e de trei ori mai mare şi tu n-ai niciodată toane, draga mea!

— Dar ne vom duce foarte des pe la ei şi ei vor veni pe la noi. Ne vom întâlni mereu. Noi trebuie să facem începutul. Trebuie să le facem vizita cuvenită după nuntă cât mai repede.

— Draga mea, cum o să mergem până acolo? Randalls e aşa de departe. Nu pot merge pe jos nici jumătate de drum.

— Nu tată, nimeni nu zice să mergi pe jos. Vom merge, bineînţeles, cu trăsura.

— Trăsura! Dar lui James n-o să-i convină să înhame caii pentru o distanţă atât de mică. Şi unde o să ţină caii în timpul vizitei?

— O să-i ţină în grajdul domnului Weston, tată. Ştii bine că am stabilit deja. Am discutat cu domnul Weston aseară. În

ce-l priveşte pe James, poţi să fii sigur că o să-i facă plăcere să meargă la Randalls iiindcă fata lui e servitoare acolo. Cred chiar că va fi bucuros să ne ducă numai acolo. Şi asta datorită dumitale tată! I-ai făcut rost Hannei de o slujbă bună. Nimeni nu s-a gândit la Hannah până nu i-ai pomenit dumneata numele – şi James îţi e foarte îndatorat.

— Îmi pare foarte bine că m-am gândit la ea. A fost un noroc. Nu vreau ca James să se creadă nedreptăţit, sub nici un motiv. Sunt sigur că va fi o servitoare excelentă; e politicoasă şi vorbeşte frumos. Am o părere minunată despre ea. De câte ori mă vede îmi face o reverenţă şi mă întreabă ce mai fac într-un fel foarte drăguţ, şi când ai adus-o aici să coasă, am observat că totdeauna întorcea cheia aşa cum trebuie şi nu trântea uşa. Sunt sigur că va fi o servitoare minunată. Şi pentru domnişoara Taylor va fi o mingâiere să aibă în preajmă pe cineva cunoscut. De câte ori James se va duce să-şi vadă fata, va primi veşti de la noi. El îi va spune cum o ducem.

Emma făcu totul să îndrepte gândurile tatălui ei în această mai fericită direcţie şi spera că, ajutată de jocul de table, va reuşi să-l facă să suporte seara iar ea să aibă de luptat numai cu propriile ei regrete. Aşezară masa pentru table, dar îndată după aceea sosi un musafir şi tablele deveniră inutile.

Domnul Knightley, un bărbat inteligent, de vreo treizeci şi şapte – treizeci şi opt de ani, era nu numai un foarte vechi şi intim prieten al familiei, dar şi legat în mod special de ei, fiind fratele mai mare al soţului Isiabellei. Locuia cam la o milă distanţă de Highbury şi venea foarte des în casă, primit cu multă plăcere, iar acum fu întâmpinat cu şi mai multă căldură, căci venea de la rudele comune din Londra. Se întorsese târziu, la ora cinei, după o absenţă de câteva zile, şi acum sosea la Hartfield să aducă vestea că în Brunswick Square toate sunt bune. Această împrejurare fericită îl învioră un timp pe domnul Woodhouse. Domnul Knightley era un om vesel, care îi plăcea, şi nenumăratele lui întrebări

despre „biata Isabella şi copiii ei” primiră un răspuns mulţumitor. Când toate acestea se sfârşiră, domnul Woodhouse observă plin de recunoştinţă:

— Foarte drăguţ din partea dumitale, domnule Knightley, să ieşi din casă la vremea asta, ca să vii la noi. Mi-e teamă că n-a fost o plimbare prea plăcută.

— Da de unde, domnule. E o noapte frumoasă, cu lună, şi e aşa de cald că nu mă pot apropia de foc.

— Dar trebuie să fie foarte umed şi mult noroi pe jos. N-aş vrea să răceşti.

— Noroi, domnule? Uitaţi-vă la pantofii mei! Nici un strop.

— Cam ciudat, ştii, a plouat foarte mult zilele astea. A plouat îngrozitor de tare, cam jumătate de oră, când eram la micul dejun. Eu chiar voiam să se amâne nunta.

— Apropo, nu v-am urat fericire. Ştiu foarte bine ce fel de fericire simţiţi şi nu m-am grăbit cu felicitările. Dar cred că totul a mers destul de bine. Cum a fost? Cine-a plâns mai mult?

— Ah, biata domnişoară Taylor, tristă întâmplare!

— Bietul domn şi biata domnişoară Woodhouse, dacă vreţi; dar n-aş zice „biata domnişoară Taylor”. Am multă consideraţie pentru dumneavoastră şi pentru Emma, dar când vine vorba de a depinde sau nu de cineva! în orice caz, cred că e mai bine să trebuiască să faci pe plac la unul, decât la doi.

— Mai ales când unul din cei doi e o fiinţă aşa de năzuroasă şi mofturoasă, zise Emma în glumă. Asta voiai să spui, domnule, nu? Şi ai fi spus-o, dacă tata n-ar fi fost de faţă.

— Cred că e adevărat, draga mea, într-adevăr, zise domnul Woodhouse cu un oftat. Mi-e teamă că uneori sunt foarte năzuros şi mofturos.

— Dragă tată, doar nu crezi că mă gândeam la dumneata, sau presupuneam că domnul Knightley s-ar gândi la dumneata. Ce idee îngrozitoare! Nu, eu mă gândeam la mine. Domnului Knightley îi place să-mi caute pricină, ştii,

aşa în glumă. E numai o glumă. Totdeauna ne spunem orice unul altuia.

Domnul Knightley era de fapt unul dintre puţinii oameni care îi puteau găsi cusururi Emmei şi singurul care i le spunea. Şi, deşi asta nu-i plăcea în mod deosebit nici Emmei, îi era teamă că tatăl ei va fi şi mai puţin încântat să afle că există persoane care nu o găsesc perfectă.

— Emma ştie că nu o flatez niciodată, zise domnul Knightley, dar nu mă refeream la nimeni în special. Domnişoara Taylor era obişnuită să facă pe plac la doi, acum nu va avea decât unul. Se pare că e spre câştigul ei.

— Da, zise Emma, dorind să încheie subiectul, voiai să ştii cum a fost la nuntă. Am plăcerea să-ţi spun că ne-am purtat cu toţii minunat. Toţi au fost punctuali, toţi arătau bine, nici o lacrimă, nici o mutră plouată. Ştiam cu toţii că ne va despărţi numai o jumătate de milă şi că ne vom vedea cu siguranţă în fiecare zi.

— Emma, draga de ea, suportă totul aşa de bine, zise tatăl ei, dar, domnule Knightley, zău, îi pare rău c-a pierdut-o pe biata domnişoară Taylor, şi sunt sigur că îi va fi foarte dor de ea.

Emma întoarse capul ca să-şi ascundă faţa răvăşită de zâmbete şi lacrimi.

— Ar fi imposibil ca Emmei să nu-i fie dor de o asemenea tovarăşă, zise domnul Knightley. N-am iubi-o atât dacă am crede aşa ceva. Dar ea ştie că această căsătorie e spre binele domnişoarei Taylor. Ştie cât de avantajos este, la vârstă domnişoarei Taylor, să se aşeze la casa ei şi ce important e pentru ea să-şi asigure bătrâneţile şi deci nu se poate lăsa copleşită de durere când trebuie să se bucure. Toţi prietenii trebuie să fie bucuroşi că domnişoara Taylor s-a măritat aşa de bine.

— Şi aţi uitat că mai am un motiv să fiu fericită, zise Emma, şi încă unul foarte serios – acela că eu am pus la cale această căsătorie. Eu am pus-o la cale, după cum ştiţi, de acum patru ani. Şi acum, satisfacţia că a avut loc şi că am

avut dreptate, când atâţia spuneau că domnul Weston nu se mai însoară, mă poate consola pentru orice.

Domnul Knightley clătină din cap. Tatăl ei răspunse drăgăstos:

— Draga mea, tare mult aş vrea să nu mai pui la cale căsătorii şi să nu mai ghiceşti viitorul, căci tot ce spui se adevereşte. Te rog, nu mai pune la cale căsătorii!

— Promit să nu pun niciuna la cale pentru mine, tată, dar pentru alţii, trebuie! E extrem de hazliu. Şi după un asemenea succes… Ştiţi, toată lumea spunea că domnul Weston nu se mai însoară, da, zău! Domnul Weston, care era de atâta vreme văduv şi părea aşa de mulţumit fără soţie, aşa de ocupat mereu cu afacerile de la oraş şi cu prietenii lui de aici, totdeauna bine primit oriunde se ducea, totdeauna vesel, domnul Weston n-ar fi fost nevoit să petreacă nici o seară de unul singur, dacă nu voia. O, nu, domnul Weston nu se va mai căsători. Unii vorbeau chiar de o făgăduială făcută soţiei pe patul de moarte, iar alţii ziceau că fiul şi cumnatul nu-l lasă. Se spuneau tot felul de tâmpenii pe seama lui, pe tonul cel mai serios, dar eu n-am crezut nimic. Din ziua când, acum vreo patru ani, domnişoara Taylor şi cu mine l-am întâlnit pe Broadway Lane, şi a fost atât de amabil să se repeadă la magazinul lui Mitchell să împrumute două umbrele pentru noi, pentru că începuse să burniţeze, mi-am pus în gând să-i căsătoresc. Am început să pun la cale căsătoria chiar din acel moment şi acum, când sunt răsplătită cu un asemenea succes, dragă tată, cum vrei să renunţ la a pune la cale căsătorii?

— Nu înţeleg ce înseamnă pentru tine succes, zise domnul Knightley. Succesul presupune străduanie. Ţi-ai petrecut timpul cu destul folos dacă de patru ani te străduieşti să faci căsătoria asta. E o ocupaţie frumoasă pentru mintea unei domnişoare, dar dacă, ceea ce cred că e mai degrabă adevărat, ceea ce numeşti tu „a pune la cale căsătoria”, înseamnă a-ţi face planuri numai, şi a-ţi zice într-o doară „Ce bine ar fi dacă domnul Weston ar lua-o de soţie pe

domnişoara Taylor”, şi a-ţi repeta fraza din când în când, de ce vorbeşti despre succes? Care e meritul tău, de ce eşti mândră? Ai avut norocul să ghiceşti şi atâta tot!

— Şi dumneata, n-ai cunoscut niciodată plăcerea şi triumful norocului de a ghici adevărul? îmi pare rău pentru dumneata, te socoteam mai inteligent, căci, crede-mă, norocul de a ghici nu e noroc pur şi simplu, trebuie să ai har. Cât despre cuvântul succes, care nu-ţi place, nu înţeleg de ce nu aş avea nici un drept la el. Ai făcut două presupuneri interesante, dar nu crezi că se poate face şi o a treia, că există ceva între a face totul şi a nu face nimic? Dacă n-aş fi încurajat vizitele domnului Weston aici, n-aş fi făcut unele aluzii, n-aş fi rezolvat micile probleme, putea să nu iasă nimic. Cred că ştii foarte bine casa noastră ca să înţelegi despre ce vorbesc.

— Un bărbat cinstit şi cu inima deschisă ca domnul Weston şi o femeie înţeleaptă şi modestă ca domnişoara Taylor pot să-şi vadă şi singuri de treburi. E posibil ca, pentru că te-ai amestecat, să-ţi fi făcut mai degrabă ţie un rău decât lor un bine.

— Emma nu se gândeşte niciodată la ea dacă poate face un bine altora, interveni domnul Woodhouse, înţelegând numai pe jumătate. Dar, draga mea, te rog, nu mai pune la cale căsătorii, astea sunt nişte prostii care strică armonia familiei.

— Numai una tată, numai pentru domnul Elton. Bietul domn Elton! îţi place domnul Elton, tată, nu-i aşa? Trebuie să-i caut o nevastă! Nimeni din Highbury nu-l merită şi e aici aproape de un an, şi şi-a aranjat casa aşa de frumos, ar fi o ruşine să rămână burlac. Şi azi, când le-a împreunat mâinile la miri, mă gândeam că şi-ar dori să i se oficieze şi lui o asemenea slujbă. Îl simpatizez mult pe domnul Elton şi cred că e singurul mod de a-i face un serviciu.

— Domnul Elton e un tânăr foarte drăguţ, desigur, şi foarte bun băiat, şi am multă stimă pentru el. Dar dacă vrei să-i acorzi atenţie, invită-l într-o zi la masă. E mult mai bine

aşa. Şi poate că domnului Knightley îi va face plăcere să-l cunoască.

— Cu multă plăcere, oricând, zise domnul Knightley, râzând, şi sunt întru totul de acord că e mult mai bine aşa. Invită-l la masă, Emma, şi serveşte-l cu peştele şi puiul cel mai bun, dar lasă-l să-şi aleagă singur nevasta! Crede-mă, un bărbat de douăzeci şi şase, sau douăzeci şi şapte de ani, poate să-şi poarte singur de grijă!

CAPITOLUL II.

Domnul Weston se născuse la High-Bury, într-o familie respectabilă, care se ridicase în rândurile nobilimii de câteva generaţii. Primise o creştere aleasă, dar, căpătând de timpuriu o oarecare independenţă, nu găsise cu cale să urmeze îndeletnicirile practice ale fraţilor săi şi, căutând satisfacţie pentru spiritul lui vesel şi firea-i sociabilă, se înrola în miliţia comitatului care tocmai atunci se înfiinţase.

Căpitanul Weston era iubit de toată lumea, şi când, datorită împrejurărilor vieţii sale militare, o cunoscu pe domnişoara Churchill, dintr-o bună familie din Yorksihire, şi domnişoara Churchill se îndrăgosti de el, nimeni nu se miră, în afară de fratele şi cumnata ei, care nu-l cunoşteau şi, plini de mândrie şi aroganţă, socoteau că înrudirea aceasta îi înjoseşte.

Totuşi, domnişoara Churchill fiind majoră şi cu depline drepturi asupra averii ei – care era destul de neînsemnată în comparaţie cu proprietăţile familiei —, nu putu fi abătută de la gândul căsătoriei. Aceasta avu loc spre marea umilinţă a doamnei şi domnului Churchill, care o dădură afară cu toată politeţea cuvenită. Era o înrudire nepotrivită şi nu aducea nimănui fericire. Se pare însă că doamna Weston îşi găsise totuşi fericirea în ea, pentru că avea de acum un soţ, a cărui inimă fierbinte şi fire duioasă îl făceau să-i ofere totul în schimbul amabilităţii de a se fi îndrăgostit de el; dar, deşi firea ei nu era rea, nu era nici dintre cele mai bune. Fusese destul de hotărâtă pentru a-şi impune voinţa împotriva fratelui ei, dar nu şi pentru a-şi potoli anumite

regrete nesocotite cu privire la supărarea lui nefirească, sau dorul după luxul casei pe care o părăsise. Cheltuiau mai mult decât le permiteau veniturile, dar traiul lor era modest faţă de Enscombe. Nu încetă să-şi iubească bărbatul, dar dorea să fie în acelaşi timp soţia căpitanului Weston şi domnişoara Churchill de la Enscombe.

Căpitanul Weston, despre care se credea, mai ales în familia Churchill, că a făcut o partidă extraordinară, se dovedi a fi de fapt în pierdere, pentru că, atunci când soţia lui muri, după trei ani de căsătorie, el era mai sărac decât la început şi avea şi un copil de întreţinut. Totuşi, fu repede uşurat de această din urmă povară. Băiatul fusese, la fel ca şi boala prelungită a mamei, de natură să înduioşeze rudele, un prilej de oarecare împăcare. Doamna şi domnul Churchill, nemaiavând copii şi nici nepoţi, se oferiră să-i poarte de grijă lui Frank, după moartea mamei sale. Tatăl avea probabil unele reţineri, dar ele fură învinse de gândul că băiatul era dat în grija bogatei familii Churchill, iar el putea să-şi vadă de treburi şi să-şi îndrepte mai uşor situaţia.

Se cerea o schimbare radicală. Părăsi haina militară şi se apucă de comerţ. Fraţii lui erau deja bine cunoscuţi în lumea afacerilor la Londra şi nu-i fu greu să facă începutul. Era o preocupare care-i absorbea destul timp. Mai avea încă o căsuţă în High-bury, unde îşi petrecea cele mai multe zile de odihnă şi, împărţindu-se între ocupaţiile folositoare şi plăcerile societăţii, se mai scurseră încă optsprezece, douăzeci de ani din viaţa lui senină. Ajunsese, în acest răstimp, să strângă ceva bani, destui ca să cumpere o mică proprietate din apropiere de Highbury, pe care şi-o dorise de mult, destui ca să se însoare cu o femeie fără zestre ca domnişoara Taylor şi să trăiască după dorinţele şi firea lui prietenoasă.

De câtăva vreme, domnişoara Taylor începuse să facă parte din planurile sale, dar nefiind vorba de o pasiune tiranică, tinerească, rămase neclintit în hotărârea de a se

căsători numai după cumpărarea moşiei Randalls şi aşteptă cu nerăbdare ca proprietatea să fie scoasă în vânzare. Îşi urmărise cu statornicie scopurile până la realizarea lor. Făcuse avere, cumpărase casa şi îşi câştigase soţia; începea o nouă perioadă în viaţa lui, care promitea sa fie mult mai fericită decât prima. Nu fusese niciodată un om nenorocit; firea sa îl ferise de asta chiar în prima lui căsătorie. Dar această a doua căsnicie urma să-i arate cât de încântătoare poate fi o femeie cu adevărat înţeleaptă şi plăcută şi de asemenea să-i dea cea mai fericită dovadă că e mult mai bine să alegi decât sa fii ales, să inspiri recunoştinţă, decât să fii dator a o arăta.

Nu avea să-şi facă plăcere decât sieşi prin această alegere; averea îi aparţinea în întregime. Cât despre Frank, se ştia aproape sigur că va deveni moştenitorul unchiului său, adopţiunea devenise declarată când, la majorat, Frank luase numele de Churchill. Era deci puţin probabil ca el să aibă nevoie de ajutorul tatălui său. Domnul Weston nu bănuia nimic de acest fel. Mătuşa era o femeie capricioasă şi îşi domina întru totul soţul, dar ca tată, nu-şi putea închipui că un capriciu ar putea fi atât de puternic încât să lovească în cineva atât de scump, pe bună dreptate scump. În fiecare an îl vedea pe fiul său la Londra şi era mândru de el; îl lăuda mereu prin Highbury şi localnicii începură, la rândul lor, să fie mândri de el. Era considerat ca unul din partea locului şi meritele şi speranţele sale deveniseră o preocupare a tuturor.

Domnul Frank Churchill era una din mândriile oraşului şi mulţi erau curioşi să-l cunoască, deşi el nu răspundea acestui compliment, căci nu venise la Highbury niciodată. Se vorbise mult despre vizita pe care urma să i-o facă tatălui său, dar aceasta nu avusese încă loc.

Acum, cu ocazia căsătoriei, i se sugerase pe departe că ar trebui să-şi viziteze în sfârşit tatăl, ca o datorie de bună-cuviinţă. Părerea fu unanim împărtăşită, atât atunci când doamna Perry luă ceaiul la doamna şi domnişoara Bates, cât

şi atunci când doamna şi domnişoara Bateş întoarseră vizita. Acum era momentul ca domnul Frank Churchill să sosească la Highbury şi speranţa crescu atunci când se află că îi scrisese mamei lui adoptive cu ocazia ceremoniei. Timp de câteva zile, în orice conversaţie din Highbury se menţiona frumoasa scrisoare primită de doamna Weston. „Cred că ai auzit de frumoasa scrisoare pe care domnul Churchill i-a scris-o doamnei Weston? Am aflat că e o scrisoare foarte frumoasă. Mi-a spus domnul Woodhouse, care a citit-o şi zice că n-a mai văzut aşa scrisoare frumoasă de când e.”

Era în adevăr a scrisoare mult lăudată. Doamna Weston, desigur, avea o foarte bună părere despre tânăr şi această plăcută amabilitate era o dovadă grăitoare de bună creştere şi se adăuga fericit şirului de felicitări şi urări de bine pe care le prilejuise căsătoria ei. Ştia că e o femeie norocoasă şi avea destulă experienţă ca să-şi dea seama ce noroc a dat peste ea. Singurul regret era despărţirea de cei dragi, a căror prietenie pentru ea nu se răcise niciodată şi care suportau greu lipsa ei.

Ştia că, din când în când, le va fi dor de ea şi nu-şi putea reţine tristeţea la gândul că Emma era lipsită de plăcerile ei obişnuite şi se plictisea fără ea, dar, draga de Emma, avea destulă tărie de caracter. Putea să facă faţă împrejurării mult mai bine decât alte fete şi avea bun simţ, minte şi energie, care, se putea spera, o vor ajuta să treacă prin micile necazuri şi privaţiuni. Avea o mare mângâiere că distanţa intre Randalls şi Hartfield era mică şi uşor de străbătut pe jos, chiar pentru o femeie singură şi anotimpul rece care venea nu putea deveni o piedică în calea vizitelor aproape zilnice, date fiind bunătatea şi posibilităţile domnului Weston.

Doamna Weston îşi petrecea ore în şir gândindu-se cu recunoştinţă la situaţia ei cea nouă şi numai în rare momente era cuprinsă de regrete. Mulţumirea ei, mai mult decât mulţumire am putea zice, era atât de îndreptăţită şi

făţişă, încât Emma, deşi îşi cunoştea bine tatăl, era uneori uimită de compătimirile lui pentru „biata domnişoară Taylor”, fie atunci când plecau de la Randalls şi o lăsau în căldura propriului ei cămin, fie când ea pleca de la Hartfield, împreună cu bărbatul ei, în trăsura ei proprie. Cu toate acestea, nu se întâmpla niciodată să plece fără ca domnul Woodhouse să suspine uşor, zicând:

— Ah, biata domnişoară Taylor! I-ar părea atât de bine să rămână!

Nu era nici o perspectivă ca domnişoara Taylor să mai poată fi recuperata, dar nici ca domnul Woodhouse să înceteze să-i plângă de milă. După câteva săptămâni domnul Woodhouse se simţea însă ceva mai uşurat. Vecinii încetaseră să-l mai felicite; nu mai era sâcâit de urările de bine pentru un eveniment atât de trist. Şi, tortul de nuntă, care fusese pentru el mare prilej de supărare, se termină în fine. Stomacul său nu suporta grăsimile şi niciodată nu putea să-şi închipuie că ceilalţi pot mânca ceva gras. Ceea ce nu era bun pentru el, socotea că e nepotrivit pentru oricine altcineva şi, prin urmare, încercase în mod serios să-i abată pe toţi de la ideea de a face un tort, şi când se dovedise imposibil, încercase, tot în mod serios, să-i împiedice să-l mănânce. Îşi dăduse chiar osteneala să ceară o consultaţie domnului Perry, farmacistul, asupra acestei probleme. Domnul Perry era un om inteligent şi manierat, al” cărui vizite dese erau mângâierea vieţii domnului Woodhouse, şi atunci când i se ceru sfatul, nu putu decât să spună tuturor(deşi se pare împotriva înclinaţiilor sale) că tortul face rău la mulţi, ba chiar la cei mai mulţi oameni, în. afară de cazul că e mâncat în porţii mici. Având ca sprijin o atare părere, care coincidea cu a sa, domnul Woodhouse spera să poată influenţa apetitul fiecărui musafir al perechii proaspăt căsătorite; şi totuşi, tortul fu mâncat, iar spiritul lui generos nu avu linişte până când nu dispăru şi ultima fărâmitură.

Umblau prin Highbury nişte zvonuri ciudate, cum că toţi copiii din familia Perry au fost văzuţi cu câte o felie mare de tort în mână, dar domnul Woodhouse refuza să creadă aşa ceva.

CAPITOLUL III.

Domnul Woodhouse era prietenos şi sociabil, dar într-un fel aparte. Era foarte bucuros ca prietenii să vină să-l vadă şi, din mai multe motive, între care faptul că locuia de atâta vreme la Hartfield, că era bun din fire şi că avea o asemenea avere, casă şi fiică, el putea să-şi impună voinţa în ce priveşte vizitele, asupra celor din micul său cerc. Nu prea se întâlnea cu familiile care nu făceau parte din acest cerc; spaima lui de ore târzii şi petreceri cu multă lume îl făcea să nu dorească alte cunoştinţe în afara celor dispuşi să-l viziteze aşa cum voia el. Din fericire, se găseau destul de mulţi dintre aceştia prin apropiere, căci Randalls era în aceeaşi parohie cu Highbury, iar Donwell Abbey, unde locuia domnul Knightley, în parohia vecină.

Destul de des, mai ales din dorinţa Emmei, cei mai apropiaţi erau invitaţi la masă, dar el prefera să-i invite seara, după cină; şi, în afară de cazul că îşi închipuia că nu se simte destul de bine pentru a primi oaspeţi, nu trecea seară din săptămână fără ca Emma să întindă masa pentru jocul de cărţi.

Doamna şi domnul Weston, precum şi domnul Knightley erau invitaţi în virtutea stimei şi respectului care se stabilise de mult între ei, iar domnul Elton, un tânăr care locuia singur fără ca asta să-i fie pe plac, nu era deloc în primejdie să piardă favoarea de a schimba singurătatea serilor sale pentru societatea distinsă din salonul domnului Woodhouse şi zâmbetele încântătoarei sale fiice.

După aceştia, urma o altă serie de obişnuiţi ai casei: printre persoanele, întotdeauna gata să răspundă unei invitaţii la o partidă de cărţi, din partea celor de la Hartfield, se numărau doamna şi domnişoara Bates şi doamna Goddard, care erau atât de des aduse aici şi

conduse acasă cu trăsura, încât domnul Woodhouse nu mai socotea că asta ar fi o greutate pentru James şi pentru cai. Dacă le-ar fi adus şi dus numai o dată pe an, ar fi fost o adevărată nenorocire.

Doamna Bates, văduva răposatului vicar din Highbury, era atât de bătrână că nu mai era în stare decât să bea ceai şi să joace cărţi. Locuia împreună cu fiica ei, care nu era măritată, şi trăiau din mijloace modeste. Se bucura de toată stima şi respectul cuvenite unei doamne bătrâne şi inofensive într-o situaţie grea. Fiica ei avea o popularitate neobişnuită pentru o femeie nici tânără nici bogată, nici frumoasă şi nici măritată. Domnişoara Bates nu avea absolut nici o şansă de a-şi câştiga o poziţie în societate; nici măcar nu avea acea superioritate intelectuală care îi atrage pe cei din jur sau inspiră un respect amestecat cu teamă celor care ne urăsc.

Nu se putuse lăuda niciodată cu frumuseţea sau inteligenţa ei şi tinereţea îi trecuse pe neobservate, iar acum se dedica îngrijirii mamei ei bolnave şi străduaniei de a trăi cât se poate de cuviincios din micul venit pe care îl avea. Şi, totuşi, era o femeie fericită, al cărei nume nimeni nu-l pronunţa fără simpatie. Numai bunăvoinţa ei generală şi firea mulţumită puteau să înfăptuiască asemenea minuni. Iubea pe toată lumea, dorea fericirea tuturor, observa imediat meritele fiecăruia; se socotea fiinţa cea mai fericită pentru că avea o mamă atât de minunată şi atâţia vecini şi prieteni buni şi o casă din care nu lipsea nimic. Simplitatea şi voioşia firii sale, mulţumirea şi recunoştinţa făceau să fie iubită de toată lumea şi erau o mină de fericire pentru ea însăşi. Vorbea foarte mult, despre orice fleac, ceea ce îi plăcea tare de tot domnului Woodhouse, care era întotdeauna bucuros să flecărească şi să bârfească fără răutate.

Doamna Goddard era directoarea unei şcoli – nu a unui liceu sau institut sau ceva de acest fel, care este recomandat în fraze lungi şi pline de emfază prostească,

pentru îmbinarea metodelor liberale cu educaţia morală pe baza unor principii şi sisteme noi, şi unde tinerele fete, în schimbul unei sume grase, îşi strică sănătatea şi se umplu de ifose. Era o şcoală în toată regula, cinstită, de modă veche, cu internat, unde se oferea o cantitate modestă de învăţătură contra unui preţ modest şi unde fetele pot fi trimise pentru a căpăta puţină distincţie şi cunoştinţe, fără să fie puse în primejdia de a se întoarce acasă geniale. Şcoala doamnei Goddard avea o reputaţie bine stabilită şi pe bună dreptate, pentru că se ştia că Highbury e un loc foarte sănătos; avea o casă mare, cu grădină, le dădea fetelor mâncare bună şi hrănitoare şi, vara, le lăsa să se joace afară cât pofteau şi iarna le pansa cu mâna ei degerăturile. Nu era, prin urmare, nici o minune că, în drumul spre biserică, era urmată de douăzeci de perechi de domnişoare. Era o femeie nu prea frumoasă, cu o fire de mamă; muncise mult în tinereţe, iar acum se simţea îndreptăţită să-şi ofere plăcerea unei vizite; şi pentru că datora mult domnului Woodhouse, se credea în mod special obligată ca, pentru el, să-şi lase salonaşul ei curat şi să vină, de câte ori avea ocazia, cu o broderie în mână, pentru a câştiga sau pierde câţiva bănuţi la cărţi, în jurul focului.

Acestea erau doamnele pe care Emma putea oricând conta şi ea, fericită să le invite de dragul tatălui ei, dar, în ceea ce o Privea, tovărăşia lor nu o putea consola deloc pentru pierderea doamnei Weston. Era încântată când tatăl ei se simţea bine şi că făcea aranjamente atât de bune, dar prozaismul celor trei femei o făcea să simtă cum o copleşeşte banalitatea de care se temea.

Într-o dimineaţă, pe când stătea şi aştepta să-şi încheie ziua în felul acesta monoton, i se aduse un bileţel,de la doamna God-dard, care îi cerea în termenii cei mai respectuoşi permisiunea de a o aduce şi pe domnişoara Smith: o cerere binevenită, pentru că domnişoara Smith era o tânără de şaptesprezece ani, pe care Emma o cunoştea din vedere şi pentru care avea oarecare interes,

fiindcă era frumoasă. Aşa că drăgălaşa stăpână a conacului trimise ca răspuns o invitaţie plină de graţie şi scăpă astfel şi de spaima de a petrece o seară uricioasă.

Harriet Smith era fiica naturală a cuiva. Cineva o adusese, cu câţiva ani în urmă, la şcoala doamnei Goddard şi cineva o ajutase să treacă de la condiţia de internă la cea de chiriaşă. Cam asta se ştia despre ea. Nu părea să aibă prieteni în afară de cei pe care şi-i făcuse la Highbury şi tocmai se întorsese dintr-o vizită la ţară, la nişte domnişoare care îi fuseseră colege de şcoală.

Era o fată foarte drăguţă şi genul ei de frumuseţe îi plăcea Emmei în mod deosebit. Era scundă, plinuţă şi blondă, cu obrajii roşii şi ochii albaştri, păr de culoare deschisă, trăsături regulate şi în general o înfăţişare foarte atrăgătoare. Înainte ca vizita să fi luat sfârşit, Emma era încântată de purtarea ei şi foarte hotărâtă să se împrietenească cu ea. Nu o izbise nimic din cale afară de inteligent în conversaţia domnişoarei Smith, dar o găsea foarte simpatică – timidă, atât cât trebuie şi dornică să vorbească, fără a încerca să se impună, arătând cuvenitul respect şi recunoştinţă pentru că fusese primită la Hartfield. Era atât de sincer impresionată de eleganţa şi superioritatea casei de la Hartfield faţă de tot ceea ce văzuse ea până atunci, încât era limpede că are gust şi merită să fie încurajată. Trebuie să fie încurajată. Acei dulci ochi albaştri şi toate darurile ei naturale nu trebuie irosite în societatea proastă din Highbury. Cunoştinţele pe care şi le făcuse deja nu erau de talia ei. Prietenia celor de care abia se despărţise, deşi erau oameni cumsecade, nu putea decât s-o păgubească. Era vorba de cei din familia Martin, pe care Emma îi cunoştea, căci închiriaseră o fermă destul de mare a domnului Knightley şi locuiau în parohia Donwell. Ştia că sunt oameni de încredere şi că domnul Knightley îi laudă, dar sunt cu siguranţă grosolani şi lipsiţi de educaţie, şi intimitatea cu ei era cu totul nepotrivită pentru o fată căreia nu-i lipsea decât puţină învăţătură şi manieră pentru

a fi desăvârşită. Ea va fi aceea care o va supraveghea, o va învăţa, o va despărţi de societatea de proastă calitate şi o va prezenta în lumea bună, ea îi va modela părerile şi purtarea. Va fi o ocupaţie interesantă, dovedind bunele ei intenţii, foarte potrivită cu situaţia ei, cu posibilităţile şi disponibilităţile ei.

Fu atât de ocupată să admire cei doi ochi albaştri, să vorbească şi să asculte, să-şi facă toate aceste planuri în momentele de tăcere, încât seara trecu neobişnuit de repede, şi gustările, care se serveau de regulă la sfârşitul unei asemenea vizite şi la pregătirea cărora veghease la timpul potrivit, fură servite înainte ca ea să-şi fi dat seama cât e de târziu. Cu o vioiciune care depăşea solicitudinea ei obişnuită, deşi nu se poate spune că Emma ar fi fost vreodată indiferentă la bunul mers al lucrurilor, cu acea bunăvoinţă a celor încântaţi de propriile lor idei, făcu onorurile mesei, servi pe toată lumea şi recomandă chifteluţele de pui şi stridiile cu sos, cu mare insistenţă, aşa cum se cerea pentru nişte oaspeţi excesiv de politicoşi, gata să nu mănânce nimic şi să plece devreme.

În asemenea ocazii, în sufletul domnului Woodhouse se dădea o luptă grea. Îi plăcea să se pună masa, pentru că aşa era moda pe vremea tinereţii lui, dar fiind convins că gustările la ore târzii nu sunt sănătoase, era cuprins de păreri de rău, când vedea că s-au adus; şi în timp ce, din ospitalitate, ar fi dorit ca musafirii să se înfrupte din toate, din grijă pentru sănătatea lor, se întrista amarnic la gândul că ei mănâncă. O farfurie cu fiertură subţire de ovăz putea să recomande oricui. Cu toate astea, călcându-şi pe inimă, pe când doamnele făceau să dispară bunătăţile de pe masă, le spunea:

— Doamnă Bates, îţi propun să încerci un ou fiert. Un ou fiert moale nu strică la sănătate. Serie ştie să fiarbă ouăle ca nimeni altul. N-aş sfătui pe nimeni să mănânce ouă fierte de altcineva – nu vă fie teamă, sunt foarte mici – un ouşor acolo n-o să vă facă rău. Emma, dă-i domnişoarei Bates o

bucăţică de tartă, o bucăţică mică. Noi avem numai tarte cu mere, nu trebuie să vă temeţi de fructe prost conservate. Nu vă sfătuiesc să mâncaţi cremă de ouă. Doamnă Goddard, ce-aţi zice de o jumătate de păhărel de vin. O jumătate de păhărel şi restul apă. Nu cred să vă facă rău.

Emma îl lăsa pe tatăl ei să vorbească, dar avea grijă să ofere musafirilor cantităţi mai mari; şi în seara asta îi făcu deosebită plăcere faptul că, la plecare, păreau cu toţii mulţumiţi.

Mulţumirea pe care o simţea domnişoara Smith era pe măsura dorinţelor ei. Domnişoara Woodhouse era o persoană atât de importantă în Highbury, încât perspectiva de a face cunoştinţă cu ea îi dăduse fiori de spaimă şi plăcere; dar tânăra fată, umilă Şi recunoscătoare, plecă foarte mulţumită, încântată de amabilitatea cu care se purtase domnişoara Woodhouse toată seara şi de faptul ca la plecare chiar dăduse mâna cu ea!

CAPITOLUL IV.

Curând, Harriet Smith deveni unul din oaspeţii obişnuiţi la Hartfield. Cum era iute şi hotărâtă de fel, Emma nu întârzie s-o invite, s-o încurajeze, să-i spună să vină foarte des şi pe măsură ce se cunoşteau mai bine, erau din ce în ce mai încântate una de alta. Emma îşi dăduse de la început seama cât de folositoare îi va fi Harriet ca tovarăşă de plimbare. Doamna Weston era o pierdere importantă şi din acest punct de vedere. Tatăl ei nu mergea niciodată mai departe de boschete, distanţa îi ajungea pentru o plimbare pe care iarna o numea lungă, iar vara scurtă. De când se căsătorise doamna Weston, Emma nu se plimbase mai deloc. Se avântase odată singură până la Ran-dalls, dar nu era prea plăcut. Pe Harriet Smith o putea chema oricând avea chef de plimbare şi asta devenea un avantaj important. Cu cât o vedea mai des, cu atât o aprecia mai mult, în toate privinţele şi planurile ei binevoitoare îşi găseau justificarea.

Desigur, Harriet nu era deşteaptă, dar avea o fire blândă, docilă, recunoscătoare, era străină de orice îngâmfare şi nu

dorea decât să se lase condusă de către o persoană pe care o admira. Faptul că se ataşase de la început de ea era îmbucurător. Dorinţa de a se împrieteni cu oameni de lume şi capacitatea de a preţui ceea ce era distins şi inteligent arătau că nu era lipsită de gust, deşi nu te puteai aştepta de la ea să înţeleagă foarte bine lucrurile. Emma devenise de acum convinsă că Harriet Smith era exact prietena de care avea nevoie, exact acel „ceva" care lipsea din casa ei. O prietenă ca doamna Weston nu mai putea găsi. Nu exista, nici o fiinţă asemenea ei şi Emma nici n-ar fi dorit să existe. Acum era vorba de ceva cu totul diferit, de un sentiment aparte, de sine-stătător. Pe doamna Weston o iubea cu recunoştinţă şi stimă, pe Harriet o va îndrăgi pentru a o ajuta. Doamnei Weston nu avea ce să-i ofere, Harrietei îi oferea totul.

Primul pas spre a-i deveni folositoare Harrietei fu încercarea de a afla cine erau părinţii ei, dar biata fată habar nu avea. Era dispusă să mărturisească orice îi sta în putinţă, dar asupra acestui subiect întrebările rămâneau fără răspuns. Emma se văzu nevoită să-şi închipuie ce-i plăcea, dar nu putea crede că, dacă ea însăşi ar fi fost într-o asemenea situaţie, n-ar fi descoperit adevărul. Harriet nu era perspicace. Se mulţumise să creadă ce auzise de la doamna Goddard şi nu cercetase mai departe.

Vorbeau foarte mult despre doamna Goddard, despre profesoare şi despre celelalte fete, despre şcoală în general şi, dacă n-ar fi să punem la socoteală şi cunoştinţele din familia Martin de la ferma Abbey Mill, acestea ar fi fost singurele subiecte de conVersaţie. Dar familia Martin îi ocupa o mare parte din gânduri. petrecuse la ei două luni fericite şi acum era bucuroasă să vorbească despre cât de mult îi plăcuse, ce bine era şi ce minuni văzuse acolo. Emma îi încuraja dorinţa de a vorbi, amuzată de imaginea unui grup de oameni pe care nu-i cunoştea bine şi de simplitatea tinerească a Harrietei, care povestea cu atâta entuziasm că doamna Martin are „două saloane, două saloane foarte

elegante, unul din ele mare cât sufrageria doamnei Goddard şi are şi o fată în casă care stă la ei de douăzeci şi cinci de ani, şi are opt vaci, două de rasa Alderneys şi una mică, de rasă velsă, mică şi foarte drăguţă, şi doamna Martin zicea, fiindcă ţinea foarte mult la ea, să fie vaca ei. Şi are şi un chioşc în grădină unde o să ia ceaiul într-o zi, la anul, un chioşc foarte frumos, mare cât pentru douăsprezece persoane."

Câtva timp, Emma se amuză pur şi simplu, fără a se gândi la amănunte dar, când înţelese mai bine despre ce fel de familie e vorba, i se treziră cu totul alte sentimente. Rămase cu ideea greşită că familia cuprindea o mamă, o fiică şi un fiu cu soţia lui, care locuiau împreună, dar când deveni evident că domnul Martin, care era unul din personajele povestirii şi mereu era pomenit cu simpatie pentru bunătatea lui de a fi făcut un lucru sau altul, era burlac, adică nu exista nici o tânără doamnă Martin, nici o soţie în toată istoria, începu să bănuiască primejdia care o păştea pe prietena ei din partea acestor oameni ospitalieri şi cumsecade şi înţelese că dacă nu-i va purta de grijă, prietena ei putea să decadă iremediabil.

Sub imperiul acestei revelaţii, Emma începu să pună întrebări mai numeroase şi cu mai mult rost; o făcu în mod special pe Harriet să vorbească mai mult despre domnul Martin şi observă că asta îi plăcea fetei. Era ori când gata să sublinieze participarea lui la plimbările sub clar de lună şi la jocurile vesele de seară şi zăbovi mult asupra bunei lui dispoziţii şi politeţii lui. Într-o zi colindase trei mile ca să-i aducă nişte nuci, pentru că ea spusese că-i plac foarte mult, şi în orice împrejurare era aşa de îndatoritor! într-o zi l-a adus pe băiatul ciobanului în salon ca să-i cânte ei. Ei îi plăceau foarte mult cântecele. Şi el ştia puţin să cânte. Ea găsea că e foarte deştept şi înţelege totul. Avea o turmă foarte frumoasă şi chiar în timpul şederii ei acolo i s-a oferit pentru lână un preţ mai mare decât oricărui fermier din vecinătate. Ştia că toată lumea îl vorbeşte de bine. Mama şi

surorile lui îl iubeau foarte mult. Doamna Martin i-a spus într-o zi (şi se înroşi spunând asta) că nimeni nu poate să aibă un fiu bun şi că, ea e sigură, că atunci când se va însura, va fi un soţ foarte bun. Nu că ea ar fi vrut să-l vadă însurat curând, nu se grăbea deloc.” „Bravo, doamnă Martin, gândi Emma, ştii foarte bine ce vrei!” „Şi când a plecat, doamna Martin a fost aşa de bună şi i-a trimis doamnei Goddard o gâscă frumoasă, cea mai frumoasă gâscă pe care a văzut-o doamna Goddard vreodată. Doamna Goddard a gătit-o într-o duminică şi le-a invitat pe toate trei profesoarele domnişoara Nash, domnişoara Prince şi domnişoara Richardson, la masă.”

— Domnul Martin presupun, nu e un om prea cult, dincolo de meseria lui? Nu prea citeşte!

— O, ba da, adică nu – nu ştiu, dar cred că a citit foarte mult – dar nu cine ştie ce. Citeşte Revista Agriculturii şi nişte cărţi care sunt puse pe pervazul ferestrei. Şi le citeşte numai pentru el, nu cu glas tare. Totuşi, seara, câteodată, înainte de partida de cărţi, ne citea şi nouă din Viaţa mondenă, foarte distractiv. Şi ştiu că a citit Vicarul din Wakefield. N-a citit însă Dragoste în pădure şi nici Copiii mănăstirii. Nu auzise de cărţile astea, până nu le-am pomenit eu, dar e hotărât să le caute de îndată ce va putea.

Întrebarea următoare fu:

— Cum arată acest domn Martin?

— O, nu e frumos, nu e frumos deloc. La început mi s-a părut chiar foarte urât, dar acum nu mi se mai pare. După un timp, nu ţi se mai pare urât. Nu l-aţi văzut niciodată? Vine din când în când la Highbury şi oricum trece călare o dată pe săptămână când se duce la Kingston. Trebuie să fi trecut de multe ori pe lângă dumneavoastră.

— Se poate. Poate l-am văzut de cincizeci de ori, fără să am idee cum îl cheamă. Un tânăr fermier, călare sau pe jos este o persoană care nu-mi atrage câtuşi de puţin atenţia. Fermierii sunt categoria de oameni cu care nu vreau să am de-a face. Dacă ar fi vorba de cineva care să-mi fie puţin

inferior, dar să arate bine, poate că m-ar interesa; aş putea spera ori când să-i ajut cu ceva familia. Dar un fermier nu are nevoie de ajutorul meu şi este deci într-un fel mai presus de mine, deşi din alte puncte de vedere mai prejos, aşa că nu merită atenţia mea.

— Desigur, da. Nu prea cred că l-aţi băgat de seamă, dar el vă cunoaşte foarte bine, din vedere, vreau să zic.

— Nu mă îndoiesc, este probabil un tânăr respectabil. Ştiu că este şi, ca atare, îi doresc numai bine. Cam câţi ani crezi că are?

— A împlinit douăzeci şi patru pe opt iunie şi ziua mea e pe douăzeci şi trei, diferenţă de două săptămâni şi o zi, nu e ciudat?

— Numai douăzeci şi patru! E prea tânăr ca să se însoare.

Maică-sa are dreptate să nu se grăbească. Se pare că o duce bine cum se află şi dacă s-ar osteni să-l însoare ar regreta probabil. Peste vreo şase ani, dacă găseşte o femeie cumsecade, de acelaşi rang cu el, şi cu ceva bani, mai merge.

— Peste şase ani! Domnişoară Woodhouse, dar va avea treizeci de ani!

— Da, şi asta e cel mai devreme pentru bărbaţii care nu s-au născut cu avere. Îmi închipui că domnul Martin trebuie să muncească să-şi strângă ceva avere – nu toţi au de la început. Oricâţi bani ar moşteni când va muri tatăl său, oricât de mare îi va fi partea din averea familiei, nu contează, pentru că sunt bani necesari în afaceri, bani care circulă şi aşa mai departe. Cu toate acestea, cu hărnicie şi noroc, poate să se îmbogăţească, cu timpul. E absolut imposibil să fi strâns ceva până acum.

— Desigur, n-a strâns nimic. Dar trăiesc foarte bine. N-au valet, dar în rest nu duc lipsă de nimic, şi doamna Martin zicea că o să angajeze un băiat pe un an.

— Tare mult aş vrea, Harriet, când se va însura, oricât de târziu s-ar întâmpla asta, să nu cauţi cu tot dinadinsul să-i cunoşti soţia. Ştii, nu există prea multe obiecţii împotriva

surorilor lui, pentru că, oricum, au primit o educaţie aleasă, dar asta nu înseamnă că el are perspective să-şi găsească o soţie vrednică de atenţia ta. Împrejurările nefericite în care te-ai născut ar trebui să te facă să fii foarte atentă cu cine te împrieteneşti. Nu încape nici o îndoială că eşti fiica unui gentleman şi trebuie să-ţi păstrezi dreptul la această poziţie socială prin tot ceea ce îţi stă în putinţă. Vor fi mulţi aceia cărora le va face plăcere să te umilească.

— Da, desigur, cred că sunt mulţi. Dar când vin în vizită la Hartfield, şi dumneavoastră, domnişoară Woodhouse, sunteţi aşa de bună cu mine, nu-mi mai e teamă de nimeni şi nimic.

— Văd că înţelegi foarte bine puterea influenţei, Harriet, dar aş vrea să-ţi câştigi o poziţie fermă în lumea bună, astfel încât să fii independentă chiar şi de Hartfield şi de domnişoara Woodhouse. Vreau să te văd mereu în tovărăşia unor oameni de lume şi pentru asta ar fi bine să renunţi la orice cunoştinţe nepotrivite. Prin urmare zic, dacă vei fi tot pe aici, când se va însura domnul Martin, Şi nu te laşi amăgită de prietenia cu surorile lui şi să faci cunoştinţă cu soţia lui, care va fi probabil o simplă fiică de fermier, fără educaţie.

— Desigur, da. Deşi cred că domnul Martin nu s-ar însura decât cu o fată cu carte şi cât de cât bine crescută. Totuşi, nu vreau să vă contrazic, şi sunt sigură că nu voi dori să fac cunoştinţă cu soţia lui. Le voi stima întotdeauna pe domnişoarele Martin, mai ales pe Elisabeth, şi o să-mi pară rău să renunţ la prietenia lor, pentru că sunt la fel de bine educate ca şi mine. Dar dacă e vorba să se însoare cu o femeie proastă şi vulgară, cu siguranţă e mai bine să nu mă mai duc pe la ei, dacă se poate.

Emma îi urmări reflecţiile nehotărâte şi îşi dădu seama că nu e vorba de vreun simptom îngrijorător. Tânărul fusese primul ei admirator, dar nu găsea că o mai leagă altceva de el şi socotea că nu va întâmpina nici o opoziţie din partea

Harrietei dacă va încerca să pună ceva la cale în mod prietenesc.

Chiar a doua zi îl întâlniră pe domnul Martin, când se plimbau pe drumul spre Donwell. Nu era călare, şi după ce o privi respectuos, îşi întoarse ochii, cu cea mai neprefăcută încântare, către tovarăşa ei de drum. Emmei îi păru bine că are o asemenea ocazie să-l studieze; cei doi făcură câţiva paşi împreună, discutând, şi ea îşi formă deja o impresie. Înfăţişarea lui era cuviincioasă şi nu părea deloc prost, dar alte calităţi nu avea; şi dacă era să-l compari cu un gentleman, pierdea cu siguranţă tot ce câştigase din simpatia Harrietei. Harriet nu era insensibilă la bunele maniere, remarcase din proprie iniţiativă gentileţea domnului Woodhouse, cu admiraţie şi uimire. Domnul Martin arăta ca unul care nu are habar de maniere.

Rămaseră împreună doar câteva minute, pentru că nu trebuia s-o facă pe domnişoara Woodhouse să aştepte, şi Harriet se întoarse la ea în fugă, cu zâmbetul pe buze şi într-o agitaţie pe care domnişoara Woodhouse spera să o potolească.

— Închipuiţi-vă, să-l întâlnim aşa din întâmplare, ce ciudat. Spunea că, numai aşa într-o doară n-a luat-o spre Randalls. Nici nu credea că ne plimbăm pe aici. Credea că ne plimbăm spre Randalls în toate zilele. N-a putut găsi încă Dragostea în pădure. A fost aşa de ocupat data trecută când a fost la Kingston, că a uitat de ea, dar se duce mâine, din nou. Ce ciudat, să-l întâlnim din întâmplare! Ei, ce spuneţi, domnişoară Woodhouse, e aşa cum v-aţi aşteptat? Ce credeţi despre el? Găsiţi că e chiar aşa de urât?

— E foarte urât, fără îndoială, remarcabil de urât; dar asta nici nu mai contează, pe lângă lipsa lui totală de manieră. N-aveam nici un drept să mă aştept la cine ştie ce şi nici nu mă aşteptam, dar n-aş fi crezut să fie aşa de caraghios, fără nici o ţinută. Mi-l închipuiam, drept să-ţi spun, cu mult mai bine.

— Desigur, zise Harriet, cu o voce umilită, nu e atât de nobil ca un nobil adevărat.

— Cred, Harriet, că de când ne cunoşti ai avut ocazia, şi nu o dată, să întâlneşti nişte nobili adevăraţi şi eşti probabil şi tu izbită de deosebirea dintre ei şi domnul Martin. La Hartfield ai văzut nişte bărbaţi cu adevărat culţi şi binecrescuţi. M-ar mira dacă, după ce i-ai văzut, nu ţi-ai da seama că domnul Martin e dintr-o speţă inferioară şi nu te-ar uimi faptul că l-ai găsit simpatic până acum. Nu ai încă sentimentul ăsta? N-ai fost izbită? Sunt sigură că trebuie să fi fost izbită de stângăcia lui şi de bruscheţea manierelor sale, şi de grosolănia vocii, care nu mi s-a părut deloc a fi modulată.

— Bineînţeles că nu e ca domnul Knightley. Nu are ţinută şi nici nu păşeşte ca domnul Knightley, acum văd diferenţa. Dar domnul Knightley e un bărbat atât de bine!

— Nu se poate compara cu cea a domnului Martin. Nu găseşti nici într-o sută unul pe faţa căruia să se citească atât de clar cuvântul «gentleman», ca la domnul Knightley. Dar el nu e singurul gentleman cu care te-ai obişnuit în ultima vreme. Ce zici de domnul Weston sau de domnul Elton? încearcă să-l compari pe domnul Martin cu vreunul din ei. Compară felul în care se poartă, merg, vorbesc, păstrează tăcerea! Trebuie să vezi deosebirea.

— O, da, e o mare deosebire. Dar domnul Weston e aproape bătrân. Domnul Weston trebuie să aibă patruzeci, cincizeci de ani!

— Ceea ce dă mai mare valoare bunelor sale maniere. Cu cât cineva îmbătrâneşte, cu atât e mai important să aibă maniere; căci vorbitul tare, grosolănia şi stângăcia devin mai supărătoare şi mai dezgustătoare cu vârsta. Ceea ce se poate trece cu vederea la tinereţe e detestabil la bătrâneţe. Domnul Martin e acum stângaci şi repezit, cum va fi el la vârsta domnului Weston?

— Nu se poate spune, într-adevăr, răspunse Harriet, destul de serioasă.

— Dar se poate ghici. Va fi un fermier grosolan şi vulgar, total indiferent la aspectul lui exterior şi care se gândeşte numai la câştig.

— Aşa va fi? Asta e foarte rău!

— Afacerile lui l-au făcut deja grosolan şi asta reiese foarte clar din faptul că a uitat să întrebe de cartea pe care i-o recomandaseşi tu. Se gândeşte prea mult la bani ca să se mai poată ocupa şi de altceva, şi e şi normal pentru un om care vrea să facă avere. Ce are el de-a face cu cărţile? N-am nici o îndoială că va strânge avere, cu timpul va deveni bogat, iar faptul că e analfabet Şi necioplit nu trebuie să ne deranjeze pe noi.

— Mă întreb cum de-a uitat, în legătură cu cartea, fu tot ce Harriet putu răspunde, pe un ton de gravă neplăcere, pe care Emma găsi de cuviinţă s-o lase să se dezvolte de la sine. De aceea, pentru câtva timp, nu mai zise nimic. Începu un alt subiect astfel:

— Într-o privinţă, poate domnul Elton este superior prin manierele sale domnului Knightley şi domnului Weston. E mai delicat. Poate fi mai degrabă dat de exemplu. Domnul Weston e deschis, iute, aproape nepoliticos şi asta place la toată lumea, dar ii stă bine numai lui, care e mereu bine dispus, dar nu e ceva care să poată fi recomandat şi altora. La fel şi cu maniera directă, decisă, de stăpân, a domnului Knightley, deşi lui i se potriveşte; silueta şi înfăţişarea sa, poziţia lui socială îi permit asta; dar dacă vreun tânăr ar încerca să-l imite, ar deveni nesuferit. Dimpotrivă, domnul Elton poate servi drept model oricărui tânăr. Domnul Elton e bine dispus, vesel, politicos, gentil… În ultima vreme, mi se pare că a devenit foarte gentil. Nu ştiu dacă vrea să câştige favorurile vreuneia din noi, printr-un surplus de delicateţe, dar mi se pare că este chiar mai delicat decât era înainte. Cred că, dacă vrea ceva, e să-ţi placă ţie. Nu ţi-am spus ce-a zis despre tine zilele trecute?

Apoi repetă o apreciere personală pe care o scosese de la domnul Elton şi pe care acum o putea pune în valoare; iar

Harriet se înroşi, zâmbi şi spuse că pe domnul Elton l-a găsit întotdeauna simpatic. Emma decisese să se folosească de domnul Elton însuşi pentru a-l scoate pe tânărul fermier din capul Harrietei. Socotea că ar fi o căsătorie minunată şi că ar avea acum o ocazie sigură să-şi aroge meritul de a o fi pus la cale. Îi era numai teamă că toată lumea îşi va da seama şi o va prevedea. Totuşi, nu era probabil ca cineva să i-o ia înainte, căci ideea îi trecuse prin cap chiar din prima seară a sosirii Harrietei la Hartfield. Cu cât se gândea mai mult, cu atât i se părea mai potrivită. Situaţia domnului Elton era foarte prielnică, el însuşi era un gentleman şi nu avea prieteni sau rude de joasă speţă; în acelaşi timp, nu era dintr-o familie care să facă obiecţii la îndoielnica origine a Harrietei. Avea o casă îndestulată pentru ea, şi după câte îşi închipuia Emma, un venit destul de mare, căci, deşi parohia Highbury nu era întinsă, se ştia că el mai are şi nişte proprietăţi. Îl aprecia pentru că era un tânăr bine dispus, cu bune intenţii şi respectabil; ştia şi înţelegea tot ce trebuia despre lume.

Avusese deja o satisfacţie să-l audă spunând că Harriet e frumoasă, ceea ce, credea ea, cu desele întâlniri de la Hartfield, era de ajuns ca el să se îndrăgostească, iar în ce o privea pe Harriet, nu încăpea îndoială că numai ideea că el îi acordă atenţie va atârna greu în balanţa sentimentelor ei. Era realmente un tânăr foarte simpatic, care ar fi plăcut oricărei femei cu bun simţ. Lumea îl socotea foarte frumos, se bucura de admiraţia generală, deşi nu şi de a Emmei, pentru că îi lipsea acea distincţie a trăsăturilor pe care ea o considera strict necesară. Dar fata asta, care putea să fie încântată că un oarecare Robert Martin se duce călare după nuci de dragul ei, va fi cu atât mai uşor cucerită de admiraţia domnului Elton.

CAPITOLUL V

— NU ŞTIU, DOAMNA WESTON, CE PĂRERE aveţi dumneavoastră, zise domnul Knightley, despre această

intimitate dintre Emma şi Harriet Smith, dar eu cred că nu duce la nimic bun.

— La nimic bun? Chiar credeţi că nu duce la nimic bun? De ce?

— Cred că prietenia asta îi strică atât uneia, cât şi celeilalte.

— Mă surprinde ce spuneţi, domnule! Emma n-are cu ce să-i strice Harrietei şi, pentru că îi oferă o nouă preocupare, s-ar putea spune că nici Harriet nu-i strică Emmei. A fost o mare plăcere pentru mine să observ cum s-au împrietenit. Ce păreri deosebite avem! Să crezi dumneata că prietenia asta le strică! Bineînţeles că de aici o să începem să ne certăm, ca de obicei, când e vorba despre Emma, domnule Knightley.

— Poate credeţi că am venit dinadins să mă cert cu dumneavoastră, ştiind că Weston e plecat şi că sunteţi singură pe câmpul de bătălie.

— Domnul Weston ar fi fără îndoială de partea mea dacă ar fi aici, pentru că are aceeaşi părere ca şi mine asupra acestui subiect. Chiar ieri vorbeam despre asta şi căzusem de acord că Emma a avut noroc să găsească la Highbury o fată cu care să se poată împrieteni. Domnule Knightley, nu vă pot socoti un bun judecător în acest caz. Sunteţi obişnuit cu viaţa de unul singur şi nu ştiţi cât de mult face să ai un tovarăş; şi probabil că nici un bărbat nu Ştie ce bine se simte o femeie în compania cuiva de acelaşi sex, mai ales dacă aşa a fost obişnuită. Îmi închipui ce obiecţii aduceţi Harrietei Smith. Nu dovedeşte superioritatea pe care o prietenă a Emmei ar trebui să o aibă. Dar, pe de altă parte, cum Emma vrea să o facă să ştie mai multe, va fi un imbold şi pentru ea însăşi să citească mai mult. Vor citi împreună. Stiu că doreşte asta din tot sufletul.

— Emma dorea din tot sufletul să citească mai mult de când avea doisprezece ani. Am văzut foarte multe liste întocmite de ea, liste de cărţi foarte bune pe care voia să le citească în întregime, foarte bine alese, foarte bine

ordonate, după alfabet sau după alte criterii. Lista pe care a întocmit-o pe când avea numai paisprezece ani, mi-aduc aminte, dovedea o maturitate de gândire remarcabilă. Am şi păstrat-o câtva timp şi probabil că acum a întocmit o listă şi mai bună. Dar mi-am pierdut speranţa că Emma ar putea să citească în mod conştiincios. Nu se va supune niciodată la ceva care cere muncă şi răbdare şi nu va renunţa la imaginaţie în favoarea raţiunii. Acolo unde domnişoara Taylor n-a reuşit s-o stimuleze Harriet Smith nu are nici o şansă. N-aţi fost în stare s-o convingeţi să citească nici jumătate din cât aţi fi dorit, ştiţi foarte bine.

— Probabil, răspunse doamna Weston, aşa gândeam pe atunci dar de când ne-am despărţit, nu-mi mai aduc aminte dacă Emma făcea ceva împotriva dorinţelor mele.

— Desigur, nu v-ar face plăcere să vă amintiţi ceva supărător, zise domnul Knightley, cu înţelegere, şi se opri pentru câteva clipe.

— Dar eu, adăugă el curând după aceea, care am fericirea de a fi rămas imparţial, trebuie să văd, să aud, să-mi amintesc. Emma e o răsfăţată, pentru că a fost cea mai deşteaptă din familie. Când avea zece ani, a avut nenorocul să găsească răspunsul la întrebări care o încurcau pe sora ei la şaptesprezece. A fost totdeauna iute şi sigură de ea, Isabella era înceată şi timidă. Şi, la doisprezece ani, Emma era stăpâna casei şi a dumneavoastră a tuturor. Mama ei, pe care a pierdut-o, era singura persoană care îi putea ţine piept. Îi moşteneşte calităţile şi probabil că ei i s-ar fi supus.

— Domnule Knightley, cred că dacă ar fi trebuit să plec de la familia Woodhouse, să-mi caut un alt post, nu dumneavoastră eraţi omul de la care să cer o recomandare. N-aţi spus nimănui o vorbă bună despre mine. Sunt sigură că m-aţi socotit, dimpotrivă, foarte puţin capabilă pentru slujba pe care o aveam.

— Da, zise el zâmbind. Aveţi un loc mai bun aici, sunteţi foarte capabilă pentru slujba de soţie şi nu pentru cea de guvernantă. De altfel, cât aţi stat la Hartfield, nu aţi făcut

altceva decât să vă pregătiţi pentru a deveni o bună soţie. Poate că nu i-aţi dat Emmei o educaţie completă, aşa cum ar fi fost de aşteptat din partea dumneavoastră, în schimb aţi primit o foarte bună educaţie de la ea, într-o privinţă legată direct de căsnicie. Aţi învăţat să vă supuneţi şi să faceţi ce vi se cere. Dacă Weston m-ar fi rugat să-i recomand o soţie, aş fi spus cu siguranţă: domnişoara Taylor.

— Mulţumesc, domnule, dar pentru un om ca domnul Weston nu e greu să fii o bună soţie.

— De aceea, să spun drept, mi-e teamă că vă irosiţi deprinderile de pomană şi că, fiind gata să înduraţi, nu veţi avea nimic de îndurat. Totuşi, să nu disperăm. Weston poate să se supere, din senin, ca tot omul căruia îi merge bine, sau poate fiul îi va aduce cine ştie ce pacoste pe cap.

— Sper că nu! Nu se poate. Nu, domnule Knightley, dinspre partea asta nu ne putem aştepta la rele.

— Nici eu nu mă aştept, de altfel. Voiam numai să înşir posibilităţile care există. Nu am pretenţia, ca Emma, că am geniu la ghicit şi preziceri. Sper din toată inima că tânărul are meritele unui Weston şi averea unui Churchill. Dar, Harriet Smith, n-am terminat cu Harriet Smith! Cred că e cea mai proastă alegere pe care putea s-o facă Emma. Nu ştie nimic şi se uită la Emma ca şi când ea ar şti totul. E o linguşitoare prin tot ce face, cu atât mai păgubitoare cu cât e sinceră! Ignoranţa ei e o permanentă linguşire pentru Emma. Cum poate Emma să-şi închipuie că mai are ceva de învăţat, când Harriet îi oferă încântătoarea ocazie de a se arăta superioară? în ce o priveşte pe Harriet, aş spune că nici ea nu are de câştigat din prietenia asta. Hartfield o va umple de ifose şi astfel o va exclude din celelalte locuri pe care le-ar putea frecventa. Va deveni exact atât de manierată cât să nu se mai simtă bine printre aceia din a căror categorie face parte, prin naştere şi poziţia ei socială. Poate greşesc, dar nu cred că teoriile Emmei pot da unei fete tărie de caracter sau capacitatea de a se adapta în mod

raţional la diferite împrejurări din viaţă. Emma poate numai s-o cizeleze puţin.

— Nu ştiu, poate eu am mai multă încredere în capacităţile Emmei, sau poate mă interesează mai mult situaţia -ei prezentă, dar nu m-aş plânge de prietenia asta. Ce bine arăta seara trecută!

— A, dumneavoastră preferaţi să vorbiţi despre fizicul şi nu despre mintea ei! Foarte bine, nu voi încerca acum să neg că Emma e drăguţă.

— Drăguţă? Dar e frumoasă, domnule. Vă puteţi imagina o femeie mai aproape de perfecţiune decât Emma, la chip şi la trup?

— Nu ştiu ce mi-aş putea imagina, dar mărturisesc că rar am văzut un chip care să-mi placă mai mult. Dar, ca vechi prieten, sunt probabil părtinitor.

— Asemenea ochi, cu adevărat căprui, şi aşa strălucitori, trăsăturile fine, ţinuta zveltă şi obrazul ca o floare. Tocmai cât trebuie de înaltă şi subţire, şi dreaptă! Respiră sănătate, nu numai prin bujorii obrajilor, dar şi aşa, cum merge, cum îşi ţine capul, cum se uită. Se spune câteodată despre câte un copil că e „icoana sănătăţii”. Emma mă face întotdeauna să mă gândesc la icoana sănătăţii unui om mare. E drăgălăşenia întruchipată, domnule Knightley, nu-i aşa?

— Are un fizic fără cusur, într-adevăr, răspunse el. Sunt întru totul de acord cu dumneavoastră. Îmi place să mă uit la ea şi aş adăuga la laudele dumitale pe aceea că nu e încrezută. Având în vedere frumuseţea ei, e de mirare cât de puţin o preocupă; vanitatea ei are altă sursă. Doamnă Weston, mie tot nu-mi place prietenia ei cu Harriet Smith, şi tot cred că le strică la amândouă.

— Şi eu, domnule Knightley, rămân încredinţată că nu le strică deloc. Cu toate micile ei cusururi, Emma e o fată minunată. Unde găseşti o fiică mai bună, o soră mai iubitoare şi o prietenă mai adevărată? Nu şi nu, ea are toate însuşirile în care se poate avea încredere, nu va face

rău nimănui, nu va comite nici o greşeală gravă; dacă greşeşte o dată, are de o sută de ori dreptate.

— Foarte bine, nu vă mai bat la cap. Emma va fi un înger, şi eu îmi păstrez veninul până la Crăciun, când vor veni John şi Isa-bella. John o iubeşte pe Emma cu o dragoste raţională, nu oarbă, şi Isabella e totdeauna de acord cu el, în afară de cazul că e vorba de copii. Sunt sigur că vor fi de părerea mea!

— Ştiu că o iubiţi cu toţii prea mult ca să fiţi nedrepţi sau răi cu ea;dar, iertaţi-mă, domnule Knightley, dacă îmi dau libertatea, consider, ştiţi, că am privilegiul de a vorbi în numele mamei ei, libertatea de a spune că nu cred că duce la nimic bun să se discute atâta despre prietenia asta cu Harriet Smith. Iertaţi-mă, vă rog, dar chiar dacă veţi ajunge la concluzia că prietenia lor este dăunătoare, nu vă puteţi aştepta ca Emma, care n-are de dat socoteală decât tatălui ei, care e de altfel perfect de acord cu ea, să pună capăt acestei relaţii, atâta timp cât ei îi face plăcere. De atâţia ani, treaba mea este să dau sfaturi, aşa că, domnule Knightley, să nu vă mire că îmi practic încă meseria.

— Deloc, strigă el. Vă mulţumesc foarte mult pentru sfat. E foarte bun şi va avea o soartă mai bună decât au avut sfaturile dumneavoastră până acum, pentru că îl voi urma.

— Doamna John Knightley se sperie repede şi poate să se îngrijoreze de soarta surorii ei.

— Prea bine, doamnă, îmi voi păstra grijile pentru mine. Emma mă interesează în mod sincer. Isabella, deşi îmi e mai apropiată, fiindu-mi cumnată, nu mi-a trezit un interes mai mare, poate nici atât. E un fel de nelinişte şi curiozitate în ceea ce simt pentru Emma. Mă întreb ce-o să se întâmple cu ea?

— Şi eu. zise doamna Weston, mă întreb mereu.

— Întotdeauna spune că nu vrea să se mărite, ceea ce nu înseamnă, bineînţeles, nimic. Dar nu am idee dacă a văzut vreodată un bărbat care să-i placă. N-ar fi rău să se îndrăgostească de cineva care să-i merite iubirea. Aş vrea s-

o văd pe Emma îndrăgostită şi cuprinsă de îndoieli, i-ar face bine. Dar nu e nimeni prin împrejurimi s-o cucerească şi iese atât de rar.

— Într-adevăr, nu prea are motive să-şi schimbe hotărârea, zise doamna Weston; şi e aşa de fericită la Hartfield., N-aş vrea să se nască o dragoste care să-i creeze dificultăţi bietului domn Woodhouse. Deocamdată nu-i recomand Emmei să se mărite, deşi nu vreau să fie lipsită de bucuria asta, te asigur.

Cu aceste vorbe, doamna Weston voia să ascundă nişte planuri dragi ei şi domnului Weston asupra acestei probleme. Cei de la Randalls aveau nişte dorinţe cu privire la Emma, dar nu voiau să fie bănuite. Domnul Knightley trecu, repede şi liniştit, la un alt subiect.

— Ce crede Weston despre vreme? O să plouă? Şi o convinse astfel că nu mai avea nimic de spus şi de presupus despre Hartfield.

CAPITOLUL VI.

EMMA NU AVEA NICI O înDOIALA CA reuşise să îndrepte imaginaţia Harrietei în direcţia potrivită şi dăduse un scop înalt vanităţii ei tinereşti, pentru că acum găsea că e mult mai convinsă de faptul că domnul Elton este un bărbat remarcabil de frumos, cu purtări alese. Şi, cum nu se putea îndoi nici de cursul ascendent al admiraţiei lui, exprimată prin diverse aluzii, se încredinţa repede că simpatia care se năştea în sufletul Harrietei nu va rămâne fără răspuns. Era sigură că domnul Elton e în mod clar pe cale de a se îndrăgosti, dacă nu gata îndrăgostit. Nimic nu o neliniştea în privinţa lui. Vorbea despre Harriet şi o lăuda atât de călduros încât nu putea fi vorba decât de o pasiune pe care timpul o va consolida. Faptul că observase progresele în educaţia Harrietei, de la venirea ei la Hartfield, era una din cele mai bune dovezi de afecţiune crescândă.

— Aţi înzestrat-o pe domnişoara Smith cu tot ceea ce îi lipsea, zicea el, aţi făcut-o să fie graţioasă şi degajată. Era numai o fată frumoasă când a venit aici, dar, după părerea

mea, datorită dumneavoastră, la aceasta s-au adăugat calităţi infinit superioare darurilor ei naturale.

— Îmi pare bine că şi dumneavoastră socotiţi că i-am fost de folos; Harriet însă nu avea nevoie decât să fie pusă în lumină şi să înveţe nişte lucruri mărunte. Avea de la natură o inimă bună şi o fire neafectată. N-am făcut cine ştie ce!

— Dacă ar fi admisibil să contrazici o doamnă…, zise galant domnul Elton.

— Probabil am făcut-o să fie mai hotărâtă, am învăţat-o să judece” nişte lucruri de care nu prea se izbise până acum.

— Exact aşa, asta m-a frapat şi pe mine! E mult mai hotărâtă. Se vede că a lucrat o mână pricepută.

— Şi plăcerea a fost mare! Niciodată n-am întâlnit pe cineva cu un caracter mai ales.

— Nu mă îndoiesc. Spuse asta cu un fel de oftat, care arăta că e vorba de un îndrăgostit.

Fu şi mai încântată a doua zi de felul în care el o seconda în dorinţa ei de a face portretul Harrietei.

— Ţi s-a făcut vreodată portretul, Harriet? zise ea. Ai pozat vreodată?

Harriet tocmai ieşea din cameră şi se opri numai pentru a spune cu o fermecătoare naivitate:

— O, Doamne, nu, niciodată!

De îndată ce ieşi, Emma exclamă:

— Ce minunat ar fi un portret al ei! Mi-aş da toată averea să-l am! Mă bate gândul să-ncerc s-o desenez chiar eu. Dumneavoastră n-aveţi de unde să ştiţi, dar acum doi sau trei ani îmi plăcea foarte mult să desenez. Am încercat să fac portretul câtorva dintre prieteni şi lumea zicea că am ochi bun. Însă, nu ştiu de ce, am renunţat, m-am săturat. Dar, zău că m-aş apuca din nou dacă Harriet ar vrea să-mi pozeze. Ce drăguţ ar fi să avem portretul ei!

— Dar vă implor, va fi minunat, într-adevăr, domnişoară Woodhouse, să vă folosiţi acest splendid talent asupra prietenei dumneavoastră. Ştiu despre desenele dumneavoastră, cum aţi putut crede că sunt străin de ele?

Camera asta e plină de flori şi peisaje făcute de dumneavoastră, şi doamna Weston are nişte tablouri inimitabile în salonul ei, la Randalls.

„Da, băiete, gândi Emma, dar ce are a face asta cu portretele. Habar nu ai de desen! Nu te preface încântat de desenele mele. Păstrează-ţi încântarea pentru chipul Harrietei.”

— Ei bine, dacă sunteţi aşa de drăguţ să mă încurajaţi, domnule Elton, cred că am să încerc. Trăsăturile Harrietei sunt foarte fine şi va fi greu să-i fac portretul, şi totuşi, forma ochiului e de un fel special, şi liniile din jurul gurii, asta trebuie prins.

— Exact aşa, forma ochiului şi liniile din jurul gurii, nu mă îndoiesc că veţi reuşi. Vă rog, vă rog, încercaţi! Aşa, făcut de dumneavoastră, va fi într-adevăr un portret minunat.

— Dar mi-e teamă, domnule Elton, că Harriet n-o să vrea să pozeze. Se gândeşte atât de puţin la frumuseţea ei! N-aţi observat cum mi-a răspuns? Era limpede că voia să spună; „De ce să mi se facă portretul?”

— Da, am observat, vă asigur! Nu mi-a scăpat. Totuşi, nu cred că va fi greu de convins.

Harriet se întoarse curând după acestea şi propunerea i se făcu imediat. Nu putu să se opună multă vreme insistenţelor bine intenţionate ale celor doi.

Emma voia să înceapă imediat lucrul, drept care aduse o mapă ce conţinea diversele ei încercări de portrete, căci nu fusese terminat niciunul. Trebuiau să decidă ce dimensiune este cea mai potrivită pentru Harriet.

Întinse pe masă toate încercările: miniaturi, busturi, trei sferturi, creion, pastel, acuarele, toate fuseseră începute pe rând. Întotdeauna voia să facă totul şi, atât la desen, cât şi la muzică, făcuse destule progrese faţă de puţinul efort depus. Ştia să cânte la pian şi avea şi voce şi desena aproape în orice stil. Dar totdeauna îi lipsise perseverenţa şi niciodată nu ajunsese la măiestria pe care şi-ar fi dorit-o. Îşi cunoştea limitele priceperii, atât la desen, cât şi la

muzică, dar nu voia să i le ştie şi alţii şi chiar era bucuroasă să fie complimentată mai mult decât merita.

Desenele nu erau lipsite de merit – cel care abia fusese început era probabil cel mai reuşit. Emma avea stil, dar, chiar dacă ar fi fost cu mult mai puţin reuşite, sau de zece ori mai bune, încântarea şi admiraţia celor doi prieteni ai săi ar fi fost la fel de mare. Erau amândoi în extaz. Un portret face plăcere oricui, şi realizările domnişoarei Woodhouse erau cu totul extraordinare.

— Nu vă pot oferi prea multe chipuri. N-am avut decât familia mea la îndemână. Aici e tata, tot tata, dar ideea de a poza pentru un portret îl enerva aşa de tare că n-am putut lucra decât pe furiş, şi nu seamănă prea bine. Doamna Weston, tot doamna Weston, şi iar doamna Weston, cea mai bună prietenă a mea, în orice împrejurare. Poza ori de câte ori o rugam. Asta e sora mea, cu faţa ei fină şi distinsă, seamănă destul de bine. Aş fi făcut un portret foarte bun, dacă ar fi pozat mai mult; dar se grăbea aşa de tare să mă vadă desenându-i pe copii. Uite şi portretele lor! Henry, John, Bella, pe toată coala, şi seamănă toţi între ei. Aşa mult voia să-i desenez, că n-am avut încotro, dar e greu să faci un copil de trei-patru ani să stea liniştit şi în nici un caz nu e treabă uşoară să le faci portretul. Tot ce poţi să prinzi e expresia şi culoarea. Uite schiţa celui de-al patrulea, care era sugar. L-am desenat când dormea pe canapea şi funda seamănă într-adevăr foarte „bine. Îşi cuibărise capul de minune, seamănă foarte bine. Sunt foarte mândră de George. Şi colţul canapelei e perfect. Şi asta e ultima, zise ea, dând la iveală o schiţă mică înfăţişând un bărbat în picioare, ultima şi cea mai bună, cumnatul meu, John Knightley. Nu mai aveam mult până s-o termin, când, m-am înfuriat, am pus-o deoparte şi am jurat să nu mai fac portrete. Din cauza lor m-am înfuriat, pentru că, după ce m-am chinuit atât şi am făcut un portret foarte bun (doamna Weston şi cu mine am căzut de acord că seamănă perfect), numai că era prea frumos, mai bine ca în realitate, dar asta

era o greşeală bine venită, după toate astea, scumpa noastră Isabella s-a mulţumit cu o oarecare apreciere rece: „Da, seamănă puţin, dar el e mult mai frumos în realitate.” A fost aşa de greu să-l convingem să pozeze, ca şi când îmi făcea cine ştie ce mare favoare, şi n-am putut suporta toate astea. N-am mai vrut să termin portretul, ca să-l pună apoi în casă şi să se scuze la toţi cei care calcă prin Brunswick Square că trebuie să le rănească privirile cu un asemenea tablou. Cum vă spuneam, am jurat să nu mai desenez pe nimeni altcineva. Dar pentru Harriet, sau mai degrabă pentru plăcerea mea, îmi voi călca promisiunea făcută. Oricum, nu sunt în primejdie să am de-a face cu un soţ sau o soţie, cel puţin deocamdată!

Domnul Elton părea, exact atât cât se cuvine de surprins şi de încântat de idee şi repeta mereu:

— Nu e vorba de nici un soţ sau soţie, cel puţin deocamdată, într-adevăr, cum spuneţi. Exact aşa, nu e vorba de soţi şi soţii! arătând că a înţeles foarte bine la ce făcea aluzie, aşa încât Emma începu să se întrebe dacă n-ar fi bine să-i lase imediat singuri. Dar, cum dorea să deseneze, declaraţia trebuia să mai aştepte.

Se decise repede asupra dimensiunilor şi tipului de portret. Urma să o înfăţişeze pe Harriet în întregime şi să fie executat în acuarelă, ca şi cel al domnului Knightley, şi era sortit, dacă i se va permite plăcerea, să fie aşezat deasupra căminului.

Începură lucrul, şi Harriet, aşa cum zâmbea, se înroşea, se temea că nu are atitudinea potrivită, era pentru ochii pătrunzători ai artistei o încântătoare imagine a tinereţii. Dar domnul Elton nu prea avea ce face, se tot învârtea pe lângă ea şi urmărea fiecare trăsătură de penel. Crezuse că o să se aşeze undeva, unde putea să privească fără a o deranja; dar fu nevoită să pună capăt situaţiei, cerându-i să stea în altă parte. Apoi îi veni ideea să-l pună să citească.

„Dacă va fi aşa de bun să le citească, ar fi foarte drăguţ din partea lui! I-ar face şi ei lucrul mai uşor şi ar micşora

plictiseala domnişoarei Smith.”

Domnul Elton era foarte fericit. Harriet asculta şi Emma desena în linişte. Trebuia totuşi să-i permită să vină să se uite, şi încă destul de des, dacă n-ar fi cerut asemenea permisiune, nu s-ar fi putut numi îndrăgostit. Era gata, la cea mai mică oprire a creionului, să sară pentru a vedea ce progres s-a mai făcut şi a se arăta încântat. Nu poate să-ţi displacă dacă cineva te încurajează atât de mult, pentru că în marea lui admiraţie domnul Elton începu să distingă asemănarea încă înainte ca aceasta să fi existat. Nu putea conta pe ochiul lui, dar cât priveşte dragostea şi solicitudinea, era ireproşabil.

După prima zi de desen, totul mergea bine şi schiţa era destul de reuşită ca Emma să fie dornică să continue. Asemănarea era perfectă, avusese norocul să prindă atitudinea. Voia numai să retuşeze puţin silueta, să-i dea mai multă înălţime şi, desigur, mai multă distincţie. Era încredinţată că va fi un desen frumos din toate punctele de vedere şi că îşi va îndeplini rolul de a lăsa ca amintire frumuseţea uneia şi priceperea celeilalte. Tabloul va sta mărturie pentru prietenia lor şi de asemeni pentru toate acele agreabile amănunte pe care le va adăuga afecţiunea născândă a domnului Elton.

Harriet urma să pozeze din nou, a doua zi, şi domnul Elton, exact aşa cum se cuvenea, ceru permisiunea să ia şi el din nou parte şi să le citească în continuare.

— Cu toată plăcerea, vom fi fericite să fiţi cu noi!

A doua zi, Emma continuă să deseneze cu mult spor, încurajată de aceleaşi complimente şi remarci favorabile, care îi subliniau succesul şi îi dădeau satisfacţie. Toţi cei care îl vedeau, îl admirau, dar domnul Elton era într-o încântare continuă şi îi lua apărarea împotriva oricărei critici.

— Domnişoara Woodhouse a înfrumuseţat-o pe prietena dânsei exact atât cât trebuie, observă doamna Weston, fără a avea cea mai mică bănuială că se adresează unui

îndrăgostit. Expresia ochilor e foarte corectă, dar domnişoara Smith nu are asemenea gene şi sprâncene. Asta e un defect al feţei sale.

— Credeţi? zise el. Nu pot să fiu de acord. Mie mi se pare că asemănarea e perfectă, pentru fiecare trăsătură în parte. N-am văzut în viaţa mea un portret mai reuşit. Trebuie să ne gândim şi la efectul umbrei.

— Ai făcut-o prea înaltă, Emma, zise domnul Knightley. Emma ştia că a făcut-o într-adevăr foarte înaltă, dar nu voia să recunoască, iar domnul Elton adăugă cu căldură:

— O. nu, nu e deloc prea înaltă, chiar deloc. Gândiţi-vă că stă pe scaun, ceea ce schimbă oricum… şi aşa cum e, îţi dă exact impresia…, şi trebuie păstrate proporţiile. Proporţiile, ştiţi… O, nu, dă exact impresia înălţimii reale a domnişoarei Smith, exact aşa, zău!

— E foarte drăguţă, zise domnul Woodhouse. Foarte drăguţ făcută. Ca toate desenele tale, draga mea. Nu cunosc pe nimeni care să deseneze aşa de bine ca tine. Singurul lucru, care într-adevăr nu-mi place, este că stă afară şi are numai un şal subţire pe umeri, te face să te gândeşti la guturai.

— Dar, tată, se presupune că e vară, o zi călduroasă de vară. Uită-te la copac!

— Dar nu e bine să şezi niciodată afară, draga mea.

— Dumneavoastră, domnule, puteţi spune orice, strigă domnul Elton, dar trebuie să vă mărturisesc că, după părerea mea, ideea de a aşeza pe domnişoara Smith afară a fost foarte fericită. Şi copacul e făcut într-un stil inimitabil! Orice altă situaţie ar fi corespuns mult mai puţin personajului. Naivitatea purtărilor domnişoarei Smith! – şi totul, o, e splendid! Nu pot să-mi iau ochii de la el. N-am mai văzut un asemenea tablou.

Imediat se ivi necesitatea de a înrăma tabloul, şi aici existau nişte dificultăţi. Trebuia înrămat imediat, trebuia înrămat la Londra şi comanda trebuia să fie făcută de o persoană inteligentă, pe gustul căreia se putea conta şi nu

trebuia să se apeleze la Isabella, care făcea în mod obişnuit asemenea comisioane, pentru că era iarnă şi domnul Woodhouse nu putea suporta ideea ca ea să iasă din casă pe ceaţa din decembrie. Dar de îndată ce problema fu comunicată domnului Elton, se rezolvă de la sine. Curtoazia lui era gata să răspundă la cel mai mic apel. „Este posibil să i se încredinţeze lui comisionul, ce plăcere i-ar face să-l execute! Putea oricând să plece călare la Londra. Era imposibil să-şi exprime recunoştinţa pentru posibilitatea de a le face un asemenea serviciu.” „Foarte drăguţ din partea lui! Dar nu putea să suporte ideea, cum o să-i dea lui o misiune atât de anevoioasă?” Cu aceste vorbe Emma provocă dorita repetare a cererii şi a asigurărilor, şi în câteva minute totul se aranjase.

Domnul Elton urma să ducă tabloul la Londra, să aleagă rama, să dea instrucţiuni, şi Emma era de părere că va putea împacheta tabloul astfel încât să nu-l incomodeze. În acelaşi timp, lui îi era teamă că nu se deranjează destul.

— Ce preţioasă povară, zise el, cu un suspin uşor, luând tabloul.

„Omul ăsta e parcă prea curtenitor pentru a fi îndrăgostit, gândi Emma, aş spune eu, dacă n-ar exista o mie de feluri de a fi îndrăgostit. E un tânăr minunat şi va fi exact ce trebuie pentru Harriet. Va fi şi el «exact aşa, zău», după cum zice chiar el; dar suspină şi se pierde şi inventează complimente mai mult decât aş suporta dacă ar fi vorba de mine. Mă complimentează destul şi aşa, ca prietenă. Probabil îmi e recunoscător pentru Harriet.”

CAPITOLUL VII.

CHIAR în ZIUA CÂND DOMNUL ELTON plecă spre Londra, Emma avu din nou ocazia să-i fie de folos prietenei sale. Harriet venise, ca de obicei, la Hartfield dimineaţa şi, după un timp, plecase cu intenţia de a se întoarce la ora cinei. Se întoarse însă mult mai devreme şi într-o grabă şi agitaţie care arătau că s-a întâmplat ceva deosebit. Se citea pe faţa ei că vrea să facă mărturisiri şi, în jumătate de

minut, Emma era la curent cu totul. Auzise, de îndată ce ajunsese la doamna Goddard, că domnul Martin trecuse pe acolo cu o oră mai devreme şi, văzând că nu e acasă şi nu se ştie când va veni, lăsase pentru ea un pacheţel din partea surorii lui şi plecase. Deschizând pacheţelul, găsise, în afară de cele două cântece pe care i le dăduse Elisabetei să le copieze, o scrisoare adresată chiar ei. Scrisoarea era de la el, de la domnul Martin, şi conţinea în mod explicit o cerere în căsătorie. „Cine şi-ar fi închipuit? Era aşa de uimită, că nu ştia ce să facă. Da, o cerere în căsătorie în toată regula, şi o scrisoare foarte bine scrisă, cel puţin aşa i se părea ei. Şi scria ca unul care o iubeşte într-adevăr foarte mult, dar nu avea cum să ştie precis, şi aşa că ea a venit cât de repede a putut s-o întrebe pe domnişoara Woodhouse ce să facă”. Emmei îi era aproape ruşine că prietena ei arăta atâta plăcere şi atâta îndoială.

— Pe cuvântul meu, strigă ea, tânărul e hotărât să nu piardă nimic din lipsă de îndrăzneală. Vrea să se însoare cât mai bine.

— Vreţi să citiţi scrisoarea, vă rog frumos, strigă Harriet. Aş dori foarte mult să o citiţi.

Emma nu se lăsă mult rugată. Citi şi fu de-a binelea uimită. Stilul scrisorii întrecea cu mult aşteptările ei. Nu numai că nu avea greşeli de gramatică, dar, în ce priveşte forma, n-ar fi făcut de ruşine nici pe un gentleman: limba, deşi simplă, era expresivă şi neafectată şi sentimentele pe care le descria erau în favoarea autorului. Era scurtă, dar lăsa să se întrevadă bunul simţ, o afecţiune caldă, generozitate, decenţă, şi chiar fineţe a sentimentului. Zăbovi puţin asupra ei, în timp ce Harriet aştepta nerăbdătoare să-i afle părerea, zicând din când în când:

— Ei, ei? şi fiind în cele din urmă obligată să adauge:

— E o scrisoare bună, sau e prea scurtă?

— Da, într-adevăr, o scrisoare bună, răspunse Emma, pronunţând rar cuvintele. E atât de bună, Harriet, încât luând în consideraţie ce ştim despre el, cred că l-a ajutat

vreuna dintre surori. E foarte greu să-mi închipui că tânărul cu care vorbeai tu alaltăieri s-ar fi putut exprima atât de bine, folosindu-se de propriile lui puteri. Şi, totuşi, nu e stilul unei femei, nu, sigur că nu, e prea expresiv şi concis, nu este destul de difuz pentru o femeie. Nu încape îndoială că e un tânăr inteligent şi presupun că are chiar talent în direcţia asta; gândeşte atât de expresiv şi clar şi când ia tocul în mână gândurile lui se ordonează firesc în cuvintele cele mai potrivite. Da, acum înţeleg ce fel de minte are. Puternică, decisă, şi sentimentele, până la un punct nu sunt lipsite de fineţe. E mai bine scrisă, Harriet, (dând-o înapoi), decât mă aşteptam.

— Ei, zise Harriet, încă în aşteptare, ei, şi ce să fac?

— Ce să faci, în ce privinţă? Vrei să spui în privinţa acestei scrisori?

— Da!

— Dar nu încape îndoială, trebuie să răspunzi, desigur, şi încă repede.

— Da, dar ce să spun? Dragă domnişoară Woodhouse, vă rog, daţi-mi un sfat!

— Nu, nu, e mai bine să scrii singură scrisoarea. Te vei exprima foarte bine, sunt sigură. Poţi foarte bine să te faci înţeleasă! Ceea ce contează în primul rând e să te faci înţeleasă. Trebuie să fie foarte clară, să nu creeze îndoială sau obiecţii. Cred că te va duce mintea să-ţi exprimi recunoştinţa şi grija pentru durerea pe care o provoci, după cum se cuvine. N-ai nevoie să te îndrume cineva astfel încât să dai impresia că te doare dezamăgirea lui.

— Credeţi, aşadar, că trebuie să-l refuz? zise Harriet, uitându-se în jos.

— Că trebuie să-l refuzi? Dragă Harriet, dar ce vrei să spui? Te îndoieşti în privinţa asta? Credeam, dar îţi cer iertare, poate că am greşit… Desigur, te-am înţeles greşit, dacă te îndoieşti de conţinutul răspunsului. Îmi închipuiam că mă consulţi numai în ce priveşte exprimarea.

Harriet tăcea. Într-o manieră mai rezervată, Emma continuă:

— Vrei să trimiţi un răspuns favorabil după câte văd?

— Nu, adică, nu vreau, dar ce să fac? Vă rog, dragă domnişoară Woodhouse, spuneţi-mi ce trebuie să fac?

— Nu-ţi voi da nici un sfat, Harriet. Nu vreau să mă amestec. Este o problemă pe care trebuie s-o rezolvi în funcţie de propriile tale sentimente.

— Nu credeam că-i plac aşa de mult, zise Harriet, uitându-se la scrisoare. Câteva clipe, Emma continuă să tacă, dar înţelegând că Harriet ar putea să fie prea puternic impresionată de scrisoare, găsi că e mai bine să vorbească:

— Consider, că regulă generală, Harriet, că, atunci când o femeie se îndoieşte dacă să accepte sau nu un bărbat, e cel mai bine să-l refuze. Dacă ezită să spună da, e mai bine să spună nu. imediat. Nu e o situaţie pe care s-o accepţi cu sentimentul îndoielii, cu inima pe jumătate. Am socotit că e de datoria mea, ca prietenă mai mare să-ţi spun toate aceste lucruri. Dar să nu-ţi închipui că vreau să te influenţez.

— O, nu, sunt sigură că sunteţi mult prea bună cu mine,ca să… dar dacă m-aţi sfătui ce e mai bine de făcut – nu, nu vreau să spun asta – cum spuneţi dumneavoastră, trebuie să fiu hotărâtă, nu trebuie să ezit, e ceva foarte serios. Poate că e mai bine să spun nu. Credeţi că e mai bine să spun nu?

— Pentru nimic în lume, zise Emma zâmbind cu graţie, nu te-aş sfătui într-un fel sau altul. Tu eşti cel mai bun judecător, când e vorba de fericirea ta. Dacă îl preferi pe domnul Martin tuturor celorlalţi bărbaţi, dacă-l găseşti cel mai simpatic dintre toţi cei pe care ii cunoşti, de ce să eziţi? Te-ai înroşit, Harriet! Te-ai gândit cumva la altcineva dintre cunoştinţe? Harriet, Harriet, nu te amăgi, nu te lăsa copleşită de recunoştinţă şi compasiune. La cine te gândeşti în momentul ăsta?

Simptomele erau favorabile. În loc să răspundă, Harriet se întoarse zăpăcită şi se opri gânditoare în faţa focului. Şi, deşi ţinea încă în mână scrisoarea, o răsucea mecanic, fără să-i mai pese de ea. Emma aştepta rezultatul cu nerăbdare, dar nu şi fără prea mari speranţe. În cele din urmă, cu oarecare şovăială, Harriet zise:

— Domnişoară Woodhouse, pentru că nu vreţi să-mi spuneţi părerea dumneavoastră, am decis aproape, să-l refuz pe domnul Martin. Credeţi că e bine aşa?

— Perfect, perfect, draga mea Harriet. E cel mai cuminte lucru, în timp ce mai aveai îndoieli, mi-am păstrat sentimentele pentru mine dar acum că eşti hotărâtă, nu voi ezita să te aprob. Dragă Harriet, îmi permit această bucurie. M-ar fi întristat să pierd prietenia ta. Ar fi fost o consecinţă firească a căsătoriei tale cu domnul Martin. Cât timp mai aveai îndoieli, n-am spus nimic, ca să nu te influenţez. Dar ar fi însemnat să pierd o prietenă. N-aş fi putut să fac vizite doamnei Robert Martin la ferma Abbey Mill. Acum sunt sigură că vom fi întotdeauna prietene.

Harriet nu bănuise această primejdie, dar numai gândul că aşa ceva s-ar fi putut întâmpla, o făcu să încremenească:

— Nu m-aţi fi putut vizita! strigă ea înspăimântată. Nu, desigur că n-aţi fi putut. Nu m-am gândit deloc. Asta ar fi fost groaznic. Din ce-am scăpat! Dragă domnişoară Woodhouse, n-aş renunţa pentru nimic în lume la prietenia dumneavoastră.

— Într-adevăr, Harriet, ar fi fost o grea lovitură să te pierd. Te-ai fi scos singură din lumea bună. Ar fi trebuit să renunţ la tine.

— Dumnezeule! Cum aş fi putut să îndur una ca asta? Aş fi murit dacă nu mi s-ar mai fi dat voie să viu la Hartfield.

— Draga şi scumpa de tine, să fii tu exilată la Abbey Mill, să rămâi în societatea unor oameni analfabeţi şi vulgari toată viaţa! Mă întreb cum de tânărul a îndrăznit să-ţi ceară mâna! Probabil are o părere foarte bună despre el însuşi.

— Dar eu nu cred că e încrezut, în general, zise Harriet, conştiinţa ei opunându-se unei asemenea sentinţe. Cel puţin, e un om foarte bun şi îi voi fi totdeauna foarte îndatorată şi îl voi stima, dar asta e cu totul altceva decât – şi ştiţi şi dumneavoastră, deşi poate că el mă iubeşte, asta nu înseamnă că trebuie să-mi placă, şi, desigur, trebuie să mărturisesc că de când am început să vin la Hartfield în vizită, am mai văzut ceva lume, şi dacă ar fi să-l comparăm, ca fizic şi ca purtări, nici nu e de comparat cu altcineva, care e aşa de frumos şi simpatic. Totuşi, cred că domnul Martin e un tânăr foarte cumsecade, am o părere foarte bună despre el, şi pentru că mi-a arătat afecţiune, şi pentru că mi-a scris o asemenea scrisoare, dar să renunţ la dumneavoastră asta n-aş face-o pentru nimic în lume.

— Îţi mulţumesc, draga mea prietenă. Nu ne vom despărţi. O femeie nu trebuie neapărat să se mărite cu un bărbat numai pentru că a cerut-o sau pentru că i-a arătat afecţiune şi a scris o scrisoare acceptabilă.

— O, nu, şi nu e decât o scrisoare scurtă!

Emmei nu-i scăpă lipsa de gust a prietenei sale, dar trecu repede la:

— Foarte adevărat, şi slabă ar fi consolarea celei care se mărită cu un caraghios, a cărui purtare o jigneşte în fiecare moment, să ştie că soţul ei a putut scrie o scrisoare bună.

— O, da, foarte slabă consolare. Nimeni nu se sinchiseşte de o scrisoare. Principalul este să fii totdeauna fericită în mijlocul tovarăşilor tăi. Sunt foarte hotărâtă să-l refuz, dar cum să fac, ce să spun?

Emma o asigură că nu va fi greu să compună răspunsul şi o sfătui să-l scrie imediat. Harriet fu de acord în speranţa că se va bucura de ajutorul ei şi Emma continuă să protesteze împotriva ideii că ar fi nevoie de un ajutor, dar îl acordă de fapt generos, în formularea fiecărei fraze. Uitându-se din nou peste scrisoarea tânărului, pentru a-i răspunde, Harriet părea să revină la sentimente mai bune faţă de el şi era cât se poate de necesar să o îmbărbăteze cu câteva expresii

hotărâtoare. Era atât de îngrijorată să nu-l facă nefericit şi se gândea aşa de mult la ce-o să creadă şi o să spună mama şi surorile lui, şi îi era aşa de teamă că o vor socoti nerecunoscătoare, încât Emma credea că dacă tânărul i-ar fi ieşit în cale în acel moment ar fi fost în cele din urmă acceptat.

Scrisoarea fu totuşi scrisă, sigilată şi trimisă. Primejdia trecuse şi Harriet era în siguranţă. În seara aceea fu cam melancolică, iar Emma o lăsă să-şi exprime câteva regrete uşoare şi încercă să i le potolească fie pomenindu-i de prietenia ei, fie aducând vorba despre domnul Elton.

— Nu voi mai fi niciodată invitată la Abbey Mill, zise ea cu o voce cam tristă.

— Nici dacă ai fi, nu aş suporta să mă despart de tine, Harriet. Eşti mult prea necesară la Hartfield pentru a-ţi pierde timpul la Abbey Mill.

— Şi nici nu cred că o să vreau să mă mai duc acolo, pentru că eu nu sunt fericită decât la Hartfield.

Câtva timp după aceea, zise:

— Cred că doamna Goddard s-ar mira foarte mult dacă ar şti ce s-a întâmplat. Şi domnişoara Nash, sunt sigură, pentru că domnişoara Nash socoteşte că sora ei e măritată foarte bine şi bărbatul ei nu-i decât negustor de pânzeturi.

— Dragă Harriet, la o profesoară de şcoală nu te poţi aştepta la cine ştie ce rafinamente. Probabil că domnişoara Nash te-ar invidia pentru această ocazie de a te mărita. Chiar şi această cucerire ar fi de valoare în ochii ei. Cât priveşte posibilităţile tale superioare, cred că habar n-are de ele. Atenţia pe care ţi-o acordă o anumită persoană nu cred să fi ajuns încă în gura lumii la High-bury. până acum, cred că numai tu şi eu am avut plăcerea să-i înţelegem explicit intenţiile.

Harriet se înroşi şi zâmbi şi spuse ceva de genul că se miră că are atâta succes. Gândul la domnul Elton era destul de înviorător, totuşi, după o vreme, deveni din nou plină de compasiune pentru domnul Martin cel respins:

— Acum trebuie să fi primit scrisoarea aceea. Mă întreb ce fac ei acum. Oare surorile lui ştiu? Dacă el e nefericit, vor fi nefericite şi ele. Sper că n-o să-l jignească prea tare.

— Să ne gândim la alţii dintre prietenii noştri absenţi, care au ocupaţii mai plăcute, zise Emma. În momentul acesta, poate, domnul Elton arată tabloul tău mamei şi surorilor sale şi le spune de câte ori e mai frumos originalul, şi le spune în sfârşit numele tău, numele tău scump.

— Tabloul meu? Dar trebuie să fi lăsat tabloul în Bond Street.

— Nu zău! Atunci înseamnă că eu nu-l cunosc pe domnul Elton. Nu, draga mea Harriet, crede-mă, nu va duce tabloul în Bond Street decât mâine. Îl va însoţi toată seara, va fi consolarea şi încântarea lui. Îi va dezvălui familiei planurile lui, te va prezenta acolo, le va face să simtă, cum e firesc pentru femei, o vie curiozitate şi preocupare. Ce vesele, înflăcărate, bănuitoare, harnice vor fi închipuirile lor acum?

Harriet zâmbi din nou, cu mai mult curaj de această dată.

CAPITOLUL VIII.

ÎN NOAPTEA ACEEA, HARRIET DORMI LA Hartfield. De câteva săptămâni îşi petrecea mai mult de jumătate din timp acolo şi ajunsese chiar să aibă o cameră de culcare aranjată special pentru ea. Emma socotea că, din toate punctele de vedere, era mai bine s-o ţină pe la ei cât mai mult posibil, în această perioadă. A doua zi dimineaţa trebuia să treacă o oră-două pe la doamna Goddard, tocmai pentru a o anunţa că va rămâne câteva zile la Hartfield.

După plecarea Harrietei, domnul Woodhouse şi Emma primiră vizita domnului Knightley, care stătu o vreme de vorbă cu amândoi, până în clipa când domnul Woodhouse se lăsă convins de fiica sa să iasă la plimbare, aşa cum hotărâse mai dinainte, şi se văzu nevoit, datorită insistenţelor celor doi, ca în acest scop, să-l părăsească pe domnul Knightley, în ciuda scrupulelor sale de om bine crescut. Domnul Knightley, care nu era ceremonios din fire, oferea, prin răspunsurile sale scurte şi hotărâte, un

contrast amuzant scuzelor prelungite şi ezitărilor politicoase ale interlocutorului său:

— Cred că, dacă mă veţi scuza, domnule Knightley, dacă nu consideraţi că fac un lucru foarte urât, voi urma sfatul Emmei şi voi ieşi pentru un sfert de oră. Acum e soare şi cred că e timpul cel mai potrivit să-mi fac plimbarea. Mă port fără prea multă ceremonie faţă de dumneavoastră, domnule Knightley. Noi, bolnavii, ne asumăm acest privilegiu.

— Stimate domnule, vă purtaţi de parcă aş fi un străin!

— Vă las în loc pe fiica mea. Emma va fi fericită să stea de vorbă cu dumneavoastră. Aşa că eu vă cer scuze şi mă duc să-mi fac plimbarea mea scurtă, de iarnă.

— Foarte bine, domnule.

— Ar trebui să vă rog să mă însoţiţi, domnule Knightley, dar umblu foarte greu şi v-aş plictisi cu încetineala mea. Şi, în afară de asta, mai aveţi o plimbare bună de făcut până la Donwell Abbey.

— Mulţumesc, domnule, mulţumesc. Chiar acum plec şi eu. Cred că cel mai bine e să ieşiţi cât mai repede. Să vă aduc paltonul şi să vă deschid uşa.

În fine, domnul Woodhouse plecă, dar domnul Knightley, în loc să plece şi el imediat, se aşează din nou părând a dori să mai stea de vorbă. Începu să discute despre Harriet, şi o lăudă, din proprie iniţiativă, mai mult ca oricând.

— Nu-i apreciez frumuseţea atât de mult ca tine, zise el, dar e o fetiţă drăguţă şi cred că are o fire bună. Caracterul ei depinde de cei din jur, dar în mâini bune poate să ajungă o femeie minunată.

— Îmi pare bine că eşti de această părere şi sper că de mâini bune n-o să ducă lipsă.

— Aha, zise el, văd că vânezi un compliment, aşa că am să-ţi spun că ai contribuit la educaţia ei. Ai vindecat-o de chicotitul acela de şcolăriţă. Îţi face într-adevăr cinste.

— Mulţumesc, ar fi o umilinţă pentru mine să aflu că nu-i pot fi de folos. Dar nu toată lumea se omoară să mă laude.

Dumneata nu mă prea copleşeşti.
— Spuneai că trebuie să se întoarcă în dimineaţa asta?
— Dintr-o clipă într-alta. A întârziat deja mai mult decât avea de gând.
— I s-o fi întâmplat ceva. O fi având musafiri.
— Ţaţe din Highbury, o pacoste, nu alta.
— Poate că pentru Harriet nu sunt chiar aşa o pacoste, ca pentru tine.
Emma nu putea să-l contrazică, pentru că ăsta era adevărul, aşa că tăcu. El adăugă imediat, cu un zâmbet:
— Nu am pretenţia să pot ghici ce se petrece într-un anume loc, la un anume moment, dar trebuie să-ţi spun că am toate motivele să cred că prietena ta va primi în curând o veste bună.
— Într-adevăr, cum aşa, ce fel de veste?
— Ceva foarte serios, te asigur, zise el, continuând să zâmbească.
— Foarte serios? Nu mă pot gândi decât la un singur lucru – cine s-a îndrăgostit de ea? Cine ţi-a făcut confidenţe?
Emma îşi formulase deja pe jumătate ideea că domnul Elton trebuie să fi făcut vreo aluzie. Domnul Knightley era un fel de prieten şi sfătuitor al tuturor şi, după câte ştia, domnul Elton îl stima foarte mult.
— Am motive să cred, răspunse el, că Harriet Smith va primi în curând o cerere în căsătorie, şi încă de la un tânăr ireproşabil – e vorba de Robert Martin. Se pare că vizita ei la Abbey Mill în vara asta a avut o mare influenţă asupra lui. E îndrăgostit până peste urechi şi vrea să o ia de nevastă.
— Foarte drăguţ din partea lui, zise Emma, dar e sigur că Harriet vrea să-l ia de bărbat?
— Ei bine, să zicem că vrea să o ceară. Aşa e bine? A venit la Abbey cu două seri în urmă, special ca să-mi ceară sfatul. Ştie că-l preţuiesc, pe el şi familia lui, şi cred că mă consideră unul dintre cei mai buni prieteni. A venit să mă întrebe dacă nu cred că e prea devreme pentru el să se însoare, dacă nu e prea tânără fata, pe scurt, dacă găsesc

că e bună alegerea lui. Pentru că, se pare că a înţeles, mai ales de când tu faci atâta zarvă în jurul ei, că lumea o consideră pe ea superioară lui pe plan social. Mi-a făcut plăcere să aud tot ce mi-a spus. N-am întâlnit niciodată un băiat cu atâta bun simţ ca Robert Martin. Vorbeşte totdeauna fără ocolişuri, cu inima deschisă şi cu multă judecată. Mi-a spus tot, condiţiile şi planurile pe care le are şi ce va face familia lui în cazul că se căsătoreşte. E un tânăr minunat şi ca fiu şi ca frate. L-am sfătuit, fără nici o ezitare, să se însoare. Mi-a dovedit că şi-o poate permite şi, aceasta fiind situaţia, cred că nu e nimic mai bun de făcut. Am lăudat-o şi pe frumoasa domnişoară şi l-am trimis acasă fericit. Chiar dacă până acum n-ar fi dat doi bani pe cuvântul meu, de-acum încolo ar avea cea mai mare încredere. Şi probabil că a plecat socotindu-mă cel mai bun prieten şi sfătuitor. Asta a fost alaltăieri seară. Acum, după cum bine se poate presupune, nu va pierde mult timp până să-i vorbească fetei, şi cum nu i-a vorbit ieri, probabil că astăzi se află la doamna Goddard. Şi poate că Harriet Smith e reţinută de un musafir pe care nu-l consideră deloc o pacoste.

— Te rog, domnule – Knightley, zise Emma, care zâmbise mereu în timp ce el vorbea, spune-mi şi mie de unde ştii că nu i-a vorbit ieri.

— Desigur, zise el surprins, nu ştiu în mod precis, dar se poate deduce. N-a fost toată ziua la tine?

— Haide, zise ea, îţi spun şi eu ceva în schimbul a ceea ce mi-ai spus. A vorbit ieri, adică a scris, şi a fost refuzat.

Emma fu nevoită să repete fraza, pentru că domnului Knigh-tley nu-i venea să creadă şi chiar se înroşise de uimire şi supărare. Se ridică în picioare, indignat cu totul, şi zise:

— Atunci e mult mai găgăuţă decât mi-am închipuit. Ce vrea tâmpita asta de fată?

— A, desigur, strigă Emma, unui bărbat îi e imposibil să înţeleagă că o femeie poate refuza o cerere în căsătorie. Un

bărbat îşi închipuie că o femeie e gata să ia pe oricine o cere!

— Prostii! Un bărbat nu-şi închipuie aşa ceva. Dar ce poate să însemne asta? Harriet Smith să-l refuze pe Robert Martin? Ar fi o curată nebunie, dar sper că greşeşti, draga mea.

— Am văzut răspunsul ei. Era cât se poate de clar.

— Ai văzut răspunsul? L-ai şi scris, poate. Emma, asta e opera ta. Tu ai convins-o să-l refuze.

— Şi dacă aş fi făcut-o (ceea ce nu e adevărat), nu cred că aş fi făcut rău. Domnul Martin e un tânăr foarte respectabil, dar nu admit să fie considerat egalul Harrietei. Şi sunt chiar surprinsă că a îndrăznit să-i ceară mâna. După câte spui, se pare că a avut totuşi unele scrupule. Păcat că a trecut peste ele.

— Nu e egalul Harrietei?! exclamă domnul Knightley tare şi cu furie, şi adăugă mai calm, dar tot cu asprime: Într-adevăr, nu e egalul ei, pentru că-i e mult superior, din toate punctele de vedere. Emma, afecţiunea ta pentru fata asta te orbeşte. Ce pretenţii poate să aibă Harriet Smith, în privinţa familiei, a caracterului şi culturii, la cineva mai bun ca Robert Martin? E fiica naturală a nu se ştie cui, n-are probabil nici cine ştie ce avere şi în mod sigur nici rude respectabile. Se ştie numai că e chiriaşă la o şcoală oarecare. Nici nu e deşteaptă, nici cultivată. N-a învăţat nimic folositor şi e prea tâmpită ca să se descurce. La vârsta ei nu are nici o experienţă şi cu mintea ei puţină nici nu va căpăta. E drăguţă şi cumsecade şi asta e totul. Singurul meu scrupul, când l-am sfătuit să se însoare, era în privinţa lui, pentru că ea e mai prejos de meritele lui. Eram convins că în privinţa averii el poate găsi ceva mai bun, şi în privinţa inteligenţei şi hărniciei, ceva cu nimic mai rău. Dar nu-i puteam aduce asemenea argumente unui îndrăgostit şi eram dispus să nu văd nimic rău la ea. Are o fire care în mâini bune, ca ale lui, poate să fie îndreptată spre bine. Socoteam că avantajele căsătoriei erau toate de partea ei şi

nu aveam nici cea mai mică îndoială că toată lumea se va mira de norocul ei. Eram sigur că şi tu vei fi mulţumită. Imediat m-am gândit că n-o să-ţi pară rău să-ţi pierzi prietena, când o vei şti atât de bine măritată. Mi-aduc aminte că mi-am spus: „Chiar Emma, care e atât de părtinitoare cu Harriet, va socoti că are noroc”.

— Nu-mi pot opri uimirea că o cunoşti atât de puţin pe Emma, încât să spui aşa ceva. Cum? Să socotesc eu că un fermier (cu toate meritele şi bunul lui simţ, domnul Martin nu e nimic mai mult) e o partidă pentru prietena mea intimă?! Să nu regret că o pierd de dragul unui bărbat pe care nu-l pot admite în societatea mea?! Mă întreb cum crezi că e posibil să am asemenea sentimente. Te asigur că sunt departe de aşa ceva. Sentinţa dumitale nu e deloc dreaptă. Nu eşti cinstit faţă de pretenţiile Harrietei. Se vor bucura de o cu totul altă apreciere din partea mea şi a altora. Domnul Martin e poate mai bogat, dar îi e fără îndoială inferior pe scara socială. Sferele în care se învârte ea sunt mult deasupra lui. Ar fi o înjosire!

— Înjosire! Pentru o fată ignorantă şi de origine obscură să se mărite cu un gentleman fermier!

— În ce priveşte împrejurările în care s-a născut, deşi legea nu-i dă dreptul la un nume, asta nu contează pentru oamenii de bun simţ. Ea n-are de ce să plătească pentru vina altora şi să fie considerată mai prejos de cele în mijlocul cărora a fost crescută. Nu există nici cea mai mică îndoială că tatăl ei e un gentleman – şi încă unul cu avere. Dispune de mijloace de existenţă şi i s-a oferit cu generozitate oricât pentru a învăţa şi a trăi din belşug. După mine e clar că tatăl ei e un gentleman. Iar că prietenele ei sunt de familie bună, nu cred că poate nega cineva. Îi e oricum superioară lui Robert Martin.

— Oricine ar fi părinţii ei, zise domnul Knightley, oricine ar fi acela care i-a purtat de grijă, nu mi se pare că a avut intenţia să o introducă în ceea ce tu numeşti „lumea bună”. După ce a beneficiat de o educaţie oarecare, a fost dată în

primire doamnei Goddard, să facă ce vrea, pe scurt, să fie îndrumată de doamna Goddard, în societatea doamnei Goddard. Protectorii ei au socotit că asta e destul pentru ea şi chiar aşa şi era. Nici ea nu-şi dorea mai mult. Până când tu ai făcut din ea prietena ta, nu dispreţuia pe cei de o seamă cu ea şi nu avea ambiţii dincolo de ei. A fost cât se poate de fericită astă vară la familia Martin. N-avea simţul superiorităţii. Dacă-l are acum, tu eşti aceea care i l-a dat. Nu eşti deloc prietena ei, Emma! Robert Martin n-ar fi ajuns atât de departe dacă n-ar fi fost îndreptăţit să creadă că nu-i e indiferent, îl cunosc bine. E prea sincer ca să facă declaraţii unei fete la în-tâmplare, în numele unei iubiri egoiste. E omul cel mai puţin încrezut din toţi cei pe care îi cunosc. Crede-mă, Emma, fata îl plăcea.

Pentru Emma era mai convenabil să nu răspundă cu nimic acestei afirmaţii, drept care îşi reluă propriul punct de vedere.

— Te înflăcărează prietenia pentru domnul Martin, dar, cum ţi-am spus, eşti nedrept cu Harriet. Pretenţiile ei de a se mărita bine nu merită dispreţul pe care îl arăţi. Nu e deşteaptă, dar are mai mult bun simţ decât crezi, şi nu e cazul să-i dispreţuieşti atât de mult posibilităţile intelectuale. Lăsând la o parte asta, şi presupunând că este aşa cum spui dumneata, doar drăguţă şi cumsecade, am să-ţi spun că aceste calităţi nu sunt deloc neglijabile, pentru că e de fapt socotită frumoasă cam de nouăzeci şi nouă la sută din oameni, şi cum bărbaţii acordă frumuseţii, mai multă atenţie decât s-ar crede, cum nu se îndrăgostesc de capete cultivate, ci de feţe frumuşele, o fată cu drăgălăşenia Harrietei poate avea certitudinea că va fi admirată şi căutată şi are privilegiul de a putea alege. Un caracter blând, de asemeni, nu e deloc de lepădat, căci prin aceasta se înţelege că e bună prin firea şi purtarea ei, că nu e încrezută şi e gata să-i accepte pe alţii. Înseamnă că aş greşi foarte tare dacă bărbaţii n-ar considera frumuseţea şi un astfel de caracter cele mai de preţ calităţi ale unei femei.

— Pe cuvântul meu, Emma, când te văd bătându-ţi joc de inteligenţa ta la modul ăsta îmi vine să subscriu la o atare opinie. Mai bine să nu ai minte deloc, decât să o foloseşti atât de prost.

— Desigur, exclamă ea, în glumă, ştiu că aşa gândiţi cu toţii. Ştiu că o fată ca Harriet este exact ceea ce încântă pe un bărbat, ceea ce îi vrăjeşte simţurile şi îi mulţumeşte judecata. Harriet are de unde alege. Şi de ce, când are numai şaptesprezece ani, şi abia intră în viaţă, când abia acum o vede lumea, trebuie să te miri că nu acceptă prima cerere? Nu, te rog, dă-i timp să se uite în jur.

— Întotdeauna am spus că prietenia asta nu e bună, zise imediat domnul Knightley, deşi n-ar fi trebuit să mărturisesc nimănui părerea mea, dar acum văd că e o adevărată nenorocire pentru Harriet. O să-i bagi în cap atâtea prostii în legătură cu frumuseţea ei, cu ce pretenţii trebuie să aibă, încât, foarte curând, n-o să i se mai pară bun nici un bărbat de seama ei. Când vanitatea îi atinge pe cei slabi de minte, te poţi aştepta la orice. Nu e nimic mai uşor pentru o fată decât să aibă pretenţii prea mari. S-ar putea ca domnişoarei Smith să nu-i curgă cererile în căsătorie una după alta, aşa cum se aşteaptă. Bărbaţii inteligenţi, orice-ai spune, nu vor neveste tâmpite. Bărbaţii de familie nu se înghesuie să-şi lege viaţa de o persoană atât de obscură, iar bărbaţilor mai prudenţi le-ar fi teamă de scandalul şi dizgraţia care ar putea urma descoperirii originii ei. Las-o să se mărite cu Robert Martin şi va fi liniştită, într-o familie respectabilă şi foarte fericită. Dar dacă o încurajezi să se gândească la o căsătorie în lumea bună şi o înveţi să nu se mulţumească decât cu un bărbat influent şi bogat, s-ar putea să rămână la doamna Goddard toată viaţa, sau cel puţin (căci Harriet Smith nu e fata care să rămână nemăritată) până când va dispera şi va fi bucuroasă să pună mâna chiar şi pe prostul satului.

— Avem păreri foarte deosebite asupra acestui lucru, domnule Knightley, şi nu are nici un rost să ni le expunem.

Ne-am certa prea tare. În ce mă priveşte, n-am cum s-o las să se mărite cu Robert Martin; l-a refuzat, şi încă atât de hotărât încât el nu va mai îndrăzni a doua oară. Trebuie să îndure răul pe care şi l-a făcut sieşi refuzându-l. În ce priveşte refuzul, n-am să pretind că nu am influenţat-o şi eu puţin. Dar, te asigur, nu era mare nevoie de o intervenţie de-a mea sau de-a altcuiva. Fizicul lui e un mare dezavantaj, şi se poartă atât de urât încât dacă odată ar fi răspuns sentimentelor lui acum în mod sigur nu o va face. Îmi închipui că înainte de a fi cunoscut alt bărbat, care să-i fie superior lui, ar fi putut să-l accepte. Era fratele prietenelor ei, şi-a dat osteneala să-i fie pe plac, şi, oricum, tot nu văzuse pe nimeni mai bine (acesta era probabil punctul lui forte). Poate că atunci când era la Abbey Mill nu-l găsea antipatic. Dar lucrurile s-au schimbat şi numai un gentleman, un om cu anumite cunoştinţe şi purtări, ar mai avea o şansă la Harriet.

— Prostii, cele mai mari prostii rostite vreodată! strigă domnul Knightley. Purtarea lui Robert Martin e plină de bun simţ, sinceritate şi bunăvoinţă, iar sufletul lui e în stare de mai multă nobleţe decât pricepe Harriet Smith!

Emma nu răspunse şi încercă să arate o indiferenţă veselă, dar de fapt era destul de stânjenită şi ar fi vrut foarte mult ca el să plece. Nu regreta ceea ce făcuse, credea că ea era cel mai bun judecător în problema drepturilor femeii şi a rafinamentelor feminine, totuşi, avea un respect înrădăcinat pentru părerile lui în general, ceea ce făcea ca această înfruntare făţişă să o deranjeze, şi-i era destul de neplăcut să-l vadă stând în faţa ei înfuriat. Trecură câteva minute de linişte apăsătoare. Emma încercă, numai o dată, să aducă vorba despre vreme, dar el nu răspunse. Se gândea. În cele din urmă, dădu glas gândurilor sale:

— Robert Martin n-are cine ştie ce de pierdut, dacă e destul de deştept, şi sper că e. Cât despre Harriet, tu ai părerile tale. Dar, cum nu faci un secret din pasiunea ta de a pune la cale căsătorii, nu cred că fac nimic rău dacă

încerc să-ţi ghicesc planurile. Ca prieten, îţi voi spune că dacă e vorba despre Elton te chinuieşti degeaba.

Emma râse şi tăgădui. El continuă:

— Crede-mă, nu merge cu Elton. E un băiat foarte bun şi un vicar respectabil în Highbury, dar nu cred să facă imprudenţe dacă e vorba să se însoare. Ştie, ca toată lumea, să preţuiască averea. Elton poate să vorbească la modul sentimental, dar în ce priveşte faptele îşi ţine capul pe umeri. Îşi cunoaşte la fel de bine interesele, cum le cunoşti şi tu pe ale Harrietei. Ştie că arată bine şi că e primit cu plăcere oriunde, şi din felul cum vorbeşte, când e mai puţin rezervat, între bărbaţi, m-am convins că nu are de gând să ia pe oricine. L-am auzit vorbind de o familie cu multe fete, pe care surorile lui le cunosc bine, şi care au o zestre de câte douăzeci de mii de lire fiecare.

— Îţi rămân îndatorată, zise Emma râzând din nou. Dacă mi-aş fi pus în gând să-l însor pe domnul Elton cu Harriet, ar fi fost foarte bine să-mi deschizi ochii, dar, deocamdată, vreau s-o păstrez numai pentru mine. M-am lăsat de pus la cale căsătorii, zău. Nu pot spera să mai reuşesc ceva ca Randalls. Mă retrag în culmea gloriei.

— Bună ziua, zise el, ridicându-se şi plecând brusc. Era foarte jignit. Bănuia dezamăgirea tânărului şi se simţea vinovat de a o fi provocat prin sfatul pe care îl dăduse. Cât priveşte rolul Emmei în toată istoria, îl înfuria peste măsură.

Emma rămase şi ea jignită, dar motivele ei erau mult mai puţin clare decât ale lui. Ea nu se simţea totdeauna absolut mulţumită de sine, şi convinsă că părerile ei erau juste, iar ale adversarului greşite, aşa cum era domnul Knightley. El plecase mai încredinţat că avea dreptate decât era ea acum. Totuşi, ea nu era atât de vizibil dezamăgită încât să nu-şi revină peste câtva timp, când sosi Harriet. Începuse să fie îngrijorată că Harriet întârzia atât de mult. Era chiar alarmată de ideea că tânărul ar fi putut veni la doamna Goddard în dimineaţa aceea, să o vadă pe Harriet şi să-şi

pledeze cauza. Groaza că ar putea avea un asemenea eşec devenise cauza principală a neliniştii. Când apăru Harriet, foarte bine dispusă şi fără să pomenească nimic de acest fel, simţi o-mulţumire care îi aduse împăcarea cu sine şi o convinse că, orice ar gândi şi ar spune domnul Knightley, ea nu făcuse nimic care să nu fie îndreptăţit în numele prieteniei şi sentimentelor ei de femeie.

O cam speriase cu vorbele lui despre domnul Elton, dar când se gândi că domnul Knightley nu se poate să-l fi observat ca ea, nici cu interesul şi nici (trebuie să o spună, în ciuda pretenţiilor domnului Knightley), cu priceperea în astfel de probleme a unui observator ca ea, că vorbise cu grabă şi mânie, căpătă convingerea că el nu era deloc sigur de adevărul celor afirmate, ci ar fi dorit numai ca totul să fi fost aşa, din răutate. Desigur, se poate să-l fi auzit pe domnul Elton vorbind cu mai puţină rezervă decât în prezenţa ei, şi domnul Elton nu face parte, bineînţeles, dintre oamenii imprudenţi şi fără socoteală în ce priveşte banii. E posibil chiar să-l intereseze, dar domnul Knightley nu s-a gândit deloc la influenţa unei pasiuni puternice în luptă cu interesele materiale. Domnul Knightley n-a întâlnit niciodată o asemenea pasiune şi, desigur, nu credea nimic despre efectele ei. Dar ea văzuse prea multe ca să mai aibă vreo îndoială că iubirea va învinge toate ezitările pe care le poate provoca prudenţa. Şi, pe domnul Elton nu-l bănuia de o prudenţă mai mare decât e necesar.

Veselia Harrietei o făcu să-şi revină. Acum, la întoarcere, nu se mai gândea la domnul Martin, ci dorea să vorbească despre domnul Elton. Domnişoara Nash îi spusese ceva ce ea se grăbi imediat să-i spună Emmei, cu mare încântare. Domnul Perry venise la doamna Goddard să vadă un copil bolnav şi domnişoara Nash îl primise. Şi el i-a spus domnişoarei Nash, că ieri, pe când venea de la Clayton Park, s-a întâlnit cu domnul Elton şi a aflat, spre uimirea lui, că domnul Elton se ducea la Londra şi că avea de gând să se întoarcă abia a doua zi, deşi era seară de whist şi el nu

lipsea niciodată, şi domnul Perry s-a certat cu el pentru asta şi i-a spus ce urât din partea lui, cel mai bun jucător să lipsească, şi a încercat să-l convingă să-şi amâne călătoria măcar cu o zi, dar nu s-a putut: domnul Elton era hotărât să meargă mai departe şi a spus, într-un fel cu totul special, că are o treabă, pe care n-ar amâna-o pentru nimic în lume; şi încă ceva despre un comision deosebit, despre faptul că purta cu sine ceva foarte preţios. Domnul Perry nu l-a prea înţeles, dar i-a spus că e sigur că trebuie să fie vorba de o domnişoară şi domnul Elton s-a uitat numai cu subînţeles, a zâmbit şi a plecat mai departe plin de voioşie. Domnişoara Nash i-a spus toate astea şi încă multe despre domnul Elton şi i-a zis, privind-o cu înţeles; ea nu are pretenţie să ştie ce treabă avea, dar ştie numai că femeia pe care şi-o va alege domnul Elton va fi cea mai norocoasă din lume, pentru că, fără îndoială, domnul Elton n-avea pereche de frumos şi simpatic ce era.”

CAPITOLUL IX.

DOMNUL KNIGHTLEY PUTEA SA SE CERTE cu Emma, dar Emma nu se putea certa cu ea însăşi. Fusese atât de supărat, încât trecu destulă vreme până când să facă o nouă vizită la Hartfield. Şi când, în fine, se văzură din nou, privirile lui severe arătau că nu o iertase încă. Îi părea rău, dar nu putea să se căiască. Dimpotrivă, planurile şi acţiunile ei îşi găseau o justificare din ce în ce mai serioasă şi părerea ei fu confirmată de întâmplările din zilele care urmară.

Tabloul, cu o ramă elegantă, sosi la Hartfield în bună stare, de îndată ce domnul Elton se întoarse de la Londra şi, după ce îl atârnară deasupra căminului, el se ridică să-l privească şi îşi suspină admiraţia în jumătăţi de frază, exact aşa cum se cuvine. Cât despre sentimentele Harrietei, ele se canalizau în mod vizibil către o afecţiune puternică şi statornică, în măsura în care tinereţea şi firea ei îi îngăduiau aşa ceva. Curând, Emma avu marea mulţumire să nu mai audă numele domnului Martin, decât în

comparaţiile cu domnul Elton, care erau, bineînţeles, mult în favoarea celui de-al doilea.

Dorinţele ei de a o cultiva pe Harriet, prin lectură intensă şi conversaţie, nu duseseră încă mai departe de primele capitole şi intenţia de a continua mâine. Era mult mai uşor să trăncănească decât să studieze, mult mai plăcut să-şi lase imaginaţia să zburde gândind la soarta Harrietei decât să-i lărgească fetei orizontul şi puterea de înţelegere cu lucruri serioase. Singura preocupare literară a Harrietei, singura rezervă intelectuală pe care şi-o făcea pentru amurgul vieţii era să colecţioneze şi să transcrie toate ghicitorile, de orice fel, într-un caiet cu scoarţe groase, făcut de prietena ei, şi împodobit cu monograme şi simboluri.

În această epocă de înflorire a literaturii, asemenea colecţii de mari proporţii se întâlnesc foarte des. Domnişoara Nash, directoare de şcoală la doamna Goddard, scrisese cel puţin trei sute, şi Harriet, care auzise prima dată despre asta de la ea, spera, cu ajutorul domnişoarei Woodhouse, să facă o colecţie şi mai mare. Emma o ajuta cu imaginaţia, memoria şi gustul ei, şi cum Harriet scria foarte frumos, era probabil ca albumul să fie dintre cele mai reuşite, atât în ce priveşte forma, cât şi cantitatea.

Domnul Woodhouse era aproape la fel de preocupat de povestea asta ca şi fetele şi încerca mereu să-şi amintească ceva care să merite să fie scris în album. Când era el tânăr erau atât de multe ghicitori inteligente, se întreba de ce nu le ţine minte, dar spera că până la urmă o să şi le amintească. Şi totdeauna termina cu „Kitty, frumoasă fată, dar de gheaţă”.

Bunul său prieten Perry, căruia îi vorbise despre acest subiect, nu-şi amintea pe moment nimic care să semene a ghicitoare. Dar îl rugase pe Perry să întrebe în dreapta şi-n stânga şi, cum umbla destul prin lume, putea să mai facă rost de câte ceva.

Fiica sa nu avea însă nici cea mai mică dorinţă să facă apel la minţile luminate din Highbury. Domnul Elton fu singurul căruia i se ceru ajutorul. Fu invitat să contribuie cu orice enigme, şarade, ghicitori bune, şi Emma avu plăcerea să constate cât de preocupat era să-şi reamintească şi, după câte îşi dădea ea seama, plin de grijă ca nimic nepoliticos, nimic nepoliticos faţă de sexul slab să nu-i scape de pe buze. Îi datorau două sau trei dintre cele mai curtenitoare ghicitori, şi bucuria şi entuziasmul cu care îşi aminti şi recită oarecum sentimental cunoscuta şaradă:

Cu prima eu vreau să exclam A doua ce viaţa sfârşeşte Ce prima şi-a doua uneşte E-al vieţii prea dulce balsam o făcu să-i pară realmente rău, dar trebuia să-l informeze că o scriseseră deja cu câteva pagini în urmă.

— De ce nu compuneţi dumneavoastră o şaradă pentru noi. domnule Elton? zise ea. Va fi cu siguranţă ceva original şi cred că nu vă vine deloc greu.

— O, nu, n-am scris ceva de acest fel în viaţa mea! Lipsit complet de har! „Îi era teamă că nici măcar domnişoara Woodhouse, sau, şi aici se opri o clipă, domnişoara Smith, nu vor putea să-l inspire!”

Însă, chiar a doua zi, dădu o probă de inspiraţie. Făcu o vizită scurtă, numai ca să le lase o hârtie care conţinea, după cum spunea el, o ghicitoare pe care un prieten al său o adresase unei domnişoare, care era obiectul admiraţiei sale, dar care, după cum Emma deduse imediat din purtarea lui, trebuie să fi fost scrisă de el însuşi.

— Nu pot s-o ofer pentru colecţia domnişoarei Smith, zise el. Aparţine prietenului meu şi nu am dreptul s-o fac publică, dar poate că o să vă facă plăcere să o citiţi.

Îi vorbea mai mult Emmei decât Harrietei. Vorbea cu mult subînţeles şi i se părea mai uşor să se uite în ochii ei decât în ochii prietenei sale. În clipa următoare plecă. După o altă pauză de o clipă:

— Ia-o, zise Emma, zâmbind şi împingând hârtia spre Harriet. E pentru tine. Ia ce-i al tău!

Dar Harriet tremura şi nu putea să o atingă, iar Emma, care nu se dădea niciodată înapoi de la aşa ceva, fu nevoită să o cerceteze ea însăşi:

Către domnişoara…

GHICITOARE.

Ce poate fi a regilor splendoare Şi-al lor alai strălucitor în soare Mărirea şi puterea laolaltă De nobili şi de cavaleri urmată.

Şi în virtutea aceluiaşi cuvânt Puternicul bărbat ca frunză-n vânt Se pleacă la picioarele acelei Ce-n strălucire e rivala stelei C-un spirit ascuţit ghiceşti cuvântul!

Din dulce ochi dă-ţi dar consimţământul!

Îşi aruncă ochii pe ea, se gândi puţin, înţelese despre ce era vorba, şi o mai citi o dată ca să fie sigură pe versuri şi apoi i-o dădu Harrietei şi se aşează zâmbind pentru sine, spunându-şi în timp ce Harriet se zgâia la hârtie complet zăpăcită, în speranţa şi prostia ei: „Bravo, domnule Elton, într-adevăr, bravo! Am citit şi ghicitori mai proaste. Curte – foarte bună aluzie. Îţi face cinste. Asta este ceea ce simţi dumneata şi o spui destul de limpede:domnişoară Smith, daţi-mi voie să fiu supusul dumneavoastră iubitor. Acceptaţi ghicitoarea şi intenţiile mele cu o privire.

Din dulce ochi dă-ţi dar consimţământul!

Asta-i Harriet! Dulce e cel mai bun epitet pentru ochii ei, cel mai potrivit.

C-un spirit ascuţit ghiceşti cuvântul.

„Hm, Harriet, spirit ascuţit! Cu atât mai bine! Un bărbat trebuie să fie foarte îndrăgostit dacă spune că Harriet are un spirit ascuţit. Ah, domnule Knightley, tare-aş mai vrea să auzi asta! Cred că te-ar convinge. O dată în viaţă ar trebui să recunoşti că ai greşit. Minunată ghicitoare, într-adevăr, drept la ţintă. În curând vom ajunge la deznodământ.”

Fu nevoită să-şi întrerupă şirul acestor plăcute gânduri, care altfel ar fi putut să continue mult şi bine, din cauza întrebărilor insistente ale Harrietei:

— Ce-o fi, domnişoară Woodhouse, ce-o fi? N-am idee. Nu pot să ghicesc deloc. Ce poate să fie? încercaţi să ghiciţi, domnişoară Woodhouse! Ajutaţi-mă! N-am văzut niciodată ceva aşa de greu! înseamnă coroană? Mă întreb cine o fi prietenul şi cine e domnişoara? Credeţi că e bună? Să fie o femeie?

Se pleacă la picioarele acelei Ce-n strălucire e rivala stelei.

O fi aurul?

Ce poate fi a regilor splendoare?

sau noaptea, sau cerul? Nu, cer nu are decât o silabă! Trebuie să fie foarte grea, altfel n-ar fi adus-o. Oh, domnişoară Woodhouse, credeţi c-o să putem ghici?

— Noapte şi cer! Ce prostie! Draga mea Harriet, unde ţi-e capul? Ce rost ar avea să ne aducă o ghicitoare compusă de un prieten, despre noapte şi cer? Dă-mi hârtia şi ascultă:

Către domnişoara… citeşte domnişoara Smith Ce poate fi a regilor splendoare Şi-al lor alai strălucitor în soare E deja clar, e vorba de curte.

Mărirea şi puterea laolaltă De nobili şi de cavaleri urmată Curte, cât se poate de clar, şi acum vine miezul:

Şi în virtutea-aceluiaşi cuvânt Puternicul bărbat ca frunză-n vânt Se pleacă la picioarele acelei Ce-n strălucire e rivala stelei.

Un compliment cât se poate de potrivit, şi acum urmează cererea, pe care, dragă Harriet, cred că nu e greu să o înţelegi. Citeşte-o în linişte. Nu e nici o îndoială că a fost scrisă pentru tine!

Harriet nu putu rezista la un atare îndemn îmbietor.

Citi ultimele rânduri şi se umplu de freamăt şi fericire. Nu putea vorbi. Dar nu era nevoie să vorbească. Era de ajuns ceea ce simţea. Emma vorbi în locul ei:

— Complimentul are un înţeles atât de limpede şi merge drept la ţintă, zise ea, aşa că nu mă mai pot îndoi de intenţiile domnului Elton. Eşti obiectul dragostei sale şi în curând vei avea dovada. Ştiam că aşa are să fie. Dar acum e clar: gândeşte exact aşa cum am dorit eu de când te-am

cunoscut. Da, Harriet, chiar de la început mi-am dorit exact ceea ce s-a întâmplat acum. N-aş fi putut spune niciodată dacă o dragoste între tine şi domnul Elton este lucrul cel mai de dorit, sau cel mai firesc. Era pe cât de probabil, pe atât de satisfăcător. Sunt foarte fericită. Te felicit, draga mea Harriet, din toată inima! Iată o pasiune de care o femeie trebuie să se simtă mândră. O căsătorie care oferă numai avantaje! îţi va da tot ce îţi doreşti – stimă, independenţă, o casă onorabilă —, îţi va consolida poziţia printre prietenii tăi adevăraţi, aproape de Hartfield şi aproape de mine, iar prietenia noastră va fi veşnică. Iată o partidă de care nu trebuie să roşim, nici tu, nici eu.

— Dragă domnişoară Woodhouse, şi iar, dragă domnişoară Woodhouse, fu tot ce Harriet putu articula la început, printre îmbrăţişări călduroase; dar când, în fine, ajunseră la ceva care aducea mai mult a conversaţie, Emma căpătă convingerea că prietena ei vedea, simţea, anticipa, îşi amintea, exact ceea ce trebuie în asemenea situaţii. Superioritatea domnului Elton era de acum un lucru recunoscut.

— Orice spuneţi dumneavoastră este adevărat, strigă Harriet, aşa că pot să cred şi să sper că aşa trebuie să fie, dar, altfel, nici nu mi-aş fi închipuit! Nici nu merit eu aşa ceva! Domnul Elton, cu care orice fată ar fi bucuroasă să se mărite! Toată lumea îl vorbeşte de bine. E o fiinţă cu totul superioară. Numai versurile astea gingaşe… „Către domnişoara…” Doamne, ce deştept! Chiar mie credeţi că-mi e adresată?

— Asemenea întrebări nu au nici un rost. E absolut sigur. Ai încredere în ce-ţi spun! E un fel de prolog la o piesă, un fel de motto la un capitol şi în curând va fi urmat de proză!

— Nimeni nu s-ar fi aşteptat la una ca asta. Sunt sigură că acum o lună nici mie nu mi-ar fi trecut prin cap. Se întâmplă cele mai ciudate lucruri!

— Când o domnişoară Smith întâlneşte un domn Elton chiar se întâmplă şi e într-adevăr ciudat. E absolut ieşit din

comun ca un lucru care este evident şi în mod concret de dorit, încât aproape îi tentează pe unii să-l pună la cale, să se întâmple imediat, de la sine. Tu şi domnul Elton sunteţi făcuţi unul pentru altul, vă potriviţi minunat ca familie şi situaţie. Căsătoria ta va fi la fel de reuşită ca cea de la Randalls. Se pare că pluteşte ceva în aerul de la Hartfield, care face ca dragostea să se îndrepte exact în direcţia care trebuie şi îi dă tocmai cursul dorit.

iubirea adevărată nu are cursul lin… Dacă operele complete ale lui Shakespeare ar fi editate la Hartfield, ar conţine o notă foarte lungă asupra acestui pasaj.

— Să se îndrăgostească de mine domnul Elton, tocmai de mine, care nici nu-l cunoşteam şi nici n-aş fi îndrăznit să-i vorbesc de Sfântul Mihail. El, cel mai frumos bărbat care-a existat vreodată, un om pe care îl respectă toată lumea, exact ca pe domnul Knightley. E atât de simpatizat, că toată lumea spune că mănâncă acasă numai dacă refuză o invitaţie, şi primeşte două, trei în fiecare zi. Şi e atât de minunat în biserică! Domnişoara Nash şi-a notat toate textele din care a predicat de când a venit la Highbury. Doamne! Când mă gândesc cum l-am văzut prima oară! Nu m-am gândit deloc. Surorile Abbot şi cu mine am fugit în camera de la stradă şi ne-am uitat printre jaluzele când am auzit că o să treacă pe acolo. Şi domnişoara Nash a venit şi ne-a certat şi ne-a spus să plecăm, dar ea a rămas să se uite. Totuşi, pe mine m-a chemat înapoi şi m-a lăsat să mă uit şi eu, foarte drăguţ din partea ei. Şi ce frumos mi s-a părut! Era braţ la braţ cu domnul Cole.

— E o căsătorie care va fi pe placul tuturor prietenilor tăi, oricum şi oricine ar fi ei, dacă sunt oameni de bun simţ, fireşte. Şi nu vom supune purtarea noastră judecăţii proştilor. Cei care vor să te vadă fericită în căsnicie, pot să fie siguri că alături de un bărbat cu un caracter admirabil vei avea toată fericirea. Cei care vor ca tu să rămâi acolo unde ai copilărit şi ai învăţat pot să fie mulţumiţi că te vei stabili aici. Cei care vor dori, după cum se spune de obicei,

să fii măritată bine, vor fi cu siguranţă satisfăcuţi de faptul că ţi se oferă avere, poziţie socială şi posibilitatea de a creşte în ochii lumii.

— Da, foarte adevărat. Ce frumos vorbiţi! îmi face plăcere să vă ascult. Dumneavoastră înţelegeţi totul, dumneavoastră şi domnul Elton sunteţi unul mai deştept ca altul. Şi ghicitoarea! Să fi studiat un an de zile şi n-aş fi putut scrie aşa ceva!

— Mi-am închipuit că vrea să-şi încerce priceperea, după felul cum a refuzat ieri.

— Cred că este, fără discuţie, cea mai bună ghicitoare pe care am citit-o vreodată.

— E, fără îndoială, ghicitoarea care merge drept la ţintă.

— E aproape de două ori mai lungă decât toate celelalte.

— Nu sunt de părere că lungimea e o calitate. Dar asemenea lucruri nu pot fi prea scurte, în general.

Harriet era prea atentă la ce citea ca s-o mai audă. În mintea ei se năşteau cele mai favorabile comparaţii:

— Una e, zise ea imediat, cu obrajii învăpăiaţi, să fii foarte deştept, dar nu deosebit, ci ca toată lumea, şi, dacă ai ceva de spus, să te aşezi şi să scrii o scrisoare în care să spui numai ce trebuie, pe scurt, şi alta e să scrii versuri şi ghicitori ca asta!

Emma n-ar fi putut să-şi dorească ceva mai spiritual împotriva domnului Martin.

— Ce versuri drăgălaşe, continuă Harriet, astea, ultimele două. Dar cum să-i dau înapoi hârtia şi să-i spun că mi-am dat seama? Oh, domnişoară Woodhouse, ce facem?

— Las' pe mine. Tu nu faci nimic. O să dea pe aici în seara asta şi i-o voi înapoia eu, şi o să-i spun ceva, indiferent ce, şi tu nu vei fi amestecată. Ochii tăi dulci îşi vor da altă dată consimţământul. Bizuie-te pe mine!

— Oh, domnişoară Woodhouse, ce păcat că nu pot să scriu o ghicitoare atât de frumoasă în album! Sunt sigură că n-am niciuna măcar pe jumătate atât de bună.

— Dacă scoţi ultimele două versuri, nu văd de ce n-ai scri-o în album!

— Da, dar tocmai aceste două versuri sunt…

— Sunt cele mai bune. Dar sunt menite numai pentru tine, aşa că păstrează-le numai pentru tine. Sunt frumoase chiar luate separat. Sunt de-sine-stătătoare şi au înţelesul lor. Dar dacă le scoţi, ghicitoarea nu mai are acelaşi tâlc, rămâne o ghicitoare drăguţă, care poate fi scrisă în orice album. Crede-mă,nu trebuie să-i nedreptăţeşti nici ghicitoarea, nici iubirea. Un poet îndrăgostit trebuie încurajat în ambele sensuri, sau în niciunul. Dă-mi albumul. O scriu eu, ca să nu se bănuiască nimic despre tine.

Harriet se supuse, deşi în mintea ei nu putea să deosebească cele două părţi ale ghicitorii şi nu putea fi sigură dacă prietena ei nu copia în album o declaraţie de dragoste. Părea o ofrandă prea scumpă pentru a fi văzută de oricine.

— N-am să mai dau la nimeni albumul, zise ea.

— Foarte bine, răspunse Emma, e un sentiment firesc, şi cu cât durează mai mult, cu atât mai bine, după mine. Dar iată că vine tata! Sper că nu te superi dacă îi citesc şi lui ghicitoarea. O să-i facă plăcere. Lui îi plac lucrurile astea, mai ales când sunt un compliment pentru o femeie. Tata e foarte galant cu noi toate. Trebuie să-mi dai voie să i-o citesc.

Harriet arăta bosumflată.

— Dragă Harriet, nu trebuie să te sinchiseşti atât de mult de ghicitoarea asta. Dacă înţelegi prea mult şi prea repede, şi laşi să se vadă că îi cunoşti scopul, îţi vei trăda sentimentele, ceea ce nu se cuvine. Nu te lăsa copleşită de acest mic tribut de admiraţie. Dacă el ar fi vrut să facă din asta un secret, n-ar fi adus hârtia în prezenţa mea. N-ai văzut că mai mult către mine a întins-o decât către tine? Să nu exagerăm cu povestea asta. A fost destul de mult încurajat ca să poată continua. Nu e nevoie să ne secăm sufletul de suspine pentru ghicitoarea asta.

— O, nu, sper să nu fiu ridicolă. Faceţi cum doriţi. Domnul Woodhouse intră şi nu fu deloc greu pentru Emma să aducă vorba despre ghicitoare, pentru că el li se adresă aşa cum obişnuia în ultima vreme:

— Ei, dragele mele, cum merge treaba cu albumul? Aveţi ceva nou?

— Da, tată. avem ceva nou să-ţi citim. Am găsit o hârtie pe masă azi-dimineaţă, cu o ghicitoare foarte drăguţă. Cred că vreo zână a lăsat-o să cadă. Tocmai am copiat-o în album.

I-o citi aşa cum îi plăcea lui. Încet şi clar. şi de două, trei ori, cu explicaţii la fiecare vers şi îi făcu foarte mare plăcere, exact cum se aşteptase ea, iar complimentul din final îi atrase în mod special admiraţia.

— Ei. da, asta e foarte bine, foarte bine zis! Foarte adevărat! Strălucirea femeii… E o ghicitoare atât de frumoasă, draga mea, încât nu e greu de înţeles ce zână a adus-o. Nimeni nu poate scrie atât de frumos, în afară de tine, Emma!

Emma clătină din cap şi zâmbi. După ce se gândi puţin şi oftă uşor, el adăugă:

— Ah, e uşor să-şi dea omul seama cu cine semeni. Mama ta se pricepea aşa de bine la lucrurile astea. Dacă aş avea măcar memoria ei! Dar eu nu-mi aduc aminte nimic. Nici măcar ghicitoarea aceea despre care ţi-am spus. Îmi aduc aminte doar de prima strofă, dar sunt mai multe:

Frumoasă fată, dar de gheaţă, Kitty, Aprinse-n mine focul ce-l deplâng. Copilul orb în ajutor chemai, Deşi de arcul său mi-e teamă Căci el m-a săgetat în mai.

Asta-i tot ce-mi amintesc, dar ştiu că era foarte inteligentă. Dar parcă spuneai că ai găsit-o.

— Da, tată, am scris-o pe a doua pagină. Am copiat-o din „Viaţa mondenă”. A fost scrisă de Garrick.

— Da, da, foarte adevărat. Tare-aş vrea să mi-o aduc aminte:

Frumoasă fată, dar de gheaţă, Kitty.

Numele ăsta mă face să mă gândesc la biata Isabella. Pentru că era cât pe-aci s-o botezăm Ecaterina, ca pe bunica ei. Sper că vine săptămâna viitoare. Te-ai gândit, draga mea, unde o să doarmă şi ce cameră aranjăm pentru copii?

— Da, sigur că da. Ea o să doarmă în camera ei, unde doarme de fiecare dată. Şi avem camera cea mare pentru copii, ca de obicei. De ce să schimbăm?

— Nu ştiu, draga mea, dar e aşa de mult de când n-au mai fost pe aici, de la Paşte, anul trecut, şi atunci au stat doar câteva zile. E foarte prost că domnul John Knightley are slujba asta de avocat. Biata Isabella, ce mare păcat că nu stă cu noi şi ce rău să-i pară să n-o mai găsească pe domnişoara Taylor aici!

— Bine, tată, dar n-o să fie o surpriză!

— Nu ştiu, draga mea, eu cel puţin am fost foarte surprins când am auzit că se mărită.

— Trebuie să-i invităm pe doamna şi domnul Weston la noi în timpul când o să fie Isabella aici.

— Da, draga mea, dacă o să avem timp, dar (cu o voce foarte amărâtă) vine numai pentru o săptămână. N-o să avem timp de nimic.

— Păcat că nu pot să stea mai mult, dar se pare că nu au încotro. Domnul John Knightley trebuie să fie în oraş pe ziua de douăzeci şi opt. Şi trebuie să ne bucurăm, tată, că îşi vor petrece toată săptămână aici şi nu se duc două, trei zile la Donwell Abbey. Domnul Knightley a promis că va renunţa în favoarea noastră, pentru Crăciunul ăsta, deşi ştii bine că pe la el n-au mai fost de Şi mai multă vreme.

— Ar fi foarte trist, draga mea, dacă ar trebui ca biata Isabella să plece de la Hartfield.

Domnul Woodhouse nu era de acord cu pretenţiile domnului Knightley asupra fratelui său şi nu admitea nici un fel de pretenţii asupra Isabellei. Rămase pe gânduri câteva clipe, apoi zise:

— Dar nu văd de ce biata Isabella trebuie să plece odată cu el. Cred, Emma, că am să încerc să o conving să stea mai mult pe la noi. Ea şi copiii pot foarte bine să mai stea.

— Ah, tată, n-ai înţeles niciodată şi nici nu vei înţelege. Isabella nu poate să stea fără soţul ei.

Era foarte adevărat, fără îndoială. Oricât de neplăcut i-ar fi fost, domnul Woodhouse nu putu decât să ofteze resemnat.şi când Emma îl văzu atât de trist, pentru că fiica lui îşi iubea bărbatul, aduse vorba despre altceva, ca să-l înveselească:

— Harriet va trebui să stea cât se poate de mult pe aici, când vine Isabella. Sunt sigură că o să-i placă foarte mult copiii. Suntem foarte mândri de copii, nu-i aşa, tată? Nu ştiu care o să i se pară mai frumos, Henry, sau John?

— Aha, şi eu mă întreb. Scumpii de ei, ce bine o să le pară să vie aici. Le place foarte mult la Hartfield, Harriet.

— Desigur, domnule! Nu ştiu cui nu i-ar place.

— Henry e un băiat foarte drăguţ, dar John seamănă cu maică-sa. Henry e cel mai mare. I-au pus numele meu, nu pe al lui taică-său. John, cel de-al doilea, poartă numele tatălui lor. Unii se miră de asta, dar Isabella a dorit ca primul să poarte numele meu şi mie mi s-a părut foarte drăguţ din partea ei. Şi e un băiat foarte deştept. Toţi sunt extraordinar de deştepţi şi se poartă aşa de drăguţ. Vin la scaunul meu şi îmi zic: „Bunicule, eşti aşa de bun să-mi dai o bucăţică de sfoară?” şi într-o zi Henry mi-a cerut un cuţit, dar i-am spus că nu se poate, cuţitele sunt numai pentru bunici. Cred că tatăl lor e prea aspru cu ei.

— Ţi se pare că e aspru, zise Emma, pentru că dumneata eşti atât de blând. Dar dacă l-ai compara cu alţi taţi, nu l-ai găsi deloc aspru. Vrea ca băieţii lui să fie activi şi învăţaţi cu greul şi dacă nu se poartă bine, îi mai ceartă din când în când, dar e un tată iubitor, cu siguranţă domnul John Knightley e un tată iubitor. Copiii îl iubesc cu toţii, foarte mult.

— Şi pe urmă mai vine şi unchiul lor, şi-i ridică până în tavan, de ţi se face frică!

— Dar le place, tată! Nimic nu le place mai mult. Se bucură aşa de tare, încât dacă unchiul lor nu ar fi stabilit regula de a-i lua pe rând cel care începe primul n-ar mai ceda locul celui de-al doilea.

— Ei bine, eu asta nu pot să-nţeleg.

— Aşa suntem cu toţii, tată! Nimeni nu poate înţelege plăcerile altora.

Mai târziu, în aceeaşi dimineaţă, când fetele tocmai se despărţeau, ca să se pregătească pentru masa de la ora patru, eroul acelei inimitabile ghicitori îşi făcu din nou apariţia. Harriet se retrase un pas, dar Emma găsi forţa de a-l întâmpina cu zâmbetul ei obişnuit şi ochiul ei pătrunzător observă în ochii lui conştiinţa că a făcut un pas, că a aruncat un zar şi îşi închipuia că acum a venit să vadă ce se întâmplă. Motivul lui aparent însă era să întrebe dacă nu ar putea să lipsească în seara aceea de la Hartfield, dacă nu cumva prezenţa lui e neapărat necesară. Dacă acesta era cazul, urma sa renunţe la orice altceva, dar dacă nu, prietenul său, domnul Cole insistase atât de mult să-l invite la cină, făcuse atâta caz, încât îi promisese să vină, dacă era eliberat de aici, fireşte.

Emma îi mulţumi şi îl îndemnă să nu-şi dezamăgească prietenul din cauza lor. Tatăl ei avea destui parteneri pentru jocul de cărţi. El se oferi din nou, ea refuză din nou, şi tocmai când era gata să se încline să plece, ea luă de pe masă hârtia şi i-o înapoie.

— Ah, iată ghicitoarea pe care aţi avut bunătatea să ne-o lăsaţi. Vă mulţumesc foarte mult. Ne-a plăcut aşa de mult, încât ne-am aventurat s-o scriem în albumul domnişoarei Smith. Sper că prietenul dumneavoastră nu ne-o va lua în nume de rău. Desigur, nu am transcris decât primele opt versuri.

Domnul Elton, în mod vizibil, nu prea ştia ce să spună. Părea cam surprins, cam zăpăcit; spuse ceva despre

onoare, aruncă o privire spre Emma şi Harriet şi apoi, văzând albumul pe masă, îl luă şi îl cercetă atent. Pentru a risipi stânjeneala momentului, Emma zise, zâmbind:

— Trebuie să-i prezentaţi scuzele noastre prietenului dumneavoastră, dar o ghicitoare atât de bună nu poate fi gustată numai de câteva persoane. Poate fi sigur de bunăvoinţa oricărei femei, dacă scrie cu atâta curtoazie.

— Îndrăznesc a spune, zise domnul Elton, deşi nu prea îndrăznea, îndrăznesc a spune – cel puţin, dacă prietenul meu are aceleaşi sentimente ca şi mine, că nu am nici o îndoială că va fi onorat de preţuirea care i se arată micului său acces de inspiraţie (uitându-se la album şi punându-l înapoi pe masă). Va considera că e cea mai mare mândrie a vieţii sale.

După aceste cuvinte, se grăbi să plece, şi bine făcu, pentru că, în ciuda faptului că era foarte simpatic, făcea atâta paradă în ce spunea, încât Emma abia se ţinea de râs. Aşa că fugi şi ea ca să poată râde în voie, lăsând-o pe Harriet să guste sublimul şi gingăşia plăcerii acelei clipe.

CAPITOLUL X.

DEŞI ERA MIJLOCUL LUI DECEMBRIE, vremea nu fusese atât de urâtă încât să le împiedice pe tinerele domnişoare să iasă la plimbare în fiecare zi. În dimineaţa următoare, Emma trebuia să facă o vizită unei familii sărace, cu copii bolnavi, care locuia nu departe de Highbury. Drumul către această casă izolată trecea pe aleea casei parohiale, o alee care pornea în unghi drept din uliţa principală a satului, largă, deşi cam neregulată; şi cum se poate presupune, aici se afla şi binecuvântatul lăcaş al domnului Elton. Trecură pe lângă câteva case mici, apoi dădură cu ochii de casa parohială, cam veche şi nu prea arătoasă şi aşezată mult prea aproape de drum. Nu avea o poziţie prea avantajoasă, dar fusese înfrumuseţată de actualul proprietar; şi oricum ar fi fost, cele două prietene nu puteau să treacă pe lângă ea fără a încetini pasul şi fără a-şi ascuţi privirile. Emma observă:

— Iată, acolo te vei muta, tu şi albumul tău cu ghicitori, mâine, poimâine.

Iar Harriet:

— O, ce casă drăguţă, ce frumos! Uite perdelele galbene care îi plac atât de mult domnişoarei Nash!

— Nu prea merg pe drumul ăsta acum, dar atunci voi fi mereu atrasă încoace şi îmi vor deveni foarte familiare toate gardurile, porţile, bălţile şi pomii din partea asta a satului.

Harriet, după câte se părea, nu intrase niciodată în casa parohială şi era extrem de curioasă să vadă ce se ascundea în dosul acelor pereţi. Emma socotea că asta e o dovadă de dragoste la fel de grăitoare ca şi faptul că domnul Elton găsea că Harriet are un spirit ascuţit.

— Tare-aş vrea să intrăm, zise Emma, dar nu pot găsi nici un pretext, nu e nici o servitoare pe care aş putea s-o întreb despre menajera lui, nu am nici un mesaj de la tata.

Se mai gândi puţin, dar tot degeaba. După câteva minute de tăcere, Harriet reîncepu discuţia, astfel:

— Vai, domnişoară Woodhouse, mă tot întreb, cum, dumneavoastră, care sunteţi atât de frumoasă, nu v-aţi măritat,.sau cel puţin nu v-aţi logodit.

Emma râse şi răspunse:

— Faptul că sunt frumoasă, Harriet, nu e de ajuns să mă facă să vreau să mă mărit. Trebuie să găsesc frumuseţea la alţii, sau cel puţin la încă o persoană. Şi nu numai că nu mă voi mărita curând, dar chiar am de gând să nu mă mărit deloc.

— Ah, aşa spuneţi dumneavoastră, dar eu nu pot să cred.

— Ar trebui să găsesc pe cineva superior tuturor celor pe care îi cunosc, pentru a mă lăsa ispitită. Domnul Elton, după cum ştii (regăsindu-se), nu intră în discuţie; nici nu aş vrea să găsesc un asemenea bărbat. Prefer să nu fiu ispitită. Realmente, nu pot găsi o situaţie mai bună decât a mea. Dacă m-aş mărita, aş regreta probabil.

— Doamne, ce ciudat să auzi o femeie vorbind astfel!

— N-am niciunul din motivele care le fac pe femei să dorească măritişul. Dacă m-aş îndrăgosti, ei, da, ar fi altceva. Dar nu m-am îndrăgostit niciodată, probabil nu e felul meu, nu-mi stă în fire. Şi nu cred că mă voi îndrăgosti vreodată. Şi fără dragoste, ar fi o prostie să renunţ la o situaţie ca a mea. De avere nu am nevoie, de slujbă nu am nevoie, de poziţie socială nici atât! Cred că puţine femei măritate sunt atât de stăpâne pe casa soţilor lor cum sunt eu la Hartfield şi nu mă pot aştepta că voi fi iubită şi preţuită mai mult în altă parte, că voi găsi un bărbat care să mă aprobe întotdeauna şi să mă răsfeţe ca tata.

— Atunci, vreţi să rămâneţi fată bătrână ca domnişoara Bates!

— Asta e cea mai năstruşnică idee care putea să-ţi treacă prin cap. Dacă aş şti că am să ajung aşa de proastă, mulţumită, zâmbitoare, plicticoasă, fără discernământ şi gata să accept orice, să duc vorba de colo-colo, m-aş mărita chiar mâine. Dar, între noi fie vorba, sunt convinsă că nu ne vom asemăna niciodată, decât prin aceea că suntem nemăritate.

— Totuşi, o să fiţi fată bătrână, şi asta e groaznic!

— N-are importanţă, Harriet. N-o să fiu o fată bătrână săracă şi să ştii că numai sărăcia le face de dispreţuit pe fetele bătrâne în ochii lumii. O femeie nemăritată, cu bani puţini, poate deveni o fată bătrână ridicolă, foarte antipatică, bătaia de joc a copiilor; dar o femeie nemăritată cu ceva avere va fi oricând respectată şi poate să fie la fel de inteligentă şi plăcută ca oricare alta. Deosebirea o fac şi oamenii cei mai nevinovaţi.şi de bun simţ, deşi nu s-ar părea, la prima vedere. Un venit mic îţi înăcreşte sufletul şi te face să ai o fire nesuferită. Acelea care abia au din ce trăi şi care trăiesc printre oameni care,le sunt inferiori pot foarte bine să devină cicălitoare şi afurisite. Totuşi, n-aş putea spune asta despre domnişoara Bates. Nu este pe gustul meu, pentru că are un suflet prea bun şi e prea prostuţă, dar în general se împacă bine cu toată lumea, deşi

e nemăritată şi săracă. Sărăcia, sunt sigură, nu i-a îngustat mintea. Cred că dacă ar avea numai un shiling pe lume, ar da cu plăcere jumătate din el. Şi nu-i e nimănui frică de ea, atrage pe toată lumea.

— Doamne! Dar ce o să faceţi? Cum vă veţi petrece timpul la bătrâneţe?

— Dacă mă cunosc eu bine, dragă Harriet, am o minte activă, plină de idei noi, şi nu văd de ce la patruzeci sau cincizeci de ani nu aş avea aceleaşi ocupaţii ca la douăzeci şi unu. Voi avea toate perspectivele pe care le au în general femeile, de a-şi ocupa ochii, mâinile, mintea, exact ca acum, sau cu mici deosebiri. Dacă desenez mai puţin, citesc mai mult, dacă mă ocup mai puţin de muzică, iau în mână o cusătură. Cât priveşte interesul şi afecţiunea, a căror lipsă le pune în inferioritate pe femeile nemăritate şi e cu adevărat cel mai mare rău, voi avea cui să le dedic, copiilor surorii mele, pe care îi iubesc atât de mult. Cred că-mi vor oferi toate bucuriile de care are nevoie o femeie care îmbătrâneşte. Voi avea destule speranţe şi destule griji şi deşi nu-l voi iubi pe niciunul exact ca o mamă cred că e mai bine aşa, fără prea multă căldură şi orbire. Nepoţii şi nepoatele mele! O să invit des câte o nepoată pe aici.

— O ştiţi pe nepoata domnişoarei Bates? Adică, ştiu că trebuie s-o fi văzut, dar vă cunoaşteţi?

— O, da, suntem întotdeauna obligate să ne cunoaştem, ori de câte ori vine la Highbury. Apropo, povestea asta e de ajuns să te vindece de a te mai lăuda cu o nepoată! Ferească Dumnezeu s-ajung să plictisesc oamenii vorbind despre toţi nepoţii mei la un loc jumătate din cât vorbeşte ea despre Jane Fairfax. Ţi-e greaţă numai la numele de Jane Fairfax. Fiecare scrisoare a ei e citită de cel puţin patruzeci de ori, complimentele pe care le transmite prietenilor fac de trei patru ori ocolul satului şi dacă îi trimite mătuşi-şi un tipar de burtieră sau tricotează o pereche de jartiere pentru bunică-sa nu se mai vorbeşte despre nimic altceva,

timp de o lună. Îi vreau numai binele Janei Fairfax, dar mă plictiseşte de moarte.

Se apropiau acum de casa oamenilor la care se duceau şi trebuiră să pună capăt flecărelii. Emma era foarte miloasă şi necazurile săracilor găseau la ea o alinare, o vorbă bună, un sfat dat cu răbdare şi oricând, bani, oferiţi cu generozitate. Îi înţelegea foarte bine, nu avea idei romantice despre virtutea acelora care nu putuseră beneficia de educaţie, sărea să-i ajute la necaz, cu multă bunăvoinţă şi cu înţelepciune. În cazul de faţă, boala şi sărăcia mergeau împreună şi, după ce zăbovi destul pentru a-i uşura şi a le da sfaturi, plecă din casă atât de mişcată de ceea ce văzuse, încât îi spuse Harrietei:

— E bine, Harriet, să vezi din când în când aşa ceva. Toate celelalte lucruri încep să pară nişte fleacuri. Acum, am impresia că nu mă voi gândi decât la aceşti bieţi oameni, toată ziua. Şi, totuşi, cine ştie cât de repede îmi vor pieri din minte?

— Foarte adevărat. Bieţii oameni! Nu te poţi gândi la nimic altceva!

— Şi, zău, nu cred că-i voi uita repede, zise Emma, trecând peste gardul scund şi scăriţa care era la capătul potecii înguste şi alunecoase ducând din grădină spre uliţă.

— Nu cred că voi uita, zise, oprindu-se să se mai uite o dată la mizeria care înconjura locul şi să-şi amintească mizeria şi mai mare dinăuntru.

— O, Doamne, nu, zise tovarăşa ei de drum.

Merseră mai departe. Uliţa cotea puţin şi când trecură de cotitură, domnul Elton apăru în faţa lor şi atât de aproape încât Emma abia avu timp să spună:

— Ah, Harriet, iată ceva care o să ne pună la încercare dorinţa de a ne gândi la binele altora; (zâmbind) cred că, la urma urmei, dacă i-a alinat pe cei în suferinţă, caritatea şi-a făcut datoria. Dacă sentimentele noastre faţă de cei oropsiţi se manifestă prin a face tot ceea ce putem pentru ei, restul e romantism curat şi nu mai are rost.

Harriet avu numai timpul să răspundă:

— O, Doamne, da, şi tânărul era deja lângă ele. Totuşi, nevoile şi suferinţele bieţilor oameni fură primul subiect de conversaţie. Şi el dorise să-i viziteze. Dar acum îşi va amâna vizita. Avură totuşi un schimb de păreri cu privire la ce se putea face şi ce trebuia făcut. Apoi, domnul Elton se întoarse din drum pentru a le conduce.

„Să se întâlnească pe acelaşi drum, venind în ajutorul săracilor? Asta va face să crească iubirea amândorura. Nu m-aş mira dacă ar provoca o declaraţie. Aşa ar trebui, dacă n-aş fi eu de faţă. Tare-aş vrea să fiu acum în altă parte.”

Dornică să se îndepărteze cât mai mult de ei, o luă pe o potecă urcând ceva mai sus de drum şi lăsându-i singuri pe uliţa principală. Dar nu trecuseră două minute, că obişnuinţa Harrietei de a fi dependentă şi de a imita o făcu să urce şi ea, şi în curând cei doi erau în spatele Emmei. Asta era prea de tot; se opri imediat, prefăcându-se că are ceva de făcut la şiretul ghetei şi aplecându-se ocupă toată poteca şi-i rugă să meargă mai departe. Numai un minut şi va veni şi ea. Făcură ce li se ceruse, şi în momentul când îşi spunea că se ocupase destul timp de gheată găsi fericitul prilej să mai fie reţinută de una din fetiţele familiei pe care tocmai o vizitase. Fetiţa pornise cu ulcica ei să ia nişte ciorbă de la Hartfield, iar Emma era de-a dreptul încântată: era cât se poate de firesc să meargă cu fetiţa şi să vorbească, să-i pună întrebări, sau, ar fi fost cât se poate de firesc dacă ea nu ar fi avut nici un gând ascuns, în felul acesta, cei doi puteau să înainteze fără a fi obligaţi să o aştepte. Totuşi, îi ajunse din urmă, fără să vrea, pentru că fetiţa mergea repede, iar ei destul de încet şi ea fu cu atât mai îngrijorată cu cât părea a-i fi întrerupt dintr-o conversaţie care-i interesa pe amândoi. Domnul Elton vorbea plin de însufleţire, iar Harriet asculta cu plăcere şi atenţie, iar Emma, care o lăsase pe fetiţă să meargă înainte, se întreba cum să facă să-i mai lase singuri, când amândoi

se uitară înapoi să vadă ce e cu ea, şi fu nevoită să li se alăture.

Domnul Elton mai vorbea încă, prins în nişte amănunte interesante, şi se simţi cam dezamăgită când văzu că îi povestea frumoasei lui însoţitoare despre petrecerea de la prietenul său Cole şi că nu va scăpa nici ea de brânza de Stilton, untul, ţelina, sfecla şi tot desertul care fuseseră servite la sus amintita petrecere.

„Asta ar fi dus la ceva mai mult, desigur, se consolă ea, orice poate fi un punct de interes pentru doi îndrăgostiţi şi orice poate servi drept introducere la ceva mai aproape de inimă. Daca-aş fi putut să-i las mai mult singuri!”

Mergeau acum cu toţii liniştiţi, apropiindu-se de casa parohială, când Emma fu cuprinsă brusc de hotărârea ca cel puţin să-i dea Harrietei ocazia să intre, drept care găsi din nou ceva de făcut la gheaţă şi rămase în urmă s-o aranjeze. Apoi rupse şiretul şi, dând dovadă de o mare pricepere, îl aruncă în şanţ. Îi rugă să se oprească şi anunţă că nu poate să facă nimic pentru a fi în stare să meargă mai departe fără dificultate.

— Mi s-a rupt şiretul, zise ea, şi nu ştiu cum o să mă descurc. Sunt un tovarăş de drum cam neplăcut pentru voi doi, dar sper că nu voi fi totdeauna atât de prost echipată. Domnule Elton, mă văd nevoită să vă cer permisiunea să ne oprim la dumneavoastră acasă şi s-o rugăm pe menajeră, poate are o bucată de panglică sau sfoară, orice, să-mi leg gheata!

Domnul Elton începu să radieze de fericire când auzi această propunere şi nimeni nu l-ar fi putut întrece în atenţia şi solicitudinea cu care le conduse în casă, făcând totul ca ele să se simtă bine. Camera în care intrară era cea în care stătea el majoritatea timpului şi avea ferestrele spre stradă; în spatele ei, mai era o cameră cu care comunica. Uşa dintre ele era deschisă şi Emma intră acolo cu menajera pentru a se ocupa amândouă de gheată. Trebuia să lase uşa întredeschisă, aşa cum o găsise, dar ar fi vrut

din toată inima ca domnul Elton s-o închidă. Dar domnul Elton n-o închise şi rămase aşa. Spera însă că, făcând-o pe menajeră să vorbească mereu, să-i ofere lui condiţiile de a trece la subiect în camera de alături. Zece minute în şir nu se auzi decât vocea ei. Nu putea prelungi povestea asta la infinit şi fu nevoită să termine cu gheata şi să-şi facă apariţia.

Îndrăgostiţii stăteau împreună la una din ferestre. Aparenţele erau destul de încurajatoare şi Emma simţi satisfacţia de a fi complotat cu succes. Dar nu fusese de ajuns, nu-şi făcuse declaraţia. Fusese foarte drăguţ, încântător. Îi spusese Harrietei că le văzuse trecând şi le urmase dinadins; lăsase să-i scape şi alte aluzii, dar nu spusese nimic serios. „E prudent, foarte prudent, gândi Emma. Înaintează pas cu pas şi nu riscă nimic până nu e sigur.”

Totuşi, deşi nu reuşise cu totul prin stratagema ei ingenioasă, nu putea decât să-şi aducă laude pentru că le dăduse celor doi prilejul să se bucure şi asta va conduce la marele eveniment.

CAPITOLUL XI.

DE ACUM, EMMA TREBUIA SĂ-L LASE PE domnul Elton să se descurce singur. Nu mai stătea în puterile ei să aibă grijă de fericirea lui şi să vină în întâmpinarea acţiunilor sale. Sosirea familiei surorii ei era atât de apropiată, încât pregătirile şi vizita propriu-zisă deveniseră obiectul principal al interesului ei; şi în timpul celor zece zile ale şederii lor la Hartfield, nimeni nu s-ar fi aşteptat – dealtfel nici ea nu se aştepta – să-şi poată permite mai mult decât să-i încurajeze din când în când, şi numai dacă se va ivi ocazia, pe cei doi îndrăgostiţi. Puteau să înainteze rapid dacă voiau, trebuiau să înainteze într-un fel sau altul, fie că voiau, fie că nu. Nici nu-şi dorea să aibă prea mult răgaz pentru ei. Sunt unii oameni care dacă sunt prea mult ajutaţi nu se mai ostenesc deloc pentru propriul lor interes.

Domnul şi doamna John Knightley, pentru că lipsiseră mai mult din Surrey decât de obicei, o interesau în cel mai înalt grad. Până anul acesta, toate vacanţele lungi şi le împărţeau între Hartfield şi Donwell Abbey, dar în toamna aceasta îşi petrecuseră toată vacanţa la mare, cu copiii, aşa că trecuse mult timp de când nu-şi vizitaseră rudele din Surrey şi domnul Woodhouse nu-i văzuse chiar deloc, pentru că nimeni nu-l putea hotărî să meargă până la Londra nici măcar de dragul „bietei Isabella”. Din această cauză, el era acum cel mai fericit şi mai emoţionat în aşteptarea acestei mult prea scurte vizite.

Era extrem de îngrijorat de greutăţile călătoriei pentru fiica sa şi cu atât mai mult de oboseala propriilor săi cai şi a vizitiului, care urmau să aducă pe câţiva dintre ei pe o porţiune din drum. Dar nu avea de ce să se teamă, cele şaisprezece mile fură străbătute cu bine şi doamna şi domnul John Knightley cu cei cinci copii ai lor şi un număr corespunzător de doici competente sosiră sănătoşi la Hartfield.

Învălmăşeala şi bucuria care deveneau inevitabile când soseau atât de mulţi oaspeţi, cărora trebuia să li se vorbească, să li se ureze bun venit, să li se dea curaj şi un loc pentru a-şi lăsa bagajele, produceau atâta zgomot şi zăpăceală că nervii săi nu ar fi suportat aşa ceva sub nici un alt motiv, şi nici pentru acesta nu puteau rezista prea mult; dar rânduielile de la Hartfield şi sentimentele tatălui ei erau respectate cu atâta sfinţenie de doamna John Knightley, încât, în ciuda grijii de mamă pentru micuţii ei, care trebuiau să se bucure de tot confortul, libertatea şi atenţia celor din jur, să mănânce, să bea, să se joace sau să doarmă, după cum îşi doreau, fără cea mai mică întârziere, copiilor nu li se dădea voie să-l deranjeze prea multă vreme prin prezenţa lor sau prin atenţia pe care i-o solicitau.

Doamna John Knightley era o femeie drăguţă şi distinsă, care se purta cu blândeţe şi calm, atrăgea simpatia tuturor şi o oferea tuturor pe a sa. Era cu totul absorbită de viaţa ei

de familie, soţie devotată şi mamă afectuoasă. Îşi iubea tatăl şi sora cu atâta căldură încât numai dragostea pentru soţul ei putea fi socotită mai fierbinte. Nu era o femeie deosebit de inteligentă sau plină de spontaneitate şi, pentru că-i semăna tatălui ei, îi moştenise şi constituţia slabă. Avea o sănătate fragilă şi era din cale-afară de grijulie cu copiii, ii era teamă să nu se îmbolnăvească şi îl aprecia pe domnul Wingfield al ei din oraş tot atât de mult cât îl aprecia tatăl ei pe domnul Perry. Semănau şi prin bunăvoinţa generală şi stima pentru orice veche cunoştinţă.

Domnul John Knightley era un bărbat înalt, cu alură de gentleman, şi foarte deştept, cu perspective în carieră. Era un om respectabil şi bun gospodar, dar se purta cu oarecare rezervă, ceea ce făcea să nu fie chiar pe placul tuturor şi uneori putea să-şi iasă din fire. Nu era un om ţâfnos şi nu se supăra des şi din nimic pentru a merita un atare reproş, dar nu avea o fire din cele mai blânde. Şi, cu o asemenea soţie, care îl adora, era imposibil ca un cusur de acest fel să nu se accentueze. Blândeţea ei exagerată îl scotea din fire. Dispunea de toată claritatea şi repeziciunea minţii care îi lipseau ei şi putea uneori să o jignească cu o vorbă sau un gest pripit. Nu făcea parte dintre favoriţii frumoasei sale cumnate. Ei nu-i scăpa nici un defect al lui. Ea înţelegea repede jignirile aduse Isabellei, pe care aceasta le trecea cu vederea. Poate că şi Emma i-ar fi trecut cu vederea mai multe dacă s-ar fi purtat mai curtenitor cu ea, dar el se purta numai ca un frate şi un prieten amabil, fără să o laude şi fără să fie orb la scăderile ei. Dar, oricâte complimente i-ar fi făcut, Emma tot nu i-ar fi iertat cusurul cel mai mare pe care îl avea în ochii ei, acela că uneori nu dădea dovadă de respect şi răbdare faţă de domnul Woodhouse. În această privinţă nu era deloc la înălţime. Ciudăţeniile domnului Woodhouse, agitaţia sa continuă îi provocau câteodată un protest sau un răspuns zeflemisitor, ambele cât se poate de prost venite. Asta nu se întâmpla totuşi prea des, pentru că domnul John Knightley avea

multă stimă pentru socrul său şi ştia foarte bine ce i se cuvine. Dar, după părerea Emmei, era prea des, mai ales că ea simţea şi era lovită de o jignire chiar dacă aceasta nu era rostită. Totuşi, la începutul fiecărei vizite, lucrurile se desfăşurau destul de bine şi, cum de data asta timpul era foarte scurt, puteau spera că totul va decurge în cea mai perfectă armonie. De abia se aşezaseră şi se liniştiseră puţin, că domnul Woodhouse, clătinându-şi capul melancolic şi oftând, atrase atenţia fiicei sale asupra tristei schimbări care survenise la Hartfield de când fusese ea ultima oară acolo.

— Ah, draga mea, zise el. Biata domnişoară Taylor! Tristă întâmplare!

— Ah, da, tată, strigă ea, gata să-l compătimească. Probabil că-i duci lipsa! Şi Emma! Ce pierdere groaznică pentru amândoi. Mi-a părut aşa de rău pentru voi. Nu-mi pot închipui cum vă descurcaţi fără ea. Tristă schimbare, într-adevăr. Dar sper că ei o duc foarte bine, tată!

— Foarte bine, draga mea, sper că foarte bine. Nu ştiu, dar ea pare să se simtă bine prin părţile acelea.

Aici, domnul John Knightley o întrebă încet pe Emma dacă există vreo îndoială în ce priveşte aerul de la Randalls.

— O, nu, nici cea mai mică. N-am văzut-o pe doamna Weston niciodată arătând aşa de bine. Tata vorbeşte de propriile lui regrete.

— Asta le face cinste la amândoi, răspunse el amabil.

— Şi o vedeţi destul de des, tată? întrebă Isabella pe un ton plângăreţ, care se potrivea foarte bine cu dispoziţia tatălui ei.

Domnul Woodhouse şovăi.

— Nu atât de des cât aş dori, draga mea.

— Ah, tată, de când s-a căsătorit a fost o singură zi în care nu i-am văzut. În fiecare zi, în afară de una singură, dimineaţa sau după-amiaza, i-am văzut, fie pe domnul fie pe doamna Weston, dar în general pe amândoi, Isabella, mai mult pe aici. Sunt foarte, foarte drăguţi şi vin mereu.

Domnul Weston, zău, e la fel de drăguţ ca şi dânsa. Tată, dacă vorbeşti cu atâta disperare, Isabella o să-şi facă o idee falsă despre noi. Toată lumea ştie că ducem lipsa domnişoarei Taylor, dar toată lumea trebuie să afle că domnul şi doamna Weston fac totul ca să ne facă suferinţa mai uşoară, exact aşa cum ne aşteptam —- ceea ce e adevărul adevărat.

— Exact aşa cum se cuvine, zise domnul John Knightley, şi exact aşa cum speram, după scrisorile tale. Dorinţa ei de a-ţi arăta atenţie nu poate fi pusă la îndoială şi faptul că el e un bărbat amabil şi prietenos uşurează mult lucrurile. Întotdeauna ţi-am spus, iubito, că nu cred ca la Hartfield lucrurile să se fi schimbat aşa de mult în rău. Acum, că-ţi spune şi Emma, sper că o să fii mulţumită.

— Ei, da, desigur, zise domnul Woodhouse, da, cu siguranţă, nu pot să neg că doamna Weston, biata doamnă Weston, vine să ne vadă destul de des; dar, pe urmă, e nevoită să plece din nou.

— Ar fi foarte greu pentru domnul Weston dacă n-ar pleca. Mereu uiţi de bietul domn Weston.

— Cred, într-adevăr, zise domnul John Knightley, amabil, că domnul Weston are unele drepturi. Tu şi cu mine, Emma, ne vom lua îndrăzneala să fim de partea bietului soţ. Eu fiind soţ şi tu nefiind soţie, drepturile bărbatului ne sunt la fel de clare. Cât despre Isabella, e măritată de atâta vreme, încât ar fi dispusă să se dispenseze de orice domn cât mai mult timp posibil.

— Eu, dragostea mea? strigă soţia sa auzind şi înţelegând numai în parte. Vorbeşti despre mine? Sunt sigură că nimeni nu se cade şi nu poate să fie mai mare apărător al căsniciei decât mine şi dacă n-ar fi fost vorba de nenorocirea de a fi plecat de la Hartfield aş fi socotit-o pe domnişoara Taylor cea mai norocoasă femeie din lume. Şi nu vreau să-l nedreptăţesc pe domnul Weston, cred că merită toate laudele. Cred că este unul din oamenii cei mai de caracter, în afară de tine şi de fratele tău, nu ştiu pe

nimeni să-i fie egal. N-am să uit niciodată cum a înălţat zmeul pentru Henry, în fiecare zi cu soare şi vânt, anul trecut, de Paşte. Şi mai ales de când, în septembrie trecut, a fost aşa de bun şi mi-a scris special pentru a mă asigura că la Cobham nu bântuie scarlatina, am rămas încredinţată că e omul cu inima cea mai bună din câţi se află. Dacă îl merită vreo femeie, aceea e domnişoara Taylor.

— Dar unde este tânărul, zise domnul John Knightley, a fost de faţă la ceremonie sau nu?

— N-a sosit încă, răspunse Emma. Am fost aproape siguri că vine după ceremonie, dar degeaba. Şi n-am mai auzit vorbindu-se de el în ultima vreme.

— Dar spune-le despre scrisoare, draga mea, zise tatăl ei. I-a scris o scrisoare bietei doamne Weston, s-o felicite, şi era o scrisoare foarte cuviincioasă, foarte frumoasă. Mi-a arătat-o. Am găsit că a compus-o foarte bine. Nu ştiu dacă o fi fost ideea lui, e destul de tânăr, şi unchiul poate…

— Dragă tată, are douăzeci şi trei de ani. Uiţi că timpul zboară!

— Douăzeci şi trei! Zău? Nu mai spune! N-aş fi crezut. Şi n-avea decât doi ani când a murit biata maică-sa. Da, timpul zboară, zău aşa! Şi eu am o memorie foarte proastă. Totuşi, era o scrisoare foarte bună, foarte bine scrisă şi le-a făcut mare plăcere doamnei şi domnului Weston. Îmi amintesc că era scrisă din Weymouth, cu data 28 septembrie, şi începea cu „Stimată doamnă”, dar am uitat restul; şi era semnată F. C. Weston Churchill. Asta îmi amintesc perfect.

— Ce drăguţ şi cuviincios din partea lui, strigă doamna John Knightley, cu inima ei cea bună. Nu mă îndoiesc că e un tânăr foarte simpatic. Dar, ce trist, să nu locuiască în casa tatălui său. E aşa de groaznic ca un copil să fie luat din casa părinţilor lui! N-am înţeles niciodată cum s-a putut domnul Weston despărţi de el. Să-ţi dai copilul! Nu pot să cred că cineva care îţi cere aşa ceva e un om bun.

— Nimeni nu crede că doamna şi domnul Churchill sunt nişte oameni buni, observă rece domnul John Knightley. Dar

nu trebuie să-ţi închipui că domnul Weston s-a simţit cum te-ai simţi tu dacă l-ai da pe Henry sau pe John. Domnul Weston are un caracter mai vesel, ia lucrurile mai uşor, le ia aşa cum sunt, se bucură de ele într-un fel sau altul. Îşi găseşte mai degrabă plăcerile în ceea ce se numeşte societate, în mâncare, în băutură şi jocul de whist cu vecinii, de cinci ori pe săptămână, decât în căldura căminului.

Emmei nu putea să-i placă această reflecţie despre domnul Weston şi era pe punctul de a contrazice, dar se stăpâni şi lăsă totul să treacă. Voia să menţină pacea, pe cât posibil, şi, oricum, obiceiul de a da cea mai mare importanţă căminului, de a socoti că omul numai acasă poate fi fericit era cât se poate de lăudabil şi-i făcea cinste cumnatului ei. Aici îşi avea originea dispreţul pentru relaţiile mondene şi pentru cei care le preţuiau. Nu era greu să-i acorde iertarea.

CAPITOLUL XII.

DOMNUL KNIGHTLEY URMA SA IA MASA împreună cu ei, deşi împotriva voinţei domnului Woodhouse căruia îi plăcea ca în prima zi s-o aibă pe Isabella numai pentru el. Emma hotărâse totuşi astfel, din spirit de dreptate. Pe lângă faptul că se gândise la ce i se cuvine fiecăruia dintre fraţi, mai era şi plăcerea de a-i procura domnului Knightley invitaţia cuvenită, în semn de uitare a discuţiei pe care o purtaseră în contradictoriu.

Spera să devină din nou prieteni, şi credea că e timpul să se împace. Nu putea fi vorba de o împăcare propriu-zisă. Ea, desigur, nu greşise cu nimic, iar el nu-şi va recunoaşte greşeala. Nu se punea problema de a face concesii, dar era timpul să arate că a uitat cearta şi speră că prietenia lor va reînvia, mai ales că, la venirea lui, ea ţinea în braţe pe fetiţa cea mai mică a Isabelei (care avea numai opt luni şi era pentru prima oară în vizită la Hartfield) dansând şi legănând-o prin cameră. Chiar aşa se şi în-tâmplă, căci, deşi el începu prin a o privi sever şi a-i pune întrebări scurte, curând ajunse să vorbească despre ei toţi în mod firesc şi

luă copilul din braţele Emmei, cu toată lipsa de ceremonie a unuia de-ai casei. Emma simţea că sunt din nou prieteni şi, cum această convingere îi dădu mai întâi satisfacţie şi apoi ideea de a fi puţin obraznică, nu se putu opri de la a zice, în timp ce el admira fetiţa:

— Ce bine că avem aceeaşi părere despre nepoţii şi nepoatele noastre. Cât priveşte bărbaţii şi femeile în general, avem câteodată păreri diferite, dar în privinţa copiilor observ că suntem totdeauna de acord.

— Dacă ai gândi firesc, când apreciezi bărbaţii şi femeile şi nu te-ai lăsa târâtă de fantezie şi de capriciu, firesc, aşa cum gândeşti când e vorba de copii, am putea să avem întotdeauna aceleaşi păreri.

— În mod sigur, neînţelegerile dintre noi se nasc totdeauna din greşelile mele.

— Da, zise el zâmbind, şi pe bună dreptate. Aveam şaisprezece ani când te-ai născut.

— O diferenţă substanţială, răspunse ea, şi, fără îndoială, în acea perioadă a vieţilor noastre îmi erai mult superior, ca înţelepciune. Dar, nu cumva, în cursul a douăzeci şi unu de ani, minţile noastre au devenit ceva mai apropiate?

— Da, mult mai apropiate.

— Totuşi, nu destul pentru a-mi da mie şansa să am dreptate când opiniile noastre diferă.

— Am totuşi asupra ta avantajul a şaisprezece ani în plus de experienţa şi pe acela că nu sunt o tânără drăguţă şi un copil răsfăţat. Haide, dragă Emma, să fim din nou prieteni şi să nu mai vorbim despre asta. Spune-i mătuşii tale, micuţă Emma, să-ţi dea un exemplu mai bun, să nu mai reînnoiască supărările şi că, dacă atunci n-a greşit, greşeşte acum.

— Adevărat, strigă ea, foarte adevărat. Micuţa Emma, atunci când te faci mare să fii o femeie mai de treabă decât mătuşa ta. Să fii cu mult mai deşteaptă şi cu mult mai puţin încrezută. Acum. domnule Knightley, numai un cuvânt, două, şi am terminat şi trebuie să-ţi spun că argumentele

mele nu s-au dovedit a fi neîntemeiate, îmi place să cred că domnul Martin nu este foarte, foarte rău dezamăgit.

— E cât se poate de dezamăgit, sună răspunsul lui scurt.

— Ah, într-adevăr? îmi pare foarte rău! Hai să ne dăm mâna!

Îşi strânseră mâinile cu multă cordialitate şi imediat după aceea îşi făcu apariţia domnul John Knightley şi formulele: Ce mai faci, George?« „Bine, mulţumesc, dar tu John?", se succedară conform manierei britanice, ascunzând sub un calm ce părea indiferent acel real ataşament care i-ar fi făcut pe fiecare din ei, dacă era cazul, să facă totul pentru binele celuilalt.

Îşi petrecură seara în linişte, făcând conversaţie, căci domnul Woodhouse refuzase categoric să joace cărţi, pentru a sta de vorbă în pace cu biata lui Isabella şi, în mod firesc, se formară două grupuri: el şi fiica lui, de o parte, şi cei doi Knightley, de cealaltă. Vorbeau de lucruri total diferite şi numai rareori se amestecau, iar Emma se alătura când unui grup, când celuilalt.

Cei doi fraţi discutau despre preocupările şi afacerile lor, dar mai mult despre ale celui mai mare, a cărui fire era mai comunicativă şi care vorbea totdeauna mai mult. Ca magistrat, avea totdeauna câte o problemă asupra căreia să-l consulte pe John, sau cel puţin o întâmplare de povestit, iar ca fermier, pe mâna căruia se găseau ferma şi casa de la Donwell, trebuia să spună ce va cultiva pe fiecare lot şi să dea toate informaţiile care nu puteau să nu-l intereseze pe fratele său, căci şi el îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii acolo şi iubea foarte mult locurile. Planul unui canal de irigaţie, schimbarea unui gard, tăierea unui pom şi cultivarea fiecărui pogon cu grâu, ridichi sau porumb aprindeau imaginaţia lui John, atât cât e posibil pentru un om cu purtări atât de rezervate, şi dacă binevoitorul său frate îi mai lăsa ceva despre care să întrebe, întrebările lui dovedeau chiar o oarecare curiozitate.

În timp ce ei doi erau angajaţi într-o astfel de discuţie, domnul Woodhouse era liber să se bucure de o adevărată avalanşă de regrete fericite şi afecţiune plină de temeri împreună cu fiica lui.

— Draga mea Isabella, biata de tine, zise el drăgăstos, luându-i mâna şi întrerupând pentru o clipă concentrarea ei asupra nasturelui unuia din cei cinci copii. Ce mult a trecut, groaznic de mult, de când n-ai mai fost pe aici. Şi ce obosită trebuie să fii după călătoria asta! Trebuie să te culci devreme, draga mea, şi iţi recomand nişte fiertură de ovăz înainte de culcare. Luăm amândoi câte o ulcică de fiertură. Dragă Emma, ce-ar fi să servim cu toţii nişte fiertură de ovăz?

Emmei nici nu-i trecea prin cap una ca asta, ştiind foarte bine că ambii domni Knightley n-ar fi putut fi convinşi să mănânce felul sus amintit şi după care, de altfel, nici ea nu se prea dădea în vânt. Prin urmare, fură comandate numai două ulcele. După alte câteva cuvinte de laudă pentru fiertura de ovăz, după ce se miră că mai lipseşte de la masa unora şi că nu se serveşte în fiecare seară, domnul Woodhouse începu să spună cu un aer serios şi meditativ:

— Cam peste mână, draga mea, să vă petreceţi vacanţa în South End în loc să veniţi aici. N-am avut niciodată o părere bună despre aerul de la mare.

— Domnul Wingfield ni l-a recomandat foarte insistent, altfel nu ne-am fi dus; la recomandat pentru toţi copiii, dar mai ales pentru Bella, cu boala ei de gât. Ne-a recomandat atât aerul, cât şi băile.

— Ah, draga mea, dar Perry avea foarte multe îndoieli că marea poate să facă bine, iar în ce mă priveşte, sunt de multă vreme convins, deşi poate că nu v-am mărturisit, că marea rareori face bine cuiva. Sunt în orice caz sigur că pe mine era să mă omoare odată.

— Vă rog, vă rog, zise Emma, dându-şi seama că subiectul era primejdios, trebuie să vă implor să nu mai vorbiţi despre mare. Mă faceţi să fiu invidioasă şi nefericită, eu,

care n-am văzut-o niciodată! Vă interzic să vorbiţi despre South End! Dragă Isabella, nu te-am auzit întrebând de donul Perry şi el nu te uită niciodată!

— Oh, bunul domn Perry! Ce mai face el, tată?

— Ei, destul de bine, dar nu prea bine. Bietul Perry suferă cu bila şi nu are timp să-şi poarte de grijă; îmi spune mie că n-are timp să-şi poarte de grijă – ceea ce e foarte trist —, dar e mereu solicitat prin sat. Cred că nimeni nu are o asemenea clientelă, dar nici că se mai află un om mai deştept.

— Şi doamna Perry, şi copiii, ce mai fac ei? Au mai crescut? Am foarte multă stimă pentru domnul Perry. Sper că vine să ne vadă zilele astea. O să-i facă atâta plăcere să-i vadă pe micuţii mei!

— Sper să vină chiar mâine, pentru că vreau să-l întreb despre un necaz al meu. Şi, draga mea, oricând o veni, să-i arăţi neapărat gâtul Bellei.

— Oh, dragă tată, se simte foarte bine, nu mai am nici o grijă în privinţa asta. Fie că i-au făcut bine băile, fie frecţia pe care ne-a dat-o domnul Wingfield şi pe care am folosit-o din august încoace.

— Nu e deloc probabil, draga mea, ca băile să-i fi făcut bine. Şi dacă aş fi ştiut că ai nevoie de o frecţie, aş fi vorbit cu…

— Se pare că ai uitat de doamna şi domnişoara Bates, zise Emma, nu te-am auzit întrebând de ele!

— O, doamna şi domnişoara Bates, ce femei simpatice! Să-mi fie ruşine! Dar mi-ai scris mereu despre ele. Sper că sunt bine. Buna doamnă Bates! O să mă duc mâine în vizită cu copiii. Le place aşa de mult să-mi vadă copiii Şi minunata domnişoară Bates, ce femei cumsecade! Ce mai fac ele, tată?

— Eh, destul de bine în general, dar biata doamnă Bates a răcit foarte rău, acum o lună.;

— Vai ce rău îmi pare, dar parcă niciodată n-a bântuit răceala ca în toamna asta. Domnul Wingfield mi-a spus că

niciodată n-au fost aşa de multe cazuri, şi atât de grave, decât atunci când a fost epidemie de gripă.

— Cam aşa e, draga mea, dar nu chiar aşa de grav cum spui tu. Perry spune că au fost multe cazuri, dar nu aşa de grave cum ştia el că sunt de obicei în noiembrie. Perry zice că nu ar fi o vreme cu totul neprielnică.

— Nu, nu cred că domnul Wingfield consideră că e o vreme cu totul neprielnică.

— Ah, draga mea fetiţă, adevărul e că la Londra oricând e o vreme neprielnică. Nimeni nu e sănătos la Londra. Ce groaznic! Să trebuiască să locuieşti acolo! – atât de departe – şi cu aerul acela îngrozitor!

— Nu, zău, noi nu avem un aer îngrozitor. Partea Londrei unde locuim noi e mai bună ca celelalte. Nu trebuie să ne confunzi cu Londra în general. Cartierul Brunswick Square e foarte deosebit de celelalte. Avem aer foarte curat. N-aş vrea, cred, să locuiesc în altă parte a oraşului, nu cred că mai e vreun cartier în care aş accepta să-mi cresc copiii. Dar la noi e un aer foarte curat. Domnul Wingfield consideră că Brunswick Square este în mod hotărât cel mai prielnic cartier din tot oraşul.

— Ah, draga mea, dar nu e ca la Hartfield! Îl lauzi şi tu cât poţi, dar după ce-aţi stat o săptămână la Hartfield veţi fi cu totul alţii. Nu veţi mai semăna cu ce-aţi fost. Acum, n-aş putea să spun că vreunul din voi arată bine.

— Îmi pare rău că spui asta, dar te asigur că în afară de durerile mele de cap şi de palpitaţiile obişnuite, de care nu scap niciodată cu totul, în rest mă simt foarte bine! Şi dacă micuţii sunt ceva mai palizi ca de obicei, înainte de a merge la culcare, e probabil din cauza oboselii călătoriei şi emoţiei că au ajuns. Cred că mâine vei găsi că arată mult mai bine. Pentru că, te asigur, domnul Wingfield mi-a spus că nu crede că vreo altă călătorie ne-a prins mai bine. Sper că cel puţin domnul Knightley nu ţi se pare că arată rău, zise întorcându-şi ochii cu îngrijorare drăgăstoasă către soţul ei.

— Ba da, draga mea, nu am de ce să te felicit. Cred că domnul John Knightley e departe de a arăta bine.

— Ce s-a întâmplat, domnule? Vorbeaţi cu mine? strigă domnul John Knightley, auzindu-şi numele.

— Îmi pare rău, dragostea mea, să constat că tatăl meu găseşte că nu arăţi bine, dar cred că e din cauza oboselii. Ar fi trebuit, totuşi, după cum ştii că intenţionam, să-l fi văzut pe domnul Wingfield înainte de a pleca.

— Dragă Isabella, exclamă el cu grabă, te rog nu te ocupa de cum arăt eu. Mulţumeşte-te să te doctoriceşti şi cocoleşti pe tine şi copiii tăi şi lasă-mă pe mine să arăt cum vreau.

— N-am înţeles prea bine ce-i spuneai fratelui tău, interveni Emma, despre prietenul tău, domnul Graham. Intenţionează să aducă un vechil din Scoţia, să aibă grijă de noua lui moşie? Dar se va oferi oare vreunul? Nu vor fi prea puternice vechile prejudecăţi?!

Şi continuă aşa multă vreme şi cu mult succes, iar când fu nevoită să acorde din nou atenţie tatălui şi surorii ei nu mai auzi nimic rău, ci doar întrebările Isabellei despre Jane Fairfax; şi, deşi Jane Fairfax nu era unul din subiectele ei favorite, fu foarte fericită acum să contribuie cu laudele ei.

— Jane Fairfax, care e aşa de dulce şi simpatică! zise doamna John Knightley. De mult timp nu am mai văzut-o, decât din întâmplare, pentru o clipă, două, în oraş. Ce fericire pentru bunica ei cea bună şi pentru minunata ei mătuşă. Regret foarte mult pentru scumpa de Emma că Jane nu stă mai mult la Highbury. Acum, că li s-a măritat fata, doamna Campbell şi domnul colonel n-o să se mai despartă de ea. Ar putea fi o prietenă aşa de bună pentru Emma.

Domnul Woodhouse fu întru totul de acord, dar adăugă;

—- Totuşi, o avem pe micuţa noastră prietenă Harriet Smith, care, în felul ei, e foarte drăguţă.

— Îmi pare foarte bine să aud asta, numai că Jane Fairfax e cunoscută ca fiind foarte cultă şi distinsă şi are exact vârstă Emmei.

Se discută în mod fericit despre acest subiect şi se trecu la altele cu acelaşi efect, concluziile fiind în perfectă armonie, dar seara nu se încheie fără oarecare tulburare. Se aduse fiertura de ovăz şi fură multe de spus despre ea – multe laude şi comentarii —, se decise, fără putinţă de tăgadă, că era o mâncare sănătoasă pentru orice constituţie şi se proferară severe filipice la adresa familiilor în care nu era socotită acceptabilă. Dar, din păcate, printre nereuşitele pe care fiica sa avea a le reproşa bucătăresei din South End, o femeie tânără angajată temporar, cea mai recentă, şi cea mai gravă, era aceea că nu înţelegea ce înseamnă o ulcică de ovăz fiert subţire, dar nu prea subţire. Ori de câte ori dorise şi comandase fiertura, nu putuse obţine nimic acceptabil. Începea o discuţie primejdioasă.

— Ah, zise domnul Woodhouse, clătinând din cap şi uitându-se la ea cu drăgăstoasă îngrijorare. Exclamaţia, în urechea Emmei, însemna: „Ah, alte consecinţe triste ale vacanţei de la South End. N-are rost să mai vorbim!” Şi pentru o vreme, speră că el nu va mai vorbi despre asta, ci, cugetând în tăcere, va savura fiertura lui bine făcută. Totuşi, după câteva minute, începu din nou:

— N-o să vă iert niciodată că anul ăsta v-aţi dus la mare în loc să veniţi aici.

— Dar de ce, tată? Te asigur că le-a făcut foarte bine copiilor.

— Şi mai mult decât atât, dacă tot trebuia să vă duceţi la mare, de ce tocmai la South End? E un loc foarte nesănătos. Perry a fost foarte surprins că aţi ales South End.

— Ştiu că există o asemenea părere, dar este total greşită, tată. Ne-am simţit cu toţii foarte bine acolo, n-am avut probleme cu nămolul, domnul Wingfield zice că e complet greşită ideea că locul ăsta ar fi nesănătos. Şi sunt sigură că ne putem baza pe el, pentru că ştie ce vorbeşte, iar fratele lui, cu familia, se duce mereu acolo.

— Trebuia să vă duceţi la Cromer, draga mea. Perry a fost o dată la Cromer, pentru o săptămână, şi susţine că e locul

cel mai bun pentru băi. Marea e deschisă şi aerul foarte pur. Şi, din câte am înţeles eu, acolo puteaţi găsi locuinţă mai departe de ţărm. cam la un sfert de milă, foarte comod. Trebuia să-l consulţi pe Perry.

— Dar, dragă tată, am fi călătorit mult mai mult. Poate o sută de mile în loc de patruzeci.

— Ah, draga mea, cum zice şi Perry, când e vorba de sănătate, restul nu mai contează. Şi dacă tot pleci de acasă, ce mi-e o sută de mile, ce mi-e patruzeci. Mai bine să nu mai pleci deloc, să rămâi la Londra, decât să călătoreşti patruzeci de mile ca să dai de un aer mai prost. Chiar aşa zicea şi Perry. I s-a părut un pas foarte prost gândit.

Încercările Emmei de a-şi opri tatăl fuseseră inutile şi când se ajunse la acest punct, nu era de mirare să intervină şi cumnatul ei.

— Domnul Perry, zise el, cu un glas în care se simţea neplăcerea, ar face mai bine să-şi păstreze părerile până când i se vor cere. Ce-l priveşte pe el ce fac eu, dacă-mi duc familia într-un loc sau în altul? Sper că am voie să-mi folosesc puterea de judecată la fel de bine ca domnul Perry. Nu am nevoie nici de sfaturile, nici de medicamentele lui. Se opri şi, liniştindu-se într-o clipă, adăugă numai cu o răceală sarcastică:

— Dacă domnul Perry poate să-mi spună cum să-mi transport familia, soţia şi cei cinci copii pe o distanţă de o sută treizeci de mile fără cheltuială şi oboseală mai mare decât pentru patruzeci de mile, sunt gata să prefer Cromer, aşa cum a făcut el.

— Adevărat, adevărat, strigă domnul Knightley, gata să intervină şi el, foarte adevărat. Ăsta e un motiv, într-adevăr. Dar John. Îţi spuneam despre ideea mea de a muta aleea dinspre Langham, ceva mai spre dreapta, ca să nu mai treacă prin pajiştea din jurul casei. Nu cred că e foarte greu. N-aş vrea să încerc, dacă-i incomodează pe cei de la Highbury, dar dacă-ţi aduci aminte pe unde trece aleea acum… Totuşi, ca să ne dăm seama, ar trebui să ne uităm

pe hartă. Sper că vii mâine la Abbey, să consultăm harta şi să-mi spui părerea ta.

Domnul Woodhouse eră cam tulburat de exprimarea unor asemenea opinii despre prietenul său Perry, căruia, în mod inconştient, îi atribuise propriile sale idei şi sentimente. Dar atenţia caldă pe care i-o acordau fiicele sale risipi necazul, iar intervenţia unuia dintre fraţi şi revenirea la sentimente mai bune a celuilalt făcuseră ca subiectul să fie definitiv închis.

CAPITOLUL XIII.

CU GREU S-AR PUTEA IMAGINA O FIINŢA mai fericită decât era doamna John Knightley în cursul acestei vizite la Hartfield. Pornea în fiecare dimineaţă să-şi vadă vechile cunoştinţe, împreună cu cei cinci copii ai săi, iar seara se întorcea să comenteze întâmplările din timpul zilei cu tatăl şi sora ei. Nu-şi putea dori nimic mai mult, decât ca zilele să nu treacă atât de repede. Era o vizită minunată, perfectă prin aceea că era mult prea scurtă.

În general, seara se întâlneau mai puţin cu prietenii decât dimineaţa, dar nu putură să refuze o invitaţie la cină, deşi aceasta îi făcea să iasă din casă chiar în ziua de ajun. Domnul Weston nu admitea să fie refuzat, trebuiau să cineze cu toţii la Randalls în acea zi; chiar domnul Woodhouse se lăsă convins, în baza argumentului că era preferabil să iasă din casă decât să se despartă de ceilalţi.

Cum aveau să ajungă acolo, era o întrebare care ar fi putut să-i pună în încurcătură pe ceilalţi, dar trăsura ginerelui său era oricum la Hartfield şi nu era nici o îndoială că vor ajunge cu bine. Emma reuşi chiar să-l convingă, relativ repede, că într-una din trăsuri va fi loc şi pentru Harriet.

Harriet, domnul Elton şi domnul Knightley, prietenii cei mai apropiaţi, erau singurii invitaţi din afara familiei. Ţinuseră seama de obiceiurile şi preferinţele domnului Woodhouse: se cina devreme şi cu putină lume.

În seara dinaintea acestui mare eveniment (pentru că era un mare eveniment ca domnul Woodhouse să nu cineze acasă în seara zilei de douăzeci şi patru decembrie), Harriet fusese la Hartfield şi plecase din cauza unei răceli foarte supărătoare; şi dacă n-ar fi fost vorba de dorinţa ei puternică de a fi îngrijită de doamna Goddard, Emma ar fi făcut totul să o reţină. O vizită a doua zi şi constată că soarta ei cu privire la petrecerea de la Randalls era pecetluită. Avea febră mare şi o durea rău în gât; doamna Goddard era plină de grijă şi afecţiune, se vorbea de domnul Perry şi Harriet însăşi era atât de bolnavă şi de prost dispusă încât nu se putea opune forţei care o excludea dintre cei care urmau să ia parte la plăcutul eveniment, deşi nu putea vorbi de această pierdere fără a vărsa lacrimi din belşug.

Emma rămase cu ea cât se putea de mult, să o îngrijească în timpul absenţelor inevitabile ale doamnei Goddard şi s-o înveselească povestindu-i cât de trist va fi domnul Elton când va auzi despre boala ei, şi plecă, în cele din urmă, lăsând-o destul de împăcată cu ideea că pentru el vizita va fi foarte neplăcută şi că toţi vor simţi foarte mult lipsa ei. Nu făcuse nici câţiva paşi, de la uşa doamnei Goddard, că se pomeni cu domnul Elton însuşi în faţa ei. Era evident că se îndrepta spre aceeaşi uşă, dar se întoarse, şi cum mergeau împreună încet, şi discutau despre bolnavă, despre care el auzise că e într-o stare foarte gravă şi venise să se intereseze pentru a aduce veşti despre ea la Hartfield, îi ajunse din urmă domnul John Knightley, care se întorcea din vizita zilnică la Don-well, cu băieţii lui cei mari, ai căror obraji strălucind de sănătate demonstrau avantajele unei călătorii la ţară şi păreau să dea asigurări că friptura de berbec şi budinca de orez care îi aşteptau acasă vor avea o existenţă scurtă ca atare. Porniră cu toţii împreună. Emma tocmai dădea amănunte despre suferinţa prietenei sale: „gâtul foarte inflamat, febră mare, puls neregulat etc. şi cu regret aflase de la doamna Goddard că Harriet era

predispusă spre amigdalită şi că deseori o speriase cu durerile ei în gât.” Domnul Elton se arătă foarte neliniştit aflând acestea şi exclamă:

— Dureri în gât! Sper că nu e contagios. Sper că nu e vorba de o inflamaţie purulentă contagioasă. Perry a văzut-o? Zău, ar trebui să vă îngrijiţi şi dumneavoastră nu numai prietena dumneavoastră. Vă rog să nu riscaţi. De ce nu l-au chemat pe Perry?

Emma, căreia nu-i era deloc frică pentru ea însăşi, îi linişti temerile exagerate, asigurându-l că doamna Goddard are destulă experienţă şi o poate îngriji. Dar, pentru că nu voia ca el să fie cu totul liniştit datorită argumentelor ei, dorind chiar să-i alimenteze neliniştea adăugă curând după aceea, ca şi când ar fi fost vorba despre altceva:

— E aşa de frig, foarte frig, şi după toate aparenţele o să ningă. Dacă ar fi să mergem în altă parte, la alţi oameni aş încerca să nu ies azi şi să-l fac şi pe tata să nu se încumete. Dar s-a hotărât şi se pare că nu simte frigul; nu vreau să mă amestec, mai ales, ca să nu-i dezamăgesc pe doamna şi domnul Weston. Dar, pe cuvântul meu, domnule Elton, dacă aş fi în locul dumneavoastră, m-aş scuza şi n-aş veni. Păreţi deja puţin cam răguşit, şi când te gândeşti că mâine veţi avea nevoie atât de mult de glasul dumneavoastră şi vă veţi obosi atât de mult, cred, e cât se poate de necesar ca în seara asta să rămâneţi acasă şi să vă îngrijiţi.

Domnul Elton arăta foarte încurcat şi nu prea ştia ce să răspundă. Era şi greu, pentru că, deşi foarte măgulit de faptul că o domnişoară frumoasă are atâta grijă de el şi nevoind să arate lipsă de supunere faţă de sfaturile ei, totuşi, nu avea nici cea mai mică dorinţa să renunţe la vizită. Dar Emma, care era prea mult preocupată de ideile şi părerile ei preconcepute pentru a-l judeca fără părtinire, sau a-i vedea clar intenţiile, fu foarte mulţumită să-l laude îngăimând aprobativ că „foarte frig, desigur, foarte frig” şi continuă să meargă, bucurându-se că l-a scăpat de vizita la

Randalls. şi i-a dat posibilitatea să se intereseze de sănătatea Harrietei, toată seara, din oră în oră.

— Foarte bine faceţi, zise ea, vom transmite doamnei şi domnului Weston scuzele dumneavoastră.

Dar de-abia îşi terminase fraza, că îl auzi pe cumnatul ei oferindu-i politicos domnului Elton un loc în trăsura lui, dacă era vorba numai de vremea rea, şi pe domnul Elton acceptând oferta cu promptitudine şi deplină satisfacţie. Treaba era aranjată. Domnul Elton urma să vină şi niciodată faţa lui lată şi frumoasă nu exprimase mai multă bucurie ca în momentul acela, niciodată nu avusese un zâmbet mai larg, ochi mai plini de entuziasm decât în momentul următor când o privi.

„Ei, bine, îşi zise ea, asta-i foarte ciudat! După ce îi oferisem o scuză atât de bună, să prefere să iasă în lume şi s-o lase pe Harriet bolnavă şi părăsită! Foarte ciudat, zău! Dar am impresia că bărbaţii, mai ales cei neînsuraţi, au o mare plăcere, o pasiune chiar, de a fi invitaţi la masă. O invitaţie la masă e atât de preţuită între plăcerile, ocupaţiile, îndatoririle lor, încât trece înainte de orice. Asta e probabil şi cu domnul Elton, e un tânăr nepreţuit, foarte simpatic şi amabil, fără îndoială, foarte îndrăgostit de Harriet, şi totuşi, nu poate refuza o invitaţie, trebuie să-i răspundă cu orice preţ. Ce ciudată e iubirea, e în stare să spună că Harriet are spirit ascuţit, dar nu vrea să cineze singur de dragul ei!”

Curând după aceea, domnul Elton îi părăsi şi ea observă cu deplină convingere că era mult sentiment în tonul cu care o pomeni pe Harriet la despărţire, în modulaţiile vocii, în timp ce o asigura că va trece pe la doamna Goddard să întrebe despre frumoasa ei prietenă chiar înainte de a avea plăcerea s-o reîntâlnească. Atunci spera să-i poată da veşti mai bune. Oftatul şi zâmbetul cu care se îndepărtă îl reabilitară mult în ochii Emmei.

După o tăcere de câteva minute, John Knightley începu astfel

— N-am văzut în viaţa mea un bărbat care să se omoare mai mult să placă decât domnul Elton. Face pe dracu-n patru când e vorba despre doamne. Cu bărbaţii poate să fie rezonabil şi neafectat, dar când trebuie să-i facă plăcere unei femei joacă o întreagă comedie.

— Manierele domnului Elton nu sunt perfecte, răspunse Emma. Dar, când e vorba să ne îndeplinească o dorinţă, trebuie să-i mai trecem cu vederea. Când un bărbat face tot ce-i stă în putinţă, în ciuda posibilităţilor lui limitate, merită să fie preferat unuia cu însuşiri superioare, dar neglijent. Domnul Elton e bun din fire şi îşi dă silinţa.

— Da, zise domnul John Knightley repede şi cu o oarecare şiretenie în glas. Pare să-şi dea foarte multă silinţă faţă de tine.

— De mine? răspunse ea cu un zâmbet uluit. Crezi că sunt obiectul atenţiei domnului Elton?

— Trebuie să recunosc că mi-a trecut prin cap, Emma şi dacă ţie nu ţi s-a părut până acum, ai putea să iei asta în consideraţie de acum înainte»

— Domnul Elton îndrăgostit de mine?! Ce idee!

— Mie aşa mi se pare, dar ar fi bine ca tu să te gândeşti dacă e sau nu aşa şi să te porţi în consecinţă. Cred că purtarea ta faţă de el îl încurajează. Iţi vorbesc ca prieten, Emma. Uită-te în jur şi vezi ce faci şi ce vrei să faci.

— Mulţumesc. Dar te asigur că n-ai deloc dreptate. Domnul Elton şi cu mine suntem foarte buni prieteni şi atât. Şi continuă să meargă, amuzându-se la ideea că o cunoaştere parţială a situaţiei poate da naştere la asemenea gafe şi că pot să cadă în asemenea greşeală chiar oamenii care se pretind cu judecată. Cumnatul ei crede că ea e oarbă, nu ştie nimic şi are nevoie de sfaturi, şi asta nu îi făcu Emmei mare plăcere. El nu mai spuse nimic.

Domnul Woodhouse era atât de hotărât să meargă în vizită încât, în ciuda frigului care creştea, nu dădea semne că ar dori să o contramandeze şi porni în cele din urmă, foarte punctual, cu fiica cea mare, în trăsura lui, la fel de

indiferent la capriciile vremii ca şi ceilalţi. Era mult prea uimit de faptul că el însuşi se deplasează şi că petrecerea de la Randalls îi va face plăcere, ca să observe că e frig, şi mult prea înfofolit ca să-l simtă. Frigul, totuşi, era foarte tare şi când se porni şi a doua trăsură, nişte fulgi uşori de zăpadă începură să-şi facă drum spre pământ, iar cerul era aşa de înnorat, încât părea să aibă nevoie doar de puţin vânt pentru a da naştere, în foarte scurt timp, unei lumi cu desăvârşire albe.

Curând, Emma îşi dădu seama că tovarăşul ei de drum nu era în cea mai fericită dispoziţie. Pregătirile şi plecarea pe o vreme ca asta, sacrificiul de a nu-şi mângâia copiii după cină erau nişte llucruri deloc plăcute, care nu-i conveneau câtuşi de puţin domnului John Knightley. Nu se aştepta la nimic bun de la vizita asta şi nu credea că merită osteneala, şi până să ajungă la casa parohială, vorbi numai despre nemulţumirea lui.

— Trebuie să ai o părere foarte bună despre tine însuţi, zise el, ca să-i pui pe oameni să plece de lângă soba lor, într-o zi ca asta, de dragul de a veni să te vadă. Se crede probabil din cale-afară de simpatic. Eu n-aş face una ca asta. E cea mai mare prostie! uite că ninge! Mare nebunie să nu laşi oamenii să stea frumuşel acasă! Şi mare nebunie să nu stai acasă, dacă poţi. Dacă am fi fost obligaţi să ieşim într-o seară ca asta, pentru vreo afacere sau datorie oarecare, ni s-ar fi părut foarte greu şi neplăcut. Dar laşa, plecăm, îmbrăcaţi probabil mai subţire decât de obicei, fără să ne oblige nimeni, fără să avem vreun motiv, sfidând glasul naturii, care ne spune prin tot ce se vede şi se simte, să stăm acasă, să punem la adăpost totul, plecăm ca să petrecem cinci ore de plictiseală, în casa altuia, unde n-o să spunem şi n-o să auzim decât ce-am spus şi ce-am auzit şi ieri şi o să spunem şi o să auzim precis şi mâine. Pornim pe vreme rea ca să ne întoarcem pe vreme şi mai rea: patru cai şi patru servitori sunt scoşi în zăpadă pentru nimic altceva decât ca să ducă cinci fiinţe îngheţate spre nişte

camere mai reci decât la ei acasă şi cu perspectiva unei proaste tovărăşii.

Emma nu se simţea în stare să-şi exprime aprobarea, cu care fără îndoială el era obişnuit, să imite acel „Foarte adevărat, dragostea mea!” care i se administra de obicei de către tovarăşa lui de drum, dar avu destulă voinţă pentru a se abţine de la orice fel de răspuns. Nu putea să se conformeze şi-i era teamă să nu se certe; eroismul ei nu putea avea alt rezultat decât tăcerea. Îl lăsă să vorbească, aranja sticlele şi se înveli în pături, fără să-şi dezlipească buzele.

Ajunseră, trăsura întoarse, scăriţa fu coborâtă şi domnul Elton, elegant, în costum negru şi cu zâmbetul pe buze, îşi luă imediat locul lângă ei. Domnul Elton era numai amabilitate şi veselie. Era atât de vesel în galanteriile lui încât Emma începu să creadă că el avea despre Harriet nişte veşti diferite de cele care ajunseră la ea. Trimisese să afle cum se simte şi răspunsul fusese: „La fel de rău, deloc mai bine.”

— Veştile pe care eu le-am auzit de la doamna Goddard, zise ea repede, nu erau atât de bune cum speram. „Deloc mai bine”, a fost răspunsul primit de mine.

Faţa lui se întrista imediat şi glasul lui era glasul iubirii când răspunse:

— O, nu, ce rău îmi pare că aud una ca asta! Tocmai voiam să vă spun că atunci când am trecut pe la doamna Goddard, exact înainte de a mă întoarce să mă îmbrac, mi s-a spus că domnişoara Smith nu se simte deloc mai bine, ba chiar mai rău. Îmi pare foarte rău, şi sunt îngrijorat. Şi eu care credeam că o să se simtă mai bine după ce i s-a făcut de dimineaţă o asemenea vizită.

Emma zâmbi şi răspunse:

— Vizita mea i-a fost de folos din punct de vedere spiritual, sper. Dar nici măcar eu nu aş putea face vrăji care să gonească durerea de gât. E o răceală într-adevăr foarte

gravă. A fost domnul Perry pe la ea, după cum aţi auzit probabil.

— Da, mi-am închipuit, adică n-am…

— El e obişnuit cu durerile ei de gât şi sper că mâine dimineaţă ne va aduce la amândoi veşti mai bune. Dar e imposibil să nu fii neliniştit. Ce pierdere pentru petrecerea noastră de azi!

— Groaznic, exact aşa, zău. Ne va lipsi în fiecare clipă. Asta suna foarte bine, iar oftatul de la urmă era vrednic de luat în seamă; ar fi trebuit numai să dureze ceva mai mult. Emma fu cam descumpănită când, la jumătate de minut după aceea, el începu să vorbească despre altceva cu o voce plină de veselie:

— Ce idee minunată, zise el, să foloseşti cojoace în trăsuri. E foarte comod. Cu asemenea măsuri e imposibil să-ţi fie frig. Invenţiile din ultima vreme au făcut ca transportul să fie într-adevăr aşa cum trebuie. Suntem atât de bine înveliţi, protejaţi împotriva frigului, încât nici cel mai mic curent nu-şi poate face loc. Vremea devine într-adevăr un element fără importanţă. E o zi foarte friguroasă, dar în trăsură puţin ne pasă de asta. Ha, văd că ninge niţel!

— Da, şi cred că va ninge destul de mult, zise John Knightley.

— Vreme de Crăciun, observă domnul Elton. Foarte potrivită, şi norocul nostru că n-a început de ieri, ca să pierdem petrecerea de azi. Era foarte posibil, pentru că domnul Woodhouse nu s-ar fi încumetat să iasă dacă era zăpadă, dar acum nu mai are nici o importanţă. E sezonul cel mai potrivit pentru întâlniri între prieteni. De Crăciun, toată lumea îşi invită prietenii şi nimeni nu dă atenţie vremii, cât ar fi de rece. Odată, m-am înzăpezit în casa unui prieten o săptămână. Nu cred că există ceva mai plăcut pe lume. M-am dus numai pentru o seară şi am putut pleca numai după exact o săptămână.

Domnul John Knightley nu părea să fi înţeles plăcerea şi spuse numai cu răceală:

— Nu-mi doresc să mă înzăpezesc o săptămână la Randalls.

Altă dată, Emma ar fi fost amuzată, dar acum era mult prea surprinsă de buna dispoziţie a domnului Elton, pentru a mai simţi altceva. Harriet părea a fi fost cu totul uitată în aşteptarea unei petreceri plăcute.

— Putem fi siguri că focurile vor arde bine, continuă el. Vom avea tot ce trebuie. Minunaţi oameni, domnul şi doamna Weston. Doamna Weston întrece orice laudă, şi dânsul e pe bună dreptate preţuit. E aşa de ospitalier şi prietenos. Vom fi puţini, dar când cei puţini sunt din cei mai aleşi este cât se poate de plăcut. Sufrageria domnului Weston nu cuprinde mai mult de zece oameni, altfel nu ne-am simţi bine. Dinspre partea mea, în asemenea împrejurări, prefer să fie doi în minus decât doi în plus. Cred că sunteţi de acord cu mine (întorcându-se cu un aer fericit către Emma), cred că mă veţi aproba cu siguranţă, deşi domnul Knightley, poate, fiind obişnuit cu petrecerile cu lume multă din Londra, are sentimente diferite.

— Nu ştiu nimic despre petrecerile cu multă lume de la Londra domnule, nu mănânc decât acasă.

— Într-adevăr! (cu un ton de uimire şi milă), nu ştiam că meseria de avocat e o asemenea sclavie. Ei bine, domnule, cred că va veni o vreme când veţi fi răsplătit pentru toate astea, când veţi munci mai puţin şi vă veţi bucura mai mult de viaţă.

— Prima mea bucurie, răspunse John Knightley, pe când intrau pe poartă, va fi să mă văd din nou teafăr la Hartfield.

CAPITOLUL XIV.

ERA NECESAR CA FIECARE DIN CEI Doi domni să-şi schimbe puţin atitudinea în momentul când intrau în salonul doamnei Weston: domnul Elton trebuia să-şi potolească veselia exagerată, iar domnul John Knightley să-şi risipească proasta dispoziţie. Domnul Elton trebuia făcut să zâmbească mai puţin, iar domnul John Knightley, mai mult, pentru a fi în ton cu atmosfera generală. Emma însă

nu avea nevoie decât să asculte numai îndemnul firii şi să fie exact atât de fericită pe cât era. Pentru ea era în adevăr o bucurie să vină la familia Weston. Domnul Weston făcea parte dintre favoriţii ei, cât despre soţia lui, nu exista o altă fiinţă căreia Emma să i se poată adresa fără nici o rezervă, de care să fie atât de sigură că o ascultă şi o înţelege, pentru care micile aranjamente şi planuri, nelămuriri şi plăceri ale tatălui ei şi ale ei să fie mereu interesante şi de înţeles. Nu putea să spună ceva despre Hartfield fără ca doamna Weston să nu arate cel mai mare interes şi dacă apucau să vorbească neîntrerupt jumătate de oră despre aceste lucruri mărunte care sunt esenţa-fericirii în viaţa du toate zilele erau amândouă cum nu se poate mai mulţumite.

Aceasta era o plăcere pe care, probabil, vizita de faţă nu i-o va oferi, nu acum puteau petrece o asemenea jumătate de oră, dar numai faptul că o vedea pe doamna Weston zâmbind, gesticulând, vorbind era o plăcere pentru Emma şi se hotărî să se gândească mai puţin, cât mai puţin posibil, la ciudăţeniile domnului Elton sau orice alt lucru neplăcut, şi să se bucure din plin.

Nenorocirea cu durerea de gât a Harrietei fusese discutată deja la venirea ei. Domnul Woodhouse apucase să se aşeze şi să le spună toată povestea şi, în plus, povestea despre cum au venit el şi Isa-bella şi cum o să vină şi Emma şi tocmai ajunsese la mulţumirea lui că James poate să vină să-şi vadă fata, când îşi făcură apariţia ceilalţi şi doamna Weston care fusese aproape cu totul prins» de atenţia pe care trebuia să i-o arate, putu să se desprindă de lângă el şi s-o întâmpine pe scumpa ei Emma.

Planul ei de a uita de domnul Elton pentru câtăva vreme o făcu pe Emma să fie neplăcut surprinsă că acesta se aşezase chiar lângă ea. Era foarte greu să-şi scoată din cap ciudăţenia indiferenţei lui faţă de Harriet, dacă el stătea chiar lângă ea şi îşi tot flutura buna dispoziţie pe la nasul ei, i se adresa insistent, de câte ori avea ocazia. În loc să-l uite, datorită purtării lui, nu-şi putea opri gândul că: „Poate oare

să fie adevărat ce şi-a închipuit cumnatul meu? Se poate oare ca acest bărbat să înceapă să-şi schimbe dragostea pentru Harriet, într-o dragoste pentru mine? Absurd şi insuportabil” şi, totuşi, avea atâta grijă ca ei să nu-i fie frig, arăta atâta interes faţă de tatăl ei, e~a aşa de încântat de doamna Weston şi, în fine, începuse să-i admire desenele cu atâta zel şi lipsă de pricepere, încât putea foarte bine să pară îndrăgostit şi Emma îşi impuse cu greu să se poarte în continuare cuviincios. Din amor propriu, nu-şi permitea să fie nepoliticoasă, iar din dragoste pentru Harriet, în speranţa că lucrurile se vor aranja în favoarea ei, se purta chiar drăguţ, dar asta cerea efort, mai ales pentru că ceilalţi vorbeau despre ceva interesant, ceva ce ea ar fi vrut să asculte, tocmai în intervalul când domnul Elton o copleşise cu prostiile lui. Auzi totuşi destul pentru a înţelege că domnul Weston dădea nişte informaţii despre fiul său; auzi cuvintele „fiul meu” şi „Frank” şi „fiul meu „ repetate de mai multe ori, şi, din alte câteva silabe, începu să bănuiască anunţul unei apropiate vizite a fiului său, dar subiectul fu epuizat înainte ca ea să-l poată potoli pe domnul Elton şi orice încercare a ei de a aduce din nou vorba despre asta îar fi fost deplasată.

Se întâmpla că, în ciuda hotărârii Emmei de a nu se căsători niciodată, numele, ideea că există un domn Frank Churchill păreau să-i trezească întotdeauna interesul. Se gândise foarte mult, mai ales de când tatăl lui se căsătorise cu domnişoara Taylor, că, dacă ar fi să se mărite, el ar fi persoana cea mai potrivită, ca vârstă, caracter şi situaţie. I se părea că prin legătura care se crease între cele două familii el îi aparţinea. Îşi închipuia că toată lumea care îi cunoaşte se va gândi la o asemenea căsătorie. Iar domnul şi doamna Weston chiar se gândeau, de asta era foarte convinsă, şi, deşi nu voia să se lase tentată de el sau de oricine altcineva şi să renunţe la o situaţie pe care o socotea mai bună decât orice ar fi putut obţine în schimb, era foarte curioasă să-l vadă, şi intenţiona, cu toată hotărârea, să-l

găsească simpatic, să-l facă şi pe el să o placă, într-o oarecare măsură, şi simţea un fel de satisfacţie la gândul că ei doi erau sortiţi unul altuia în imaginaţia prietenilor lor.

Cu asemenea gânduri, galanteriile domnului Elton căpătau îngrozitor de prost, dar se mângâia la ideea că reuşeşte să pară politicoasă când e aşa de înfuriată. Se linişti, zicându-şi că e imposibil să treacă toată seara fără ca domnul Weston, cu inima lui deschisă, să nu mai aducă vorba despre asta. Chiar aşa se şi întâmpla, căci, de îndată ce avu fericirea să scape de domnul Elton şi să se aşeze la masă alături de domnul Weston, acesta folosi primul moment când nu era ocupat cu îndatoririle lui de gazdă, care coincidea fericit cu momentul când ea se oprise puţin din mestecatul spinării de berbec, pentru a-i spune:

— Ne mai lipsesc numai doi ca să fim exact câţi trebuie. Numai doi aş mai vrea să văd aici: pe drăgălaşa dumitale prietenă, domnişoara Smith, şi pe fiul meu – atunci da, am fi cu toţii. Am impresia că n-ai auzit, dincolo, în salon, când am spus că-l aşteptăm be Frank. Am primit o scrisoare de la el azi-dimineaţă. În următoarele două săptămâni trebuie să sosească.

Emma vorbi cu o plăcere bine cântărită şi fu întru totul de acord cu el că numai domnişoara Smith şi domnul Churchill lipseau ca să fie exact câţi trebuie.

— Voia să vină la noi, continuă domnul Weston, încă din septembrie. Fiecare scrisoare era plină de promisiuni. Dar nu e stăpân pe timpul lui. Trebuie să facă pe placul acelora pe care trebuie să-i asculte şi care, între noi fie vorba, cer uneori cam multe sacrificii.

Dar acum nu mă îndoiesc că-l voi vedea aici, în a doua săptămână a lui ianuarie.

— Ce mare plăcere o să vă facă, şi doamna Weston e atât de curioasă să-l cunoască, încât cred că e la fel de fericită ca dumneavoastră.

— Da, ar trebui, dar ea se gândeşte că va surveni o nouă amânare. Nu e aşa de încredinţată de venirea lui ca mine.

Ea nu-l cunoaşte, nici pe el, nici rudele lui, aşa cum îi cunosc eu. Uite cum stau lucrurile, dar rămâne între noi; n-am suflat o vorbă dincolo. Astea sunt secrete de familie, ştii. Lucrurile stau aşa: nişte prieteni au fost invitaţi la Enscombe în ianuarie, şi venirea lui Frank depinde de amânarea acestei vizite. Dacă vizita nu se amână, Frank nu se poate mişca. Dar ştiu precis că se va amâna, pentru că e vorba de o familie pe care o anumită doamnă, cu influenţă la Enscombe, nu o poate suferi; şi deşi este considerat necesar ca invitaţia să fie făcută o dată la doi-trei ani, vizita e mereu amânată. N-am nici o îndoială în privinţa asta. Sunt sigur că-l voi vedea pe Frank aici înainte de mijlocul lui ianuarie, aşa cum sunt sigur de prezenţa mea aici, dar buna dumitale prietenă de acolo (arătând spre capătul celălalt al mesei) are atât de puţine capricii şi a avut atât de puţin de-a face cu cineva de soiul ăsta la Hartfield, încât nu le poate calcula efectele, aşa cum ştiu eu, din experienţă.

— Îmi pare rău că există îndoieli, zise Emma, dar sunt de părerea dumneavoastră, domnule Weston. Dacă dumneavoastră credeţi că vine, cred şi eu, pentru că dumneavoastră îi cunoaşteţi pe cei de la Enscombe.

— Da, pot să am pretenţia că îi cunosc, deşi n-am fost acolo niciodată. E o femeie curioasă. Dar nu-mi permit să o vorbesc de rău, de dragul lui Frank, pentru că sunt încredinţat că îl iubeşte foarte mult. Înainte credeam că nu e în stare să ţină la cineva, în afară de ea însăşi, dar cu el a fost întotdeauna bună în felul ei, cu mofturile şi capriciile ei, crezând că toţi trebuie să-i facă pe plac). Şi, după părerea mea, lui Frank îi face cinste faptul că a reuşit să provoace o asemenea afecţiune. Căci, deşi n-aş spune-o la nimeni, are o inimă de piatră faţă de ceilalţi şi o fire a dracului.

Emmei îi plăcea atât de mult subiectul încât îl reluă într-o discuţie cu doamna Weston, de îndată ce se mutară în salon, dorind să idă bucuria ei, dar observând că prima întâlnire ii provoca nelinişte. Doamna Weston fu de acord, dar adăugă

că ar fi bucuroasă să scape de neliniştea legată de această primă întâlnire la data despre care se vorbea.

— Pentru că nu pot să fiu sigură de venirea lui. Nu pot să fiu aşa de optimistă ca domnul Weston. Mi-e foarte teamă că nu ne vom alege cu nimic. Cred că domnul Weston ţi-a spus exact cum stau lucrurile.

— Da, se pare că nu puteţi fi siguri decât de proasta dispoziţie a doamnei Churchill, care cred că e lucrul cel mai cert din lume.

— Draga mea Emma, răspunse doamna Weston, zâmbind, care e certitudinea unui capriciu? Apoi, întorcându-se spre Isabella, care nu participase până atunci la discuţie:

— Probabil că ştii, dragă doamnă Knightley, că eu nu sunt deloc sigură că domnul Frank Churchill o să vină, spre deosebire de tatăl lui. Depinde numai şi numai de dispoziţia şi plăcerea mă-tuşii sale, pe scurt de capriciile ei. Către voi, fetele mele, pot să-mi permit să spun adevărul. Doamna Churchill e stăpână la Enscombe şi e o femeie foarte curioasă, iar venirea lui depinde de voinţa ei.

— Ah, doamna Churchill, toată lumea ştie de doamna Churchill, răspunse Isabella, şi întotdeauna mă gândesc la bietul tânăr cu cea mai mare milă. Să trăieşti în casa unei persoane ţâfnoase, trebuie să fie îngrozitor. E ceva despre care noi, din fericire, n-avem habar; dar trebuie să fie o viaţă cu totul nenorocită. Ce bine că n-a avut copii! Bieţii de ei, cât de nefericiţi i-ar fi făcut!

Emma ar fi vrut să fie singură cu doamna Weston. Ar fi auzit mai multe de la ea. Doamna Weston i-ar fi vorbit mult mai deschis decât se putea încumeta să o facă în faţa Isabellei. Şi era convinsă într-adevăr că faţă de ea nu ar ascunde nici un amănunt despre familia Churchill, în afară de planurile legate de tânărul Frank, pe care ajunsese să le cunoască numai datorită propriei imaginaţii.

Dar, deocamdată, nu mai era nimic de spus. Domnul Woodhouse le urmă în scurt timp în salon. Nu-i plăcea să rămână mult timp pe scaun după ce termina de mâncat. Nici vinul,

nici conversaţia nu-l interesau şi era bucuros să se afle printre acelea alături de care se simţea întotdeauna bine.

În timp ce el vorbea cu Isabella, Emma găsi totuşi ocazia să spună:

— Deci, nu consideraţi vizita fiului dumneavoastră o certitudine, îmi pare rău, va fi destul de greu momentul când veţi face cunoştinţă, şi cu cât se petrece mai repede, cu atât mai bine.

— Da, fiecare întârziere mă face să mă gândesc la următoarea. Chiar dacă vizita familiei aceleia, Braithwaites, va fi amânată, mi-e teamă că se va mai găsi o scuză ca să ne dezamăgească. Nu-mi place să cred că el personal ar avea ceva împotrivă să vină, dar Sunt sigură că domnul şi doamna Churchill nu vor să-l lase să plece de lângă ei. E gelozia la mijloc. Sunt geloşi chiar pentru stima pe care i-o poartă tatălui său. Pe scurt, nu pot să contez deloc pe venirea lui şi tare aş vrea ca domnul Weston să nu se mai aprindă aşa de repede.

— Ar trebui să vină, zise Emma, măcar pentru două zile şi tot ar trebui să vină. Nu pot să-mi închipui un băiat căruia nu-i stă în putinţă să facă atâta lucru. O fată, dacă ar cădea în mâinii rele ar putea fi sâcâită şi ţinută departe de cei din preajma cărora ar vrea să stea, dar nu înţeleg cum un băiat poate fi reţinut, încât să nu fie în stare să-şi petreacă o săptămână cu tatăl său, dacă doreşte.

— Ar trebui să fim la Enscombe, şi să cunoaştem obiceiurile de acolo, ca să hotărâm ce ar putea el să facă, răspunse doamna Weston. Trebuie să fim prudente când îi judecăm pe alţii, în orice caz; dar cei de la Enscombe, în mod sigur, nu trebuie judecaţi după regula generală. Ea e atât de puţin înţelegătoare şi toată lumea îi cedează.

— Dar îşi iubeşte foarte mult nepotul, e favoritul ei! După câte am înţeles, ar fi normal ca doamna Churchill, care nu sacrifică nimic de dragul soţului, căruia îi datorează totul şi pe care îl exasperează cu capriciile ei, să fie sub influenţa nepotului, căruia nu-i datorează nimic.

— Dragă Emma, tu, cu bunătatea ta, să nu ai pretenţia că înţelegi răutatea altora sau că poţi da sentinţe. Trebuie să lăsăm lucrurile să meargă de la sine. Nu mă îndoiesc că, uneori, el poate să aibă o mare influenţă, dar îi e imposibil să prevadă când!

Emma ascultă şi spuse apoi cu răceală:

— N-o să fiu mulţumită decât dacă vine.

— Poate că are o foarte mare influenţă numai în unele privinţe, continuă doamna Weston, şi în altele deloc şi e foarte probabil, ca în privinţa venirii lui încoace să nu o poată îndupleca.

CAPITOLUL XV nu după multa vreme, domnul wood-house se arătă gata să-şi bea ceaiul, iar după ce bău ceaiul se arătă gata să plece acasă şi tovarăşele lui făcură tot ce le stătea în putinţă pentru a-l amuza, ca să uite de ora târzie, cel puţin până când îşi vor face apariţia în salon şi ceilalţi domni. Domnul Weston era vorbăreţ şi vesel şi nu-i plăcea să se despartă în grabă de oaspeţi, sub nici un motiv; dar în cele din urmă numărul celor din salon crescu. Domnul Elton, plin de bună dispoziţie, fu printre primii care intrară. Doamna Weston şi Emma stăteau împreună pe sofa. Li se alătură imediat şi, fără ca cineva să-l invite, se aşează între ele.

Emma, şi ea bine dispusă din cauza plăcerii pe care i-o făcea gândul la venirea lui Frank Churchill, era dornică să uite necuviinţele lui de mai înainte şi să fie la fel de mulţumită de el ca de obicei şi, când el reîncepu prin a aduce vorba despre Harriet, ea era gata să asculte cu zâmbete cât se poate de încurajatoare.

Se arătă extrem de neliniştit de starea frumoasei ei prietene, frumoasa, drăgălaşa, simpatica ei prietenă! „Primise veşti, mai ştia ceva de când erau la Randalls? – era foarte îngrijorat —, trebuia să mărturisească, natura bolii ei îl neliniştea peste măsură”. Şi în stilul acesta continuă să vorbească, timp de câteva minute, foarte cuviincios, fără să aştepte vreun răspuns, dar întru totul conştient de

calamitatea pe care o reprezintă o durere de gât gravă, şi Emmei era cât pe-aci să-i fie milă de el.

Dar, spre sfârşit, în vorbele lui apăru o schimbare perfidă. Dintr-o dată, se dovedi că lui îi era mai mult teamă pentru gâtul Emmei decât pentru cel al Harrietei – era mai dornic ca ea să nu se molipsească decât ca Harriet să nu fie grav contaminată. Începu, în mod foarte serios, să o roage să nu mai facă vizite în camera bolnavei, cel puţin deocamdată, s-o roage să-i promită lui că nu îşi va mai risca sănătatea până când îl va consulta pe domnul Perry şi îi va afla părerea; şi, deşi ea încercă să ia în râs această grijă a lui şi să aducă discuţia pe făgaşul ei firesc, nu fu în stare să pună capăt solicitudinii lui exagerate pentru persoana ei. Era jignită de-a binelea. Se părea că în mod făţiş el se arăta îndrăgostit de ea şi nu de Harriet, o lipsă de consecvenţă care, dacă se dovedea adevărată, merita cel mai mare dispreţ şi dezgust. Îi era destul de greu să rămână calmă. El se întoarse spre doamna Weston spre a-i cerşi ajutorul: „Nu vrea să-l sprijine? Nu vrea să-şi adauge argumentele ei la ale lui pentru a o îndupleca pe domnişoara Woodhouse să nu se ducă la doamna Goddard până când nu va fi sigur că boala domnişoarei Smith nu e contagioasă? Nu putea fi satisfăcut fără o promisiune – nu vrea să se folosească de influenta ei pentru a o obţine?”

— Cât e de grijulie cu alţii şi cât e de nepăsătoare cu sine. Voia ca eu să stau acasă, să-mi îngrijesc gâtul şi totuşi nu vrea să promită că va evita primejdia de a se molipsi de o inflamaţie în gât atât de gravă! E cinstit, doamnă Weston? Fiţi judecătorul nostru! N-am dreptul să mă plâng? Sunt sigur că mă veţi sprijini şi ajuta.

Emma văzu că doamna Weston era surprinsă şi îşi dădu seama că era chiar foarte surprinsă de această intervenţie care prin cuvinte şi manieră arăta că el îşi asumă dreptul de a fi primul care trebuie să-i poarte de grijă. În ceea ce o privea, era mult prea jignită şi revoltată ca să mai aibă puterea de a-l pune la punct Putu numai să-i arunce o privire, o privire care, după ea, trebuia să-l facă să-şi vină în

fire şi apoi plecă de pe sofa, mutându-se lângă sora ei şi acordându-i acesteia toată atenţia.

N-avu timp să vadă reacţia domnului Elton la această mustrare, pentru că, foarte repede, se ivi un alt subiect: domnul John Knightley sosi în cameră de afară, unde se dusese să vadă cum e vremea, şi le comunică tuturor că pământul s-a acoperit de zăpadă că ninge puternic şi bate un vânt năprasnic, va fi probabil viscol şi încheie cu aceste cuvinte către domnul Woodhouse:

— Aceasta, domnule, se va dovedi a fi un început vesel pentru petrecerile dumneavoastră de iarnă. E ceva cu totul nou, pentru vizitiul şi caii dumneavoastră să-şi facă drum prin viscol.

Bietul domn Woodhouse rămase mut de uimire; dar toţi ceilalţi găsiră ceva de spus. Toţi erau fie foarte miraţi, fie deloc miraţi şi aveau de întrebat câte ceva, de dat câte un sfat. Doamna Weston şi Emma încercară din toate puterile să-l înveselească, să-i distragă atenţia de la ginerele său, care îşi gusta triumful fără urmă de regret:

— V-am admirat foarte mult hotărârea de a vă încumeta să ieşiţi pe o asemenea vreme, pentru că aţi văzut desigur că o să ningă, cred că oricine îşi dădea seama că va ninge. V-am admirat curajul şi probabil că vom ajunge acasă cu bine. Dacă mai ninge o oră, două, nu înseamnă că pot să se înfunde drumurile, şi avem oricum două trăsuri, dacă una se răstoarnă în câmp, e a doua la îndemână. Probabil vom ajunge teferi la Hartfield, înainte de miezul nopţii.

Domnul Weston, triumfând şi el în felul lui, tocmai mărturisea că ştiuse că ninge, de vreun ceas, două, dar n-a spus ca să nu-l deranjeze pe domnul Woodhouse şi să nu-i dea ocazia să plece prea repede. Zăpada care căzuse şi urma să mai cadă nu-i putea împiedica să ajungă la Hartfield, asta era o glumă, era sigur că nu vor avea nici o dificultate. Ar fi dorit chiar ca drumul să se înfunde, ca să-i poată opri pe toţi la Randalls. Şi, cu cea mai mare bunăvoinţă, era sigur că se poate găsi loc pentru fiecare,

cerând aprobarea soţiei sale. Cu puţină pricepere, se poate aranja pentru fiecare câte un loc de dormit. Soţia lui însă nu prea ştia cum s-ar putea aranja cele două camere pe care le aveau în plus, pentru atâta lume.

— Ce ne facem, dragă Emma, ce ne facem? exclamă domnul Woodhouse de îndată ce-şi recapătă glasul şi pentru câtăva vreme repetă fraza părând a nu mai şti să spună altceva. Aştepta de la ea o mângâiere şi asigurările ei că vor ajunge cu bine, laudele la adresa cailor şi a lui James, faptul că avea atâţia prieteni buni în jur îl mai înviorară puţin.

Neliniştea celeilalte fiice a lui era la fel de mare. Groaza de a fi înzăpezită la Randalls, când copiii ei se aflau la Hartfield, făcea ca proporţiile nenorocirii să crească în imaginaţia ei şi, închipuindu-şi că drumul e de acum bun numai pentru cei foarte îndrăzneţi şi că în curând nu se va mai putea pleca deloc, era nerăbdătoare să lase pe Emma şi pe tatăl ei la Randalls, iar ea şi soţul ei să plece neîntârziat prin toată zăpada care le stătea în cale.

— Mai bine spune imediat să tragă trăsura la scară, dragostea mea. Cred că o să putem ajunge, dacă plecăm imediat. Şi, dacă, doamne fereşte, se întâmplă ceva, pot să merg şi pe jos. Nu mi-e frică deloc. N-am nimic împotrivă să merg pe jos chiar jumătate de drum. Când ajung acasă, îmi schimb pantofii şi gata. N-am cum să răcesc din asta.

— Nu zău? răspunse el, atunci, dragă Isabella, asta e cu totul extraordinar, pentru că de obicei răceşti din orice. Să mergi pe jos! Bune încălţări trebuie să mai ai din moment ce vrei să mergi pe jos. Nu ştiu dacă o să se descurce caii.

Isabella se întoarse spre doamna Weston, ca să obţină un con-simţământ pentru planul ei. Doamna Weston nu putea decât să consimtă. Apoi, Isabella se duse la Emma; dar Emma nu renunţa la speranţa că vor putea pleca toţi şi tocmai dezbăteau această problemă, când îşi făcu apariţia domnul Knightley, care plecase din cameră de îndată ce fratele său adusese vestea… Le spuse că a fost afară să vadă cum stă situaţia şi declară pe proprie răspundere că

nu va fi nici o dificultate să ajungă acasă, acum sau peste un ceas. Mersese până dincolo de portiţă, pe drumul spre Highbury şi văzuse că zăpada nu depăşea două degete, iar în unele locuri, nici nu acoperise pământul. Acum, de-abia dacă mai cădeau câţiva fulgi şi norii se risipeau. Ninsoarea se va opri curând. Vorbise cu vizitiii şi amân-doi erau de acord cu el, că nu au de ce să se teamă.

Pentru Isabella aceste ştiri erau o mare uşurare, iar pentru Emma erau la fel de binevenite, din cauza tatălui lor, care se mai linişti, atât cât îi permitea constituţia lui nervoasă; dar neliniştea lui nu putea fi potolită astfel încât să rămână la Randalls. Era mulţumit că nu exista primejdia imediată de a se înzăpezi, dar nimic nu l-ar fi putut convinge că era mai bine să rămână şi, în timp ce toţi ceilalţi îl tot îndemnau să mai stea, domnul Knightley şi Emma puseră capăt situaţiei printr-un dialog scurt:

— Tatăl tău nu se va mai simţi în largul său. De ce nu plecaţi?

— Sunt gata, dacă sunt şi ceilalţi.

— Să chem trăsura?

— Te rog!

Trăsurile fură chemate. Peste câteva minute, Emma spera să-L lase pe unul din cei doi nesuferiţi tovarăşi de drum acasă la el, să se potolească, şi să-l vadă pe celălalt din nou bine dispus şi fericit că s-a terminat corvoada acestei vizite.

Sosi trăsura şi domnul Woodhouse, căruia i se dădea întotdeauna întâietate şi în asemenea ocazii, fu condus de către domnul Knithtley şi domnul Weston. Niciunul din ei nu găsi cuvintele potrivite să împiedice noile nelinişti pe care i le treziseră domnului Woodhouse vederea zăpezii căzute şi descoperirea că noaptea era mai întunecoasă decât crezuse. „Îi era teamă că vor călători prost, foarte prost. Îi era teamă că Isabellei nu-i va fi deloc pe plac. Şi Emma în altă trăsură! Nu ştia ce e mai bine să facă. Trebuia să se ţină cât se poate de aproape unul de altul!” Vorbiră cu

James şi îi spuseră să mâne încet şi să aştepte trăsura cealaltă.

Isabella urcă după tatăl ei, şi John Knightley, uitând că el nu trebuia să meargă în trăsura lor, urcă în mod firesc după soţia lui, aşa că Emma descoperi, după ce fusese condusă şi urmată în trăsură de către domnul Elton, că uşa se închide în urma lor şi că vor călători în tęte-a-tęte. Dacă nu ar fi fost bănuielile pe care i le trezise azi, n-ar fi fost nici o clipă stânjenită, i-ar fi făcut chiar plăcere. I-ar fi vorbit despre Harriet şi drumul ar fi părut de trei ori mai scurt. Dar acum ar fi preferat să nu i se întâmple aşa ceva. Era încredinţată că el băuse prea mult din vinul acela bun al domnului Weston şi că e dispus să vorbească prostii.

Pentru a-l mai potoli prin felul ei de a se purta, începu imediat să vorbească serios şi calm despre vreme şi despre noaptea aceea întunecoasă; dar de-abia trecură de portiţă, de-abia ajunseră din urmă cealaltă trăsură, că el o întrerupse, îi apucă mâna, îi cerşi atenţia şi începu să-i facă declaraţii violente: „profită de împrejurarea nepreţuită, să-şi mărturisească sentimentele, care sunt probabil deja cunoscute, cu speranţă, cu teamă, cu adoraţie, gata să moară, dacă îl refuză, dar plăcându-i să creadă că devoţiunea lui înflăcărată şi iubirea lui nemărginită şi pasiunea fără egal nu se poate să nu aibă ecou şi, pe scurt, conta pe faptul că va fi acceptat, cât se poate de repede, în mod serios.” Chiar aşa! Fără remuşcări, fără să se scuze, fără multă şovăire, domnul Elton, curtezanul Harrietei, îi declara dragoste” ei. Încercă să-l oprească, dar degeaba, el voia să continue, să spună tot. Cât era de furioasă, se gândi puţin şi hotărî să se arate reţinută în vorbe. Simţea că jumătate din nebunia asta se datora beţiei şi spera să fie ceva trecător. Prin urmare, cu un amestec de seriozitate şi glumă, care găsea ea că se potriveşte cu starea lui, răspunse:

— Sunt foarte surprinsă, domnule Elton. Toate acestea pentru mine? Uitaţi în faţa cui vă aflaţi, mă luaţi drept

prietena mea; voi fi foarte fericită să-i transmit mesajul domnişoarei Smith, dar nu-mi mai spuneţi mie asemenea lucruri!

„Domnişoara Smith, mesaj pentru domnişoara Smith, ce voia să spună!” Şi repetă cuvintele ei cu atâta siguranţă, prefăcându-se cu atâta mândrie că e uimit, încât ea nu se putu opri să-i răspundă repede:

— Domnule Elton, mă uluiţi, pur şi simplu, cu purtarea dumneavoastră. Nu pot să mi-o explic decât într-un singur fel, nu sunteţi dumneavoastră înşivă, altfel nu aţi vorbi la modul ăsta nici despre mine, nici despre Harriet. Încercaţi să vă abţineţi de a mai spune ceva şi voi încerca să uit totul.

Dar domnul Elton nu băuse decât atât cât să prindă curaj, nu cât să i se întunece mintea. Ştia bine ce voia să spună şi protestând cu aprindere împotriva bănuielilor ei insultătoare şi aducând vorba pe departe despre respectul pentru domnişoara Smith ca prietenă a ei, dar arătându-se uimit că i se menţionează numele, reluă subiectul cu pasiunea lui şi se arătă în mod insistent dornic să capete un răspuns afirmativ.

Era din ce în ce mai puţin convinsă că e beat şi mai mult încredinţată că e necredincios şi îndrăzneţ, aşa că, fără a se mai strădui să fie politicoasă, răspunse:

— Mi-e imposibil să mă mai îndoiesc. E limpede ce vreţi să spuneţi. Domnule Elton, uimirea mea este atât de mare că nu o pot exprima în cuvinte. După comportamentul pe care l-aţi avut de o lună încoace faţă de domnişoara Smith, după atenţiile pe care le-am observat în fiecare zi, să vă adresaţi mie în felul acesta! Dovediţi o uşurinţă de caracter pe care n-aş fi crezut-o posibilă. Credeţi-mă, domnule, sunt departe, foarte departe de a fi încântată de asemenea declaraţii.

— Doamne Dumnezeule, strigă domnul Elton, ce poate să însemne asta? Domnişoara Smith! în viaţa mea nu m-am gândit la domnişoara Smith. Nu i-am dat atenţie decât pentru că era prietena dumneavoastră. Dacă şi-a închipuit altceva, probabil înşelată de propriile ei dorinţe, îmi pare

rău, îmi pare extrem de rău. Dar, zău aşa, domnişoara Smith! O, domnişoară Woodhouse, cine s-ar putea gândi la domnişoara Smith când e de faţă domnişoara Woodhouse! Nu, pe cuvântul meu, nu sunt un uşuratic. Nu m-am gândit decât la dumneavoastră. Protestez, n-am acordat nici un fel de atenţie nimănui altcuiva. Tot ce-am zis şi am făcut în ultimele săptămâni a fost pentru a vă arăta iubirea mea pentru dumneavoastră. Serios, nu vă puteţi îndoi! Nu (cu un ton care voia să fie insinuant), sunt sigur că aţi văzut şi aţi înţeles.

Era imposibil de spus ce simţea Emma la auzul acestor cuvinte. Era atât de copleşită, încât nu putu să formuleze imediat un răspuns şi cele două clipe de linişte fiind luate de domnul Elton drept o încurajare, căci avea mintea foarte aprinsă, el încercă să-i ia din nou mâna, exclamând bucuros:

— Drăgălaşă domnişoară Woodhouse, daţi-mi voie să interpretez această încurajatoare tăcere! Ea spune că m-aţi înţeles demult.

— Nu, domnule, strigă Emma. Nu spune nimic. V-am înţeles demult, dar v-am înţeles greşit. În ce mă priveşte, îmi pare foarte rău dacă v-am încurajat fără să vreau. Am fost cât se poate de departe de asemenea intenţii – devoţiunea dumneavoastră pentru Harriet, curtea pe care i-o făceaţi (pentru că se părea că îi faceţi curte) îmi făceau mare plăcere şi vă doream din toată inima succes, dar dacă aş fi ştiut că nu prezenţa ei vă atrăgea la Hartfield, aş fi găsit că ne vizitaţi cam prea des. Să cred că niciodată n-aţi încercat să-i câştigaţi simpatia domnişoarei Smith, că niciodată nu v-aţi gândit serios la ea?

— Niciodată, domnişoară, strigă el, jignit la rândul său, niciodată, vă asigur. Să mă gândesc serios la domnişoara Smith? Domnişoara Smith e o fată foarte bună şi aş fi fericit s-o văd bine măritată, îi doresc tot binele şi, fără îndoială, există bărbaţi care să nu obiecteze la anumite lucruri. Fiecare îşi are rangul său, dar în ce mă priveşte, cred că eu

nu am ajuns într-o situaţie atât de disperată. Nu mi-am pierdut speranţa de a mă putea căsători cu cineva de talia mea. De ce să mă cobor la domnişoara Smith? Nu, domnişoară, vizitele mele la Hartfield erau numai pentru dumneavoastră şi încurajarea de care m-am bucurat…

— Încurajare! Eu, să vă încurajez?! Domnule, aţi greşit dacă aţi crezut aşa ceva. Dacă nu era vorba de domnişoara Smith, n-aţi fi fost pentru mine decât o simplă cunoştinţă. Îmi pare extrem de rău! Dar mai bine să punem capăt acestei neînţelegeri. Dacă aţi fi continuat să vă purtaţi aşa, domnişoara Smith ar fi putut să creadă că aveţi cine ştie ce intenţii, căci, probabil ca şi mine, nu-şi dă seama de inegalitatea de care dumneavoastră sunteţi atât de conştient. Dar, deocamdată, dezamăgirea e de partea mea şi cred că nu va mai dura mult. Până în momentul de faţă nu mă interesează căsătoria.

El era prea furios ca să mai spună ceva, iar felul ei de a vorbi, prea decis pentru a mai lăsa loc la rugăminţi şi în această stare de crescândă antipatie şi profundă jignire reciprocă trebuia să se mai suporte câtva timp pentru că, din cauza temerilor domnului Wood-house, caii mergeau la pas. Dacă n-ar fifost atât de supăraţi, ar fi fost probabil foarte stânjeniţi, dar erau furioşi de-a binelea, şi furia e un sentiment direct, fără ocolişuri, şi nu lasă loc pentru stânjeneală. Fără să-şi dea seama când, trăsura intrase pe uliţa casei parohiale şi se oprise. Se pomeniră în faţa casei lui şi el coborî fără să zică o vorbă. Emma simţi că e neapărat necesar să-i spună, „noapte bună!”. Urarea fu întoarsă cu răceală şi mândrie şi, într-o stare de nervi greu de descris, Emma fu adusă în fine la Hartfield.

Aici, fu întâmpinată cu mare încântare de către tatăl ei, care tremurase la gândul că de la casa parohială până acasă fusese singură în trăsură şi pe mâna unui vizitiu străin – un vizitiu oarecare, nu James. După toate aparenţele, nu lipsea decât ea ca totul să fie bine, căci domnul John Knightley, ruşinat de proasta lui dispoziţie, era

de acum plin de amabilitate şi atenţie şi dovedea atâta solicitudine faţă de tatăl ei, încât se arătă gata să creadă – deşi nu gata şi să mănânce – că fiertura de ovăz e foarte sănătoasă şi ziua se încheie în linişte şi pace pentru toţi, în afară de Emma. Mintea ei nu fusese niciodată atât de tulburată şi trebuia să facă un mare efort să pară atentă, veselă, până când se retrase să reflecteze în linişte.

CAPITOLUL XVI.

DUPĂ CE ÎŞI ARANJA PARUL ŞI O TRIMISE pe servitoare la culcare, Emma se aşeză să se gândească la nenorocirea ei. Era o poveste foarte încurcată, într-adevăr. O asemenea răsturnare a tot ceea ce îşi dorise ea! o asemenea revărsare de lucruri neplăcute şi – ce lovitură pentru Harriet – asta era partea cea mai proastă. Totul fusese neplăcut şi umilitor, dar în comparaţie cu răul pe care îl făcea Harrietei nimic nu mai conta. Dacă efectele gafelor s-ar fi răsfrânt numai asupra ei însăşi, Emma ar fi suportat mai uşor constatarea că nu judecase cum trebuie, chiar dacă erorile ar fi fost şi mai mari.

„Dacă n-aş fi făcut-o pe Harriet să-l placă, aş putea îndura orice. Poate să creadă ce vrea despre mine, dar biata Harriet!

Cum se putuse lăsa înşelată astfel! El spusese protestând că nu s-a gândit niciodată la Harriet, niciodată! Încercă să-şi amintească pe cât putea, dar totul era învălmăşit. Probabil că îndată ce-i venise ideea începuse să i se pară că totul era aşa cum gândea ea. „Totuşi, purtarea lui fusese nedecisă, şovăitoare, îndoielnică, altfel nu s-ar fi putut înşela atât de rău.

Portretul! Ce dornic fusese să facă tabloul! şi ghicitoarea! şi încă o sută de alte împrejurări, când el părea că i se adresează Harrietei. Cu siguranţă ghicitoarea cu acel „spirit ascuţit”, dar pe urmă „ochi dulci”, nu i se potrivea nici uneia, nici celeilalte, era un talmeş-balmeş de minciuni şi lipsă de gust. Cine ar fi putut să-şi dea seama despre ce e vorba în mijlocul atâtor prostii?

Desigur, în ultima vreme, purtarea lui faţă de ea era mai curtenitoare decât s-ar fi cuvenit, dar asta putea să treacă drept un cusur al lui, un fel de greşeală de judecată, de cunoaştere, de gust, ca o dovadă că el nu trăise întotdeauna în cea mai bună societate, că, în ciuda delicateţei cu care i se adresa, îi lipsea ceva. Dar, până în ziua de azi, nu bănuise nici o clipă că poate să însemne altceva decât respectul cuvenit ei ca prietenă a Harrietei.

Îi datora domnului John Knightley prima bănuială că lucrul ar fi posibil. Fără îndoială că cei doi fraţi erau perspicace. Îşi aminti ce îi spusese domnul Knightley despre domnul Elton, cum o prevenise, convingerea pe care o arătase că domnul Elton nu ar face niciodată o imprudenţă în ce priveşte însurătoarea şi roşi la gândul că el dovedise că-l cunoştea mai bine pe domnul Elton decât se lăudase ea. Era groaznic de umilitor. Dar domnul Elton se dovedea, în multe privinţe, a fi reversul a ceea ce ea dorise şi crezuse – mândru, îngâmfat, plin de el; avea atâtea pretenţii şi se gândea atât de puţin la sentimentele celorlalţi.

Într-un mod destul de ciudat, faptul că domnul Elton dorise să-i facă şi chiar îi făcuse curte îl scăzuse mult în ochii ei. Mărturisirile şi propunerile pe care le avansase nu-i făcuseră nici un serviciu. Nu dădea doi bani pe iubirea lui şi se simţea insultată de speranţele lui. Voia să facă o partidă şi pentru că avusese obrăznicia să-şi ridice ochii până la ea se prefăcea îndrăgostit, dar ea era sigură că el nu va suferi deloc, că nu va avea o dezamăgire prea mare şi nu e nevoie să-i ducă grija. Nu era o dragoste adevărată, după câte se vedea din cuvintele şi purtarea lui. Îşi căuta expresiile şi ofta din plin, dar cu greu s-ar fi putut imagina ceva mai departe de o dragoste adevărată. Nu trebuia să-şi dea osteneala să-i plângă de milă. Dorea numai să se umfle în pene şi dacă domnişoara Woodhouse de la Hartfield, moştenitoarea a treizeci de mii de lire sterline, nu va fi aşa de uşor de cucerit, cum îşi închipuia el, îşi va încerca în

curând norocul cu o altă domnişoară cu numai douăzeci sau zece mii de lire zestre.

Dar să vorbească despre încurajare, s-o creadă pe ea conştienta de intenţiile lui, gata să-i accepte propunerile, pe scurt, să vrea să se mărite cu el! să se creadă egalul iei, ca situaţie şi ca inteligenţă, s-o desconsidere pe prietena ei, înţelegând inferioritatea unora faţă de el, dar orb la superioritatea altora, să-şi închipuie că nu e deloc prea îndrăzneţ dacă i se adresează ei, asta era prea de tot.

Poate nu trebuia să se aştepte de la el să simtă cât de mult îi era inferior în privinţa talentului şi a distincţiei intelectuale. Tocmai lipsa unei asemenea egalităţi putea să-l facă să nu o simtă; dar în privinţa averii şi situaţiei, ştia probabil că ea ii e mult superioară. Mai mult ca sigur ştia că familia Woodhouse se stabilise la Hartfield de câteva generaţii şi erau o ramură mai tânără a unei familii foarte vechi, în timp ce Elton nu era deloc un nume aici. Moşia de la Hartfield era desigur neînsemnată, fiind numai un fel de bucăţică din moşia Donwell Abbey, la care aparţinea tot restul din Highbury, dar averea lor din alte surse era aproape la fel de mare ca Donwell Abbey şi le dădea un statut egal. Familia Woodhouse se bucura de mare stimă în vecinătate, în timp ce domnul Elton venise aici numai de doi ani, să-şi facă loc cum o putea, cu nici un fel de relaţie în afara celor profesionale şi cu nimic care să-l recomande în afară de postul şi comportamentul lui. Dar îşi închipuise că ea s-a îndrăgostit de el, probabil că pe asta se baza. Şi, după ce bătu puţin câmpii, zicându-şi că bunele maniere nu se potrivesc cu un cap înfumurat, Emma fu obligată, în numele bunului simţ, să se oprească şi să admită că însăşi purtarea ei faţă de el fusese atât de atentă, îndatoritoare, atât de plină de curtoazie şi grijă, încât (presupunând că motivul adevărat rămânea necunoscut, putea să-i permită unui bărbat cu un spirit de observaţie obişnuit, ca domnul Elton, să-şi închipuie că e în mod hotărât favorizat. Dacă ea fusese în stare să interpreteze sentimentele lui atât de

greşit, de ce n-ar fi putut şi el, cum propriul interes îl orbea, să le interpreteze greşit pe ale ei?

Prima greşeală, şi cea mai gravă, o făcuse ea. Era o prostie şi o nesocotinţă să te străduieşti atât să faci doi oameni să se placă. Însemna să te încumeţi prea departe, să presupui prea mult, să iei uşor ceea ce trebuie luat în serios, să complici ceea ce trebuie să se întâmple de la sine. Era foarte îngrijorată şi ruşinată şi hotărî să nu mai facă niciodată asemenea lucruri.

„Se pare, îşi zise ea, că eu am convins-o pe biata Harriet să se îndrăgostească de acest om. Ea putea să nici nu se gândească la el dacă nu eram eu şi, desigur, nu s-ar fi gândit cu speranţă dacă eu n-aş fi asigurat-o că el e îndrăgostit, pentru că ea e modestă şi umilă, aşa cum credeam că e şi el. Oh, dacă m-aş fi mulţumit numai s-o conving să-l refuze pe domnul Martin! Atunci am avut dreptate, a fost frumos din partea mea. Dar ar fi trebuit să mă opresc şi să las restul pe seama timpului şi a soartei. Îi făceam cunoştinţă cu oameni din lumea bună şi îi dădeam ocazie să-i placă vreunuia care să o merite. Nu trebuia să încerc mai mult. N-am fost decât pe jumătate prietena ei! şi dacă n-ar fi atât de dezamăgită de asta, n-am deloc idee cine i s-ar putea potrivi. William Cox – o, nu, nu pot să-l sufăr pe William Cox —, un avocat tânăr şi obraznic.”

Se opri pentru a roşi şi a râde la gândul că era să cadă din nou în aceeaşi greşeală şi apoi îşi reluă firul unor gânduri mai serioase, mai puţin încurajatoare, asupra a ceea ce fusese, putea fi şi trebuia să fie. Erau destule gânduri triste care să-i ocupe mintea pentru încă o bună bucată de vreme: explicaţia pe care trebuia să i-o dea Harrietei şi care o va duce pe aceasta la disperare, suferinţele care vor urma, stânjeneala care va domni în întâlnirile lor viitoare, greutatea de a continua sau de a rupe prietenia lor, de a-şi înăbuşi sentimentele, de a-şi ascunde nemulţumirea sau a evita să pară triumfătoare, şi se culcă fără a fi decis nimic altceva decât că a făcut o gafă îngrozitoare.

Unei fete tinere şi vesele din fire cum era Emma, chiar dacă seara a fost tristă, zorii dimineţii îi aduc cu siguranţă înapoi buna dispoziţie. Tinereţea şi bucuria dimineţii sunt în mod fericit la fel de puternice şi au o mare influenţă şi dacă supărarea nu a fost atât de mare încât să-i provoace insomnie atunci când se trezeşte durerea va fi îndulcită şi speranţa din nou luminoasă.

Emma se sculă a doua zi mai încrezătoare decât atunci când se culcase, mai dispusă să găsească soluţii pentru relele ce aveau să i se întâmple şi să creadă că e posibil să rezolve totul într-un mod acceptabil.

Era foarte bine că domnul Elton nu o iubea cu adevărat şi nici nu era atât de simpatic, încât faptul că îl dezamăgeşte să o doară pe ea, că Harriet nu era o natură superioară pentru care sentimentele să fie dureroase şi de durată şi că nimeni nu trebuia să ştie ce se petrecuse în afară de cei trei eroi ai întâmplării şi, mai ales, că tatăl ei va fi scutit de orice stânjeneala în privinţa asta.

Aceste gânduri o înveseleau şi zăpada care se aşternuse afară contribui la bucuria ei, pentru că orice întâmplare care stătea în calea întâlnirii celor trei era binevenită.

Vremea era cât se poate de potrivită cu intenţiile ei; deşi era ziua de Crăciun, nu se putea duce la biserică. Domnul Woodhouse ar fi fost foarte necăjit dacă fiica sa ar fi încercat numai să facă asta şi deci scăpase de neplăcerea de a provoca sau a primi vreo jignire. Pământul acoperit de zăpadă, aerul în starea aceea incertă, între îngheţ şi dezgheţ, care e atât de neprielnic plimbărilor, căci fiecare dimineaţă începea cu ploaie sau ninsoare iar seara se termina cu îngheţ, o ajutară să-şi păstreze câteva zile poziţia de prizonieră onorabilă. Nu putea comunica altfel cu Harriet decât prin scris, nu putea merge la biserică duminica, nici chiar în ziua de Crăciun, şi nu era nevoie să găsească scuze pentru domnul Elton, care lipsea.

Vremea ţinea pe toată lumea în casă şi, deşi speranţa şi părerea ei erau că tatăl ei se simte bine între prieteni, era

foarte satisfăcută că-l vede mulţumit să stea singur acasă şi are înţelepciunea de a nu ieşi şi că-l aude spunând domnului Knightley, pe care nici un fel de vreme nu-l împiedica să vină la ei:

— Ah, domnule Knightley, de ce nu stai şi dumneata acasă, ca bietul domn Elton?

Aceste zile de izolare ar fi trecut, dacă n-ar fi fost nelămuririle ei personale, într-un mod foarte plăcut, pentru că singurătatea îi convenea de minune cumnatului ei, ale cărui sentimente contau atât de mult pentru cei din jur; şi în afară de asta, el se dezbărase cu totul de proasta lui dispoziţie de la Randalls şi fu cât se poate de simpatic în tot restul zilelor petrecute la Hartfield. Era mereu vesel şi îndatoritor şi vorbea frumos cu toată lumea. Dar, cu toate că, deocamdată, era veselă şi plină de speranţe din cauza acestei amânări, plana asupra ei neplăcerea clipei când va trebui să aibă o explicaţie cu Harriet, şi din această cauză era imposibil să se simtă cu totul liniştită.

CAPITOLUL XVII.

Domnul ŞI doamna Jonh Knightley NU zăboviră mult la Hartfield. Curând, vremea se făcu destul de bună pentru ca cei care trebuiau să plece, să plece, şi domnul Woodhouse, care, ca de obicei, încercase s-o convingă pe fiica lui să mai rămână cu copiii, fu nevoit să-i vadă plecând pe toţi şi să revină la lamentările lui cu privire la soarta bietei Isabella. care biată Isabella îşi petrecea viaţa cu cei cărora li se devotase, încredinţată de meritele lor, oarbă la defectele lor şi fiind mereu ocupată putea fi considerată un exemplu de fericire feminină bine înţeleasă.

Chiar în seara zilei când plecară, sosi un bilet de la domnul Elton pentru domnul Woodhouse, un bilet lung, politicos, plin de ceremonie, în care se spunea, că domnul Elton îi doreşte numai bine şi că se hotărâse să plece din Highbury a doua zi dimineaţă, în direcţia Bathtinde, dând curs invitaţiilor insistente ale unor prieteni, promisese să stea câteva săptămâni. Regreta foarte mult că, din cauza unor

treburi şi a vremii, se afla în imposibilitate de a-şi lua personal rămas bun de la domnul Woodhouse, căruia îi rămâne pe veci recunoscător pentru amabilitatea pe care i-o arăta; şi dacă domnul Woodhouse are vreo dorinţă, este gata să i-o îndeplinească.

Emma fu surprinsă foarte plăcut. Absenţa domnului Elton în această perioadă era exact ce îşi dorea. Îl admiră pentru că îşi pusese la cale o plecare, deşi nu-i făcea mare cinste modul în care o anunţa. Resentimentul său era exprimat cât se poate de deschis, prin politeţea faţă de tatăl ei, din care ea era atât de vădit exclusă. Nu se bucura nici măcar de un compliment, la început. Numele ei nu era pomenit, şi toată schimbarea asta bruscă, toată solemnitatea prost calculată a acestui bun rămas o făcură să creadă că tatăl ei va bănui imediat ceva.

Totuşi nu bănui nimic. Tatăl ei fu copleşit de surpriza unei călătorii, cu totul neaşteptat, şi de temerile sale că domnul Elton ar putea să n-o scoată bine la capăt, încât nu găsi nimic extraordinar în exprimarea lui. Era un bilet foarte binevenit, pentru că le oferea un subiect nou, la care să se gândească şi despre care să vorbească în timpul serii. Domnul Woodhouse îşi exprimă neliniştile sale şi Emma era dispusă să-l convingă că nu are dreptate, cu obişnuita ei promptitudine.

Hotărî acum să-i dezvăluie totul Harrietei. Avea motive să creadă că s-a vindecat de răceală şi era de dorit ca ea să profite de timpul pe care-l avea la dispoziţie şi s-o vindece, pe cât se putea, şi de cealaltă boală, înainte ca tânărul să se întoarcă. Prin urmare, chiar a doua zi, merse la doamna Goddard spre a-şi ispăşi pedeapsa; şi nu era deloc o pedeapsă uşoară. Trebuia să distrugă toate speranţele pe care le hrănise cu atâta sârg, să joace rolul ingrat al celei preferate şi să-şi mărturisească greşeala observaţiilor, convingerilor şi profeţiilor ei din ultimele şase săptămâni.

Mărturisirea o readuse la starea de ruşine de la început şi vederea lacrimilor Harrietei o făcu să-şi pună în gând să nu

mai aibă niciodată milă de ea însăşi.

Harriet suportă ştirea foarte bine, fără să dea vina pe nimeni şi dovedind prin toată atitudinea ei, o candoare a firii şi o părere modestă despre ea însăşi, ceea ce, în acel moment, era spre marele avantaj al prietenei sale.

Emma era dispusă să preţuiască simplitatea şi modestia în cel mai înalt grad, şi toate calităţile, tot ce face ca o fiinţă să fie vrednică de iubire, păreau a aparţine Harrietei şi nu ei. Harriet nu considera că trebuie să se plângă. Dragostea unui bărbat ca domnul Elton ar fi fost o cinste prea mare. Niciodată nu l-ar fi meritat şi„ nimeni în afară de o prietenă atât de părtinitoare şi bună ca domnişoara Woodhouse, n-ar fi crezut că e posibil.

Lacrimile curgeau din belşug; şi durerea ei era atât de sinceră şi neprefăcută, că nici un fel de demnitate n-ar fi fost mai respectabilă în ochii Emmei. O asculta şi încerca s-o consoleze cu toată inima şi înţelegerea, şi reuşi într-adevăr s-o convingă pe Harriet că între ei doi ea era superioară şi că ea însăşi ar fi mai bucuroasă să-i semene Harrietei, decât să fie cea mai deşteaptă şi mai distinsă domnişoară.

Era o oră cam târzie pentru a hotărî să devină proastă şi ignorantă, dar plecă numai după ce se decise să fie modestă şi discretă şi să-şi pună frâu imaginaţiei tot restul vieţii sale. Datoria ei de acum, urmând celor faţă de tatăl ei, era să-i aducă mângâiere Harrietei, să se străduiască a-şi dovedi dragostea printr-o metodă mai bună decât aceea de a pune la cale căsătorii. O aduse la Hartfield şi-i arătă cea mai mare bunăvoinţă, încercând s-o amuze atât cu cititul, cât şi cu conversaţia şi să-l scoată pe domnul Elton din capul ei.

Bănuia că trebuie să treacă ceva timp ca vindecarea să fie deplină. Nu prea ştia multe despre asemenea lucruri din proprie experienţă şi era cu atât mai puţin înclinată să înţeleagă o iubire pentru domnul Elton. I se părea însă posibil ca la vârsta ei, şi datorită faptului că pierduse orice speranţă, Harriet să ajungă la o stare de echilibru înainte

de venirea domnului Elton, aşa încât să poată să se întâlnească din nou cu el, în societate, fără a fi în primejdia de a-şi trăda sentimentele, sau de a le face să sporească.

Harriet credea într-adevăr că e perfect şi susţinea că nu există nimeni care „să-i fie egal ca înfăţişare şi bunătate” şi se dovedi de fapt a fi mai îndrăgostită decât prevăzuse Emma. Totuşi, i se părea atât de firesc, de inevitabil, să te lupţi împotriva unei afecţiuni de felul acesta, neîmpărtăşită, încât nu putea să conceapă că aceasta va continua multă vreme cu aceeaşi intensitate.

Dacă domnul Elton, atunci când se va întoarce, se va arăta indiferent fără putinţă de îndoială, cum probabil că va face, nu-şi putea închipui că Harriet va continua să-l viseze numai pentru că îl vede sau îşi aminteşte despre el.

Faptul că făceau parte, fără putinţă de scăpare, din acelaşi cerc era cât se poate de rău pentru fiecare dintre ei trei. Niciunul nu putea să plece sau să-şi schimbe prieteniile. Trebuia să se întâlnească şi să se descurce cum vor putea mai bine.

Harriet mai avea şi nefericirea să le audă mereu pe prietenele ei de la doamna Goddard vorbindu-l de bine, pentru că toate procesoarele şi fetele mai mari îl adorau şi probabil că numai la Hartfield avea şansa să audă despre el vorbe mai puţin entuziaste şi adevăruri mai crude. Rana trebuia vindecată, dacă exista vreo rană, şi Emma nu va avea linişte până când nu o va vedea pe Harriet pe drumul cel bun.

CAPITOLUL XVIII.

DOMNUL FRANK CHURCHILL NU VENI. Când se apropie data anunţată, temerile doamnei Weston fură confirmate de o nouă scrisoare plină de scuze. Deocamdată, nu se puteau lipsi de el, spre „regretul şi marea lui durere”, totuşi, aştepta plin de speranţă şi nerăbdare să poată veni curând la Randalls.

Doamna Weston fu foarte dezamăgită, mult mai dezamăgită decât soţul ei, de fapt, deşi se aşteptase mult

mai puţin ca tânărul să sosească; dar o fire aprinsă, deşi se aşteaptă întotdeauna la ceva:mai bine decât se poate, nu îşi plăteşte speranţele cu o mâhnire la fel de mare. Trece repede peste dezamăgiri şi începe să spere din nou. Timp de jumătate de oră, domnul Weston fu surprins şi supărat, dar curând începu să fie de părere că e mult mai bine ca Frank să vină peste două-trei luni, când vremea va fi mai buna, şi că, desigur, atunci va putea să stea mai mult la ei decât dacă ar fi venit acum.

Aceste gânduri îi aduseră repede o mângâiere, în timp ce doamna Weston, fire mai bănuitoare, ştia că vor urma din nou alte scuze şi amânări, şi, pentru că era atât de îngrijorată de viitoarele suferinţe ale tatălui, suferea ea însăşi mai mult ca el.

Emma nu era acum într-o stare de spirit în care să-i pese cu adevărat de venirea lui Frank Churchill. O mâhnea numai în măsura în care producea nemulţumire la Randalls. N-o încânta să facă acum cunoştinţă cu el. Voia mai degrabă să fie liniştită şi în afara oricărei ispite. Totuşi, era de dorit ca, în general, să se poarte la fel ca de obicei şi avu grijă să arate interes şi să sufere împreună cu domnul şi doamna Weston dezamăgirea, aşa cum se cuvenea pentru o prietenă apropiată.

Fu prima care-i dădu această veste domnului Knightley şi se miră exact atât cât era necesar, sau, pentru că se prefăcea, chiar mai mult, de purtarea familiei Churchill, care nu-l lăsa pe Frank să vină. Apoi continuă să spună ceva mai mult decât simţea despre avantajul pe care l-ar produce apariţia unui nou membru al societăţii restrânse din Surrey; plăcerea de a face o nouă cunoştinţă, ziua de sărbătoare pe care ar trăi-o întregul Highbury la vederea lui şi termină exprimând din nou câteva păreri despre familia Churchill. Cu asta se pomeni încă o dată în conflict cu domnul Knightley şi, spre marele ei amuzament, observă că ea apăra o părere contrară celei pe care o avea în

realitate şi folosea argumentele doamnei Weston împotriva ei însăşi.

— Familia Churchill poartă probabil o mare parte din vină, zise domnul Knightley, cu răceală. Dar cred că dacă el ar vrea ar putea să vină.

— Nu ştiu de ce spui asta. Vrea foarte mult să vină, dar unchiul şi mătuşa nu se pot lipsi de el.

— Nu pot să cred că nu-i stă în putinţă să vie, dacă şi-a pus în gând. E mult prea puţin probabil ca să cred, fără nici o dovadă!

— Ce ciudat eşti! Ce ţi-a făcut domnul Frank Churchill, ca să crezi că s-ar purta atât de nefiresc?

— Nu cred deloc că se poartă nefiresc. Bănuiesc numai că se poate să se fi obişnuit să fie superior părinţilor şi să-i pese foarte puţin de orice în afară de plăcerea lui, pentru că a trăit printre aceia care i-au dat un exemplu în acest sens. Este mult mai firesc decât ar fi de dorit ca un tânăr crescut de oameni încrezuţi, bogaţi şi egoişti să fie şi el încrezut şi egoist. Dacă Frank Churchill ar fi dorit să-l vadă pe tatăl său, ar fi reuşit, din septembrie până în ianuarie. Un băiat de vârsta lui, cât are? douăzeci şi trei, şi patru, nu poate să se fi obişnuit să fie superior părinţilor şi să-i pese. E foarte posibil!

— E uşor de zis şi de crezut, pentru dumneata, care ai fost întotdeauna independent. Nu poţi deloc să-ţi dai seama ce greu e să depinzi de cineva. Nu ştii ce înseamnă să ai de-a face cu oameni mai ciudaţi.

— E de neconceput ca un tânăr de douăzeci şi trei, şi patru de ani să nu aibă libertatea de a face măcar atât. Nu-i lipsesc posibilităţile. Ştim, dimpotrivă, că are atâtea la dispoziţie, încât poate oricât călători, te miri unde, prin ţară. Mereu e undeva la băi. Câtva timp în urmă era la Weymouth. Asta dovedeşte că poate pleca de lângă unchiul şi mătuşa lui.

— Da, câteodată poate.

— Şi anume când crede că merită să-şi piardă timpul. De câte ori apare tentaţia plăcerii.

— Nu e deloc cinstit să judeci purtarea cuiva fără să cunoşti bine situaţia. Nimeni care n-a cunoscut familia nu poate spune ce greutăţi are fiecare dintre ei. Ar trebui să-i cunoaştem pe cei de la Enscombe şi să ştim firea doamnei Churchill înainte de a avea pretenţia să decidem ce poate face nepotul şi ce nu. Câteodată poate mai mult, câteodată mai puţin.

— Există un singur lucru, Emma, pe care îl poate face un om oricând dacă vrea, datoria, nu prin manevre şi linguşiri, ci prin forţă şi hotărâre. E de datoria lui Frank Churchill să se arate atent faţă de tatăl său. Ştie foarte bine asta, după cum reiese din promisiunile şi scrisorile lui. Dacă ar vrea s-o facă, ar putea. Un om cu un cuget curat i-ar spune dintr-o dată, simplu şi hotărât, doamnei Churchill: „Mi-aş sacrifica orice plăcere ca să vă fiu pe voie, dar trebuie să merg să-mi văd tatăl imediat. Ştiu că ar fi jignit dacă nu i-aş acorda respectul cuvenit cu această ocazie. Prin urmare, mâine plec!” Dacă i-ar spune asta dintr-o dată, răspicat, cum se potriveşte unui bărbat, nu s-ar mai opune plecării lui.

— Nu, zise Emma râzând, dar probabil că s-ar opune întoarcerii lui. Un tânăr atât de complet îndatorat să folosească asemenea cuvinte! Nimeni altcineva, în afară de dumneata, domnule Knightley, n-ar găsi că asta e posibil. N-ai idee de ce se cuvine într-o situaţie exact pe dos decât a dumitale. Să vorbească domnul Frank Churchill astfel în faţa unchiului şi mătuşii, care l-au crescut şi care îi vor lăsa moştenirea, stând în picioare în mijlocul camerei, nu? Şi ţipând cât se poate de tare! Cum poţi să-ţi închipui că e posibil să se poarte astfel!

— Crede-mă, Emma, unui om rezonabil nu i-ar veni deloc greu. Ar simţi că dreptatea e de partea lui, şi o astfel de atitudine, hotărâtă şi cuviincioasă în acelaşi timp, i-ar fi de mai mult folos pe lângă aceia de care depinde decât toate schimbările şi linguşelile astea. Ar fi nu numai iubit, dar şi

respectat. Ar simţi şi ei că pot să aibă încredere în el, că nepotul, care se poartă cum trebuie cu tatăl lui, se va purta aşa cum trebuie şi cu ei. Pentru că ei ştiu foarte bine, ca toată lumea de altfel, că se cade să-i facă o vizită tatălui său şi, cu toate că se folosesc de influenţa lor pentru a-l reţine, în sufletul lor, nu-l apreciază mai mult pentru că se supune toanelor lor. Oricine are respect pentru o purtare corectă. Dacă s-ar comporta principial în mod consecvent, mereu, minţile lor slabe i s-ar supune.

— Mă cam îndoiesc. Dumitale iţi place foarte mult să supui minţile slabe: dar când minţile slabe aparţin unor oameni bogaţi şi autoritari, cred că sunt la fel de greu de influenţat ca şi minţile puternice. Îmi închipui că dacă dumneata, domnule Knightley, aşa cum te ştiu, te-ai afla acum în situaţia domnului Frank Churchill, ai putea vorbi şi face exact aşa cum crezi că e bine să facă el. Şi ai putea obţine rezultate foarte bune. Cei din familia Churchill n-ar şti probabil ce să-ţi răspundă, dar asta înseamnă să nu fii obişnuit a te supune şi respecta încă din copilărie. Lui, care e obişnuit aşa, poate că nu-i e uşor să devină deodată complet independent, să anuleze dintr-o dată pretenţiile lor la respect şi recunoştinţă. Are poate şi el un simţ al dreptăţii, la fel de dezvoltat ca al dumitale, deşi nu e totdeauna în stare să i se conformeze.

— Atunci nu cred că e un simţ prea dezvoltat. Dacă nu are acelaşi efect, înseamnă că nu izvorăşte din aceeaşi convingere.

— Ah, această diferenţă de situaţie şi obiceiuri! Aş vrea să încerci să înţelegi ce ar simţi probabil un tânăr amabil dacă s-ar ridica în mod făţiş împotriva acelora pe care în copilărie a învăţat numai să-i asculte.

— Tânărul tău amabil e un tânăr plin de slăbiciune, dacă asta e prima ocazie când trebuie să-şi ducă la capăt hotărârea de a face ceea ce trebuie împotriva voinţei altora. De acum ar trebui să fie obişnuit să-şi facă datoria, în loc de a cere permisiunea altora. Pot să admit că unui copil îi e

frică, dar nu şi unui tânăr. De îndată ce şi-a căpătat conştiinţa de sine, trebuia să se dezbare de tot ceea ce este dăunător în autoritatea pe care ei o exercită. Trebuia să se opună de la prima lor încercare de a-l face să-şi nedreptăţească tatăl. Dacă ar fi făcut un astfel de început, acum n-ar mai avea greutăţi.

— Niciodată n-o să cădem de acord în privinţa lui, strigă Emma. Dar nu-i nimic extraordinar în asta. Nu mi se pare deloc că ar fi un tânăr plin de slăbiciune. Sunt sigură că nu-i aşa. Domnul Weston nu poate fi atât de orb, chiar dacă e vorba de fiul lui. Dar, probabil, are o fire mai supusă, mai ascultătoare, mai blândă decât credem noi că trebuie să aibă un tânăr perfect. Despre asta cred că e vorba şi deşi poate să-i aducă unele dezavantaje îl poate scuti de altele.

— Da, scapă de dezavantajul de a pleca atunci când s-ar cuveni. Are avantajul de a duce o viaţă plină de plăceri şi de a se crede extrem de priceput la a găsi scuze pentru asta. Poate să se aşeze la masă şi să scrie o scrisoare plină de înfloriturі, de promisiuni şi falsitate şi să se convingă pe el însuşi că a găsit cea mai bună metodă să păstreze pacea şi să-i taie tatălui său orice drept de a se plânge. Scrisorile lui mă dezgustă!

— Eşti singurul om care gândeşte aşa. Se pare că toată lumea e satisfăcută de ele.

— Bănuiesc că nu şi doamna Weston. Asemenea scrisori ar putea numai cu greu da satisfacţie unei femei cu atâta bun simţ şi delicateţe. Ţine loc de mamă, dar nu poate da dovadă de orbire ca o mamă adevărată. Din cauza ei, ar trebui ca tânărul să dea de două ori mai multă atenţie familiei de la Randalls, şi ea simte probabil de două ori mai tare jignirea. Dacă şi ea ar fi fost o persoană cu influenţă, ar fi venit, cred, dar asta n-ar fi avut importanţă. Nu crezi că prietena ta are asemenea gânduri, că îşi spune asemenea vorbe, când rămâne singură? Nu, dragă Emma, tânărul tău e amabil numai în franceză, nu şi în engleză. Poate să fie aimable, să se poarte frumos şi să se arate simpatic, dar nu

are delicateţea englezească faţă de sentimentele altora. Nu e deloc amabil.

— Pari hotărât să nu spui o vorbă bună despre el.

— Eu, deloc, răspunse domnul Knightley, cu oarecare neplăcere. Am cele mai bune gânduri despre el. Sunt gata să-i recunosc meritele, ca toată lumea de altfel. Dar nu am auzit de prea multe, în afară de faptul că e bine crescut, arată bine şi se poartă acceptabil.

— Ei bine, chiar dacă n-ar mai avea nici un alt merit, tot ar fi o comoară la Highbury. Nu dăm toată ziua peste tineri frumoşi, bine crescuţi şi simpatici. Nu trebuie să fim din cale-afară de pretenţioşi şi să-i cerem să aibă toate calităţile. Domnule Knightley, nu-ţi închipui ce senzaţie ar produce venirea lui? Nu se va mai vorbi despre nimic altceva, atât în parohia Donwell cât şi în parohia Highbury, un singur obiect pentru interesul şi curiozitatea tuturor. Frank Churchill va însemna totul. Nu ne vom gândi şi nu vom vorbi despre nimic altceva.

— Mă scuzi că sunt atât de copleşit. Dacă o să-l găsesc simpatic, îmi va face plăcere să-l cunosc. Dar dacă nu e decât un filfizon vorbăreţ, n-o să-i acord prea mult din timpul şi gândurile mele.

— Din câte cred eu, mi se pare că el poate să-şi adapteze conversaţia după gustul oricui. Are calitatea şi dorinţa de a fi pe placul tuturor. Dumitale îţi va vorbi despre agricultură, mie despre muzică şi desen şi aşa mai departe, cu toată lumea. Are cunoştinţe în toate domeniile, încât poate urmări şi conduce o conversaţie, atât cât se cuvine, şi să se descurce foarte bine în toate. Aşa mi-l închipui eu.

— Eu îmi închipui, zise domnul Knightley, cu aprindere, că, dacă se va dovedi a fi aşa, îmi va fi cel mai nesuferit dintre nesuferiţi. Cum adică, la douăzeci şi trei de ani, să fie tratat ca un rege – marele om – care are atâta rutină în societate încât poate descifra caracterul oricui şi poate face ca talentele fiecăruia să ducă la dezvăluirea superiorităţii lui, să-şi risipească în jur linguşelile şi să-i determine pe toţi să

se arate nişte proşti în comparaţie cu el! Dragă Emma, tu, cu bunul tău simţ, n-ai putea suporta asemenea papiţoi, dacă e vorba!

— Nu mai vreau să spun nimic despre el, ţipă Emma, toate le iei în nume de rău! Amândoi avem unele prejudecăţi, dumneata împotriva lui, iar eu în favoarea lui, şi nu vom putea cădea de acord până nu vine aici.

— Prejudecăţi! N-am nici un fel de prejudecăţi!

— Ba eu am, şi nu mi-e ruşine. Dragostea mea pentru domnul şi doamna Weston mă face să am prejudecăţi în favoarea lui.

— E o persoană la care eu nu mă gândesc cu lunile, zise domnul Knightley, foarte jignit, şi Emma schimbă imediat vorba, deşi nu înţelegea de ce se supără el.

Să-i displacă un tânăr numai pentru că părea să aibă o fire deosebită de a lui, asta nu se potrivea deloc cu vederile lui largi, pe care i le cunoştea din totdeauna; în ciuda faptului că avea o foarte bună părere despre el însuşi, şi Emma îl acuzase deseori de asta, nu-şi închipuia că poate, din această cauză, să fie nedrept cu meritele altora.

CAPITOLUL XIX.

ÎNTR-O DIMINEAŢA, EMMA ŞI HARRIET SE plimbau împreună şi, după părerea Emmei, vorbiseră destul despre domnul Elton în ziua aceea. Nu putea crede că pentru a-i oferi Harrietei o consolare şi pentru a-şi ispăşi propriile păcate ar fi fost nevoie de mai mult, aşa că se străduia să scape de subiectul ăsta în timp ce se întorceau, dar reveneau la el tocmai când credea că reuşise. După ce vorbise câtva timp despre suferinţele săracilor pe vreme de iarnă şi nu primise alt răspuns decât un foarte plângăreţ: „Domnul Elton e atât de bun cu săracii!”, hotărî că trebuie să recurgă la altceva. Tocmai se apropiau de casa în care locuiau doamna şi domnişoara Bates. Decise să le facă o vizită şi să-şi caute scăparea în compania gazdelor. Avea destule motive să le acorde asemenea atenţie: doamna şi domnişoara Bates erau încântate să primească vizite şi ea

ştia că aceia cărora le plăcea să-i găsească defecte o credeau cam neglijentă în privinţa asta. Nu contribuia cât s-ar fi cuvenit la micile lor plăceri.

Domnul Knightley făcuse deseori aluzie la asta, şi chiar inima ei ii spunea că nu se comportă cum trebuie, dar nimic nu putea:să-i zdruncine convingerea că era extrem de neplăcut, o pierdere de vreme, nişte femei plicticoase, avea oroare să fie în primejdia de a se amesteca cu cei de mâna a doua şi a treia din Highbury, care una, două îşi făceau vizite şi, prin urmare, se ducea la ele foarte rar. Dar acum se hotărî brusc să nu treacă pe lângă uşa lor fără să intre, observând, când îi făcu această propunere Harrietei, că, după calculele ei, în acest moment nu erau deloc în primejdie de a da peste o scrisoare de la Jane Fairfax.

Casa aparţinea unor oameni de afaceri. Doamna şi domnişoara Bates ocupau spaţiul destinat salonului, şi acolo, în această locuinţă mică şi modestă, care era tot ce aveau, musafirii erau primiţi cu multă plăcere şi recunoştinţă. Bătrâna, ordonată şi liniştită, care stătea cu împletitura ei în colţul cel mai călduros, vru să-i ofere chiar locul ei domnişoarei Woodhouse, iar fiica ei, mai activă, spunând mereu ceva, gata să le copleşească aproape cu grija şi bunătatea ei, mulţumiri pentru vizită, atenţie pentru pantofii lor, întrebări insistente despre sănătatea domnului Woodhouse, informaţii îmbucurătoare despre sănătatea mamei ei şi prăjituri dulci din bufet. Doamna Cole tocmai fusese pe acolo, tocmai trecuse pentru zece minute, şi fusese atât de bună să stea o oră pe la ele; servise o prăjitură şi fusese atât de amabilă să spună că i-a plăcut foarte mult şi spera că, prin urmare, domnişoara Woodhouse şi domnişoara Smith le vor face cinstea să se servească şi ele.

În mod sigur, dacă se adusese vorba de familia Cole, urma să se vorbească şi de domnul Elton. Erau buni prieteni şi domnul Cole primise veşti de la domnul Elton, de când acesta plecase. Emma ştia ce o să urmeze, trebuia să

discute din nou despre scrisoare, să stabilească de când a plecat şi ce ocupat era cu obligaţiile lui mondene şi de câtă simpatie se bucura peste tot şi ce multă lume a fost la balul maestrului de ceremonii, şi se descurcă foarte bine, arătând interes şi aprobând, după cum se cerea şi intervenind mereu, ca Harriet să nu fie nevoită să zică un cuvânt. La asta se aştepta de când păşise pragul casei, dar voia ca de îndată ce va încheia cu bine discuţia despre el să nu mai fie încurcată de nici un subiect nesuferit şi să pălăvrăgească în voie despre doamnele şi domnişoarele din Highbury şi partidele lor de cărţi. Nu se aştepta deloc ca Jane Fairfax să-i urmeze domnului Elton. Dar domnişoara Bates trecu destul de repede peste el, sări brusc la familia Cole, pentru a face legătura cu o scrisoare de la nepoata ei:

— O, da, domnul Elton, înţeleg, în ce priveşte dansul – doamna Cole îmi spunea despre saloanele de dans din Bath – doamna Cole a fost aşa de drăguţă şi a stat cu noi şi am vorbit despre Jane. De cum a intrat, a întrebat de ea, o iubeşte foarte mult pe Jane. De câte ori vine, doamna Cole nu mai ştie cum să-şi arate amabilitatea. Dar, ce e drept, Jane merită asta mai mult decât oricine. Imediat ce a venit, a întrebat de ea, zicând: „Ştiu că nu mai aveţi veşti proaspete de la Jane, pentru că nu e încă timpul să scrie” şi eu i-am răspuns imediat: „Ba da, am primit o scrisoare chiar azi de dimineaţă”. Nu ştiu dacă am mai văzut vreodată pe cineva aşa de mirat: „Nu mai spune?” a zis, „asta-i într-adevăr ceva neaşteptat. Spune-mi numaidecât ce scrie!”

Politeţea Emmei funcţiona imediat şi zise, zâmbind cu interes:

— Aveţi veşti atât de proaspete de la domnişoara Fairfax? Ce bine îmi pare! Sper că o duce bine!

— Mulţumesc, sunteţi foarte drăguţă, răspunse mătuşa, lăsându-se înşelată, în fericirea ei, şi căutând cu nerăbdare scrisoarea. Ah, iat-o! Eram sigură că e pe-aici pe undeva. Pusesem cutia cu aţe peste ea, fără să-mi dau seama, şi nu

se vedea deloc. Dar ştiam că trebuie să fie pe masă, doar am avut-o în mână acum câteva clipe. Tocmai i-o citeam doamnei Cole, şi după ce-a plecat, i-am mai citit-o o dată mamei, pentru că-i face atâta plăcere! O scrisoare de la Jane! Vrea să o audă mereu. Ştiam eu că e pe aici şi uite că era sub cutia cu aţe, şi fiindcă aveţi amabilitatea să ascultaţi ce scrie… dar mai întâi, trebuie să o scuz pe Jane că a scris o scrisoare atât de scurtă, numai două pagini, vedeţi, abia dacă sunt două şi, în general, ea scrie şi şterge jumătate din ce-a scris. Mama deseori se întreabă cum reuşesc eu s-o înţeleg aşa de bine. Adesea spune când deschid prima dată scrisoarea: „Ei, Hetty, acum cred că trebuie să începi să descifrezi hieroglifele alea, nu?”, şi eu îi spun că sunt sigură că ar reuşi s-o desluşească şi singură, dacă n-ar avea cine, cuvânt cu cuvânt. Sunt sigură că ar sta cu ea în mână, până ar înţelege toate cuvintele. Şi aşa şi e, deşi ochii mamei nu mai sunt buni cum erau odată, vede încă foarte bine, slavă Domnului! Cu ochelarii, mare lucru! Mama are ochi foarte buni. Jane spune foarte des, când vine pe aici: „Sunt sigură, bunico, dumneata ai avut ochi foarte buni, dacă vezi aşa de bine şi lucrezi atât de frumos. Tare-aş vrea să mă ţină şi pe mine ochii la fel!”

Toate acestea fură rostite extrem de repede şi Emma spuse ceva foarte politicos despre scrisul minunat al domnişoarei Fairfax.

— Sunteţi foarte drăguţă, răspunse domnişoara Bates extrem de încântată. Dumneavoastră vă pricepeţi foarte bine şi scrieţi atât de minunat şi dumneavoastră. Sunt sigură că laudele nimănui nu ne-ar face atât plăcere, cum ne fac ale dumneavoastră. Mama n-a auzit, e puţin cam surdă, ştiţi. Mamă (adresându-se acesteia), auzi ce amabilă e domnişoara Woodhouse şi ce spune despre scrisul Janei?

Şi Emma avut privilegiul să-şi audă propriul compliment idiot repetat de două ori, până când buna doamnă reuşi să-l înţeleagă. Între timp, se gândea la posibilitatea ca, fără să fie nepoliticoasă, să încerce a scăpa de scrisoarea Janei

Fairfax şi se hotărâse deja să plece imediat, sub un pretext oarecare, când domnişoara Bates se întoarse spre ea şi îi solicită atenţia.

— Surzenia mamei nu e cine ştie ce, vedeţi, mai nimic. Dacă ridic puţin vocea şi zic de două-trei ori ce am de zis, aude în mod sigur, dar e obişnuită numai cu vocea mea. E nemaipomenit că pe Jane o înţelege totuşi mai bine decât pe mine. Jane vorbeşte atât de clar. Cu toate astea, cred că n-o va găsi pe bunica ei mai surdă decât acum doi ani, ceea ce înseamnă foarte mult, la vârsta ei. Sunt exact doi ani de când n-a mai fost pe aici. Niciodată n-a trecut atât de mult fără s-o vedem şi, cum îi spuneam şi doamnei Cole, nici nu mai ştim ce să facem pentru venirea ei, acum.

— O aşteptaţi pe domnişoara Fairfax pe aici curând?

— A, da, săptămâna viitoare.

— Zău, trebuie să fie o mare plăcere!

— Mulţumesc, sunteţi foarte drăguţă! Da, săptămâna viitoare. E o mare surpriză pentru toată lumea şi toţi spun lucruri atât de amabile! Sunt sigură că o să se bucure să-i revadă pe cei din Highbury, la fel de mult ca ei. Da. Vineri sau sâmbătă, nu ştie precis pentru că domnul colonel Campbell va avea şi el nevoie de trăsură, zilele astea. Aşa de drăguţ din partea lor, să-i pună la dispoziţie trăsura! Dar totdeauna sunt drăguţi; ah, da, vinerea sau sâmbăta viitoare, aşa scrie. De aceea ne-a scris mai devreme ca de obicei. Pentru că ar fi trebuit să primim veşti numai pe marţi, miercuri.

— Da, mi-am închipuit. Mi-era teamă că n-o să am ocazia să aud nimic despre domnişoara Fairfax, astăzi.

— Drăguţ din partea dumneavoastră! Nu, n-am fi primit, nimic, dacă nar fi fost împrejurarea asta, cu venirea ei încoace. Mama e aşa de încântată, fiindcă o să stea cel puţin trei luni, zice ea, în mod sigur, după cum o să am plăcerea să vă citesc. Se întâmplă că familia Campbell pleacă în Irlanda. Doamna Dixon i-a convins pe tatăl şi mama ei să vină imediat s-o vadă. Nu voiau să plece decât la vară, dar

ea e nerăbdătoare să-i vadă din nou, pentru că până a nu se mărita, în octombrie trecut, n-a plecat niciodată de lângă ei, nici măcar o săptămâna. Şi îi e probabil greu să fie, în alt regat era să zic, dar totuşi sunt în altă ţară, aşa că i-a spus repede mamei sale sau tatălui, mărturisesc că nu ştiu exact cui, dar vedem imediat în scrisoare, a scris în numele soţului şi al ei, să-i roage să vie imediat, şi le-au dat întâlnire în Dublin, şi îi vor lua la ei la ţară, la Baly-craig, unde îmi închipui că e foarte frumos. Jane a auzit foarte multe lucruri despre frumuseţea acelor locuri, de la domnul Dixon, adică – nu ştiu să fi auzit de la altcineva —, dar era foarte firesc să vorbească despre locul lui de baştină, când îi făcea curte – şi cum Jane ieşea foarte des cu ei, pentru că domnul Colonel şi doamna Campbell nu prea voiau s-o lase pe fiica lor la plimbare cu domnul Dixon, singuri, şi bine făceau, desigur a auzit tot ce spunea el domnişoarei Campbell despre casa lui din Irlanda, şi mi se pare că ne-a scris că el le-a arătat nişte desene pe care le-a făcut chiar el. E un tânăr foarte amabil, cred. Jane chiar ar fi vrut să meargă în Irlanda, unde e aşa de frumos, după câte spunea el.

În clipa aceea, în mintea Emmei îşi făcu loc o bănuială perspicace şi înviorătoare cu privire la Jane Fairfax şi acest încântător domn Dixon şi faptul că ea nu pleca în Irlanda şi zise, cu intenţia perfidă de a afla mai multe:

— Cred că sunteţi foarte fericite că domnişoara Fairfax poate să vină acum. Având în vedere prietenia ei cu doamna Dixon, cu greu s-ar fi putut crede că i se va permite să nu-i însoţească pe domnul colonel şi pe doamna Campbell.

— Foarte adevărat, zău aşa. Tocmai de asta ne era frică; n-am fi vrut să o ştim aşa de departe de noi, pentru câteva luni, să nu poată veni dacă se întâmpla ceva, dar, vedeţi, totul cade cum nu se poate mai bine. Ei (adică domnul şi doamna Dixon) doresc foarte mult ca ea să vină împreună cu domnul Colonel şi doamna Campbell; chiar contează pe asta. Nimic mai drăguţ şi mai insistent decât o invitaţie care îi cuprinde pe toţi, cum zice Jane. Vă citesc imediat. Domnul

Dixon este foarte atent. E un tânăr cu totul încântător. De când a salvat-o pe Jane la Weymouth, când erau la petrecerea aceea de pe vapor şi Jane era să cadă în apă din cauza unor pânze care se încurcaseră, şi chiar putea să cadă, dacă el, cu mare prezenţă de spirit, n-ar fi apucat-o de haină – nu mă pot gândi la asta fără să tremur. Dar de când am aflat povestea asta, din ziua aceea, noi îl iubim foarte mult pe domnul Dixon!

— Dar, în ciuda insistenţelor prietenilor ei şi a dorinţei de a vedea Irlanda, domnişoara Fairfax preferă să-şi petreacă acest timp cu dumneavoastră şi doamna Bates?

— Da, asta e dorinţa ei, ea a hotărât aşa, şi domnul Colonel şi doamna Campbell au găsit că foarte bine face, exact aşa ar sfătui-o şi ei şi chiar vor ca ea să încerce să-şi caute sănătatea acolo unde s-a născut, pentru că în ultima vreme nu prea se simte bine.

— Foarte interesant. Cred că au dreptate, dar doamna Dixon trebuie să fie foarte dezamăgită. Doamna Dixon, din câte înţeleg, nu dispune de prea mult farmec personal, în nici un caz nu suferă comparaţie cu domnişoara Fairfax.

— O, nu, ce drăguţ din partea dumneavoastră să spuneţi asta, dar, desigur, nu se pot compara. Domnişoara Campbell a fost întotdeauna urâţică, dar foarte distinsă şi simpatică.

— Da, desigur.

— Jane a răcit foarte tare, biata fată, cam pe la şapte noiembrie, (acum vă citesc) şi de atunci nu se simte prea bine. Aşa de mult timp să dureze o răceală! Nu a scris nimic despre asta până acum, ca să nu ne speriem. Aşa e ea, plină de grijă, dar se simte aşa de rău, încât prietenii ei din familia Campbell socotesc că e mai bine să vină acasă; poate îşi revine datorită aerului de aici, şi nu se îndoiesc că, trei sau patru luni la Highbury, o s-o vindece. Şi sigur că e mai bine de o mie de ori să vie aici decât să se ducă în Irlanda, dacă nu se simte bine. Nimeni n-ar putea-o îngriji ca noi.

— Mi se pare că aşa e cel mai bine.

— Şi urmează să sosească vinerea sau sâmbăta viitoare, şi familia Campbell pleacă la Holyhead lunea următoare, după cum o să vedeţi din scrisoare. Ce surpriză, vă puteţi închipui, domnişoară Woodhouse, ce agitaţie pe capul meu! Dacă n-ar fi fost boala asta, dar mi-e teamă că trebuie să ne aşteptăm să fie foarte slabă şi să nu arate bine. Şi să vă spun ce ghinion am avut, apropo de asta. Întotdeauna eu citesc scrisorile Janei, numai pentru mine şi numai după aceea le citesc tare să audă şi mama, ştiţi, pentru că mi-e teamă să nu fie vreo veste rea. Jane mi-a spus să fac aşa, şi aşa fac întotdeauna, şi aşa am început şi azi, cu prudenţa mea obişnuită. Dar n-am ajuns bine să citesc acolo unde zice că e bolnavă, că m-am pomenit vorbind, de frică: Doamne, biata Jane, e bolnavă, iar mama, fiindcă era atentă, a auzit clar şi s-a speriat rău, sărăcuţa de ea. Totuşi, când am citit mai departe, şi am văzut că nu era aşa de rău, cum crezusem eu la început, şi i-am spus şi mamei că e un fleac, iar acum nici ea nu se mai gândeşte atât de mult, dar nu înţeleg cum am putut să las să-mi scape. Dacă Jane nu se face bine repede, îl chemăm pe domnul Perry. Nu ne uităm la bani, deşi, cred că, aşa bun cum e el, şi cum o iubeşte pe Jane, n-o să vrea să ia nimic, dar nici noi nu-l putem lăsa aşa. Are nevastă şi copii de ţinut şi nu se face să-şi piardă timpul de pomană. Ei, acum, că v-am spus câte ceva din ce scrie Jane, să ne întoarcem la scrisoare, şi cred că o să vă puteţi lămuri mult mai bine decât din ce vă spun eu.

— Mi-e teamă că trebuie să plecăm, zise Emma, uitându-se la Harriet, ne aşteaptă tata. Nu aveam intenţia, nu credeam că-mi stă în putinţă să întârzii mai mult de cinci minute, când am intrat. Am venit numai pentru că nu puteam să trec pe aici şi să nu întreb ce mai face doamna Bates. Dar mi-a făcut plăcere să mai stau. Acum, totuşi, trebuie să vă spun la amândouă „la revedere”.

Şi nici un fel de protest nu o mai putu reţine. Se văzu din nou în stradă, fericită, pentru că, deşi fusese nevoită,

împotriva voinţei ei, să audă totul despre scrisoarea Janei Fairfax, scăpase totuşi de scrisoarea în sine.

CAPITOLUL XX.

JANE FAIRFAX ERA ORFANA, COPILUL UNIC al fiicei cele mici a doamnei Bates.

Căsătoria locotenentului Fairfax din regimentul… de infanterie-cu domnişoara Jane Bates făcuse la vremea ei destulă vâlvă, trezise interes şi speranţe; dar din toate acestea rămăsese numai amintirea tristă a morţii lui pe front, în ţară străină, şi a văduvei sale, care se stinsese de tuberculoză şi supărare, lăsând în urmă această fetiţă.

Prin naştere, ea era din Highbury, şi când, la trei ani, prin moartea mamei sale, rămase în custodia şi grija bunicii şi mătuşii ei, ca singură consolare şi prilej de răsfăţ, se părea că îşi va trăi tot restul zilelor aici, că va învăţa numai cât îi permiteau mijloacele modeste, că va creşte fără avantajele unei poziţii sociale sau ale speranţei către mai bine şi va beneficia numai de ceea ce îi dăruise natura, devenind o persoană plăcută, cu judecată, inimă bună şi prieteni bine intenţionaţi.

Dar sentimentele de compasiune ale unui prieten al tatălui ei aduseră o schimbare în destinul fetei. Acesta era colonelul Campbell, care îl apreciase mult pe Fairfax, ca excelent ofiţer şi tânăr plin de merite şi căruia îi era în mod special îndatorat, pentru că avusese grijă de el în timpul unei epidemii, şi, după cum socotea el, îi salvase viaţa. Colonelul Campbell nu era omul care să piardă din vedere asemenea servicii, deşi trecuseră câţiva ani de la moartea bietului Fairfax, când el se întoarse în Anglia şi fu în stare să facă ceva. Când se întoarse deci, căută copilul şi o cunoscu pe Jane. Era căsătorit şi avea o fetiţă cam de aceeaşi vârstă, aşa că Jane deveni oaspetele lor, făcându-le vizite lungi şi câştigând dragostea tuturor şi, înainte ca ea să împlinească nouă ani, colonelul hotărî, pentru că fiica lui o iubea foarte mult şi pentru că voia să se dovedească un adevărat prieten, să se ocupe de educaţia ei. Oferta fu acceptată şi

de atunci Jane locuia la familia Campbell tot timpul şi venea numai în vizită la bunica ei, din când în când.

Îşi făcuseră planul ca ea să fie instruită pentru a-i educa pe alţii; cele câteva sute de lire pe care le primise moştenire de la tatăl ei nu erau de ajuns să-i dea independenţă. Colonelul Campbell nu-şi putea nici el permite să-i ofere o zestre, căci, deşi venitul său din soldă şi misiuni era frumuşel, averea pe care o poseda nu era mare, şi urma să-i aparţină în întregime fiicei sale; dar, dându-i educaţie, spera să-i ofere mijloacele de a trăi onorabil după aceea.

Aceasta era povestea Janei Fairfax. Căzuse pe mâini bune, se bucurase numai de bunătate din partea familiei Campbell şi primise o educaţie excelentă. Trăind mereu printre oameni corecţi şi cultivaţi, sufletul şi mintea ei beneficiau de toate avantajele disciplinei şi învăţăturii; şi, pentru că domnul colonel Campbell locuia la Londra, orice înclinaţie, cât de mică, se bucurase de atenţia celor mai buni profesori. Firea şi calităţile ei meritau pe deplin prinosul acestei prietenii; la optsprezece sau nouăsprezece ani, în măsura în care se poate la o asemenea vârstă, era perfect pregătită pentru a-i instrui pe alţii, dar o iubeau prea mult ca să se poată despărţi de ea. Nici tatăl, nici mama nu erau dispuşi să facă asta, iar fiica nici n-ar fi putut îndura. Ziua nefastă era amânată mereu. Era uşor să spui că e încă prea tânără, şi Jane rămase cu ei, împărtăşind ca o a doua fiică plăcerile bine cântărite ale unei societăţi distinse şi amestecul perfect de atmosferă familială şi distracţii. Singurul dezavantaj era viitorul – propriul ei bun-simţ o trezea la realitate – amintindu-i că toate acestea se pot termina în curând. Afecţiunea tuturor celor din familie, iubirea caldă pe care i-o purta domnişoara Campbell în special făceau cât se poate de mare cinste familiei, mai ales pentru că Jane era evident superioară fiicei, atât ca înfăţişare cât şi ca aptitudini. Ceea ce natura îi dăruise ca farmec nu putea fi trecut cu vederea de cealaltă fată, iar

darurile ei spirituale mai înalte nu se poate să nu fi fost observate de părinţi. Totuşi, o duseră bine împreună, cu o stimă reciprocă neabătută, până la căsătoria domnişoarei Campbell, care, prin acel capriciu al norocului ce sfidează toate lucrurile previzibile când e vorba de căsătorii făcând să fie atrăgător ceea ce este mediocru mai degrabă decât ceea ce este superior, câştigă iubirea domnului Dixon, un tânăr bogat şi simpatic, aproape de îndată ce făcură cunoştinţă şi se aşează fericită la casa ei, în timp ce Jane Fairfax trebuia să facă ceva pentru a-şi câştiga existenţa.

Acest eveniment avusese loc de curând, mult prea de curând, pentru ca prietena ei mai puţin norocoasă să fi încercat ceva în sensul găsirii unei slujbe, deşi ajunsese la vârsta la care, după judecata ei, era momentul pentru a face începutul. Demult hotărâse că douăzeci şi unu de ani este vârsta cea mai potrivită. Cu tăria unei novice credincioase, hotărâse că la douăzeci şi unu de ani îşi va împlini sacrificiul şi va renunţa la plăcerile vieţii, la întâlnirile cu oameni de talia ei, la pace şi speranţă, pentru a ispăşi şi a se umili de-a pururi.

Bunul simţ al doamnei şi domnului colonel Campbell nu se putea opune unei atare hotărâri, deşi sentimentele lor erau împotrivă. Cât trăiau ei, nu era nevoie de nici un efort, casa lor era şi a ei şi, pentru mângâierea lor, le-ar fi plăcut s-o ţină aproape, dar asta ar fi fost egoism curat, ceea ce tot trebuie să se întâmple odată e mai bine să se întâmple mai curând. Poate că începeau să simtă că e mai bine şi mai înţelept din partea lor să reziste ispitei de a amâna mereu şi s-o scutească de neplăcerea de a prinde gustul unor distracţii şi înlesniri de care mai târziu va trebui să se lipsească. Totuşi, în afecţiunea lor, se bucurau de orice mică scuză ca să nu grăbească momentul acela greu. Jane nu prea se simţea bine de când se căsătorise fiica lor, şi până îşi va recăpăta cu totul puterile trebuiau să-i interzică să se angajeze. Era foarte clar că o asemenea slujbă nu era deloc potrivită cu starea ei de slăbiciune şi oboseală nervoasă, ci,

mai degrabă, pentru a o îndeplini în bune condiţii, se cerea chiar mai mult decât deplina sănătate a minţii şi a trupului.

În ce priveşte faptul că nu îi întovărăşea în Irlanda, ceea ce îi scrisese mătuşii ei, era adevărul adevărat, deşi unele adevăruri fuseseră poate ascunse. Ea fusese aceea care dorise să-şi petreacă timpul la Highbury în absenţa lor, să trăiască poate ultimele luni de libertate perfectă cu acele bune rude cărora le era atât de scumpă, şi doamna şi domnul colonel Campbell, oricare ar fi fost motivul sau motivele lor, unul, sau două, sau trei, îşi dăduseră repede consimţământul şi spuseseră că, trei, patru luni petrecute acasă vor fi de mai mare folos sănătăţii ei decât orice altceva. În mod sigur urma să vină, şi Highbury, în loc să întâmpine acea noutate perfectă şi demult promisă – pe domnul Frank Churchill —, trebuia să se mulţumească deocamdată cu Jane Fairfax, care aducea numai noutatea câştigată în doi ani de absenţă.

Emmei îi părea rău că va trebui să se arate politicoasă timp de trei luni cu o persoană care nu îi plăcea, să facă mereu mai mult efort decât ar fi vrut, dar mai puţin decât s-ar fi cuvenit. De ce nu-i plăcea Jane Fairfax, era o întrebare la care greu se găsea răspuns. Domnul Knightley îi spusese odată că antipatia ei provenea din aceea că vedea în ea o tânără cu adevărat talentată şi instruită, aşa cum ar fi vrut să fie considerată ea, şi, deşi acuzaţia fusese respinsă cu energie atunci, în anumite momente de introspecţie, nu putea să nu se simtă puţin vinovată. Dar nu o putuse cunoaşte foarte bine niciodată; nu ştia cum se face, dar arăta atâta răceală şi rezervă, atâta indiferenţă la părerea celor din jur; şi apoi, mătuşa ei vorbea atât de mult şi toată lumea făcea atâta zarvă în jurul ei, şi toţi îşi închipuiau că ele trebuie să fie prietene pentru că aveau aceeaşi vârstă, toţi credeau că se iubesc atât de mult. Acestea erau motivele ei şi altele mai întemeiate nu avea.

Era o antipatie atât de puţin justificată – fiecare defect era mărit în închipuirea ei —, încât, de câte ori o vedea pe Jane

Fairfax după o absenţă considerabilă, simţea că a nedreptăţit-o; şi acum, când făcu vizita de rigoare după sosirea ei, după doi ani, fu îndeosebi izbită de înfăţişarea şi manierele pe care, în acest răstimp, le apreciase greşit. Jane Fairfax era foarte distinsă, deosebit de distinsă şi ea preţuia foarte mult distincţia. Înălţimea ei era foarte potrivită, oricine putea spune că e înaltă, fără a găsi că e prea înaltă; talia ei era foarte graţioasă, de dimensiuni medii, nici prea subţire, nici prea groasă, deşi faptul că era bolnavă o punea în primejdia de a slăbi prea mult. Emma nu putea să nu simtă asta; faţa, trăsăturile, era în ele mai multă frumuseţe decât ţinea ea minte; nu avea trăsături regulate, dar frumuseţea ei atrăgea. Ochii, adânci şi cenuşii, cu gene şi sprâncene negre, fuseseră întotdeauna lăudaţi; iar pielea, căreia îi găsea întotdeauna defecte pentru că nu avea destulă culoare, era de o limpezime şi o fineţe care nu mai aveau nevoie de nici un adaos de roşu. Era un gen de frumuseţe marcat de distincţie, şi ea trebuia ca să fie cinstită şi consecventă cu principiile ei, s-o admire. Distincţia în înfăţişare sau purtare era ceva ce se găsea cu greu la Highbury. Ca să fim drepţi, aici era distincţie şi merit.

Pe scurt, în timpul primei vizite, Emma stătea şi se uita la Jane Fairfax cu dublă încântare – sentimentul că-i face plăcere, împreună cu senzaţia că este dreaptă – şi hotărî să n-o mai găsească antipatică. De câte ori se gândea ce soartă va avea această distincţie, cum avea să se piardă, cum va trăi ea, nu putea simţi decât compasiune şi respect, mai ales dacă la toate amănuntele despre ea, care oricum stârneau interesul, se mai adăuga şi o foarte probabilă afecţiune pentru domnul Dixon, care părea aşa de firească. În acest caz, nimic nu era mai vrednic de milă şi de laudă decât sacrificiile la care se hotărâse. Emma era acum dispusă să o absolve de vina de a-l fi sedus pe domnul Dixon în dauna soţiei lui, sau de orice răutate de acest fel pe care şi-o închipuise la început. Dacă era vorba de dragoste,

poate că era ceva simplu, neîmpărtăşit, fără succes, o dragoste numai din partea ei. Singură se lăsase probabil prinsă în această capcană, în timp ce ea şi prietena ei stăteau de vorbă cu el; şi probabil acum, cu cele mai bune şi pure intenţii, îşi refuza vizita în Irlanda şi hotărâse să se despartă complet de el şi de familia lui, începându-şi cariera ei trudnică.

În totului tot, Emma plecă plină de sentimente atât de bune şi caritabile încât, pe când mergea spre casă, începu să se uite în jur şi să se vaite că în Highbury nu e nici un tânăr de valoare care să-i ofere independenţă, nimeni în privinţa căruia să poată pune la cale ceva în folosul Janei.

Erau nişte sentimente minunate, dar nu de lungă durată. Înainte de a-şi declara în public prietenia ei pentru Jane Fairfax, sau a face mai mult pentru a-şi dezice prejudecăţile şi greşelile de odinioară decât a-i spune domnului Knightley: „E desigur drăguţă, chiar mai mult decât drăguţă”, Jane, cu bunica şi mătuşa ei, petrecură o seară la Hartfield şi totul reveni la starea obişnuită. Vechile frecuşuri apărură din nou. Mătuşa era cât se poate de plictisitoare chiar decât de obicei, pentru că la admiraţia pentru însuşirile Janei să adauge acum grija pentru sănătatea ei, şi trebuiră să asculte exact cât de puţină pâine cu unt a mâncat de dimineaţă şi ce bucăţică mică de berbec la cină şi de asemeni să admire noile bonete şi săculeţe de lucru făcute pentru mama ei şi pentru ea. Jane deveni din nou nesuferită. Se ocupară de muzică. Emma fu nevoită să cânte şi mulţumirile şi laudele care urmară în mod necesar i se părură o prefăcătorie, fiind spuse cu un aer de grandomanie, care voia numai să pună în evidenţă stilul ei superior, talentul ei atât de rece şi de prudentă. Nu puteai să ştii ce gândeşte. Învăluită în politeţuri, părea hotărâtă să nu rişte nimic. Era dezgustător de bănuitoare şi rezervată.

Dacă era ceva, un subiect asupra căruia să fie mai rezervată deşi era oricum extrem de rezervată, acela era referitor la Weymouth şi la familia Dixon. Părea hotărâtă să

nu dezvăluie nimic despre caracterul domnului Dixon, nici cât îl apreciază ea. nici ce I părere are despre căsătoria asta, dacă e potrivită sau nu. Tot ce spunea se mărginea la aprecieri generale, aprobative, nimic deosebit, nimic distinct. Asta nu-i servea însă la nimic. Îşi prăpădea prudenţa de pomană, Emma îi înţelesese falsitatea şi se întorcea la părerile ei iniţiale. Era probabil ceva mai mult de ascuns decât afecţiunea ei secretă. Poate că domnul Dixon a fost pe punctul de a schimba o prietenă cu alta şi s-a decis pentru domnişoara Campbell numai de dragul celor douăsprezece mii de lire.

Aceeaşi rezervă domnea şi asupra altor subiecte. Ea şi domnul Franck Churchill fuseseră în acelaşi timp la Weymouth. Se ştia că se cunoşteau puţin, dar Emma nu putu scoate de la ea nici o frântură de ştire despre cum era el în realitate. „Era frumos?" Ea credea că „este socotit un tânăr foarte bine". „Era simpatic?" „În general, aşa se spune." „Părea inteligent, cult?" „La băi sau la Londra e greu să decizi în asemenea probleme. Se putea judeca numai purtarea lui, şi asta numai după ce cunoşteai omul mai bine decât îl cunoştea ea pe domnul Churchill. Ştia că toată lumea găseşte că se poartă bine." Emma nu putea s-o ierte.

CAPITOLUL XXI emma nu putea s-o ierte. dar domnul Knightley, care făcuse parte dintre invitaţi şi observase numai că se purtau frumos şi îşi acordau atenţia cuvenită una alteia, îşi exprimă aprobarea a doua zi, când se afla la Hartfield pentru a rezolva nişte afaceri cu domnul Woodhouse. Nu vorbea deschis, aşa cum ar fi făcut dacă tatăl ei n-ar fi fost de faţă, totuşi destul de explicit ca Emma să înţeleagă. O credea nedreaptă faţă de Jane şi acum avea marea plăcere să observe o îmbunătăţire a relaţiilor.

— Foarte plăcută seară, începu el, de îndată ce îl convinsese pe domnul Woodhouse să accepte ceea ce era necesar, îi spusese că îl înţelege şi hârtiile fuseseră date la o parte. Mai plăcută ca niciodată. Tu şi domnişoara Fairfax aţi

cântat foarte frumos. Nu ştiu dacă e ceva mai plăcut, domnule, decât să stai confortabil şi să te distreze două asemenea fete, ba cu muzica, ba cu vorba. Sunt sigur că domnişoarei Fairfax i-a plăcut serata, Emma. Ai făcut tot ce trebuia. Mi-a părut bine că ai făcut-o să cânte atât de mult, căci neavând pian la bunica ei, trebuie să fi fost o fericire pentru ea.

— Îmi pare bine că mă aprobi, zise Emma zâmbind, dar sper că nu se întâmplă prea des să nu fac ce se cuvine pentru oaspeţii de la Hartfield.

— Nu, draga mea, zise tatăl ei imediat, asta nu se întâmplă niciodată, sunt sigur. Nu găseşti alta nici măcar pe jumătate atât de atentă pe cât eşti tu. Dacă ai vreun cusur, este acela că eşti prea atentă. Fursecurile, aseară, dacă se serveau numai o dată, cred că era destul.

— Nu, zise domnul Knightley aproape în acelaşi timp. Nu se întâmplă niciodată să nu faci ce se cuvine. Nu ai prea des deficienţe nici în ce priveşte purtarea, nici în ce priveşte puterea de înţelegere. Aşa că sunt încredinţat că ştii ce vreau să spun.

Sprâncenele ridicate voiau să spună „Te înţeleg foarte bine”, dar ea spuse numai:

— Domnişoara Fairfax e rezervată.

— Totdeauna ţi-am spus că este puţin rezervată. Dar vei reuşi să-i învingi rezerva, acea parte de rezervă care trebuie învinsă, care provine din nesiguranţă. Dar rezervele care provin din discreţie merită toată cinstea.

— Crezi că nu e sigură de sine? Nu mi se pare.

— Draga mea Emma, zise el, mutându-se de pe scaunul lui pe altul mai aproape de ea, n-ai să-mi spui, sper, că nu ţi-a plăcut seara trecută?

— Ah, nu, mi-a făcut plăcere perseverenţa cu care eu am pus întrebări şi m-am amuzat socotind cât de puţine informaţii am obţinut.

— Sunt dezolat, era tot ce putea el răspunde.

— Sper că toată lumea s-a distrat bine aseară, zise domnul „Woodhouse în felul său liniştit. Eu cel puţin m-am simţit foarte bine. La un moment dat mi s-a părut prea cald, dar am dat scaunul înapoi, numai puţin, şi nu m-a mai deranjat focul. Domnişoara Bates era foarte vorbăreaţă şi bine dispusă, ca de obicei, deşi vorbeşte cam repede, totuşi e foarte simpatică. Şi doamna Bates, în felul ei. Îmi plac prietenii vechi, şi domnişoara Fairfax este o tânără foarte drăguţă, foarte drăguţă şi se poartă foarte frumos, zău. Probabil şi ei i-a plăcut aseară, pentru că era cu Emma.

— Adevărat, domnule, şi Emmei, pentru că era cu domnişoara Fairfax.

Emma văzu nervozitatea lui şi, dorind s-o potolească, cel puţin, pentru moment, zise, cu o sinceritate pe care nimeni n-o» putea pune la îndoială:

— E o persoană atât de distinsă, că nu-ţi poţi lua ochii de la ea. Mă uit mereu la ea ca s-o admir şi mi-e milă din tot sufletul.

Domnul Knightley părea să fie mai mulţumit decât voia să arate şi, înainte ca el să poată răspunde, domnul Woodhouse, ale cărui gânduri se îndreptau spre familia Bates, zise:

— Mare păcat că au mijloace atât de restrânse, zău, mare păcat! Şi-am vrut de multe ori, dar n-am putut face prea mult, aşa nişte mici daruri, lucruri mărunte. Acum am tăiat un porc şi Emma vrea să le trimită nişte muşchi sau un picior, e foarte mic şi fraged – carnea de porc de la Hartfield e cu totul deosebită – deşi tot carne de porc e, şi, scumpa mea Emma, dacă nu o tai bucăţi şi nu o frigi aşa bine, cum se frige la noi, fără pic de grăsime, nu la cuptor, pentru că nici un stomac nu suportă carne de porc la cuptor! Cred că e mai bine să trimitem un picior, nu crezi, draga mea?

— Dragă tată, am trimis toată jumătatea. Ştiam că şi dumneata ai vrea aşa. Vor avea piciorul să-l pună la saramură şi spatele să-l gătească imediat aşa cum le place.

— Asta-i bine, draga mea, foarte bine. Nu mă gândisem înainte, dar aşa e cel mai bine. Nu trebuie să pună prea multă sare la picior. Dacă nu e prea sărat, şi e bine fiert, exact aşa cum îl fierbe Serie, şi mâncat câte puţin, cu ridiche fiartă şi niţel morcov, sau păstârnac, nu cred să fie nesănătos.

— Emma, zise deodată domnul Knightley, am o noutate pentru tine. Iţi plac noutăţile, nu? Când veneam încoace, am auzit ceva care cred că te-ar interesa.

— Noutăţi? A, da, ador noutăţile! Despre ce-i vorba? De ce zâmbeşti aşa? Unde ai auzit-o, la Randalls?

Avu numai timpul să spună:

— Nu, nu la Randalls, n-am fost la Randalls, când uşa se deschise trântindu-se şi domnişoara Bates cu domnişoara Fairfax intrară în încăpere. Plină de mulţumiri şi de veşti, domnişoara Bates nu ştia ce să spună mai întâi. Domnul Knightley văzu că a pierdut momentul şi că nu va mai avea prilejul să rostească nici o silabă.

— Ah, dragă domnule, cum vă simţiţi în dimineaţa asta? Dragă domnişoară Woodhouse, am venit, sunt copleşită. O jumătate de porc. şi ce frumoasă! Sunteţi prea generoasă. Aţi auzit noutatea? Domnul Elton se însoară!

Emma nu avusese timp nici măcar să se gândească la posibilitatea că ar fi vorba de domnul Elton şi fu atât de total surprinsă încât nu putu să evite o mică tresărire şi se înroşi la auzul veştii.

— Asta era şi noutatea mea. Credeam că te interesează, zise domnul Knightley, cu un zâmbet care arăta că se gândea la ceva despre care ei mai vorbiseră.

— Dar de unde ştiţi dumneavoastră? strigă domnişoara Bates. De unde Dumnezeu aţi putut afla, domnule Knightley? Pentru că nu sunt nici cinci minute de când am primit un bileţel de la doamna Cole, nu se poate să fie mai mult de cinci minute, hai, zece, pentru că mi-am pus boneta şi jacheta ca să ies, m-am dus numai până jos să vorbesc cu Patty despre carnea de porc, Jane aştepta în hol, nu-i aşa,

Jane? Pentru că mama zicea că nu crede că avem o cratiţă destul de mare pentru saramură. Aşa că, am zis, mă duc jos să văd, şi Jane a zis „Nu vrei să mă duc eu în locul dumitale, fiindcă eşti cam răcită şi Patty tocmai spală bucătăria”, „Ah, draga mea, am zis, bine, şi tocmai atunci a venit biletul. O anume domnişoară Hawkins, asta e tot ce ştiu. O anume domnişoară Hawkins, din Bath. Dar, domnule Knightley, cum de-aţi auzit, pentru că imediat ce domnul Cole i-a spus doamnei Cole, ea s-a aşezat la masă şi mi-a scris. O domnişoară cu numele de Hawkins…

— Am avut nişte treburi cu domnul Cole, acum o oră şi jumătate. Tocmai terminase de citit scrisorile domnului Elton şi -când am intrat mi-a arătat-o imediat.

— Ah, asta e foarte… Cred că de mult n-au mai fost noutăţi care să intereseze pe toată lumea. Dragă domnule, sunteţi, zău, prea generos! Mama transmite complimente şi urări de bine şi mii de mulţumiri şi zice că o copleşiţi, zău aşa.

— Noi găsim că la Hartfield carnea de porc e cu totul superioară celei din alte părţi, zise domnul Woodhouse, şi chiar aşa, şi Emma şi cu mine nu avem plăcere mai mare decât să…

— Ah, dragă domnule, cum zice şi mama, prietenii noştri sunt prea buni cu noi. Dacă există oameni care, fără să fie bogaţi,au tot ce îşi doresc, sigur noi suntem aceia. Putem foarte bine spune că nu ne-a ocolit norocul. Ei bine, dragă domnule Knightley, deci dumneavoastră chiar aţi văzut scrisoarea…

— Era scurtă – numai ca să anunţe —, dar plină de bucurie i entuziasm, desigur. Aici aruncă o privire şireată către Emma. Am avut norocul să… am uitat cuvintele exact, de fapt, n-are rost să le ţii minte. Vestea era, după cum spuneţi şi dumneavoastră, că se însoară cu o domnişoară cu numele de Hawkins. După felul cum scria, cred că lucrurile sunt deja aranjate.

— Domnul Elton se însoară, zise Emma de îndată ce putu vorbi. Cred că toată lumea îi va dori numai fericire.

— E cam tânăr pentru însurătoare, observă domnul Woodouse. Mai bine nu s-ar grăbi. Mi se părea că stă foarte bine aşa. Eram bucuros să-l văd pe la Hartfield.

— O să avem o vecină nouă, domnişoară Woodhouse, zise domnişoara Bates, plină de veselie, mama e aşa de încântată, zice că nu putea să sufere să vadă casa parohială fără o stăpână. O veste mare, într-adevăr, Jane, tu nu l-ai văzut niciodată pe domul Elton. Nu-i de mirare că eşti aşa de curioasă să-l vezi.

Curiozitatea Janei nu părea să fie atât de arzătoare încât s-o reocupe pe de-a-ntregul.

— Nu, nu l-am văzut niciodată pe domnul Elton, zise ea tresărind puţin la această chemare, e, e un bărbat înalt?

— Cine să răspundă la întrebarea asta, strigă Emma. Tata ar spune „da”, domnul Knightley ar spune „nu”, iar domnişoara Bates i cu mine am spune că are statura domnişoarei Fairfax, veţi înţelege că domnul Elton este considerat modelul de perfecţiune în Iighbury, atât ca fizic cât şi ca spirit.

— Foarte adevărat, domnişoară Woodhouse, aşa e, o să înţeleagă. E tânărul cel mai bine, dar, dragă Jane, dacă-ţi aduci aminte, ţi-am spus ieri, e exact de înălţimea domnului Perry. Domnişoara Hawkins! Cred că e o tânără minunată. E aşa de atent cu mama şi o invită să stea în strana rezervată vicarului, ca să audă mai bine, pentru că, ştiţi, mama e puţin surdă, nu foarte mult, dar nu aude imediat. Jane spune că şi domnul colonel Campbell e puţin surd. Şi credea că băile pot să-i facă bine, băile calde, dar se pare că nu i-au făcut cine ştie cât de bine. Colonelul Campbell e un înger pentru noi. Şi domnul Dixon e un tânăr minunat, aşa cum merită. Ce fericire că oamenii buni se adună, şi se adună întotdeauna. Acum, domnul Elton şi domnişoara Hawkins, şi familia Cole, ce oameni cumsecade, şi familia Perry, cred că nu e nici o pereche mai potrivită şi mai fericită ca domnul şi doamna Perry. Cred, domnule, întorcându-se spre domnul Woodhouse, cred că puţine sunt

locurile unde să se găsească o societate ca cea din Highbury. Întotdeauna am spus: vecinii noştri sunt o adevărată bine-cuvântare. Dragă domnule, dacă mamei îi place ceva mai mult decât orice pe lume, apoi aceea este carnea de porc, muşchi de porc la cuptor…

— Dar cine este şi ce face această domnişoară Hawkins, sau de când se cunosc? zise Emma. Nu se ştie nimic, presupun. Se vede că n-o cunoaşte de prea multă vreme. E plecat numai de câteva săptămâni.

Nimeni nu-i putea da nici o informaţie şi, după ce mai făcu nişte presupuneri, Emma zise:

— Tăceţi, domnişoară Fairfax, dar sper că vă va interesa această veste. Dumneavoastră aţi auzit şi văzut multe lucruri în privinţa asta, fiind atât de mult antrenată de căsătoria domnişoarei Campbell. Nu vă putem lăsa să rămâneţi indiferentă faţă de domnul Elton şi domnişoara Hawkins.

— După ce-l voi vedea pe domnul Elton, probabil că o să mă intereseze, răspunse Jane, dar nu cred că trebuie să mi se ceară asta. Au trecut luni de zile de la căsătoria domnişoarei Campbell şi impresiile de atunci s-au cam şters.

— Da, a plecat numai de câteva săptămâni, cum aţi spus, domnişoară Woodhouse, zise domnişoara Bates, s-au făcut ieri patru săptămâni. O domnişoară Hawkins! Ei, eu totdeauna mă gândisem că trebuie să fie o domnişoară de pe aici, nu c-aş fi zis vreodată, dar doamna Cole mi-a şoptit ceva. dar eu am zis imediat „Nu. domnul Elton e un tânăr foarte bine, dar…” Pe scurt, nu prea cred că sunt deosebit de pricepută în asemenea probleme. N-am nici o pretenţie. Ce este limpede văd şi eu. Dar în acelaşi timp, cred că nu s-ar fi mirat nimeni dacă domnul Elton ar fi aspirat, domnişoara Woodhouse mă lasă să vorbesc, e aşa de drăguţă. Ştie că n-aş fi în stare să jignesc pe nimeni. Ce mai face domnişoara Smith? Cred că s-a făcut bine de acum. Aţi primit ceva de la doamna John Knightley? Ah, copilaşii aceia

scumpi. Jane ştii, totdeauna mi-l închipui pe domnul Dixon ca domnul John Knightley. Vreau să zic, ca fizic – Înalt, cu înfăţişarea aceea, şi nu prea vorbăreţ.

— N-ai dreptate deloc, mătuşica, nu seamănă nici un pic.

— Foarte ciudat, dar niciodată nu poţi să ştii exact cum arată cineva pe care nu l-ai văzut. Îţi imaginezi ceva şi nu te mai opreşti. Domnul Dixon, nu e, după câte spui tu, tocmai frumos?

— Frumos? Ah. nu, departe de asta, e desigur destul de urâţel. Ţi-am spus că e urâţel.

— Draga mea, mi-ai spus că domnişoara Campbell n-ar admite că e urât şi că tu…

— Ah, în ceea ce mă priveşte, judecata mea nu face două parale. Dacă stimez o persoană spun totdeauna că arată bine. Dar ţi-am spus care e părerea generală şi l-am numit urât.

— Ei, draga mea Jane, cred că trebuie să plecăm. Vremea nu prea pare bună şi bunica o fi îngrijorată. Sunteţi foarte bună, domnişoară Woodhouse, dar trebuie neapărat să plecăm. O să trec şi pe la doamna Cole, dar nu stau decât trei minute, iar tu Jane, du-te imediat acasă. Nu vreau să te apuce ploaia pe drum. Deja arată mai bine de când e la Highbury. Mulţumesc, da, într-adevăr. N-am să încerc să trec pe la doamna Goddard, pentru că ei nu-i place carnea de porc decât fiartă. După ce aranjăm jambonul, e altceva. La revedere, dragă domnule. Ah, vine şi domnul Knightley! Ei, asta-i grozav de… Sunt sigură că Jane e obosită, o să fiţi aşa de bun să-i daţi braţul. Domnul Elton şi domnişoara Hawkins… La revedere!

Când Emma rămase singură cu tatăl ei, trebui să-i acorde jumătate din atenţia ei, pentru că el începu să se lamenteze că tinerii din ziua de azi se grăbesc atât de tare să se însoare – şi cu fete necunoscute – iar cealaltă jumătate şi-o păstra pentru a-şi forma propria ei opinie. Pentru ea era o noutate amuzantă şi binevenită, dar îi părea aşa de rău pentru Harriet – Harriet va fi lovită – şi tot ce putea spera

era să-i poată transmite ea însăşi vestea, pentru a o scuti de neplăcerea de a o auzi de la alţii fără menajamente. Era timpul la care ea venea deobicei la Hartfield. Şi dacă se întâlnea cu domnişoara Bates pe drum! Şi când începu să plouă, Emma socoti că vremea o va reţine la doamna Goddard şi că ştirea îi va fi transmisă, fără ca ea să fie pregătită.

Ploaia fu puternică, dar scurtă şi nici nu trecuseră cinci minute de la sfârşitul ei că Harriet intră îmbujorată, agitată – era clar că venise într-acolo într-un suflet, şi acel „Oh, domnişoară Woodhouse, ce credeţi că s-a întâmplat” cu care izbucni imediat, era o dovadă concludentă că primise vestea şi era în mod corespunzător tulburată. Cum lovitura îi fusese dată, Emma găsi că nu poate să facă nimic mai bun pentru ea decât să o asculte; şi Harriet, fără control, porni cu avânt să spună tot. Plecase de la doamna Goddard acum jumătate de oră, îi era teamă că începe să pice în orice clipă, dar crezuse că are totuşi timp să ajungă la Hartfield. Se grăbise cât putuse de tare, dar, când trecuse pe lângă casa croitoresei, unde îşi făcea o rochie, se gândise să intre să vadă cum merge lucrul, şi deşi nu stătuse decât un minut acolo, de îndată ce a ieşit, a început să plouă şi nu ştia ce să facă; aşa că, a fugit, cât a putut de repede să se adăpostească la Ford. Ford avea un magazin, cel mai mare din localitate, care vindea stofe, pânzeturi, mercerie, – cel mai mare şi mai modern magazin, şi se aşezase, fără să se gândească la nimic, stătuse cam zece minute, când deodată, cine credeţi că a intrat pe uşă – În mod sigur era foarte ciudat! – dar ei cumpărau întotdeauna de la Ford – cine credeţi că a intrat?

— Elisabeth Martin şi fratele ei.

— Dragă domnişoară Woodhouse. gândiţi-vă numai. Credeam că leşin! Nu ştiam ce să fac. Stăteam lângă uşă şi Elisabeth m-a văzut imediat, dar el nu putea, pentru că era ocupat cu umbrela. Sunt sigură că ea m-a văzut, dar s-a uitat imediat în altă parte şi nu m-a băgat în seamă şi s-au

dus amândoi tocmai în fundul magazinului şi eu am rămas lângă uşă. O, Doamne, eram aşa de nenorocită. Sunt sigură că eram albă ca varul. Nu puteam să plec, din cauza ploii, dar aş fi vrut să fiu oriunde, numai acolo nu. Ah, dragă domnişoară Woodhouse, ei, în fine, aşa cred, el s-a uitat în jur şi m-a văzut, pentru că, în loc să continue să cumpere, au început să şuşotească între ei. Sunt sigură că vorbeau despre mine. Cred că atunci el a convins-o să-mi vorbească (ce credeţi, domnişoară Woodhouse?), pentru că imediat ea a venit la mine şi m-a întrebat ce mai fac. şi părea dispusă să dea mâna, dacă i-aş fi dat-o şi eu. Şi nu s-a purtat deloc ca de obicei, vedeam că era schimbată! totuşi încerca să se arate prietenoasă şi am dat mâna, şi am vorbit niţel. Dar nu mai ştiu ce-am spus, tremuram toată! Mi-aduc aminte că ea a zis că îi pare rău că nu ne mai vedem şi mi s-a părut chiar mult prea drăguţ din partea ei. Dragă domnişoară Woodhouse, eram aşa de nenorocită! în timpul ăsta mai stătuse ploaia şi eram cât se poate de hotărâtă să plec şi nimic nu-mi putea sta în cale şi atunci, gândiţi-vă numai, am văzut că vine şi el spre mine, încet, de parcă nu ştia ce să facă, şi a venit şi a vorbit şi eu am răspuns şi am mai stat o clipă. Mă simţeam îngrozitor, nu se poate spune, şi pe urmă mi-am luat inima-n dinţi şi-am spus că nu mai plouă şi trebuie să plec şi am pornit şi nici nu mă dezlipisem bine de casă, că a venit după mine, numai să-mi spună că dacă mă duc la Hartfield e mai bine s-o iau prin spatele grajdurilor domnului Cole, pentru că drumul a fost probabil inundat de ploaie. O, Doamne, credeam că mor. I-am spus deci că îi mulţumesc foarte mult. Ştiţi bine că nu puteam să nu-i mulţumesc şi pe urmă el s-a întors la Elisabeth şi eu am luat-o pe după grajduri, aşa cred, dar habar n-aveam unde mă aflu, sau ce fac. Ah, domnişoară Woodhouse, orice aş fi făcut, numai să nu mi se în-tâmple una ca asta şi, totuşi, am avut o mulţumire să-l văd că se poartă aşa de frumos şi prieteneşte, şi Elisabeth! Ah, domnişoară Woodhouse, vorbiţi-mi, vă rog, şi împăcaţi-mă cumva!

Foarte sincer, Emma nu dorea să facă asta, dar, pe moment, nu avea încotro. Fu nevoită să se oprească pentru a medita. Nici ea nu era prea împăcată. Purtarea tânărului şi a surorii sale păreau a fi izvorâte dintr-un sentiment curat şi nu putea decât să-i fie milă de ei. După descrierea Harrietei, se părea că în purtarea lor se vedea amestecul unei afecţiuni jignite cu o reală fineţe, dar şi înainte îi considerase oameni de bună-credinţă şi cumsecade şi la urma urmei ce conta asta faţă de dezavantajul unei asemenea căsătorii. Era o prostie să te laşi tulburată de asta. Desigur, lui îi pare probabil rău că nu a câştigat-o, la toţi probabil, le pare rău, ambiţia şi dragostea fusese probabil jignită. Probabil, toată familia spera să se ridice datorită înrudirii cu Harriet şi, în afară de asta, te poţi baza pe ce spunea Harriet? E aşa de uşor să-i faci plăcere, are aşa de puţin discernământ, ce contează laudele ei?

Făcu tot ce-i sta în putinţă şi încercă să o împace, s-o facă să considere tot ce se întâmplase un fleac care nu merită atenţie deloc.

— Poate că te întristează pe moment, zise ea, se pare însă că te-ai purtat destul de bine; dar, s-a terminat şi nu se mai poate repeta, în mod sigur, niciodată. Trebuia să existe o primă întâlnire. Prin urmare nu trebuie să te mai gândeşti la asta.

Harriet zise:

— Foarte adevărat!

Şi ea nu se mai gândi la asta, totuşi, numai despre asta vorbea şi despre nimic altceva. Şi, în cele din urmă, Emma, pentru a-i scoate pe cei din familia Martin din capul ei, fu nevoită să se grăbească să-i dea vestea pe care voise să i-o anunţe cu mai multă prudenţă. Nu prea ştia nici ea ce să facă, să se bucure sau să se supere, să-i fie ruşine sau numai să se amuze pe seama stării de-spirit a bietei Harriet – o asemenea încheiere a importantului episod care era în viaţa ei domnul Elton.

Totuşi, domnul Elton îşi reluă drepturile. Deşi în primul moment ea nu înregistra ştirea cu intensitatea de care ar fi fost capabilă cu o zi înainte, interesul ei creştea. Şi, înainte de a-şi termina convorbirea ajunsese la senzaţia de curiozitate, mirare şi regret, durerea şi plăcerea în privinţa acestei norocoase domnişoare Hawkins, care senzaţie urma să plaseze familia Martin pe locul doi în gândurile ei.

Emma ajunse treptat să se bucure chiar de acea întâlnire. Fusese de folos pentru a amortiza primul şoc, fără a lăsa vreo urmă îngrijorătoare. Aşa cum trăia Harriet acum, cei din familia Martin nu puteau ajunge la ea fără să o caute acolo unde până acum le lipsise curajul sau bunăvoinţa să o caute; căci, de când îl refuzase pe fratele lor, surorile nu mai veniseră la doamna Goddard şi poate să treacă şi un an până se vor mai întâlni, fie de nevoie, fie pentru a sta de vorbă.

CAPITOLUL XXII.

FIREA OMULUI E într-atât APLECATA spre aceia care se află într-o situaţie neobişnuită, încât despre o tânără persoană care se căsătoreşte sau moare se vorbeşte cu siguranţă numai de bine.

Nici nu trecuse o săptămână de când numele domnişoarei Hawkins fusese pentru prima oară rostit la Highbury, că se şi află, prin Dumnezeu ştie ce mijloace, că are toate calităţile – e frumoasă, distinsă, ştie de toate şi e extraordinar de simpatică; şi când domnul Elton însuşi sosi să-şi soarbă triumful minunatelor sale perspective şi să comunice tuturor vestitele ei merite, nu avu prea mult de adăugat. În afară de numele ei de botez şi compozitorii a căror muzică o cânta în special.

Domnul Elton se întoarse un om fericit. Plecase respins şi umilit, dezamăgit în speranţa lui aprinsă, după un şir de ceea ce i se păruseră a fi încurajări serioase. Nu numai că pierduse pe cea pe care şi-o dorea, dar fusese înjosit, plasat la nivelul aceleia pe care nu şi-o dorea deloc. Plecase purtând în suflet o jignire profundă şi se întorcea logodit cu

o alta, cu o alta care era fără îndoială superioară celei dintâi. Aşa cum se întâmpla întotdeauna, ceea ce am câştigat e mai bun decât ceea ce am pierdut. Se întoarse vesel şi mulţumit de sine, plin de avânt şi ocupat nevoie mare, puţin păsându-i de domnişoara Woodhouse şi sfidând-o pe domnişoara Smith.

Încântătoarea Augusta Hawkins, pe lângă toate avantajele obişnuite de a fi de o frumuseţe perfectă şi cu merite incontestabile, poseda şi o avere personală de atâtea mii de lire cât să poată spune prin rotunjire zece – ceva care sublinia demnitatea şi era şi convenabil pe deasupra. Povestea suna destul de bine; nu-şi irosise farmecele, câştigase o femeie de zece mii de lire, sau aproape zece mii, şi o cucerise atât de minunat de repede; după ce făcuseră cunoştinţă, i se dăduse imediat o deosebită atenţie. Relatarea pe care el o făcuse doamnei Cole cu privire la naşterea şi creşterea acestui amor, era atât de plină de glorie; paşii se făcuseră atât de repede, începând cu întâlnirea din întâmplare la cina de la domnul Green, la petrecerea de la domnul Brown – zâmbetele şi îmbujorările obrajilor crescând în importanţă, cu subînţelesuri şi emoţia care se răspândeau din belşug. Tânăra fusese atât de repede impresionată, atât de tandru aplecată spre el, fusese, pe scurt, ca să folosim o expresie pe înţelesul tuturor, atât de dispusă să-l accepte, încât atât vanitatea cât şi prudenţa lui erau satisfăcute.

Pusese mâna atât pe cele cereşti, cât şi pe cele pământeşti, atât pe avere, cât şi pe dragoste şi era cât se poate de fericit. Vorbea numai despre el şi ale lui, se aştepta să fie fericit, să se facă glume pe socoteala lui şi cu zâmbete prietenoase şi fără teamă, se adresa tuturor domnişoarelor din localitate, faţă de care, câteva săptămâni în urmă, s-ar fi purtat cu o galanterie mai reţinută.

Căsătoria urma să aibă loc în curând, cum cei doi nu aşteptau altceva şi numai pregătirile strict necesare făceau să mai întârzie şi, când plecă din nou spre Bath, toată

lumea se aştepta, şi anume priviri ale doamnei Cole nu contraziceau părerea, că atunci când va reveni la Highbury îşi va aduce şi mireasa.

De această dată, cum stătuse destul de scurt timp, Emma îl văzuse foarte puţin, destul însă ca să considere că a trecut peste momentul greu al primei întâlniri de după cererea lui şi să-şi dea seama că nu şi-a mai subţiat purtările, după aerul înţepat şi pretenţios pe care îl avea. Începea acum să se întrebe în mod serios cum de îl găsise mai înainte simpatic şi de câte ori îl vedea, i se trezeau nişte sentimente atât de profund nesuferite, încât dacă n-ar fi fost dintr-un punct de vedere moral o pedeapsă, o lecţie, o sursă de umilinţă folositoare pentru mintea ei, ar fi preferat să aibă certitudinea că nu-l va mai vedea niciodată. Îi dorea numai bine, dar prezenţa lui o deranja şi dacă ar fi fost fericit, dar la o distanţă de douăzeci de mile, asta i-ar fi produs cea mai mare satisfacţie.

Faptul că el continua să locuiască la Highbury va deveni probabil mai puţin sâcâitor datorită căsătoriei lui. Aceasta va împiedica multe amabilităţi fără rost, multe situaţii stânjenitoare vor fi evitate. O doamnă Elton era scuza cea mai bună să nu se mai vadă la fel de des, intimitatea de mai înainte va dispărea fără ca aceasta să se remarce. Va fi aproape ca şi când şi-ar lua de la capăt relaţiile sociale.

Despre domnişoara respectivă Emma avea o părere proastă. Era fără îndoială destul de bună pentru domnul Elton, ştia să facă destule, pentru cât era nevoie la Highbury, era destul de frumoasă ca să arate urâtă alături de Harriet. Cât priveşte poziţia socială, Emma nu avea nici o îndoială – era convinsă că, în ciuda lăudăroşeniei şi pretenţiilor lui, a dispreţului pentru Harriet, nu realizase nimic. Asupra acestui punct se pare că adevărul nu era greu de aflat. Ce era de capul ei nu se putea şti, dar cine era se putea auzi şi lăsând la o parte cele zece mii de lire nu părea să-i fie superioară Harrietei. N-avea nume, sânge sau rude nobile. Domnişoara Hawkins era cea mai mică dintre

cele două fiice ale unui negustor – negustor, desigur, aşa se putea numi, din Bristol, dar cum totalul profiturilor sale din toată viaţa sa de negustor se vădea a fi atât de modest, nu era necinstit să presupui că demnitatea comerţului de care se ocupa era de asemenea modestă. Obişnuia să-şi petreacă o parte din iarnă la Bath, dar casa ei era la Bristol, chiar în inima oraşului. Pentru că deşi tatăl şi mama ei muriseră câţiva ani în urmă, rămăsese un unchi, care era om al legii, nu se avântase nimeni să spună ceva mai onorabil decât „om al legii”; iar fata locuia cu el. Emma ghici că trebuie să fie vorba de trepăduşul vreunui notar, prea prost ca să i se dea un post mai bun. Şi toată nobleţea rudelor părea că se sprijină pe sora cea mare, care era foarte bine măritată, cu un gentleman de viţă, în apropiere de Bristol, care avea două trăsuri. Cam aşa se desfăşura povestea şi asta era faima domnişoarei Hawkins.

De-ar fi putut să-i mărturisească Harrietei tot ce simţea! O făcuse să-l iubească şi, vai. din păcate, era greu să o facă să nu-l mai iubească. Farmecul aceluia care umpluse un gol mare din inima Harrietei nu putea fi distrus prin vorbe. Poate va fi înlocuit de un altul, va fi înlocuit în mod sigur, nimic mai clar; ar fi fost de ajuns şi un Robert Martin, dar nimic altceva nu o putea vindeca. Harriet era una din acele femei care odată ce s-au îndrăgostit rămân îndrăgostite. Şi acum, biata fată se simţea mult mai rău, pentru că domnul Elton apăruse din nou şi îl vedea mereu într-un loc sau altul. Emma îl văzu numai o dată, dar în mod sigur, de două-trei ori pe zi, Harriet tocmai se întâlnise cu el, sau tocmai trecuse după ce a trecut el, sau tocmai îi auzise vocea, sau îi văzuse un umăr, tocmai apăruse ceva care îl făcea mereu prezent în imaginaţia ei, înconjurat de toată lumina favorabilă în care surpriza şi fantezia ei îl umpleau. Şi mai mult, întruna auzea vorbindu-se despre el, pentru că în afara orelor când se afla la Hartfield era mereu printre acelea care nu-i găseau cusur şi nu aveau nimic mai interesant de discutat decât ce-l privea pe el şi, prin

urmare, tot ce se afla, se ghicea, tot ce se întâmplase, tot ce se putea întâmplă în mersul treburilor sale se flutura mereu pe la urechile ei. Stima ei era întărită de laudele care i se aduceau mereu şi regretele ei nu mai mureau. Sentimentele îi erau tot timpul rănite de fraze repetate fără încetare cu privire la fericirea domnişoarei Hawkins şi de continua constatare că el e foarte îndrăgostit. Atitudinea cu care trecea pe lângă casă, însăşi înclinarea pălăriei lui, erau toate dovezi grăitoare că era extrem de îndrăgostit.

Dacă şi-ar fi permis să se distreze, dacă n-ar fi existat durerea prieteniei ei şi mustrările propriei conştiinţe, oglindite în şovăielile sufletului Harrietei, Emma ar fi fost foarte amuzată de aceste variaţii. Câteodată predomina domnul Elton, câteodată familia Martin, şi fiecare din aceste gânduri era de folos pentru a pune capăt celuilalt. Nefericirea produsă de ştirea că domnul Elton s-a logodit fu lăsată la o parte o vreme, pentru că Elisabeth Martin veni în vizită la doamna Goddard, câteva zile după aceea. Harriet nu era acasă, dar îi lăsase un bileţel scris într-un stil menit s-o înduioşeze, un stil în care se amesteca puţin reproş cu multă blândeţe şi, până când nu apăru domnul Elton însuşi, fusese foarte preocupată de asta, gândindu-se mereu ce poate face în schimb şi dorind să facă mai mult decât ceea ce îndrăznea să mărturisească. Dar domnul Elton În persoană, risipi aceste griji. În timpul şederii sale, familia Martin fu uitată şi chiar în dimineaţa când el pleca din nou spre Bath, Emma, ca să potolească tristeţea prilejuită de această plecare, găsi că e cel mai bine să-i aducă aminte de vizita Elisabethei Martin.

Se gândise mult şi avusese multe îndoieli în privinţa modului de a răspunde vizitei: ce ar fi fost mai necesar şi ce ar fi fost mai sigur. Să le neglijeze cu totul, pe mamă şi pe surori, când a fost invitată, ar fi însemnat să se arate ingrată. Nu trebuia să facă asta şi, totuşi, primejdia de a reînnoi relaţiile!

După multă meditaţie, nu găsi nimic mai bun decât ca Harriet să întoarcă vizita, dar într-un fel în care, dacă aveau minte să înţeleagă, să le convingă că e vorba numai de nişte relaţii politicoase. Intenţiona s-o ducă în trăsura ei s-o lase la Abbey Mill, să-şi continue drumul şi să se întoarcă după ea, repede să nu le dea timp să apeleze insinuant la amintiri primejdioase din trecut şi să dea cea mai hotărâtă dovadă că, în viitor, intimitatea se va rezuma la atât şi nimic mai mult.

Socotea că e cel mai bun lucru, deşi era ceva ce nu putea aproba din toată inima, ceva ce semăna a nerecunoştinţa abia mascată, trebuia să procedeze aşa, altfel ce s-ar alege de Harriet?

CAPITOLUL XXIII nu prea avea harriet inimă pentru vizite. Numai cu jumătate de oră înainte ca prietena ei s-o caute la doamna Goddard, soarta ei crudă o condusese tocmai către locul unde, în acel moment, un cufăr, cu adresa Rev. Philip Elton, White Hart, Bath, putea fi văzut pe când era urcat în căruţa măcelarului, care urma să-l ducă până la diligentă, şi totul în această lume, în afară de acel cufăr şi acea adresă, era prin urmare pentru ea un gol imens.

Se duse totuşi. Şi când ajunseră la fermă, şi ea trebui să coboare la capătul aleii largi, ordonate, acoperite cu pietriş, mărginită de meri cu coroane rotunde, care ducea spre uşa din faţă, văzând tot ceea ce cu o toamnă înainte îi făcuse atâta plăcere, începu să-i renască un oarecare sentiment tulburător. Când se despărţiră, Emma observă că se uita în jur cu un fel de curiozitate înfricoşată, ceea ce o făcu să hotărască să nu permită ca vizita să dureze mai mult decât sfertul de oră propus. Ea îşi continuă drumul, pentru a acorda acest interval de timp unei foste servitoare care se măritase la Donwell.

După un sfert de oră, punctuală, era din nou în faţa portiţei albe şi domnişoara Smith răspunse imediat chemărilor ei şi apăru fără a fi însoţită de nici un tânăr primejdios. Venea singură pe aleea de pietriş – una din

domnişoarele Martin o condusese numai până la uşă şi se despărţise de ea cu politeţea cuvenită.

Harriet nu putu să se concentreze foarte repede ca să povestească. Sentimentele o copleşeau, dar, în cele din urmă, Emma obţinu de ajuns de multe amănunte de la ea ca să înţeleagă ce fel de întâlnire fusese şi ce dureri provocase. Văzuse numai pe doamna Martin şi pe cele două fete. O primiseră cu o atitudine îndoielnică., dacă nu chiar rece. Şi în tot cursul vizitei nu vorbiseră nimic, în afară de-obişnuitele banalităţi, până când, în fine, doamna Martin zisese deodată, că i se pare că a mai crescut şi ajunseseră astfel la un subiect mai plăcut şi la un fel de a vorbi mai călduros. Chiar în camera aceea se măsuraseră, ea şi prietenele ei, în septembrie trecut. Făcuseră semne cu creionul şi scriseseră data pe lambriu, lângă fereastră. El le scrisese. Toate păreau să-i aducă aminte ziua, ora, pe cei prezenţi, ocazia, să simtă tot ce nu se putea spune, să regrete la fel de mult, să fie gata să se întoarcă la aceeaşi bună înţelegere, şi tocmai deveniseră din nou ele însele (Harriet, după câte bănuia Emma, era gata prima să se arate prietenoasă şi fericită), când trăsura îşi făcuse din nou apariţia şi totul se terminase. Stilul vizitei şi durata ei scurtă se dovediseră în acel moment decisive. Să acorde numai paisprezece minute acelora cu care, nici şase luni în urmă, petrecuse şase săptămâni! Emma îşi închipuia perfect totul şi îşi dădea seama câtă dreptate aveau să fie supărate şi cât e de firesc ca Harriet să sufere. Era o împrejurare tristă. Ar fi făcut oricât, ar fi suferit oricât, dacă i-ar fi putut ajuta pe cei din familia Martin să urce pe scara socială. Erau plini de merite şi, dacă ar fi fost numai cu puţin mai sus, asta ar fi fost de ajuns, dar aşa cum stătea situaţia, ce putea să facă? Imposibil! Nu putea să se căiască. Trebuia să-i despartă, dar era foarte dureros, chiar pentru ea însăşi, de data asta. Aşa încât simţi nevoia să se consoleze puţin şi hotărî ca, în drum spre casă, să treacă pe la Randalls. Mintea ei obosise de atâta domnul Elton şi

familia Martin. Era absolut necesar s-o învioreze la Randalls.

Ideea era bună; dar când traseră la scară, li se spuse că nici doamna, nici domnul nu erau acasă; erau plecaţi amândoi de câtva timp, omul credea că s-au dus la Hartfield.

— Asta-i foarte rău, strigă Emma, când trăsura întorcea. Şi acum o să-i pierdem, foarte supărător! Nu ştiu dacă am fost vreodată mai dezamăgită. Şi se aşează din nou în colţul ei să-şi rumege supărarea sau s-o gonească pe baza unor argumente, sau, cel mai probabil, şi una şi alta, acestea fiind manifestările unei naturi optimiste. Deodată trăsura se opri. Se uită afară; se oprise lângă domnul şi doamna Weston, care voiau să-i vorbească. Bucuria o cuprinse dintr-o dată la vederea lor şi crescu, de îndată ce auzi ce spuneau, pentru că domnul Weston i se adresă imediat cu:

— Ce mai faceţi, ce mai faceţi? Am fost pe la tatăl dumitale şi ne-am bucurat că se simte aşa de bine. Frank soseşte mâine pe la ora cinci – azi e la Oxford, şi vine încoace pentru două săptămâni. Ştiam eu că aşa o să fie. Dacă venea de Crăciun, n-ar fi putut sta nici trei zile. Mi-a părut bine că n-a venit de Crăciun; acum vremea va fi cât se poate de bună. Frumos, fără ploaie, exact cum trebuie. O să ne bucurăm de vizita lui aşa cum se cuvine, totul s-a aranjat exact aşa cum îmi doream eu.

Veste era uluitoare, iar bucuria care se citea pe faţa domnului Weston, de-a dreptul molipsitoare şi pe deplin confirmată de vorbele doamnei Weston şi de atitudinea ei. Într-un fel mai liniştit, şi în cuvinte mai puţine ea exprima bucurie egală. Văzând că şi ea este sigură de venirea fiului, Emma începu să creadă că e adevărat şi se bucură sincer de bucuria lor. Era o veste minunată, care aproape împrospăta spiritul ei obosit. Necazurile trecute erau acum date la o parte de noutatea a ceea ce avea să urmeze şi cu iuţeala gândului, într-o jumătate de secundă, i se aprinse speranţa că nu se va mai vorbi despre domnul Elton.

Domnul Weston îi povesti toate aranjamentele de la Enscombe, în urma cărora fiul său putea să-şi permită să petreacă două săptămâni după voia lui, ca şi amănuntele despre călătoria lui, drumul pe care îl va urma, şi ea ascultă zâmbind şi felicitându-l.

— Curând, îl vom aduce la Hartfield, zise el în încheiere. Emma văzu, sau îşi închipui că vede cum doamna Weston îl atinse uşor pe braţ, la auzul acestor vorbe.

— Mai bine hai să mergem, domnule Weston, zise ea, le reţinem pe fete.

— Da, da, am terminat, şi întorcându-se spre Emma. dar probabil te aştepţi să vezi un tânăr foarte, foarte frumos. Numai de la mine ai auzit despre el. Poate că nu e cu nimic extraordinar, deşi ochii lui strălucitori vorbeau în acelaşi timp în numele unei atari convingeri.

Emma reuşi să se prefacă a nu şti despre ce e vorba şi răspunse într-un fel care nu lăsa să se ghicească nimic.

— Gândeşte-te la mine mâine, dragă Emma, pe la patru, o rugă doamna Weston la despărţire, vorbindu-i numai ei.

— La patru! Crede-mă, o să fie aici la trei, corectă domnul Weston, repede; şi astfel se termină o întâlnire foarte plăcută. Emma era într-o bună dispoziţie care semăna foarte bine cu fericirea. Totul se schimbase în jur. James şi caii lui nu mai erau aşa de greoi ca înainte. Când îşi aruncă privirea la gardul viu, îi veni în minte că pomişorul cel mai mare o să înmugurească în curând şi când se întoarse spre Harriet văzu şi la ea ceva primăvăratec, un zâmbet fraged.

— Domnul Churchill va trece numai pe la Oxford, sau şi pe la Bath?

Era o întrebare care nu prevestea nimic bun. Dar noţiunile de geografie şi liniştea sufletească nu se pot căpăta dintr-o dată şi Emma era acum dispusă să decidă că toate vor veni la timpul potrivit.

Dimineaţa acelei zile extraordinare sosi şi eleva credincioasă a doamnei Weston nu uită nici la zece, nici la

unsprezece, nici la douăsprezece că trebuie să se gândească la ea la patru.

„Ah, draga mea prietenă grijulie. Îşi zicea ea în gând, în timp ce cobora din camera ei, întotdeauna ai prea multă grijă faţă de alţii şi de dumneata deloc. Parcă te văd foindute mereu şi alergând în camera lui ca să te asiguri că totul e în ordine.” Când trecu prin hol, ceasul sună douăsprezece.

„E douăsprezece, n-am să uit să mă gândesc la dumneata peste patru ore, şi mâine pe la ora asta, sau poate ceva mai târziu, pot să mă pregătesc pentru venirea lui aici. Sunt sigură că-l vor aduce curând încoace.”

Deschise uşa salonului şi văzu doi domni stând de vorbă cu tatăl ei – domnul Weston şi fiul său. Sosiseră de câteva minute, şi domnul Weston abia terminase de explicat cum a ajuns Frank cu o zi înainte de cea propusă, şi tatăl ei tocmai le ura politicos „bun venit”, şi îl felicita pe domnul Weston, când apăru şi ea să-şi guste porţia de surpriză şi plăcerea de a face cunoştinţă.

Frank Churchill, de care se vorbise atâta, care suscitase atâta interes, era în faţa ei în carne şi oase. Era în faţa ei, şi văzu că laudele nu fuseseră degeaba. Era un tânăr foarte frumos. Statura, atitudinea, felul lui de a vorbi, toate erau ireproşabile şi purtarea lui era plină de spirit şi voioşie ca şi a tatălui său. Părea iute şi inteligent. Simţi imediat că trebuie să-l placă. Avea un fel de degajare a omului de lume, o uşurinţă de a vorbi care o convinseră că venise să o cunoască şi că se vor cunoaşte bine.

Sosise la Randalls cu o seară înainte. Îi făcu plăcere nerăbdarea lui de a veni, care îl făcuse să-şi schimbe planurile şi să plece mai devreme, să călătorească la ore mai târzii şi mai repede, astfel încât să câştige jumătate de zi.

— V-am spus de ieri, strigă domnul Weston cu entuziasm. V-am spus că o să vină înainte de data fixată. Mi-aduc aminte cum făceam eu. Nu poţi să te moşmondeşti pe drum, înaintezi mai repede decât ţi-ai propus. Şi ce plăcere să

ajungi la prietenii tăi înainte ca ei să se aştepte. Face, zău, toată osteneala, dacă nu chiar mai mult.

— E o mare plăcere să-ţi dai osteneala pentru asta, zise tânărul, deşi nu spre multe locuri m-aş îndrepta cu atâta grabă. Dar, venind acasă, simţeam că pot face orice.

Cuvântul acasă îl făcu pe tatăl său să se uite la el cu mai multă reînnoită mulţumire. Emma fu imediat sigură că el ştia cum să se facă simpatizat. Convingerea îi fu întărită de ceea ce urmă. Îi plăcea foarte mult la Randalls, găsea casa foarte frumos aranjată, nu voia să accepte ideea că era prea mică, admira poziţia, drumul spre Highbury, satul însuşi şi avea şi o mare admiraţie pentru Hartfield şi jură că se gândise cu mare interes la satul ăsta, aşa cum numai la satul natal te poţi gândi, şi dorise totdeauna să-l viziteze. Emmei îi trecu prin cap o bănuială: să nu fi putut niciodată să dea curs unor sentimente atât de puternice? Dar, chiar dacă nu era sinceră, afirmaţia era plăcută şi spusă astfel, ca să facă plăcere. Maniera lui nu părea studiată sau exagerată. Arăta şi vorbea exact ca cineva din cale-afară de bucuros.

Vorbiră despre lucrurile obişnuite la începutul unei cunoştinţe. El punea întrebări: „Ştia să călărească? îi plăcea să se plimbe? împrejurimile erau frumoase? Poate la Highbury era destulă lume bună. Şi văzuse nişte case foarte drăguţe. Baluri, se dădeau baluri? Se ocupau de muzică?”

Dar, când obţinu suficiente informaţii şi ajunseră să se cunoască ceva mai bine, căută o ocazie, în timp ce taţii lor erau ocupaţi într-o discuţie separată, să aducă vorba de mama lui adoptivă şi să o laude cu multe cuvinte frumoase şi caldă admiraţie, cu multă recunoştinţă pentru fericirea pe care i-o aducea tatălui său şi pentru primirea binevoitoare pe care i-o făcuse lui – Încă o dovadă că ştia cum să se facă iubită – şi el socotea desigur, că merită dragostea lui de fiu. Nu se avântă în laude pe care doamna Weston nu le-ar fi meritat, dar, fără îndoială, nu o cunoştea foarte bine. Ştia ce e binevenit şi ce nu. „Căsătoria tatălui

său”, zicea el, „fusese un lucru foarte înţelept, toţi prietenii se bucurau probabil şi familia căreia îi datora această binecuvântare, poate să fie sigură de recunoştinţa lor.”

Era gata să-i mulţumească ei pentru meritele domnişoarei Taylor, fără a părea totuşi să fi uitat că în firea lucrurilor era ca domnişoara Taylor să fi format caracterul domnişoarei Woodhouse, şi nu invers. Şi, în cele din urmă, ca şi când ar fi vrut ca din părerile lui să nu lipsească nimic, îşi încununa laudele cu surpriza faţă de tinereţea şi frumuseţea ei fizică:

— Maniere distinse şi plăcute, da, la asta mă aşteptam, zise el, dar trebuie să mărturisesc că nu mă aşteptam la nimic mai mult decât la o femeie de o oarecare vârsta, care arată nici prea bine, nici prea rău. Nu ştiam că o să găsesc o doamnă Weston tânără şi drăguţă.

— Dacă ar fi după mine, nici o laudă nu spune destul despre doamna Weston, zise Emma; dacă ai fi spus că îi dai optsprezece ani, aş fi fost încântată; dar ea e gata să se certe cu oricine ar rosti asemenea cuvinte. Să nu-i vorbeşti astfel pe faţă. Nu e bine nici măcar să-şi închipuie că ai numit-o tânără şi drăguţă.

— Sper că mă pricep la atâta lucru, răspunse el, nu, poţi fi sigură (cu o înclinare galantă) că atunci când vorbesc cu doamna Weston voi şti pe ci-ne să laud, fără nici o teamă că ar putea găsi vorbele mele exagerate.

Emma se întreba dacă şi el bănuise ce aşteptau cei doi de la cunoştinţa lor, bănuială care era atât de puternică în mintea ei, şi dacă aceste complimente ale lui trebuiau considerate semne ale unui consimţământ tacit, sau dovezi de sfidare. Trebuia să-l vadă mai mult ca să-şi dea seama ce fel de om e. Deocamdată, i se părea simpatic.

N-avea nici o îndoială asupra planurilor pe care şi le făcea adesea domnul Weston. Observă că, din când în când, le arunca o privire iute, plină de fericire, şi chiar atunci când nu se uita, ea era încredinţată că trăgea cu urechea.

Faptul că tatăl ei era cu totul departe de asemenea gânduri, deficienţa lui totală în a înţelege şi bănui

asemenea lucruri erau cât se poate de binevenite. Din fericire, deşi nu aproba căsătoriile, era cât se poate de străin de orice suspiciune în acest sens. Şi deşi totdeauna se ridica împotriva oricărei căsătorii deja stabilite, nu suferea niciodată dinainte pentru că ar fi prevăzut-o. Se părea că nu putea avea o părere atât de proastă despre mintea a două persoane încât să creadă că vor să se căsătorească fără să-i forţeze nimeni. Binecuvânta această lipsă de perspicacitate a lui. Putea acum, fără a fi stânjenit de vreo presupunere neplăcută, fără să prevadă nici un fel de trădare din partea oaspetelui său, să-şi dea drumul solicitudinii izvorâte din inima sa bună şi buna lui creştere, întrebând despre condiţiile în care călătorise domnul Frank Churchill, care avusese nenorocirea de a dormi două nopţi pe drum, şi să-şi exprime dorinţa sinceră şi pură de a afla dacă nu cumva a răcit în cursul acestora, ceea ce nu poate fi sigur decât după ce va mai trece încă o noapte.

Vizita durase suficient de mult şi domnul Weston se pregăti să plece. Trebuia să plece; avea ceva de aranjat în legătură cu finul său de la Crown şi mai multe comisioane pentru doamna Weston la Ford; dar alţii puteau să mai stea. Fiul său, prea bine crescut ca să profite de această aluzie, sări imediat, spunând:

— Dacă aveţi treburi în continuare, domnule, o să profit de ocazie ca să fac o vizită pe care tot trebuie s-o fac zilele astea şi, prin urmare, acum e foarte bine. Am avut onoarea să cunosc o Vecină de-a dumneavoastră (întorcându-se spre Emma), o domnişoară care locuieşte la Highbury. Sper că nu va fi prea greu să găsesc casa, deşi nu cred că numele e Fairfax, ci Barnes sau Bates. Cunoşteaţi o familie cu numele ăsta?

— Cunosc, cum să nu, strigă tatăl său. Doamna Bates, am trecut pe lângă casa ei, am văzut-o pe domnişoara Bates la fereastră. Adevărat, adevărat, o cunoşti pe domnişoara Fairfax? Mi-aduc aminte că ai cunoscut-o la Weymouth şi e o fată minunată. Fă-i o vizită, neapărat.

— Nu e neapărat nevoie să mă duc chiar azi de dimineaţă, zise tânărul, pot să mă duc şi în altă zi. Dar la Weymouth ne-am cunoscut destul de bine ca să…

— A. du-te azi, du-te azi. Nu mai amâna. Niciodată nu e prea devreme să-ţi faci datoria. Şi în afară de asta, Frank, trebuie să-ţi spun câte ceva despre situaţia ei aici. Trebuie să eviţi să fii nepoliticos cu ea aici. Ai văzut-o împreună cu familia Campbell, când era egală cu cei în societatea cărora se afla, dar aici locuieşte cu o bunică săracă, abia au ce să mănânce. Dacă nu te duci în vizită imediat, se vor simţi jignite.

Tânărul se lăsă convins.

— Am auzit-o spunând că vă cunoaşteţi, zise Emma. E o fată foarte distinsă.

El aprobă, dar cu un „da” atât de moale încât o făcu să se îndoiască aproape că ar fi de aceeaşi părere; şi totuşi, poate că exista o altă noţiune de distincţie în lumea bună, dacă Jane Fairfax nu ieşea cu nimic din comun.

— Dacă nu te-au frapat manierele ei niciodată, zise ea, cred că te vor frapa acum. O vei vedea într-o lumină mai bună. O vei vedea şi auzi, ah, nu, mi-e teamă că n-o vei auzi deloc, pentru că are o mătuşă care vorbeşte ca o moară stricată.

— O cunoşti pe domnişoara Fairfax? domnule, zău? zise domnul Woodhouse intrând ca de obicei ultimul în conversaţie. Atunci dă-mi voie să-ţi spun că e o tânără foarte drăguţă. E în vizită la bunica şi mătuşa ei, foarte cumsecade femei. Le cunosc de o viaţă întreagă. Vor fi foarte bucuroase să te vadă, sunt sigur. Trimit un servitor cu dumneata să-ţi arate drumul.

— Stimate domnule, dar în nici un caz, tata poate să-mi explice.

— Dar tatăl dumitale nu merge până acolo. Merge la Crown, la capătul celălalt al străzii şi e foarte mult noroi, dacă nu te ţii de potecă; vizitiul meu îţi va spune pe unde să traversezi.

Domnul Frank Churchill refuză în continuare încercând să arate cât se poate de serios. Şi tatăl său îi sări în ajutor, strigând:

— Dar, bunul meu prieten, nu e nevoie deloc. Frank ştie ce e aia o baltă, mai ales dacă se vede, şi de la Crown poate să ajungă la doamna Bates într-un picior.

Li se dădu voie să plece neînsoţiţi, şi salutând, unul cu o înclinare a capului, celălalt cu o plecăciune, cei doi domni plecară. Emma era foarte mulţumită de acest început şi de acum se putea gândi la cei de la Randalls, la orice oră din zi, încredinţată că se înţeleg bine.

CAPITOLUL XXIV.

A DOUA ZI DE DIMINEAŢA, DOMNUL FRANK Churchill se arătă din nou. Veni cu doamna Weston. Se părea că se înţeleg destul de bine şi o îndrăgise la fel de mult ca pe satul Hinghbury. După câte spunea ea, stătuseră împreună flecărind cu multă plăcere, până când se făcuse ora ei de plimbare, şi când i se ceruse să aleagă locul spre care să se îndrepte spusese imediat „Highbury”. Nu se îndoia că şi celelalte locuri sunt bune pentru plimbare, dar, dacă e vorba să aleagă el, va decide să se plimbe întotdeauna înspre Highbury. Highbury, satul acesta aerisit, vesel, fericit, va fi totdeauna o atracţie pentru el. Pentru doamna Weston, Highbury însemna Hartfield şi era încredinţată că şi pentru el erau unul şi acelaşi lucru. Plecaseră imediat într-acolo.

Emma nu se aştepta să-i vadă, pentru că domnul Weston, care abia trecuse pe acolo, pentru o jumătate de minut, numai ca să audă că fiul său e foarte frumos, nu ştia nimic despre planurile lor. Era o surpriză plăcută, deci, să-i vadă venind spre casa ei, împreună, braţ la braţ. Tocmai dorea să-l întâlnească din nou şi mai ales în compania doamnei Weston, pentru că de purtarea lui faţă de dânsa urma să depindă opinia ei despre el. Dacă greşea în acest punct, nimic nu-l mai putea scuza faţă de ea.

Dar când îi văzu împreună, fu deplin mulţumită. Nu-şi făcea datoria numai prin cuvinte frumoase şi complimente exagerate, purtarea lui faţă de ea era cât se poate de cuviincioasă şi plăcută, arătând cât se poate de convingător, în dorinţa lui de a o considera prietenă şi de a fi sigur de dragostea ei, şi Emma avut destul timp să-şi formeze o opinie bine fondată, pentru că vizita lor dură toată dimineaţa. Se plimbară toţi trei o oră, două, mai întâi în jurul boschetelor de la Hartfield şi apoi spre Highbury. El era încântat de toate: admiră Hartfield destul pentru urechile domnului Woodhouse şi când hotărâră să meargă mai departe îşi mărturisi dorinţa de a cunoaşte tot satul şi găsind motive de laudă şi interes mai multe decât îşi închipuise Emma.

Curiozitatea pe care o arăta faţă de anumite lucruri dovedea nişte sentimente cu totul admirabile. Rugă să i se arate casa în care locuise tatăl său atâta vreme şi care fusese căminul lui şi amintindu-şi că bătrâna care îi fusese doică era încă în viaţă, porni în căutarea casei ei, de la un capăt la altul al străzii, şi, deşi unele din preocupările şi observaţiile lui nu dovedeau un merit deosebit, se vădea în toate o bunăvoinţă faţă de Highbury, care trebuie să fi fost mult preţuită de tovarăşele sale.

Emma îl observa şi decise că, judecând după sentimentele pe care le arăta acum, se putea foarte bine presupune că nu era posibil să-şi fi amânat vizita din proprie iniţiativă, să fi jucat o comedie, să fi făcut paradă de nesinceritătţi şi că domnul Knightley îl judecase desigur greşit.

Primul mic popas fu la hanul Crown, o clădire care nu prea îi merita atenţie, deşi era singura de acest fel din împrejurimi, unde existau o pereche de cai de poştă, mai mult pentru necesităţile localnicilor decât pentru călătorii mai lungi. Tovarăşele sale nu socoteau că aici va fi ceva interesant care să-l reţină, dar, trecând prin faţa hanului, îi povestiră despre sala cea mare, care fusese, în mod vizibil, adăugată construcţiei mai vechi. Fusese clădită cu mulţi ani

în urmă pentru a servi ca sală de bal şi, pe vremea când cei din partea locului erau mai numeroşi şi mai puşi pe dans, fusese folosită ca atare. Dar zilele acelei glorii erau demult apuse şi acum cel mai nobil scop în care putea fi folosită era să adăpostească un club de whist pentru bărbaţii cu mai multă sau mai puţină educaţie din împrejurimi. Imediat el se interesă despre această sală. Calitatea ei de sală de bal îl atrase şi în loc să treacă mai departe se opri câteva minute în faţa ferestrelor glisante de sus, care erau deschise, să se uite înăuntru, să vadă ce posibilităţi existau şi să se plângă că scopul originar se pierduse. Nu găsea nici un defect sălii şi nu voi să recunoască niciunul din cele sugerate de ele. Nu – era destul de lungă, destul de largă şi destul de frumoasă. Ar putea cuprinde exact numărul potrivit de persoane. Ar trebui să se organizeze baluri, cel puţin la două săptămâni, în tot cursul iernii. De ce domnişoara Woodhouse nu încercase nimic pentru a reînvia zilele bune de altădată ale acestei săli? Ea putea face orice la Highbury. Se invocară două motive: în sat nu se aflau familii destul de bune, iar cele din împrejurimi n-ar fi fost tentate să ia parte; dar el nu fu satisfăcut. Nu putea nimeni să-l convingă că atâtea case frumoase câte văzuse el nu adăposteau destulă lume pentru o asemenea întâlnire şi chiar când i se dădură amănunte, i se descriseră familiile, tot nu voia să recunoască inconvenientul unui asemenea amestec sau că ar fi vreo dificultate pentru cineva să se întoarcă acasă dimineaţa. Avea argumentele unui tânăr căruia îi plăcea foarte mult să danseze şi Emma fu destul de surprinsă să constate că firea familiei Weston o lua înaintea obiceiurilor familiei Churchill. Părea să fie la fel de vioi şi de jovial, aplecat spre cele lumeşti, ca şi tatăl lui, şi deloc mândru şi rezervat ca cei din familia de la Enscombe. Părea să fie chiar prea lipsit de mândrie: indiferenţa faţă de amestecul unor persoane de ranguri diferite era prea aproape de o lipsă de distincţie. Totuşi, el nu era în măsură să-şi formeze

o opinie justă şi să evalueze corect răul posibil. Era numai o efuziune a unui suflet plin de entuziasm.

În fine, se lăsă convins să plece din faţa hanului Crown şi când ajunseră în faţa casei unde locuia familia Bates, Emma îşi aminti că el voise să le facă o vizită cu o zi înainte şi îl întrebă dacă o făcuse:

— A, da, da, răspunse el, tocmai voiam să vă povestesc. O vizită foarte reuşită, le-am văzut pe toate cele trei doamne şi m-am simţit foarte îndatorat pentru cele ce mi-aţi spus. Dacă mătuşa cea vorbăreaţă m-ar fi luat prin surprindere, aş fi fost un om mort. Dar aşa, am fost numai păcălit şi am făcut o vizită nesăbuit de lungă. Zece minute ar fi fost de ajuns, poate mai mult nici nu se cuvenea şi ii spusesem tatei că voi ajunge acasă înaintea lui, dar nu puteam să scap, nu se oprea deloc şi, spre uimirea mea, când tata a venit şi el acolo pentru că nu mă găsea nicăieri, am descoperit că stătusem aproape trei sferturi de oră. Buna doamnă nu mă lăsase nici să răsuflu.

— Cum o găsiţi pe domnişoara Fairfax?

— Arată rău, foarte rău, adică, mă rog. dacă se poate spune asta despre o domnişoară. Dar o asemenea expresie nu poate fi acceptată, doamnă Weston, nu-i aşa? Doamnele nu arată niciodată rău şi acum, serios vorbind, domnişoara Fairfax are o paloare naturală exagerată, care-ţi dă impresia că e mereu bolnavă – deplorabil de palidă.

Emma nu era de acord şi începu să apere călduros culoarea domnişoarei Fairfax. „Desigur, nu avea strălucire, dar nu se poate spune că are o nuanţă bolnăvicioasă în general, şi pielea era moale şi fină, cea ce dădea o distincţie specială a feţei ei.” O ascultă cu politeţea cuvenită şi admise că a mai auzit şi pe alţii care spuneau acelaşi lucru şi, totuşi, el trebuia să mărturisească, nimic nu se poate compara cu strălucirea sănătăţii. Când trăsăturile sunt aşa şi aşa, o culoare bună le face frumoase, iar când şi acestea sunt frumoase, efectul este – din fericire, nu mai era nevoie să descrie efectul.

— Ei, bine, zise Emma, gusturile nu se discută. Cel puţin, în afară de culoare, o găsiţi frumoasă?

El clătină din cap şi râse:

— Nu pot să o separ pe domnişoara Fairfax de culoarea ei.

— Vă vedeaţi des la Weymouth? Frecventaţi aceeaşi societate?

În acest moment se apropiaseră de magazinul lui Ford şi el exclamă, grăbit:

— A, ăsta trebuie să fie magazinul unde fiecare cumpără seva în fiecare zi de la Dumnezeu, după cum îmi spunea tata. Şi el vine la Highbury şase din şapte zile ale săptămânii şi totdeauna are câte o treabă la Ford. Dacă nu vă deranjează, hai să intrăm, ca să mă dovedesc şi eu localnic – un adevărat cetăţean din Highbury. Trebuie să cumpăr ceva de la Ford ca să-mi câştig acest drept. Sper că au mănuşi.

— A, da, şi mănuşi, şi orice altceva. Admir sincer patriotismul dumitale. Vei fi adorat la Highbury. Erai destul de apreciat şi înainte de a veni, pentru că eşti fiul domnului Weston, dar dacă laşi o jumătate de coroană la Ford, vei fi apreciat pentru propriile virtuţi.

Intrară şi, în timp ce se aduceau pachetele mătăsoase de „Mens Beavers” şi „York Tan” şi erau înşirate pe tejghea, el zise:

— Iartă-mă, domnişoară Woodhouse! Îmi spuneai ceva, am auzit câteva cuvinte tocmai în momentul când a izbucnit acest amor patriae. Te-aş ruga să-mi repeţi, te asigur că cel mai înalt grad de popularitate nu m-ar putea consola pentru pierderea fericirii mele personale.

— Întrebasem, pur şi simplu, dacă o cunoşti foarte bine pe domnişoara Fairfax şi societatea ei din Weymouth.

— Acum, pentru că îţi înţeleg întrebarea, trebuie să-ţi declar că nu e cinstită. Întotdeauna doamnele decid cât de bine ne cunoaştem. Probabil, domnişoara Fairfax ţi-a spus deja. Nu mă voi hazarda să am pretenţia la mai mult decât permite dânsa.

— Pe cuvântul meu, răspunzi la fel de discret ca eă. Dar ceea ce spune despre orice lasă să se ghicească atâtea; e atât de rezervată, nu vrea să spună nimic despre nimeni, încât cred că ai putea spune orice despre cunoştinţa dumitale cu ea.

— Aş putea, într-adevăr? Atunci voi spune adevărul şi asta îmi convine cel mai bine. Am întâlnit-o destul de des la Weymouth, cunoşteam puţin familia Campbell şi de la Londra, iar la Weymouth eram în aceeaşi societate. Domnul Campbell e un om foarte simpatic, iar doamna Campbell, o femeie prietenoasă, „cu inimă bună. Îmi place de ei toţi.

— Ştii, deci, în ce situaţie se află domnişoara Fairfax, după câte îmi dau seama. Ştii ce urmează să facă în viaţă?

— Da (şovăind), cred că ştiu.

— Atingi subiecte prea delicate, Emma, zise doamna Weston zâmbind, aminteşte-ţi de mine. Domnul Frank Churchill nu prea ştie ce să-ţi spună când vorbeşti despre viitoarea meserie a domnişoarei Fairfax. Mă duc mai încolo.

— Întotdeauna uit de asta. La dânsa nu mă gândesc altfel decât ca la prietena mea, cea mai scumpă prietenă.

El părea să fi înţeles şi să respecte un asemenea sentiment. După ce cumpărară mănuşile şi ieşiră din magazin:

— Ai auzit-o pe domnişoara despre care vorbeam cântând la pian? zise Frank Churchill.

— S-o aud? repetă Emma, uiţi că ea e de fapt din Highbury. Am auzit-o în fiecare an a vieţii mele, de când am început să învăţăm. Cântă foarte frumos.

— Asta-i părerea dumitale, nu? Voiam să ştiu ce spun aceia care pot să judece cu adevărat. După câte mi s-a părut, cântă bine, cu mult gust, dar eu nu mă prea pricep. Îmi place muzica la nebunie, dar nu am deloc priceperea de a judeca execuţia cuiva. M-am obişnuit să aud numai laude la adresa ei şi îmi aduc aminte o în-tâmplare care dovedeşte că e considerată o bună instrumentista: un domn care cunoştea bine muzica şi care iubea o altă femeie, care era

logodnica lui – erau pe punctul de a se căsători —, n-ar fi rugat-o niciodată pe logodnica lui să se aşeze la pian dacă domnişoara de care vorbim era de faţă. Niciodată nu o prefera pe aleasa lui. Părerea mea e că asta e o dovadă, din partea unui om cu talent recunoscut.

— O dovadă concludentă, într-adevăr, zise Emma, foarte amuzată. Domnul Dixon cunoaşte foarte multă muzică, nu? De la dumneata pot să aflu despre ei, în jumătate de oră, ceea ce domnişoara Fairfax nu mi-ar fi spus nici în jumătate de an.

— Da, era vorba despre domnul Dixon şi domnişoara Campbell, şi după părerea mea e o dovadă foarte bună.

— Da, desigur, foarte bună dovadă. Ca să vorbim drept, cam prea bună. Dacă eu aş fi fost în locul domnişoarei Campbell, nu mi-ar fi fost deloc pe plac. N-aş fi putut să-i iert unui bărbat că are în suflet mai multă muzică decât dragoste, că are mai multă ureche decât ochi, e mai sensibil la sunete plăcute decât la ceea ce sunt eu. Ce spunea domnişoara Campbell despre asta?

— Dar, era prietena ei cea mai apropiată, ştii.

— Slabă consolare! zise Emma râzând. E mai puţin neplăcut să-ţi fie preferată o străină decât prietena cea mai bună; dacă e vorba de o străină, nu se va mai repeta, dar e curată nenorocire să ai tot timpul lângă tine pe cea mai bună prietenă, care face totul mai bine decât tine. Biata doamnă Dixon, mă bucur pentru ea că s-a stabilit în Irlanda.

— Ai dreptate, nu era deloc un compliment pentru domnişoara Campbell, dar nu părea să o supere.

— Cu atât mai bine, sau cu atât mai rău. Nu ştiu exact dacă o făcea din bunătate sau din prostie, din prietenie sau din lipsă de sensibilitate, dar cred că era cineva care îşi dădea foarte bine seama: domnişoara Fairfax însăşi. Ea trebuie să fi simţit această deosebire necuviincioasă şi primejdioasă pe care o făcea el.

— Despre asta, eu nu…

— A, să nu-ţi închipui că aştept de la dumneata, sau de la oricine altcineva, să-mi poată spune ceva despre ce simte domnişoara Fairfax. Cred că nu ştie nimeni în afară de ea însăşi. Dar dacă ar continua să cânte de câte ori o roagă domnul Dixon, oricine poate să creadă ce vrea.

— Păreau să se înţeleagă foarte bine, cu toţii – Începu el cam repezit, dar controlându-se, adăugă:

— Totuşi, îmi este imposibil să spun în ce relaţii se aflau, ce se petrecea în culise. Tot ce pot spune e că, aparent, totul mergea bine. Dar dumneata, care o cunoşti mai bine pe domnişoara Fairfax, de când era copil, poţi judeca mai bine caracterul ei şi cum se comportă în situaţii critice, decât pot eu.

— O cunosc, fără îndoială, de când era copil. Am copilărit şi ne-am petrecut adolescenţa împreună şi e firesc să se creadă că suntem prietene, că ne simpatizăm şi ne întâlnim de câte ori vine aici în vizită. Dar asta nu s-a întâmplat niciodată. Nici nu pot să-mi explic de ce: poate că sunt eu cam rea. Dar e o fată pe care bunică-sa şi mătuşă-sa şi toate prietenele lor o idolatrizează şi o laudă atât, mă dezgustă, pur şi simplu. Şi pe urmă, rezerva ei! Nu m-am putut niciodată apropia de persoane atât de rezervate.

— E o trăsătură de caracter destul de nesuferită, într-adevăr, zise el. Câteodată e foarte convenabilă, dar nu face niciodată plăcere. Dă siguranţă, dar nu şi farmec. Nu poţi să iubeşti o persoană rezervată.

— Nu, până în momentul când rezerva încetează faţă de tine, şi atunci iubirea poate să fie şi mai mare. Dar ar trebui să fiu mult mai lipsită de prietene şi tovarăşe simpatice decât sunt, ca să mă lupt să înving rezerva cuiva pentru a-mi câştiga prietenie. In-timiditatea mea cu domnişoara Fairfax este practic imposibilă. Nu am motive să o vorbesc de rău, deloc, în afară de prudenţa aceea continuă şi exagerată în cuvinte şi în purtare. Groaza de a spune ceva clar despre altcineva poate da naştere la bănuiala că ai ceva de ascuns.

Fu perfect de acord cu ea şi, după ce se plimbaseră atâta împreună şi dovediseră a avea aceleaşi gânduri, Emma simţea că îl cunoaşte atât de bine încât nu-i venea să creadă că era numai a doua întâlnire. Nu era exact aşa cum se aşteptase ea, era mai puţin un copil răsfăţat, de bani gata, deci, mai bine decât se aşteptase. Ideile sale păreau mai moderate, sentimentele mai calde. Fu în mod special izbită de felul în care el aprecia casa domnului Elton, la care se duse să se uite, ca şi la biserică, şi nu îi găsea atâtea defecte câte vedeau ele. Nu, nu credea că e o casă tocmai rea, n-aveai de ce să-ţi fie milă de stăpânul ei. Dacă urma s-o împartă cu femeia pe care o iubea, nu găsea că trebuie să-ţi fie milă de el că o are. Trebuie să fie loc destul ca să te simţi bine. Trebuie să fii prost ca să-ţi doreşti mai mult.

Doamna-Weston râse şi îi spuse că nu ştie despre ce vorbeşte. Cum era obişnuit să aibă o casă mare şi nu se gândise niciodată la avantajele legate de mărimea ei, nu putea să-şi dea seama de privaţiunile inevitabile pe care le aduce o casă mică. Dar Emma hotărî în gândul ei că ştia despre ce vorbeşte de fapt şi că dovedea o minunată aplecare spre a se aşeza la casa lui, de tânăr, şi a se căsători din motive întemeiate. Poate că nu-şi dădea seama că pacea căminului poate fi tulburată dacă nu ai o cameră pentru servitoare sau un loc adecvat pentru păstrarea argintăriei, dar, fără îndoială, simţea că Enscombe nu-l poate face fericit şi când se va îndrăgosti va renunţa la bogăţie pentru a se însura cu femeia iubită.

CAPITOLUL XXV.

PĂREREA FOARTE BUNA A EMMEI DESPRE domnul Churchill fu puţin zdruncinată a doua zi, când auzi că plecase la Londra numai ca să se tundă. Îl apucase o toană la micul dejun, trimisese după şaretă şi plecase cu intenţia de a se întoarce la cină şi fără să aibă în vedere ceva mai important decât să se tundă. Nu era, desigur, nimic rău că străbătea de două ori şaisprezece mile cu un asemenea scop, dar totul avea aspectul unei cochetării masculine

prosteşti. Asta, Emma nu putea privi cu ochi buni. Nu se potrivea cu înţelepciunea de a-ţi face un plan, cu spiritul cumpătat şi sentimentele lipsite de egoism pe care crezuse ieri că le are. Acum putea fi acuzat de vanitate, exagerări, plăcere de a schimba lucrurile, neastâmpăr care te îndeamnă să faci ceva, bun sau rău, lipsă de atenţie faţă de tatăl său şi de doamna Weston, indiferenţă faţă de impresia pe care poate să o producă o asemenea purtare în general. Tatăl său se mulţumi să-l numească „filfizon” şi găsi că e o poveste hazoasă, dar doamnei Weston nu-i plăcu, era limpede, pentru că trecu foarte repede peste asta şi nu mai făcu alt comentariu în afară de „Toţi tinerii au câte un capriciu”.

Cu excepţia acestei mici pete, Emma găsea că vizita lui îi făcuse o bună impresie prietenei sale. Doamna Weston era totdeauna gata să spună cât de atent şi de simpatic este, ce multe calităţi are şi cât de mult îi place firea lui. Părea să aibă o fire deschisă, desigur, foarte vesel şi plin de viaţă, nu putuse observa nimic nelalocul său în ideile lui, totul era cât se poate de bine. Vorbea cu respect călduros despre unchiul său, chiar îi plăcea să vorbească despre el, şi spunea că dacă ar fi după capul lui ar fi cel mai bun om din lume. Şi deşi nu părea să o iubească prea mult pe mătuşă, recunoştea bunătatea ei faţă de el şi vorbea despre ea cu mult respect. Toate acestea erau promiţătoare şi dacă n-ar fi fost ideea nefericită de a se duce să se tundă nimic nu l-ar fi făcut nevrednic de onoarea deosebită pe care imaginaţia ei i-o făcuse, onoarea de a se gândi că dacă nu e încă îndrăgostit e pe cale de a se îndrăgosti de ea şi că era salvat numai de indiferenţa ei (pentru că totuşi, era hotărâtă să nu se mărite niciodată), onoarea, pe scurt, de a-l socoti prieten apropiat.

Domnul Weston adăuga şi el o virtute la un şir, care trebuia să aibă oarecare greutate. El îi dădu a înţelege că Frank o admiră foarte mult, o găseşte foarte frumoasă, încântătoare şi, pentru că se spuneau atâtea despre el, găsi

că nu trebuie să-l judece pripit. Cum spunea doamna Weston, „toţi tinerii au câte un capriciu”.

Prin noile lui cunoştinţe din Surrey era însă o persoană care nu era plecată spre atâta îngăduinţă. În general, în tot cuprinsul parohiilor Donwell şi Highbury, era judecat cu cea mai mare candoare: se făceau concesii binevoitoare pentru micile excese ale unui tânăr atât de frumos, care zâmbea aşa de des şi făcea plecăciuni aşa de bine; dar exista un spirit a cărui putere critică nu putea fi slăbită de plecăciuni şi zâmbete – domnul Knightley. I se povesti şi lui întâmplarea la Hartfield. Pentru moment, tăcu, dar imediat Emma îl auzi spunând ca pentru sine, în timp ce se uita la ziarul din mâna lui:

— Hm, e exact felul de om pe care mi l-am închipuit, superficial şi prost.

Era aproape hotărâtă să replice, dar, observându-l cu atenţie o clipă, se convinse că spusese asta numai ca să se descarce şi nu voise să jignească pe nimeni, aşa că lăsă totul să treacă.

Deşi, într-o privinţă, domnul şi doamna Weston nu aduceau veşti bune la Hartfield, vizita lor era foarte oportună din alte puncte de vedere. Se întâmpla ceva la Hartfield şi Emma avea nevoie de sfatul lor şi, ceea ce făcea întâmplarea şi mai norocoasă, sfatul lor se dovedi a fi bun.

Iată întâmplarea: familia Cole se stabilise de câţiva ani la Highbury şi erau oameni prietenoşi, cumsecade şi la locul lor; dar, pe de altă parte, erau de origină umilă, n-aveau nici măcar distincţia meseriei lor. Când se mutaseră în sat, la început, trăiseră potrivit cu veniturile lor, liniştit, cu puţine prietenii şi cât se poate de modest. Dar de un an sau doi încoace, se îmbogăţiseră considerabil – casa de la oraş le aducea mari profituri şi în general le surâdea norocul. Odată cu bogăţia, le crescură şi pretenţiile.- voiau o casă mare şi mai mulţi prieteni. Îşi măriră casa, numărul servitorilor, cheltuielile de tot felul şi acum deveniseră, potrivit averii şi felului lor de viaţă, cei mai de frunte în

afară de familia de la Hartfield. Îşi făcuseră o sufragerie mare şi cum erau mari iubitori de oaspeţi era de aşteptat că toată lumea va fi invitată. Avuseseră deja loc câteva reuniuni, dar numai între bărbaţi. Emmei nu-i venea să creadă că vor îndrăzni să invite cele mai bune familii, Donwell, Hartfield, Randalls. Nimic n-ar fi făcut-o să meargă acolo, chiar dacă ar fi fost invitată şi regreta că obiceiurile tatălui ei făceau ca refuzul să fie mult mai puţin semnificativ. Familia Cole era foarte respectabilă în felul ei, dar ar fi trebuit să li se dea o lecţie, ca să nu mai stabilească ei condiţiile în care familiile mai bune le pot face vizite. Această lecţie, tare îi era teamă, o vor primi numai de la ea, nu-şi punea prea mari speranţe în domnul Knightley sau în domnul Weston.

Dar se hotărâse cu atâtea săptămâni în urmă cum să respingă obrăznicia, încât atunci când insulta fu proferată în cele din urmă avu cu totul un alt aspect. Donwell şi Randalls îşi primiră invitaţiile, dar nici o invitaţie nu fusese trimisă pentru ea şi tatăl ei, iar doamna Weston dădea următoarea explicaţie:

— Cred că nu-şi vor lua această libertate cu tine, ştiu că voi nu cinaţi decât acasă!

Explicaţia nu era suficientă. Voia să fi avut posibilitatea să refuze şi, apoi, ideea că vor fi acolo exact toţi cei pe care îi preţuia ea o obseda mereu şi chiar ar fi fost tentată să accepte. Urmau să fie acolo Harriet şi doamnele Bates. Vorbiseră despre asta când se plimbau ieri, şi Frank Churchill regreta sincer absenţa ei.

„Nu s-ar putea oare ca seara să se termine cu dans?” întrebase el. Numai faptul că aşa ceva era posibil o irita şi gloria ei solitară, presupunând că omisiunea era un compliment, era o consolare prea slabă.

Invitaţia sosi, în fine, când domnul şi doamna Weston se aflau la Hartfield şi de aceea prezenţa lor era folositoare. Pentru că, deşi prima ei remarcă după ce o citi fu:

— Desigur, trebuie să refuzăm! – foarte curând după aceea începu să-l întrebe ce o sfătuiesc ei să facă şi părerea lor că e bine să se ducă fu exprimată prompt şi avu succes.

Găsea, luând în consideraţie totul, că nu era cu totul împotriva petrecerii. Domnul şi doamna Cole se exprimaseră foarte cuviincios, era foarte multă atenţie în modul de adresare, şi atâta stimă pentru tatăl ei: „Ar fi rugat mai demult să li se facă onoarea dar aşteptaseră un paravan de la Londra, care, după cum sperau, o să-l ferească pe domnul Woodhouse de orice curent de aer şi, prin urmare, să-l facă să accepte invitaţia lor.” Cu totul, suna foarte convingător şi, cum stabiliră imediat ce să facă pentru ca domnul Woodhouse să se simtă bine – fără îndoială, doamna Goddard sau doamna Bates vor veni să-i ţină companie – acesta fu repede convins să accepte ideea că fiica sa va merge la cină la familia Cole, într-o zi nu prea îndepărtată, şi că îşi va petrece toată seara fără el. Emma nu voia să-l hotărască să meargă cu ea, era prea târziu, prea multă lume. Nu mult după acestea era cât se poate de resemnat:

— Nu-mi place să mă duc în vizită la cină, zise el. Nu mi-a plăcut niciodată. Nici Emmei. Nu ne convin orele târzii. Îmi pare rău că domnul şi doamna Cole ne-au invitat. Cred că ar fi cu mult mai bine dacă ar veni la vară, într-o după-amiază, să ia ceaiul la noi, să ne plimbăm împreună după-amiază. Asta se poate, la o oră rezonabilă, să poţi ajunge acasă înainte de căderea serii, când se face umed. Roua din serile de vară e ceva de care cred că trebuie să se ferească oricine. Totuşi, dacă vor atât de mult s-o aibă pe Emma la cină, şi cum dumneavoastră amândoi mergeţi, şi domnul Knightley, o să aveţi grijă de ea, nu vreau să mă opun, dacă vremea e bună, nici umezeală, nici frig, nici vânt. Apoi, uitându-se spre doamna Weston cu o privire de blând reproş:

— Ah, domnişoară Taylor, dacă nu te-ai fi măritat, ai fi stat cu mine acasă.

— Ei, bine, domnule, strigă domnul Weston, cum eu sunt cel care v-a furat-o pe domnişoara Taylor, trebuie să fac ceva să o înlocuiesc. Mă duc imediat la doamna Goddard, dacă doriţi.

Dar ideea de a face ceva imediat făcea să crească şi nu să scadă agitaţia domnului Woodhouse. Doamnele ştiau mai bine cum să-l liniştească. Domnul Weston trebuia să se potolească şi toate trebuiau aranjate la timpul potrivit. Datorită acestui procedeu, domnul Woodhouse fu în curând, din nou, destul de calm ca să discute în felul lui obişnuit: „Ar fi fericit să vină doamna Goddard, o stima foarte mult pe doamna Goddard, şi Emma ar trebui să-i scrie un bileţel s-o invite. James putea să i-l ducă. Dar, mai întii, trebuie să scrie un răspuns pentru doamna Cole.”

— Transmite scuzele mele, draga mea, cât se poate de politicos, spune că sunt bolnav şi nu merg nicăieri şi prin urmare mă văd silit să refuz invitaţia lor care îmi face o deosebită cinste. Sa începi cu „complimentele mele”, fireşte. Dar ştii tu să te descurci. Nu trebuie să-ţi spun eu ce se cuvine. Trebuie să-i comunicăm lui James că avem nevoie de trăsură marţi. Dacă eşti cu el, nu am nici o teamă. N-am mai fost pe acolo de când s-a făcut drumul cel nou; totuşi, nu mă îndoiesc că James te va duce cu bine până acolo, iar când ajungeţi să-i spui la ce oră să vină să te ia. N-o să-ţi placă să stai până târziu. O să fii foarte obosită, după ce luaţi ceaiul.

— Dar nu vrei să plec dacă nu mă simt obosită, tată?

— O, nu, draga mea, dar o să oboseşti repede. O să fie atâta lume, o să vorbească toţi odată. N-o să-ţi placă zgomotul.

— Dar, stimate domnule, dacă Emma pleacă devreme, înseamnă să se strice petrecerea.

— Şi ce rău vedeţi în asta, zise domnul Woodhouse, cu cât o petrecere se strică mai repede, cu atât mai bine,.

— Dar nu vă gândiţi cum poate să interpreteze familia Cole. Dacă Emma pleacă imediat după ceai, asta poate să-i

jignească. Sunt oameni cumsecade şi fără pretenţii, dar, oricum, dacă cineva se grăbeşte să plece, ăsta nu e un compliment şi dacă domnişoara Woodhouse e cea care face asta, contează mai mult decât dacă ar face-o oricine altcineva. Doar nu vreţi să-i dezamăgiţi şi să-i umiliţi pe cei din familia Cole, sunt sigur, domnule, că nu. Nişte oameni atât de prietenoşi şi care sunt vecinii dumneavoastră de zece ani!

— Nu, pentru nimic în lume, domnule Weston. Vă mulţumesc pentru că mi-aţi adus aminte. Mi-ar părea foarte rău să-i jignesc. Ştiu ce oameni de treabă sunt. Perry îmi spunea că domnul Cole nu se atinge de bere. Dacă-l vezi, n-ai crede, dar suferă cu bila – domnul Cole suferă foarte mult din cauza bilei. Nu vreau ca din pricina mea să se simtă rău. Dragă Emma, trebuie să ne gândim şi la asta. Sunt sigur că decât să superi pe doamna şi domnul Cole, preferi să stai ceva mai mult decât ţi-ai fi dorit. Nu lua în seamă oboseala, între prieteni, eşti oricum în siguranţă.

— O, da, tată! N-am nici o teamă pentru mine şi nu m-aş da înapoi să stau atât cât stă şi doamna Weston, dacă n-ar fi vorba de dumneata. Mi-e teamă să nu stai şi să mă aştepţi, şi mi-e teamă că n-o să te simţi foarte bine în compania doamnei Goddard. Îi place să joace pichet, dar, după ce pleacă, mi-e teamă că vei sta singur să mă aştepţi, în loc să te duci să te culci la ora obişnuită, şi la gândul ăsta n-o să fiu deloc liniştită. Trebuie să-mi promiţi că n-o să mă aştepţi.

Promise, cu condiţia ca şi ea să facă unele promisiuni. Dacă vine acasă şi îi e frig, să se încălzească foarte bine, dacă îi e foame să mănânce, servitoarea să o aştepte pe Serie şi majordomul să aibă grijă ca toate să fie puse la punct în casă, ca de obicei.

CAPITOLUL XXVI frank churchill se întoarse. la Hartfield nu se află însă că-l lăsase pe tatăl său să aştepte cu masa, pentru că doamna Weston ţinea la părerea bună a domnului

Woodhouse şi nu voia să trădeze micile imperfecţiuni care puteau fi ascunse.

Se întoarse, se tunsese şi îşi râse de el însuşi cu multă graţie, dar fără să pară deloc ruşinat de ce făcuse. Nu avea motive să lase părul să-i crească până-i acoperea toată faţa; nu avea motive să facă economie, dacă era vorba să-şi menţină buna dispoziţie. Era la fel de îndrăzneţ şi de vioi ca de obicei şi, după ce îl văzu, Emma medita astfel: „Nu ştiu cum ar trebui să fie, dar, în mod cert, prostiile încetează să fie prostii când sunt făcute de oameni inteligenţi şi cu suficientă obrăznicie. Răutatea, oricum ar fi, e răutate, dar nebuniile nu sunt întotdeauna nebunii. Depinde de caracterul celor care le fac. Domnul Knightley, nu e deloc superficial şi prost. Dacă ar fi, ar fi făcut asta cu totul altfel. Fie s-ar fi lăudat cu realizarea lui, fie i-ar fi fost ruşine. Ar fi fost fie ostentativ ca un filfizon, fie evaziv, ca orice spirit slab, incapabil să-şi apere vanităţile. Nu, sunt perfect sigură că nu e superficial, nici prost.”

Ziua de marţi aducea perspectiva de a-l vedea din nou şi pentru un timp mai îndelungat decât până acum. Avea ocazia să-i judece purtările şi, prin deducţie, să înţeleagă ce intenţii avea în legătură cu ea, să vadă când va fi momentul să devină mai rece şi să ghicească ce vor spune cei din jur când îi vor vedea pentru prima oară împreună.

Voia să fie foarte fericită, în ciuda faptului că toate aveau să se petreacă la doamna Cole; ea nu putea să uite că, printre scăderile domnului Elton, chiar în zilele lui bune, dorinţa de a lua masa la familia Cole o deranjase cel mai mult.

Pentru tatăl ei, totul fusese aranjat cum nu se poate mai bine, veneau şi doamna Bates şi doamna Goddard şi ultima ei îndatorire, plăcută, înainte de a pleca de acasă, fu să le salute respectuos, când se aşezară împreună, după cină. Tatăl ei observă drăgăstos ce rochie frumoasă are şi ea încercă să facă tot ce putea pentru cele două doamne, oferindu-le bucăţi mari de tort, pahare de vin pline, pentru

că ştia că după plecarea ei grija tatălui ei pentru constituţia lor le va impune o asceză nedorită.

Când ajunseră la doamna Cole, în faţa lor mai era o trăsură şi îi făcu plăcere să vadă că era a domnului Knightley, pentru că nu ţinea cai şi avea puţini bani de aruncat şi destulă sănătate, dinamism şi independenţă, era mult prea dispus, după Emma, să se deplaseze cum o fi şi să nu folosească trăsura atât de des cât s-ar fi cuvenit pentru stăpânul de la Donwell Abbey. Avu ocazia să-şi arate aprobarea caldă, din inimă, pentru că el veni s-o ajute să coboare.

— Ai venit aşa cum se cuvine, zise ea, ca un gentleman. Îmi pare bine că te văd aşa.

— Ce noroc să sosim în acelaşi timp, pentru că, dacă ne-am fi întâlnit în salon, mă îndoiesc că ai fi observat că sunt mai gentleman ca de obicei. Nu ţi-ai fi dat seama cum am venit după felul cum arăt sau mă port.

— Ba da, sunt sigură. Cei care sosesc într-un mod nedemn de i arată totdeauna agitaţi, conştienţi de asta. Presupun că îţi închipui că te descurci foarte bine, dar ai un aer de bravadă, de nepăsare afectată. Văd asta de câte ori te întâlnesc în asemenea împrejurări. Acum nu ai nimic de dovedit. Nu-ţi mai e teamă să se creadă că îţi e ruşine. Nu mai încerci să fii mai înalt decât toată lumea. Acum voi fi realmente fericită să intrăm împreună.

— Fetiţă proastă, fu răspunsul lui, dar fără mânie.

Emma avea motive să fie la fel de mulţumită de ceilalţi musafiri. Fu primită cu respect şi cordialitate, ceea ce nu putea să-i facă decât plăcere, şi i se acordă toată importanţa pe care şi-o putea dori. Când sosi familia Weston, cele mai drăgăstoase priviri, cea mai mare admiraţie se îndreptară spre ea, atât din partea soţului cât şi a soţiei. Fiul se apropie de ea cu o grabă veselă, ceea ce dovedea că ea îl interesează cel mai mult şi la masă descoperi că se aşezase lângă ea şi, după cum era încredinţată, făcuse unele eforturi pentru asta.

Era lume destul de multă, căci venise şi o familie de oameni cumsecade de la ţară, prieteni ai familiei Cole, şi bărbaţi din familia domnului Cox, avocatul din Highbury. Cât priveşte femeile, cele mai lipsite de rang erau domnişoarele Bates, domnişoara Fairfax şi domnişoara Smith şi ele urmau să vină mai târziu. De îndată ce se aşezară la masă, se dovedi că erau prea mulţi ca subiectul să fie general şi când epuizară discuţiile despre evenimentele politice şi despre domnul Elton, Emma putu să-şi dedice” în întregime atenţia galanteriilor vecinului ei. Se simţi obligată să fie atentă când auzi, de departe, numele Janei Fairfax. Se părea că doamna Cole spunea ceva despre ea şi promitea să fie interesant. Ascultă şi îşi dădu seama că merita. Fantezia Emmei, de care era atât de încântată, primi o nouă doză de amuzament. Doamna Cole spunea că trecuse pe la doamna Bates şi de îndată ce intrase fusese uimită la vederea unui pian, un instrument foarte elegant, nu un pian cu coadă, ci o pianină, dar destul de mare şi esenţialul în toată povestea, concluzia dialogului plin de surprize şi întrebări, de felicitări din partea ei şi explicaţii din partea domnişoarei Bates, era că acest pian sosise cu o zi înainte de la magazinul Broadwood, spre marea surprindere atât a mătuşii, cât şi a nepoatei, cu totul neaşteptat, că, la început, după câte spune domnişoara Bates, Jane nu ştia bine ce să facă, era prea uluită ca să ghicească cine îl comandase, dar acum erau amândouă mulţumite cu explicaţia că nu putea veni decât dintr-un singur loc – desigur, trebuie să fie de la domnul colonel Campbell.

— Nimeni n-ar putea să-şi închipuie altceva, adăugă doamna Cole, şi chiar m-am mirat că s-au îndoit vreo clipă de asta. Dar se pare că Jane a primit de curând o scrisoare de la ei, în care nu se spune nimic, nici un cuvinţel despre pian. Ea ştie mai bine cum se poartă ei, dar nu cred că are vreo importanţă dacă au scris sau nu. Poate au vrut să-i facă o surpriză.

Mulţi fură de acord cu doamna Cole, toţi cei care vorbiră căzură de acord că trebuie să fie un cadou de la domnul colonel Campbell şi se bucurară de asemenea că i se făcuse un asemenea dar. Erau destui care voiau să vorbească, aşa că Emma putu să-şi lase gândurile în voie şi să asculte ce spunea doamna Cole:

— Drept să spun, nici nu ştiu dacă mi-a mai făcut ceva atâta plăcere. Întotdeauna mi-a părut rău că Jane Fairfax, care cântă atât de bine, nu are pian. Era păcat, mai ales dacă ne gândim în câte case nu stau degeaba nişte piane minunate. Ne-a dat o palmă, ca să zic aşa, că tocmai ieri îi spuneam domnului Cole că mi-e ruşine să mă uit la pianul nostru cel mare din salon. Eu nu ştiu să deosebesc o notă de alta, şi fetiţele noastre, care de-abia au început, s-ar putea să nu facă nimic din asta, şi biata Jane Fairfax, care stăpâneşte muzica atât de bine, n-are nici un fel de instrument, nici măcar o prăpădită de spinetă, din aia veche. Chiar ieri îi spuneam asta domnului Cole, şi el zicea că am dreptate, numai că lui ii place aşa de mult muzica, încât nu s-a putut opri să-l cumpere, în speranţa că cineva dintre bunii noştri vecini va avea bunătatea să-l folosească mai bine decât noi. Tocmai de asta l-a şi cumpărat, altfel ar trebui să ne fie ruşine. Să sperăm că în seara asta domnişoara Woodhouse se va îndupleca să-l încerce.

Domnişoara Woodhouse îşi dădu consimţământul, aşa cum se cuvine, şi văzând că nu se mai putea afla nimic de la doamna Cole, se întoarse spre Frank Churchill:

— De ce zâmbeşti aşa? zise ea.

— Ei, dar dumneata?

— Eu? Cred că zâmbesc de plăcere că domnul colonel Campbell e aşa de bogat şi de generos. Frumos cadou!

— Foarte.

— Mă întreb de ce nu i l-a făcut mai demult.

— Poate că domnişoara Fairfax nu a stat niciodată aşa de mult aici.

— Sau de ce nu i-a împrumutat pianul lor, care e probabil la Londra şi nu-l atinge nimeni?

— Acela e un pian de concert şi poate că s-a gândit că e prea mare pentru casa doamnei Bates.

— Poţi să spui ce vrei, dar după cum arăţi, se vede că gândeşti la fel ca mine.

— Nu ştiu, cred că mă socoteşti mai perspicace decât sunt. Zâmbesc pentru că zâmbeşti dumneata şi voi bănui probabil ceea ce văd că bănuieşti dumneata. Dar, deocamdată, nu văd ce poate fi pus la îndoială. Dacă nu e colonelul Campbell, cine poate fi?

— Ce-ai spune de doamna Dixon?

— Doamna Dixon! Foarte adevărat! Zău! Nu mă gândisem la doamna Dixon. Probabil că ştie, la fel de bine ca tatăl ei, ce binevenit ar fi un pian şi poate că felul în care a fost trimis, misterul, surpriza, seamănă mai degrabă cu un complot al unei femei tinere decât al unui bărbat bătrân. Cred că e vorba de doamna Dixon. Ţi-am spus că bănuielile dumitale le vor călăuzi pe ale mele.

— Dacă e aşa, trebuie să-ţi măreşti bănuiala ca să cuprinzi şi pe domnul Dixon.

— Domnul Dixon? Foarte bine, acum îmi dau seama că trebuie să fie un cadou din partea doamnei şi domnului Dixon. Tocmai vorbeam alaltăieri şi îţi spuneam ce mult admiră el talentul ei la muzică.

— Da, şi ceea ce mi-ai spus mi-a confirmat o idee pe care o aveam de mai înainte. Nu vreau să judec bunele intenţii ale domnului Dixon şi nici pe ale domnişoarei Fairfax, dar nu pot să nu bănuiesc şi că, după ce a cerut-o în căsătorie pe prietena ei, a avut nefericirea să se îndrăgostească de ea sau şi-a dat seama că ea are-o oarecare afecţiune pentru el. Poţi să faci o mie de presupuneri fără să ghiceşti adevărul, dar sunt sigură că trebuie să fi avut un motiv special să vină la Highbury, în loc să meargă cu familia Campbell în Irlanda. Aici duce, probabil, o viaţă de privaţiuni şi lipsuri, acolo s-ar fi putut distra. Cât priveşte pretextul cu aerul din

satul natal, cred că e o scuză inventată. Dacă ar fi fost vară mai mergea, dar ce bine poate să-ţi facă aerul din satul natal în ianuarie, februarie şi martie? în cazurile de sensibilitate a sănătăţii sunt mai potrivite focurile bune şi trăsurile bine căptuşite. Nu-ţi cer să adopţi toate bănuielile mele, deşi eşti atât de nobil, încât eşti gata să o faci, dar ţi-o spun cinstit.

— Şi, pe cuvântul meu, par nişte bănuieli destul de întemeiate. Pot declara pe proprie răspundere că domnul Dixon prefera în mod decis s-o audă pe ea cântând şi nu pe logodnica lui.

— Şi apoi, i-a salvat viaţa. Ai auzit despre asta? O petrecere pe vapor şi ea era să cadă în apă. El a prins-o.

— Da, aşa e, eram de faţă, printre invitaţi.

— Erai, zău? Ei, dar n-ai observat nimic, desigur, pentru că văd că ideea ţi se pare cu totul nouă. Dacă aş fi fost acolo, sunt sigură că aş fi descoperit ceva.

— Probabil că da. Dar eu, prostul de mine, n-am văzut decât ce s-a petrecut, că domnişoara Fairfax a fost aproape smulsă de pe vas şi că domnul Dixon a prins-o. S-a petrecut totul într-o clipă. Şi, deşi spaima şi neliniştea care au urmat au fost foarte mari şi au durat mai mult – da, cred că nici după jumătate de oră nu erau liniştiţi —, totuşi, agitaţia era prea generală ca să-ţi dai seama dacă cineva este îngrijorat în mod special. Nu vreau să spun, totuşi, că dumneata n-ai fi făcut descoperiri.

Conversaţia fu întreruptă. Erau chemaţi să contribuie la risipirea atmosferei de stânjeneală din pauza prea lungă dintre două feluri şi să se comporte la fel de politicos şi formal ca ceilalţi. Dar când masa fu din nou acoperită de bunătăţi, când toate farfuriile fură aşezate la locul lor şi toată lumea reveni la ocupaţia de a mânca în voie, Emma spuse:

— După mine, sosirea acestui pian e grăitoare. Voiam să mai aflu unele amănunte şi acesta e un amănunt care spune

mult. Crede-mă, în curând vom afla că e un cadou de la domnul şi doamna Dixon.

— Şi dacă domnul şi doamna Dixon neagă totul, trebuie să tragem concluzia că e de la familia Campbell.

— Nu, sunt sigură că nu e de la familia Campbell. Domnişoara Fairfax ştie că nu e de la familia Campbell, altfel şi-ar fi dat imediat seama. N-ar fi fost surprinsă dacă l-ar fi putut pune pe seama lor. Poate că nu te-am convins pe dumneata, dar eu m-am convins că domnul Dixon e autorul.

— Zău, mă jigneşti, dacă-ţi închipui că nu sunt convins. Deducţiile dumitale sunt pe deplin convingătoare. La început, când credeam că te mulţumeşti cu explicaţia că domnul colonel Campbell l-a trimis, consideram că e vorba de bunătatea lui paternă şi găseam că e cât se poate de firesc. Dar când ai pomenit de doamna Dixon, am găsit că e mai probabil să fie tributul unei calde prietenii feminine. Dar acum văd totul într-o altă lumină, e un dar din dragoste.

Nu mai avu ocazia să ducă discuţia mai departe. Convingerea lui părea reală, arăta ca şi când ar fi crezut ce spune. Ea nu mai zise nimic, alte subiecte veniră la rând şi restul cinei trecu astfel. Urmă desertul, intrară copiii, vorbiră cu ei, îi admirară, cum se obişnuieşte. Se spuseră câteva lucruri inteligente, câteva tâmpenii curate, dar majoritatea nu erau nici aşa, nici aşa, nimic deosebit de remarcile obişnuite, repetiţiile fără strălucire, ştirile vechi şi glumele fără haz.

Primele doamne nu intraseră de multă vreme în salon, când sosi o altă serie de doamne. Emma era atentă să vadă intrarea drăgălaşei ei prietene şi, dacă nu putea fi entuziasmată de demnitatea şi graţia care lăsau de dorit, putea fi însă fericită că firea ei « atât de uşoară, veselă şi puţin sentimentală, încât îi permite să se bucure de plăceri în durerea pe care i-o pricinuia dezamăgirea din dragoste. Stătea acolo, şi cine şi-ar fi închipuit câte lacrimi vărsase în ultima vreme. Să iasă în lume, frumos îmbrăcată, să arate

drăguţă şi să nu spună nimic ajungea pentru a fi deocamdată fericită. Jane Fairfax se mişca şi arăta într-adevăr ca o fiinţă superioară, dar Emma bănuia că ar fi fost bucuroasă să-şi schimbe sentimentele cu ale Harrietei – bucuroasă să cumpere umilinţa de a fi iubit – da, de a-l fi iubit chiar pe domnul Elton, fără succes, în locul copleşitoarei şi primejdioasei plăceri de a se şti iubită de soţul prietenei ei.

Cum era lume foarte multă, nu era nevoie ca Emma să se apropie de ea. Nu voia să vorbească despre pian, se ştia prea conştientă de faptul că e un secret pentru ca interesul şi curiozitatea aparentă să nu i se pară necinstite şi, prin urmare, se ţinu dinadins departe. Dar celelalte începură imediat să vorbească despre acest subiect şi ea observă roşeaţa din obrajii celei care primea felicitările, roşeaţa vinovată care însoţea numele „minunatului meu prieten, domnul colonel Campbell”.

Doamna Weston, bună la inimă şi mare iubitoare de muzică, era foarte curioasă cum s-a întâmplat şi Emma nu putea decât să se amuze văzând perseverenţa ei, insistenţa ei asupra acestui subiect. Avea atâtea de întrebat şi de spus despre ton, pedală, clape şi nu bănuia deloc dorinţa de a vorbi cât se poate de puţin despre asta, pe care ea o vedea atât de clar în ţinuta eroinei.

Curând veniră şi bărbaţii, şi primul dintre primii fu Frank Churchill. Intră ca cel dintâi şi cel mai frumos şi după ce îşi prezentă în trecere omagiile sale domnişoarei Bates şi nepoatei sale, îşi tăie drum spre cealaltă parte a salonului, unde stătea domnişoara Woodhouse şi până nu găsi un loc lângă ea nu voi să se aşeze. Emma îşi dădu seama ce pot să gândească cei de faţă. Ea era obiectul interesului lui şi probabil toată lumea ştia. Îl prezentă prietenei sale, domnişoara Smith, şi, după aceea, la momentul potrivit, auzi impresiile fiecăruia despre celălalt. El „nu mai văzuse niciodată o faţă atât de drăgălaşă şi era încântat de inocenţa ei”, şi ea, „desigur, credea că îi face un compliment

cam mare, dar credea, într-adevăr, că semăna puţin cu domnul Elton”. Emma îşi înăbuşi indignarea şi întoarse numai capul, fără a spune nimic.

Schimbă zâmbete complice cu tânărul, uitându-se la Jane Fairfax, dar era mai prudent să evite a spune ceva. El zicea că se grăbise să plece din sufragerie – nu-i plăcea să stea mult pe loc —, era primul gata să plece dacă era posibil, că tatăl său, domnul Knightley, domnul Cox şi domnul Cole rămăseseră într-o discuţie foarte aprinsă despre treburile parohiei, că atât cât stătuse totuşi fusese destul de plăcut, căci găsea că sunt o mână de oameni bine crescuţi şi inteligenţi şi vorbi atât de frumos despre Highbury, i se părea că sunt atât de multe familii simpatice, încât Emma începu să creadă că dispreţuise prea mult satul acesta. Îl întrebă despre societatea din Yorkshire, împrejurimile de la Enscombe şi alte lucruri de acest fel şi din răspunsuri înţelese că, în ce priveşte familia de la Enscombe, nu se petrecea mare lucru. Familiile pe care le vizitau erau foarte nobile şi nu locuiau prin apropiere. Chiar dacă se fixa o dată şi se accepta o invitaţie, exista şansa ca doamna Churchill să nu se simtă bine sau să n-aibă chef să meargă; că nu acceptau să facă noi cunoştinţe şi că, deşi el îşi avea un cerc al său, separat, era destul de greu, trebuia să insiste foarte mult pentru a i se da permisiunea să iasă sau să primească un musafir într-o seară.

Îşi dădu seama că Enscombe nu putea să-l satisfacă şi că Highbury, cu tot ce avea mai bun, putea foarte bine să-i facă plăcere unui tânăr care era ţinut în casă mai mult decât şi-ar fi putut dori. Importanţa lui la Enscombe era foarte evidentă. Nu se lăuda, dar în mod firesc reieşea din conversaţie că îşi convinsese mătuşa să facă unele lucruri, ceea ce unchiul său nu putea, şi când ea riscă şi făcu această observaţie el admise că era încredinţat că, în timp, o va putea convinge să facă orice. Apoi, el pomeni de o împrejurare în care influenţa lui nu-i folosise la nimic. Dorise foarte mult să meargă în străinătate şi insistase să i

se dea voie să călătorească, dar ea nici nu voia să audă. Acum, spunea el, începea nici să nu-şi mai dorească asta.

O altă împrejurare când el nu-şi putuse exercita influenţa fusese atunci când voise să se poarte bine cu tatăl său, ghici Emma, dar el nu pomeni nimic despre asta.

— Am făcut o descoperire îngrozitoare, zise el, după o scurtă pauză. Mâine e o săptămână de când sunt aici. A trecut jumătate din timpul pe care-l am de stat. N-am ştiut că zilele zboară aşa de repede. Mâine e o săptămână! Şi de-abia începusem să mă distrez. De abia mă împrietenisem cu doamna Weston şi cu ceilalţi. Nu-mi place să-mi aduc aminte că plec.

— Poate că acum vei începe să regreţi că ţi-ai petrecut o zi întreagă din puţinele pe care le ai la dispoziţie ca să te tunzi.

— Nu, spuse el zâmbind. Asta nu regret deloc. Nu simt nici o plăcere să-mi văd prietenii dacă nu sunt şi eu plăcut la vedere.

Cum veniseră şi ceilalţi domni în salon, Emma se simţi obligată să se întoarcă pentru câteva minute către domnul Cole şi să asculte ce spunea. Când domnul Cole plecă, îl văzu pe Frank Churchill uitându-se fix spre celălalt capăt al salonului la domnişoara Fairfax, care stătea vizavi.

— Ce este? zise ea. El tresări.

— Îţi mulţumesc că m-ai trezit, răspunse el. Cred că am fost foarte nepoliticos, dar, zău, domnişoara Fairfax s-a coafat atât de ciudat, atât de ciudat, că nu-mi pot lua ochii de la ea. N-am văzut niciodată ceva atât de outre. Buclele acelea! Trebuie să fie vreo fantezie de-a ei. Nimeni nu mai arată aşa. Trebuie să mă duc s-o întreb dacă e vreo modă irlandeză. Să mă duc? Da, pe cuvânt că mă duc şi dumneata o să vezi cum reacţionează, dacă se înroşeşte!

Plecă imediat şi în curând Emma îl văzu stând în picioare lângă domnişoara Fairfax şi vorbindu-i, dar cât priveşte efectul celor spuse asupra domnişoarei, el se aşezase din nefericire exact în faţa ei şi ea nu putea să vadă nimic.

Înainte de a se întoarce la scaunul său, i-l ocupă doamna Weston.

— Asta e luxul pe care ţi-l permite o petrecere mare, zise ea. Te poţi apropia de oricine şi vorbi despre orice. Dragă Emma, vreau foarte mult să-ţi spun ceva. Am făcut nişte descoperiri şi planuri, întocmai ca tine, şi trebuie să ţi le spun cât sunt proaspete. Ştii cum au venit aici domnişoara Bates şi nepoata ei?

— Cum! Au fost invitate, nu?

— A, da, dar cum au ajuns aici, în ce mod au venit?

— Cred că pe jos. Cum puteau să vină altfel?

— Foarte adevărat. Ei, bine, acum câteva minute mi-a venit ideea că e foarte trist pentru biata Jane Fairfax să meargă pe jos, acasă, noaptea târziu, pentru că ştii ce frig e. Şi când m-am uitat la ea, deşi arată mai bine ca niciodată, mi s-a părut că are febră şi că poate să răcească foarte uşor. Biata fată! Nu puteam să îndur gândul ăsta, aşa că de îndată ce a venit domnul Weston în salon şi m-am putut apropia de el, i-am vorbit despre trăsură. Poţi să-ţi închipui ce repede a răspuns dorinţelor mele şi, având aprobarea lui, m-am dus direct la domnişoara Bates, s-o asigur că au la dispoziţie trăsura înainte de a pleca noi acasă, pentru că socoteam că asta o va bucura. Biata femeie, ce inimă bună are, a fost foarte recunoscătoare, poţi fi sigură. Nimeni nu are atâta noroc ca ea, dar cu multe mulţumiri, nu trebuie să ne deranjăm, pentru că domnul Knightley le-a adus cu trăsura şi le va conduce acasă. A fost o mare surpriză pentru mine şi m-am bucurat foarte mult, desigur, a fost o mare surpriză însă. O asemenea atenţie, şi atât de bine gândită, e un lucru la care puţini bărbaţi s-ar gândi, pe scurt, cum îi cunosc obiceiurile, sunt gata să cred că a scos trăsura numai de dragul lor. Bănuiesc că n-ar fi scos o pereche de cai pentru el singur şi că asta a fost numai un pretext, ca să le ajute.

— Foarte probabil, zise Emma, nimic mai probabil. Nu ştiu dacă mai e cineva în afară de domnul Knightley care să facă

aşa ceva, atât de bun, de grijuliu şi binevoitor cu alţii. Nu e galant, dar e foarte omenos; şi asta, dacă ne gândim că Jane Fairfax e aşa bolnăvicioasă, e un gest omenos din partea lui. Numai domnul Knightley poate face gesturi de bunătate fără ostentaţie. Ştiam că a venit cu trăsura, pentru că am venit în acelaşi timp şi am râs de el, dar n-a suflat un cuvânt.

— Ei, bine, zise doamna Weston, zâmbind, de data asta tu îl crezi mult mai dezinteresat şi binevoitor decât mine. Pentru că, în timp ce vorbeam cu domnişoara Bates, mi-a trecut prin cap o bănuială şi n-am putut scăpa de ea de atunci. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât mi se pare mai probabil. Pe scurt, am hotărât că domnul Knightley şi Jane Fairfax se vor căsători. Vezi ce înseamnă să stea omul prea mult cu tine! Ce zici de asta?

— Domnul Knightley şi Jane Fairfax! exclamă Emma, dragă doamnă Weston, cum de te-ai gândit la aşa ceva? Domnul Knightley! Domnul Knightley nu trebuie să se însoare. Doar nu vrei ca micul Henry să piardă moştenirea de la Donwell? O, nu, nu, Henry trebuie să aibă Donwell. Nu pot fi de acord ca domnul Knightley să se căsătorească şi sunt sigură că nu e deloc probabil. Mă uimeşte că te gândeşti la aşa ceva!

— Dragă Emma, ţi-am spus ce m-a făcut să gândesc aşa. Nu doresc această căsătorie, nu doresc să-i fac un rău micului Henry, dar am dedus din fapte, şi dacă domnul Knightley ar vrea să se căsătorească doar n-ai vrea să se abţină din cauza lui Henry, un băieţel de şase ani, care habar n-are cum stau lucrurile?

— Ba da, nu suport ca lui Henry să i se ia dreptul. Să se căsătorească domnul Knightley! Nu, niciodată nu mi-a trecut prin cap aşa ceva şi nu pot să aprob nici acum. Şi de ce tocmai cu Jane Fairfax?

— Ei, doar ştii foarte bine că e favorita lui!

— Dar ar fi o căsătorie nesocotită!

— Nu vorbesc despre cât e de socotită sau nu, ci numai de faptul că e probabilă.

— Nu văd nici o probabilitate, dacă nu ai nici un argument mai bun decât cel pe care mi l-ai spus. Firea lui bună şi omenoasă, după cum îţi spuneam, explică de ajuns povestea cu trăsura. Le stimează foarte mult pe doamnele Bates şi fără Jane Fairfax şi e totdeauna bucuros să poată fi atent cu ele. Dragă doamnă Weston, te rog, nu te apuca să pui la cale căsătorii. Te descurci foarte prost. Jane Fairfax, stăpână la Abbey? O, nu, mă simt revoltată. Spre binele lui, n-aş vrea să facă o asemenea nebunie.

— Ar fi o nesocotinţă, dacă vrei, dar nu o nebunie. În afară de faptul că el e mai bogat şi există şi o mică diferenţă de vârstă, nu văd nimic nepotrivit.

— Dar domnul Knightley nu vrea să se căsătorească. Sunt sigură că nici nu-i trece prin cap. Să nu-i dai dumneata ideea. De ce să se însoare? E foarte fericit singur, cu ferma, cu oile şi cu biblioteca lui şi cu administraţia întregii parohii. Şi-i iubeşte foarte mult pe copiii fratelui său. N-are de ce să se însoare, are ce face şi de afecţiune nu duce lipsă.

— Dragă Emma, atâta timp cât el crede aşa, aşa este. Dar dacă o iubeşte într-adevăr pe Jane Fairfax!

— Prostii! Nici nu-i pasă de Jane Fairfax. În ce priveşte dragostea, sunt sigură că nu-i pasă. Ar face orice pentru ea sau familia ei, dar…

— Ei, zise doamna Weston, râzând, poate cel mai bun lucru care l-ar putea face pentru Jane ar fi să-i ofere un cămin atât de respectabil.

— Dacă asta ar fi un bine pentru ea,- ar fi un rău pentru el. O înrudire ruşinoasă şi degradantă. Cum ar putea-o suporta pe domnişoara Bates ca rudă? Să bată toată ziua la Abbey şi să-i mulţumească mereu pentru bunătatea de a se fi însurat cu Jane? Foarte drăguţ din partea lui, a fost totdeauna un vecin foarte bun, după care trece fără nici o legătură la fusta veche a maică-şi, nu c-ar fi o fustă prea veche, mulţumeşte lui Dumnezeu, fustele lor ţin bine, zău aşa!

— Emma, pentru numele lui Dumnezeu, n-o mai imita. Mă faci să râd şi nu vreau. Şi, pe cuvântul meu, nu cred că domnul Knightley va fi foarte mult deranjat de domnişoara Bates. Mărunţişurile astea îl lasă nepăsător. Poate să-i dea înainte cu vorba, şi dacă vrea să zică şi el ceva, o să vorbească mai tare ca s-o acopere. Problema nu e că ar fi o înrudire nedemnă, ci dacă el o vrea sau nu, şi eu cred că da. L-am auzit de atâtea ori, şi poate şi tu l-ai auzit, vorbind aşa de frumos despre Jane Fairfax. Îl interesează foarte mult, e foarte îngrijorat de sănătatea ei şi foarte preocupat de viitorul ei. L-am auzit vorbind cu atâta căldură despre lucrurile astea. O admiră aşa mult cum cântă la pian şi cu vocea. L-am auzit spunând că ar asculta-o mereu. Ah, draga mea, uitasem o idee care mi-a venit – acest pian, care a fost trimis de cineva, deşi cu toţii ne-am mulţumit să credem că e un cadou de la colonelul Campbell, n-o fi de la domnul Knightley? Nu pot să nu-l bănuiesc. Cred că el e omul care ar putea să facă aşa ceva chiar dacă nu e îndrăgostit.

— Atunci nu e un argument că e îndrăgostit. Dar nu mi se pare deloc probabil. Domnul Knightley nu face nimic misterios.

— L-am auzit exprimându-şi părerea de rău că ea nu are pian, de (mai multe ori, prea des, ca să nu fie ceva ieşit din comun.

— Foarte bine, şi dacă ar fi dorit să-i dea un pian, i-ar fi spus.

— S-ar putea să aibă unele scrupule, din delicateţe, dragă Emma. Am convingerea că de la el vine. Sunt sigură că n-a scos o vorbă când doamna Cole ne-a spus despre asta la masă.

— Ţi-a venit o idee, doamnă Weston, şi o duci prea departe, aşa cum mi-ai reproşat mie că fac. Nu văd nici un semn de dragoste. Nu cred nimic despre pian şi fără dovezi grăitoare refuz să cred că domnul Knightley ar avea de gând să se însoare cu Jane Fairfax.

Continuară să argumenteze câtva timp şi Emma câştiga teren faţă de ideea prietenei sale, pentru că, între ele două, doamna Weston era obişnuită să cedeze, până când agitaţia din salon le dădu de veste că ceaiul s-a terminat şi se pregăteşte pianul şi, în aceeaşi clipă, domnul Cole se apropie s-o invite pe domnişoara Woodhouse să le facă onoarea să-l încerce. Frank Churchill, despre care uitase cu totul în conversaţia aprinsă cu doamna Weston după ce el se aşezase lângă Jane Fairfax, veni şi el după domnul Cole să adauge invitaţia lui insistentă şi cum, în toate privinţele, Emmei îi plăcea să fie prima, îşi dădu politicos consimţământul.

Îşi cunoştea foarte bine limitele şi nu voia să încerce nici o bucată de care nu era sigură. Nu-i lipseau nici gustul, nici spiritul când era vorba de bucăţi mici, care sunt cântate pretutindeni, şi ştia să-şi acompanieze vocea destul de bine. Un alt acompaniament pentru vocea ei o surprinse plăcut: Frank Churchill o seconda uşor, dar corect. I se ceru iertare, după cuviinţă, la sfârşitul cântecului, şi urmară politeţurile obişnuite. Fu acuzat că are o voce încântătoare şi cunoaşte perfect muzica, ceea ce el negă după cuviinţă şi spuse că, pe scurt, habar n-avea de muzică şi n-avea nici un pic de voce. Mai cântară o dată împreună şi apoi Emma dădu locul domnişoarei Fairfax, care cântă mult mai bine decât ea atât la pian, cât şi vocal, lucru pe care Emma nu încercase niciodată să-l ascundă în faţa propriei conştiinţe.

Cu inima îndoită, se aşează ceva mai departe de pian, ca să asculte. Frank Churchill cântă din nou. Mai cântaseră încă o dată sau de două ori împreună la Weymouth. Dar atenţia Emmei fu atrasă de domnul Knightley, care asculta cu cea mai vie plăcere şi începu să depene un nou şir de gânduri legate de bănuielile doamnei Weston, pe care sunetele dulci ale celor două voci reunite îl întrerupeau numai din când în când. Nu încetase să aibă obiecţii la căsătoria domnului Knightley. Nu vedea decât rău în asta. Ar fi o mare dezamăgire pentru domnul John Knightley şi în consecinţă

şi pentru Isabella. O adevărată nedreptate pentru copii, o schimbare umilitoare şi o pierdere materială pentru ei toţi. Tatăl ei avea să fie frustrat de una din plăcerile lui zilnice şi, în ce o privea, nu putea suporta deloc gândul că Jane Fairfax poate să devină stăpână la Abbey. Să se dea toţi la o parte din calea unei doamne Knightley? Nu. Domnul Knightley nu trebuie să se însoare niciodată. Micul Henry trebuie să rămână moştenitorul moşiei Donwell.

Deodată, domnul Knightley se uită în spate şi veni să se aşeze lângă ea. Vorbiră mai întâi despre muzică. Admiraţia lui era desigur foarte călduroasă, totuşi, gândi ea, n-ar fi frapat-o dacă nu ar fi fost discuţia cu doamna Weston. Ca să-l pună la încercare, începu să vorbească despre bunătatea lui de a le fi adus pe mătuşă şi pe nepoată cu trăsura şi deşi răspunsul său vădea dorinţa de a termina repede subiectul, i se păru că dovedeşte numai obişnuinţa lui de a nu zăbovi prea mult asupra propriei sale bunătăţi.

— Adesea îmi pare rău, zise ea, că nu pot să pun la dispoziţie şi trăsura noastră în asemenea ocazii. Aş vrea din toată inima, dar ştii ce imposibil i s-ar părea tatei să-l obosească pe James pentru un atare scop.

— Nu încape nici o îndoială, nu încape nici o îndoială, răspunse el, dar te cred că simţi deseori dorinţa de a face asta, şi zâmbi cu o plăcere atât de vizibilă, izvorâtă din această convingere, încât ea trebui să continue:

— Cadoul ăsta de la familia Campbell, zise ea, pianul ăsta, foarte drăguţ din partea lor.

— Dar, răspunse el fără să pară deloc stânjenit, dar ar fi făcut mai bine s-o anunţe cumva. Surprizele sunt nişte lucruri prosteşti. Plăcerea nu e mai mare şi se pot ivi inconveniente foarte mari. Mă aşteptam la mai multă înţelepciune din partea colonelului Campbell.

Din acel moment, Emma putea să jure că domnul Knightley nu avea nici un amestec în dăruirea pianului. Dar se mai îndoia totuşi dacă era cu totul indiferent, dacă nu

cumva era într-adevăr îndrăgostit. Spre sfârşitul celui de-al doilea cântec, vocea Janei deveni răguşită:

— Ajunge, zise el când terminară, gândind cu glas tare, ai cântat destul pentru o seară, acum, potoleşte-te.

Cu toate acestea, toată lumea o rugă să mai cânte unul, unul singur, nu voiau s-o obosească pe domnişoara Fairfax, sub nici un motiv, şi doreau numai un singur cântec. Se auzi vocea lui Frank Churchill:

— Cred că pe ăsta poţi să-l cânţi fără efort. Vocea întâi e un fleac, vocea a doua e mai grea.

Domnul Knightley se înfurie.

— Individul ăsta, zise el indignat, nu se gândeşte la altceva decât să facă pe nebunul cu vocea lui. Asta nu se poate. Şi, atin-gând-o pe domnişoara Bates, care tocmai trecea pe lângă el:

— Domnişoară Bates, cum puteţi s-o lăsaţi pe nepoata dumneavoastră să răguşească de atâta cântat? Mergeţi şi interveniţi! Nu au nici o milă!

Domnişoara Bates, în grija ei pentru Jane, de-abia dacă avu timp să mulţumească şi ieşi în faţă pentru a pune capăt cântatului. Aici se termină partea concertistică a serii, pentru că domnişoara Woodhouse şi domnişoara Fairfax erau singurele tinere care ştiau să cânte. Dar, curând după aceea, nici cinci minute, propunerea de a dansa – venind nu se ştie de unde – fu atât de eficient sprijinită pe domnul şi doamna Cole, încât toate lucrurile fură date la o parte, pentru a lăsa spaţiul necesar. Doamna Weston, care ştia să acompanieze ca nimeni alta, se şi aşezase la pian şi începuse un vals irezistibil. Frank Churchill se apropie cu desăvârşită galanterie de Emma, îi luă mâna şi o conduse în mijlocul camerei. Aşteptând să se formeze şi celelalte perechi, Emma găsi timp, în ciuda complimentelor pe care le primea pentru vocea şi gustul ei, să se uite în jur şi să vadă ce se întâmpla cu domnul Knightley. Aceasta ar fi o încercare. În general, nu-i plăcea să danseze. Dacă va fi dornic s-o invite pe Jane Fairfax acum, asta ar putea fi o

dovadă. Deocamdată însă nu părea să se grăbească. Nu, vorbea cu doamna Cole, privea indiferent. Jane fu invitată de altcineva şi el tot mai vorbea cu doamna Cole.

Emma nu mai era neliniştită pentru Henry, va fi în mod sigur moştenitorul, şi conduse dansul cu deplină însufleţire şi plăcere. Nu se putură aduna mai mult de cinci perechi, dar faptul era aşa de rar şi neaşteptat şi totul devenea încântător când avea un partener care i se potrivea atât de bine. Erau o pereche minunată.

Din nefericire, nu se putură acorda decât două dansuri. Era târziu şi domnişoara Bates voia să plece acasă, îngrijorată din cauza mamei sale. După câteva încercări de a obţine permisiunea să înceapă din nou, fură nevoiţi să-i mulţumească doamnei Weston, să se întristeze şi să termine.

— Poate e mai bine aşa, zise Frank Churchill, conducând-o pe Emma la trăsură. Ar fi trebuit s-o invit pe domnişoara Fairfax, şi dansează atât de molatec, încât nu mi-ar fi făcut nici o plăcere, după ce am dansat cu dumneata.

CAPITOLUL XXVII.

EMMA NU REGRETA CA FĂCUSE CONCESIA de a merge la familia Cole. Vizita îi lăsase multe amintiri plăcute pentru a doua zi şi tot ceea ce s-ar putea presupune că pierduse pentru că nu avusese demnitatea să stea acasă era compensat din plin de strălucirea succesului. Probabil, domnul şi doamna Cole erau încântaţi de ea, ce oameni cumsecade, meritau să fie fericiţi, lăsase în urma ei un renume care nu va muri curând.

Fericirea perfectă – chiar şi atunci când e în domeniul amintirilor – nu e un lucru uşor de găsit: erau două lucruri de care nu era tocmai satisfăcută. Se întreba dacă nu cumva îşi călcase datoria ei de femeie faţă de altă femeie, trădându-şi bănuielile despre Jane Fairfax în faţa lui Frank Churchill. Nu era prea corect, dar ideea o obsedase atât de tare încât îi scăpase, şi faptul că el aprobase tot ce îi spusese ea era un compliment la adresa perspicacităţii ei,

ceea ce făcea să nu fie prea sigură dacă ar fi trebuit să-şi ţină gura.

Celălalt motiv de regret era legat tot de Jane Fairfax, şi în această privinţă nu avea nici o îndoială. Fără echivoc sau prefăcătorie, îşi regreta inferioritatea în ce priveşte interpretarea muzicii. Deplângea din toată inima lenea de care dăduse dovadă în copilărie şi se aşeză la pian şi exersa cu forţă o oră şi jumătate.

Fu întreruptă de venirea Harrietei şi, dacă laudele ei ar fi putut-o mulţumi, ar fi fost repede consolată.

— Ah, dacă aş putea cânta şi eu ca dumneavoastră şi domnişoara Fairfax!

— Nu ne pune pe acelaşi plan, Harriet. Pe lângă ea, eu sunt ca o lampă pe lângă soare.

— O, doamne, eu cred că dumneavoastră cantaţi mai bine. Cred că interpretaţi la fel de bine ca ea. Sunt sigură că mie îmi face mai multă plăcere să vă aud pe dumneavoastră. Toată lumea, aseară, spunea ce bine cântaţi.

— Acei care ştiu ceva muzică trebuie să fi simţit diferenţa. Adevărul este Harriet, că eu cânt destul de bine pentru a merita laudele, însă Jane Fairfax cânta cu mult mai bine.

— Ei, eu totdeauna o să cred că dumneavoastră cântaţi la fel de bine ca şi ea şi, dacă e vreo diferenţă, nu se observă. Domnul Cole zicea că aveţi atâta gust, şi domnul Frank Churchill a vorbit destul de mult despre gustul dumneavoastră şi spunea că el preţuieşte mai mult gustul decât interpretarea.

— Dar Jane Fairfax dispune de amândouă, Harriet!

— Sunteţi sigură? Am văzut că interpretează bine, dar nu ştiu dacă are gust. Nimeni n-a spus nimic în sensul ăsta şi mie nu-mi place muzica italiană, nu se înţelege un cuvânt. În afară de asta, cânta atât de bine pentru că trebuie, doar va fi guvernantă. Domnişoarele Cox se întrebau aseară dacă va putea căpăta un post la o familie mai acătării. Cum vi s-au părut domnişoarele Cox?

— Ca de obicei, foarte vulgare.

— Mi-au spus ceva, zise Harriet şovăind, dar n-are nici o importanţă.

Emma fu nevoită să întrebe ce i-au spus, deşi îi era teamă să nu fie vorba de domnul Elton.

— Mi-au spus că domnul Martin a fost la ei la cină, sâmbăta trecută.

— Ah!

— A venit la tatăl lor cu nişte afaceri şi el l-a invitat la cină.

— Ah!

— Am vorbit mult despre el, mai ales cu Anne Cox. Nu ştiu ce a vrut să spună, dar m-a întrebat dacă o să mai fiu invitată să stau acolo vara viitoare.

— Voia să spună că e impertinentă şi curioasă, aşa cum e Anne Cox de obicei.

— A spus că a fost foarte simpatic, în timpul cinei. A stat lângă ea la masă. Domnişoara Nash crede că oricare din domnişoarele Cox ar fi gata să se mărite cu el.

— Foarte probabil. Cred că sunt, fără excepţie, cele mai vulgare fete din Highbury.

Harriet avea de făcut cumpărături la Ford. Emma găsi că cel mai bine ar fi să o însoţească. Era posibil să întâlnească din nou, din întâmplare, pe cineva din familia Martin şi în starea ei actuală să fi fost foarte primejdios.

Harriet, care era tentată de orice şi îşi schimba hotărârea la cel mai mic cuvânt, avea totdeauna nevoie de foarte mult timp pentru a cumpăra ceva. Şi, în timp ce întârzia asupra muselinelor, fără aă se poată decide, Emma se duse la uşă să se mai distreze. Multe nu puteai spera să vezi, nici chiar acolo, în partea cea mai circulată a satului – pe domnul Perry trecând în grabă, pe William Cox intrând la birou, caii de la trăsura domnului Cole întorcându-se de la plimbare sau vreun băiat de la poştă rătăcind pe catârul lui încăpăţânat – acestea erau cele mai interesante lucruri la care se putea aştepta. Atunci când prin faţa ochilor îi trecură brutarul cu tava, o bătrână curăţică îndreptându-se spre casă cu un coş plin de cumpărături, doi câini care se

băteau pentru un os murdar şi un şir de copii care căscau gura la turta dulce din vitrina brutarului, nu găsi că ar avea vreun motiv să se plângă şi se amuză cât se poate de mult – cât se poate de mult ca să rămână lângă uşă. O minte vioaie, care e totdeauna în largul ei, poate să fie mulţumită chiar dacă nu vede nimic, şi nu vede nimic fără a se simţi răsplătită.

Se uita la drumul spre Randalls. Mogâldeţele apărute la orizont creşteau şi în faţa ei se iviră două persoane, doamna Weston şi fiul ei adoptiv. Intrau în Highbury, mergând spre Hartfield, cu siguranţă. Se opriră totuşi la doamna Bates, a cărei casă era mai aproape de Randalls decât magazinul lui Ford, şi erau pe cale de a bate, când o văzură pe Emma. Traversară imediat şi se îndreptară spre ea şi faptul că înainte cu o seară fuseseră atât de mult împreună făcea această nouă întâlnire şi mai plăcută. Doamna Weston o informă că mergeau în vizită la doamna Bates ca să audă pianul cel nou.

— Pentru că domnul care e cu mine îmi spune că seara trecută i-am promis solemn domnişoarei Bates că voi veni să văd pianul în dimineaţa asta. Nu ştiu să fi fixat ziua, dar dacă el spune aşa, mă duc acum.

— Şi, în timp ce doamna Weston îşi face vizita, sper că mi se va permite să vă însoţesc, zise Frank Churchill, şi să o aştept la Hartfield, dacă mergeţi acasă.

Doamna Weston era dezamăgită.

Credeam că vrei să mergi cu mine. Le-ar face mare plăcere.

— Eu! Să se împiedice toată lumea de mine. Dar poate şi aici se împiedică lumea de mine. Domnişoara Woodhouse nu pare să mă dorească drept tovarăş. Mătuşa mea mă goneşte întotdeauna când face cumpărături. Zice că mă foiesc prea mult în jurul ei şi cred că domnişoara Woodhouse vrea să spună acelaşi lucru. Ce să fac?

— Nu am venit să cumpăr pentru mine, răspunse Emma, o aştept numai pe prietena mea. O să termine repede

probabil şi după aceea merg acasă. Dar ar fi mai bine să mergi cu doamna Weston şi să auzi pianul.

— Dacă aşa mă sfătuieşti! Dar (zâmbind), dacă domnul colonel Campbell a dat comisionul unui prieten neglijent şi se dovedeşte că e un pian oarecare, ce să spun? N-am să-i fiu de folos doamnei Weston. Poate să se descurce foarte bine singură. Un adevăr dezagreabil va suna altfel în gura dânsei, dar eu mă pricep atât de puţin să spun minciuni politicoase.

— Nu cred una ca asta, răspunse Emma. Sunt sigură că poţi să fii la fel de nesincer ca şi vecinii dumitale, când e necesar, dar nu avem nici un motiv să credem că pianul nu e foarte bun. Dimpotrivă, dacă am înţeles eu bine părerea domnişoarei Fairfax aseară…

— Vino, te rog, cu mine, zise doamna Weston, dacă nu ţi-e greu. Nu e nevoie să stăm mult. După aceea mergem la Hartfield după ele. Vreau foarte mult să mergi cu mine: vor interpreta venirea ta ca pe o atenţie deosebită şi, pe urmă, eram sigură ca vrei să vii.

Nu mai avea ce să spună şi cu speranţa că va fi răsplătit cu o vizită la Hartfield se întoarse împreună cu doamna Weston la uşa doamnei Bates. Emma îi privi cum intră şi apoi se întoarse la Harriet, în faţa interesantului galantar, şi încercă să o convingă, cu toată forţa minţii ei, că dacă dorea să cumpere muselină uni nu avea rost să se uite la cea imprimată şi că panglica albastră, oricât de frumoasă ar fi fost ea, nu se potrivea cu imprimeul galben. În cele din urmă, totul fu decis, chiar şi destinaţia pachetului.

— Să-l trimit la – doamna Goddard, domnişoară? întrebă doamna Ford.

— Da, nu, da, la doamna Goddard. Numai că rochia imprimată e la Hartfield. Nu, trimiteţi-l la Hartfield, vă rog. Dar doamna Goddard o să vrea să-l vadă. Şi pot oricând să-mi iau rochia de la Hartfield. Dar panglica o vreau imediat, aşa că e mai bine la Hartfield, cel puţin panglica. Puteţi face două pachete, doamnă Ford, nu-i aşa?

— N-are rost, Harriet, s-o pui pe doamna Ford să se omoare să-ţi facă două pachete.

— Da, nu prea are rost.

— Nu face nimic, domnişoară, zise doamna Ford îndatoritoare.

— Ah, dar zău aşa, mai bine ar fi un singur pachet. Atunci, dacă nu vă supăraţi, îl trimiteţi la doamna Goddard, nu ştiu… Ce credeţi, domnişoară Woodhouse, ar putea foarte bine să-l trimită la Hartfield şi să-l iau deseară când plec acasă. Ce mă sfătuiţi?

— Să nu mai stai pe gânduri. La Hartfield, doamnă Ford, dacă sunteţi bună.

— Ah, asta e cel mai bine, zise Harriet, foarte mulţumită. Nu voiam deloc să-l trimită la doamna Goddard.

De magazin se apropiau nişte voci sau mai degrabă o voce şi două persoane: doamna Weston şi domnişoara Bates le întâmpinară la uşă.

— Dragă domnişoară Woodhouse, zise cea de-a doua, am trecut drumul să vă rog să ne faceţi cinstea să veniţi puţin pe la noi, să ne spuneţi ce părere aveţi despre pianul nostru cel nou. Cu domnişoara Smith: Ce mai faceţi, domnişoara Smith? Foarte bine, mulţumim, şi am rugat-o pe doamna Weston să vină cu mine să fiu sigură că reuşesc să vă aduc.

— Sper că doamna Bates şi domnişoara Fairfax…

— Foarte bine, mulţumesc foarte mult. Mama se simte grozav de bine şi Jane nu a răcit aseară. Ce mai face domnul Woodhouse? Mă bucur s-aud numai bine. Doamna Weston mi-a spus că sunteţi aici. Ah, atunci, am spus eu, trebuie să trec drumul, sunt sigură că domnişoara Woodhouse îmi permite să trec numai drumul şi să o invit. Mama se bucură aşa de mult când o vede. Ne-am adunat atâţia şi nu ne poate refuza. Da, vă rog, a zis domnul Frank Churchill, trebuie să aflăm părerea domnişoarei Woodhouse despre pian. Dar, am zis eu, e mai sigur că acceptă dacă unul dintre dumneavoastră vine cu mine. Ah, a zis el, aşteptaţi un minut până termin aici, pentru că, ce credeţi,

domnişoară Woodhouse, că face, e atât de drăguţ, strânge şurubul de la ochelarii mamei. A ieşit azi-dimineaţă, e aşa de drăguţ. Pentru că mama nu mai putea folosi ochelarii, nu mai putea să-i pună la ochi. Şi pentru că veni vorba, toată lumea ar trebui să poarte ochelari, zău aşa. Aşa spunea Jane. Voiam să-i duc imediat la John Saunders, dar n-am avut timp azi-dimineaţă, cu treburile, ştiţi cum e, ba cu una, ba cu alta, se duce timpul. Întâi, a venit Patty să ne spună că în bucătărie trebuie scuturat coşul. Ah, am spus eu, Patty, nu-mi mai aduce veşti proaste, uite a ieşit şi şurubul de la ochelarii doamnei. Pe urmă, ne-au adus merele coapte: le-a trimis doamna Wallis, prin băiatul ei; sunt foarte politicoşi şi drăguţi cu noi cei din familia Wallis, totdeauna. I-am auzit pe unii zicând că doamna Wallis e câteodată nepoliticoasă şi poate să răspundă urât, dar noi ne-am bucurat întotdeauna de cea mai mare atenţie din partea lor. Şi nu pentru că am cumpăra cine ştie câtă pâine, nu mâncăm noi cine ştie cât, suntem numai trei. Şi, în afară de asta, scumpa de Jane, acuma, mai nimica nu mănâncă – la micul dejun mănâncă atât de puţin că ţi se face frică. Mi-e teamă să-i spun mamei ce puţin mănâncă, aşa că zic şi eu ba una, ba alta şi trec peste asta. Dar pe la prânz i se face foame şi nu-i place nimic decât merele coapte şi sunt foarte sănătoase, pentru că alaltăieri, am prins ocazia să-l întreb pe domnul Perry, ne-am întâlnit pe stradă. Nu că m-aş fi îndoit vreodată, domnul Woodhouse de atâtea ori ne-a recomandat mere coapte. Cred că numai aşa găseşte domnul Woodhouse că e bine să mănânci mărul. Totuşi, noi facem foarte des şi mere în aluat, foarte des. Patty le face minunate. Ei, doamnă Weston, cred că aţi reuşit să le convingeţi pe domnişoare să vină cu noi.

Emma era „foarte fericită s-o vadă pe doamna Bates” etc, şi în cele din urmă plecară din magazin, fără a mai întârzia decât o clipă, pentru ca domnişoara Bates să aibă timpul să zică:

— Ce mai faceţi, doamnă Ford? Vă rog să mă iertaţi că nu v-am observat. Am auzit că aţi primit nişte panglici noi şi frumoase de la oraş. Jane a venit acasă încântată ieri. Mulţumesc, mănuşile vin foarte bine, sunt numai puţin largi la încheietură, dar le strâmtează ea.

— Despre ce vorbeam? zise ea, începând din nou când ajunseră în stradă.

Emma se întreba la ce anume din tot acest talmeş-balmeş se va opri.

— Mărturisesc că nu-mi aduc aminte despre ce vorbeam. Ah, da, ochelarii mamei. Ce drăguţ din partea domnului Frank Churchill. Ah, a zis el, sunt convins că pot să strâng şurubul. Îmi place grozav de mult să fac aşa ceva, ceea ce arată, cum ştiţi, că e foarte, foarte… zău aşa, trebuie să spun că întrece orice se spunea despre el şi aşteptările mele. Vă felicit, doamnă Weston, din toată inima. Se pare că e tot ce poate să-şi dorească un părinte. Oh, a zis, pot să strâng şurubul. Îmi place grozav de mult să fac aşa ceva, şi pe urmă am adus merele coapte din cămară, în speranţa că prietenii noştri vor fi atât de buni să servească. Oh, a spus el imediat, dintre fructe, merele îmi plac cel mai mult, şi astea sunt cele mai frumoase mere coapte pe care le-am văzut în viaţa mea, ceea ce, ştiţi, e foarte, foarte… şi din felul cum a spus-o sunt sigură că nu exagera deloc. Zău, sunt nişte mere foarte bune şi doamna Wallis le face exact cum trebuie, deşi nu le coace decât de două ori, iar domnul Woodhouse a spus că de trei ori e cel mai bine, dar domnişoara Woodhouse va fi atât de bună să nu-i spună. Merele sunt din cel mai bun soi pentru copt, fără îndoială, sunt de la Donwell, din acelea pe care domnul Knightley a avut bunătatea să ni le dăruiască. Ne trimite câte un sac în fiecare an şi nu cred că mai are cineva mere ca ale lui, poate să mai fie doar unul. Mama spune că livada era vestită în tinereţea ei. Dar, deunăzi am fost de-a binelea speriată, pentru că domnul Knightley a trecut pe la noi, într-o dimineaţă, şi Jane mânca mere din astea şi am vorbit

despre mere şi i-am spus ce mult îi plac, şi a întrebat dacă nu le-am terminat. Sunt sigur că le-aţi terminat, a zis el, şi am să vă mai trimit câteva, pentru că eu am prea multe şi n-am ce face cu ele. William Larkins m-a făcut să pun la păstrare mai multe decât de obicei. Am să vă mai trimit cât mai sunt bune. Şi eu l-am rugat să nu facă una ca asta, dar, oricum, ale noastre erau pe sfârşite, n-aveam ce zice, nu mai erau decât vreo şase şi le ţineam pentru Jane şi nu puteam să-l las să ne mai trimită, că doar fusese deja destul de darnic şi Jane a zis la fel. Şi când a plecat, ea aproape s-a certat cu mine, adică nu pot zice că ne-am certat pentru că noi nu ne certăm niciodată, dar era foarte supărată că am spus că merele noastre s-au împuţinat; ar fi vrut să-l facă să creadă că mai avem destule. Ah, am zis, draga mea, am zis şi eu ce am putut. Totuşi, chiar în seara aceea, William Larkins a venit cu un coş mare cu mere, de acelaşi fel, un fel de baniţă, şi eu am mulţumit foarte mult şi am coborât să-l văd pe William Larkins şi am spus tot ce se cade. William Larkins ne cunoaşte de atâta vreme! Mă bucur întotdeauna când îl văd. Totuşi, am aflat mai târziu de la Patty că William a zis că astea erau toate merele din soiul ăsta pe care le mai avea stăpânul; le adusese pe toate, şi acum stăpânul nu mai are niciunul să coacă sau să fiarbă. Lui William nu prea îi păsa, îi făcea plăcere că stăpânul său a vândut aşa de multe, pentru că William, cum ştiţi, se gândeşte foarte mult la câştigul stăpânului, dar doamna Hodges era supărată că le-a trimis pe toate. Nu-i convenea deloc să nu poată să-i facă o tartă cu mere stăpânului, la primăvară. I-a spus lui Patty toate astea, dar a rugat-o să nu se supere şi să nu ne mai spună şi nouă, pentru că doamna Hodges se supară câteodată şi dacă s-au vândut atâţia saci, n-are importanţă cine mă-nâncă restul. Aşa mi-a spus Patty şi zău că m-am speriat! N-aş vrea ca domnul Knightley să afle ceva, pentru nimic în lume! Ar fi aşa de… şi voiam ca nici Jane să nu afle, dar, din nefericire, i-am spus fără să-mi dau seama.

Domnişoara Bates tocmai terminase, când Patty le deschise uşa şi musafirele urcară, fără să mai fie nevoite să asculte o altă poveste, însoţite numai de exclamaţiile fără şir ale bunăvoinţei ei:

— Vă rog, aveţi grijă, doamnă Weston. e o treaptă la cotitură. Vă rog, aveţi grijă, domnişoară Woodhouse, scara noastră e foarte întunecoasă, şi întunecoasă, şi strimtă, ce să-i faci! Domnişoară Smith, te rog, fii atentă. Domnişoară Woodhouse, mi-e teamă să nu vă fi lovit cumva la picior. Domnişoară Smith, treapta de la cotitură!

CAPITOLUL XXVIII.

CÂND INTRARĂ, MICUL SALON ERA IMAGINEA păcii însăşi; doamna Bates, lipsită de ocupaţia ei obişnuită, stătea picotind lângă foc, Frank Churchill, la masă, lângă ea, foarte ocupat cu ochelarii, iar Jane Fairfax, cu spatele la ei, în picioare, se uita ţintă la pian.

Deşi era ocupat, tânărul găsi posibilitatea să-şi exprime fericirea că o vede din nou pe Emma.

— Ce plăcere, spuse el, cu o voce nu prea ridicată, aţi ajuns cu zece minute mai repede decât calculasem eu. După cum vezi, încerc să mă fac folositor! Spune-mi dacă reuşesc sau nu?

— Ce? spuse doamna Weston, n-ai terminat? N-ai prea câştiga cine ştie ce ca bijutier, dacă lucrezi în ritmul ăsta.

— N-am lucrat fără întrerupere, răspunse el. Am ajutat-o pe domnişoara Fairfax să facă pianul să stea drept, fiindcă se cam mişca, o ridicătură în podea, cred eu. Vedeţi, am fixat un picior cu hârtie. Foarte drăguţ din partea dumneavoastră că v-aţi lăsat convinse să veniţi. Mi-era teamă că vă grăbiţi spre casă.

Aranja în aşa fel ca ea să se aşeze lângă el şi se ocupă destul de mult să-i caute cel mai frumos măr copt, până când Jane Fairfax fu gata să se aşeze din nou la pian. Emma observă, după nervozitatea ei, că nu putea începe imediat să cânte – nu avea pianul de prea multă vreme şi nu putea să-l atingă fără emoţie. Trebuia să-şi revină ca să aibă

puterea să înceapă şi Emma nu putea decât să o compătimească pentru asemenea sentimente, oricare ar fi fost originea lor, şi hotărî să nu le mai dezvăluie vecinului ei.

În fine, Jane începu şi, deşi primele măsuri fură timide, treptat, calităţile instrumentului fură puse în valoare. Doamna Weston fusese încântată dinainte şi acum fu din nou încântată; Emma se alătură laudelor ei, iar pianul, făcându-se diferenţierile de rigoare, fu declarat cu desăvârşire ca foarte promiţător.

— Oricine ar fi acela care a făcut comisionul domnului colonel Campbell, zise Frank Churchill zâmbind către Emma, n-a ales prost. Am auzit multe despre gustul colonelului Campbell la Weymouth, şi dulceaţa sunetelor este exact ceea ce îi plăcea lui şi celorlalţi din familie. Probabil, domnişoară Fairfax, fie că i-a dat foarte amănunţite instrucţiuni prietenului, fie că a scris el însuşi la Broadwood. Nu credeţi?

Jane nu-şi întoarse privirea. Putea să nu fi auzit, pentru că doamna Weston îi vorbise în acelaşi timp.

— Nu-i cinstit, zise Emma. Am făcut şi eu o presupunere la întâmplare. N-o întrista!

Îşi clătină capul zâmbind şi în privire i Se citea prea puţină îndoială şi prea puţină milă. Imediat după aceea începu din nou:

— Ce mult se bucură acum prietenii dumitale din Irlanda de plăcerea pe care ţi-au făcut-o. Cred că se gândesc foarte mult la dumneata şi se întreabă în ce zi exact vei primi instrumentul. Credeţi că domnul colonel Campbell ştie exact ce se întâmplă acum? Crezi că a trimis un comisionar direct sau a dat numai nişte instrucţiuni vagi, fără să precizeze momentul, lăsând să depindă totul de împrejurări convenabile?

Se opri; ea auzise în mod sigur şi nu putea evita un răspuns:

— Până nu primesc o scrisoare de la domnul colonel Campbell, zise ea cu un glas de un calm forţat, nu pot să

cred nimic cu certitudine. Fac numai presupuneri.

— Presupuneri, da, presupunerile sunt câteodată adevărate, câteodată nu. Aş vrea să pot presupune când am să termin cu şurubul ăsta. Ce zici, domnişoară Woodhouse, ce prostii poate să spună omul dacă se apucă să vorbească atunci când lucrează. Lucrătorii adevăraţi, îmi închipui, îşi ţin gura. Dar noi, lucrătorii gentlemeni, dacă auzim un cuvânt… Domnişoara Fairfax zicea ceva despre presupuneri. Am terminat, în fine. Doamnă, am plăcerea (către doamna Bates) să vă înapoiez ochelarii vindecaţi, deocamdată.

Îi mulţumiră foarte călduros, atât mama cât şi fiica; pentru a scăpa puţin de cea de-a doua, se duse la pian şi o rugă pe domnişoara Fairfax, care mai era încă pe scaun, să mai cânte ceva.

— Dacă sunteţi aşa de drăguţă, un vals din cele pe care le-am dansat aseară; aş vrea să le retrăiesc. Dumitale nu ţi-au plăcut atât de mult, tot timpul arătai obosită. Cred că ai fost bucuroasă că nu mai dansăm, dar eu aş fi dat totul de pe lume pentru încă o jumătate de oră.

Ea cânta.

— Ce fericire să auzi din nou o melodie care te-a făcut o dată fericit. Dacă nu greşesc, asta s-a dansat la Weymouth.

Se uită la el o clipă, se înroşi tare şi începu să cânte altceva. El luă nişte note de pe un scaun de lângă pian şi, întorcându-se spre Emma, zise:

— Iată ceva cu totul nou pentru mine. Îl ştii? Cramer! Şi iată un set de noi melodii irlandeze. La asta te poţi aştepta de la ei. Foarte bine a gândit domnul colonel Campbell, nu? Ştia că domnişoara Fairfax nu are partituri aici. Mi se pare vrednică de cinste această atenţie, arată că totul e pornit din inimă. Nimic făcut în grabă, nimic făcut pe jumătate. Numai o dragoste adevărată putea să-l îndemne.

Emma ar fi vrut să nu facă aluzii atât de directe şi totuşi nu putea să nu fie amuzată şi, când întorcându-şi privirea spre Jane Fairfax văzu urma unui zâmbet, când văzu că în

ciuda roşeţii vinovate zâmbetul ascundea plăcere, avu mai puţine remuşcări şi se distra cu mai puţine scrupule. Această amabilă, perfectă şi fără reproş Jane Fairfax nutrea, se pare, sentimente vrednice de dispreţ.

Frank îi aduse toate partiturile şi se uitară împreună la ele. Emma profită de ocazie ca să-i şoptească:

— Vorbeşti prea direct. Probabil că înţelege.

— Sper că înţelege. Aş vrea să mă înţeleagă. Nu mi-e deloc ruşine de ce vreau să spun.

— Dar, zău, mie mi-e pe jumătate ruşine şi tare-aş vrea să nu-mi fi venit ideea asta niciodată.

— Eu sunt fericit că ţi-a venit şi că mi-ai spus-o şi mie. Acum am cheia tuturor purtărilor ei ciudate. Lasă ruşinea pe seama ei. Dacă face ceva nepermis, trebuie să-i fie ruşine.

— Nu cred că e cu totul lipsită de ruşine.

— N-o prea văd dând semne. Acum cântă „Robin Adair”, bucata lui favorită.

Puţin după aceea, domnişoara Bates, trecând pe lângă fereastră, îl văzu pe domnul Knightley, călare, nu departe de casa lor.

— Domnul Knightley, ia te uită! Trebuie să-i vorbesc, dacă e posibil să-i mulţumesc. Dar nu vreau să deschid fereastra aici să nu răciţi. Pot să mă duc la mama în cameră. Cred că o să intre dacă o să afle cine e înăuntru. Ce bine că aţi venit cu toţii. Ce onoare pentru cămăruţa noastră!

Trecu în camera de alături fără să înceteze să vorbească, deschise fereastra şi-i atrase imediat atenţia domnului Knightley. Fiecare silabă din conversaţia lor se auzea perfect, de parcă ar fi fost în aceeaşi cameră.

— Ce faceţi, ce mai faceţi? Foarte bine, mulţumesc. Mulţumim pentru trăsură. Am sosit la timp, mama tocmai ne aştepta. Dar, vă rog, intraţi, vă rog. Sunt aici prieteni de-ai dumneavoastră.

Aşa începu domnişoara Bates şi domnul Knightley părea hotărât să se facă auzit la rându-i, pentru că zise pe un ton

ferm şi poruncitor:
— Ce mai face nepoata dumneavoastră, domnişoară Bates? Vreau să ştiu dacă sunteţi bine cu toate, dar măi ales nepoata dumneavoastră. Ce face domnişoara Fairfax, sper că n-a răcit aseară. Azi cum se simte? Spuneţi-mi ce face domnişoara Fairfax?
Şi domnişoara Bates fu nevoită să răspundă direct pentru că el nu voia să asculte nimic altceva. Cei care îi auzeau erau amuzaţi şi doamna Weston îi aruncă Emmei o privire plină de subînţeles. Dar Emma tot mai clătina din cap, sceptică.
— Mulţumesc foarte mult! Mulţumesc foarte, foarte mult pentru trăsură, reluă domnişoara Bates.
El i-o tăie cu:
— Mă duc la Kingston. Aveţi nevoie de ceva?
— O, Doamne, la Kingston? Doamna Cole spunea deunăzi că are nevoie de ceva de la Kingston.
— Doamna Cole poate să-şi trimită servitorii; ce-aş putea să fac pentru dumneavoastră?
— Nu, mulţumesc, dar vă rog, intraţi! Cine credeţi că e aici? Domnişoara Woodhouse şi domnişoara Smith au fost aşa drăguţe să vină să audă pianul. Vă rog, lăsaţi calul la Crown şi veniţi!
— Ei, zise el nehotărât, poate doar cinci minute.
— Sunt şi doamna Weston şi domnul Frank Churchill. Ce minunat, atâţia prieteni!
— Nu, nu acum, mulţumesc. Nu pot să pierd nici un minut, trebuie să ajung la Kingston cât se poate de repede.
— Ah, dar vă rog, intraţi un pic! Toţi vor fi atât de fericiţi să vă vadă.
— Nu, nu, e prea multă lume. Vin altă dată să ascult pianul.
— Ei, bine, dar îmi pare foarte rău. Ah, domnule Knightley ce petrecere minunată aseară! Ce plăcere! Aţi mai văzut vreodată asemenea dans? Nu era minunat? Domnişoara

Woodhouse şi domnul Frank Churchill, n-am mai văzut niciodată aşa frumuseţe de pereche!

— A, minunat într-adevăr! Sunt de aceeaşi părere, n-am încotro, pentru că am impresia că domnişoara Woodhouse şi domnul Frank Churchill aud tot ce vorbim şi (ridicând mai mult vocea) nu văd de ce n-am pomeni-o şi pe domnişoara Fairfax. Cred că domnişoara Fairfax dansează foarte bine şi doamna Weston ştie atât de bine să acompanieze, aş zice, fără exagerare, cel mai bine din toată Anglia. Acum, dacă prietenii noştri ar fi nişte oameni recunoscători, ar zice ceva de bine despre dumneavoastră şi despre mine, cât se poate de tare. Dar n-am timp să stau şi să ascult.

— Ah, domnule Knightley, numai un moment. Am ceva important. Am fost aşa de uimită. Jane şi cu mine suntem aşa de uimite din cauza merelor!

— Ce s-a întâmplat?

— Când te gândeşti că ne-aţi trimis toate merele dumneavoastră de iarnă. Ziceaţi că aveţi prea multe şi acum nu v-a rămas nimic. Am fost aşa de surprinse. Doamna Hodges are dreptate să se supere. Ne-a spus William Larkins. N-ar fi trebuit să faceţi asta, zău aşa. Ah, a plecat, nu suportă să primească mulţumiri. Dar credeam că o să stea, ar fi fost păcat să nu zic nimic despre mere (întorcându-se în cameră): N-am reuşit. Domnul Knightley nu are timp să se oprească. Merge la Kingston. M-a întrebat dacă poate să facă ceva.

— Da, zise Jane, am auzit ce amabil a fost să se ofere. Am auzit tot.

— A, da, draga mea, cred că s-a auzit, pentru că, ştii, uşa era deschisă, şi fereastra, şi domnul Knightley vorbea tare. Aţi auzit tot, desigur. „Pot să fac ceva pentru dumneavoastră la Kingston?” a zis el, şi eu am pomenit numai… „Vai, domnişoară Woodhouse, trebuie să plecaţi? Dar abia aţi venit, ce drăguţ din partea dumneavoastră!”

Emma credea într-adevăr că trebuie să plece acasă, vizita durase deja prea mult şi când se uitară la ceas văzură că cea mai mare parte a dimineţii se dusese şi doamna Weston cu însoţitorul ei puteau numai să le conducă până la Hartfield şi să pornească înapoi spre Randalls.

CAPITOLUL XXIX.

ESTE CÂTEODATĂ POSIBIL SA TE LIPSEŞTI cu totul de dans. Se cunosc cazuri de tineri care au trăit multe luni la rând fără să meargă la nici un fel de bal şi asta nu a produs nici o pagubă materială pentru mintea sau trupul lor. Dar, când ai făcut un început, când ai simţit fericirea de a te mişca, devine foarte greu să nu ţi-o doreşti din nou.

Frank Churchill dansase numai o dată la Highbury şi mai voia încă, astfel încât ultima jumătate de oră a vizitei pe care domnul Woodhouse se lăsase convins s-o facă împreună cu fiica sa la Randalls fu petrecută de cei doi tineri făcând planuri asupra acestui subiect. Frank fu primul cu ideea şi cel mai plin de zel pentru a o înfăptui, căci domnişoara cunoştea foarte bine dificultăţile şi era cea mai îngrijorată de condiţii şi de aspect. Totuşi, avea destulă dorinţă să le arate oamenilor ce frumos dansează domnul Frank Churchill şi domnişoara Woodhouse – În privinţa asta nu avea de ce să roşească în comparaţie cu Jane Fairfax – şi chiar pur şi simplu să danseze, fără să fie vorba de vreo vanitate răutăcioasă. Îl ajută să măsoare camera cu pasul şi să vadă cam câţi putea să cuprindă, şi să măsoare şi cealaltă cameră, în speranţa de a descoperi, în ciuda domnului Weston care le spunea că sunt egale, că aceea e puţin mai mare.

Prima lui propunere şi dorinţă ca dansul care începuse la doamna Cole sa se termine la ei, să fie adunaţi aceiaşi invitaţi şi angajată aceeaşi muzicantă, găsi un ecou favorabil. Domnul Weston primi ideea cu mare bucurie şi doamna Weston acceptă să cânte cât vor dori ei să danseze şi după asta urmase interesanta ocupaţie de a stabili cine

exact să vină şi exact de câtă suprafaţă aveau nevoie pentru fiecare pereche.

— Dumneata şi domnişoara Smith şi domnişoara Fairfax fac trei şi cu cele două domnişoara Cox fac cinci, (asta se repetă de câteva ori).

— Şi vor fi cei doi domni Gilbert, tânărul Cox, tata şi cu mine, plus domnul Knightley. Da, asta e destul ca să ne facă plăcere.

Dumneata şi domnişoara Smith şi domnişoara Fairfax fac trei, plus cele două domnişoare Cox, fac cinci, şi pentru cinci perechi e destul loc. Dar de îndată se iviră dificultăţi, pe de o parte:

— O să fie destul loc pentru cinci perechi? Nu prea cred să fie.

Pe de alta:

— Şi la urma urmei, cinci perechi nici nu înseamnă destul ca să merite osteneala de-a sta în picioare. Nu face să inviţi cinci perechi, se poate numai dacă e ceva improvizat.

Cineva spunea că o domnişoară Gilbert este aşteptată la fratele ei şi trebuie invitată împreună cu ceilalţi. Cineva credea că doamna Gilbert ar fi dansat seara trecută, dacă ar fi fost invitată. Se mai puse o vorbă bună pentru celălalt domn Cox şi, în fine, cum domnul Weston pomeni de unul din verişorii din familie, care trebuia şi el invitat, şi de o altă foarte veche cunoştinţă, care nu putea fi omisă, deveni cert că vor fi cel puţin zece perechi şi se oferiră soluţii foarte interesante pentru amplasarea lor.

Uşile celor două camere erau faţă în faţă. „Nu s-ar putea folosi ambele camere şi să se danseze şi în spaţiul dintre ele?” Părea cea mai bună idee, şi fiind atât de bună, mulţi dintre ei se declarară pentru una şi mai bună. Emma spuse că va fi incomod; doamna Weston era disperată în privinţa gustărilor şi domnul Woodhouse se opunea serios, din motive de sănătate. Ideea asta îl făcea atât de nenorocit încât nu trebuia să se meargă mai departe.

— A, nu, zise el. Ar fi extrem de imprudent. N-aş putea să suport din cauza Emmei, nu are o sănătate de fier. Ar răci îngrozitor. Şi biata Harriet, la fel, şi toţi ceilalţi. Doamnă

Weston, ar fi mare deranj pentru dumneata, nu-i mai lăsa să vorbească despre o asemenea nebunie. Te rog, nu-i mai lăsa. Tânărul (coborându-şi vocea) e foarte nesocotit. Nu-i spune tatălui său, dar tânărul ăsta nu mi se pare aşa de desăvârşit. În seara asta a deschis mereu uşile şi le-a lăsat deschise fără nici o socoteală. Nu se gândeşte că se face curent. Nu vreau să te stârnesc împotriva lui, dar nu-i tocmai ce-ar trebui să fie.

Doamnei Weston nu-i căzu bine să audă o asemenea acuzaţie. Ştia cât e de importantă şi spuse tot ce-i stătea în putinţă ca să o contrazică. Acum, uşile fuseseră închise, se renunţase la planul de a folosi spaţiul dintre camere şi se revenise la ideea de a dansa numai în camera în care de sflau acum şi, prin marea bunăvoinţă a lui Frank Churchill, spaţiul care înainte cu un sfert de oră fusese apreciat ca prea mic pentru cinci perechi deveni acum satisfăcător pentru zece.

— Am fost prea generoşi, spuse el, am lăsat prea mult loc. Zece perechi în picioare încap foarte bine aici.

Emma şovăia:

— Ar fi o gloată, o gloată tristă, şi ce e mai rău decât să dansezi undeva unde nu ai loc să te învârteşti?

— Foarte adevărat, răspunse el grav. E foarte prost. Dar continuă să măsoare şi termină cu:

— Cred că e suficient spaţiu pentru zece perechi.

— Nu, nu, spuse ea. Ceri prea mult. Ar fi îngrozitor să stăm prea înghesuiţi. Nimic nu e mai neplăcut decât să dansezi într-o mulţime şi încă o mulţime adunată într-o cameră mică.

— Nu se poate nega, într-adevăr, răspunse el. Sunt perfect de acord cu dumneata. O mulţime într-o cameră mică, domnişoară Woodhouse, dumneata ai darul de a spune totul în trei cuvinte. Excelent zis, într-adevăr, excelent! Totuşi, dacă am ajuns până aici, nu putem renunţa aşa. Tata ar fi dezamăgit şi noi toţi de altfel, dar eu sunt de părere că zece perechi încap foarte bine aici.

Emma observă că originea galanteriilor lui era puţin cam egoistă. Prefera s-o contrazică decât să piardă plăcerea de a dansa cu ea – primi complimentul şi îl iertă pentru rest. Dacă s-ar fi pus vreodată problema să-l ia de bărbat, poate că ar fi fost bine să stea să se gândească la valoarea preferinţei lui, la caracterul pe care-l dovedea; dar, pentru scopurile imediate ale prieteniei lor, era destul de simpatic.

A doua zi, înainte de amiază, era la Hartfield. Intră cu un zâmbet cuceritor, vestind intenţia de a continua planurile. Se dovedi repede că venea să anunţe o îmbunătăţire.

— Ei, bine, domnişoară Woodhouse, începu el, sper că dorinţa dumitale de a dansa n-a fost spulberată de teama că nu avem destul loc pentru un bal în casa tatei. Am o nouă propunere, în acelaşi sens. O idee a tatălui meu, care nu aşteaptă decât aprobarea dumitale pentru a fi pusă în aplicare. Îmi dai voie să sper că îmi vei acorda primele dansuri la micul bal pe care îl plănuim, nu la Randalls, ci la Crown.

— La Crown?

— Da, dacă dumneata şi domnul Woodhouse nu aveţi obiecţii, şi cred că nu puteţi avea, tatăl meu speră că prietenii săi vor fi bucuroşi să-l viziteze acolo. Le poate oferi mai mult spaţiu şi un nu mai puţin călduros bun venit. Asta a fost ideea lui. Doamna Weston nu are nici o obiecţie, dacă dumneata eşti mulţumită. Astea sunt dorinţele noastre. Ai perfectă dreptate, zece perechi, în oricare din camerele de la Randalls, ar fi ceva nesuferit – Îngrozitor. Tot timpul am simţit că aveai dreptate, dar nu voiam să cedez, pentru a putea face ceva care să-ţi fie pe plac. Nu e o schimbare bună? Eşti de acord, sper.

— Mi se pare un plan la care nimeni nu poate obiecta, dacă nu obiectează domnul şi doamna Weston. Cred că e minunat şi, în ce mă priveşte, voi fi foarte fericită – cred că e singura soluţie posibilă. Tată, nu crezi că e o idee excelentă?

Fu nevoită să repete totul şi să explice pentru a se face înţeleasă pe deplin şi apoi, fiind ceva cu totul nou, trebuia să adauge mii de amănunte, ca să obţină aprobarea.

„Nu, nu găsea deloc că e o idee bună, e un plan foarte prost, mult mai prost decât celălalt. O sală de la han e întotdeauna umedă şi primejdioasă, niciodată bine aerisită. Nu se poate sta în ea. Dacă trebuie neapărat să danseze, e mai bine la Randalls. Nu văzuse niciodată sala de la Crown, nu-i cunoştea nici măcar din vedere pe proprietari. O, nu, e un plan foarte prost. Vor răci mai rău decât oriunde, la Crown."

— Tocmai voiam să remarc, domnule, zise Frank Churchill, că unul din motivele pentru care această schimbare este de dorit este lipsa oricărei primejdii ca cineva să răcească – e mult mai puţin primejdios la Crown decât la Randalls. Singur domnul Perry poate să aibă motive să regrete schimbarea, altfel nimeni nu are nimic împotrivă.

— Domnule, zise domnul Woodhouse, cu aprindere, greşeşti foarte tare dacă îţi închipui că domnul Perry e un om de felul ăsta. Domnul Perry e foarte îngrijorat când vreunul din noi e bolnav. Dar nu înţeleg cum o sală de la han poate să fie mai sigură pentru dumneata decât casa tatălui dumitale.

— Pentru simplul motiv că e mai mare, domnule. Nu va fi nevoie să deschidem deloc ferestrele, nici măcar o dată în tot cursul serii. Şi, ştiţi foarte bine, domnule, că tocmai obiceiul acesta groaznic de a deschide ferestrele şi a lăsa să intre aerul rece peste trupurile încălzite aduce toată nenorocirea.

— Să deschideţi ferestrele! Dar, sigur, domnule Churchill, nimeni nu s-a gândit să deschidă ferestrele la Randalls. Nimeni n-ar fi putut să fie atât de imprudent. N-am mai auzit aşa ceva. Să dansezi cu ferestrele deschise! Sunt sigur că nici tatăl dumitale, nici doamna Weston (adică, biata domnişoară Taylor) n-ar suporta asta.

— Ah, domnule, dar câte un tânăr nesocotit s-ar strecura pe după perdea şi ar mai da drumul la câte un geam, fără să bănuiască nimeni nimic. Am văzut lucruri din astea cu ochii mei.

— Nu mai spune, domnule! Doamne ajută! N-aş fi crezut una ca asta. Dar eu trăiesc departe de lume şi sunt foarte adesea uimit de cele ce aud. Totuşi, asta nu înseamnă nimic şi, poate, când vom mai discuta… Dar trebuie să ne gândim mult asupra acestor lucruri. Nu pod să te hotărăşti în pripă. Dacă domnul şi doamna Weston vor fi atât de buni să treacă pe aici într-o dimineaţă, putem sta de vorbă şi vedem ce se poate face.

— Dar, din păcate, domnule, eu nu dispun de prea mult timp.

— Oh, interveni Emma, e timp destul ca să discutăm totul în linişte. N-avem de ce să ne grăbim. Dacă se poate aranja la Crown, tată, e foarte convenabil pentru cai. Avem grajdurile la dispoziţie.

— Da, draga mea, e un lucru foarte important. Nu că s-ar plânge James, dar e mai bine să ferim caii atunci când se poate. Dacă aş fi sigur că sala va fi bine aerisită! Dar putem oare avea încredere în doamna Stokes? Mă îndoiesc, nici din vedere nu o cunosc.

— Pot să garantez eu în privinţa asta, domnule, pentru că va avea grijă doamna Weston. Doamna Weston a spus că va avea grijă de toate.

— Vezi, tată? Acum trebuie să fii satisfăcut, scumpa noastră doamnă Weston va avea grijă de toate. Nu-ţi aduci aminte cum spunea domnul Perry când eram mică şi aveam pojar? „Dacă domnişoara Taylor se îngrijeşte s-o înveselească pe domnişoara Emma, nu aveţi de ce vă teme”. De câte ori nu te-am auzit spunând că asta e un compliment pentru dânsa.

— Ah, da, foarte adevărat, aşa zicea domnul Perry. N-am să uit niciodată. Biata Emma! Ai suferit mult când ai avut pojar, adică ai fi suferit, dacă domnul Perry nu ţi-ar fi dat

atâta atenţie. A venit de patru ori pe zi, o săptămână întreagă. De la început a zis că e o formă uşoară, şi asta ne-a mai împăcat. Dar pojarul e o boală îngrozitoare. Sper că atunci când copiii Isabellei o să aibă pojar o să trimită după Perry.

— Tata şi doamna Weston sunt la Crown în momentul acesta, zise Frank Churchill, şi cercetează sala. I-am lăsat acolo şi am venit la Hartfield nerăbdător să aflu opinia dumitale şi sper că nu-mi va fi greu să te conving să mergi până acolo şi să-ţi spui părerea la faţa locului. Amândoi m-au rugat să-ţi spun. Le va face foarte multă plăcere dacă-mi vei da voie să te conduc la ei. Nu pot să hotărască nimic fără dumneata.

Emma era foarte fericită să fie chemată la un asemenea sfat şi, pentru că tatăl ei îi promisese să se gândească în linişte la toate în timp ce ea era plecată, cei doi tineri porniră, fără întârziere, către Crown. Domnul şi doamna Weston îi aşteptau şi erau încântaţi s-o vadă şi să primească aprobarea ei, foarte ocupaţi şi foarte fericiţi, fiecare în felul său: ea puţin cam dezamăgită, el găsind că totul e perfect. „

— Emma, zise ea, tapetul ăsta e mai prost decât îmi închipuiam. Uite, în multe locuri e groaznic de murdar şi lambriul e mai îngălbenit şi mai cojit decât aş fi crezut.

— Draga mea, eşti prea meticuloasă, zise soţul ei, ce importanţă are? La lumina lumânărilor nici nu se observă. N-am băgat nimic de seamă în serile noastre de club!

Doamnele schimbară nişte priviri care voiau să spună: „Bărbaţii nu-şi dau niciodată seama dacă lucrurile sunt murdare sau nu”, iar bărbaţii îşi spuseră, probabil, în gând: „Aşa sunt femeile, îşi fac griji din nimic.”

Se ivi însă o” încurcătură pe care bărbaţii nu o puteau desconsidera – În privinţa sălii pentru gustări. La vremea când se construise această, sală de bal nu fusese deloc vorba de gustări. Singura anexă era o cameră mică pentru jucat cărţi. Ce era de făcut? Această cămăruţă pentru cărţi trebuia folosită ca atare şi chiar dacă ei patru ar fi găsit că

nu e necesar să se joace cărţi, era totuşi prea mică pentru a servi gustările. Trebuia să-şi asigure o sală mai mare, dar din păcate aşa ceva se afla tocmai la celălalt capăt al clădirii şi trebuia să treacă printr-un coridor mult prea lung pentru a ajunge acolo. Aceasta era una din dificultăţi. Doamnei Weston îi era teamă că va fi curent pentru tinerii care urmau să treacă prin acest coridor, şi nici Emma, nici cei doi domni nu puteau admite să se înghesuie în jurul gustărilor în cămăruţa de cărţi.

Doamna Weston propuse să nu se servească nişte gustări în toată regula, ci numai nişte sandvişuri, aşezate în sala cea mică, dar propunerea ei fu respinsă cu dispreţ. O petrecere dansantă fără gustări fu declarată o încălcare mârşavă a drepturilor bărbaţilor şi femeilor deopotrivă şi doamna Weston trebui să nu mai pomenească despre asta. Atunci, ea încercă să se orienteze spre o altă soluţie şi, uitându-se la camera cu probabilităţi îndoielnice, observă:

— Nu cred că e chiar aşa de mică. N-o să fim prea mulţi.

Şi domnul Weston, în acelaşi timp, mergând cu paşi mari şi viguroşi prin coridor, strigă:

— Ce tot vorbeşti de lungimea coridorului, draga mea? Mai nimic, şi nu vine nici un curent de pe scară.

— Aş vrea, zise doamna Weston, să ştiu ce le-ar conveni mai degrabă oaspeţilor noştri. Ar trebui să ne gândim cum e mai bine pentru toată lumea, dacă am putea şti!

— Da, foarte adevărat, strigă Frank, foarte adevărat. Doriţi părerea vecinilor dumneavoastră. Nici nu-i de mirare. Dacă am şti ce părere au cei mai importanţi, familia Cole, de pildă, nu stă prea departe. Să mă duc să-i chem? Sau pe domnişoara Bates? Stă şi mai aproape. Şi mi se pare că domnişoara Bates e în stare să aprecieze preferinţele tuturor. Cred că avem nevoie de mai multă lume la sfat. Ce-ar fi să mă duc s-o chem pe domnişoara Bates încoace?

— Ei, dacă vrei, zise doamna Weston cu oarecare şovăială. Dacă îţi închipui că ne poate fi de vreun folos.

— Dar domnişoara Bates nu e în stare să dea un sfat, zise Emma, va fi plină de recunoştinţă şi încântare, dar nu vă va spune nimic. Nici n-o să asculte întrebările dumneavoastră. Nu văd ce rost are s-o consultăm pe domnişoara Bates.

— Dar e atât de amuzantă, extraordinar de amuzantă. Îmi place foarte mult s-o aud vorbind pe domnişoara Bates. Şi, oricum, nu e nevoie să aduc toată familia.

Aici, domnul Weston se apropie de ei şi auzind ce se propunea îşi dădu hotărât consimţământul.

— Da, da Frank, du-te şi adu-o pe domnişoara Bates, ca să terminăm odată. O să-i placă, sunt sigur şi nu ştiu dacă nu e exact persoana care să ne arate cum să scăpăm de dificultăţi. Adu-o pe domnişoara Bates. Am devenit cam prea pretenţioşi. Domnişoara Bates poate să ne dea lecţii de cum să fim fericiţi. Dar, adu-le pe amândouă, invită-le pe amândouă.

— Amândouă, tată? Crezi că bătrâna poate…

— Bătrâna! Nu, tânără, dragul meu. Frank, am să încep să cred că eşti un prost dacă o aduci pe mătuşă fără nepoată.

— Ah, iartă-mă, tată! Nu mi-a venit imediat în minte. Fără îndoială, dacă vrei, am să încerc să le aduc pe amândouă, şi plecă în fugă.

Înainte ca Frank să se întoarcă însoţit de mătuşa cea scundă, curăţică şi sprintenă şi de distinsa ei nepoată, doamna Weston, ca o femeie cu firea blândă şi bună soţie ce era, cercetase din nou coridorul şi găsise că e cu mult mai puţin nepotrivit decât crezuse la început. Inconvenientele erau nişte fleacuri şi nimic mai mult şi aici se sfârşiră toate dificultăţile. Totul, în rest, era, cel puţin după părerea celor de faţă, cât se poate de bine. Toate aranjamentele mai puţin importante, cum să aşeze masa, luminile, muzica, ceaiul, gustările, se rezolvară de la sine sau fură lăsate pentru a fi hotărâte mai târziu de doamna Weston şi de doamna Stokes.

Toţi cei invitaţi aveau desigur să vină. Frank scrisese deja la Enscombe să propună unchiului şi mătuşii să-şi

prelungească şederea la Randalls cu două, trei zile, ceea ce i se va permite în mod sigur. Şi balul va fi minunat.

Când sosi, domnişoara Bates fu din toată inima de acord că trebuie să fie un bal minunat. Ca sfătuitor, nu mai era nevoie de ea, dar, ca să fie de acord (ceea ce se potrivea mai bine caracterului ei), era într-adevăr bine venită. Acordul ei, global şi amănunţit în acelaşi timp, călduros şi neîntrerupt, nu putea decât să le facă plăcere şi, încă o jumătate de oră, umblară de colo-colo prin săli, unii făcând propuneri, alţii dând ajutor şi toţi fericiţi la gândul plăcerilor viitoare. Se despărţiră, dar nu înainte ca eroul zilei să-şi asigure în mod precis primele două dansuri ale Emmei, şi nu înainte ca Emma să-l audă pe domnul Weston şoptindu-i soţiei sale:

— A invitat-o, draga mea. Foarte bine! Ştiam eu că o s-o invite.

CAPITOLUL XXX mai era nevoie de un singur lucru ca perspectiva balului să fie întru totul satisfăcătoare pentru Emma – ar fi trebuit fixat înainte de sfârşitul şederii lui Frank Churchill, aşa cum fusese el stabilit iniţial. Pentru că, în ciuda optimismului domnului Weston, ea nu credea că ar fi cu totul imposibil ca familia Churchill să-i interzică nepotului să mai rămână încă o zi peste cele două săptămâni. Dar, părerea generală era că aşa ceva nu e posibil. Pregătirile trebuiau făcute în linişte, nimic nu putea fi gata înainte de începutul celei de-a treia săptămâni şi, câteva zile, aveau să facă planuri, să spere fără certitudine, cu riscul – după părerea ei foarte mare – ca totul să fie degeaba.

Cei de la Enscombe, totuşi, se arătară generoşi, dacă nu cu vorba, cel puţin cu fapta. Dorinţa lui de a sta mai mult în mod evident nu le făcea plăcere, dar nu se opuneau. Acum, totul era sigur şi mergea bine, dar cum îndepărtarea unei griji face în general loc alteia, Emma, după ce scăpă de incertitudinea cu privire la bal, începu să simtă o nouă supărare: domnul Knightley era ostentativ indiferent la tot

ce se petrecea. Fie pentru că el însuşi nu dansa, fie pentru că planul fusese conceput fără să i se ceară sfatul, părea hotărât să nu se intereseze de nimic; nu găsea că trebuie să se agite plin de curiozitate în prezent şi nici că va trebui să se distreze în viitor. La comunicările ei energice, Emma nu putu să capete ca răspuns mai mult decât:

— Foarte bine, dacă domnul şi doamna Weston găsesc că e mai bine să se dea peste cap pentru câteva ore de distracţie zgomotoasă, n-am nimic împotrivă, decât că mie nu o să-mi facă plăcere. Oh, da, va trebui să fiu acolo. N-aş putea să refuz. O să încerc să nu adorm, atât cât îmi va sta în putinţă. Dar aş prefera să stau acasă, să verific socotelile lui William Larkins, mărturisesc, asta mi-ar face mult mai mare plăcere. Plăcerea de a-i vedea pe toţi dansând, nu, zău, nu mă uit deloc la aşa ceva, nici nu ştiu dacă se uită cineva. Talentul de a dansa frumos este, cred eu, ca virtutea, propria-i răsplată. Cei care stau pe margine se gândesc la cu totul altceva.

Emma simţi că această remarcă se referea la ea şi se înfurie. Totuşi, nu de dragul Janei Fairfax era el atât de indiferent sau de indignat; nu era condus de sentimentele ei când dezaproba acest bal, pentru că ei îi plăcea ideea chiar foarte mult. O însufleţea, o făcea mai deschisă şi, din proprie iniţiativă, zisese:

— Oh, domnişoară Woodhouse, sper că nu se va întâmplă nimic să nu se mai dea balul. Ar fi o mare dezamăgire. Îl aştept cu atâta nerăbdare, aş spune chiar, cu mare plăcere.

Deci, nu pentru a-i face un compliment Janei Fairfax prefera el societatea lui William Larkins. Nu. Era din ce în ce mai convinsă că doamna Weston greşise în presupunerile ei. Din partea lui, exista multă simpatie, dar nu dragoste.

Dar, vai, nu putu avea linişte să se certe cu domnul Knightley. Două zile pline de bucuria siguranţei fură urmate de răsturnarea tuturor planurilor. Sosi o scrisoare de la domnul Churchill prin care nepotul era chemat imediat înapoi. Doamna Churchill se simţea rău, mult prea rău ca să

se poată descurca fără el; era într-o stare destul de gravă (după cum scria soţul ei) şi când îi scrisese nepotului cu două zile în urmă, deşi, din dorinţa ei obişnuită de a nu supăra pe alţii, de a nu se gândi niciodată la ea însăşi, nu pomenise de asta, dar acum era mult prea bolnavă, nu era de glumit şi trebuia să-l invite să pornească imediat spre Enscombe.

Conţinutul scrisorii îi fu comunicat Emmei imediat, printr-un bileţel de la doamna Weston. În ce priveşte plecarea, era inevitabilă. Trebuia să plece peste câteva ore, deşi nu era deloc îngrijorat de soarta mătuşii şi nu-şi putea înfrânge resentimentul. Cunoştea bolile ei, nu se iveau decât atunci când era convenabil pentru ea.

Doamna Weston adăuga „că nu va avea timp decât să treacă pe la Highbury, după micul dejun şi să-şi ia rămas bun de la prietenii pe care şi-i făcuse acolo şi că e posibil să treacă foarte curând şi pe la Hartfield”.

Acest bilet nenorocit fu finalul pentru micul dejun al Emmei. După ce-l citi, nu mai avea altceva de făcut decât să se vaite şi să exclame. Pierderea balului, pierderea tânărului – şi ce-o fi în sufletul tânărului! Era o nenorocire! O seară atât de plăcută! Toată lumea fericită! Şi ea şi partenerul ei ar fi fost cei mai fericiţi!

— Am spus eu că aşa o să fie, era singura ei consolare. Sentimentele tatălui ei erau cu totul deosebite. El se gândea la boala doamnei Churchill şi dori să ştie cum se tratează; în ce priveşte balul, era o lovitură, scumpa de Emma o să fie atât de dezamăgită, dar e mai sigur să stea acasă.

Emma îl aşteptă câtva timp pe musafirul ei, ceea ce arăta că nu e prea nerăbdător, dar faţa lui jalnică şi lipsa totală de bună dispoziţie, când apăru în cele din urmă, compensau această lipsă. Simţea atât de mult tristeţea plecării, încât nici nu putea vorbi despre ea. Amărăciunea lui era foarte evidentă. Primele câteva minute stătu pierdut pe gânduri şi, când îşi reveni, zise numai:

— Dintre toate lucrurile îngrozitoare, cel mai rău e să-ţi iei rămas bun.

— Dar o să mai vii, zise Emma, nu e singura vizită la Randalls.

— Ah! (clătinându-şi capul), nu se ştie deloc sigur când am să mai pot veni! O să-mi dau toată osteneala. Va fi primul lucru la care mă voi gândi, şi prima mea grijă! Şi, dacă mătuşa şi unchiul pleacă la oraş la primăvară… Dar mi-e teamă – primăvara trecută nici nu s-au mişcat —, mi-e teamă că au pierdut obiceiul.

— Bietul nostru bal, trebuie să renunţăm!

— Ah, balul ăsta! De ce am aşteptat atâta? De ce n-am trăit imediat plăcerea? Toate plăcerile se strică din cauza pregătirilor, ce prostie şi pregătirile. Ai spus dumneata că aşa o să se întâmple! Ah, domnişoară Woodhouse, de ce ai întotdeauna dreptate?

— Într-adevăr, îmi pare foarte rău că am avut dreptate, de data asta. Aş fi preferat să ne bucurăm şi să lăsăm înţelepciunea pe seama altora.

— Dacă mai vin, tot vom da balul acesta. Tata contează pe asta. Şi nu uita ce ai promis.

Emma îl privi cu graţie.

— Două săptămâni minunate! continuă el. Fiecare zi mai minunată şi mai încântătoare ca cea dinaintea ei, fiecare zi mă lega tot mai mult de locul ăsta. Fericiţi cei care pot să rămână la Highbury.

— Pentru că ne lauzi atâta, şi pe bună dreptate, zise Emma râzând, voi îndrăzni să te întreb dacă n-ai avut anumite îndoieli la început? Ţi-am depăşit aşteptările. N-ai fi întârziat să vii atâta vreme dacă ştiai că o să-ţi placă la Highbury?

El râse cu oarecare subînţeles şi deşi negă, Emma simţea că ăsta e adevărul.

— Şi, trebuie să pleci chiar în dimineaţa asta?

— Da, vine şi tata încoace; ne ducem acasă şi pornesc imediat. Mi-e teamă că trebuie să sosească dintr-o clipă în

alta.

— N-ai nici cinci minute pentru prietenele dumitale, domnişoara Fairfax şi domnişoara Bates? Ce păcat! Mintea domnişoarei Bates, care e plină de forţă şi argumente, ar fi putut să te încurajeze.

— Da, de fapt, am trecut pe acolo. Când am ajuns la uşa lor, mi-am zis că s-ar cuveni să intru. Trebuia s-o fac. Am intrat pentru trei minute, dar am fost reţinut de faptul că domnişoara Bates nu era acasă. Era prin sat. Şi mi s-a părut imposibil să nu o aştept. E o femeie de care poţi, de care trebuie să râzi, dar căreia nu-i poţi dori răul. Era cel mai potrivit moment să-mi fac vizita şi…

Şovăi, se ridică şi se duse la fereastră:

— Pe scurt, zise el, poate, domnişoară Woodhouse… Cred că dumneata bănuieşti ceva…

Se uită la ea, ca şi când ar fi vrut să-i citească gândurile. Ea nu ştia ce să spună. Părea că avea de spus ceva foarte serios, ceea ce ea n-ar fi dorit. Se forţă deci să vorbească în speranţa de a înlătura primejdia unei declaraţii şi spuse calm:

— Ai dreptate, era foarte firesc să faci vizita, şi…

El tăcea. Ei i se părea că o priveşte, reflectând probabil asupra a ceea ce spusese ea şi încercând să înţeleagă sensul purtării ei. Îl auzi oftând. Era firesc să creadă că are motive să ofteze. Nu avea cum să creadă că ea îl încurajează. Trecură câteva clipe de stânjeneală şi apoi el se aşeză din nou; şi, pe un ton mai hotărât, spuse:

— Am simţit nevoia ca restul timpului să mi-l petrec la Hartfield. Îmi place foarte mult la Hartfield…

Se opri, se ridică şi păru destul de încurcat. Era mai îndrăgostit decât îşi închipuise Emma şi cine ştie cum s-ar fi sfârşit dacă nu apărea tatăl lui. Curând apăru şi domnul Woodhouse, şi el trebui să-şi vină cu totul în fire.

Câteva minute numai, şi greaua încercare se sfârşise. Domnul Weston, care era totdeauna grăbit, când era vorba de afaceri şi tot atât de incapabil să amâne un rău inevitabil

pe cât era de neputincios să prevadă un rău de care se putea îndoi, zise:

— E timpul să plecăm, şi tânărul, deşi putea să ofteze şi chiar oftă, nu avu ce face, se ridică să-şi ia rămas bun.

— Voi avea veşti despre dumneavoastră toţi, zise el, e singura mea consolare. O să ştiu tot ce se petrece pe aici. Am rugat-o pe doamna Weston să-mi scrie şi a fost atât de bună să-mi promită. Ah, o femeie care îţi scrie e o binecuvântare, când te interesează cu adevărat cei de departe. Îmi va spune totul. Datorită scrisorilor ei mă voi simţi din nou la Highbury al meu cel drag.

O strângere de mână foarte prietenească, un „la revedere” spus pe un ton serios încheiară discuţia şi uşa se închise în urma lui Frank Churchill. Întrevederea fusese scurtă. Iată-l plecat. Şi Emmei îi părea atât de rău că se despărţiseră, vedea în asta o atât de mare pierdere pentru mica lor societate, încât începu să-i fie teamă că îi pare prea rău, că îi simte lipsa prea mult.

Schimbarea era tristă. Se întâlniseră aproape în fiecare zi de la venirea lui. Desigur, prezenţa lui la Randalls crease bună-dispoziţie în ultimele două săptămâni, o bună-dispoziţie de nedescris, gândul, speranţa că-l va revedea, care reînviau în fiecare dimineaţă. Fuseseră două săptămâni de fericire, şi pierderea ei trebuia uitată în rutina zilelor obişnuite de la Hartfield. Şi pentru a încununa tot restul, îi mărturisise aproape că o iubeşte. Rămânea de văzut dacă iubirea aceasta era puternică şi neabătută, dar deocamdată nu se putea îndoi că o admira profund şi o prefera în mod conştient tuturor, şi această convingere, adunată cu tot restul sentimentelor, o făcu să creadă că trebuie să fi fost puţin îndrăgostită de el, în ciuda hotărârii iniţiale de a nu se îndrăgosti.

„Cu siguranţă că sunt, îşi zise ea, senzaţia asta de neastâmpăr, plictiseală, prostie! Nu pot să stau locului, să mă apuc de ceva Sentimentul ăsta că totul e cenuşiu şi insipid în casă! Probabil că sunt îndrăgostită. Ar trebui să

fiu cea mai ciudată fiinţă, dacă nu aş fi, cel puţin câteva săptămâni. Ei bine, ceea ce pentru unii e rău, pentru alţii e bun. Vor fi mulţi care vor deplânge împreună cu mine pierderea balului, dacă nu şi a" lui Frank Churchill, dar domnul Knightley va fi fericit. Acum poate să-şi petreacă seara cu scumpul său William Larkins, dacă îi place.

Domnul Knightley, totuşi, nu se arătă prea fericit. Nu putea spune că îi pare rău pentru el însuşi; veselia lui ar fi contrazis o atare afirmaţie, dar spuse, foarte ferm, că îi pare rău pentru ceilalţi, care erau dezamăgiţi şi, cu o blândeţe vrednică de luat în seamă, adăugă:

— Tu, Emma, care ai atât de puţine ocazii să dansezi, chiar ai ghinion, foarte mare ghinion.

Trecură câteva zile înainte de a o vedea pe Jane Fairfax şi a-şi face o impresie despre regretul ei faţă de această schimbare potrivnică, dar când se întâlniră calmul ei i se păru odios. Fusese foarte bolnavă, suferise de migrenă atât de tare, încât mătuşa ei putea spune cu mâna pe inimă că dacă balul ar fi avut loc nu credea că Jane ar fi putut lua parte şi, din caritate, puteai să atribui indiferenţa ei nefirească stării de boală.

CAPITOLUL XXXI.

EMMA CONTINUA SA SE LEGENE în ILUZIA că era fără îndoială îndrăgostită. Impresiile ei variau numai cu privire la cât de mult. La început, crezu că foarte mult, dar mai apoi găsi că numai puţin. Îi plăcea să audă vorbindu-se despre Frank Churchill şi de dragul lui simţea o şi mai mare încântare să vadă pe domnul şi doamna Weston, se gândea des la el şi aştepta cu nerăbdare să sosească vreo scrisoare, să ştie ce mai face, în ce dispoziţie se află, ce face mătuşa şi dacă erau şanse să se întoarcă din nou la Randalls în primăvara asta. Dar, pe de altă parte, nu putea admite că ar fi nefericită, nici că, după ce trecuse prima dimineaţă, nu s-ar putea apuca de nimic; era la fel de ocupată şi veselă ca de obicei tşi, deşi era un tânăr foarte plăcut, nu-l găsea fără cusur şi, mai mult, deşi se gândea atât de tare la el, pe când

desena sau lucra, făcând o mie de planuri năstruşnice despre cum o să decurgă şi cum o să se încheie dragostea lor, închipuindu-şi dialoguri interesante şi inventând scrisori galante, toate acestea se încheiau cu declaraţia lui urmată de refuzul ei hotărât. Totdeauna decidea că iubirea urma să se transforme în prietenie. Despărţirea urma să fie frumoasă şi gingaşă, dar, oricum, se vor despărţi. Când deveni conştientă de asta, îşi dădu seama că nu e prea îndrăgostită, pentru că, în ciuda hotărârii ei de a nu-şi părăsi niciodată tatăl, de a nu se căsători niciodată, o iubire puternică ar fi trebuit să-i producă mai multă tulburare decât simţea ea acum.

„Văd că nu folosesc deloc cuvântul sacrificiu, îşi zise ea; în niciunul din răspunsurile inteligente, refuzurile mele pline de fineţe, nu e vreo aluzie la faptul că aş face un sacrificiu. Am impresia că nu-mi e foarte necesar ca să fiu fericită. Cu atât mai bine. N-am de ce să mă conving să simt mai mult decât simt. Ajunge cât sunt de îndrăgostită, nu e nevoie de mai mult."

În general, era la fel de satisfăcută de concepţia ei despre sentimentele lui.

„El e, fără îndoială, foarte îndrăgostit! Şi, când se întoarce, dacă va continua astfel, trebuie să fiu atentă să nu-l mai încurajez. N-aş avea nici o scuză dacă m-aş purta altfel, din moment ce m-am hotărât. Nu că mi-aş închipui că el a avut impresia că l-am încurajat până acum! Nu şi Dacă ar fi crezut că îi împărtăşesc sentimentele, cât de puţin, n-ar fi fost atât de nenorocit. Dacă s-ar fi crezut încurajat, ar fi arătat şi ar fi vorbit cu totul altfel la despărţire. Totuşi, trebuie să fiu atentă! Asta în cazul că pasiunea lui continuă în acelaşi fel, dar nu ştiu la ce să mă aştept; nu mi se pare a fi exact felul de bărbat care – nu mă pot baza pe statornicia lui, sentimentele lui sunt atât de fierbinţi încât pot să-mi închipui că e-destul de schimbător. De câte ori mă gândesc la lucrul ăsta, pe scurt, sunt mulţumită că fericirea mea nu depinde prea mult de asta. Mă voi simţi mai bine după câtva

timp şi apoi totul se va sfârşi, pentru că se spune că oricine iubeşte o dată în viaţă, şi în felul ăsta scap destul de uşor.”

Când sosi scrisoarea lui către doamna Weston, Emma o citi rând cu rând. O citi cu atâta plăcere şi admiraţie, încât începu să dea din cap, îndoindu-se de sentimentele ei şi găsind că le-a subapreciat. Era o scrisoare lungă, bine scrisă, dând amănunte despre cum călătorise şi ce simţea, exprimând toată afecţiunea, recunoştinţa şi respectul cuvenit, în mod firesc, şi descriind tot ce ar fi putut să pară atrăgător, cu mult spirit şi precizie.

Acum, nu mai abundau înfloriturile îndoielnice, exprimând scuze sau îngrijorare, ci era limpede că exprima sentimente adevărate faţă de doamna Weston, şi trecerea de la Highbury la Ens-combe, contrastul între aceste două locuri în privinţa vieţii sociale era pomenit exact atât cât trebuie ca să dea măsura sentimentelor lui lăsând să se întrevadă că ar exista mult mai multe, ce nu pot fi spuse din bună-cuviinţă. Nu lipsea nici farmecul numelui ei. Domnişoara Woodhouse apărea nu numai o dată şi totdeauna legat de ceva plăcut, fie un compliment pentru gustul ei, fie amintirea a ceva ce ea zisese. În ultima frază în care era menţionat, Emma avu prilejul să constate că tânărul dădea dovadă de simplitate, nu mai recurgea la înflorituri galante şi acesta era în mod sigur efectul influenţei ei – cel mai mare compliment pe care i-l putea face. Înghesuite pe ultimul colţişor de hârtie erau următoarele cuvinte: „Marţi n-am găsit nici un minut liber ca să-mi iau rămas bun de la frumoasa şi micuţa prietenă a domnişoarei Woodhouse. Vă rog să-i transmiteţi scuzele şi complimentele mele”. Acestea, Emma nu avea nici o îndoială, erau de fapt numai pentru ea. Harriet era amintită numai ca prietena ei. Informaţiile despre Enscombe, ca şi perspectivele pe care le avea, nu erau nici mai bune, nici mai rele decât se aşteptaseră. Doamna Churchill mergea spre vindecare şi el nu îndrăznea încă să fixeze o dată la care s-ar putea întoarce la Randalls, nici măcar în propria lui imaginaţie.

Deşi scrisoarea era satisfăcătoare şi stimulatoare prin conţinutul ei concret, prin sentimentele exprimate, îşi dădu seama, după ce o împături şi o înapoie doamnei Weston, că nu adăugase nici un fel de flacără de durată, că putea trăi foarte bine fără autorul ei – şi că el învaţă probabil să poată trăi fără ea. Intenţiile ei rămâneau neschimbate. Hotărârea ei de a-l refuza deveni şi mai atrăgătoare pentru că i se adăugă un plan de a-l consola şi a-l face fericit.

Felul în care îşi amintise de Harriet şi cuvintele care spuneau asta frumoasa şi micuţa prietenă" îi dăduseră ideea că Harriet ar putea să-i urmeze ei în simpatia lui. Era imposibil? Nu. Harriet, fără îndoială, ii era mult inferioară ca inteligenţă, dar fusese foarte impresionat de drăgălăşenia feţei ei şi simplitatea caldă a purtării ei şi, după toate probabilităţile, împrejurările şi înrudirea erau în favoarea ei. Pentru Harriet va fi avantajos şi într-adevăr minunat.

„Nu trebuie să dau prea multă atenţie" îşi zise ea. Nu trebuie să mă gândesc prea mult la asta. Cunosc primejdia de a te lăsa în voia unor asemenea gânduri. Dar s-au întâmplat şi lucruri mai ciudate şi, când vom înceta să mai ţinem unul la altul ca acum, acesta „va fi mijlocul prin care se va realiza o prietenie dezinteresată pe care o aştept deja cu nerăbdare şi plăcere."

Era bine să-i rezerve şi Harrietei o mângâiere, deşi ar fi fost mai înţelept să nu-şi lase imaginaţia fără frâu, pentru că de aici se puteau trage multe rele. Aşa cum sosirea lui Frank Churchill urmase logodnei domnului Elton în conversaţiile din Highbury, aşa cum atrăsese tot interesul şi făcuse acest subiect să fie neglijat, acum, odată cu dispariţia lui Frank Churchill, domnul Elton deveni, în toate privinţele, irezistibil. Se anunţă ziua căsătoriei. În curând va fi din nou printre ei – domnul Elton şi mireasa lui. De-abia avură timp să dezbată prima scrisoare de la Enscombe, că „Domnul Elton şi mireasa lui" erau pe buzele tuturor, iar Frank Churchill uitat cu totul. Pe Emma o apuca

greaţa numai la auzul numelui. Petrecuse trei săptămâni fericite, cât fusese scutită de „domnul Elton”, şi dispoziţia Harrietei, după cum îi plăcea să spere, se mai îmbunătăţise. Cel puţin când se anunţase balul domnului Weston devenise insensibilă la orice altceva, dar acum era mult prea evident că nu ajunsese la starea aceea de calm care ar fi putut să înfrunte sosirea celor doi – trăsura aceea cu clopoţei şi toate celelalte.

Biata Harriet era într-o stare de agitaţie care cerea din partea Emmei efortul imens de a-i argumenta, a o calma şi a-i oferi toată atenţia ei. Emma simţea că nu putea face prea multe pentru ea, că Harriet avea dreptul la toată ingeniozitatea şi răbdarea ei, dar era o muncă foarte grea să cauţi să convingi pe cineva, fără nici un efect, să fii mereu aprobată, fără însă a o face să aibă aceeaşi părere cu tine. Harriet asculta supusă şi zicea că „E foarte adevărat, eXact aşa cum spune domnişoara Woodhouse, n-avea rost să se gândească la el şi nu se va mai gândi.” Dar schimbarea subiectului nu slujea la nimic şi în următoarea jumătate de oră era la fel de neliniştită şi dornică să vorbească despre familia Elton ca şi înainte. În cele din urmă, Emma o atacă pe alt teren:

— Faptul că te complaci în a fi atât de preocupată şi de nefericită din cauza domnului Elton şi a căsătoriei lui, Harriet, e cel mai mare reproş pe care mi l-ai putea face. Nimic nu m-ar putea pedepsi mai mult pentru greşeala în care am căzut. N-am uitat că e numai vina mea. Te asigur. M-am înşelat pe mine, şi în mod nesocotit şi pe tine. şi asta va fi totdeauna pentru mine o amintire dureroasă. Să nu-ţi închipui că sunt în primejdia de a uita.

Harriet fu prea atinsă de asta pentru a putea articula mai mult decât câteva cuvinte exclamative. Emma continuă:

— N-am spus, străduieşte-te, Harriet, de dragul meu, nu te mai gândi şi nu mai vorbi de domnul Elton, de dragul meu, fiindcă eu vreau asta mai ales de dragul tău, de dragul a ceea ce e mai important decât liniştea mea – obişnuinţa de

a te stăpâni, de a-ţi cunoaşte datoria, o strădanie de a evita suspiciunile celorlalţi, pentru a-ţi salva sănătatea proprie şi stima oamenilor şi a-ţi recăpăta liniştea. Acestea sunt motivele pentru care am insistat. Sunt foarte importante şi îmi pare rău că nu-ţi dai seama de asta şi nu te porţi ca atare. Liniştea mea contează foarte puţin. Vreau să te salvezi de dureri mai mari. Câteodată, poate, am simţit că Harriet nu va uita ce se cuvine sau, mai degrabă, ce ar fi drăguţ din partea ei să facă pentru mine.

Acest apel la dragostea ei fu mai puternic decât toate argumentele. Ideea că nu arătase destul recunoştinţă şi respect pentru domnişoara Woodhouse, pe care o iubea într-adevăr foarte mult, o făcu să se simtă nenorocită pentru câtăva vreme şi, când violenţa durerii se potoli, rămase din ea destul ca s-o facă să se poarte cum trebuie şi s-o sprijine.

— Dumneavoastră, care aţi fost cea mai bună prietenă din viaţa mea! Să fiu eu lipsită de recunoştinţă! Nimeni nu e ca dumneavoastră. Nu-mi pasă de nimeni, decât de dumneavoastră. O, domnişoară Woodhouse, ce nerecunoscătoare am fost!

Asemenea cuvinte, însoţite de gesturile corespunzătoare, o făcură pe Emma să simtă că n-o iubise niciodată mai mult pe Harriet şi nu-i preţuise niciodată mai mult iubirea.

„Nici un farmec nu e mai mare decât delicateţea sufletească, îşi zise ea mai târziu. Nimeni nu se poate compara cu ea! Căldura şi delicateţea sufletească, împreună cu o purtare deschisă şi afectuoasă, câştigă faţă de limpezimea minţii, când e vorba ca o persoană să fie atrăgătoare. Sunt sigură de asta. Delicateţea sufletească face ca tata să fie iubit de toată lumea – şi Isabella are atât de mult succes. Eu nu posed aşa ceva, dar ştiu să preţuiesc şi să respect. Harriet îmi e superioară prin farmecul şi fericirea pe care le răspândeşte în jur. Dragă Harriet, nu te-aş schimba nici pentru cea mai deşteaptă, prevăzătoare şi înţeleaptă femeie din lume! Ah, răceala Janei Fairfax!

Harriet face cât o sută ca ea şi, ca soţie, ca soţia unui om deştept, este nepreţuită. Nu voi spune nici un nume, dar fericit va fi acela care o va schimba pe Emma pentru Harriet.

CAPITOLUL XXXII.

DOAMNA ELTON FU PENTRU PRIMA OARA zărită la biserică, dar, deşi devoţiunea credincioşilor poate fi întreruptă, curiozitatea nu putea fi satisfăcută numai cu imaginea unei mirese în strană şi rămânea ca numai după ce se vor face vizitele de rigoare să se stabilească dacă era frumoasă, foarte frumoasă, frumuşică, sau deloc frumoasă.

Emma avea unele sentimente, nu atât de curiozitate cât de mândrie şi bună-credinţă, care o făcură să nu fie ultima care să-şi prezinte omagiile şi dori foarte mult ca Harriet să meargă împreună cu ea pentru ca momentul cel mai greu să fie depăşit de la început. Nu putu să intre în casă, să păşească în aceeaşi cameră în care se retrăsese cândva prin acel artificiu fără de folos, ca să-şi lege gheata, fără să-şi amintească. O mie de gânduri îi treceau prin minte reînviind jignirile de altădată: complimentele, şaradele şi gafele îngrozitoare, şi nu putea crede că biata Harriet n-o să-şi amintească aceleaşi lucruri. Dar ea se purtă foarte bine, era numai puţin cam palidă şi tăcută. Vizita fu desigur scurtă şi, cu atâta stânjeneală I Şi preocupare de a o scurta cât mai mult, Emma nu avu timpul să-şi formeze o părere despre tânăra doamnă şi, în nici un caz, s-o formuleze, aşa că spuse ceva fără însemnătate, că era „bine îmbrăcată;-şi foarte plăcută.”

De fapt, nu-i plăcea. Nu se grăbea să-i găsească defecte, dar bănuia o oarecare lipsă de distincţie – era degajată, dar nu distinsă. Era chiar sigură că, pentru o femeie tânără, abia căsătorită, arăta cam multă degajare. Înfăţişarea ei era plăcută, fata nu era lipsită de frumuseţe, dar nici trăsăturile, nici ţinuta, nici vocea, nici purtarea nu erau distinse. Emma credea că, celpuţin, aşa se va dovedi mai târziu.

În ce-l priveşte pe domnul Elton, purtarea lui nu părea… dar nu-şi va permite să judece cu un cuvânt pripit sau cu o glumă răutăcioasă purtarea lui. A primi vizite după nuntă e oricum o ceremonie stânjenitoare şi bărbatul trebuie să fie extrem de amabil ca să se descurce. Femeia e mai avantajată, ajutată de haine frumoase şi de privilegiul de a fi sfioasă, dar bărbatul se bazează numai pe propriul său bun simţ, şi când se gândea cât de mult ghinion avea domnul Elton să se afle în aceeaşi încăpere cu femeia pe care abia o luase de soţie, cu femeia pe care voise să o ia de soţie şi cu cea pe care se presupusese că o va lua de soţie, trebuia să-i permită să arate cât se putea de stupid, prefăcându-se degajat şi nefiind deloc în realitate.

— Ei, bine, domnişoară Woodhouse, zise Harriet după ce părăsiseră casa parohială şi aşteptase în zadar ca prietena ei să înceapă, ei, domnişoară Woodhouse (cu un uşor oftat), ce credeţi despre ea? Nu e încântătoare?

Răspunsul Emmei vădea o oarecare şovăială:

— O, da, foarte plăcută femeie.

— După mine, e frumoasă, foarte frumoasă.

— Bine îmbrăcată, într-adevăr, foarte distinsă rochia.

— Nu mă miră că s-a îndrăgostit de ea.

— O, nu, nu e deloc surprinzător, o avere frumuşică, şi i-a ieşit aşa în cale.

— Probabil, zise Harriet oftând din nou, probabil că-l iubeşte foarte mult.

— Tot ce se poate, dar nu toţi bărbaţii au norocul să se însoare cu femeia care îi iubeşte cel mai mult. Domnişoara Hawkins poate avea nevoie de un cămin şi a găsit că aceasta era cea mai bună ofertă.

— Da, zise Harriet, luând-o în serios şi, chiar aşa şi e. Nimănui nu i se poate oferi ceva mai bun. Le doresc din toată inima să fie fericiţi. Şi, de-acuma, domnişoară Woodhouse, nu cred că o să-mi displacă să-i văd din nou. E la fel de distins ca întotdeauna, dar faptul că e însurat schimbă lucrurile. Nu, zău, domnişoară Woodhouse, nu

trebuie să vă fie teamă, acum pot să stau şi să-l admir fără să mă mai simt nenorocită. E aşa de bine să ştiu că nu s-a însurat cu cine ştie cine! Pare o femeie minunată, aşa cum merită el. Fericita de ea! îi spunea „Augusta”, ce minunat!

Când vizita fu întoarsă, Emma îşi formă părerea. Putu să vadă mai mult şi să judece mai bine. Din întâmplare, Harriet nu era la Hartfield şi tatăl ei îl angajase într-o discuţie pe domnul Elton şi, astfel, avu prilejul să stea de vorbă numai cu ea un sfert de oră încheiat şi să-i acorde toată atenţia. Acest sfert de oră o convinse pe deplin că doamna Elton era o femeie vanitoasă, extrem de mulţumită de ea însăşi şi care îşi dădea multă importanţă; că voia să strălucească şi să se arate superioară, dar avea nişte purtări învăţate la o şcoală proastă, era obraznică şi prea familiară; că tot ce ştia, ştia numai de la un grup de oameni cu un anume stil de viaţă; că dacă nu era cu totul proastă, era ignorantă şi tovărăşia ei nu-i va aduce nici o schimbare în bine domnului Elton.

Harriet ar fi fost o partidă mai bună. Dacă nu era inteligentă şi rafinată ea însăşi, cel puţin îl punea în legătură cu aceia care erau, dar, domnişoara Hawkins, se poate foarte bine presupune, din cât era de încrezută, fusese cea mai reuşită din grupul ei. Cumnatul ei bogat din Bristol era mândria rudelor,.şi mândria lui erau casa şi trăsurile.

Primul subiect după ce se aşezară fu Maple Grove.

— Reşedinţa cumnatului meu, domnul Suckling. O comparaţie între Hartfield şi Maple Grove. Terenurile de la Hartfield erau mici, dar curate şi îngrijite şi casa era modernă şi bine construită. Doamna Elton fu foarte plăcut impresionată de dimensiunea holului de la intrare şi de tot ce putea vedea sau îşi putea imagina. „La fel ca la Maple Grove, era uimită de atâta asemănare! Camera asta era exact de forma şi mărimea camerei de primire de la Maple Grove – camera favorită a surorii ei. Apelă şi la domnul Elton: „Nu semăna surprinzător de mult? Zău, îşi putea închipui că e la Maple Grove.”

— Şi scara, ştiţi, când am intrat, am observat imediat ce mult seamănă scara, aşezată exact în acelaşi loc. N-am putut să-mi opresc un strigăt. Vă asigur, domnişoară Woodhouse, e încântător pentru mine să-mi aduc aminte de un loc de care sunt atât de mult legată, cum e Maple Grove. Am petrecut atâtea luni fericite acolo! (cu un oftat plin de sentiment) Minunat loc, fără îndoială! Toţi cei care îl văd sunt uluiţi de atâta frumuseţe, dar pentru mine era ca un cămin. Când cineva a transplantat ca mine, domnişoară Woodhouse, înţelegeţi ce minunat e să regăsesc imagini legate de trecut. Totdeauna am spus că ăsta e unul din relele căsniciei.

Emma răspunse cât putea de ocolit, dar ajungea pentru doamna Elton care voia să vorbească numai ea.

— Extraordinară asemănare cu Maple Grove. Şi nu numai casa, terenurile, vă asigur, seamănă foarte bine, din câte am putut observa. Dafinii de la Maple Grove sunt la fel de deşi ca aici şi dispuşi la fel, de-a curmezişul pajiştii, şi am zărit un copac mare, cu o bancă sub el, care m-a făcut să mă cred acolo. Cumnatul şi sora mea ar fi încântaţi de locul acesta. Celor care au o proprietate mare le place foarte mult să vadă că există ceva asemănător.

Emma se îndoia de adevărul unui asemenea sentiment. După părerea ei, celor care aveau o proprietate mare puţin le păsa de proprietăţile altora, dar n-avea rost să atace o eroare atât de grosolană şi deci răspunse numai:

— Când veţi vedea mai multe locuri din ţinutul nostru, veţi gândi că aţi supraapreciat Hartfield. Surrey are multe frumuseţi.

— O, da, ştiu foarte bine asta. E grădina Angliei, ştiţi, Surrey e grădina Angliei.

— Da, dar nu cred că trebuie să ne bazăm pe această frază.

Multe ţinuturi sunt numite „grădina Angliei”, nu numai Surrey.

— Nu, nu cred, răspunse doamna Elton, cu un zâmbet foarte satisfăcut. N-am auzit să fie numit astfel un alt ţinut în afară de Surrey.

Emma fu redusă la tăcere.

— Cumnatul şi sora mea mi-au promis să vină în vizită, cel târziu în vară, dacă nu în primăvară, continuă doamna Elton, şi atunci vom porni să vedem ţinutul. Probabil, când vor fi aici, ne vom plimba foarte mult. Vor veni cu landoul lor, cred, în care încap perfect patru persoane şi, deci, fără să mai punem la socoteală trăsura noastră, ne vom putea plimba peste tot. Nu cred să vină cu şareta, la vremea aceea. Zău aşa, când se va apropia timpul, am să le scriu să vie cu landoul – e mult mai bine – când cineva soseşte într-un ţinut atât de frumos, e firesc să vrei să le arăţi tot ce se poate. Şi domnului Suckling îi place extrem de mult să facă excursii. Am făcut două excursii la King's-Weston, vara trecută, tot aşa, minunat, chiar după ce şi-au cumpărat landoul. Presupun că petreceţi de multe ori în felul ăsta pe aici, nu, domnişoară Wood-house, vara?

— Nu, nu pe-aici pe aproape. Suntem cam departe de frumuseţile care atrag pe cei dornici de excursii şi suntem liniştiţi din fire, cred, mai mult aplecaţi spre a sta acasă decât a ne deda la plăceri de soiul acesta.

— Ah, nimic nu e mai comod decât să stai acasă. Nimeni nu e mai devotat căminului ca mine. La Maple Grove se crease o zicătoare despre asta. Selina spunea foarte des, când se ducea la Bristol: „Zău, nu pot s-o scot din casă pe fata asta, trebuie neapărat să plec singură, deşi nu-mi place să mă înfund în landou fără ca nimeni să-mi ţină tovărăşie. Dar Augusta, cred, dacă ar fi după ea, nu s-ar mişca dincolo de gardul parcului.” Foarte des spunea ea asta şi, totuşi, nu sunt pentru o viaţă cu totul retrasă. Cred, dimpotrivă, că atunci când oamenii se izolează complet de societate e foarte rău şi e mult mai recomandabil să ieşi în lume, atât cât se cuvine, nici prea mult, dar nici aşa, deloc. Totuşi, vă înţeleg perfect situaţia, domnişoară Woodhouse (uitându-se

la domnul Woodhouse), sănătatea tatălui dumneavoastră este probabil o mare piedică. De ce nu încearcă să meargă la Bath? Zău, ar trebui. Vă recomand Bath. Vă asigur că n-am nici o îndoială că i-ar face bine domnului Woodhouse.

— Tata a încercat de mai multe ori, mai demult, dar fără nici un folos, şi domnul Perry, al cărui nume vă este probabil cunoscut, nu concepe că ar putea să-i fie de vreun folos acum.

— Ah, mare păcat, pentru că, vă asigur, domnişoară Woodhouse, atunci când apele sunt potrivite, dau o mare uşurare. Cât am stat la Bath am văzut atât de multe cazuri! Şi e un loc atât de vesel, încât, cred, ar fi de folos şi pentru dispoziţia domnului Woodhouse, care e, din câte înţeleg, cam deprimat câteodată. În ce vă priveşte, cred că nu trebuie să vă spun ce avantaje aţi avea. Se înţelege de la sine ce pot să găsească cei tineri şi frumoşi. Aţi face foarte multe cunoştinţe minunate, dumneavoastră, care duceţi o viaţă atât de retrasă, şi eu aş putea să vă fac imediat cunoştinţă cu lumea bună din partea locului. Dacă scriu un bileţel, vă veţi pomeni dintr-o dată cu o mulţime de prieteni şi prietena mea foarte bună, doamna Partridge, doamna la care am locuit de câte ori mă duceam la Bath, va fi foarte fericită să vă asigure condiţii şi vă va însoţi oriunde.

Era mai mult decât putea suporta Emma, fără să devină nepoliticoasă. Ideea de a-i fi îndatorată doamnei Elton pentru ceea ce numea ea „cunoştinţe” în lumea bună, de a ieşi în lume însoţită de prietena doamnei Elton, probabil vreo văduvă vulgară şi înţepată, care, cu ajutorul chiriaşilor, abia îşi putea câştiga existenţa. Demnitatea domnişoarei Woodhouse de la Hartfield suferea într-adevăr mult.

Se abţinu totuşi de la orice reproş pe care l-ar fi putut face şi îi mulţumi cu răceală doamnei Elton, dar era cu totul imposibil să meargă la Bath şi nu era deloc convinsă că locul i-ar putea face bine ei sau tatălui ei. Şi apoi, pentru a preîntâmpina orice jignire şi supărare, schimbă imediat subiectul:

— Nu v-am întrebat dacă vă ocupaţi de muzică, doamnă Elton. În asemenea ocazii se află multe despre o doamnă, înainte ca ea să-şi facă apariţia, şi Highbury ştie demult că sunteţi o foarte bună instrumentistă.

— O, nu, zău aşa, trebuie să protestez. O foarte bună instrumentistă! Sunt foarte departe de a fi aşa ceva, vă «asigur, gândiţi-vă din ce sursă subiectivă deţineţi informaţia. Îmi place nespus de mult muzica, o iubesc cu pasiune şi prietenii mei spun că am gust, dar în rest, pe cuvântul meu, interpretez mediocru, în ultimul grad. Dumneavoastră, domnişoară Woodhouse, ştiu foarte bine, cântaţi Minunat. Vă asigur că am avut cea mai mare satisfacţie şi plăcere când am auzit că voi trăi într-o societatea atât de muzicală. Nu pot trăi fără muzică, mi-e necesar ca apa şi, cum am fost mereu într-o societate foarte iubitoare de muzică, atât la Maple Grove cât şi la Bath, ar fi fost un sacrificiu foarte mare. I-am spus cinstit domnului Elton, când îmi vorbea despre viitorul meu cămin şi îşi exprima teama ca nu cumva faptul că e aşa de retras să-mi displacă; şi mai e şi casa, atât de urâtă pe lângă aceea cu care eram obişnuită, desigur, şi-a dat seama de unele lucruri! Când vorbea astfel, i-am spus sincer că pot să renunţ la lume, petreceri, baluri, teatru, pentru că nu mi-e teamă să duc o viaţă retrasă. Cum m-a binecuvântat Dumnezeu cu atâtea resurse sufleteşti, lumea nu e absolut necesară pentru mine. Pot să trăiesc şi fără ea. Pentru cei fără resurse, e altceva, dar resursele mele îmi dau independenţă. Iar, în ce priveşte camerele mai mici decât acelea cu care am fost obişnuită, nu mă deranjează deloc. Cred că pot face un sacrificiu de acest fel. Desigur, la Maple Grove am fost obişnuită cu luxul, dar i-am asigurat că fericirea mea nu atârnă de cele două trăsuri şi de apartamentele spaţioase. „Dar, ca să fiu sinceră, am zis, nu cred că aş putea trăi într-o societatea unde nu se face muzică. Nu pun nici un fel de altă condiţie, dar fără muzică viaţa mi s-ar părea cenuşie.”

— Nu putem presupune, zise Emma zâmbind, că domnul Elton ar fi avut vreo ezitare în a vă asigura că la Highbury este o societate foarte iubitoare de muzică şi sper că nu veţi găsi că a ocolit adevărul mai mult decât este scuzabil, dat fiind motivul.

— Nu, într-adevăr, asupra acestui punct nu am nici o îndoială, sunt încântată că mă aflu într-un asemenea cerc. Sper că vom avea multe mici concerte drăguţe împreună. Cred, domnişoară Woodhouse, că dumneavoastră şi cu mine trebuie să înfiinţăm un club muzical şi să ne întâlnim regulat, o dată pe săptămână, fie la dumneavoastră, fie la noi. Nu e o idee bună? Dacă noi ne străduim, cred că în curând vom avea destui adepţi. Ceva de genul ăsta ar fi de dorit, mai ales pentru mine, ca stimulent, să exersez mereu, pentru că ştiţi ce trist e cu femeile măritate, în general. Sunt gata să renunţe la muzică.

— Dar dumneavoastră, care o iubiţi atât de mult, nu cred că sunteţi în primejdie, desigur!

— Sper că nu, dar, zău, când mă uit în jur la cunoscutele mele, mă cutremur. Selina a renunţat cu totul, nici nu se mai atinge de pian, şi ea cânta drăguţ. Acelaşi lucru cu doamna Jeffereys, adică domnişoara Clara Partridge, şi cele două domnişoare Milman, acum doamna Bird şi doamna James Cooper, şi multe altele de care nu-mi aduc aminte. Pe cuvântul meu, asta e destul ca să ţi se facă frică. Pe Selina eram chiar înfuriată, dar, zău, acum îmi dau seama câte are de făcut o femeie măritată. Cred că azi dimineaţă am stat jumătate de oră de vorbă cu menajera noastră.

— Dar lucrurile de felul acesta vor intra în programul obişnuit…

— Ei, bine, zise doamna Elton râzând, vom vedea.

Emma, văzând că e hotărâtă să neglijeze muzica, nu mai avu nimic de spus. Şi, după o pauză de o clipă, doamna Elton alese alt subiect.

— Am făcut o vizită la Randalls şi i-am găsit pe amândoi acasă; par nişte oameni foarte drăguţi. Îmi plac extrem de

mult. Domnul Weston pare o fiinţă minunată – e deja favoritul meu numărul unu, vă asigur. Şi ea pare atât de bună – are ceva matern şi blând şi te cucereşte imediat. Mi se pare că a fost guvernanta dumneavoastră?

Emma era aproape prea surprinsă ca să răspundă, dar doamna Elton nu mai aşteptă confirmarea, ci merse înainte:

— Ştiam asta şi am fost surprinsă să constat că e o adevărată doamnă. Dar e într-adevăr o doamnă.

— Manierele doamnei Weston, zise Emma, au fost întotdeauna foarte bune. Buna-cuviinţă, simplitatea şi distincţia fac din dânsa un model pentru orice tânără.

— Şi cine credeţi c-a venit când eram acolo?

Emma nu ştia ce să zică. Tonul arăta că e vorba de o veche cunoştinţă şi cum ar fi putut ea să ghicească?

— Knightley, continuă doamna Elton, Knightley în carne şi oase. Ce noroc, nu-i aşa? Pentru că n-am fost acasă când a venit el în vizită şi nu făcusem cunoştinţă cu el şi, desigur, fiind prieten aşa de bun cu domnul E., eram foarte curioasă. „Prietenul meu Knightley” fusese pomenit de atâtea ori, încât eram chiar nerăbdătoare să-l văd şi, trebuie să recunosc, despre caro sposo al meu, că n-are de ce să-i fie ruşine cu prietenul său. Knightley e un adevărat gentleman. Îmi place foarte mult. Hotărât, cred că e un gentleman.

Din fericire, se făcuse timpul să plece. Ieşiră şi Emma putu să respire.

— Nesuferită femeie, exclamă ea imediat. Mai rău decât mi-am închipuit. Absolut nesuferită. Knightley! N-aş fi crezut una ca asta. Knightley! nu l-a văzut niciodată în viaţa ei şi îi zice Knightley! Şi mai şi descoperă că e un gentleman! Fiinţă vulgară şi parvenită cu domnul E. şi caro sposo al ei şi resursele ei sufleteşti şi rafinamente de prost-crescută! A descoperit într-adevăr că domnul Knightley e un gentleman. Mă îndoiesc dacă îi va întoarce complimentul şi va descoperi că e o doamnă. N-aş fi crezut una ca asta. Şi să-mi propună să ne unim şi să formăm un club muzical. Ai crede că suntem prietene la cataramă! Şi doamna Weston!

S-o surprindă că aceea care m-a crescut pe mine e o doamnă cu adevărat! Din ce în ce mai rău. N-am mai văzut una ca asta. Mi-a întrecut speranţele. Harriet poate fi jignită de orice comparaţie. Oh, ce-ar spune Frank Churchill dacă ar fi aici? Ce înfuriat şi amuzat ar fi! Ah, uite că mă gândesc imediat la el. E totdeauna primul om la care mă gândesc. M-am prins asupra faptului. Frank Churchill îmi vine atât de des în minte…

Toate acestea îi trecură atât de repede prin gând, încât, în momentul când tatăl ei reuşi să se aşeze la locul său, după toată tevatura stârnită de plecarea familiei Elton, şi era gata să vorbească, era şi ea gata să îl asculte.

— Ei, draga mea, începu el dinadins, dacă ne gândim că n-am mai văzut-o niciodată, pare o tânără destul de drăguţă şi probabil că i-a plăcut foarte mult de tine. Vorbeşte niţel cam repede. Repezeala asta în vorbire zgârie la ureche. Dar cred că sunt prea pretenţios; nu-mi plac vocile străine şi nimeni nu vorbeşte ca tine şi ca biata domnişoară Taylor. Totuşi, pare o tânără îndatoritoare, cu purtări frumoase şi, fără îndoială, o să fie o soţie bună. Totuşi, cred că era mai bine să nu se însoare. M-am scuzat cum am putut că nu le-am făcut o vizită cu această fericită ocazie; am spus că am s-o pot face în cursul verii. Dar ar fi trebuit să mă duc. Să nu-i faci o vizită miresei denotă o mare neglijenţă. Ah, asta arată ce bolnav şi amărât sunt. Dar nici nu-mi place colţul acela de la aleea casei parohiale.

— Probabil că scuzele au fost acceptate, tată, domnul Elton te cunoaşte.

— Da, dar tânără doamnă? – mireasa – ar fi trebuit să-i prezint omagiile mele, dacă era posibil. Foarte puţin politicos din partea mea.

— Dar, dragă tată, dumneata nu eşti partizanul căsătoriilor, de ce eşti atât de îngrijorat că nu ţi-ai prezentat omagiile unei mirese? Calitatea aceasta nu ţi-o recomandă dumitale. Dacă le dai atâta atenţie, înseamnă să încurajezi căsătoriile.

— Nu, draga mea, n-am încurajat niciodată pe nimeni să se căsătorească, dar totdeauna vreau să-i arăt atenţia cuvenită unei doamne, – şi mai ales o mireasă, nu trebuie neglijată niciodată. O mireasă, draga mea, se bucură de cea mai mare atenţie în societate, ceilalţi nu contează.

— Ei, bine, tată, dacă asta nu înseamnă să încurajezi căsătoriile, nu ştiu ce mai înseamnă. Nu m-aş fi aşteptat din partea dumitale să-ţi pui autoritatea în slujba unor momeli pentru vanitatea bietelor domnişoare.

— Draga mea, nu mă înţelegi. E o problemă de politeţe, de bună-creştere şi n-are nimic de-a face cu a încuraja oamenii să se căsătorească.

Emma terminase. Tatăl ei devenea nervos şi nu putea să n-o înţeleagă pe ea. Gândurile ei se întoarseră la cuvintele jignitoare ale doamnei Elton şi acestea o preocupară foarte, foarte multă vreme.

CAPITOLUL XXXIII.

NICIUNA DIN CONSTATĂRILE ULTERIOARE nu-i dădu Emmei motive să-şi schimbe părerea proastă pe care şi-o făcuse despre doamna Elton. Observaţiile ei fuseseră destul de corecte. Doamna Elton i se păru, de câte ori o întâlni din nou, la fel cum i se păruse la cea de-a doua întâlnire a lor: îşi dădea importanţă, îşi permitea prea multe, se purta cu prea mare familiaritate, era ignorantă şi prost-crescută. Nu era urâtă şi avea unele cunoştinţe, dar avea atât de puţină minte încât credea că vine cu o ştiinţă superioară despre lume, să dea viaţă şi rafinament unei comunităţi de ţară, şi nu concepea că poziţia socială a domnişoarei Hawkins ar fi putut fi depăşită de altcineva în afară de doamna Elton.

Nu avea nici un motiv să creadă că domnul Elton avea idei deosebite de cele ale soţiei sale. Părea nu numai fericit, dar şi mândru de ea. Avea aerul că se felicită pentru că a adus la Highbury o femeie pe care nici măcar domnişoara Woodhouse nu putea spera să o întreacă, şi cea mai mare parte a noilor ei cunoştinţe fiind înclinate să acorde concesii şi neavând obiceiul să stea să judece, fie se conduceau toate

după principiul bunăvoinţei generale a domnişoarei Bates, fie luau drept bune laudele miresei despre propria-i inteligenţă şi frumuseţe şi erau cât se poate de satisfăcute. Aşa că laudele la adresa doamnei Elton treceau din gură în gură, după cuviinţă, fără ca domnişoara Woodhouse să le împiedice cu ceva; ea nu făcea decât să continue cu sârguinţă în spiritul contribuţiei pe care o adusese iniţial şi vorbea, cu foarte multă graţie, despre cât de „plăcută şi bine îmbrăcată” era doamna Elton.

Într-o privinţă, doamna Elton făcu o impresie şi mai proastă decât la început. Sentimentele ei faţă de Emma se schimbară. Jignită probabil de lipsa de încurajare de care se loviseră propunerile ei de a deveni intime, se retrase la rândul ei şi, treptat, deveni mai rece şi mai distantă; şi, deşi efectul era binevenit, reaua voinţă care îl producea făcea să crească în mod necesar şi antipatia Emmei. Purtările ei – şi ale domnului Elton, de asemenea – erau foarte neplăcute faţă de Harriet. Erau dispreţuitori şi n-o băgau în seamă. Emma spera că acest lucru o va vindeca repede pe Harriet, dar sentimentele care determinau purtarea lor îi făcură să scadă în ochii ei. Nu încăpea îndoială că iubirea bietei Harriet fusese sacrificată de dragul sincerităţii conjugale, şi rolul Emmei în toată povestea, prezentată în culorile cele mai puţin favorabile pentru ea şi mai scuzabile pentru el, fusese, după toate probabilităţile, divulgat. Era desigur obiectul antipatiei lor comune.

Când nu aveau nimic altceva să-şi spună unul altuia, le venea probabil uşor să înceapă prin a o bârfi pe domnişoara Woodhouse, şi duşmănia, pe care nu îndrăzneau să şi-o arate printr-o lipsa de respect deschisă faţă de ea, găsea un câmp mai larg de acţiune faţă de Harriet, căreia îi arătau tot dispreţul.

Doamna Elton o plăcu foarte mult pe Jane Fairfax, şi încă de la început. Nu atunci când, declarând război unei domnişoare, ar fi fost firesc să se apropie de cea de-a doua, ci de la început. Şi nu se mulţumi să-şi exprime o admiraţie

normală şi ponderată, ci, fără ca cineva să-i fi cerut, să fi insistat, să-i fi acordat privilegiul, dori s-o ajute şi să devină prietena ei. Înainte ca Emma să-şi fi pierdut încrederea, când se întâlneau cam a treia oară, avu prilejul să audă toată generozitatea doamnei Elton în această privinţă exprimată astfel:

— Jane Fairfax este absolut încântătoare, domnişoară Woodhouse. Mă omor după ea. O fiinţă atât de dulce şi interesantă, atât de blânda şi nobilă – şi ce talente are! Vă asigur, cred că are nişte talente extraordinare. N-am nici cea mai mică îndoială că interpretează la pian extrem de bine. Ştiu destulă muzică să pot da sentinţa în privinţa asta! Oh, e absolut încântătoare. Vă fac să râdeţi cu entuziasmul meu, dar, pe cuvânt, vorbesc toată ziua numai despre Jane Fairfax – şi situaţia ei, impresionează pe oricine; domnişoară Woodhouse, trebuie să ne străduim, să ne căznim, să facem ceva pentru ea. Trebuie s-o scoatem la lumină. Un talent ca al ei nu poate să rămână necunoscut. Presupun că ştiţi cum spune poetul:

Atâtea flori se nasc să moară-n umbră şi frăgezimea lor să se topească.

Nu trebuie să lăsăm să se adeverească asta pentru scumpa de Jane Fairfax.

— Nu cred că o paşte vreo primejdie de felul ăsta, răspunse Emma calm, şi când veţi afla mai multe despre situaţia ei şi veţi înţelege cum a fost crescută de domnul colonel şi doamna Campbell, nu cred că veţi mai spune că talentele ei nu sunt cunoscute.

— Oh, dar, dragă domnişoară Woodhouse, acum e atât de retrasă, trăieşte în asemenea obscuritate, la capătul lumii. Oricare ar fi fost avantajele ei în casa Campbell, e evident că s-au sfârşit. Cred că şi ea simte asta. Sunt sigură. E foarte timidă şi tăcută. Se vede ca are nevoie de încurajare. Îmi place şi mai mult, din cauza asta. Trebuie să mărturisesc, apreciez timiditatea, pledez totdeauna pentru aşa ceva şi sunt sigură că e un lucru rar. Dar la cei

nedreptăţiţi de soartă e cu totul cuceritoare. Ah, vă asigur că Jane Fairfax e o fiinţă încântătoare şi mă interesează în cel mai înalt grad.

— Păreţi a avea mult sentiment, dar nu-mi dau seama cum dumneavoastră sau orice altă cunoştinţă de pe aici a domnişoarei Fairfax, oricare dintre cei care o cunosc mai de mult decât dumneavoastră, poate să-i arate mai multă atenţie decât...

— Dragă domnişoară Woodhouse, se poate face infinit de mult. Trebuie numai să îndrăznim să acţionăm. Dumneavoastră şi cu mine nu trebuie să avem teamă. Dacă noi vom da un exemplu, mulţi îl vor urma, după puterile lor, deşi nu toţi au situaţia noastră. Noi avem trăsură ca s-o ducem şi s-o aducem acasă, şi cu viaţa pe care o ducem noi o invitată ca Jane Fairfax nu e niciodată în plus. Aş fi teribil de supărată dacă Wright ne-ar servi un prânz din care să nu pot oferi câte ceva mai multora, nu numai Janei Fairfax. Nu cred că aşa ceva e posibil. Nu e deloc probabil dacă ne gândim ce viaţă am dus eu până acum. Primejdia cea mare care mă paşte pe mine e, din contră, să fiu prea generoasă, să cheltuiesc prea mult. Maple Grove va fi modelul meu poate mai mult decât trebuie, pentru că nu avem deloc pretenţia la un venit atât de mare cât al domnului Suckling. Totuşi, sunt ferm hotărâtă în ce priveşte pe Jane Fairfax. Am s-o invit cât se poate de des, am s-o prezint oriunde voi putea, voi da petreceri muzicale, ca să-şi poată arăta talentul, şi mă voi ocupa personal să-i găsesc un post convenabil. Am atât de multe cunoştinţe, încât, fără îndoială, voi găsi repede ceva potrivit. O voi prezenta, desigur, în mod special cumnatului şi surorii mele, când vor veni la noi. Sunt sigură că o să le placă extrem de mult şi, când se va obişnui puţin cu ei, o să-i dispară şi temerile, pentru că ei amândoi se poartă atât de blând. O s-o invit foarte des când vor veni ei şi probabil o să-i facem loc şi în landou, când vom face excursii.

„Biată Jane Fairfax, gândi Emma, nu meritai una ca asta. Poate ai greşit în privinţa domnului Dixon, dar e o pedeapsă prea mare. Bunăvoinţa şi protecţia doamnei Elton «Jane Fairfax şi iar Jane Fairfax-! Dumnezeule, lasă-mă să sper că pe mine nu mă numeşte Emma Woodhouse, atunci când mă bârfeşte prin împrejurimi! Dar, pe cuvântul meu, femeia asta nu are nici o limită în neruşinarea ei!”

Emma nu mai avu ocazia să asculte asemenea fanfaronade adresate direct ei şi decorate atât de dezgustător cu câte un „dragă domnişoară Woodhouse”. Schimbarea de atitudine a doamnei Elton se făcu în curând simţită şi Emma fu lăsată în pace, nefiind nevoită să devină nici prietena intimă a doamnei Elton şi nici, sub îndrumarea acesteia, patroana foarte activă a Janei Fairfax, ci rămase numai să împărtăşească ceea ce ştiau, simţeau, gândeau şi făceau ceilalţi.

Rămânea spectator şi era amuzată. Recunoştinţa domnişoarei Bates pentru atenţia pe care doamna Elton o acorda Janei Fairfax era în cel mai bun stil al simplităţii neprefăcute şi căldurii ei obişnuite. Era una dintre cele pe care le aprecia cel mai mult, cea mai amabilă, bună şi încântătoare femeie – exact atât de desăvârşită şi de suspusă cum doamna Elton însăşi se credea. Singura surpriză a Emmei fu că Jane Fairfax accepta atenţiile acestea şi, după toate aparenţele, o tolera pe doamna Elton. Auzea că s-a plimbat cu familia Elton, a stat de vorbă cu familia Elton şi a petrecut o zi la familia Elton! Asta era culmea! N-ar fi crezut că bunul gust şi mândria domnişoarei Fairfax ar putea suporta compania şi prietenia pe care i-o oferea casa parohială.

— Eun mister, e un adevărat mister, zise ea. Să-i placă să rămână aici luni de zile, să îndure tot felul de privaţiuni şi acum să se complacă în situaţia umilitoare de a fi băgată în seamă de doamna Elton şi a împărtăşi sărăcia conversaţiei ei, în loc să se întoarcă la tovarăşele ei de natură superioară, care o iubiseră totdeauna cu o dragoste reală şi

generoasă. Jane venise la Highbury, după câte declarase, pentru trei luni. Familia Campbell plecase în Irlanda pentru trei luni, dar acum domnul şi doamna Campbell promiseseră fiicei lor să stea cel puţin până la mijlocul verii şi primise şi ea noi invitaţii să vină acolo. După câte spunea domnişoara Bates – căci numai ea spunea —, doamna Dixon scrisese foarte insistent. Dacă Jane ar vrea numai să meargă, se vor găsi mijloace, se vor trimite servitori, se va vorbi cu un prieten, nu va fi nici o dificultate în privinţa drumului, dar ea refuză.

— Trebuie să aibă vreun motiv mai puternic să refuze această invitaţie, fu concluzia Emmei. Trebuie să fie vorba de vreo pedeapsă pe care fie i-a impus-o familia Campbell, fie şi-a impus-o ea însăşi. Pe undeva e vorba de multă teamă, prudenţă şi hotărâre. Nu trebuie să ajungă la familia Dixon. Cineva a decretat asta. Dar de ce trebuie să accepte compania familiei Elton! Asta e o pricină de uimire cu totul diferită.

Când dădu glas mirării ei asupra acestui subiect, în faţa celor câţiva care cunoşteau adevărata ei părere despre doamna Elton, doamna Weston încercă s-o scuze pe Jane astfel:

— Nu putem presupune că îi place foarte mult la casa parohială, dragă Emma, dar, oricum, e mai bine decât să stea toată ziua în casă. Mătuşa ei e o femeie bună, dar trebuie să fie foarte obositor să stai tot timpul cu ea. Trebuie să ne gândim ce lasă acasă, înainte de a-i condamna gustul pentru cei pe care îi vizitează.

— Aveţi dreptate, doamnă Weston, zise domnul Knightley, cu căldură. Domnişoara Fairfax este la fel de capabilă ca oricare din noi să-şi formeze o părere justă despre doamna Elton. Dacă ar fi putut să-şi aleagă prietena, nu ar fi ales-o pe ea. Dar (cu un zâmbet plin de reproş către Emma) de la doamna Elton se bucură de o atenţie pe care nu i-o acordă nimeni altcineva.

Emma simţi că doamna Weston îi aruncase o privire iute şi fu şi ea izbită de aprinderea din vorbele lui. Roşind uşor, răspunse imediat:

— Atenţiile doamnei Elton, după câte îmi închipuiam eu, puteau s-o dezguste şi nu s-o încânte pe domnişoara Fairfax. N-am crezut că invitaţiile doamnei Elton pot să fie atât de îmbietoare.

— Nu m-aş mira, zise doamna Weston, dacă domnişoara Fairfax ar fi fost târâtă, împotriva voinţei sale, de dorinţa aprigă a mătuşii, să accepte atenţiile doamnei Elton. Biata domnişoară Bates, putea foarte bine să-şi angajeze nepoata într-o intimitate cu doamna Elton mai mare decât ar fi dictat bunul simţ al Janei, în ciuda dorinţei de a mai schimba puţin monotonia.

Amândouă erau nerăbdătoare să-l audă vorbind din nou pe domnul Knightley şi, după câteva minute de tăcere, el zise:

— Trebuie să ne mai gândim la un lucru. Doamna Elton nu i se adresează domnişoarei Fairfax în maniera în care vorbeşte despre ea. Noi toţi cunoaştem diferenţa între pronumele el sau ea şi tu, cel mai direct. Simţim cu toţii influenţa a ceva mai presus de politeţea obişnuită, în relaţiile personale dintre noi, ceva înnăscut, mai vechi decât cele învăţate. Nu putem spune nimănui pe faţă ceva neplăcut, chiar dacă am gândit-o din plin cu o oră înainte. Suntem altfel. Şi, lăsând la o parte acest principiu general, puteţi fi sigure că domnişoara Fairfax o intimidează pe doamna Elton prin superioritatea minţii şi purtării ei şi că, atunci când se află faţă în faţă doamna Elton o tratează cu tot respectul care i se cuvine. Probabil că doamna Elton n-a avut niciodată de-a face cu o femeie ca Jane Fairfax; oricât ar fi de vanitoasă, nimic n-o împiedică să-şi recunoască inferioritatea prin ceea ce face, dacă nu şi prin ceea ce gândeşte.

— Ştiu ce mult o apreciezi pe Jane Fairfax, zise Emma. Se gândea la micul Henry şi un sentiment amestecat de

nelinişte şi delicateţe o făcea să fie nehotărâtă asupra a ceea ce urma să spună.

— Da, spuse el. Poate să ştie toată lumea cât de mult o apreciez.

— Şi totuşi, zise Emma, cu oarecare grabă şi cu sprâncenele încruntate, dar se opri imediat – poate era mai bine să afle dintr-o dată răul —, continuă cu aceeaşi grabă:

— Şi totuşi poate nici dumneata nu-ţi dai seama cât de mult Această admiraţie ar putea să te ia prin surprindere, într-o zi.

Domnul knightley era foarte ocupat cu unul din nasturii de la ghetele lui groase de piele şi, fie din cauza efortului de a-l închide, fie din alte motive, se înroşi la faţă şi răspunse:

— Oh, aşa va să zică! Dar nu prea eşti la curent. Domnul Cole mi-a spus ceva asemănător acum câteva săptămâni.

Se opri. Emma simţi că doamna Weston o calcă pe picior şi nici nu ştia ce să creadă. Peste o clipă, el continuă:

— Asta nu se va întâmpla niciodată, te asigur. Domnişoara Fairfax presupun, nu m-ar accepta, dacă ar fi s-o cer, şi sunt foarte sigur că n-am s-o cer niciodată.

Emma răspunse semnului prietenei sale, plină de interes şi fu destul de satisfăcută ca să exclame:

— Nu eşti vanitos, domnule Knigthley. Pot spune asta spre lauda dumitale.

Părea că n-o auzise, era îngândurat şi, într-un fel care arăta că nu-i făcuse plăcere, zise curând după aceea:

— Deci plănuiai să mă însor cu domnişoara Fairfax?

— Nu, Doamne fereşte! M-ai certat destul că pun la cale căsătorii. Nu puteam să-mi permit tocmai cu dumneata. Ceea ce am spus nu înseamnă nimic. Mai spune omul câte o vorbă, fără nici o intenţie. O, nu, pe cuvântul meu, nu am nici cea mai mică dorinţă să te însori cu Jane Fairfax şi cu nici o altă Jane. Dacă ai fi căsătorit, n-ai mai veni pe la noi să stăm de vorbă, aşa liniştiţi ca acum.

Domnul Knightley căzu din nou pe gânduri. Rezultatul visării lui fu:

— Nu, Emma, nu cred că marea mea admiraţie pentru ea m-ar putea lua prin surprindere. Nu m-am gândit niciodată la ea în felul ăsta, te asigur.

Şi curând după aceea:

— Jane Fairfax e o tânără minunată, dar nici Jane Fairfax nu e perfectă. Are un cusur. Nu are firea deschisă pe care un bărbat o doreşte la soţia sa.

Emma nu putea decât să se bucure auzind că are şi ea un cusur.

— Ei bine, zise ea, şi presupun că l-ai făcut imediat să tacă pe domnul Cole.

— Da, chiar imediat. A făcut o aluzie destul de străvezie. I-am spus că greşeşte, m-a rugat să-l iert şi n-a mai zis nimic. Cole nu vrea să pară mai spiritual şi mai înţelept decât vecinii săi.

— Ce deosebire faţă de doamna Elton, care vrea să pară mai înţeleaptă şi mai spirituală decât toată lumea. Mă întreb în ce fel vorbeşte despre domnul şi doamna Cole, cum le spune? Ce denumire o fi găsit pentru ei ca să fie suficient de familiară şi vulgară. Dumitale îţi spune Knightley. Cum i-o fi zicând domnului Cole? Şi mai vrei să nu fiu surprinsă că Jane Fairfax îi acceptă atenţiile şi tovărăşia. Doamnă Weston, argumentul dumitale mi se pare mai solid. Mai de grabă pot să cred că vrea să mai scape de domnişoara Bates, decât că reuşeşte să triumfe cu inteligenţa ei asupra doamnei I Elton. Nu cred că doamna Elton poate să-şi admită în vreun fel inferioritatea sau că poate să-şi impună ceva în afară de regulile ei destul de vagi de bună purtare. Nu pot să mi-o imaginez decât insultându-şi mereu prietena cu laudele ei, cu încurajările ei, cu ofertele ei, decât dând mereu amănunte despre minunatele ei bune intenţii de a-i găsi un post şi a o include în acele încântătoare excursii, care Vor avea loc, cu landoul.

— Jane Fairfax e sensibilă. N-o acuz de lipsă de sensibilitate, zise domnul Knightley. Presupun că are sentimente puternice şi tăria de a şi le înfrânge prin

răbdare şi autocontrol. Îi lipseşte deschiderea. E rezervată, mai rezervată, aş spune, decât era, şi mie îmi plac firile deschise. Nu, înainte ca domnul Cole să facă aluzie la presupusa mea dragoste, nici nu-mi trecuse prin cap. O vedeam pe Jane Fairfax şi stăteam de vorbă cu ea întotdeauna cu plăcere şi admiraţie, dar fără alte gânduri.

— Ei, bine, doamnă Weston, zise Emma triumfătoare când el plecă. Ce spuneţi acum de căsătoria domnului Knightley cu Jane Fairfax?

— Ei bine, dragă Emma, eu zic că e aşa de preocupat de ideea de a nu fi îndrăgostit de ea, că nu m-aş mira ca până la urmă să fie. Nu-mă dau bătută.

CAPITOLUL XXXIV.

ORICINE DIN HIGHBURY SAU DIN ÎMPREJURIMI îi făcuse vreodată vreo vizită domnul Elton era dispus să-i prezinte toate onorurile cu ocazia căsătoriei. Se dădeau mese şi serate în cinstea lui, şi a doamnei sale, invitaţiile curgeau una după alta, iar ea îşi dădu seama în curând că nu vor mai avea nici o zi liberă.

— Văd cum merge, zise ea. Văd ce fel de viaţă voi duce printre voi. Pe cuvântul meu, o să ne învăţăm destrăbălaţi. Se pare că, realmente, suntem la modă. Dacă asta înseamnă,să trăieşti la ţară, nu găsesc că ar fi ceva extraordinar. De luni până sâmbătă, vă asigur, nu avem nici o zi liberă. Chiar o femeie fără resursele mele sufleteşti s-ar fi putut descurca foarte bine.

Nici o invitaţie nu-i cădea prost. Obiceiurile ei de la Bath făceau să găsească seratele cât se poate de fireşti şi Maple Grove îi dăduse gustul pentru mese întinse. Fu puţin şocată de lipsa a două saloane, de calitatea proastă a torturilor şi de faptul că nu exista gheaţă pentru partidele de cărţi din Highbury. Doamna Bates, doamna Perry, doamna Goddard şi celelalte nu prea aveau habar de lumea bună, dar ea le va arăta în scurtă vreme cum trebuie să aranjeze totul. În cursul primăverii urma să invite pe toată lumea la o petrecere cu totul superioară, unde mesele de joc vor fi

aranjate, fiecare cu luminările ei şi cu pachete întregi aşa cum se face în lumea bună şi se vor angaja mai mulţi ospătari decât găseai prin împrejurimi, care să servească gustările exact la timpul potrivit şi în ordinea cuvenită.

Emma, între timp, nu se lăsă mai prejos şi dădu la Hartfield o masă pentru familia Elton. Nu trebuiau să se arate mai puţin atenţi decât ceilalţi. S-ar fi putut bănui cine ştie ce, că ea ar fi capabilă de resentimente şi meschinărie. Trebuia să dea o masă. După ce Emma îi vorbi despre asta timp de zece minute, domnul Woodhouse nu mai avea nimic împotrivă şi puse numai o condiţie, pe care o punea de obicei, să nu stea el în capul mesei, şi tot ca de obicei se punea problema de a hotărî cine să facă asta în locul său.

Alegerea celorlalţi invitaţi nu cerea prea multă chibzuinţă. În afară de familia Elton, trebuia să invite şi familia Weston şi pe domnul Knightley, până aici era bine, dar o invitaţie pentru Harriet era inevitabilă. Nu putu însă să o transmită cu deplină satisfacţie şi, din mai multe motive, Emmei îi făcu plăcere chiar că Harriet îndrăzni să o refuze. „Prefera să nu fie în acelaşi loc cu el dacă nu era neapărat necesar. Nu ajunsese încă la starea de a-l vedea pe el şi pe fericita şi încântătoarea lui soţie împreună fără un sentiment de jenă. Dacă domnişoara Woodhouse nu se supără, preferă să stea acasă.” Era exact ce şi-ar fi dorit Emma, dacă ar fi crezut că e posibil să-şi dorească ceva. Era încântată de tăria prietenei ei – pentru că Harriet avea nevoie de tărie ca să renunţe la o invitaţie şi să stea acasă. Acum, putea să invite persoana pe care de fapt o dorea şi anume pe Jane Fairfax. De la ultima ei convorbire cu doamna Weston şi domnul Knightley, se gândea mai mult la Jane decât înainte. Îi rămăseseră în minte cuvintele domnului Knightley, care spusese că Jane Fairfax se bucură din partea doamnei Elton de o atenţie pe care nu i-o acordă nimeni altcineva.

— E foarte adevărat, zise ea, cel puţin în ce mă priveşte pe mine, ceea ce de fapt voia să spună el, şi e foarte ruşinos. Avem aceeaşi vârstă şi ne cunoaştem de atâta vreme, ar fi

trebuit să fiu mai prietenoasă cu ea. Acum n-o să-i mai placă de mine. Am neglijat-o prea multă vreme. Dar de acum îi voi arăta mai multă atenţie.

Toate invitaţiile avură succes. Toţi erau liberi şi toţi fericiţi. Pregătirile însă nu se opriră aici. Se ivi o întâmplare cam nefericită. Cei doi băieţi mai mari ai familiei Knightley urmau să facă o vizită de câteva săptămâni bunicului şi mătuşii lor şi tatăl propusese să-i aducă tocmai acum şi să stea şi el o zi la Hartfield – chiar în ziua petrecerii. Îndatoririle slujbei sale nu-i permiteau amânarea, dar atât tatăl, cât şi fiica fură destul de stânjeniţi că se întâmpla aşa. Domnul Woodhouse considera numărul de opt persoane la masă ca cel mai mare pe care nervii săi îl puteau suporta – şi iată că vor fi nouă – şi Emma îşi dădu seama că cel de-al nouălea va fi foarte prost dispus că nu poate să vină pentru patruzeci şi opt de ore la Hartfield fără să nimerească într-o petrecere.

Îl consolă pe tatăl ei mai bine decât se putea consola pe ea însăşi, arătându-i că deşi vor fi nouă, el spunea atât de puţine lucruri încât zgomotul nu va fi mărit prea mult. De fapt, i se părea şi ei foarte trist să-l vadă pe el, cu privirile lui grave şi vorbele scoase cu cleştele din gură, în faţa ei, în locul fratelui său. Întâmplarea fu mai mult de partea domnului Woodhouse decât a Emmei. John Knightley sosi, dar domnul Weston fu chemat pe neaşteptate la oraş şi trebuia să lipsească tocmai în acea zi. S-ar putea să vină şi el, seara, târziu, dar în mod sigur nu la masă. Domnul Woodhouse era perfect uşurat şi, văzându-l astfel, când sosiră şi copiii şi când cumnatul ei păru a se resemna filosofic auzind care îi era soarta, supărarea Emmei se risipi şi ea. Ziua sosi, invitaţii se adunară punctual şi domnul John Knightley păru, încă de la început, să se dedice strădaniei de a fi simpatic. În loc să-l tragă pe fratele său deoparte, lângă o fereastră, în timp ce aşteptau să se pună masa, el stătea de vorbă cu domnişoara Fairfax. La doamna Elton, care arăta cât de bine o puteau ajuta dantelele şi perlele, se

uită în linişte, dorind numai să observe destul pentru a-i da informaţii Isabellei, dar domnişoara Fairfax era o cunoştinţă veche şi o fată liniştită şi cu ea se putea sta de vorbă. O întâlnise înainte de micul dejun, când se întorcea de la plimbare cu băieţii lui şi când tocmai începuse să plouă. Era firesc să spere că vor avea un subiect de conversaţie şi spuse

— Sper că n-aţi mers prea departe, domnişoară Fairfax, azi-dimineaţă, altfel sunt sigur că v-aţi udat. Noi de-abia dacă am ajuns la timp acasă. Sper că v-aţi întors imediat.

— Am mers numai până la poştă, zise ea, şi am ajuns acasă, înainte de a începe să plouă tare. Mă duc în fiecare zi la poştă, când sunt aici. Simplifică lucrurile şi îmi dă un pretext să ies din casă. Îmi face bine o mică plimbare înainte de micul dejun.

— Dar nu pe ploaie, îmi închipui.

— Nu, dar când am plecat nu ploua deloc. Domnul John Knightley zâmbi şi răspunse:

— Adică atunci când v-aţi hotărât să plecaţi, pentru că atunci când am avut plăcerea să vă întâlnesc nu eraţi departe de casă şi Henry şi John nu mai pridideau să numere stropii de ploaie. Poşta e un „loc foarte atrăgător la o anumită vârstă. Când veţi fi de vârsta mea, veţi vedea că nu face să ieşi prin ploaie pentru nişte scrisori.

Jane roşi puţin şi răspunse astfel:

— Nu am de ce să sper că voi fi vreodată cu dumneavoastră, înconjurată de cei dragi şi deci nu pot să mă aştept că vârsta pur şi simplu mă va face indiferentă la scrisori.

— Indiferentă? O, nu, nu cred că dumneavoastră puteţi deveni indiferentă. Scrisorile nu pot lăsa pe nimeni indiferent. Sunt, în general, o pacoste pe capul omului!

— Vorbiţi despre scrisorile de afaceri. Ale mele sunt scrisori de la prieteni.

— Deseori m-am gândit că astea sunt cele mai rele, zise el cu răceală. Afacerile, ştiţi, pot aduce bani, dar prietenia nu

aduce nimic.

— Ah, acum nu vorbiţi serios. Îl cunosc prea bine pe domnul John Knightley, sunt sigură că înţelege valoarea prieteniei la fel de bine ca toată lumea. Pot foarte bine să cred că aceste scrisori reprezintă puţin pentru dumneavoastră, mult mai puţin decât pentru mine, dar nu pentru că aveţi cu zece ani mai mult, nu e vorba de vârstă, ci de situaţie. Îi aveţi pe cei dragi aproape. Eu probabil că nu-i voi mai avea niciodată şi, deci, până nu-mi voi fi epuizat toată afecţiunea, poşta va avea, cred, totdeauna, puterea să mă scoată din casă, chiar pe vreme mai rea decât azi.

— Când vorbeam de posibilitatea de a vă schimba cu trecerea anilor, cu timpul, zise John Knightley, era vorba implicit şi de schimbarea de situaţie pe care acesta o va aduce. Consider că nu se poate una fără cealaltă. Timpul va face să scadă interesul pentru cei care nu sunt în jurul nostru zilnic, dar nu la schimbarea asta mă gândeam în legătură cu dumneavoastră. Ca vechi prieten, domnişoară Fairfax, daţi-mi voie să sper că peste zece ani veţi avea tot atâtea fiinţe dragi în jur câte am eu acum.

O spusese atât de blând, fără nici cea mai mică umbră de jignire. Un „mulţumesc” drăguţ zis părea menit să pună capăt discuţiei cu un zâmbet, dar roşul din obraji, tremurul buzei, lacrima din ochi, arătau că nu era nimic de râs. Acum, îi solicită atenţia domnul Woodhouse, care, după obiceiul său la asemenea ocazii, îşi saluta pe rând musafirii şi le complimenta în mod special pe doamne. Ajunsese la ea, care era ultima, şi, cu politeţea lui blândă, îi spuse:

— Îmi pare foarte rău, domnişoară Fairfax, să aud că ai ieşit azi dimineaţă în ploaie. Domnişoarele ar trebui să se îngrijească. Domnişoarele sunt ca nişte plante delicate. Trebuie să-şi îngrijească sănătatea şi frumuseţea. Draga mea, ţi-ai schimbat ciorapii când ţi-ai întors?

— Da, domnule, sigur că mi i-am schimbat. Vă mulţumesc foarte mult pentru grija şi bunătatea dumneavoastră faţă de mine.

— Dar, dragă domnişoară Fairfax, tinerele domnişoare se bucură totdeauna de atenţie. Sper că bunica şi mătuşa dumitale sunt bine. Ele sunt bunele mele prietene. Regret că sănătatea nu mă lasă să fiu un vecin mai bun. Ne-ai făcut o mare onoare astăzi. Fiica mea şi cu mine suntem mişcaţi de bunătatea dumitale şi ne pare foarte bine că ai venit la Hartfield.

Bătrânul, politicos şi cu inimă bună, putea acum să se aşeze şi să se bucure că şi-a făcut datoria şi fiecare tânără doamnă se simte bine şi în largul ei.

În acel moment, povestea cu ieşitul în ploaie ajunsese la „doamna Elton şi mustrările ei se revărsau asupra Janei.

— Draga mea Jane, ce mi-e dat să aud? Să mergi la poştă prin ploaie! Nu trebuie să faci asta, zău. Nenorocita de tine! Ce te-a apucat să faci una ca asta? Înseamnă că n-am fost pe aproape să am grijă de tine.

Jane, cu multă răbdare, o asigură că nu a răcit deloc.

— Ah, nu-mi spune mie asta. Eşti o biată fată şi nu ştii să ai grijă de tine. La poştă, auzi! Doamnă Weston, aţi mai auzit aşa ceva? Dumneavoastră şi cu mine trebuie să ne exercităm autoritatea.

— Sfatul meu, zise doamna Weston – desigur, mă simt tentată să-i dau un sfat —, este, domnişoară Fairfax, că nu trebuie să rişti astfel. Cum eşti predispusă la răceală, zău, ar trebui să ai foarte mare grijă, mai ales la vremea asta. Primăvara, cred eu, trebuie să avem cea mai mare grijă. Mai bine să aştepţi o oră, două sau chiar jumătate de zi scrisorile, decât să rişti să începi să tuşeşti din nou… Nu crezi că e mai bine aşa? Da, sunt sigură că eşti destul de rezonabilă să înţelegi. N-o să mai faci asta niciodată.

— Ah, nu, niciodată, interveni foarte energic doamna Elton. Nu-i dăm voie să mai facă una ca asta – şi dând semnificativ din cap – trebuie să aranjăm ceva, trebuie, zău. Vorbesc eu cu domnul E. Omul care aduce scrisorile noastre în fiecare dimineaţă (unul din oamenii noştri, nu ştiu cum îl cheamă) va întreba şi de ale tale şi ţi le va aduce. Asta va

înlătura toate dificultăţile şi, din partea noastră, dragă Jane, cred că nu-ţi vine greu să accepţi un asemenea serviciu.

— Sunteţi foarte bună, zise Jane, dar nu pot să renunţ la plimbarea de dimineaţă. Mi s-a spus să ies cât se poate de mult, trebuie să fac o plimbare şi poşta îmi oferă un pretext şi, pe cuvânt, niciodată, în afară de ieri, nu s-a întâmplat să fie vreme rea.

— Dragă Jane, nu mai spune nimic despre asta. Am hotărât, adică (râzând cu afectare) atât cât pot să hotărăsc fără acordul domnului şi stăpânului meu. Ştiţi, doamnă Weston, noi două trebuie să fim foarte atente cum ne exprimăm. Dar îmi place să cred, dragă Jane, că mai am ceva influenţă. Dacă nu voi avea de întâmpinat dificultăţi prea mari, poţi să consideri totul stabilit.

— Iertaţi-mă, spuse Jane serios, nu pot, sub nici un motiv, să consimt la acest aranjament, care să dea atâta osteneală, degeaba, servitorului dumneavoastră. Dacă nu mi-ar face plăcere asta, scrisorile ar fi aduse, ca de obicei, de servitoarea bunicii.

— Oh, draga mea, dar Patty are atâtea de făcut! Şi ne face plăcere să folosim oamenii noştri.

Jane nu părea a dori să se lase învinsă şi, în loc să răspundă, i se adresă din nou domnului John Knightley:

— Poşta e o instituţie minunată, zise ea. Câtă regularitate şi promptitudine! Dacă te gândeşti la câte au de făcut, şi totul merge atât de bine. E formidabil, nu?

— Da, un mecanism foarte bine pus la punct.

— Foarte rar se întâmplă să fie vreo greşeală sau întârziere. Foarte rar câte o scrisoare, dintre miile care circulă mereu prin regat, se rătăceşte şi nici măcar una la un milion nu se pierde. Şi când te gândeşti câte scrisuri, unele foarte urâte, trebuie descifrate, o adevărată minune!

— Funcţionarii devin experţi prin obişnuinţă. Au probabil, de la început, iuţeală de ochi şi de mână, dar exerciţiul o face să crească. Dacă mai doriţi vreo explicaţie, continuă el

zâmbind, sunt plătiţi pentru asta. Asta e cheia competenţei lor! Publicul plăteşte şi trebuie să fie bine servit.

Se mai discută câtva timp despre diversitatea scrisurilor de mână şi se făcură observaţiile obişnuite.

— Am auzit spunându-se, zise John Knightley, că, adesea, membrii aceleiaşi familii scriu la fel, şi unde e vorba de acelaşi învăţător ar fi destul de firesc. Dar cred că asemănarea e valabilă numai pentru femei, pentru că băieţii, când cresc, nu mai învaţă de la alţii, ci încep să mâzgălească aşa cum se pricep. Isabella şi Emma, cred, au un scris foarte asemănător, eu nu le pot deosebi niciodată.

— Da, zise fratele lui, şovăind. Seamănă destul de bine. Ştiu ce vrei să spui, dar scrisul Emmei are mai multă forţă.

— Isabella şi Emma amândouă scriu frumos, zise domnul Woodhouse, dintotdeauna. Şi biata doamnă Weston scrie frumos, cu un oftat care se sfârşi într-un zâmbet către ea.

— N-am văzut nici un scris de bărbat, începu Emma uitându-se tot spre doamna Weston. Dar, se opri, văzând că dânsa e atentă la altcineva şi pauza îi dădu timpul să reflecteze: „Cum o să aduc vorba despre el? Sunt oare incapabilă să-i pronunţ numele în faţa tuturor? Va fi oare necesar să folosesc vorbe ocolite?

— Prietenul dumitale din Yorkshire – Cel care îţi scrie din Yorkshire – probabil aşa ceva aş spune, dacă aş fi într-o stare foarte gravă. Dar nu, pot să-i pronunţ numele fără să fiu deloc impresionată. În mod sigur, merg spre vindecare. Să-i dau drumul!”

Doamna Weston era liberă acum şi Emma începu din nou:

— Domnul Frank Churchill are cel mai frumos scris masculin din câte am văzut eu.

— Nu-l admir, zise domnul Knightley. E prea mărunt, îi lipseşte forţa. E ca un scris de femeie.

Niciuna din doamne nu fu de acord. Îl apărară împotriva acestei ponegriri înjositoare. „Nu, sub nici un motiv nu-i lipsea forţa. Nu era un scris mare, dar avea destulă forţă. Nu cumva doamna Weston avea la ea o scrisoare să le

arate? Nu, primise de curând o scrisoare, dar răspunsese şi o pusese bine.”

— Dacă am fi în camera cealaltă, zise Emma, dacă m-aş putea duce până la biroul meu, cred că aş putea să vă arăt o mostră. Am un bileţel de la el. Îţi aminteşti, doamnă Weston? L-ai rugat într-o zi să-mi scrie în locul dumitale.

— El a zis că l-am rugat.

— Da, da, am bileţelul acela şi aş putea să-i arăt domnului Knightley să-l conving.

— Ah, când un tânăr galant ca domnul Frank Churchill, spuse domnul Knightley cu răceală, îi scrie unei frumoase domnişoare ca domnişoara Woodhouse, va face totul ca să scrie cât mai frumos.

Masa era servită. Doamna Elton, înainte ca cineva să apuce să vorbească, era gata, şi înainte ca domnul Woodhouse să ajungă la ea şi să-i ceară îngăduinţa de a o conduce în sufragerie, zise:

— Trebuie să intru prima? Zău că mi-e ruşine, totdeauna să deschid eu drumul.

Grija Janei de a-şi ridica singură scrisorile nu-i scăpase Emmei. Auzise şi văzuse totul şi era chiar curioasă dacă după ce mersese prin apă azi-dimineaţă primise vreuna. Bănuia că da, altfel nu s-ar fi avântat prin ploaie cu atâta hotărâre. Aştepta probabil veşti de la cineva foarte drag şi nu aşteptase degeaba. Găsea că arată mai fericită ca de obicei, avea o strălucire neobişnuită a feţei şi a ochilor.

Ar fi putut să întrebe ceva despre costul timbrelor până în Irlanda, dar se abţinu. Era hotărâtă să nu zică vreo vorbă care i-ar putea răni sentimentele Janei Fairfax, şi intrară braţ la braţ în sufragerie, bunăvoinţa potrivindu-se foarte bine cu frumuseţea fiecăreia.

CAPITOLUL XXXV.

CÂND DOAMNELE SE ÎNTOARSERĂ ÎN SALON după masă, Emma îşi dădu seama că era aproape imposibil să împiedice formarea a două grupuri deosebite. Doamna Elton dădea dovadă de foarte mare perseverenţă în a se

purta rău şi a judeca greşit, copleşind-o pe Jane Fairfax şi neglijând-o pe ea. Ea şi doamna Weston erau nevoite fie să discute între ele, fie să tacă împreună. Doamna Elton nu le lăsa să aleagă. Dacă Jane reuşea s-o facă să tacă două minute, începea din nou şi deşi ceea ce discutau era mai mult în şoaptă, în special din partea doamnei Elton, în mod inevitabil auziră care erau subiectele principale – poşta, răceala, adusul scrisorilor şi prietenia, fură îndelung comentate şi urmate de un alt subiect, care era probabil la fel de neplăcut pentru Jane – Întrebări dacă a găsit vreun post care să-i convină şi făgăduinţe mari din partea doamnei Elton.

— Suntem deja în aprilie, zicea ea. M-a apucat grija pentru tine. Peste puţin timp suntem în iunie.

— Dar nu m-am hotărât pentru iunie şi nici pentru altă lună anume, aşteptam numai vara.

— Dar chiar n-ai găsit nimic?

— Nici nu m-am interesat şi nici nu vreau să mă interesez.deocamdată.

— Oh, draga mea, dar nu e deloc devreme, nu-ţi dai seama ce greu este să găseşti exact ceea ce trebuie.

— Eu să nu-mi dau seama? zise Jane Fairfax, clătinând din cap. Dragă doamnă Elton, cine s-ar fi putut gândi mai bine ca mine?

— Dar nu cunoşti lumea aşa cum o cunosc eu. Habar nu ai câţi amatori există pentru cele mai bune posturi. Am văzut foarte multe lucruri din astea în împrejurimi, la Maple Grove. O verişoară a domnului Suckling, doamna Bragge, a primit atâtea cereri, toată lumea dorea să intre în familia ei, pentru că face parte din lumea bună. Cu lumânări de ceară în clasă! Îţi poţi închipui ce post! Din toate casele din regat, cea a doamnei Bragge e locul unde aş vrea să te văd.

— Domnul colonel şi doamna Campbell urmează să se întoarcă în oraş pe la mijlocul verii, zise Jane. Trebuie să mai stau şi pe la ei. Sunt sigură că o să vrea asta. După aceea, voi putea probabil să încerc să mă descurc. Dar n-aş

vrea ca dumneavoastră să vă deranjaţi să întrebaţi, deocamdată.

— Aş, deranj, ştiu că ţi-e jenă. Ţi-e teamă că mă deranjezi, dar te asigur, dragă Jane, că domnul şi doamna Campbell nu se interesează de tine mai mult decât mă interesez eu. Peste o zi, două îi scriu doamnei Partridge şi îi voi da sarcina expresă să caute ceva potrivit.

— Mulţumesc, dar aş prefera să nu-i pomeniţi despre asta, până când nu se apropie timpul, nu vreau să deranjez pe nimeni.

— Dar, fetiţă dragă, timpul s-a apropiat deja. Suntem în aprilie şi nu mai e mult până în iunie sau chiar iulie şi avem de făcut o treabă grea. Lipsa ta de experienţă mă amuză. O situaţie aşa cum meriţi tu, şi cum îţi doresc prietenii tăi, nu se iveşte în fiecare zi şi nu se obţine dintr-o dată, zău aşa, trebuie să începem să ne interesăm imediat.

— Scuzaţi-mă, doamnă, dar asta nu e deloc intenţia mea, eu nu mă interesez deloc şi mi-ar părea rău ca prietenii mei să se intereseze. Când voi fi hotărâtă asupra momentului, nu-mi e teamă că voi rămâne fără slujbă. În oraş sunt unele birouri speciale, unde te poţi interesa şi afli imediat ceva – birouri unde se vinde nu chiar trupul, ci doar mintea omenească.

— Oh, draga mea, comerţ cu trupul omenesc! Mă uluieşti. Dacă faci aluzie la comerţul cu sclavi, te asigur că domnul Suckling este aboliţionist.

— N-am vrut să spun, nu mă gândeam la comerţul de sclavi, Răspunse Jane, comerţul de guvernante era, vă asigur, tot ce aveam în vedere. E total deosebit, desigur, în ce priveşte vina celor care îl practică. Dar în ce priveşte nenorocirea victimelor, nu ştiu dacă e vreo diferenţă. Voiam să spun numai că există birouri de plasare şi dacă mă adresez lor voi căpăta repede o slujbă potrivită, nu am nici o îndoială.

— O slujbă potrivită! repetă doamna Elton. A, poate potrivită cu ideea ta umilă despre tine. Ştiu ce fiinţă

modestă eşti. Dar prietenii tăi nu vor fi mulţumiţi să accepţi prima ofertă, orice situaţie oarecare, inferioară, într-o familie în afara lumii bune, sau care să poată aprecia viaţa elegantă.

— Sunteţi foarte bună, dar în privinţa asta nu am nici o preferinţă. Nu e dorinţa mea să mă angajez într-o casă bogată; umilinţa, cred, ar fi cu atât mai mare. Aş suferi mai mult făcând comparaţii. Să fie o casă de oameni bine crescuţi, asta e tot ce vreau.

— Te cunosc, te cunosc eu! Ai accepta orice, dar eu voi fi mai pretenţioasă şi cred că familia Campbell va fi de acord cu mine. Cu talentele tale excepţionale ai dreptul la lumea bună. Numai cunoştinţele de muzică ţi-ar da dreptul să-ţi impui condiţiile, să ai câte camere vrei şi să te amesteci în familie cât de mult doreşti, adică, nu ştiu, dacă ai şti să cânţi la harpă, ai putea face toate astea; dar ai şi voce şi cânţi şi la pian, da, cred că şi fără harpă ai putea pune condiţii. Şi, trebuie să te aranjezi bine şi onorabil, altfel familia Campbell şi cu mine nu vom mai avea linişte.

— Bine, onorabil, confortabil, e unul şi acelaşi lucru, zise Jane, tot ce e de dorit. Totuşi, în mod foarte serios, nu vreau să încerce nimeni nimic pentru mine deocamdată. Vă sunt foarte îndatorată, doamnă Elton. Sunt îndatorată oricui se ocupă de mine, dar, foarte serios, nu vreau să se facă nimic până în vară. Încă două-trei luni, vreau să rămân unde sunt şi aşa cum sunt.

— Şi eu vorbesc foarte serios, te asigur, răspunse doamna Elton, veselă, m-am hotărât să caut şi să-i rog şi pe prietenii mei să caute: să nu se iveaască ceva ireproşabil şi să ne scape.

Şi continuă în felul acesta, fără a putea fi oprită până când domnul Woodhouse intră în cameră. Vanitatea ei îşi schimbă atunci direcţia şi Emma o auzi spunând tot în şoaptă Janei:

— Iată-l şi pe scumpul meu curtezan bătrân! Protestez! închipuie-ţi că le-o ia înainte la toţi ceilalţi bărbaţi cu galanteriile – ce fiinţă drăguţă! Te asigur, îmi place foarte

mult. Admir politeţea asta ciudată de modă veche; e mai pe gustul meu decât degajarea modernă. Degajarea omului modern mă dezgustă uneori. Bunul şi bătrânul domn Woodhouse, păcat că n-ai auzit ce complimente îmi făcea la masă, ah, te asigur, începusem să cred că al meu caro sposo o să fie de-a binelea gelos. Am impresia că mă place foarte mult. Mi-a admirat rochia. Ţie cum îţi place? Selina a ales-o – e frumoasă, cred, dar nu ştiu dacă nu e prea încărcată. Îmi displace grozav ideea de a purta o rochie prea încărcată – am oroare de găteli. Acum, trebuie să-mi mai pun câte o podoabă, o tânără soţie trebuie să se îmbrace ca o tânără soţie, dar gusturile mele sunt mai simple – o rochie simplă e infinit mai reuşită decât orice găteală. Dar cred că sunt în minoritate, foarte puţină lume preţuieşte simplitatea unei rochii – spectacolul şi podoabele contează. Îmi venise ideea să-i pun nişte dantelă ca asta la rochia mea de poplin argintiul cu alb. Crezi că o să meargă?

Toată lumea se adunase din nou în salon, când îşi făcu apariţia şi domnul Weston. Se întorsese destul de târziu şi pornise spre Hartfield de îndată ce mâncase. Cum doamnele îşi închipuiau că va veni şi îl aşteptau, venirea lui nu fu o surpriză, dar le făcu o mare bucurie. Domnul Woodhouse fu pe atât de bucuros să-l vadă acum, pe cât ar fi fost de supărat să-l vadă mai înainte. Numai John Knightley rămase mut de uimire. Că un om care şi-ar fi putut petrece liniştit seara, acasă, după o zi de muncă la Londra, pleacă şi merge jumătate de milă să ajungă la casa altuia, de dragul de a sta de vorbă cu alţii până la ora de culcare, îşi sfârşeşte ziua făcând efortul de a fi politicos şi de a suporta zgomotul celorlalţi, asta îl uimea peste măsură. Un om care fusese în mişcare de la ora opt dimineaţa şi acum ar fi putut să se oprească, vorbise multe şi acum ar fi putut să tacă, fusese nu numai într-un singur loc cu multă lume şi acum ar fi putut fi singur, un asemenea om să-şi lase liniştea şi libertatea propriului cămin şi, într-o seară rece şi cu burniţă de aprilie, s-o pornească din nou la

drum? Dacă ar fi venit numai să-şi ia soţia, cu un semn discret, ar mai fi fost un motiv. Dar venirea lui va prelungi probabil în loc să întrerupă petrecerea, John Knightley se uită la el înmărmurit, apoi dădu din umeri şi zise:

— Nu m-aş fi aşteptat la una ca asta, nici chiar din partea lui. Domnul Weston, între timp, fără să bănuiască indignarea pe care o stârnea, vesel şi fericit ca de obicei şi având tot dreptul să fie centrul atenţiei, drept conferit de faptul că-şi petrecuse ziua în altă parte, era cât se poate de simpatic tuturor celorlalţi şi, după ce răspunse întrebărilor soţiei sale despre ce mâncase, convingând-o că servitorii îi urmaseră întocmai ordinele date cu atâta grijă, şi împărtăşi celorlalţi toate ştirile politice pe care le aflase, trecu la o peste de familie, care, deşi era adresată mai ales doamnei Weston, urma fără îndoială să stârnească interesul tuturor celor prezenţi. Îi înmână o scrisoare care venea de la Frank, şi îi era adresată ei; se întâlnise pe drum cu poştaşul, care i-o dăduse, şi îşi permisese să o deschidă.

— Citeşte-o, citeşte-o, zise el, o să-ţi facă plăcere, numai câteva rânduri, n-o să-ţi ia mult, citeşte-o Emmei.

Cele două doamne începură să citească împreună şi el se aşeză zâmbind şi vorbind tot timpul cu ele, cu o voce puţin coborâtă, dar care putea fi auzită de toată lumea.

— Ei, vedeţi, o să vină, e o veste bună, cred. Ei, ce ziceţi? V-am spus eu că o să se întoarcă repede, nu-i aşa? Vezi, draga mea, nu ţi-am spus eu întotdeauna, şi tu nu m-ai crezut? Va sosi cel târziu săptămână viitoare, probabil. Pentru că, femeia asta e teribil de nerăbdătoare, când e vorba să facă ceva; e foarte probabil să ajungă mâine sau sâmbătă. Cât priveşte boala ei, o nimica toată! Dar e minunat să-l putem avea pe Frank printre noi, la Londra, atât de aproape. Dacă tot s-au hotărât să vină, o să stea mai mult, şi el o să poată veni oricând să ne vadă. Asta-i tocmai ce voiam eu. Ei, o veste grozavă, nu? Ai citit? Emma a terminat? Pune-o deoparte, mai vorbim noi despre asta altă

dată, acum nu se face. Le spunem şi celorlalţi, aşa în treacăt.

Doamnei Weston îi făcu mare plăcere această întâmplare. Bucuria ei fără margini era vizibilă. Era fericită şi ştia că este şi că are tot dreptul să fie. Se felicita cu inima deschisă şi plină de căldură. Dar Emma nu putea să vorbească la fel de limpede. Trebuia să-şi cântărească sentimentele şi să încerce să înţeleagă în ce măsură e tulburată, tulburare care, găsea ea, era destul de mare.

Domnul Weston, cu toate astea, mult prea dornic să vorbească pentru a mai vedea ce se întâmplă cu ceilalţi, mult prea comunicativ ca să-i mai lase şi pe alţii să zică ceva, fu foarte satisfăcut cu cele câteva cuvinte ale ei şi se duse să-i facă fericiţi şi pe ceilalţi prieteni, comunicându-le şi lor o parte din ceea ce probabil auziseră deja.

Spre norocul lui, i se păru că toată lumea se bucură, altfel ar fi observat că nici domnul Woodhouse, nici domnul Knightley nu erau foarte încântaţi. Erau primii care aveau dreptul la fericirea de a afla vestea, după doamna Weston şi Emma. Apoi, ar fi vrut să-i spună domnişoarei Fairfax, dar ea era prea adâncită în conversaţie cu domnul John Knightley şi întreruperea ar fi fost nelalocul ei şi, cum se găsea lângă doamna Elton şi ea nu era ocupată cu nimeni, trebui să înceapă a-i povesti şi ei totul.

CAPITOLUL XXXVI

— SPER CA ÎN CURÂND VOI AVEA PLĂCEREA să vi-l prezint pe fiul meu, zise domnul Weston.

Doamna Elton, care era gata să presupună că o atare speranţă este un compliment adresat ei, zâmbi cu graţie.

— Aţi auzit despre un oarecare Frank Churchill, presupun, continuă el, şi ştiţi că e fiul meu, deşi nu-mi poartă numele.

— O, da, şi voi fi foarte fericită să-l cunosc. Sunt sigură că domnul Elton nu va întârzia să-i facă o vizită şi apoi vom fi foarte fericiţi să-l vedem la casa parohială.

— Sunteţi foarte bună, Frank va fi foarte fericit, sunt sigur. Vine la Londra, săptămâna viitoare, dacă nu mai devreme.

Am primit azi o scrisoare. M-am întâlnit cu poştaşul azi-dimineaţă şi, observând scrisul fiului meu, am luat scrisoarea şi am deschis-o, deşi nu-mi era adresată mie, ci doamnei Weston, ea e corespondentul principal, credeţi-mă, eu abia dacă primesc câte o scrisoare.

— Zău? Şi aţi deschis o scrisoare care era adresată dânsei? Ah, domnule Weston (râzând afectat), trebuie să protestez. Aţi creat un precedent foarte primejdios, zău, aşa. Vă rog să nu-i lăsaţi pe vecinii dumneavoastră să vă urmeze exemplul! Pe cuvântul meu, dacă nu putem aştepta la aşa ceva, noi, femeile măritate, ar trebui să începem să luăm măsuri. Ah, domnule Weston, n-aş fi crezut una ca asta din partea dumneavoastră.

— Ei, noi bărbaţii suntem nişte ticăloşi! Trebuie să vă feriţi, doamnă Elton! în scrisoare ne spune – e o scrisoare scurtă, scrisă în grabă, numai ca să ne anunţe —, ne spune că vin cu toţii la oraş, imediat, din cauza doamnei Churchill! Toată iarna nu s-a simţit bine şi crede că la Enscombe e prea frig pentru ea, aşa că pleacă spre sud, fără a mai pierde timpul.

— Zău? Din Yorkshire, mi se pare, Enscombe e în York-shire, nu?

— Da, cam o sută nouăzeci de mile depărtare de Londra, o Călătorie destul de lungă.

— Da, pe cuvântul meu, destul de lungă, cam şaizeci şi cinci de mile mai departe de Londra decât Maple Grove. Dar ce contează distanţa, domnule Weston, pentru oamenii bogaţi? Aţi rămâne uluit dacă aţi şti cât de mult umblă cumnatul meu, domnul Suckling. Poate nu mă credeţi, dar, în decurs de o săptămână, s-a dus şi s-a întors de la Londra, împreună cu doamna Bragge, cu patru cai.

— Partea proastă cu depărtarea de Enscombe, zise domnul Weston, este că doamna Churchill, din câte ştim noi, n-a putut să se ridice din pat o săptămâna încheiată. În ultima scrisoare, Frank zicea că se plânge că e prea slăbită să ajungă până la seră, fără a fi sprijinită de braţe de el şi

de unchiul lui. Asta, ştiţi, arată că e foarte slăbită, dar acum e nerăbdătoare să ajungă la oraş şi vrea să nu doarmă mai mult de două nopţi pe drum, aşa scrie Frank. Trebuie să fiţi de acord cu mine, doamnă Elton, că doamnele astea delicate dau dovadă de o forţă extraordinară!

— Nu, zău, nu sunt deloc de acord! întotdeauna sunt de partea sexului meu, zău aşa. Vă anunţ că veţi găsi în mine un mare adversar, în privinţa asta. Totdeauna iau apărarea femeilor, vă asigur! Dac-aţi şti ce zice Selina despre dormitul la han, nu v-aţi mira că doamna Churchill face asemenea eforturi extraordinare ca să-l evite. Selina zice că e oribil şi cred că am început şi eu să am aceleaşi pretenţii ca ea. Întotdeauna îşi ia cearşafuri de acasă, foarte bună măsură. Doamna Churchill, tot aşa?

— Credeţi-mă, doamna Churchill face orice trebuie să facă o doamnă fină. Nu se lasă mai prejos de nici o doamnă din regat în privinţa asta.

Doamna Elton interveni grăbită, cu:

— Ah, domnule Weston, să nu mă înţelegeţi greşit. Selina nu e o doamnă fină. Nu vreau să rămâneţi cu o asemenea impresie!

— Nu e? Atunci nu se compară cu doamna Churchill, care e o adevărată doamnă fină, cea mai fină din câte au fost vreodată.

Doamna Elton începu să creadă că greşise negând cu atâta aprindere. Nu intra deloc în intenţiile ei ca sora ei să nu fie considerată o doamnă fină; poate că nu arătase destul spirit pretinzând că nu şi se gândea cum să facă să-şi retragă cuvintele, când domnul Weston continuă:

— Doamna Churchill nu e tocmai favorita mea, dar asta să rămână intre noi. Îl iubeşte foarte mult pe Frank şi, deci, nu vrea s-o vorbesc de rău. Şi, în afară de asta, acum e bolnavă, dar, dacă ar fi s-o credem pe ea, a fost totdeauna bolnavă. N-aş spune asta la toată lumea, doamnă Elton, dar nu prea cred în boala doamnei Churchill.

— Dacă e într-adevăr bolnavă, de ce nu se duce la Bath, domnule Weston? La Bath sau la Clifton…

— I-a intrat în cap că la Enscombe e prea frig pentru ea. De data asta a stat acolo mai mult ca niciodată şi vrea să mai schimbe. E un loc retras. Foarte frumos, dar retras.

— Ah, ca Maple Grove, probabil. Nici un loc nu poate, zău, să fie mai retras decât Maple Grove. Cu o plantaţie imensă în jur. Ţi se pare că eşti izolat de tot, complet retras. Şi doamna Churchill nu dispune, probabil, de spiritul şi sănătatea Selinei, ca să-i placă o asemenea izolare. Sau, poate, nu are atâtea resurse sufleteşti ca să poată trăi la ţară. Eu am spus întotdeauna că femeile în general nu au destule resurse sufleteşti – şi sunt foarte fericită că eu am atâtea încât pot să fiu independentă de societate.

— Frank a stat aici două săptămâni, în februarie.

— Mi-aduc aminte că am auzit. Va găsi un supliment la societatea din Highbury când va veni din nou. Asta, dacă eu mă pot numi un supliment. Dar poate că habar n-are de existenţa mea.

Era o invitaţie foarte evidentă să i se facă un compliment şi nu putea fi trecută cu vederea. Domnul Weston, foarte politicos, exclamă imediat:

— Stimată doamnă, nimeni în afară de dumneavoastră nu şi-ar închipui că e posibil aşa ceva. Cum să nu audă de dumneavoastră? Cred că scrisorile doamnei Weston, în ultima vreme, sunt pline numai de „doamna Elton”…

Îşi făcu astfel datoria şi putea să se întoarcă la fiul său.

— Când Frank a plecat, continuă el, nu era deloc sigur că îl vom mai vedea, aşa că vestea de azi e de două ori binevenită. E ceva la care nu ne aşteptam deloc. Adică, eu personal eram perfect convins că va veni din nou, în curând. Eram sigur că se va ivi o întâmplare favorabilă, dar nimeni nu m-a crezut. El şi doamna Weston erau foarte sceptici. „Cum să facă să mai poată veni? Şi cum s-ar putea presupune că unchiul şi mătuşa se vor putea lipsi de el?” şi aşa mai departe. Am simţit întotdeauna că trebuie să se

întâmple ceva în avantajul nostru şi uite că aşa şi e. Am observat, doamnă Elton, în tot cursul vieţii mele, că dacă lucrurile sunt potrivnice o lună în luna următoare merg mai bine.

— Foarte adevărat, domnule Weston, perfect adevărat. Aşa îi spuneam şi eu unui anume domn de pe aici, când îmi făcea curte şi, când, pentru că lucrurile nu mergeau prea bine – nu se desfăşurau cu toată rapiditatea pe care ar fi dorit-o sentimentele sale —, era gata să dispere şi să spună că e sigur că în ritmul ăsta va veni luna mai până ca Hymen să-şi pună haina galbenă de şofran pentru noi! Ah, ce greu a fost să-i risipesc gândurile astea mohorâte şi să-l fac să fie mai optimist. Şi cu trăsura am avut nişte necazuri, într-o dimineaţă, îmi aduc aminte, a venit la mine disperat de-a binelea.

Se opri, fiind cuprinsă de un mic atac de tuse, şi domnul Weston prinse imediat ocazia ca să continue:

— Vorbeaţi de luna mai. Mai e chiar luna când doamnei Churchill i s-a recomandat, sau mai degrabă ea şi-a recomandat, să plece undeva unde e mai cald decât la Enscombe, pe scurt, la Londra, aşa că avem minunata perspectivă ca Frank să vină foarte des, toată primăvara, anotimpul cel mai potrivit, cu zilele cele mai lungi, vremea blândă şi plăcută, care te cheamă mereu la plimbare şi nu e niciodată prea cald. Când a fost pe aici, data trecută, am făcut tot ce-am putut, dar a fost destulă vreme urâtă, umedă, cu ploaie. Aşa e în februarie, ştiţi, şi n-am putut să ne realizăm intenţiile, decât pe jumătate. Acum e timpul potrivit. Vom petrece minunat şi nu ştiu, zău, doamnă Elton, dacă nu e mai bine aşa. Nu ştim sigur când vine, ne putem pomeni cu el în orice zi, la orice oră. Cred că vom fi mai fericiţi aşa chiar decât dacă l-am avea tot timpul cu noi. Aşa cred eu. Sper că o să vă placă fiul meu, dar să nu vă aşteptaţi la un geniu. Doamna Weston e foarte părtinitoare cu el. Şi, vă puteţi închipui, asta îmi face mare cinste. Crede că nimeni nu mai e ca el.

— Şi vă asigur, domnule Weston, nu am nici o îndoială că părerea mea va fi foarte bună. Am auzit atâtea laude despre domnul Churchill! Şi trebuie să remarc, în acelaşi timp, că eu fac parte dintre oamenii care îşi formează singuri părerea şi nu se lasă în nici un fel influenţaţi de alţii. Vă aduc la cunoştinţă că îmi voi spune sincer părerea despre fiul dumneavoastră. Nu-mi place să linguşesc.

Domnul Weston căzuse pe gânduri.

— Sper, zise el deodată, că n-am judecat-o prea aspru pe doamna Churchill, săraca. Dacă e bolnavă, mi-ar părea rău să o nedreptăţesc, dar are unele trăsături de caracter care nu-mi permit să vorbesc despre ea cu îngăduinţa pe care aş dori-o. Probabil că ştiţi, doamnă Elton, în ce fel mă înrudesc eu cu această familie şi cum am fost tratat de ei şi, între noi fie vorba, numai ea e vinovată. De la ea a pornit totul. Mama lui Frank n-ar fi fost astfel nedreptăţită dacă n-ar fi fost ea. Domnul Churchill e îngâmfat, dar îngâmfarea lui nu e nimic pe lângă cea a soţiei lui. El e liniştit şi politicos, şi grandomania lui nu deranjează pe nimeni. E numai puţin neajutorat şi obositor. Dar ea e plină de aroganţă şi insolenţă. Şi ceea ce face ca asta să fie şi mai greu de înghiţit e faptul că nici nu e de familie bună sau de viţă nobilă. Nu era nimeni când a luat-o el de nevastă, numai fiica unui gentleman şi atât, dar de când a devenit doamna Churchill e cea mai Churchill din familie, cu pretenţiile ei, dar de felul ei, vă asigur, e o parvenită.

— O, îmi închipui, trebuie să fie foarte nesuferită. Parveniţii mă îngrozesc. La Maple Grove am căpătat un dezgust profund pentru oamenii de felul ăsta, pentru că, ştiţi, e în vecinătate o familie care enervează pe fratele şi sora mea cu aerele pe care şi le dau. Felul în care aţi descris-o pe doamna Churchill m-a făcut să mă gândesc imediat la ei. Unii cu numele de Tupman, stabiliţi acolo de curând şi împovăraţi cu o mulţime de rude sărace, şi îşi dau nişte aere nemaipomenite şi se aşteaptă să fie consideraţi la acelaşi nivel, cu familiile care au tradiţie. Sunt numai de un

an şi jumătate la West Hali şi Dumnezeu ştie cum şi-au agonisit averea. Au venit de la Birmingham, ceea ce nu-i prea recomandă, nu, domnule Weston?

„Nu te poţi aştepta prea mult de la Birmingham. Eu am spus întotdeauna că e ceva îngrozitor în numele ăsta. Şi nu se ştie nimic altceva despre familia Tupman, deşi se bănuiesc destul de multe lucruri; şi totuşi, după cum se poartă, se vede că se cred deopotrivă chiar şi cumnatului meu, domnul Suckling, care stă, din întâmplare, foarte aproape de ei. E o adevărată nenorocire. Domnul Suckling, care locuieşte de unsprezece ani la Maple Grove şi al cărui tată a fost stăpân acolo – cred, sunt aproape sigură – domnul Suckling cel bătrân terminase de plătit ratele înainte de a muri.

Fură întrerupţi. Se servi ceaiul şi domnul Weston, după ce spusese tot ce dorea, profită de ocazie ca să se îndepărteze.

După ceai, domnul şi doamna Weston,şi domnul Elton, se aşezară cu domnul Woodhouse în jurul mesei de cărţi. Ceilalţi cinci au fost lăsaţi să se descurce cum puteau, şi Emma se îndoia că s-ar fi descurcat foarte bine, pentru că domnul Knightley părea să nu prea aibă chef de vorbă, doamna Elton dorea să fie admirată şi nimeni nu se ostenea în direcţia asta, iar ea însăşi era într-o agitaţie sufletească teribilă, ceea ce o făcea să prefere tăcerea.

Domnul John Knightley se dovedi mai vorbăreţ decât fratele lui. Urma să plece devreme a doua zi de dimineaţă şi curând începu să-i spună:

— Ei, Emma, cred că nu mai trebuie să-ţi spun nimic în legătură cu băieţii. Ai primit scrisoarea surorii tale şi, cu siguranţă, ai acolo toate amănuntele. Ceea ce te rog eu se poate spune în mai puţine cuvinte şi probabil, nu e în acelaşi spirit: tot ce am să-ţi recomand e să nu-i răsfeţi şi să nu-i îndopi cu doctorii.

— Sper să vă pot mulţumi pe amândoi, zise Emma, pentru că voi face totul ca să se simtă bine, ceea ce e de ajuns

pentru Isabella, a se simţi bine nu înseamnă să fie răsfăţaţi şi îndopaţi cu medicamente.

— Şi, dacă te deranjează, trebuie să-i trimiţi imediat acasă.

— Asta e foarte probabil. Mă crezi, nu-i aşa?

— Îmi dau perfect de bine seama că pot să facă prea multă gălăgie pentru tatăl tău sau chiar pot să devină o piedică pentru tine dacă programul tău monden continuă să fie la fel de încărcat ca până acum.

— Încărcat?

— Desigur, probabil că-ţi dai seama că în ultima jumătate de an, lucrurile s-au mai schimbat în felul tău de viaţă.

— S-au schimbat? Nu, deloc!

— Nu încape îndoială că ieşi mai mult decât înainte. Uite, chiar acum! Vin şi eu numai pentru o zi, şi tu dai o masă. Când se întâmpla aşa ceva înainte, sau ceva asemănător? Societatea din Highbury se măreşte şi tu vii din ce în ce mai mult în contact cu lumea. În ultima vreme, în fiecare scrisoare pe care o primeşte Isabella e vorba de câte o petrecere – masă la doamna Cole, bal la Crown. Datorită celor de la Randalls s-au schimbat multe în viaţa ta.

— Da, interveni repede fratele său, cei de la Randalls sunt de vină.

— Da, şi cum Randalls, presupun, va continua să aibă o influenţă tot atât de mare ca până acum, după toate probabilităţile, Emma, cred că e posibil ca Henry şi John să te stânjenească din când în când. Dacă se întâmpla asta, te rog, trimite-i imediat acasă.

— Nu, strigă domnul Knightley, nu e nevoie să recurgem la asta, mai bine să-i trimită la Donwell. Eu, cu siguranţă, n-o să fiu deranjat.

— Pe cuvântul meu, exclamă Emma, eşti amuzant! Tare-aş vrea să ştiu care din multele petreceri la care merg eu au loc fără ca dumneata să fii invitat şi de ce se crede că eu nu aş avea timp să mă ocup de băieţi. Aceste uluitoare petreceri ale mele care au fost, mă rog? Am fost la masă la doamna Cole, o dată, şi am plănuit un bal care n-a mai avut

loc. Pe dumneata pot să te înţeleg (arătând spre domnul John Knightley), norocul pe care l-ai avut să întâlneşti atâţia prieteni dintr-o dată te înainta în aşa măsură, încât nu-l poţi trece cu vederea. Dar dumneata (întorcându-se spre domnul Knightley), care ştii cât de rar ies, pentru cel mult două ore, de la Hartfield, de ce prevezi un şir întreg de desfătări pentru mine, nu pot să-nţeleg. Iar în ce-i priveşte pe băieţi, trebuie să spun că dacă mătuşica Emma nu are destul timp pentru ei, nici cu unchiul Knightley n-ar duce-o mai bine, căci lipseşte de acasă câte cinci ceasuri şi atunci când e acasă citeşte sau îşi face socotelile.

Domnul Knightley părea că încearcă să-şi ascundă un zâmbet şi reuşi fără dificultate, pentru că doamna Elton se apropie să-i vorbească.

CAPITOLUL XXXVII.

DUPĂ CE AVU PUŢIN TIMP SA MEDITEZE în linişte asupra naturii tulburării ei, provocată de vestea venirii lui Frank Churchill, Emma fu pe deplin mulţumită. Se convinse repede că nu în privinţa ei însăşi avea presimţiri rele şi simţea stânjeneală, ci în privinţa lui. Dragostea ei ajunsese să nu mai însemne nimic, nici nu merita să te gândeşti la ea; dar dacă el, care totdeauna fusese, fără îndoială, cel mai îndrăgostit dintre ei doi, se va întoarce cu aceleaşi intense sentimente pe care le avea la plecare, va fi foarte trist. Dacă o despărţire de două luni nu l-a făcut să-şi revină, o aşteptau multe primejdii şi rele; va fi necesar să fie prudenţi amândoi. Nu voia să se complice din nou cu dragostea şi ei îi revenea sarcina de a evita să-l încurajeze în această direcţie.

Ar fi vrut să-l poată ţine la distanţă ca să nu-şi facă declaraţia. Altfel, ar trebui să pună capăt prieteniei lor prezente, ceea ce ar fi dureros şi, totuşi, nu-şi putea reţine sentimentul că se va întâmpla ceva decisiv. Simţea că primăvara n-o să treacă fără un moment de criză, un eveniment care s-o scoată din starea de limpezime şi linişte de acum.

Nu trecu multă vreme, deşi ceva mai multă decât îşi închipuise domnul Weston, şi avu ocazia să-şi formeze o părere despre sentimentele lui Frank Churchill. Familia de la Enscombe nu ajunse la Londra atât de repede cât se crezuse, dar el sosi imediat după aceea la Highbury. Veni călare, numai pentru câteva ore, deocamdată nu-şi putea permite mai mult. Dar cum de la Randalls veni imediat la Hartfield, putu să-şi folosească simţul ei iute de observaţie şi să determine cât se poate de repede gradul în care el era afectat şi cum trebuie să se poarte ea. Se întâlniră cu cea mai mare cordialitate. Nu era nici o îndoială, îi făcea foarte mare plăcere să o revadă. Dar aproape imediat ea se îndoi dacă o mai iubea (la fel de mult ca înainte, dacă mai simţea pentru ea aceeaşi duioşie. Îl observă cu atenţie. Era clar, era mai puţin îndrăgostit acum. Absenţa, şi probabil convingerea că ea e indiferentă, produseseră acest efect dorit şi firesc.

Era bine dispus, gata ca întotdeauna să vorbească şi să râdă; părea încântat să discute despre vizita lui anterioară şi să-şi amintească vechile întâmplări. Era oarecum tulburat. Nu calmului i se datora această relativă schimbare. Nu era deloc calm; spiritul său era frământat şi vădea un anume neastâmpăr. Oricât ar fi fost de vioi, părea că nu e mulţumit de această vioiciune; dar ceea ce o încredinţa că nu mai e îndrăgostit fu faptul că nu rămase mai mult de un sfert de oră, ci se grăbi să-şi facă şi celelalte vizite la Highbury. „Văzuse nişte vechi cunoştinţe în stradă când trecea şi mu se oprise, nu voise să se oprească mai mult decât pentru un cuvânt, două, dar avea vanitatea să creadă că vor fi dezamăgite dacă nu le face o vizită şi oricât ar fi dorit să stea mai mult la Hartfield, trebuia să se grăbească să plece.

Nu avea nici o îndoială că e mai puţin îndrăgostit, dar nici tulburarea lui, nici faptul că se grăbise să plece nu arătau că era vorba de o vindecare completă, ci, după câte credea ea, de o teamă ca puterea ei asupra lui să nu renască şi de

o hotărâre secretă de a nu rămâne prea mult timp în preajma ei.

Aceasta fu singura vizită a lui Frank Churchill în timp de zece zile. Deseori spera, intenţiona să vină, dar totdeauna ceva îi stătea împotrivă. Mătuşa lui nu suporta ca el s-o părăsească. Dacă el era sincer, dacă într-adevăr voia să vină, se putea deduce că venirea la Londra nu adusese nici o ameliorare voinţei şi nervozităţii doamnei Churchill. Era cât se poate de sigur că e bolnavă, se declarase convins de asta la Randalls. Deşi o bună parte putea fi numai închipuire, când se gândea cum fusese înainte, nu se îndoia că era cu mult mai slăbită decât acum un an şi jumătate. Nu credea că i se trage dintr-o boală asupra căreia medicina şi îngrijirile să nu aibă nici o putere sau, cel puţin, că nu mai are mulţi ani de trăit, dar nu se lăsa convins de îndoielile tatălui său, să spună că boala ei era cu totul închipuită, sau că era la fel de zdravănă ca totdeauna.

În curând, se dovedi că Londra nu era locul potrivit pentru ea. Nu putea să suporte zgomotul. Nervii ei erau mereu iritaţi şi slăbiţi. Şi, la sfârşitul celei de-a zecea zile, scrisoarea pe care nepotul ei o trimise la Randalls vestea o schimbare a planurilor. Urmau să plece imediat la Richmond. Doamnei Churchill i se recomandase de către un medic eminent să meargă acolo şi, de altfel, şi ei îi plăcea locul. Închiriară o casă mobilată, într-un loc care le plăcea mai mult şi se aşteptau că totul va merge bine de acum.

Emma află că Frank scria cu mare bucurie despre acest aranjament şi părea că e foarte mulţumit să se mute, pentru două luni, atât de aproape de atâţia prieteni dragi. Casa fusese închiriată pentru mai şi iunie. I se spuse că acum scria plin de încredere că va putea veni mai des, aproape atât de des cât îşi dorea.

Emma îşi dădu seama în ce fel interpreta domnul Weston aceste minunate perspective. O considera pe ea drept sursa fericirii care li se oferea. Ea spera că nu e adevărat. Urma să se dovedească în următoarele două luni.

Fericirea domnului Weston personal era indiscutabilă. Era cât se poate de încântat. Era exact aşa cum îşi dorise el. Acum, da. Frank va fi prin apropiere. Ce înseamnă nouă mile pentru un tânăr? O oră, călare. O să vină toată ziua. În privinţa asta, diferenţa între Richmond şi Londra era că acum puteai să-l vezi oricând, pe când atunci nu-l puteai vedea deloc. Şaisprezece mile, nu, chiar optsprezece, sunt probabil optsprezece mile încheiate până în Manchester Street, erau o piedică serioasă. Dacă ar fi putut scăpa vreodată, şi-ar fi pierdut ziua pe drum. Nu era nici un avantaj să stea la Londra, era acelaşi lucru ca la Enscombe, dar la Richmond era într-adevăr o distanţă potrivită. Chiar mai potrivită decât o distanţă mai mică!

Un lucru minunat, care deveni imediat cert datorită acestei mutări, era balul de la Crown. Nu fusese nici o clipă uitat, dar crezuseră că e în zadar să fixeze o zi. Dar acum urma să aibă loc în mod sigur. Se reluară toate pregătirile. Şi, foarte curând după ce familia Churchill se mutase la Richmond, câteva rânduri de la Frank, care spunea că mătuşa se simte deja mai bine în urma schimbării şi nu avea nici o îndoială că va putea veni pentru douăzeci şi patru de ore, oricând va dori, îi făcură să hotărască o zi cât mai curând posibil.

Balul domnului Weston devenea o realitate. Câteva zile îi mai despărţeau pe tinerii din Highbury de fericire.

Domnul Woodhouse era resemnat. Anotimpul făcea răul mai mic. În mai era oricum mai bine decât în februarie. Doamna Bates fu rugată să-şi petreacă o seară la Hartfield, James fu înştiinţat din vreme şi se spera cu înflăcărare că nici drăguţul de Henry, nici scumpul de John nu vor avea nici o nemulţumire atâta timp cit scumpa de Emma era plecată.

CAPITOLUL XXXVIII.

NU SE MAI ÎNTÂMPLA NICI O NENOROCIRE care să stea în calea organizării balului. Ziua se apropia şi, în fine, sosi şi, după o dimineaţă în care toată lumea aşteptă cu

nerăbdare şi teamă, Frank Churchill, aducând certitudinea prin prezenţa sa fizică, sosi la Randalls înainte de cină şi totul deveni absolut sigur. El şi Emma nu se mai văzuseră de la vizita lui precedentă. Urmau să se întâlnească din nou în sala de la Crown, dar, oricum, asta era mai bine decât din întâmplare, undeva în stradă. Domnul Weston insistase cu atâta seriozitate ca ea să vină mai devreme, să sosească imediat ce vor ajunge şi ei, cu scopul de a-şi da părerea asupra aranjamentului sălilor, înainte de sosirea celorlalţi, încât ea nu putuse să-l refuze şi, deci, avea să se bucure de câteva minute de linişte în compania tânărului. Urma s-o aducă şi pe Harriet, şi ajunseră la Crown la timp, lăsând să treacă exact cât se cuvenea după sosirea celor de la Randalls.

Frank Churchill părea a fi stat la pândă şi, deşi nu spunea multe, în ochii lui se citea dorinţa de a petrece o seară minunată. Merseră prin toate colţurile să vadă dacă totul era în ordine şi peste câteva minute li se alăturară pasagerii încă unei trăsuri. Emma fu surprinsă în primul moment:

— Atât de devreme! Ce groaznic! voia să exclame, dar descoperi imediat că era vorba de o familie de vechi prieteni care soseau, ca şi ea, la dorinţa expresă a domnului Weston de a le afla părerea. Fură urmaţi foarte curând de o altă trăsură, plină de verişori, care fuseseră rugaţi să vină devreme, cu aceeaşi deosebită seriozitate, în acelaşi scop. Se părea că în curând se vor aduna jumătate dintre invitaţi, cu intenţia unică de a face o inspecţie pregătitoare.

Emma observă că gustul ei nu era unicul gust pe care se baza domnul Weston şi îşi dădu seama că a fi favorita şi prietena intimă a unui om care avea atât de mulţi prieteni intimi şi confidenţi nu era mare lucru în ierarhia vanităţilor. Îi plăcea purtarea lui deschisă, dar dacă ar fi avut o inimă ceva mai puţin largă, i-ar fi preţuit şi mai mult caracterul. A fi binevoitor cu toată lumea, dar nu a fi prieten cu toată lumea, asta creşte valoarea unui om. Un asemenea om i-ar fi plăcut.

Toţi invitaţii inspectară, se uitară, lăudară totul din nou, apoi, neavând-nimic mai bun de făcut, se aşezară într-un soi de semicerc în jurul focului, pentru a comenta în diverse feluri, până când se găseau nişte subiecte mai bune, plăcerea de a sta în jurul focului chiar şi în luna mai.

Emma descoperi că dacă numărul consultanţilor speciali nu crescuse cu încă doi, asta nu era din vina domnului Weston. Se opriseră în drum la domnişoara Bates, ca să ofere trăsura, dar mătuşa şi nepoata urmau să fie aduse de familia Elton.

Frank stătea lângă ea, dar nu era liniştit, vădea un neastâmpăr care arăta că nu se simte în largul lui. Se uita mereu în jur, se ducea până la uşă, asculta zgomotul trăsurilor, nerăbdător să înceapă sau poate temându-se să stea tot timpul lângă ea.

Se vorbea despre doamna Elton.

— Cred că trebuie să apară, zise el. Sunt foarte curios s-o văd pe doamna Elton, am auzit atâtea despre dânsa. Nu cred că mai întârzie mult.

Se auzi o trăsură. Se repezi imediat, dar se întoarse şi zise:

— Am uitat că nu i-am fost prezentat, n-am văzut niciodată nici pe domnul, nici pe doamna Elton. N-am de ce să mă înghesui în faţă.

Domnul şi doamna Elton îşi făcură apariţia şi urmă tot şirul de zâmbete şi saluturi.

— Dar domnişoara Bates şi domnişoara Fairfax, zise domnul Weston, uitându-se în jur. Credeam că vin cu dumneavoastră!

Se făcuse o mică greşeală, trăsura plecase chiar acum să le ia. Emma dorea foarte mult să ştie care era prima impresie a lui Frank despre doamna Elton, cât era de pătruns de eleganţa studiată a rochiei ei şi de zâmbetele ei pline de graţie. El părea că se străduieşte să-şi formeze o părere, căci îi arătă toată atenţia cuvenită de îndată ce se termină prezentările.

Peste câteva minute trăsura se întoarse. Cineva vorbea despre ploaie.

— Mă ocup eu de umbrele, tată, zise Frank. Nu trebuie să uităm de domnişoara Bates. Şi plecă. Domnul Weston voi să plece după el, dar doamna Elton îl reţinu, spre a-i face cinstea să-i mărturisească părerea ei despre fiul lui şi începu cu atâta vervă încât tânărul însuşi, deşi nu se deplasa deloc încet, putea să audă foarte bine ce spunea.

— Un tânăr minunat, într-adevăr, domnule Weston, ştiţi doar:cu câtă inocenţă v-am mărturisit că o să-mi formez singură o părere. Am fericirea să vă spun că îmi place foarte mult. Credeţi-mă, zău, eu nu fac niciodată complimente. Mi se pare un tânăr foarte chipeş şi se poartă exact cum îmi place mie – un adevărat gentleman, deloc îngâmfat şi deloc papiţoi. Trebuie să ştiţi că nu-mi plac deloc papiţoii – am oroare de aşa ceva. La Maple Grove nu erau admişi deloc. Nici domnul Suckling şi nici eu n-am fi avut răbdare cu ei şi, câteodată le vorbeam pe un ton foarte tăios. Selina, a cărei blândeţe e aproape un defect, se împăca mai bine cu ei.

Atâta timp cât îi vorbi de fiul lui, domnul Weston îşi concentra toată atenţia, dar când trecu la Maple Grove, îşi aminti că sosiseră nişte doamne şi trebuia să le primească şi, zâmbind fericit, se grăbi să plece.

Doamna Elton se întoarse atunci spre doamna Weston:

— În mod sigur e trăsura noastră, cu domnişoara Bates şi cu Jane. Vizitiul şi caii noştri dau dovadă de mare promptitudine. Cred că mergem mai repede decât oricine. Ce plăcere, să-ţi trimiţi trăsura după o prietenă! Am înţeles că aţi avut bunătatea să vă oferiţi şi dumneavoastră, dar altă dată să ştiţi că nu e necesar.;Puteţi fi sigură că de ele am eu grijă.

Domnişoara Bates şi domnişoara Fairfax, escortate de cei doi domni, păşiră în sală şi doamna Elton păru a găsi că are datoria, deopotrivă cu doamna Weston, să le iasă în întâmpinare. Gesturile şi mişcările ei puteau fi înţelese de

oricine privea scena, aşa cum o făcea Emma; dar cuvintele ei, şi cuvintele oricui se pierdură repede în fluxul neîntrerupt al vorbirii domnişoarei Bates, care venea spunând ceva şi nu terminase încă nici când ajunsese la cercul din jurul focului. De cum se deschise uşa, se putu auzi:

— Foarte drăguţ din partea dumneavoastră! Nu plouă deloc! O picătură, două ce contează. De mine nu-mi pasă, am pantofi destul de groşi. Şi Jane zice… Ei (de îndată ce intră), ei, dar e minunat, zău! Admirabil, excelent aranjat, pe cuvântul meu. Nu lipseşte nimic, nu mi-aş fi închipuit. Ce lumină! Jane, Jane, ia uite! Ai mai văzut aşa ceva? Ah, domnule Weston, probabil că aţi avut lampa lui Aladin. Buna doamnă Stokes, nici n-o să-şi recunoască sala. Am văzut-o când am intrat. Era la intrare în picioare, „Ah, doamnă Stokes", am zis, şi n-am avut timp de mai mult.

Acum era întâmpinată de doamna Weston:

— Foarte bine, mulţumesc, doamnă, sper că sunteţi bine! îmi pare foarte bine, îmi pare foarte bine. Mi-era teamă să nu vă doară capul, v-am văzut umblând atâta şi ştiam câtă treabă aveţi. Sunt încântată, zău aşa. Ah, dragă doamnă Elton, mulţumesc din suflet pentru trăsură, a sosit la ţanc, Jane şi cu mine tocmai eram gata. N-am lăsat deloc caii să aştepte. Foarte comodă trăsură. Ah, şi desigur, trebuie să vă mulţumim şi dumneavoastră, doamnă Weston, pentru trăsură, dar doamna Elton a fost foarte drăguţă şi a trimis un bileţel Janei, altfel veneam cu a dumneavoastră. Grozav să avem două asemenea oferte şi în aceeaşi zi. Aşa vecini, mai rar. Tocmai îi spuneam mamei „pe cuvântul meu, mamă…" mulţumesc, mama e foarte bine. S-a dus la domnul Woodhouse. I-am spus să-şi ia şalul, seara e rece – are un şal mare, nou, de la doamna Dixon. Când s-a măritat, l-a trimis cadou. Ce drăguţă să se gândească la mama. L-a cumpărat la Weymouth, ştiţi, domnul Dixon l-a ales. Mai erau trei modele, zice Jane, şi nu ştiau ce s-aleagă. Domnul colonel Campbell ar fi vrut mai degrabă oliv. Dragă Jane,

eşti sigură că nu te-ai udat la picioare? N-a căzut decât un strop, doi, acolo, dar mi-e aşa de teamă cu tine! Dar domnul Frank Churchill a fost atât de – şi a pus şi un covoraş să ne ştergem, n-am să uit niciodată cât a fost de politicos. Ah, domnule Frank Churchill, trebuie să vă spunem că ochelarii mamei nu s-au mai stricat deloc de atunci, nitul n-a mai ieşit. Mama vorbeşte foarte des de bunătatea dumitale, nu-i aşa, Jane? Nu vorbim noi adesea despre domnul Frank Churchill? Ah, iat-o pe domnişoara Woodhouse. Ce mai faceţi, dragă domnişoară Woodhouse? Foarte bine, mulţumesc, foarte bine. Parc-am fi în basme. Ce schimbare! Nu trebuie să vă fac complimente, ştiu (uitându-se la Emma, cu multă mulţumire), n-ar fi politicos, dar, pe cuvântul meu, domnişoară Woodhouse, arătaţi… Cum vă place coafura Janei? Dumneavoastră ştiţi mai bine. Şi-a făcut-o singură; Minunat îşi aranjează părul. Nici un coafor din Londră nu cred c-ar putea… Ah, domnul doctor Hughes, ei ce zic, şi doamna Hughes! Trebuie să mă duc să vorbesc cu doamna şi domnul Hughes o clipă. Ce mai faceţi, ce mai faceţi? Mulţumesc, eu sunt bine. E încântător, nu-i aşa? Unde e scumpul domn Richard, ah, iată-l! Nu-l deranjaţi. Mai bine pentru dânsul să stea de vorbă cu domnişoarele. Ce mai faceţi, domnule Richard! V-am văzut ieri, călare, mergeaţi spre oraş. Doamna Otway, nemaipomenit, bunul domn Otway şi domnişoara Otway şi domnişoara Caroline! Ce mulţi prieteni! Şi domnul George, şi domnul Arthur! Ce mai faceţi? Ce mai faceţi cu toţii? Foarte bine, vă mulţumesc foarte mult! Mai bine ca niciodată. Parcă se mai aude o trăsură! Cine poate fi? Probabil domnul şi doamna Cole. Pe cu-vânt, ce minunat să te afli între atâţia prieteni şi ce foc extraordinar! M-am prăjit, nu alta. Nu vreau cafea, mulţumesc, eu nu beau niciodată. Nişte ceai, dacă se poate, domnule, dar mai târziu, nu e nici o grabă. Ah, iată că a şi venit! Totul e aşa de bine pus la punct!

Frank Churchill se întoarse la locul său de lângă Emma şi de îndată ce domnişoara Bates tăcu, se pomeni ascultând

convorbirea dintre doamna Elton şi domnişoara Fairfax, care erau puţin mai departe, în spatele ei. El căzuse pe gânduri. Nu-şi putea da seama dacă şi el auzea convorbirea celor două. După ce o complimentă mult pe Jane pentru rochie şi pentru cum arăta în general, complimente primite cu mult calm şi politeţe, doamna Elton dorea în mod evident să fie la rândul ei complimentată şi urmă astfel:

— Cum îţi place rochia mea? Cum îţi place dantela? Ce zici de coafura pe care mi-a făcut-o Wright? şi multe alte întrebări de felul ăsta, la care i se răspunse cu răbdare şi politeţe.

Doamna Elton zise apoi:

— Nimeni nu se gândeşte la îmbrăcăminte mai puţin decât mine, dar la o ocazie ca asta, când stau toţi cu ochii pe mine şi, oricum, să le fac un compliment domnului şi doamnei Weston, care, n-am nici o îndoială, au dat balul ăsta numai în cinstea mea. Şi n-aş vrea să fiu mai prejos decât altele şi văd că nu mai are nimeni perle, în afară de mine. Deci, dacă am înţeles eu bine, Frank Churchill e un dansator de prima clasă. O să vedem dacă avem acelaşi stil. Foarte drăguţ băiat, Frank Churchill, îmi place foarte mult!

În acest moment Frank începu să vorbească plin de atâta volubilitate încât Emma îşi dădu seama că auzise laudele adresate lui şi nu dorea să audă mai mult. Astfel, glasurile celor două doamne fură acoperite pentru o vreme, dar într-un moment când conversaţia lor se opri clopoţeii din glasul doamnei Elton îşi recăpătară întâietatea. Domnul Elton tocmai se apropiase, şi soţia lui exclamă:

— Ah, în fine, ne-ai descoperit, zău, în ascunzătoarea noastră. Tocmai îi spuneam Janei, credeam că o să devii nerăbdător să afli ce e cu noi.

— Janei! repetă Frank Churchill, cu o privire în care se citea surprinderea şi neplăcerea. Foarte familiar, dar mi se pare că domnişoara Fairfax acceptă.

— Cum îţi place doamna Elton? zise Emma în şoaptă.

— Deloc!

— Eşti nerecunoscător!

— Nerecunoscător! Ce vrei să spui? Apoi, schimbându-şi încruntarea într-un zâmbet:

— Nu, mai bine nu-mi spune. Nu vreau să ştiu ce ai vrut să-mi spui. Unde e tata? Când începem să dansăm?

Emma nu prea înţelegea ce e cu el. Părea într-o dispoziţie curioasă. Plecă să-şi caute tatăl, dar se întoarse destul de repede, împreună cu domnul şi doamna Weston. Se ivise o mică încurcătură, pe care Emma trebuia să o descurce. Doamnei Weston tocmai îi venise ideea că doamna Elton trebuie să deschidă balul, că ea se aştepta la asta, ceea ce era împotriva dorinţei lor de a-i face Emmei această cinste. Emma primi adevărul trist cu curaj.

— Şi de unde să-i găsim un partener potrivit? zise doamna Weston. Precis socoteşte că Frank ar trebui să o invite.

Frank se întoarse spre Emma, aducându-i aminte de promisiunea ei şi se lăudă că e deja angajat, ceea ce tatăl său aprobă din toată inima. Atunci se dovedi, că doamna Weston dorea de fapt ca domnul Weston însuşi să danseze cu doamna Elton şi problema era să-l convingă, ceea ce şi făcură fără prea multă întârziere. Domnul „. Veston şi doamna Elton deschideau drumul, urmaţi de domnul Frank Churchill şi domnişoara Woodhouse. Emma trebuia să accepte locul doi, după doamna Elton, deşi considerase întotdeauna că balul era special pentru ea. Era aproape gata să hotărască să se mărite.

Doamna Elton avea avantajul neîndoielnic de data asta şi vanitatea ei era perfect satisfăcută, pentru că, deşi dorise să înceapă balul cu Frank Churchill, nu se putea considera în pierdere. Domnul Weston însemna mai mult decât fiul său. În ciuda acestor mici frecuşuri, Emma zâmbea plină de veselie, încântată să vadă lungimea considerabilă a şirului de perechi care se forma în spatele ei şi să simtă că mai are în faţă atâtea ore de petrecere. Era revoltată numai de un singur lucru, domnul Knightley nu dansa. Se amestecase cu cei care stăteau pe margine, când ar fi trebuit să danseze.

Da, ar fi trebuit să danseze, nu să intre în categoria soţilor şi taţilor şi jucătorilor de whist, care pretindeau că-i interesează dansul numai dacă nu-şi găseau parteneri de joc – el arăta atât de tânăr. Poate nicăieri n-ar fi apărut într-o lumină mai avantajoasă decât acolo unde singur îşi alesese locul. Emma simţea că ochii tuturor vor fi atraşi de silueta lui înaltă şi dreaptă care răsărea dintre trupurile rotunjite şi umerii căzuţi ai oamenilor trecuţi de prima tinereţe, şi, în afară de partenerul ei, în tot şirul acela de tineri, nu se găsea niciunul care să se compare cu el. Se apropie câţiva paşi şi asta fu de ajuns ca să se vadă ce manieră distinsă şi ce graţie naturală ar fi avut la dans, dacă şi-ar fi dat osteneala să danseze. De câte ori putea să-i prindă privirile, îl făcea să zâmbească, dar, în general, arăta foarte serios. Ar fi vrut să-i placă mai mult sala de bal şi ar fi vrut să-i placă de Frank Churchill. Părea că o observă. Refuză să-şi închipuie că el se gândeşte la cum dansează ea, ar fi fost o auto-linguşire. Dar dacă scopul lui era să-i critice purtarea, nu avea de ce să-i fie teamă. Între ea şi partenerul ei nu era vorba de un flirt. Păreau mai degrabă doi prieteni, veseli şi în largul lor, decât doi îndrăgostiţi. Nu era nici o îndoială că Frank Churchill se gândea la ea mai puţin decât înainte.

Balul începea în mod plăcut. Grija, atenţia, solicitudinea doamnei Weston nu fuseseră în zadar. Toată lumea părea fericită şi încă de la început, ceea ce nu se întâmplă de obicei, i se aduse complimentul că balul este încântător, în mod obişnuit asemenea laude se primesc numai la sfârşit. Cu toate astea, nu se petrecuse nimic important, memorabil, care să iasă din comun. Se petrecu totuşi un eveniment la care Emma avea să se gândească. Începură ultimele două dansuri înainte de gustări şi Harriet nu avea nici un partener – era singura domnişoară care stătea pe scaun. Până acum, numărul dansatorilor fusese egal şi era absolut inexplicabil cum cineva putuse rămâne fără invitaţie. Emma încetă să se mire când îl văzu pe domnul

Elton umblând de colo, colo. Nu voia să o invite pe Harriet şi făcea totul ca să o evite. Era sigură că nu o va invita şi se aştepta ca în orice moment să fugă în camera de joc.

Totuşi, fuga nu intra în planurile lui. Se îndreptă spre partea sălii unde erau scaunele, vorbi cu unii dintre cei aşezaţi, ca şi când ar fi vrut să arate că este liber şi doreşte să rămână aşa. Nu se dădu în lături să vină chiar în faţa domnişoarei Smith şi să discute cu cei din jurul ei. Emma vedea tot. Nu începuse încă să danseze, se îndrepta spre mijlocul sălii şi deci avea răgazul să se uite în jur şi, întorcându-şi puţin capul, văzu tot. Când ajunse la jumătatea drumului, tot grupul se înşirase în spatele ei şi nu se mai putea uita, dar, domnul Elton era aşa de aproape că auzi fiecare silabă a dialogului care tocmai se desfăşura între el şi doamna Weston şi observă că soţia lui, care stătea imediat în faţa ei, nu numai că asculta şi ea, dar chiar îl încuraja cu priviri semnificative.

Doamna Weston, bună la inimă şi săritoare, se ridicase de la locul ei şi venise la el să-i zică:

— Nu dansaţi, domnule Elton? La care el răspunse prompt:

— Foarte bucuros, doamnă Weston, dacă vreţi să dansaţi cu mine.

— Eu nu, veţi găsi o parteneră mai bună ca mine, eu nu dansez.

— Dacă doamna Gilbent doreşte să danseze, zise el, îmi va face mare plăcere, desigur, pentru că, deşi încep să mă simt om bătrân, la casa mea, şi mi-a trecut vremea dansului, oricând mi-ar face plăcere să dansez cu o veche prietenă ca doamna Gilbert.

— Doamna Gilbert nu doreşte să danseze, dar e o tânără care nu a fost invitată şi aş fi bucuroasă s-o văd dansând, domnişoara Smith!

— Domnişoara Smith, ah, nu observasem. Sunteţi foarte drăguţă, şi dacă n-aş fi un om de acum aşezat… dar mie mi-a trecut vremea, doamnă Weston. Mă scuzaţi, vă rog. Aş

face orice cu plăcere pentru dumneavoastră, dar mi-a trecut vremea dansului.

Doamna Weston nu mai spuse nimic şi Emma îşi putea închipui cât de surprinsă şi umilită se întorsese la locul ei. Va să zică, acesta era domnul Elton, domnul Elton cel amabil, bun şi săritor. Emma se uită o clipă în jur. Se apropiase de domnul Knightley şi se pregătea să înceapă o discuţie, în timp ce îi zâmbea plin de triumf soţiei sale. Nu voi să se mai uite. Simţea că arde pe dinăuntru şi îi era teamă că flacăra îi va izbucni pe faţă.

Dar, peste o clipă, rămase cu ochii aţintiţi la o privelişte mult mai fericită: domnul Knightley o conducea pe Harriet spre locul unde se dansa. Nu fusese niciodată atât de surprinsă şi rareori atât de încântată ca în clipa aceea. Simţea o mare plăcere şi recunoştinţă, atât din partea ei, cât şi din partea Harrietei şi abia aştepta să-i mulţumească şi, deşi era prea departe pentru a-i vorbi, pe faţa ei se putea citit totul atunci când el îşi întoarse privirea spre ea.

Dansa, exact cum îşi închipuise ea, extrem de bine, şi Harriet ar fi putut să treacă drept cea mai norocoasă, dacă n-ar fi fost cruzimea a cărei victimă fusese mai înainte, şi bucuria ei nestăvilită şi conştiinţa că i s-a făcut o mare cinste se puteau citi în ochii ei. Se arăta vrednică de această cinste, se apleca, sălta şi zâmbea întruna.

Domnul Elton se retrăsese în sala de joc, arătând, după credinţa Emmei, foarte caraghios. Nu credea că poate fi la fel de insensibil ca soţia lui, deşi urma să devină astfel în curând. Aceasta dădu glas propriilor sentimente, spunându-i partenerului ei:

— Lui Knightley i s-a făcut milă de biata domnişoară Smith. Foarte bun la suflet, zău!

Se anunţară gustările. Toată lumea se puse în mişcare şi, din acel moment, se auzi numai vocea domnişoarei Bates, fără întrerupere, până în momentul când se aşezară la masă şi dânsa puse mâna pe furculiţă.

— Jane, Jane, draga mea, unde eşti? Uite şalul! Doamna Weston te roagă să-ţi pui şalul. Zice că-i e teamă să nu fie curent pe coridor, deşi totul e pregătit, au bătut o uşă în cuie, au căptuşit, dar, dragă Jane, zău, trebuie! Domnul Churchill, ah, sunteţi foarte drăguţ! Ce bine v-aţi aranjat, vă sunt recunoscătoare. Minunat dans, într-adevăr. Da, dragă, am fost acasă, ştii, trebuia s-o ajut pe bunica la culcare, şi m-am întors şi nimeni nu mi-a observat lipsa. Am plecat fără un cuvânt, cum ţi-am spus. Bunica e bine. A petrecut o seară minunată cu domnul Woodhouse, au stat de vorbă şi au jucat table. A servit-o cu ceai cu biscuiţi şi cu mere coapte şi cu vin, înainte de plecare. A avut şi noroc la table, şi a întrebat despre tine, cum te distrezi şi cu cine ai dansat. Ah, am zis eu, n-o mai deranjez pe Jane, am lăsat-o dansând cu domnul George Otway, o să fie încântată mâine să-ţi povestească ea tot, primul partener a fost domnul Elton, nu ştiu cine o s-o invite după asta, poate domnul William Cox. Domnule, zău, sunteţi prea bun, nu e nimeni altcineva care să aibă nevoie de ajutor? Eu mă descurc. Domnule, sunteţi prea bun! Pe cuvântul meu! Jane de un braţ şi eu de altul. Staţi, staţi, să ne dăm la o parte, trece doamna Elton, ce elegantă e, ce frumoasă dantelă! Acum mergem cu toţii, în urma ei. Ah, iată-ne în coridor. Sunt două trepte, Jane, ai grijă, două! Ah, nu e decât una. Eram convinsă că sunt două, ce ciudat. Eram sigură că sunt două şi e numai una. N-am văzut niciodată ceva atât de bine şi frumos aranjat, cu luminări peste tot! îţi spuneam de bunica, Jane, era puţin dezamăgită. Merele coapte şi cu biscuiţii au fost minunaţi, dar a fost la început nişte sparanghel, şi domnul Woodhouse a găsit că nu e destul de bine fiert şi l-a trimis înapoi. Ei, şi tu ştii bine ce mult îi place bunicii sparanghelul, şi a fost cam dezamăgită, dar am hotărât să nu spunem la nimeni despre asta, să nu ajungă la urechile domnişoarei Woodhouse, pentru că s-ar supăra. Ah, ce luminăţie! Sunt copleşită, nici nu mi-aş fi închipuit, ce distincţie, ce belşug! N-am mai văzut aşa ceva de când… Unde ne aşezăm?

Oriunde, numai să nu stea Jane în curent. Eu pot sta oriunde. Ah, spuneţi că pe partea asta! Ei, da, domnule Churchill, sunt sigură, numai că, e prea mare cinstea, dar fie cum voiţi. Ce hotărâţi dumneavoastră în casa asta nu poate fi rău. Dragă Jane, n-o-să ţinem minte nici jumătate din feluri ca să le spunem mamei. Şi supă! Doamne, nu trebuie să mă serviţi pe mine întâi, dar ce frumos miroase, trebuie să încep!

Emma nu avu prilejul să vorbească domnului Knightley decât după masă, dar, când fură din nou în sala de bal, ochii ei trimiseră o invitaţie irezistibilă către el să vină şi să primească mulţumiri. Îl dezaproba cu multă aprindere pe domnul Elton – fusese o impoliteţe de neiertat, şi felul în care se purtase doamna Elton era, de asemenea, de condamnat.

— Voiau s-o jignească nu numai pe Harriet, zise el. Emma, ce au oamenii ăştia cu tine? El se uita la ea, zâmbind, cu priviri pătrunzătoare, şi cum nu primi nici un răspuns, adăugă:

— Ea n-are de ce să fie supărată pe tine, bănuiesc, chiar dacă el ar avea motive. Nu zici nimic de presupunerea asta, dar trebuie să recunoşti, Emma, că ai vrut să-l însori cu Harriet.

— Am vrut, zise Emma, şi ei nu mi-o pot ierta.

El clătină din cap, dar în acelaşi timp zâmbi cu indulgenţă şi zise numai:

— Nu te cert, te las să reflectezi singură.

— Mă laşi în ghearele vanităţii? Crezi că reflecţiile mele îmi arată când greşesc?

— Nu în ghearele vanităţii, ci pe mâna seriozităţii tale. Dacă una te îndeamnă la rău, sunt sigură că cealaltă îţi atrage atenţia.

— Îmi recunosc greşeala. Am greşit cu totul în privinţa domnului Elton. E capabil de o meschinărie pe care dumneata ai sesizat-o, dar eu nu. Şi eram perfect convinsă că e îndrăgostit de Harriet. Din cauza unui şir de gafe.

— Şi acum, pentru că ai recunoscut atât de mult, îţi voi da şi eu dreptate, spunându-ţi că tu aleseseşi mai bine pentru el decât a ales el însuşi. Harriet Smith are nişte calităţi de care doamna Elton e complet străină. O fată simplă, fără pretenţii şi afectare, e de o sută de ori de preferat unei femei ca doamna Elton, dacă bărbatul are bun-simţ şi gust. Am descoperit că se poate sta de vorbă cu Harriet, ceea ce nu mă aşteptam.

Emma fu extrem de mulţumită. Fură întrerupţi de agitaţia doamnei Weston, care chema pe toată lumea din nou la dans:

— Hai, domnişoară Woodhouse, domnişoară Otway, domnişoară Fairfax, ce faceţi? Hai, Emma, dă un exemplu fetelor! Toţi v-aţi lenevit, a adormit toată lumea?

— Sunt gata, zise Emma. Mă invită cineva?

— Cu cine ai de gând să dansezi? întrebă domnul Knightley. Ea şovăi un moment şi apoi răspunse:

— Cu dumneata, dacă mă inviţi.

— Ai vrea? zise el, oferindu-i mâna.

— Desigur, ai dovedit că ştii să dansezi şi ştii foarte biné că nu suntem chiar frate şi soră, ca să nu ne putem permite.

— Frate şi soră, nu, în nici un caz!

CAPITOLUL XXXIX.

ACEASTA MICA EXPLICAŢIE CU DOMNUL Knightley îi făcu mare plăcere Emmei. Era una din amintirile plăcute de la bal la care se gândea în plimbarea ei de dimineaţă. Era foarte bucuroasă că ajunseseră la o părere comună despre familia Elton şi că se înţelegeau bine, iar faptul că o lăudase pe Harriet, că făcuse de dragul ei o concesie, era cât se poate de mulţumitor. Impertinenţa domnului şi doamnei Elton, care ameninţase o clipă să-i strice restul serii, îi dăduse prilejul unor minunate satisfacţii şi acum aştepta cu nerăbdare următorul efect satisfăcător – vindecarea Harrietei. Avea mari speranţe în privinţa asta, judecând după felul în care Harriet vorbise despre întâmplare înainte de a pleca din sala de bal. Părea că i se deschiseseră

deodată ochii, că putea acum să vadă că domnul Elton nu era o fiinţă superioară, aşa cum crezuse ea. Febra trecuse şi Emma nu avea nici o teamă de vreo revenire, după comportamentul acesta insultător. Sentimentele rele ale domnului şi doamnei Elton erau o garanţie că Harriet îşi va impune disciplina uitării, care era necesară. Vara se anunţa foarte fericită, Harriet îşi revenea, Frank Churchill nu era prea îndrăgostit şi domnul Knightley nu-i mai căuta ceartă.

Nu avea să-l vadă pe Frank Churchill în dimineaţa asta. Îi spusese că nu-şi putea oferi plăcerea de a trece pe la Hartfield, pentru că trebuia să ajungă acasă la prânz. Nu regreta.

După ce aranja toate aceste probleme, le clasă, le ordonă, se întoarse spre casă gata să răspundă dorinţelor celor doi nepoţei, cât şi ale bunicului lor, când, deodată, poarta mare de fier se deschise şi intrară două persoane pe care se aştepta foarte puţin să le vadă împreună – Frank Churchill cu Harriet, sprijinindu-se de braţul lui. Harriet în carne şi oase. Ajunse o clipă pentru a se convinge că s-a întâmplat ceva extraordinar. Harriet era albă şi înfricoşată şi el încerca s-o facă să-şi revină. Poarta de fier nu era prea departe de trepte şi în curând se aflau cu toţii în salon, iar Harriet se cufundă imediat într-un scaun şi leşină.

O domnişoară care leşină trebuie să fie trezită; trebuie să se răspundă la întrebări, să se explice lucrurile. Asemenea evenimente sunt foarte interesante, dar tensiunea nu poate dura mult. În câteva minute, Emma ştia totul.

Domnişoara Smith şi domnişoara Bickerton, o altă chiriaşă a doamnei Goddard, care fusese de asemenea la bal, plecaseră împreună la plimbare şi o luaseră pe drumul spre Richmond care, deşi părea destul de sigur, fiind bătut de toată lumea, le dăduse prilejul să se sperie zdravăn; cam la jumătate de milă de Highbury, drumul o cotea brusc şi se întindea în faţa lor, sub umbra deasă a ulmilor care îl străjuiau de ambele părţi, foarte singuratic. Şi, când domnişoarele înaintară puţin, observară, nu departe în faţa

lor, pe un petic mai mare de iarbă, un grup de ţigani. Un copil, care stătea la pândă, veni spre ele să cerşească şi domnişoara Bickerton, înfricoşată peste măsură, scoase un ţipăt şi strigându-i Harrietei s-o urmeze, fugi pe un mal abrupt de pământ, trecu prin boschetul din vârf şi reuşi să ajungă pe scurtătură înapoi la Highbury. Dar biata Harriet nu putu s-o urmeze. Avea febră musculară după atâta dans şi de îndată ce încercă să urce pe mal fu cuprinsă din nou de dureri şi puterile o părăsiră. Şi, într-o asemenea stare şi cuprinsă de teamă, fu nevoită să rămână pe loc.

Cum s-ar fi purtat vagabonzii dacă domnişoarele ar fi fost mai curajoase, nu se poate şti, dar o asemenea invitaţie la atac era irezistibilă şi Harriet era în curând asaltată de cinci, şase copii, cu o femeie grasă şi cu un băieţoi în frunte, gălăgioşi şi obraznici prin aspectul, dacă nu prin cuvântul lor. Din ce în ce mai înfricoşată, le promise imediat bani şi scotocind în pungă le dete un siling şi îi rugă să nu-i ceară mai mult şi să nu-i facă nici un rău. Atunci fu în stare să meargă, deşi destul de încet, şi se îndepărtă, dar teama şi punga ei erau prea ispititoare şi fu urmată, sau mai degrabă, înconjurată de întreaga ceată, care cerea mai mult.

În această stare o găsise Frank Churchill, tremurând şi făcând promisiuni cu condiţia ca… iar ei ţipând cu obrăznicie… Printr-o fericită întâmplare, plecarea lui din Highbury fusese întârziată şi sosise tocmai la timp să o ajute în momentul critic. Dimineaţa plăcută îl făcuse să meargă pe jos o bucată de drum, trimiţând caii înainte, prin altă parte, să-l aştepte la o milă, două de Highbury şi, fiindcă se întâmplase să împrumute o pereche de foarfeci de la domnişoara Bates şi uitase să le înapoieze, fusese nevoit să se oprească la uşa ei şi să intre pentru câteva minute. Întârziase aşadar mai mult decât dorise şi fiind pe jos, nimeni din grup nu-l văzuse decât după ce se apropiase foarte mult. Teama pe care femeia şi băieţoiul i-o provocaseră Harrietei trecu acum de partea lor. Îi lăsase

complet îngroziţi şi Harriet se agăţase cu disperare de braţul lui. Nici nu mai putea vorbi şi abia avusese forţa să fugă până la Hartfield şi îşi pierduse cunoştinţa. Lui îi venise ideea s-o aducă la Hartfield, nu ştia unde ar fi fost mai bine în altă parte.

Cam asta era toată povestea, din câte îi spuseseră el şi Harriet, după ce-şi venise în fire şi îşi recăpătase glasul. El nu îndrăzni să stea mai mult decât cât s-o vadă revenindu-şi – aceste întârzieri nu-i permiteau să mai stea nici un minut şi cum Emma se angaja so anunţe pe doamna Goddard că Harriet e în siguranţă şi pe domnul Knightley că există asemenea vagabonzi prin vecinătate, el putu pleca urmat de mulţumirile ei şi ale prietenei ei.

O aventură ca asta – un tânăr chipeş şi o domnişoară drăguţă prinşi într-o asemenea întâmplare, nu putea să nu sugereze idei chiar inimii celei mai reci şi creierului celui mai ferm. Aşa credea Emma, cel puţin.

Putea oare un lingvist, un logician sau chiar un matematician să fie martorul apariţiei lor împreună şi să audă povestea lor, fără să-şi dea seama că împrejurările erau de aşa natură încât cei doi să-şi placă unul altuia? Cu atât mai mult o persoană cu multă imaginaţie ca ea trebuia să fie cuprinsă de flacăra bănuielilor şi speranţelor, mai ales pe fundalul speculaţiilor pe care mintea ei le făcuse deja.

Era ceva cu totul extraordinar. Nimic de acest fel nu se mai întâmplase vreunei domnişoare din vecinătate, din câte îşi aducea ea aminte nici o întâlnire, nici o sperietură de felul acesta. Şi acum i se întâmplase chiar persoanei indicate şi exact la ceasul când cealaltă persoană trecea pe acolo ca s-o salveze. Desigur, era ceva extraordinar. Şi, cunoscând bine starea de spirit foarte favorabilă a amândorura în această perioadă, era şi mai uimită. El tocmai voia să-şi schimbe dragostea pentru Emma într-o prietenie, ea tocmai se vindeca de mania ei pentru domnul Elton. Părea că toate forţele se unesc spre cel mai fericit

viitor. Era imposibil ca întâmplarea să nu-i arunce unul în braţele altuia.

În conversaţia de câteva minute pe care o avusese cu el în timp ce Harriet nu-şi revenise încă în simţiri, el vorbise de teama ei, de naivitatea ei, fervoarea cu care îl apucase de braţ, cu o senzaţie de amuzament şi încântare şi, tocmai la sfârşit, când şi Harriet îi povestise totul, el îşi exprimase indignarea faţă de purtarea condamnabilă a domnişoarei Bickerton cu cea mai mare aprindere. Totul avea să-şi urmeze cursul firesc, însă fără intervenţii şi ajutoare. Nu va mişca un deget şi nu va face nici o aluzie. Nu! S-a amestecat destul. O idee nu făcea rău nimănui, dar o idee aşa, pasivă. Era de fapt numai o dorinţă. Mai mult de-atât, Doamne fereşte!

Prima hotărâre a Emmei fu să-i ascundă tatălui ei ce se întâmplase, dându-şi seama de neliniştea şi teama pe care i le-ar provoca, dar curând văzu că va fi imposibil. În jumătate de oră se ştia în tot satul. Era o întâmplare numai bună pentru aceia cărora le place mai mult să vorbească – tinerii şi oamenii de jos. Deci toţi tinerii şi servitorii din partea locului avură repede fericirea să audă tulburătoarea întâmplare. Balul din ajun îşi pierdu tot interesul în favoarea ţiganilor. Bietul domn Woodhouse se aşează tremurând şi, aşa cum prevăzuse Emma, nu se lăsă până nu promiseră amândouă să nu mai treacă dincolo de boschete. Mângâierea lui era că întreba atâta lume despre el şi domnişoara Woodhouse (căci vecinii ştiau că asta îi face plăcere), ca şi despre domnişoara Smith. Avea bucuria să răspundă că toţi făceau nici prea bine, nici prea rău şi, deşi nu era cu totul adevărat, pentru că ea se simţea foarte bine şi Harriet la fel, Emma nu se amesteca. Fusese totdeauna nefericit de sănătoasă, pentru fiica unui asemenea om, căci nu avea habar ce e o durere de cap şi, dacă nu i-ar fi inventat el câte o boală ar fi putut să-l facă de râs.

Ţiganii nu aşteptară să se facă dreptate, îşi luară în mare grabă tălpăşiţa. Domnişoarele erau libere să se plimbe din

nou în siguranţă, chiar înainte de a fi intrat cu toate în panică, şi toată povestea deveni ceva cu totul fără importanţă, dar nu şi pentru Emma şi nepoţii ei. În închipuirea ei continua să fie prezentă, iar Henry şi John o rugau în fiecare zi să le spună povestea cu Harriet şi ţiganii şi, cu tenacitate, o corectau dacă se abătea cu vreun amănunt de la istorisirea iniţială.

CAPITOLUL XL.

TRECUSERĂ CÂTEVA ZILE DE LA ACEASTA aventură, când, într-o dimineaţă, Harriet veni la Emma cu un pacheţel în mână şi, după ce se aşează şi şovăi puţin, începu astfel.

— Domnişoară Woodhouse, dacă aveţi timp, am să vă spun ceva, vreau să fac un fel de mărturisire şi pe urmă, ştiţi, totul s a terminat.

Emma fu destul de surprinsă, dar o rugă să vorbească. Seriozitatea cu care se purta Harriet o pregătea, la fel ca şi cuvintele ei de altfel, pentru ceva cu totul neobişnuit.

— E de datoria mea şi, sunt sigură, e şi dorinţa mea, continuă ea, să nu vă ascund nimic în legătură cu asta. Cum, din fericire, sunt acum o cu totul altă fiinţă, dintr-un anume punct de vedere, e foarte firesc ca dumneavoastră să aveţi satisfacţia de a afla. Nu vreau să spun mai mult decât e necesar. Mi-e foarte ruşine că m-am lăsat copleşită aşa şi cred ca mă înţelegeţi.

— Da, zise Emma, sper să te înţeleg.

— Cum am putut să fiu atât de oarbă, strigă Harriet, cu aprindere. Pare o nebunie. Acum nu mai văd nimic extraordinar la el. Nu-mi mai pasă dacă-l întâlnesc sau nu, numai că, dintre noi doi, eu sunt cea care ar prefera să nu-l văd şi, zău, aş ocoli oricât, numai să nu-l văd. N-o invidiez câtuşi de puţin pe soţia lui, nici n-o admir, nici n-o invidiez, ca înainte. Poate să fie frumoasă şi aşa mai departe, dar mi se pare foarte ţâfnoasă şi antipatică. N-am să uit niciodată cum mă privea seara trecută. Totuşi, vă asigur, domnişoară Woodhouse, nu-i doresc răul. Nu, să fie fericiţi împreună, asta n-o să mă întristeze niciodată şi, ca să vă conving că

spun adevărul, acum voi distruge ceea ce trebuia să distrug demult, ceea ce n-ar fi trebuit să păstrez, ştiu bine. Ştiu asta foarte bine (roşind în timp ce vorbea), totuşi, acum voi distruge totul şi doresc foarte mult s-o fac în prezenţa dumneavoastră, ca să vedeţi că mi-am venit în fire. Nu ghiciţi ce e în pachetul acesta? zise ea cu o privire plină de înţeles.

— Nici pe departe! Ţi-a dat vreodată ceva?

— Nu. N-aş putea să le numesc daruri, dar sunt nişte lucruri pe care le-am preţuit foarte mult.

Întinse pachetul spre ea şi Emma citi cuvintele „Comori foarte preţioase” pe capacul cutiei. Curiozitatea ei nu avea margini. Harriet despături pachetul şi ea se uită cu nerăbdare. Într-un morman de staniol se găsea o cutiuţă ca cele pentru bijuterii sau porţelan, pe care Harriet o deschise. Înăuntru era căptuşită cu mătasea cea mai fină, dar în afară de căptuşeală Emma nu mai văzu decât o bucăţică de leucoplast.

— Ei, zise Harriet. Vă amintiţi, nu?

— Nu, zău nu-mi aduc aminte.

— Doamne! N-aş fi crezut că puteţi să uitaţi ce s-a petrecut chiar aici, în camera asta, chiar una din ultimele daţi când ne-am întâlnit. Era la câteva zile, înainte să mă apuce durerea de gât, tocmai înainte de a veni domnul şi doamna John Knightley, poate chiar în seara aceea. Nu vă amintiţi cum s-a tăiat la deget cu un coupe-papier nou al dumneavoastră şi i-aţi recomandat leucoplast? Dar dumneavoastră nu aveaţi la îndemână şi ştiaţi că am eu şi m-aţi rugat să-i dau o bucăţică. Şi eu am scos leucoplastul şi i-am tăiat o bucată, dar era prea mare şi el a mai tăiat-o şi s-a jucat o vreme cu ce-a rămas, înainte de a mi-l înapoia şi, atunci, în prostia mea, l-am pus deoparte, să nu-l mai folosesc niciodată, şi mă uitam la el, din când în când, ca să fiu fericită.

— Scumpa mea Harriet, strigă Emma, punându-şi mâinile pe faţă şi sărind în sus, mă faci să-mi fie groaznic de ruşine.

Să-mi amintesc, da, acum îmi amintesc, totul, în afară de faptul că tu ai păstrat asemenea relicvă. N-am ştiut nimic despre asta până acum, decât cum s-a tăiat la deget şi cum i-am recomandat leucoplast şi cum am spus că eu nu am… Ah, păcatele, mele cele grele! Şi aveam destul în buzunare! Unul din trucurile mele fără rost! Merit să roşesc toată viaţa pentru una ca asta. Ei, aşezându-se din nou, continuă, ce mai e?

— Şi chiar aveaţi şi dumneavoastră la îndemână? Niciodată nu mi-aş fi închipuit! Aţi spus-o aşa de firesc.

— Şi chiar ai pus deoparte bucata de leucoplast de dragul lui? zise Emma, revenindu-şi din starea de ruşine şi simţindu-se în acelaşi timp gata să se mire şi să râdă. Adăugă pentru sine: „Dumnezeu să mă ferească! Aş fi fost eu în stare să păstrez vreo bucăţică de bumbac sau de leucoplast numai pentru că s-a jucat Frank Churchill cu ea? N-aş fi fost niciodată în stare de aşa ceva.”

— Uite, zise Harriet, întorcându-se din nou la cutia ei, uite ceva care are şi mai mult preţ, adică avea mai mult preţ, pentru că asta i-a aparţinut lui, iar leucoplastul era al meu.

Emma era foarte dornică să vadă această nouă şi mai preţioasă comoară. Era un căpăţel de creion, partea cu care nu se mai poate scrie.

— Acesta a fost de-adevărat al lui, zise Harriet. Nu vă amintiţi? într-o dimineaţă, nu, probabil că nu vă amintiţi. Dar, într-o dimineaţă nu-mi aduc aminte exact ziua, dar poate să fi fost marţi sau miercuri, înainte de seara aceea, voia să-şi noteze ceva în agendă despre berea de molid. Domnul Knightley îi spunea cum se face berea de molid şi voia să-şi noteze, dar când şi-a scos creionul, a văzut că era aşa de mic, încât atunci când l-a ascuţit n-a mai rămas nimic şi nu putea să scrie. Dumneavoastră i-aţi dat alt creion şi ăsta a rămas pe masă, fiindcă nu era bun de nimic. Dar eu nu l-am scăpat din ochi şi, de îndată ce am putut l-am luat şi nu m-am mai despărţit de el de atunci.

— Mi-amintesc, cum să nu-mi amintesc. Mi-aduc perfect de bine aminte. Vorbeam despre berea de molid. Ah, da, şi domnul Knightley şi cu mine am spus amândoi că ne place şi domnul Elton s-a hotărât să-i placă şi lui. Mi-aduc aminte perfect. Stai, domnul Knightley stătea chiar aici, nu? Mi se pare că stătea chiar aici.

— Ah, nu ştiu, nu-mi aduc aminte. E foarte ciudat, dar nu-mi mai aduc aminte. Domnul Elton stătea aici, asta ştiu, foarte aproape de unde stau eu acum.

— Ei, continuă!

— Ah, asta e tot. Nu mai am nimic să vă arăt, sau să vă spun, numai că acum le arunc pe amândouă pe foc şi vreau să fiţi martoră.

— Biata mea Harriet, şi chiar ai fost fericită să păstrezi lucrurile astea ca pe nişte comori?

— Da, proasta de mine! Dar mi-e foarte ruşine acum, şi aş vrea să uit tot de îndată ce vor arde. Foarte rău din partea mea că am păstrat aceste suveniruri şi după ce s-a căsătorit. Ştiam că e rău, dar nu mă puteam hotărî să mă despart de ele.

— Dar, Harriet, e nevoie să ardem leucoplastul? N-am nimic împotrivă să ardem capătul de creion, dar leucoplastul ne mai poate folosi.

— Voi fi mai fericită să-l ard, răspunse Harriet. Nu-mi place să-l mai văd în ochi. Trebuie să mă scap de toate. Il arunc în foc şi scap, Doamne ajută, de domnul Elton!

„Si când, gândi Emma, ai să începi să te gândeşti la domnul Churchill?«

Curând după aceea, avu motive să creadă că începutul fusese deja făcut şi nu putea decât să spere că ţiganca aceea, deşi nu-i ghicise în palmă, contribuise totuşi la soarta Harrietei. La două săptămâni după sperietură, lucrurile se lămuriră însă complet, în modul cel mai neaşteptat. Emma nici nu se mai gândea la asta acum, ceea ce făcea ca ştirea pe care o afla să fie cu atât mai preţioasă. Spuse în cursul unei discuţii oarecare:

— Ei bine, Harriet, când te vei mărita, te sfătuiesc să faci aşa şi aşa… şi nu se mai gândi la asta până când. după ce tăcuse câteva clipe, Harriet zise, pe un ton foarte serios:

— Nu mă mărit niciodată!

Emma se uită la ea şi văzu imediat despre ce era vorba şi, după ce se gândi un minut dacă să treacă totul cu vederea sau nu, răspunse:

— Să nu te măriţi niciodată? Asta e o hotărâre nouă!

— Totuşi, nu mi-o voi schimba niciodată. Şi după o scurtă şovăire:

— Sper că nu pentru a-i face un compliment domnului Elton!

— Domnul Elton, asta-i bună, strigă Harriet indignată. Alt nu… Şi Emma abia putu să prindă cuvintele: „Atât de superior domnului Elton”.

Apoi se gândi ceva mai multă vreme. Să meargă mai departe? Să lase totul să treacă şi să se prefacă a nu fi înţeles nimic? Poate Harriet o să creadă că e rece sau supărată sau, poate, dacă nu zice nimic, o va face pe Harriet să-i spună mai multe decât voia să audă şi ea era ferm hotărâtă să nu mai tolereze o intimitate aşa de mare, să nu mai întărească toate speranţele şi aşteptările. Găsea că e mai bine pentru ea să spună şi să afle imediat ceea ce voia să spună şi să afle. Cel mai bine era fără complicaţii. Hotărâse dinainte până unde să meargă într-o asemenea problemă. Şi, spre binele amândurora, era de dorit ca ea să-şi impună punctul de vedere superior. Era hotărâtă şi vorbi astfel:

— Harriet, n-o să mă prefac acum că nu ştiu ce vrei să spui. Hotărârea, sau mai degrabă, ideea ta că nu te vei mărita niciodată rezultă din părerea că omul pe care îl preferi este superior ţie ca situaţie pentru a se gândi la tine. Nu e aşa?

— Oh, dragă domnişoară Woodhouse, n-aş avea îndrăzneala să cred aşa ceva. Dar e o plăcere să-l admir de la distanţă şi să mă gândesc la superioritatea lui infinită faţă

de tot restul lumii, cu recunoştinţa, încântarea şi veneraţia care i se cuvin, din partea mea mai ales.

— Nu mă surprinde deloc, dragă Harriet, serviciul pe care ţi l-a făcut e de-ajuns să-ţi aprindă inima!

— Serviciul, ah, da, a fost ceva care mă face să-i fiu nespus de îndatorată. Numai când îmi amintesc, şi tot ce am simţit atunci, când l-am văzut venind, ce nobil arăta şi ce nenorocită fusesem! O asemenea schimbare într-o singură clipă! De la nenorocire, la cea mai înaltă fericire.

— E foarte firesc, e firesc şi deloc ruşinos. Da, deloc nu e ruşinos, cred, să alegi atât de bine din recunoştinţă. Dar mai mult decât faptul că e o alegere bună, nu pot să-ţi garantez. Nu te sfătuiesc să te laşi copleşită, Harriet. Nu pot deloc să jur că ţi se va răspunde. Poate că cel mai bine e să-ţi controlezi sentimentele, cât timp este posibil. În orice caz, nu te lăsa târâtă de ele, dacă nu eşti convinsă că te place şi el. Observă-l cu atenţie. Fă ca purtarea lui să îndrume sentimentele tale. Te previn acum, pentru că nu vom mai vorbi despre asta. Sunt hotărâtă să nu mă amestec deloc. De acum înainte nu mai ştiu nimic despre problema asta. Să nu pronunţăm nici un nume. Am greşit foarte rău, acum să fim prudente, îţi este superior, fără îndoială, şi există multe obiecţiuni şi piedici serioase, totuşi, Harriet, s-au întâmplat lucruri şi mai uimitoare, căsătorii şi mai puţin potrivite. Dar ai grijă de tine! Nu vreau să te înfierbânţi prea tare, fii sigură că dacă ţi-ai ridicat ochii spre el e o dovadă că ai gust, ceea ce eu voi preţui întotdeauna.

Harriet îi sărută mâna cu recunoştinţă, mută şi supusă. Emma era foarte hotărâtă să găsească o asemenea dragoste foarte potrivită pentru prietena ei. Tendinţa va fi spre înălţime şi rafinament şi o va salva de primejdia de a se înjosi.

CAPITOLUL XLI.

În aceasta stare febrila, când se făceau planuri, se năşteau speranţe şi se puneau la cale diverse lucruri, luna iunie sosi la Hartfield. La Highbury nu se petrecu nici o schimbare

substanţială. În familia Elton se mai vorbea încă despre vizita familiei Sucking şi de modul în care landoul va fi folosit şi Jane Fairfax era tot la bunica ei. Şi, cum întoarcerea familiei Campbell din Irlanda fusese amânată din nou, pentru august, în loc de iulie cum se fixase înainte, era probabil că ea va rămâne aici încă două luni încheiate, dacă, desigur, va fi în stare să triumfe asupra bunăvoinţei doamnei Elton şi să se salveze de la a căpăta prea repede un post extraordinar pe care nu şi-l dorea.

Domnul Knightley, căruia, din motive numai de el cunoscute, nu-i plăcuse dintru început Frank Churchill, ajunsese să-l dezagreeze şi mai mult. Începu să bănuiască o înşelătorie în curtea pe care acesta i-o făcea Emmei. Părea, fără putinţă de îndoială, că scopul lui era s-o cucerească pe Emma. Totul dovedea asta: atenţia pe care i-o acorda, aluziile pe care le făcea tatăl său, tăcerea prudentă pe care o păstra mama lui adoptivă, totul era la unison, vorbele, purtarea, discreţia şi indiscreţia, toate spuneau acelaşi lucru. Dar, în timp ce atâţia îl dedicau Emmei şi Emma îl dona cu generozitate Harrietei, domnul Knightley începu Să-l bănuiască de o pornire cam jucăuşă către Jane Fairfax. Nu putea pricepe, dar între ei părea să existe o înţelegere – aşa i se părea lui cel puţin —, părea că o admiră foarte mult. De când observase asta, îl urmărea gândul că toate trebuie să aibă o legătură, deşi ar fi dorit să nu cadă în păcatul imaginaţiei fără limite a Emmei. Ea nu era de faţă când i se trezi bănuiala. Cina împreună cu familia de la Randalls şi cu Jane la familia Elton şi observase o privire, şi nu numai una, către domnişoara Fairfax, care, din partea unui admirator al domnişoarei Woodhouse, era cu totul deplasată. Când se afla din nou în tovărăşia lor, nu putu să nu-şi amintească ceea ce văzuse. De asemenea, nu putea evita nişte observaţii care, dacă lucrurile nu se petreceau ca în versul lui Cowper despre focul din pragul serii:

Când ochiul meu crease ce vedeam, îi întăreau bănuiala că e vorba de o simpatie reciprocă, chiar de o înţelegere între

Frank Churchill şi Jane.

Într-o seară, după cină, venise la Hartfield, ca de obicei. Emma şi Harriet plecau la plimbare şi se oferi să le însoţească. La întoarcere se întâlniră cu un alt grup, care, ca şi ei, găsise că e mai bine să facă plimbarea mai devreme, căci stătea să plouă. Erau doamna şi domnul Weston, cu fiul lor, şi domnişoara Bates cu nepoata ei, care se întâlniseră din întâmplare. Porniră cu toţii împreună şi, când ajunseră în faţa porţii de la Harfield, Emma, care ştia că acesta era exact felul de vizită care i-ar fi făcut plăcere tatălui ei, insistă ca toată lumea să intre şi să ia ceaiul cu ei. Cei de la Randalls acceptară imediat şi, după un discurs foarte lung al domnişoarei Bates, pe care puţini îl ascultară, găsi şi ea că putea să accepte foarte generoasa invitaţie a scumpei domnişoare Woodhouse.

Pe când intrau în curte, trecu domnul Perry, călare. Bărbaţii vorbiră despre calul său.

— Apropo, zise Frank Churchill deodată, către doamna eston, ce-a făcut domnul Perry, şi-a reparat trăsura?

Doamna Weston arăta foarte surprinsă şi zise:

— Nu ştiam că vrea să-şi repare trăsura!

— Cum să nu, de la dumneavoastră ştiu. Mi-aţi scris despre asta acum trei luni.

— Eu? Imposibil!

— Zău mi-aţi scris, mi-aduc perfect de bine aminte. Spuneaţi că va fi gata foarte curând. Doamna Perry spusese asta nu ştiu cui şi era extrem de fericită. Ea era cea care l-a convins pentru că ştia că-i face rău să iasă pe vreme rea. Acum vă amintiţi, nu?

— Pe cuvântul meu, e prima dată când aud asta.

— Niciodată, chiar niciodată? Doamne! Cum se poate! Atunci am visat probabil, dar eram perfect convins. Domnişoară Smith, păreţi obosită, veţi fi fericită că am ajuns.

— Ce mai e asta? Despre ce-i vorba? strigă domnul Weston. ce-i cu Perry şi cu trăsura? îşi repară Perry trăsura,

Frank? Bine poate să-şi permită! El ţi-a spus, nu-i aşa?

— Nu, tată, răspunse fiul râzând. Se pare că nu mi-a spus nimeni. Foarte ciudat, eram convins că doamna Weston a menţionat asta în una din scrisorile sale către Enscombe, cu multe săptămâni în urmă, cu toate amănuntele, dar dânsa spune că n-a auzit nimic despre asta, desigur, a fost un vis, sunt un mare visător. Visez despre toată lumea din Highbury când sunt plecat şi când termin cu prietenii mai apropiaţi trec la domnul şi doamna Perry.

— E totuşi ciudat, zise tatăl său, să visezi un vis atât de coerent despre nişte oameni la care probabil nu te gândeşti foarte mult, când eşti la Enscombe. Perry să-şi repare trăsura! Şi încă, după ce l-a convins soţia, din grijă pentru sănătatea lui, exact cum se va întâmpla în realitate, fără îndoială, peste câtva timp. Ai visat numai ceva mai devreme. Ce adevărate sunt uneori visele şi alteori sunt pline de absurdităţi. Ei, Frank, visul ăsta arată că te gândeşti mult la Highbury când eşti plecat! Emma, şi tu visezi mult, cred.

Emma nu auzea. Se grăbise să ajungă înaintea musafirilor ca să-i anunţe tatălui ei venirea lor şi nu putea fi ajunsă din urmă de aluziile domnului Weston.

— Ei, dar e adevărat, strigă domnişoara Bates, care încerca în zadar să se facă auzită de două minute, dacă ar fi să vorbim de asta nu se poate nega că domnul Frank Churchill ar fi putut – nu vreau să spun că n-a visat – sunt sigură că uneori şi eu visez lucrurile cele mai ciudate din lume, dar, dacă e să spun, trebuie să vă aduc la cunoştinţă că domnul Perry a avut de gând astă primăvară, pentru că doamna Perry i-a pomenit despre asta mamei şi ştia şi familia Cole, dar era secret, nimeni nu mai ştia, şi n-a ţinut decât trei zile. Doamna Perry voia foarte mult să aibă şi el trăsură şi a venit foarte bine dispusă la mama într-o dimineaţă, pentru că credea că a reuşit să-l convingă. Jane, nu-ţi aduci aminte cum mi-a spus bunica, de îndată ce am ajuns acasă? Nu mai ştiu unde fusesem, ah, mi se pare că la Randalls. Doamna Perry a ţinut întotdeauna foarte mult la

mama şi, zău, nu ştiu cine nu ţine la dânsa, şi i-a spus aşa, în secret, desigur, n-avea nimic împotrivă să ne spună şi nouă, dar să nu ajungă mai departe, şi de-atunci până azi n-am pomenit nimănui, din câte ştiu. Dar, Dumnezeu ştie, nu pot să bag mâna în foc că n-am făcut vreo aluzie, pentru că pe mine mă cam ia gura pe dinainte. Vorbesc cam mult, de felul meu, cam mult, zău aşa, şi, din când în când, îmi mai scapă câte un lucru care n-ar trebui. Eu nu sunt ca Jane, aş vrea să pot fi şi eu aşa. Sunt sigură că ea n-ar spune nimănui un lucru, oricât de mărunt, dar unde e? Oh, în spate. Mi-aduc aminte perfect cum a venit doamna Perry, extraordinar vis, zău.

Tocmai intrau în hol. Ochii domnului Knightley o luaseră înaintea domnişoarei Bates, în direcţia Janei. De la faţa lui Frank Churchill, pe care se citea o încurcătură mascată de un râs înăbuşit, i întorsese involuntar spre ea, dar ea rămăsese într-adevăr mult n urmă şi era ocupată cu şalul. Domnul Weston intrase. Ceilalţi doi domni aşteptau în cadrul uşii, s-o lase să treacă. Domnul Knightley simţea că Frank Churchill era hotărât să-i prindă privirea Janei, se uita fix la ea, dar în zadar. Jane trecu printre ei şi intră în hol fără a le arunca nici o privire.

Nu mai era timp pentru o altă remarcă sau explicaţie. Visul trebuia luat drept bun şi domnul Knightley trebuia să-şi ia locul împreună cu ceilalţi în jurul mesei mari, rotunde, după ultima modă, pe care Emma o introdusese la Hartfield şi pe care nimeni, în afară de Emma, n-ar fi avut forţa s-o aşeze acolo şi să-l convingă pe tatăl ei s-o folosească în locul micii mese Pembroke, pe care timp de patruzeci de ani se înghesuise zilnic la dejun. Se servi ceaiul, spre plăcerea tuturor. Nimeni nu părea grăbit să plece.

— Domnişoară Woodhouse, zise Frank Churchill, după ce cercetase o măsuţă din spatele lui, pe care o putea atinge cu mâna, nepoţeii dumitale şi-au strâns alfabetele, cutia cu litere? Parcă acolo era de obicei? Unde e? Seara asta e aşa de plicticoasă, parcă ar fi iarnă, nu vară. Ne-am distrat

foarte bine cu literele într-o dimineaţă. Aş vrea să ne mai jucăm.

Emmei îi făcu plăcere ideea şi după ce aduse cutia cu litere, umplură masa cu ele, deşi nimeni nu părea dispus să le folosească, în afară de ei doi. Formau cuvinte cu o mare repeziciune pentru ei şi pentru oricine dorea o ghicitoare. Jocul era deosebit de plăcut pentru domnul Woodhouse, fiind foarte liniştit. Deseori avusese prilejul să fie foarte nenorocit când domnul Weston introducea jocuri mai zgomotoase, dar acum era ocupat să se lamenteze cu melancolie de plecarea celor „doi bieţi băieţei” sau să sublinieze drăgăstos, luând câte o literă la întâmplare în mână, ce frumos a desenat-o Emma.

Frank Churchill puse un cuvânt în faţa domnişoarei Fairfax. Ea se uită puţin în jur şi începu să se ocupe de el. Frank era lângă Emma, Jane în partea opusă, şi domnul Knightley aşezat astfel încât putea să-i vadă pe toţi. Scopul lui era să vadă cât mai mult cu putinţă, fără să aibă aerul că stă la pândă. Cuvântul fu descifrat şi. cu un zâmbet abia zărit, dat la o parte. Dacă dorea să-l amestece imediat cu celelalte şi să-l ascundă privirilor, ar fi trebuit să se uite pe masă şi nu în faţa ei, pentru că îl lăsase aşa cum era, şi Harriet, dornică să prindă orice cuvânt nou şi negăsind unul, îl luă imediat şi se puse pe lucru. Stătea lângă domnul Knightley şi se întoarse spre el după ajutor. Cuvântul era gafă şi când Harriet îl strigă triumfătoare, obrazul Janei se roşi, ceea ce dădea semnificaţie cuvântului, astfel complet inocent. Domnul Knightley făcu legătura cu visul, dar cum se putea una ca asta, el nu înţelegea şi pace. Cum de delicateţea şi discreţia favoritei sale fuseseră atât de adormite! îi era teamă că e vorba de o relaţie deja stabilită.

Viclenia şi jocul dublu i se păreau tot mai evidente. Literele nu erau decât purtătorii curtoaziei şi minciunii. Era un joc de copii special ales pentru a putea ascunde jocul mai serios al lui Frank Churchill.

Plin de indignare, continuă să-l observe. Alarmat şi bănuitor, le observa şi pe cele două fete orbite. Văzu un cuvânt scurt pregătit pentru Emma şi oferit cu o privire ascunsă şi gravă. Văzu că Emma îl descifrează repede şi îl găseşte foarte distractiv, deşi era ceva pe care ea socoti că trebuie să-l dezaprobe, pentru că zise:

— Prostii, să-ţi fie ruşine!

Apoi îl auzi pe Frank Churchill spunând, cu ochii spre Jane.

— I-l dau ei, să i-l dau?

Şi, la fel de clar, o auzi pe Emma împotrivindu-se cu aprindere şi râzând:

— Nu, nu, nu trebuie zău, nu face asta!

O făcu totuşi. Acest tânăr elegant, care părea să iubească fără sentiment şi să se recomande celorlalţi fără umbră de ruşine, înmânä imediat cuvântul domnişoarei Fairfax şi cu o politeţe deosebit de calmă o invită imediat să-l studieze. Din curiozitate excesivă să ştie ce cuvânt poate fi acela, domnul Knightley căuta să prindă orice moment să-şi arunce ochii într-acolo şi, în curând, reuşi să descifreze cuvântul Dixon. Jane Fairfax păru să-l descifreze în acelaşi timp şi era evident că ea înţelegea mai bine sensul ascuns, nedeclarat al celor cinci litere astfel aranjate. Era evident că nu-i făcea plăcere, se uită în sus şi, văzând că e urmărită, roşi mai tare decât o văzuse el vreodată roşind şi zise numai:

— Nu ştiam că sunt permise şi numele proprii. Apoi, împinse literele la o parte, arătând furioasă chiar şi decisă să nu mai studieze nici un cuvânt care i se oferea. Îşi întoarse faţa de la cei care o atacaseră şi se uită spre mătuşa ei.

— A, foarte adevărat, draga mea, strigă aceasta, deşi Jane nu spusese nimic. Tocmai asta voiam să spun şi eu. E timpul să plecăm, zău. S-a înserat de tot şi probabil că bunica ne caută. Domnule, sunteţi prea bun, dar trebuie, zău, să vă spunem noapte bună!

Vioiciunea Janei când porni arăta că era gata de plecare aşa cum îşi închipuise mătuşa ei. Se sculă imediat şi vru să plece de la masă, dar se mişcară în acelaşi timp mai multe persoane şi nu putu ieşi imediat; şi domnul Knightley avu impresia că vede încă un grup de litere împinse cu repeziciune către ea şi pe ea împingându-le decis înapoi fără să le cerceteze. Apoi începu să-şi caute şalul şi Frank Churchill îl căuta şi el. Se întuneca şi în cameră era uită lume şi încurcătură şi domnul Knightley nu-şi putea da seama în ce fel s-au despărţit.

Rămase la Hartfield după ce plecă toată lumea, gândindu-se mereu la ceea ce văzuse. Era atât de preocupat, încât, atunci când lumânările se aprinseră şi putea să vadă mai bine, decise că trebuie, neapărat, ca prieten, ca prieten îngrijorat de soarta ei, să-i atragă atenţia Emmei, s-o întrebe ceva. Nu putea s-o vadă astfel primejduită fără să încerce să o salveze. Era de datoria lui.

— Îmi dai voie, Emma, pot să te întreb zise el, ce era atât de amuzant, ce înţepătură conţinea ultimul cuvânt pe care l-ai descifrat tu şi domnişoara Fairfax? Am văzut cuvântul şi sunt extrem de curios să aflu ce poate să o distreze aşa de mult pe una şi s-o amărască pe cealaltă.

Emma era teribil de încurcată. Nu putea să-i dea explicaţia cea adevărată, pentru că, deşi bănuielile ei nu fuseseră deloc risipite, îi era ruşine că le împărtăşise cuiva.

— Ah, strigă ea, vădit stânjenită, nu înseamnă nimic, e aşa o glumă între noi.

— Glumă mi se pare că e numai pentru tine şi domnul Churchill.

Sperase că ea va mai vorbi. Dar nu. Tăcea. Găsi repede ceva de făcut ca să nu fie nevoită să mai zică ceva. El începu să se îndoiască. O mulţime de lucruri rele îi treceau prin minte. Se amestecase fără nici un rost. Încurcătura Emmei şi recunoaşterea infidelităţii părea să fie dovada că e vorba de o afecţiune. Totuşi, va vorbi. Îi datora riscul de a se amesteca nepoftit, ţinea mai mult la binele ei. Era mai bine

să înfrunte orice decât să-şi amintească mai târziu că a fost nepăsător într-o asemenea situaţie.

— Draga mea Emma, zise el în cele din urmă, cu cea mai sinceră blândeţe, ai impresia că ai înţeles perfect în măsura în care domnul şi domnişoara despre care vorbesc se cunosc?

— Domnul Frank Churchill şi domnişoara Fairfax? O, da, perfect, de ce te îndoieşti?

— Nu ţi s-a părut niciodată că el o admiră pe ea sau că ea îl admiră pe el?

— Niciodată, niciodată, ţipă ea cu aprindere. Niciodată, nici o clipă nu mi-a venit o asemenea idee. Dar cum de-ţi trece prin cap dumitale aşa ceva?

— În ultima vreme mi s-a părut că văd semnele unei iubiri intre ei, priviri care spun multe şi care nu-s pentru alţii.

— Ah, mă amuzi foarte mult. Sunt încântată că ai hotărât să-ţi laşi imaginaţia să colinde în voie, dar nu prea merge. Îmi pare rău că trebuie să-ţi frânez primul avânt, dar, zău, nu merge! Nu se admiră deloc şi, te asigur, aparenţele care te-au înşelat pe dumneata s-au produs din cauza unor împrejurări speciale, din nişte sentimente de cu totul altă natură, e imposibil de explicat exact, e vorba de mai multe prostii, dar ceea ce pot să-ţi spun, ceea ce nu e o prostie, e că sunt cât se poate de departe de a se plăcea sau iubi unul pe celălalt. Adică, din partea ei presupun, dar din partea lui sunt sigură. Răspund de indiferenţa lui.

Vorbea cu atâta încredere încât zdruncină convingerea domnului Knightley şi cu atâta satisfacţie încât îl făcu să tacă. Era foarte veselă şi ar fi prelungit conversaţia dorind să afle amănuntele bănuielilor lui, să audă descrierea fiecărei priviri şi unde şi cum se petrecuseră toate, ceea ce o distra enorm. Dar el nu era la fel de vesel. Îşi dădea seama că nu-i poate fi de folos.şi sentimentele lui erau profund rănite, ca să mai vorbească. Şi, ca să nu se înfurie şi mai tare, din cauza focului, care, datorită obiceiurilor prudente ale domnului Woodhouse, ardea în fiecare seară

indiferent de anotimp, plecă în grabă şi se duse acasă, în răcoarea şi singurătatea de la Donwell Abbey.

CAPITOLUL XLII după ce se hrănise cu speranţa că domnul şi doamna Suckling vor veni în curând în vizită, lumea din Highbury fu nevoită să îndure chinul de a afla că aceştia nu puteau să vină în toamnă. Deocamdată nici un atare transport de noutăţi nu venea să le sporească rezervele intelectuale. Schimbul zilnic de veşti trebuia să se rezume la celelalte subiecte, care pentru un timp coexistaseră cu venirea familei Suckling, cum erau: ultimele ştiri despre doamna Churchill, a cărei sănătate părea să varieze de la o zi la alta, şi situaţia doamnei Weston, a cărei fericire, se spera, va fi în curând sporită de venirea pe lume a unui copil, ceea ce va produce o bucurie egală şi vecinilor ei.

Doamna Elton era foarte dezamăgită. Urma să amâne toată plăcerea şi toată parada. Prezentările şi recomandările aveau să mai aştepte şi toate petrecerile proiectate vor rămâne doar în vorbe. Aşa credea la început, dar, după puţină meditaţie, căpătă convingerea că nu avea de ce să amâne chiar totul. De ce n-ar face o excursie la Box Hill, chiar dacă n-au venit domnul şi doamna Suckling? Puteau să-i ducă şi pe ei acolo în toamnă. Se stabili deci că vor merge la Box Hill. Toată lumea află că va avea loc o asemenea excursie şi unii chiar plănuiră o alta asemănătoare. Emma nu fusese niciodată la Box Hill, şi ar fi vrut să vadă ce găsea lumea atât de atrăgător acolo. Căzuse de acord cu domnul Weston să pornească într-o dimineaţă devreme, când timpul va fi frumos, cu trăsura, într-acolo. Urmau să fie însoţiţi numai de câţiva dintre cei mai apropiaţi prieteni şi totul urma să se desfăşoare în linişte, discret şi distins, ceea ce era infinit superior agitaţiei şi pregătirilor, parăzii pe care familia Elton sau Suckling ar fi făcut-o cu mâncatul şi băutura la iarbă verde.

Se înţeleseseră foarte bine asupra acestui punct şi nu mică fu mirarea Emmei, ca şi neplăcerea de altfel, să afle de la

domnul Weston că îi propusese doamnei Elton ca, deoarece cumnatul şi sora ei nu puteau să vină, să unească cele două grupuri şi să meargă împreună şi, cum doamna Elton acceptase cu multă-bucurie, totul urma să se petreacă astfel, dacă ea n-ar avea nimic de obiectat. Şi, cum obiecţiunea ei se rezuma la o foarte profundă antipatie pentru doamna Elton, de care, probabil, domnul Weston nu era străin, nu avea rost să o mai aducă în discuţie, nu ar fi putut-o face fără să aibă aerul că-i reproşează, ceea ce ar fi făcuto să sufere pe soţia lui. Şi, astfel, se văzu nevoită să consimtă la un aranjament pe care ar fi făcut totul să-l evite, un aranjament care o va expune, probabil, chiar la înjosirea de a fi socotită din grupul doamnei Elton. Era rănită în toate sentimentele ei şi bunăvoinţa supunerii ei aparente lăsa în urmă povara grea a mustrărilor ei secrete pentru amabilitatea greu de controlat a firii domnului Weston.

— Îmi pare bine că aprobi ceea ce am făcut, zise el încântat. Ştiam eu că o să-ţi placă. Într-o asemenea excursie nu poţi să mergi cu unul, doi tovarăşi. Oricum, nu suntem prea mulţi, şi dacă suntem mai mulţi, se distrează fiecare cum poate. Şi, la urma urmei, e o femeie cumsecade, n-o putem lăsa deoparte.

Emma nu obiecta cu glas tare, dar în sinea ei nu era de acord cu nimic.

Era pe la mijlocul lui iunie şi vreme frumoasă, iar doamna Elton devenise nerăbdătoare să fixeze ziua şi să stabilească împreună cu domnul Weston amănuntele privind plăcinta de porumbel şi friptura rece de miel, când piciorul şchiop al unui cal aruncă totul în braţele incertitudinii. Calul putea fi din nou folosit peste câteva săptămâni sau numai peste câteva zile, dar, oricum, nu se puteau încumeta să continue pregătirile şi această nedorită stagnare întrista pe toată lumea. Chiar resursele sufleteşti ale doamnei Elton erau neputincioase în faţa unui asemenea atac.

— Nu găsiţi că-i foarte supărător, domnule Knightley, ţipă ea, şi ce vreme bună de excursii. Amânările şi dezamăgirile astea sunt odioase. Ce ne facem? Trece anul, dacă toate merg aşa, şi noi;n-am făcut nimic. Anul trecut, la vremea asta, făcusem deja o excursie de la Maple Grove la King's Weston.

— Mai bine aţi veni la Donwell, răspunse domnul Knightley. Asta se poate şi fără cai. Veniţi să gustaţi din căpşunile mele. Sunt deja coapte.

Dacă domnul Knightley nu începuse pe un ton serios, fu nevoit să îl adopte în continuare, pentru că propunerea lui fu primită cu încântare, iar strigătul „Oh, mi-ar plăcea grozav!” era cât se poate de convingător fiind însoţit de gesturile adecvate. Donwell era un loc vestit pentru straturile de căpşuni, ceea ce era un argument în sprijinul invitaţiei. Dar nu era nevoie de nici un argument, doamna ar fi fost tentată chiar şi de nişte straturi de varză, căci ceea ce voia era să meargă undeva, oriunde. Îi promise în repetate rânduri că va veni, atât de des repetate încât nu-i lăsa timp să se îndoiască şi era extrem de măgulită de o asemenea dovadă de intimitate, de un compliment atât de deosebit pe care găsea că trebuie să-l onoreze:

— Poţi să fii sigur de mine, zise ea. Vin negreşit. Stabileşte ziua şi vin, îmi dai voie s-o aduc şi pe Jane Fairfax?

— Nu pot să stabilesc ziua până nu vorbesc şi cu ceilalţi pe care vreau să-i întâlniţi acolo.

— Ah, lasă totul în seama mea! Dă-mi numai mână liberă! Eu sunt patroana, e petrecerea mea. Voi aduce toţi prietenii mei.

— Sper să-l aduceţi pe domnul Elton, dar nu vă osteniţi cu alte invitaţii!

— Ah, acum arăţi foarte şiret, dar, gândeşte-te, n-ai de ce să-ţi fie teamă să-mi dai mie o asemenea libertate. Nu sunt o domnişoară care să aibă anumite preferinţe. Unei femei măritate poţi Să-i dai fără frică mână liberă. E petrecerea mea, lasă totul în seama mea! Fac eu invitaţiile!

— Nu, spuse el calm, nu există decât o singură femeie măritată pe lume pe care o voi lăsa să se ocupe de invitaţii la Donwell, şi aceea este…

— Doamna Weston, presupun, zise doamna Elton, puţin umilită.

— Nu. Doamna Knightley, şi până când va exista mă ocup singur de problemele astea.

— Ah, ce creatură ciudată eşti, strigă ea mulţumită că nimeni nu trecea înaintea ei. Ai umor, zău aşa, şi poţi spune orice! Zău că ai umor. Ei, bine, o aduc numai pe Jane, pe Jane şi pe mătuşa ei. Restul îi las în seama dumitale. N-am nici o obiecţie împotriva celor de la Hartfield. Nu-ţi face scrupule, ştiu că ţii la ei.

— Vor fi acolo, desigur, dacă reuşesc să-i conving. Şi voi trece şi pe la domnişoara Bates, în drum spre casă.

— Asta chiar n-are rost. O văd pe Jane în fiecare zi, dar fă cum vrei. Ştii, Knightley, vreau să venim dimineaţa, ceva simplu şi improvizat. O să-mi pun o pălărie mare şi iau cu coşuleţ mic pe mână, uite, poate coşuleţul ăsta cu fundă roz. Nimic mai simplu, vezi! Şi îi dau unul şi Janei. N-are rost să ne formalizăm şi să facem paradă – un fel de petrecere câmpenească. Vom merge la dumneata în livadă şi vom aduna căpşunile cu mâna noastră şi ne vom aşeza la umbră şi dacă vrei să ne serveşti ceva, să fie tot afară – o masă întinsă la umbră, înţelegi? Totul să fie simplu şi firesc. Nu crezi?

— Nu tocmai! Eu cred că simplu şi firesc e să pui masa în sufragerie. Firescul şi simplitatea unor domni şi doamne este să se afle printre mobile şi servitorii lor, când iau masa. Când veţi obosi de mâncat căpşuni afară, veţi putea servi friptură rece, în casă.

— Ei, bine, cum vrei, numai să nu faci cine ştie ce aranjamente. Apropo, pot să-ţi fiu de folos, eu sau menajera mea, cu vreo sugestie. Te rog, fii sincer, Knightley, dacă vrei să vorbesc cu doamna Hodges sau să controlez eu personal ceva…

— Nu am nici cea mai mică dorinţă, mulţumesc.

— Bine, dar dacă se iveşte vreo dificultate, menajera mea e foarte deşteaptă…

— Pot să garantez că şi a mea e la fel de deşteaptă şi s-ar zbârli la oricine i-ar oferi ajutorul.

— Tare-aş vrea să avem un măgar! Ar fi frumos ca noi să venim călare pe măgari, Jane, domnişoara Bates şi cu mine, şi caro sposo al meu pe lângă noi, pe jos. Zău, trebuie să vorbesc cu el să cumpere un măgar. Viaţa la ţară te obligă, după părerea mea, pentru că, oricâte resurse sufleteşti ar avea o femeie, nu e posibil să stea tot timpul închisă în casă, şi plimbările prea lungi, înţelegi, vara e praf, iarna e noroi…

— Intre Donwell şi Highbury nu veţi găsi aşa ceva. Drumul spre Donwell nu e niciodată prăfuit, iar acum e perfect uscat. Veniţi pe măgar, totuşi, dacă preferaţi. Puteţi să-l împrumutaţi de la doamna Cole. Aş vrea ca totul să fie cât mai pe gustul dumneavoastră.

— De asta sunt sigură, zău, eu te înţeleg, bunul meu prieten! Sub purtarea asta rece, seacă, ştiu că se ascunde o inimă fierbinte. Cum îi spun eu şi domnului E., ai foarte mult umor. Da, crede-mă Knightley, ştiu foarte bine câtă onoare îmi faci cu invitaţia asta. M-ai lovit la punctul sensibil.

Domnul Knightley avea şi alte motive să evite a pune masa afară, la umbră. Voia să-l convingă pe domnul Woodhouse şi pe Emma să vină şi ei. Şi ştia că pe acesta numai ideea de a mânca afară, sau de a-i permite asta fiicei sale, putea să-l îmbolnăvească. Domnul Woodhouse nu trebuia ispitit, sub pretextul unei plimbări cu trăsura de dimineaţă şi al perspectivei de a petrece o oră, două la Donwell, către ceea ce el considera o nenorocire.

Fu invitat cu bună credinţă. Nu exista nici o grozăvie ascunsă Care să constituie o pedeapsă pentru credulitatea sa. Fu imediat de acord. Nu mai fusese la Donwell de doi ani. Într-o dimineaţă frumoasă, el şi Emma, şi Harriet, puteau foarte bine să meargă, şi el putea să stea foarte

liniştit cu doamna Weston, în timp ce fetele se vor plimba prin grădină. Nu credea că va fi umezeală la vremea asta a anului, în mijlocul zilei. I-ar face plăcere să mai vadă o dată şşi pe oricare dintre bunii lor vecini. Nu avea nici o obiecţiune împotriva unei plimbări la Donwell cu Emma şi Harriet, într-o dimineaţă frumoasă. Găsea că e foarte drăguţ din partea domnului Knightley că îi invită, foarte amabilă invitaţie şi bine gândită: e mult mai bine decât să mănânce afară, lui nu-i plăcea deloc să mănânce afară.

Domnul Knightley se bucură de asentimentul şi chiar entuziasmul tuturor. Invitaţia lui fu atât de bine primită peste tot, încât se părea că, la fel ca doamna Elton, toţi luau întregul plan drept un mare compliment care li se făcea lor personal. Emma şi Harriet se aşteptau la nemaipomenite plăceri, iar doamna Weston, fără să o roage nimeni, promise să-l aducă şi pe Frank, dacă va fi posibil, ceea ce era o mare dovadă de amabilitate şi recunoştinţă, care ar fi putut lipsi de altfel. Domnul Knightley fu nevoit atunci să spună că va fi foarte bucuros să-l vadă şi doamna Weston promise să-i scrie neîntârziat şi să se folosească de toate argumentele spre a-l convinge să vină.

Intre timp, calul cel şchiop se vindecă atât de repede, încât ziua la Box Hill deveni din nou o perspectivă fericită. În fine, se stabili o zi pentru a merge la Donwell şi hotărâră să meargă la Box Hill chiar a doua zi, deoarece vremea era exact aşa cum trebuie.

Sub soarele strălucitor al unei amiezi de miez de vară, domnul Woodhouse fu transportat cu bine în trăsura sa, cu o fereastră deschisă, ca să se împărtăşească din această petrecere al-fresco şi, se aşează fericit în una din cele mai comode camere de la Abbey, pregătită special pentru el (focul arsese toată dimineaţa). Se simţea în largul lui şi era gata să vorbească plin de plăcere despre ceea ce reuşise şi să sfătuiască pe toată lumea să vină şi să se aşeze şi să nu se încălzească prea tare. Doamna Weston, care, după câte se părea, venise pe jos, dinadins ca să fie obosită şi să stea

tot timpul cu ei, rămase, după ce toţi fură invitaţi sau convinşi să iasă, să-i asculte cu răbdare şi să-l facă să se simtă bine.

Emma nu fusese demult la Abbey şi de îndată ce se asigură că tatăl ei se simte bine, îl părăsi bucuroasă să se uite în jur, dornică să-şi împrospăteze şi să-şi corecteze amintirile prin observaţii mai detaliate, printr-o apreciere mai justă a unei case şi moşii care fuseseră totdeauna obiectul interesului ei şi al familiei ei.

Simţea toată mândria şi mulţumirea de sine justificate de rudenia cu actualul şi viitorul proprietar, când se uita la dimensiunile respectabile şi stilul casei, locul extrem de potrivit unde fusese clădită, la adăpost, în vale. Grădinile mari se întindeau până la poienile de lângă pârâu, care, datorită neglijenţei, faţă de perspectivă, nu se vedeau de la Abbey şi în jur creşteau şiruri de brazi formând alei naturale, care nu erau opera modei sau a extravaganţei. Casa era mai mare decât cea de la Hartfield şi total diferită de aceasta, întinzându-se pe o suprafaţă destul de mare, cu o formă neregulată, dispunând de multe camere comode, dintre care una sau două erau chiar minunate. Era exact ce trebuia să fie şi arăta exact aşa cum era,ca reşedinţa unei familii cu adevărat nobile. John Knightley avea desigur multe defecte, dar Isabella făcuse o partidă ireproşabilă. Adusese în familie un soţ bun, un hume şi o avere care nu-i puteau face să roşească. Cu aceste sentimente plăcute se plimba ea şi se bucura până când trebuia să se adune împreună cu ceilalţi în jurul straturilor de căpşuni. Veniseră toţi invitaţii în afară de Frank Churchill care trebuia să sosească în orice clipă de la Richmond; şi doamna Elton, cu toată aparatura ei de fericire, cu pălăria mare şi coşuleţul mic pe braţ, era gata să preia conducerea la adunat de căpşuni, asta era tot despre ce se putea vorbi şi gândi „Cel mai bun fruct din Anglia – place la toată lumea – foarte sănătos. Acestea sunt cele mai frumoase straturi şi din cel mai bun soi. Minunat, să culegi şi să mănânci – numai aşa

poţi să le savurezi – dimineaţa era desigur cel mai bine – nu eşti obosit – toate soiurile de aici sunt minunate – «creastă de cocoş» e infinit superior – nu se compară – celelalte de-abia se pot mânca – şi se găseşte foarte rar – unii preferă Chili – dar cele sălbatice sunt cele mai parfumate – preţul căpşunilor la Londra – la Bristol sunt o mulţime – Maple Gover – culturi – când se reînnoiesc straturile – grădinarii au păreri contradictorii – nu e o regulă generală – delicios fruct – numai că sunt prea dulci şi nu poţi mânca multe – În privinţa asta cireşele – strugurii sunt mai răcoritori – singura parte proastă e că trebuie să te apleci – ce soare orbitor, sunt moartă de oboseală – nu mai pot, trebuie să ne aşezăm undeva la umbră.”

Astfel decurse conversaţia timp de o jumătate de oră, întreruptă fiind numai o dată de doamna Weston, care ieşi din casă, plină de solicitudine faţă de fiul ei adoptiv, ca să întrebe dacă a venit, şi fu puţin alarmată, îi era teamă să nu i se fi întâmplat ceva calului.

Găsiră un loc cu destulă umbră, şi acum Emma fu nevoită să asculte ce discutau doamna Elton şi Jane Fairfax. Era vorba de un post, de un post foarte bun. Doamna Elton primise veşti despre asta de dimineaţă şi era încântată. Nu era vorba de un post la doamna Suckling, nici la doamna Bragge, dar era un post pe care numai acestea două îl întreceau în noroc şi splendoare; era un post la o anume verişoară a doamnei Bragge, o. cunoştinţă a doamnei Suckling, o doamnă cunoscută la Maple Grove. Încântător, extraordinar, de invidiat, cercuri superioare, sfere înalte, linii de conduită, lume bună, totul; şi doamna Elton nu mai putea de nerăbdare ca oferta să fie acceptată. Din partea ei, ea era plină numai de căldură, energie şi triumf şi refuză, de câte ori, să accepte un răspuns negativ, deşi domnişoara Fairfax continua s-o asigure că deocamdată nu vrea să se angajeze, repetând aceleaşi motive pe care le mai expusese şi altă dată. Totuşi doamna Elton insista să i se dea voie să trimită un răspuns favorabil cu poşta de

mâine. Cum putea Jane să îndure toate astea, Emma nu se dumirea deloc. Arăta jignită şi vorbea apăsat, iar în cele din urmă, într-un fel decis, care nu-i era caracteristic, propuse să plece. „N-ar fi mai bine să se plimbe? N-ar vrea domnul Knightley să le arate grădinile, toate grădinile? Ar fi vrut să vadă totul.” Tenacitatea prietenei ei era mai mult decât putea suporta.

Era foarte cald, şi după ce se plimbară mai mult timp prin grădini răzleţiţi, de-abia dacă se adunau câte trei, se îndreptară pe neştiute, unul după altul, către umbra dulce a unei alei largi de tei care, întinzându-se dincolo de grădină, la o distanţă egală de râu, părea a fi marginea grădinilor. Nu ducea nicăieri; la sfârşitul ei se deschidea priveliştea unui zid mic de piatră, străjuit de pilaştri înalţi, care erau meniţi parcă să dea impresia unei intrări într-o casă care nu existase niciodată. Oricât de îndoielnic ar fi părut gustul pentru o asemenea ornamentaţie, plimbarea era plăcută în sine şi priveliştea devenea foarte agreabilă. O pantă destul de abruptă, aproape de poalele căreia se înălţa casa de la Abbey, devenea şi mai abruptă dincolo de curtea ei şi, la o distanţă de; jumătate de milă, era un mal foarte înalt şi grandios, acoperit de pădure, şi la baza acestui mal, bine aşezată şi ferită, se înălţa ferma de la Abbey Mill, cu pajişti verzi în faţă şi un râu în jur, care înfrumuseţa peisajul.

Era o privelişte frumoasă pentru ochi şi încântătoare pentru suflet. Verdele englezesc, cultura englezească, civilizaţia englezească expuse în lumina soarelui, fără ostentaţie.

În cursul plimbării, Emma şi domnul Weston văzură că toţi ceilalţi se grupaseră împreună şi, în fruntea tuturor, desprinşi de rest, păşeau domnul Knightley şi Harriet! Era un tęte-ŕ-tęte ciudat, dar îi plăcea. Fusese o vreme când ar fi dispreţuit-o ca tovarăşă şi ar fi lăsat-o fără prea multă ceremonie, în urmă. Acum, păreau să aibă o conversaţie plăcută. Fusese o vreme când Emmei i-ar fi părut rău s-o vadă pe Harriet atât de aproape de ferma Abbey Mill, dar

acum nu-i mai era teamă, cu tot apanajul ei de prosperitate şi frumuseţe, cu păşunile întinse, turmele bogate, livada în floare şi coloana uşoară a fumului care se înălţa din coşul casei. Li se alătură când ajunseră la zid şi îşi dădu seama că îi preocupa mai mult conversaţia lor decât ceea ce vedeau. El îi dădea Harrietei informaţii despre felurile de agricultură etc. şi Emma descifra în zâmbetul ei: „Astea sunt preocupările mele. Am dreptul să atac acest subiect fără să fiu bănuit că vreau să aduc vorba de Robert Martin.” Nu-l bănuia. Era o poveste mult prea veche. Robert Martin încetase probabil să se gândească la Harriet. Se plimbară de câteva ori în lungul aleii. Umbra era foarte răcoroasă şi Emmei i se păru cea mai plăcută parte a zilei.

Apoi, intrară cu toţii în casă, să ia masa, se aşezară şi începură să mănânce, dar Frank Churchill tot nu venise. Doamna Weston se tot uita după el, dar degeaba. Tatăl lui nu voia să-şi recunoască nerăbdarea şi râdea de temerile ei, dar ea nu înceta să-şi dorească ca Frank să fi renunţat la iapa neagră. O asigurase mai mult decât de obicei că va veni. „Mătuşa se simţea mult mai bine şi nu avea nici o îndoială că va veni.” Starea doamnei Churchill, totuşi, aşa cum mulţi nu întârziară să-şi amintească, era expusă la schimbări atât de bruşte, încât îl putea dezamăgi pe nepot, având o foarte îndreptăţită nevoie de el, şi doamna Weston fu în cele din urmă făcută să creadă sau să spună că, probabil, din cauza unei crize a doamnei Churchill, Frank nu poate veni. Emma se uită la Harriet când se discuta această problemă: se comporta foarte bine, nu trăda nici o emoţie.

Prânzul cu hrană rece se terminase şi toţi invitaţii urmau să iasă din nou şi să vadă ce mai rămăsese de văzut, vechile balustrade de la Abbey, poate vor ajunge chiar până la lucerna, care urma să înceapă a fi cosită a doua zi, sau, în orice caz, să se bucure de plăcerea de a se încălzi, pentru a se răcori din nou. Domnul Woodhouse, care îşi făcuse deja mica lui plimbare în partea de sus a grădinilor, unde

umezeala de la râu nu putea să ajungă nici măcar cu ajutorul imaginaţiei sale, nu mai voi să se mişte, şi fiica lui se hotărî să rămână cu el, pentru ca doamna Weston să se lase convinsă de soţul ei şi să iasă la aer, ceea ce era, după toate aparenţele necesar dispoziţiei sale proaste.

Domnul Knightley făcuse tot ce-i stătea în putinţă ca să-l amuze pe domnul Woodhouse. Cărţi cu gravuri, sertare cu medalii, camee, corali, scoici de orice alt fel de colecţie existentă în vitrinele sale fuseseră pregătite pentru bătrânul său prieten, ca să-şi treacă dimineaţa în mod plăcut şi bunătatea sa fusese pe deplin răsplătită. Domnul Woodhouse se distrase extraordinar de bine. Doamna Weston i le arătase pe toate şi acum el i le arăta Emmei. Din fericire, nu avea o altă asemănare cu un copil, în afară de o lipsă totală de gust, altfel era ponderat, consecvent şi metodic, totuşi, înainte de a începe ca să se uite câteva clipe la intrare şi „n faţa casei şi, nici nu ajunsese bine, când o văzu pe Jane Fairfax venind repede din grădină, purtând pe faţă expresia cuiva care vrea să fugă. Se aştepta prea puţin s-o întâlnească atât de curând pe domnişoara Woodhouse şi tresări în primul moment, dar tocmai pe ea o căuta.

— Vreţi să fiţi atât de drăguţă, zise ea, dacă se observă lipsa mea, să spuneţi că am plecat acasă. Plec chiar acum. Mătuşa mea nu-şi dă seama cât este de târziu şi nici ce mult am lipsit de acasă, dar sunt sigură că bunica e neliniştită. Aş încurca şi aş supăra pe toată lumea. Unii s-au dus la heleştee, aţi pe aleea cu tei. Până nu se întorc nu-mi vor observa lipsa, dar, când vor observa, veţi fi atât de bună să le spuneţi că am plecat acasă?

— Desigur, cum doriţi, dar n-aveţi de gând să plecaţi singură pe jos la Highbury?

— Ba da, ce poate să mi se întâmple? Merg repede. Ajung acasă în douăzeci de minute.

— Dar, e prea departe, zău, e prea departe să mergeţi singură pe jos. Să chem trăsura, vine în două minute.

— Vă mulţumesc, vă mulţumesc, dar sub nici un motiv nu faceţi una ca asta! îmi place să merg pe jos. Şi tocmai mie să-mi fie teamă să merg singură! în curând va trebui să-i apăr pe alţii.

Vorbea cu mare emoţie şi Emma răspunse cu multă înţelegere:

— Asta nu e un motiv să vă expuneţi la primejdii. Trebuie să chem trăsura. Căldura chiar e foarte primejdioasă. Sunteţi deja obosită.

— Sunt, răspunse ea, sunt obosită, dar e o altfel de oboseală. Dacă merg repede, o să-mi revin. Domnişoară Woodhouse, câteo-dată, simţim fiecare ce înseamnă un suflet obosit. Al meu e obosit peste măsură. Cel mai bun lucru pe care îl puteţi face pentru mine e să mă lăsaţi să mă descurc singură şi să anunţaţi, numai, la timpul potrivit, plecarea mea.

Emma nu mai avea nimic împotrivă. Văzuse tot şi simţind ceea ce simţea, o îndemnă să plece imediat şi o urmări cu privirea să vadă dacă e în siguranţă, cu zelul unei adevărate prietene. Ea o privi cu recunoştinţă şi îi spuse la despărţire:

— Oh, domnişoară Woodhouse, ce bine e să poţi fi singură câteodată. Cuvintele păreau să izbucnească dintr-o inimă prea grea şi să vorbească despre răbdarea continuă de care trebuia să dea dovadă chiar faţă de acelea pe care le iubea foarte mult.

— Asemenea casă, zău, şi asemenea mătuşă! zise Emma, când se întoarse din nou în hol. Te plâng, draga mea, şi cu cât vei fi mai sensibilă la oroarea asta, cu atât mai dragă îmi vei fi.

Nu trecuse nici un sfert de oră de la plecarea Janei şi de-abia apucaseră să se uite la câteva vederi cu piaţa San Marco din Veneţia, când intră Frank Churchill. Emma nu se gândise la el, uitase să se gândească, dar fu foarte bucuroasă să-l vadă. Doamna Weston va fi uşurată în fine. Iapa neagră nu avea nici o vină. Avuseseră dreptate aceia care ziceau că e din cauza doamnei Churchill. Fusese

reţinut de o uşoară criză a ei, ceva nervos, care durase câteva ore. Renunţase chiar la orice gând de a mai veni şi se hotărâse destul de târziu să vină totuşi. Ştiuse că-i va fi cald pe drum şi ce mult va întârzia, în ciuda grabei sale, şi credea că mai bine n-ar fi venit. Căldura era insuportabilă, niciodată nu mai văzuse aşa ceva, aproape că-şi dorea să fi stat acasă, nimic nu-l deranja mai tare decât căldura, putea să suporte frigul oricât de intens, dar căldura era îngrozitoare, şi se aşează la cea mai mare distanţă posibilă de rămăşiţele vagi ale focului domnului Woodhouse, cu o înfăţişare de plâns.

— O să te răcoreşti, dacă stai liniştit, zise Emma.

— De îndată ce mă răcoresc, va trebui să plec înapoi. Prezenţa mea era necesară acolo, dar s-a contat atât de mult pe venirea mea aici! Plecaţi în curând cu toţii, presupun. Se termină petrecerea. Am întâlnit pe cineva când veneam. O nebunie pe vremea asta, curată nebunie!

Emma asculta, privea şi îşi dădu curând seama că starea lui Frank Churchill putea foarte bine fi definită ca proastă dispoziţie! Unii oameni sunt foarte nervoşi când le e cald. Poate şi el aré o asemenea constituţie şi, cum ştia că a mânca şi a bea e uneori cel mai bun medicament pentru astfel de suferinţe trecătoare, îi recomandă să ia o gustare. Găsea de toate, din belşug, în sufragerie şi, cu multă milă creştinească, îi arătă uşa.

„Nu, nu va mânca, nu-i era foame, asta l-ar încălzi şi mai mult.” După două minute însă, se lăsă înduplecat, spre binele lui, şi mormăind ceva despre berea de bolid, ieşi. Emma îşi dedică din nou atenţia tatălui ei, zicându-şi în secret: „Bine că nu mai sunt îndrăgostită de el. Nu mi-ar plăcea un bărbat care e atât de tulburat de o dimineaţă călduroasă. Harriet, cu firea ei blânda şi cuminte, nu va găsi nimic de obiectat.”

Se întoarse, după ce avusese timp să mănânce destul şi era mult mai calm. Se răcorise şi, binecrescut, cum era de obicei, fu în stare să tragă un scaun lângă ei, să se

intereseze de ce făceau şi să regrete, într-un fel potolit, că a întârziat atât de mult. Nu era foarte bine dispus, dar încerca, se pare, să-şi revină şi, în cele din urmă, reuşi să spună o mulţime de lucruri plăcute. Se uitau la nişte vederi din Elveţia.

— Când se face bine mătuşa mea, plec în străinătate, zise el. N-o să fiu niciodată liniştit până nu văd câteva din locurile astea. Cândva, veţi primi nişte schiţe de la mine, să le vedeţi, sau însemnările mele de călătorie, să le citiţi —, sau, poate, un poem.:Voi face ceva, să mă remarc.

— Asta se poate, dar nu cu schiţe din Elveţia. Nu vei merge I niciodată în Elveţia, unchiul şi mătuşa nu-ţi vor da voie să părăseşti Anglia.

— Poate îi conving să meargă şi ei. Doctorii îi pot prescrie mătuşii un climat cald. Am chiar o speranţă că s-ar putea să plecăm cu toţii în străinătate. Ar trebui să călătoresc. Am obosit să nu fac nimic. Vreau o schimbare, sunt foarte serios, domnişoară Woodhouse, orice ţi-ai închipui cu ochii dumitale pătrunzători, m-am plictisit de Anglia şi aş pleca mâine, dacă s-ar putea.

— Te-ai plictisit de bogăţie şi răsfăţ. N-ai putea să-ţi inventezi nişte dificultăţi şi să rămâi aici, mulţumit de ele?

— Eu, plictisit de bogăţie şi răsfăţ? Greşeşti amarnic. Nu mă „consider nici bogat, nici răsfăţat. Cât priveşte averea, nu stau deloc bine. Nu sunt deloc un norocos.

— Nu mai eşti însă atât de nenorocit ca atunci când ai sosit. Du-te şi mai mănâncă şi mai bea ceva şi vei avea o situaţie foarte bună. Încă o bucată de friptură rece, încă o înghiţitură de Madeira cu apă şi vei fi la fel de fericit ca noi toţi.

— Nu, nu mai plec. Stau lângă dumneata. Dumneata eşti cel mai bun leac.

— Mergem mâine la Box Hill, vii cu noi. Nu e Elveţia, dar tot e ceva pentru un tânăr atât de dornic de schimbare. Rămâi, sau mergi cu noi?

— Nu, sigur că nu. Plec spre casă pe răcoare, deseară.

— Dar poţi să te întorci pe răcoare mâine dimineaţă.
— Nu, nu merită osteneala. Dacă vin, o să fiu supărat.
— Atunci, te rog, rămâi la Richmond.
— Dar dacă rămân, o să fiu şi mai supărat. Nu suport să ştiu că sunteţi cu toţii acolo, fără mine.
— Astea sunt dificultăţi pe care trebuie să ţi le rezolvi singur. Hotărăşte cât eşti de supărat. Nu mai insist.

Ceilalţi invitaţi se întorceau şi peste puţină vreme se adunaseră cu toţii. Unii din ei se bucurară foarte mult la vederea lui Frank Churchill, alţii tratară evenimentul cu mai mult calm, dar cu toţii fură supăraţi şi tulburaţi când li se explică plecarea domnişoarei Fairfax. Concluzia discuţiei fu că toată lumea trebuie să plece şi după ce stabiliră câteva lucruri în legătură cu excursia de a doua zi se despărţiră. Dorinţa vagă a lui Frank Churchill de a se exclude scăzu atât de mult, încât ultimele lui cuvinte către Emma sunau astfel:

— Ei, bine, dacă vrei să rămân aici, şi să vin şi eu, o voi face! Ea zâmbi, în semn că acceptă şi nimic, în afară de o chemare de la Richmond, nu putea să-l mai urnească până a doua zi seara.

CAPITOLUL XLIII.

PENTRU EXCURSIA LA BOX HILL AVEAU O zi splendidă, şi toate celelalte condiţii exterioare ale aranjamentului, adăpostul şi punctualitatea promiteau o petrecere minunată. Domnul Weston conducea totul, făcând, în bune condiţii, legătura între Hartfield şi casa parohială şi toată lumea sosi la timp. Emma merse împreună cu Harriet, domnişoara Bates şi nepoata ei, cu familia Elton, iar domnii, călare. Doamna Weston rămase cu domnul Woodhouse. Nu le lipsea nimic să fie fericiţi când ajunseră acolo. Călătoriră şapte mile cu speranţa de a se distra şi toată lumea avu o izbucnire de admiraţie în primul moment al sosirii, dar în decursul zilei, amuzamentul nu fu complet. Era o atmosferă placidă, o lipsă de voie bună, o lipsă de unitate, peste care nu se putea trece. Se formaseră, într-un mod mult prea evident, grupuri. Domnul şi doamna Elton mergeau împreună; domnul Knightley se ocupa de domnişoara Bates şi de Jane, iar Emma şi Harriet cădeau în sarcina lui Frank Churchill. Domnul Weston căuta în zadar să stabilească între ei o armonie. La început, păru o grupare accidentală, dar se dovedi stabilă. Domnul şi doamna Elton, ce e drept, nu aveau nimic împotrivă să se amestece cu alţii şi să fie simpatici, pe cât puteau, dar, în cursul celor două ore petrecute pe deal, se părea că asupra celorlalte părţi, domnea un principiu al separaţiei prea puternic pentru ca vreo perspectivă reuşită, vreo apropiere rece sau vreun vesel domn Weston să-l poată submina.

La început, Emmei i se păru totul o plictiseală curată. Nu-l văzuse pe Frank Churchill niciodată atât de tăcut şi de tâmpit. Nu spunea nimic vrednic de a fi auzit, se uita fără să vadă, admira fără inteligenţă, o asculta fără să ştie ce spune. Dacă el era atât de plictisitor, nu-i de mirare că şi

Harriet era plictisitoare şi amândoi la un loc erau insuportabili.

Când se aşezară, lucrurile începură să meargă mai bine, după gustul ei, mult mai bine, pentru că Frank Churchill deveni vorbăreţ şi vesel, făcând din ea obiectul atenţiei sale. Orice compliment deosebit, care putea fi rostit, îi era adresat ei. Părea că tot ce-şi dorea el era s-o amuze pe ea şi să-i fie simpatic, şi Emma, bucuroasă de acest reviriment, deloc supărată să fie măgulită, era veselă şi în largul ei şi îl şi încuraja prieteneşte, cât se putea. Îi admise galanteriile, aşa cum făcuse în prima perioadă şi cea mai animată a cunoştinţei lor. Acum, după părerea ei, toate acestea nu aveau nici o valoare, deşi în ochii celor care îi vedeau puteau să aibă aspectul a ceea ce nici un alt cuvânt englezesc nu descrie mai bine decât cuvântul „flirt”.

„Domnul Churchill şi domnişoara Woodhouse au flirtat foarte mult.” Se lăsau amândoi pradă acestei fraze şi primejdiei ca ea să fie trimisă într-o scrisoare la Maple Grove, de către una din doamne, şi în Irlanda, de o anume domnişoară. Emma nu avea nici un motiv real să fie veselă şi nepăsătoare, făcea tot ce făcea pentru că era dezamăgită şi, deşi îi era simpatic pentru că îi dădea atenţie şi ea găsea că face asta aşa cum se cuvine, indiferent dacă era din prietenie, admiraţie sau în joacă, el nu-i putea recuceri inima. Voia totuşi să-i fie numai prietenă.

— Îţi sunt foarte recunoscător, zise el, că mi-ai spus să vin azi! Dacă n-ai fi fost dumneata, aş fi pierdut toată bucuria petrecerii. Chiar mă hotărâsem să mă întorc.

— Da, erai foarte supărat şi nu ştiu de ce, nu văd alt motiv afară de faptul că ai ajuns prea târziu pentru cele mai bune căpşuni. Am fost o prietenă mai bună decât meritai. Dar ai fost destul de modest. Ai cerşit aproape ordinul de a veni încoace.

— Nu spune că eram supărat. Eram obosit. M-a copleşit căldura.

— Azi e şi mai cald.

— Nu pentru sentimentele mele. Azi mă simt bine.
— Te simţi bine pentru că eşti stăpânit.
— Stăpânit? De dumneata, da.
— Poate că mă aşteptam să spui asta, dar mă refeream la stăpânirea de sine. Ieri, într-un fel sau altul, îţi ieşiseşi din fire şi scăpaseşi de sub propriul control. Dar azi ţi-ai revenit, şi cum eu nu pot să fiu tot timpul cu dumneata e mai bine să-ţi stăpâneşti singur pornirile, decât să aştepţi asta de la mine.
— De fapt, e acelaşi lucru. Nu mă pot stăpâni dacă nu mă îndeamnă ceva. Dumneata îmi comanzi, fie că vorbeşti, fie că nu. Şi poate că eşti tot timpul cu mine. Da, tot timpul eşti cu mine
— Începând de ieri, de la orele trei. Influenţa mea veşnică nu poate să fi început mai devreme, altfel nu ai fi fost atât de prost dispus înainte.
— Ieri, la orele trei! Aşa gândeşti dumneata? Credeam că ne cunoaştem din februarie.
— E într-adevăr greu de găsit un răspuns la galanteria dumitale. Dar (coborându-şi vocea) nu mai vorbeşte nimeni în afară de noi şi nu prea merită să vorbim prostii de dragul de a distra şapte oameni care tac.
— N-am spus nimic de care să-mi fie ruşine, răspunse el vioi şi obraznic. Ne cunoaştem din februarie. Toţi cei care au urechi de auzit să audă. Să se întindă fraza asta de la Mickleham la Dorking. Ne-am cunoscut în februarie. Şi apoi, în şoaptă:
— Tovarăşii noştri sunt extrem de proşti. Ce să facem ca să-i trezim? Orice prostie e bună pentru asta. Trebuie să înceapă să vorbească! Doamnelor şi domnilor, domnişoara Woodhouse îmi ordonă (dânsa prezidează oriunde s-ar afla) să vă spun că doreşte să ştie la ce vă gândiţi fiecare!
Unii râseră şi răspunseră cu bunăvoinţă. Domnişoara Bates spuse foarte multe vorbe. Doamna Elton se simţi înţepată de ideea că domnişoara Woodhouse prezidează oriunde. Răspunsul domnului Knightley fu cel mai clar:

— E sigură domnişoara Woodhouse că vrea să audă ce gândim?

— Ah, nu, nu, strigă Emma, râzând cât de nepăsătoare putea, sub nici un motiv! E ultimul lucru pe care l-aş suporta acum. Măi bine să aud orice decât ceea ce gândiţi. Adică, n-aş putea zice toţi, există poate o persoană sau două (uitându-se spre domnul Weston şi Harriet), ale căror gânduri nu mi-ar fi teamă să le aud.

— Sunt lucruri, strigă doamna Elton apăsat, pe care eu nu m-aş fi simţit îndreptăţită să le cercetez. Deşi poate în calitatea mea de conducătoare a grupului —, n-am mai fost într-un cerc de felul ăsta – excursii – domnişoare – femei măritate.

Murmurele şi nemulţumirile erau adresate în principal soţului ei, care îi şopti ca răspuns;

— Foarte adevărat, draga mea, foarte adevărat. Exact aşa, într-adevăr, nemaipomenit, dar unele îşi permit să spună orice. Mai bine s-o luăm în glumă. Toată lumea ştie ce ţi se cuvine.

— Nu merge, îi şopti Frank, Emmei. Cei mai mulţi sunt indignaţi, îi atac pe alt front. Doamnelor şi domnilor, domnişoara Woodhouse îmi ordonă să vă spun că renunţă la dreptul dânsei de a şti exact ce gândiţi şi cere numai să audă ceva foarte distractiv din partea fiecăruia dintre dumneavoastră. Iată, sunteţi şapte în afară de mine, care, aşa cum a avut plăcerea să-mi spună, am fost deja foarte amuzant), şi vă cere fiecăruia în parte să spuneţi ceva foarte inteligent, în versuri sau în proză, original sau imitaţie, sau două lucruri inteligente numai pe jumătate sau trei tâmpenii curate, şi ea se angajează să râdă din toată inima la toate.

— Ah, minunat, exclamă domnişoara Bates, atunci pentru mine e simplu. Trei tâmpenii curate! Asta-i ceva ce mi se potriveşte, în mod sigur voi spune trei tâmpenii curate de îndată ce voi deschide gura, nu-i aşa? (uitându-se în jur

plină de binevoitoare încredere în asentimentul tuturor). Nu credeţi?

Emma nu putu să reziste:

— Ah, doamnă, dar s-ar putea să fie o dificultate. Iertaţi-mă, numărul e destul de limitat. Numai trei o dată…

Domnişoara Bates, înşelată de ceremonia prefăcută din glasul ei, nu se supără, deşi o roşeaţă uşoară arăta că o duruse totuşi.

— Ah, sigur, văd ce vrea să spună (întorcându-se spre domnul Knightley), o să încerc să-mi ţin gura. Probabil că am devenit foarte antipatică, altfel n-ar zice aşa ceva unei vechi prietene.

— Îmi place planul vostru, strigă domnul Weston. De acord, de acord. Fac tot ce pot. Compun o şaradă. Cum se consideră o şaradă?

— Slab, mi-e teamă, domnule, slab, răspunse fiul său, dar vom fi indulgenţi, mai ales cu cel care deschide drumul.

— Nu, nu, zise Emma. Nu consider că e prea puţin. O şaradă de la domnul Weston îl achită pe dânsul şi pe cel de alături. Haideţi, domnule, vă rog, vreau să aud!

— Chiar şi eu mă îndoiesc dacă e inteligentă sau nu, zise domnul Weston. E un lucru recunoscut. Iată, spuneţi două litere din alfabet, care să exprime perfecţiunea.

— Două litere care să exprime perfecţiunea? Zău nu ştiu.

— Ah, n-o să ghiciţi niciodată! Tu (întorcându-se spre Emma), sunt sigur că n-o să ghiceşti niciodată. Vă spun eu: M şi A. Emma! înţelegeţi?

Înţeleseră şi îl felicitară totodată. Poate că nu era cine ştie ce deşteptăciune, dar Emma găsi multe motive să râdă şi să fie încântată. La fel, Frank Churchill şi Harriet. Ceilalţi nu păreau la fel de încântaţi, unii arătau chiar miraţi, şi domnul Knightley spuse grav:

— Asta arată ce fel de lucruri inteligente se cer, şi domnul Weston s-a descurcat foarte bine, dar a handicapat pe toată lumea. Perfecţiunea nu trebuie să apară atât de repede!

— Ah, din partea mea, zise doamna Elton, protestez, trebuie să fiu scuzată. Realmente, nu pot să încerc. Nu-mi plac deloc asemenea lucruri. Mi s-a trimis o dată un acrostih cu numele meu, şi nu mi-a făcut deloc plăcere. Ştiam de la cine vine. Era un papiţoi dezgustător! Ştii despre cine vorbesc! (dând din cap către soţul ei). Lucrurile astea sunt bune de Crăciun, când stai în jurul focului, dar total deplasate când mergi vara în excursie. Domnişoara Woodhouse trebuie să mă scuze. Nu sunt dintre aceia care să spună lucruri inteligente la dispoziţia oricui. De felul meu sunt foarte volubilă, dar, realmente, trebuie să mi se permită să judec eu când să vorbesc şi când să-mi ţin gura. Săriţi peste noi, dacă sunteţi drăguţ, domnule Churchill. Săriţi peste domnul E., Knightley, Jane şi peste mine. Nu avem nimic inteligent de spus, niciunul din noi.

— Da, da, săriţi peste mine, adăugă soţul ei cu un zâmbet complice. N-am nimic de spus care s-o distreze pe domnişoara Woodhouse sau pe vreo altă domnişoară. Sunt un bărbat bătrân, la casa mea – bun de nimic. Mergem, Augusta?

— Din toată inima, M-am săturat să stau mereu în acelaşi loc. Vino, Jane, ia-mă de celălalt braţ.

Jane refuză totuşi, iar soţul şi soţia plecară.

— Fericită pereche, zise Frank Churchill, de îndată ce se îndepărtară şi nu-l mai putea auzi. Ce bine se potrivesc! Au avut noroc – căci aşa cum s-au cunoscut, la băi, şi s-au căsătorit imediat… Am impresia că abia se cunoscuseră de câteva săptămâni, la Bath! Excepţional noroc! Cum poţi cunoaşte firea cuiva la Bath, printre atâţia oameni, nu poţi şti nimic. Numai dacă vezi femeia în casa ei, printre ai ei, aşa cum se comportă de obicei, poţi să-ţi dai cu adevărat seama. Dacă nu faci asta, mergi la nimereală şi la noroc şi de obicei ai ghinion. Câţi bărbaţi nu s-au angajat, cu o cunoştinţă scurtă, şi s-au căit după aceea toată viaţa.

Domnişoara Fairfax, care rareori vorbea tare, vorbi acum:

— Asemenea lucruri se întâmplă, fără îndoială. Fu oprită de o tuse. Frank Churchill se întoarse spre ea ca să o asculte.

— Spuneaţi ceva, zise el, grav. Ea îşi recapătă glasul:

— Voiam numai să observ că deşi asemenea triste situaţii se ivesc câteodată, atât pentru bărbaţi cât şi pentru femei, nu-mi închipui că sunt foarte frecvente. O dragoste se poate naşte în pripă:şi fără prudenţă, dar se poate să ai timpul să te vindeci. Cu asta vreau să spun că numai cei cu un caracter slab şi nehotărât (a căror fericire e mereu la discreţia întâmplării) pot să lase ca o cunoştinţă nefericită să devină o povară veşnică.

El nu răspunse; se uită numai şi se înclină supus şi curând după aceea spuse pe un ton vesel:

— Ei bine, eu am atât de puţină încredere în judecata mea, încât, atunci când mă voi însura, sper că se va ocupa cineva să-mi caute o nevastă. Ai vrea (întorcându-se spre Emma), ai vrea să-mi cauţi o nevastă? Sunt sigur că mi-ar plăcea, dacă mi-ai alege-o dumneata. Dumneata eşti furnizorul familiei, ştii (zâmbind către tatăl său). Găseşte-mi pe cineva. Nu mă grăbesc. Poţi s-o adopţi, s-o educi.

— Şi s-o fac ca mine!

— Te rog mult, dacă se poate!

— Foarte bine, primesc propunerea. Vei avea o soţie încântătoare.

— Să fie foarte vioaie şi să aibă ochi căprui. În rest nu mă interesează. Plec în străinătate pentru doi ani şi când mă întorc vin la dumneata să-mi caut soţia. Ţine minte!

Emma nu era deloc în primejdie să uite. Era o misiune care ii atingea coarda sensibilă. Nu era chiar Harriet fata descrisă de el? în afară de ochii căprui, în doi ani putea deveni exact ce voia el. Poate chiar la Harriet se gândise, cine ştie? Dacă lăsa educaţia în seama ei, era implicit.

— Ei, mătuşica, îi spuse Jane domnişoarei Bates, ce-ar fi să mergem după doamna Elton?

— Dacă vrei, draga mea. Din toată inima, sunt gata. Eram gata şi atunci să merg cu ea, dar şi acum e bine. O ajungem repede. Uite-o, a, nu, e altcineva. E una din doamnele din trăsura aceea irlandeză, nu seamănă deloc cu ea. Ei, eu zic…

Plecară, urmate peste un minut de domnul Knightley. Rămaseră numai domnul Weston, fiul său, Emma şi Harriet, şi veselia tânărului crescu într-atât încât deveni supărătoare. Chiar şi Emma se plictisise de complimente şi veselie şi ar fi vrut mai degrabă să meargă liniştită cu ceilalţi sau să rămână singură, cu nimeni în jur, ca să poată admira în pace priveliştea. Se bucură deci la apariţia servitorilor care îi căutau să-i conducă la trăsuri şi chiar zelul pregătirilor pentru plecare şi nerăbdarea doamnei Elton de a avea prima trăsura fură suportate cu bucurie la gândul că are perspectiva de a călători liniştită spre casă şi a încheia şirul de distracţii îndoielnice ale acestei zile. Încă o petrecere ca asta, cu atâţia participanţi prost aleşi, nu va mai putea îndura altă dată.

În timp ce aştepta trăsura, domnul Knightley se opri lângă ea. Se uită în jur, ca şi când ar fi vrut să se asigure că nu e nimeni pe aproape, apoi zise:

— Emma, trebuie să-ţi mai vorbesc o dată în felul în care obişnuiam să-ţi vorbesc. E un privilegiu pe care mai mult îl suporţi decât mi-l acorzi, poate, dar trebuie să fac uz de el. Nu pot să te văd purtându-te urât fără să-ţi atrag atenţia. Cum ai putut să fii atât de crudă cu domnişoara Bates? Cum ai putut să fii atât de insolentă cu glumele tale faţă de o femeie ca ea, cu vârsta„ caracterul şi cu situaţia ei? Emma, n-aş fi crezut una ca asta!

Emma îşi aminti, se înroşi, îi păru rău, dar încercă să râdă ca să şteargă totul.

— Ei, dar era o glumă atât de bună. Nu m-am putut abţine. Cine-ar fi putut? Nu cred că a jignit-o. Probabil că nici n-a înţeles.

— Te asigur că a înţeles. A simţit chiar tot ce voiai să spui. Am discutat cu ea despre asta. Tare-aş vrea să fi auzit şi tu ce-a spus, cu ce candoare şi generozitate vorbea. Aş vrea să fi auzit cum lăuda răbdarea ta, faptul că poţi să-i dai atenţie, tu şi tatăl tău, când compania ei e atât de plictisitoare.

— Ah, strigă Emma, ştiu că nu există nici o fiinţă mai cumsecade pe lume, dar trebuie să admiţi că bunătatea şi ridicolul se împletesc în caracterul ei în modul cel mai nefericit!

— Se împletesc, recunosc, zise el, şi dacă ar fi fost bogată aş fi înclinat să cred că ridicolul copleşeşte bunătatea. Dacă ar fi o femeie cu avere, n-aş avea nimic împotriva unor glume inofensive, nu te-aş certa pentru ce ţi-ai permis. Dacă ar fi egala ta în societate – dar, Emma, gândeşte-te cât e de departe de aşa ceva. E săracă, a pierdut înlesnirile pe care le avea când s-a născut şi va mai pierde probabil, la bătrâneţe. Situaţia ei ar trebui să-ţi provoace compasiune. Foarte urât din partea ta, zău! Tocmai tu! Ea te cunoaşte probabil de când erai mică, te-a văzut crescând, la vremea când era o cinste pentru tine să te bage în seamă, şi acum să te vadă râzând cu nepăsare de ea, umilind-o, sub imperiul trufiei de moment – şi asta în faţa nepoatei ei şi a celorlalţi, dintre care mulţi, unii cu siguranţă, vor fi influenţaţi de felul cum tu o tratezi. Nu e plăcut ce-ţi spun, Emma, şi nici mie nu-mi face plăcere, dar trebuie s-o fac – voi spune adevărul, când se poate. Sunt mulţumit să-mi dovedesc prietenia pentru tine şi să-ţi dau fidel sfaturi încredinţat că, odată şi odată, o să-mi dai dreptate, mai mult decât acum.

În timp ce vorbeau se îndreptau spre trăsură şi, înainte ca ea să poată zice ceva, el o ajută să urce. El interpretase greşit sentimentele care o făceau să se uite în altă parte şi să tacă. Erau numai un amestec de furie împotriva ei însăşi, umilinţă şi îngrijorare. Nu apucase să deschidă gura şi când intră în trăsură, se prăbuşi un moment, copleşită, apoi,

reproşându-şi că nu şi-a luat rămas bun, că n-a zis nimic, că s-a despărţit cu aparentă răceală, scoase capul strigând, cu mâna întinsă, ca să arate că nu e supărată, dar era prea târziu. El plecase şi caii porniseră deja. Continuă să se uite înapoi, dar în zadar, şi curând, cu o viteză neobişnuită, erau deja la jumătatea drumului şi tot restul rămăsese în urmă. Era supărată, nespus de supărată, mai supărată decât putea ascunde. Niciodată în viaţa ei nu se simţise atât de tulburată, de umilită, întristată. Era adânc lovită. Nu se putea nega adevărul spuselor lui. O simţea din toată inima. Cum de a putut fi atât de crudă, atât de brutală cu domnişoara Bates! Cum de s-a expus la a face o impresie atât de proastă celui pe care îl preţuia şi cum de l-a lăsat să plece fără a-i spune măcar un cuvânt de alinare?

Timpul n-o făcu să-şi vină în fire. Cu cât se gândea mai mult, cu atât creştea supărarea. Nu fusese niciodată atât de tristă. Din fericire, nu era nevoie să vorbească. Era numai cu Harriet, care nici ea nu era bine dispusă, ci istovită şi dornică să tacă. Şi Emma simţi lacrimile curgând pe obrazul ei aproape tot drumul spre casă, fără să-şi dea osteneala să le oprească, oricât de neobişnuite ar fi fost.

CAPITOLUL XLIV.

EMMA SE GÂNDI TOATĂ SEARA LA nereuşita excursiei de la Box Hill. Nu-şi dădea seama în ce fel o apreciau ceilalţi. Ei, la ei acasă şi cu felul lor de-a fi diferit de al Emmei, şi-o aminteau poate cu plăcere, dar, după părerea ei, fusese dimineaţa cea mai prost petrecută, cea mai total lipsită de satisfacţii intelectuale şi care constituia cea mai oribilă amintire din câte avusese ea vreodată. O seară întreagă petrecută la joc de table cu tatăl ei era o fericire pe lângă ce fusese dimineaţa asta. În asta de fapt consta adevărata fericire, căci ea renunţa la plăcerile personale de dragul lui şi simţea că, oricât de puţin ar fi meritat dragostea lui tandră şi stima lui plină de încredere, totuşi, purtarea ei faţă de el era fără reproş. Ca fiică, spera că nu e total lipsită de inimă. Spera că nimeni nu-i va putea spune: „Cum poţi

să fii atât de insensibilă faţă de tatăl tău? Trebuie şi am să-ţi spun adevărul de câte ori se poate!” Domnişoara Bates! Asta nu se va mai întâmpla niciodată, nu, niciodată. Dacă atenţiile viitoare puteau răscumpăra vina din trecut, spera că va fi iertată. Fusese neglijentă de multe ori, aşa îi spunea conştiinţa ei, neglijentă, poate mai mult cu gândul decât cu fapta, dispreţuitoare, lipsită de amabilitate. Dar asta nu se va mai întâmpla. Sub imperiul unei căinţe adevărate, hotărî s-o viziteze chiar a doua zi şi să înceapă în acest fel un şir de vizite regulate, egale, pline de amabilitate din partea ei.

Era la fel de hotărâtă a doua zi şi porni de dimineaţă ca să nu i se ivească vreo piedică în cale. Nu era exclus să-l întâlnească pe domnul Knightley pe drum; sau poate o să vină la ei în timp ce ea era în vizită. Nu avea nimic împotrivă. Nu-i va fi ruşine de pedeapsa pe care şi-o impunea şi care i se cuvenea pe bună dreptate, îşi întoarse ochii spre Donwell când porni, dar nu-l văzu.

„Doamnele erau acasă, toate.” Nu se bucurase niciodată atât de mult la auzul acestor cuvinte, nici nu intrase în gang, nici nu urcase scara vreodată cu atâta dorinţă de a face plăcere, ci mai mult cu ideea de a face o favoare sau de a o căpăta, pentru ca apoi să-şi bată joc.

Când intră, se stârni o oarecare agitaţie, mişcare şi vorbe. Auzi vocea domnişoarei Bates. Ceva trebuia făcut în grabă, servitoarea arăta înfricoşată şi încurcată, spera că nu o deranjează să mai aştepte două minute, dar apoi o conduse prea repede înăuntru. Mătuşa şi nepoata păreau amândouă să se refugieze în camera cealaltă. O zări pe Jane destul de clar, arăta foarte bolnavă şi, înainte ca uşa să se închidă în urma lor, o auzi pe domnişoara Bates spunând:

— Draga mea, voi spune că eşti culcată şi oricum eşti destul de bolnavă.

Biata doamnă Bates cea bătrână, politicoasă şi umilă ca întotdeauna, arăta ca şi când n-ar fi înţeles despre ce e vorba.

— Mi-e teamă că Jane nu se simte foarte bine, zise ea. Dar nu ştiu, ele nu-mi spun când e ceva rău. Cred că fiica mea revine imediat, domnişoară Woodhouse. Fiţi drăguţă şi luaţi loc. Hetty n-ar trebui să plece. Eu nu prea sunt în stare… Aţi găsit un scaun? E bine unde v-aţi aşezat. Sunt sigură că vine imediat.

Emma spera foarte mult să vină. O clipă, îi fu teamă că domnişoara Bates vrea să o evite, dar domnişoara Bates reveni imediat.

— Ce plăcere, vă mulţumesc că aţi venit, dar conştiinţa îi spunea Emmei că nu era aceeaşi voioşie de mai înainte, era mai puţină degajare în purtarea ei. O întrebare foarte prietenoasă despre sănătatea domnişoarei Fairfax putea duce, spera ea, la reîntoarcerea vechilor sentimente. Ţinta fu atinsă imediat:

— Ah, domnişoară Woodhouse, ce bună sunteţi. Cred că aţi auzit şi aţi venit să vă bucuraţi împreună cu noi. De fapt, mai ales pentru mine, nu e prea mare bucurie (clipind şi zdrobind intre gene o lacrimă), va fi foarte greu pentru noi să ne despărţim de ea, după ce a stat atât de mult. Şi acum are o durere de cap îngrozitoare, a scris toată dimineaţa nişte scrisori atât de lungi pentru domnul colonel Campbell şi pentru doamna Dixon. „Draga mea, i-am zis, o să orbeşti” pentru că mereu avea lacrimi în ochi. Nu-i de mirare, nu-i deloc de mirare. E o mare schimbare şi, deşi are foarte mult noroc, o asemenea situaţie nu găseşte uşor o fată, în ziua de azi, când iese prima dată în lume, să nu credeţi că suntem ingrate, domnişoară Woodhouse, pentru un asemenea noroc nesperat (ştergându-şi din nou lacrimile), dar biata fată, dacă aţi şti cum o doare capul! Când ai o mare durere, ştiţi, nici nu poţi să te bucuri că ţi s-a întâmplat un lucru bun. E cât se poate de tristă. Dacă te uiţi la ea, nici nu-ţi dai seama ce încântată şi fericită e că a obţinut un asemenea post. O scuzaţi că nu poate să vină, nu poate, şi s-a dus la ea în cameră. Aş fi vrut să se culce. „Draga mea, i-am spus, am să spun că eşti în pat”, dar cu toate astea, nu s-a culcat, se

plimbă prin cameră. Dar, acum că a terminat scrisorile de scris, zice că o să-i fie mai bine. O să-i pară rău că nu v-a văzut, domnişoară Woodhouse, dar dumneavoastră veţi fi atât de bună să o scuzaţi. Aţi aşteptat la uşă, zău, mi-e şi ruşine. A fost o mică încurcătură, pentru că n-am auzit când aţi bătut şi până n-aţi ajuns pe scară n-am ştiut că a venit cineva. „E numai doamna Cole, am spus eu, crede-mă, nimeni altcineva n-ar fi venit atât de devreme.” „Ei, a zis ea, tot trebuie să îndur asta odată şi odată, şi de ce nu, acum.” Dar a venit Patty şi ne-a spus că sunteţi dumneavoastră. „Ah, am zis eu, e domnişoara Woodhouse, sigur că vrei s-o vezi.” „Nu pot să văd pe nimeni”, a zis ea şi s-a sculat şi a dat să plece şi din cauza asta v-am lăsat să aşteptaţi şi ne pare foarte rău, mi-e şi ruşine”. Dacă trebuie să te duci dincolo, draga mea, am zis, foarte bine, şi o să spun că eşti în pat.”

Interesul Emmei era cât se poate de sincer. Inima ei se mai înmuiase faţă de Jane şi imaginea suferinţelor acesteia de acum avu efectul de a o vindeca de orice bănuială lipsită de generozitate pe care mai înainte ar fi putut-o avea. O făcu să simtă numai milă şi, la amintirea sentimentelor mai puţin blânde de altă dată, fu nevoită să recunoască dreptul Janei de a hotărî s-o vadă pe doamna Cole sau pe oricare altă prietenă credincioasă, în timp ce pe ea nu putea să o suporte. Vorbi după cum simţea, plină de regret şi solicitudine, dorind sincer ca întâmplarea despre care vorbea domnişoara Bates, hotărârea care fusese luată să fie cât se poate de avantajoasă şi convenabilă pentru domnişoara Fairfax. „Era probabil o încercare grea pentru toate. Înţelege că totul urma să fie amânat până la venirea domnului colonel Campbell!”

— Ce drăguţă sunteţi, răspunse domnişoara Bates, dar dumneavoastră sunteţi întotdeauna drăguţă.

Nu putea suporta acest „întotdeauna” şi ca să scape de îngrozitoarea ei generozitate trecu direct la întrebarea:

— Unde, dacă pot să vă întreb, va merge domnişoara Fairfax?

— La o anume doamnă Smalldridge, o femeie minunată, cultivată, să aibă grijă de cele trei fetiţe ale ei, încântătoare fetiţe! Imposibil de găsit un alt post mai convenabil, fireşte, dacă nu socotim poate chiar pe doamna Suckling, sau pe doamna Bragge, dar doamna Smalldrige e intimă prietenă cu amândouă, şi tot din partea locului, locuieşte numai patru mile de Maple Grove. Jane va sta numai la patru mile de Maple Grove.

— Doamna Elton este, presupun, persoana căreia domnişoara Fairfax îi datorează…

— Da, buna noastră doamnă Elton. Prietena cea mai sinceră şi mai neobosită. N-a vrut să audă de nici un refuz, n-a vrut s-o lase pe Jane să spună nu; pentru că Jane, când a auzit prima dată (alaltăieri, mi se pare, când eram la Donwell), când a auzit Jane prima dată, era foarte hotărâtă să nu accepte oferta şi din motivele care le pomeneaţi dumneavoastră, exact cum spuneaţi se hotărâse să nu facă nimic până nu se întoarce domnul colonel Campell, şi nimeni pe lume n-o putea îndupleca să se angajeze chiar acum, şi i-a spus asta de câteva ori doamnei Elton, şi, zău, nici eu n-aş fi crezut să se răzgândească! Dar prea buna doamnă Elton, care nu greşeşte niciodată, a văzut mai departe ca mine. Nu oricine ar fi insistat atâta, şi a fost aşa de bună să nu ia în seamă refuzul Janei. Dar dânsa a spus clar şi răspicat că nu vrea ca Jane să respingă oferta, aşa cum voia ea ieri. A aşteptat şi aseară a făcut-o pe Jane să accepte. Pentru mine a fost o surpriză, n-am bănuit deloc. Jane a luat-o pe doamna Elton de-o parte şi i-a spus că, judecând mai bine de ce avantaje se va bucura la doamna Smalldridge, s-a hotărât să accepte. N-am ştiut nimic, până nu s-a aranjat.

— Aţi fost aseară la doamna Elton?

— Da, toate, ne-a invitat dânsa. Ne-a spus la Box Hill, în timp ce ne plimbam cu domnul Knightley. „Trebuie să veniţi

cu toţii la noi deseară. Am hotărât că trebuie să veniţi cu toţii.”

— A fost şi domnul Knightley, nu-i aşa?

— Nu, domnul Knightley n-a fost. A refuzat de la început, şi, deşi credeam că vine, pentru că doamna Elton a zis că nu-l lasă până nu vine, el n-a venit. Dar mama şi Jane şi cu mine am fost toate, a fost o seară foarte plăcută. Cu asemenea buni prieteni, domnişoară Woodhouse, te simţi întotdeauna bine, deşi lumea era cam obosită după excursia de dimineaţă. Chiar plăcerile, ştiţi, te obosesc uneori! N-aş putea spune că a fost cineva căruia să-i fi plăcut foarte mult. Totuşi, eu găsesc că a fost o excursie frumoasă şi sunt foarte recunoscătoare bunilor prieteni care ne-au invitat.

— Probabil că domnişoara Fairfax, deşi noi habar n-aveam, s-a gândit la asta toată dimineaţa.

— Cred că da.

— Când va veni ziua, cred că ea şi prietenii ei vor fi foarte loviţi şi sper că acolo va avea parte de alinare, pe cât e posibil, adică, prin caracterul şi manierele familiei.

— Mulţumesc, domnişoară Woodhouse, într-adevăr, va avea tot ce se poate ca să fie fericită. În afară de familia Suckling şi familia Bragge, nu mai sunt alte familii atât de generoase şi distinse printre cunoscuţii doamnei Elton. Doamna Smalldridge, minunată femeie! Un fel de viaţă aproape la fel ca la Maple Grove,. iar în ce priveşte fetiţele, în afară de copiii familiei Suckling şi ai familiei Bragge, nu există alţii mai drăguţi şi mai distinşi Jane îi va tratată cu atâta consideraţie şi bunăvoinţă. Va fi o plăcere – o viaţă de plăcere. Şi salariul, zău, nu-mi vine să vă spun ce salariu are, nici chiar dumneavoastră domnişoară Woodhouse! Chiar dumneavoastră, care sunteţi obişnuită cu sume mari, tot n-o să vă vină să credeţi că i se poate oferi atât de mult unei fete tinere ca Jane.

— Ah, doamnă, strigă Emma, dacă şi alţi copii sunt aşa cum mi-aduc aminte că eram eu, cred că nu merită să faci

asta nici dacă ai primi de cinci ori cea mai mare sumă despre care am auzit că se oferă în asemenea ocazii.

— Aveţi nişte gânduri atât de nobile!

— Şi când urmează să plece domnişoara Fairfax?

— Curând, foarte, foarte curând. Asta-i partea cea mai proastă. Peste două săptămâni. Doamna Smalldridge e foarte grăbită. Biata mama, îi vine atât de greu. Aşa că eu mai încerc s-o înveselesc şi-i zic,: „Hai, mamă, să nu ne mai gândim la asta.”

— Probabil că prietenilor le pare rău că o pierd, şi doamnei şi domnului Campbell n-o să le pară rău că s-a angajat înainte-de întoarcerea lor?

— Da, Jane zice că e sigură că o să le pară rău, totuşi, e un post pe care nu se simte îndreptăţită să-l refuze. Am fost atât de uimită când mi-a zis ce a vorbit doamnei Elton şi doamna Elton a venit imediat şi m-a felicitat. Era înainte de ceai, a, nu, nu putea să fie înainte de ceai, pentru că tocmai începusem să jucăm cărţi şi, totuşi, parcă era înainte de ceai, pentru că mi-aduc aminte că mă gândeam, a nu, s-a întâmplat ceva înainte de ceai, dar nu asta. Domnul Elton a ieşit din cameră înainte de ceai, pentru că voia să vorbească băiatul lui John Abdy cu dânsul. Bietul John, am multă stimă pentru el, a fost diacon la tata timp de douăzeci şi şapte de ani şi, acum, bietul de el, om bătrân, a căzut la pat şi îi e foarte rău, are gută la încheieturi, trebuie să trec azi pe la el, şi o să vină şi Jane, desigur, dacă o să poată ieşi. Şi băiatul lui John, bietul de el, a venit să-l roage pe domnul Elton pentru un ajutor de la parohie – el e destul de avut, e mare la Crown, rândaş, câştigă bine —, totuşi nu-şi poate întreţine tatăl fără ajutor de la biserică. Şi când domnul Elton s-a întors ne-a spus ce a auzit, de la John rândaşul, că de la Randalls au trimis după şaretă să-l ducă pe domnul Frank Churchill la Richmond. Asta a fost înainte de ceai. După ceai a vorbit Jane cu doamna Elton.

Domnişoara Bates nu-i dădu Emmei timp să spună că pentru ea era o noutate, dar cum, fără a presupune că nu

ştia nimic despre amănuntele plecării domnului Churchill, începu să le enumere, nu avea nici o importanţă, dacă ea ştia sau nu. Ceea ce aflase domnul Elton de la rândaş în problema asta era, din câte ştia grăjdarul, şi, în plus, din câte ştiau servitorii de la Randalls, că venise un mesager de la Richmond, imediat după ce se întorseseră de la Box Hill, care mesager era, se pare, totuşi neaşteptat şi aducea câteva rânduri de la domnul Churchill pentru nepotul său, în care se spunea că doamna Churchill nu se simţea foarte rău şi nu dorea decât să-l vadă a doua zi dimineaţă, dar că domnul Frank Churchill, hotărându-se să plece imediat, fără să mai aştepte, şi calul său fiind, după câte se pare, bolnav, Tom fusese trimis imediat după şareta de la Crown şi rândaşul o văzuse plecând, băiatul mâna destul de repede.

În toate astea nu era nimic de mirare sau de un deosebit interes şi ele îi atraseră atenţia Emmei numai în comparaţie cu subiectul care o preocupa deja. Contrastul dintre importanţa în lume a doamnei Churchill şi a Janei Fairfax o izbea. Una era totul, cealaltă nimic şi medita asupra deosebirilor dintre soarta unei femei şi a alteia. Era foarte absentă, se uita în gol, când domnişoara Bates o trezi, zicând:

— Ah, văd la ce vă gândiţi, la pian. Ce-o să facem cu el? Foarte adevărat, biata Jane tocmai vorbea de el. „Trebuie să plec, zicea ea, ne despărţim. N-are nimic de făcut aici, dar e mai bine să rămână”, a zis, „să-i dăm găzduire până se întoarce domnul colonel Campbell. Voi vorbi cu dânsul despre el, şi va aranja dânsul ceva, mă va ajuta să ies din impas.” Şi nici până azi, sunt sigură, nu ştie dacă a fost un dar de la el sau de la fiica lui.

Acum, Emma fu nevoită să se gândească la pian şi amintirea presupunerilor ei fanteziste şi răutăcioase de mai înainte era atât de puţin plăcută, încât începu să creadă că a stat destul şi repetând toate urările de bine pe care le

socotea necesare şi pe care le făcea din toată inima îşi luă rămas bun.

CAPITOLUL XLV.

DISPOZIŢIA MEDITATIVA A EMMEI NU FU deloc tulburată pe drumul spre casă, dar, intrând în salon, îi găsi pe aceia care îi puteau stârni interesul. Domnul Knightley şi Harriet sosiseră în lipsa ei şi stăteau de vorbă cu domnul Woodhouse. Domnul Knightley se ridică imediat şi, într-un fel mult mai grav decât de obicei, zise:

— N-am vrut să plec fără să te văd, dar nu am timp de pierdut, aşa că trebuie să plec imediat. Plec la Londra, să stau câteva zile cu John şi Isabella. Ai ceva de trimis sau de spus în afară de „dragoste”, pe care n-o poate duce nimeni?

— Nimic. Dar cum de te-ai hotărât aşa deodată?

— Da, adică, m-am gândit destul de mult la asta.

Emma era sigură că nu o iertase. Părea că nu e în apele lui. Timpul, totuşi, gândi ea, îi va spune că trebuie să fim din nou prieteni. În timp ce el stătea în picioare, ca şi când ar fi vrut să plece, dar nu pleca, tatăl ei începu să-i pună întrebări:

— Ei, draga mea, ai ajuns cu bine? Şi ce făceau buna mea prietenă şi fiica ei? Cred că s-au bucurat foarte mult că te-ai dus. Emma, draga de ea, a fost în vizită la doamna şi domnişoara Bates, domnule Knightley. E atât de atentă cu ele, întotdeauna.

Obrajii Emmei se colorară la această laudă nemeritată şi cu un zâmbet şi clătinare a capului, care spuneau multe, se uită la domnul Knigthley. Se părea că afirmaţia făcuse o impresie imediată în favoarea ei, ca şi când ochii lui ar fi priceput adevărul din ochii ei, şi sentimentele bune pe care le trăise în dimineaţa aceea fură imediat înţelese şi li se făcu cinstea cuvenită. Se uită la ea plin de stimă. Ea fu extrem de satisfăcută şi peste o clipă încă şi mai mult, pentru că el făcu un gest care însemna nu numai prietenie. Îi luă mâna, nu ştia dacă nu cumva ea făcuse prima mişcare, poate i-o oferise chiar, îi luă mâna şi o strânse şi fu pe

punctul de a i-o duce la buze, când, probabil închipuindu-şi ceva, îi dădu drumul. De ce să simtă asemenea reţineri, de ce să se răzgândească tocmai când era gata s-o facă? Asta Emma nu putea înţelege. Ar fi fost mai bine judecat din partea lui dacă nu s-ar fi oprit. Intenţia, totuşi, fusese neîndoielnică şi, poate, pentru că de obicei nu se purta prea galant, ori cine ştie de ce, Emma găsi că i se potrivea foarte bine atitudinea de acum. Caracterul lui era atât de simplu şi demn. Nu putea să-şi amintească gestul fără o mare satisfacţie. Mărturisea o mare prietenie. Plecă imediat după aceea. Se mişca întotdeauna cu repeziciunea celor care fac lucrurile hotărât şi fără zăbavă, dar, de data asta, dispariţia lui păru şi mai bruscă.

Emma nu avea de ce să regrete vizita la domnişoara Bates, dar ar fi vrut să fi plecat cu zece minute mai devreme. Ar fi fost o mare plăcere să discute cu domnul Knightley despre postul Janei Fairfax. Nu regreta nici că el pleacă la Brunswick Square, pentru că ştia ce mult se vor bucura cei de acolo de vizita lui, dar mai bine ar fi fost altă dată şi dacă ar fi ştiut din timp i-ar fi făcut mai mare plăcere. Se despărţiseră totuşi buni prieteni. Nu putea să se înşele asupra purtării lui, a gestului lui galant neterminat, făcuse totul ca s-o asigure că se bucura din nou de stima lui. Află că stătuse acolo, în aşteptarea ei, o jumătate de oră. Păcat că nu se întorsese mai devreme.

În speranţa de a distrage gândurile tatălui ei de la neplăcerea că domnul Knightley pleca la Londra, că pleca pe neaşteptate şi că se ducea călare, neplăcere care, ştia bine, va fi mare pentru el, Emma le comunică noutatea despre Jane Fairfax şi încrederea pe care o avea în efectul ei fu pe deplin justificată. Era o frână foarte potrivită, îl interesa fără să-l tulbure. De mult se gândea, că Jane Fairfax va deveni guvernantă şi putea să vorbească despre asta cu veselie, dar plecarea domnului Knightley fusese o lovitură neaşteptată.

— Mă bucur din toată inima, draga mea, să aud că şi-a găsit un post bun. Doamna Elton e foarte bună şi simpatică şi cred că prietenii ei sunt oameni cumsecade. Sper că e într-o regiune cu climă uscată şi că sănătatea ei nu va suferi. Asta ar trebui să fie prima lor grijă, aşa cum prima mea grijă era sănătatea domnişoarei Taylor. Ştii, draga mea, ea va fi pentru această doamnă cum a fost domnişoara Taylor pentru noi. Şi sper că ea se va simţi mai bine într-o anume privinţă şi nu va fi tentată să plece după ce a trăit atâţia ani într-o casă.

A doua zi sosi o veste de la Richmond care făcu să pălească tot restul preocupărilor. Un mesager rapid sosi la Randalls să anunţe moartea doamnei Churchill. Deşi nepotul nu avusese motive să-şi grăbească plecarea din cauza ei, nu mai trăise decât treizeci şi şase de ore după venirea lui. Un atac neaşteptat de natură să nu fie suportat de starea în care se găsea ea îi pusese capăt zilelor după o luptă scurtă. Măreaţa doamnă Churchill nu mai exista.

Lucrul fu luat aşa cum sunt luate astfel de lucruri de obicei. Toată lumea arăta o oarecare gravitate şi întristare, duioşie faţă de cea dispărută, solicitudine pentru prietenii rămaşi în viaţă şi, după ce trecu oarecare timp, curiozitatea de a afla unde va fi îngropată. Goldsmith spune că atunci când o femeie frumoasă se lasă pradă nebuniei n-are de ales decât să moară, iar când se lasă pradă răutăţii, e de asemenea recomandabil, pentru că astfel scapă de faima proastă.

Doamna Churchill, după ce fusese urâtă cel puţin douăzeci şi cinci de ani, deveni acum obiectul concesiilor şi compasiunii generale. Dintr-un punct de vedere, i se făcea deplină dreptate. Nimeni, niciodată, nu voise să admită că e într-adevăr bolnavă. Evenimentul o absolvea de toate capriciile şi egoismul bolilor ei imaginare.

„Biata doamnă Churchill – fără îndoială că suferise mult; mai mult decât se crezuse vreodată —, şi durerea continuă te face mai rău. Era o întâmplare tristă – o lovitură grea —,

cu toate defectele ei, ce se va face domnul Churchill fără ea? Pierderea era îngrozitoare, într-adevăr, pentru domnul Churchill!” Chiar domnul Weston clătină din cap şi făcu o figură solemnă, zicând:

— Ah, biata femeie, cine ar fi crezut!

Şi decise ca hainele lui de doliu să fie cât se poate de elegante, iar soţia sa stătea oftând, făcându-i morală, croşetând la dantelele ei late, cu sinceră şi tenace compătimire şi bun simţ. Cum îl va atinge asta pe Frank Churchill? fu primul gând care le veni la amândoi în minte. Fu de asemenea printre primele întrebări pe care şi le puse Emma. Caracterul doamnei Churchill, durerea soţului ei – mintea ei trecu peste ele cu groază şi compasiune şi apoi se opri cu sentimente mai puţin apăsătoare asupra efectului pe care-l va avea evenimentul asupra lui Frank Churchill, de ce avantaje şi de câtă libertate se va bucura. Într-o clipă, văzu totul numai spre bine. Acum, o dragoste pentru Harriet Smith nu va mai întâmpina nici o piedică. Domnul Churchill, independent de soţia lui, nu înfricoşa pe nimeni, era un om care putea fi condus cu uşurinţă şi convins să facă orice de către nepotul său. Tot ce rămânea de dorit era ca nepotul să se îndrăgostească, şi, cu toată bunăvoinţa ei în materie, Emma nu putea fi deloc sigură că s-a îndrăgostit deja.

Harriet se purtă extrem de bine în această împrejurare, cu multă stăpânire de sine. Oricâte speranţe i s-ar fi aprins, nu lăsa nimic să se trădeze. Emma fu încântată să observe la ea o asemenea dovadă de tărie de caracter şi se abţinu de la orice aluzie care ar fi pus în primejdie existenţa acesteia. Vorbiră deci despre doamna Churchill cu multă rezervă, amândouă.

Frank trimise scrisori scurte la Randalls, comunicând planurile şi stările de lucruri de importanţă imediată. Domnul Churchill se simţea mai bine decât era de aşteptat şi urmau să plece pentru funeralii în Yorkshire, iar după aceea să se îndrepte spre Windsor, la un prieten căruia

domnul Churchill îi tot promitea de zece ani o vizită. Deocamdată nu era nimic de făcut pentru Harriet. Din partea Emmei nu putea căpăta decât urări de bine pentru viitor.

Era mai important să se ocupe de Jane Fairfax, căreia i se închideau toate perspectivele, în timp ce Harrietei i se deschideau, şi care urma să plece atât de curând, încât oricine dorea să-şi arate bunătatea faţă de ea trebuia să se grăbească. Pentru Emma era cea mai aprigă dorinţă. Regreta cum nu se poate mai mult răceala ei din trecut şi persoana pe care timp de atâtea luni de zile o neglijase era acum cea pe care voia s-o copleşească prin consideraţie şi compasiune. Dorea să-i fie de folos, dorea să-i arate că îi preţuieşte tovărăşia şi să-şi dovedească respectul şi consideraţia. Hotărî s-o înduplece să petreacă o zi la Hartfield. Scrise un bilet s-o invite. Invitaţia fu refuzată printr-un mesaj verbal: „Domnişoara Fairfax era bolnavă şi nu putea nici să scrie”, iar când domnul Perry trecu pe la Hartfield, în aceeaşi dimineaţă, se-dovedi că era atât de bolnavă încât trebuise să-i facă el o vizită, deşi împotriva voinţei ei, şi că suferea de îngrozitoare dureri de cap şi o febră nervoasă, în aşa hal, încât el se îndoia că se va putea prezenta la doamna Smalldridge la timpul stabilit. Sănătatea ei părea deocamdată foarte proastă – poftă de mâncare nu avea deloc şi, deşi nu erau nici un fel de simptome neliniştitoare, nimic să dovedească prezenţa tuberculozei pe care o bănuia familia, domnul Perry era alarmat de starea ei. Găsea că s-a angajat la mai mult decât putea şi asta era şi părerea ei, numai că nu voia să recunoască. Nervii, se pare, o lăsau. Casa în care locuia acum nu era deloc favorabilă unei boli de nervi, închisă mereu într-o cameră! El ar fi dorit să fie altfel. Şi buna ei mătuşă, deşi e o prietenă veche, trebuie să recunoască şi el că nu e cel mai bun tovarăş pentru cineva cu asemenea suferinţe. Grija şi atenţiile ei nu puteau fi puse la îndoială, erau, de fapt, prea mari. Îi era foarte teamă că domnişoara

Fairfax avea de suferit mai mult decât de profitat de pe urma lor. Emma asculta cu cea mai vie atenţie. Din ce în ce mai tristă pentru ea, căuta cu febrilitate un mod de a se face folositoare. Dacă ar lua-o, fie măcar pentru o oră două, de lângă mătuşa ei, poate i-ar face bine să schimbe decorul şi să discute în linişte. A doua zi, scrise din nou, în cuvinte cât se poate de calde, că va trece cu trăsura, la orice oră va dori Jane, menţionând că domnul Perry era de părere ca pacienta sa să iasă la plimbare. Răspunsul fu numai un bileţel scurt: „Complimente şi mulţumiri de la domnişoara Fairfax, dar nu e în stare să iasă la plimbare.”

Emma simţea că biletul ei merita un răspuns mai bun; dar era imposibil să te superi pe nişte cuvinte scrise inegal şi tremurat, ceea ce dovedea boala atât de evident, şi se gândi numai cum ar putea face ceva împotriva acestei rele voinţe. În ciuda răspunsului, deci, chemă trăsura şi se duse la doamna Bates, în speranţa că Jane se va lăsa înduplecată să vină cu ea, dar în zadar. Domnişoara Bates fu nevoită să se întoarcă fără succes. Jane nu putea fi convinsă. Numai propunerea de a ieşi la aer o îmbolnăvea şi mai rău. Emma ar fi vrut s-o vadă şi să-şi încerce puterile asupra ei, dar, aproape înainte ca ea să facă aluzie la această dorinţă domnişoara Bates îi dădu a înţelege că-i promisese nepoatei să n-o lase pe domnişoara Woodhouse să intre, sub nici un motiv. „Zău, ăsta era adevărul, Jane, draga de ea, nu suporta să vadă pe nimeni, nimeni. Pentru doamna Elton se putea face o excepţie, şi pentru doamna Cole care insistase, şi pentru doamna Perry, care zisese atâtea, dar în afară de ele, Jane nu vrea să vadă pe nimeni.”

Emma nu voia să fie categorisită cu doamnele Elton, Cole şi Perry, care şi-ar fi făcut loc cu coatele oriunde. Nici nu găsea că poate să aibă vreo pretenţie specială. Se supuse aşadar şi o întrebă numai pe domnişoara Bates despre pofta de mâncare şi regimul nepoatei sale, în care privinţă spera să poată fi de folos. Asupra acestei probleme domnişoara Bates era foarte nenorocită şi avea foarte multe

de spus. Jane nu voia să mănânce mai nimic. Domnul Perry recomandase mâncare hrănitoare, dar tot ce puteau să-i aducă (şi cine mai avea vecini atât de buni?) nu avea nici un gust pentru ea.

Emma, când ajunse acasă, o chemă pe menajera ei să examineze proviziile şi nişte pastă de ţelină, de cea mai bună calitate, fu trimisă repede la domnişoara Bates cu un bileţel plin de prietenie. În jumătate de oră, borcanul era trimis înapoi cu o mie de mulţumiri din partea domnişoarei Bates, dar „scumpa de Jane n-a fost mulţumită până nu l-au trimis înapoi, era ceva ce nu putea mânca şi, mai mult, insista să-i spună că nu are nevoie de nimic.”

Când Emma află, după aceea, că Jane Fairfax fusese văzută plimbându-se prin poiană, departe de Highbury, în după-amiaza acelei zile când, sub motiv că nu poate ieşi, refuzase vehement să meargă cu ea cu trăsura, nu mai avu nici o îndoială, punând lucrurile cap la cap, că Jane era hotărâtă să nu primească nimic de la ea. Ii părea rău, rău de tot. Inima ei era îndurerată pentru o stare de lucruri care părea cu atât mai lamentabilă din cauza existenţei acestor enervări, inconsecvenţe şi inegalitate a puterilor. O umilea faptul că i se acorda atât de puţin ca prietenă. Se consola însă la ideea că intenţiile ei erau bune şi că îşi putea spune că dacă domnul Knightley ar fi fost martor la toate încercările ei de a veni în ajutorul Janei Fairfax, dacă ar fi putut chiar să vadă în adâncul inimii ei, de data asta, n-ar fi găsit nimic să-i reproşeze.

CAPITOLUL XLVI.

ÎNTR-O DIMINEAŢA, CAM LA ZECE ZILE după decesul doamnei Churchill, Emma fu chemată jos de domnul Weston, care „nu putea să mai stea nici cinci minute şi dorea neapărat să-i vorbească”. O întâmpină la uşa salonului şi după ce de-abia dacă o salută cu sunetul obişnuit al vocii sale, coborî imediat tonul ca să spună, fără ca tatăl ei să audă:

— Poţi veni la Randalls în cursul dimineţii? Vino, dacă se poate. Doamna Weston vrea să te vadă. Trebuie să te vadă.

— Nu se simte bine?

— Nu, nu, nu e vorba de asta. E numai puţin agitată. Ar fi venit încoace cu trăsura, dar vrea să te vadă între patru ochi şi hm… (arătând spre tatăl ei). Poţi să vii?

— Desigur, vin imediat, dacă vreţi. E imposibil să vă refuz, dacă mă rugaţi aşa. Dar, despre ce e vorba? Nu cumva e totuşi bolnavă?

— Crede-mă pe cuvânt şi nu mai pune întrebări. O să afli totul la timpul potrivit. Ceva cu totul neaşteptat, dar, şşt, şşt!

Era chiar şi pentru Emma imposibil de ghicit ce însemnau toate astea. Privirile lui păreau să anunţe ceva cu adevărat important; dar dacă prietena ei se simţea bine, încercă să nu se neliniştească, şi, stabilind cu tatăl ei să-şi facă acum plimbarea, plecă împreună cu domnul Weston, cu pas iute spre Randalls.

— Acum, zise Emma, când ajunseră departe de poartă, acum, domnule Weston, spuneţi-mi vă rog, ce s-a întâmplat?

— Nu, nu, răspunse el grav. Nu mă întreba! I-am promis soţiei mele să las totul în seama ei. Îţi va comunica ea mai bine decât mine! Nu fi nerăbdătoare, Emma, vei afla în curând totul.

— Să-mi comunice! strigă Emma încremenită de groază. Dumnezeule mare! Domnule Weston, spuneţi-mi imediat! S-a întâmplat ceva în Brunswick Square? Ştiu, asta e! Spuneţi-mi imediat!

— Nu, zău, e cu totul altceva!

— Domnule Weston, nu glumiţi cu mine! Gândiţi-vă câţi dintre cei pe care îi iubesc se află acum în Brunswick Square! Despre care din ei e vorba? Vă rog, în numele a tot ce am mai sfânt, nu încercaţi să-mi ascundeţi!

— Pe cuvântul meu, Emma…

— Pe cuvântul dumneavoastră, de ce nu pe onoarea dumneavoastră? De ce nu-mi juraţi pe onoarea

dumneavoastră că nu i s-a întâmplat nimic nici unuia din ei? Doamne, Dumnezeule! Ce poate să mi se comunice mie dacă nu ceva legat de familia mea?

— Pe onoarea mea, zise el serios, nu e vorba de asta. Nu există nici cea mai mică legătură cu vreo fiinţă pe numele de Knightley.

Emma îşi recapătă curajul şi merse mai departe.

— Am greşit, zise el, când am spus „o să-ţi comunice”. Nu trebuia să folosesc expresia asta. De fapt, nu te priveşte pe tine, mă priveşte numai pe mine – adică, aşa sperăm! Hm, pe scurt, dragă Emma, nu e cazul să fii neliniştită. N-aş zice că nu e ceva neplăcut, dar se întâmplă lucruri şi mai rele. Dacă mergem repede, vom ajunge în curând la Randalls.

Emma îşi dădu seama că trebuie să aştepte, dar acum asta nu-i cerea mare efort. Prin urmare, nu mai puse întrebări, ci îşi folosi numai imaginaţia şi ajunse repede la concluzia că trebuie să fie vorba despre bani – ceva ce se ivise, ceva neplăcut în situaţia familiei, ceva ce recentul eveniment de la Richmond scosese la iveală. Imaginaţia ei era foarte activă. Poate era vorba de jumătate de duzină de copii din flori şi bietul Frank rămâne fără moştenire. Asta, deşi nu era câtuşi de puţin de dorit, nu era de natură s-o arunce pe ea într-o stare de agonie. Nu-i inspira nimic mai mult decât o vie curiozitate.

— Cine este domnul rălaie? zise ea în timp ce continuau să meargă. Vorbea mai mult ca să-l ajute pe domnul Weston să păstreze secretul decât cu vreun alt scop.

— Nu ştiu, unul din băieţii Otway. Nu e Frank, nu e Frank, te asigur. N-o să-l vezi prea curând. E în drum spre Windsor, acum.

— Asta înseamnă că a fost pe la dumneavoastră?

— Ah, da, nu ştiai? Ei, lasă, n-are importanţă.

O clipă tăcu şi apoi adăugă pe un ton mai prudent şi rezervat:

— Da, Frank a trecut azi-dimineaţă numai ca să ne întrebe ce mai facem.

Se grăbiră spre Randalls.

— Ei, dragă, zise el, când intrară în cameră. Ţi-am adus-o şi acum sper că te vei simţi mai bine. Vă las împreună, n-are rost să amâni. Nu plec departe, dacă ai treabă cu mine…

Şi Emma îl auzi clar adăugând cu voce mai joasă, când ieşea din cameră:

— M-am ţinut de cuvânt. N-are nici cea mai mică idee.

Doamna Weston arăta atât de rău şi avea un aer atât de tulburat încât nelinişte a Emmei crescu şi, când rămaseră singure zise:

— Ce se întâmplă, draga mea prietenă? Am impresia că a survenit ceva foarte neplăcut. Spune-mi imediat despre ce e vorba. Am venit tot drumul în plin mister. Nici dumitale şi nici mie nu ne place să fim misterioase. Nu mă lăsa aşa! O să-ţi facă bine să vorbeşti despre supărarea dumitale, oricare ar fi ea.

— Chiar nu bănuieşti nimic? zise doamna Weston, cu o voce tremurătoare. Nu poţi, scumpa mea Emma, nu poţi să ghiceşti deloc ce urmează să auzi?

— Tot ce pot ghici este că e vorba de domnul Frank Churchill.

— Ai dreptate. De el e vorba. Îţi spun imediat (reluându-şi luciul şi părând hotărâtă să nu se uite în sus). A fost pe aici, chiar în dimineaţa asta, cu un scop cu totul excepţional. Am avut o surpriză nemaipomenită. A venit să-i vorbească tatălui său asupra unui subiect – să anunţe că e îndrăgostit.

Se opri să-şi tragă suflarea. Emma se gândi întâi la ea, apoi la Harriet.

— Mai mult decât îndrăgostit, am putea zice, reluă doamna Weston. E logodit, da, chiar logodit. Ce vei spune tu, Emma, ce va spune toată lumea, când se va afla că Frank Churchill şi domnişoara Fairfax sunt logodiţi, şi încă de multă vreme?

Emma aproape că sări în sus de uimire şi, cuprinsă de groază, exclamă:

— Jane Fairfax, Dumnezeule! Nu-i adevărat! Nu poţi vorbi serios!

— Poţi foarte bine să fii uluită, îi răspunse doamna Weston, tot fără să se uite la ea şi vorbind într-una ca să-i dea Emmei timp să-şi revină, poţi foarte bine fi uluită, dar ăsta-i adevărul. S-au logodit, jurându-şi credinţa încă din octombrie la Wey-mouth, şi au ţinut asta în cel mai mare secret. Nimeni n-a ştiut în afară de ei doi, nici familia Campbell, nici familia ei, nici a lui. E aşa o minune, încât, deşi sunt convinsă de adevărul faptelor, nu mi se pare credibil. Nu-mi vine să cred. Mi se părea că îl cunosc.

Emma nu prea auzea ce i se spunea. Mintea ei se lupta cu două gânduri: conversaţiile anterioare, pe care le avusese cu el şi despre domnişoara Fairfax şi biata Harriet, şi câtva timp nu putu decât să exclame şi să ceară să i se confirme în mod repetat ceea ce auzise.

— Ei bine, zise ea în cele din urmă, încercând să-şi revină, asta e o întâmplare la care trebuie să mă gândesc cel puţin jumătate de zi ca s-o înţeleg. Cum? A fost logodit cu ea toată iarna, înainte chiar de a veni la Highbury?

— Logodit, din octombrie, în secret. M-a lovit asta, foarte mult, Emma! Şi pe tatăl lui l-a lovit. Parte din purtarea lui n-o putem ierta.

Emma se gândi o clipă, apoi răspunse:

— N-am să mă prefac că nu vă înţeleg şi ca să vă liniştesc atât cât pot eu, fiţi siguri că atenţiile lui n-au avut asupra mea efectul pe care îl credeaţi dumneavoastră doi.

Doamna Weston îşi ridică privirea, fiindu-i teamă să creadă, dar înfăţişarea Emmei era la fel de calmă ca şi cuvintele ei.

— Ca să-ţi vină mai uşor să crezi că nu mă laud cu indiferenţa mea de-acum, continuă ea, am să-ţi mărturisesc că a fost o perioadă la început când ne-am cunoscut, când mi-a plăcut, ba chiar am fost îndrăgostită de el, dar cum s-a întâmplat de s-a terminat e probabil de mirare. Din fericire, totuşi, s-a terminat. De câtva timp, de cel puţin trei luni, nu-

mi mai pasă deloc de el. Crede-mă, doamnă Weston, ăsta-i adevărul curat.

Doamna Weston o sărută cu lacrimi de bucurie în ochi şi când reuşi din nou să articuleze ceva o asigură că această mărturisire îi făcuse cel mai mare bine.

— Domnul Weston va fi la fel de uşurat, ca şi mine. Din cauza asta eram tare nenorociţi. Era dorinţa noastră scumpă să vă îndrăgostiţi unul de altul şi eram convinşi că e aşa. Închipuie-ţi ce neliniştiţi eram în privinţa ta.

— Am scăpat, şi mare mirare că am reuşit. Mă uimeşte şi pe mine nu numai pe dumneavoastră. Dar asta nu-l scuză pe el, doamnă Weston. Şi trebuie să-ţi spun că îl găsesc foarte vinovat. Ce drept avea să vină încoace, când dragostea şi credinţa lui erau date, şi să se poarte ca şi când ar fi fost liber? Ce drept avea să încerce să facă plăcere, cum a făcut în mod clar, să acorde unei tinere o atenţie insistentă, ceea ce iarăşi a făcut în mod clar, când el aparţinea de fapt alteia? Cum putea să ştie dacă nu provoacă o nenorocire? Cum putea să ştie dacă nu mă face să mă îndrăgostesc de el? Foarte urât, foarte urât din partea lui!

— Din câte spunea el, dragă Emma, îmi închipui mai degrabă că…

— Şi cum a putut ea să suporte o asemenea purtare? Să te stăpâneşti când eşti martoră la spectacolul repetatelor atenţii care le arată unei alte femei în prezenţa ta şi să nu te superi. Asta dovedeşte atâta placiditate încât nu pot nici s-o înţeleg, nici s-o respect.

— Au fost neînţelegeri între ei, Emma, mi-a spus asta clar. N-a avut timp să ne dea prea multe explicaţii. A stat numai un sfert de oră şi era într-o agitaţie care nu i-a permis să ne spună totul pe îndelete, dar au fost unele neînţelegeri, ne-a asigurat de asta. Criza de acum se pare că a fost din cauza lor, şi aceste neînţelegeri e foarte posibil să se fi ivit din cauza purtării sale necuviincioase.

— Necuviincioase! Ah, doamnă Weston, e un epitet prea blând. A fost mult, mult mai mult decât necuviincioasă. Nu pot să-ţi spun cât l-a scăzut în ochii mei. Atât de departe de ce ar trebui să fie un bărbat! Nimic din integritatea absolută, loialitatea completă şi principialitatea unui adevărat bărbat, nimic din dispreţul pentru trucurile ieftine, pe care un bărbat trebuie să le dovedească în orice împrejurare din viaţa lui.

— Nu, dragă Emma, acum trebuie să-i iau apărarea! Căci, deşi a greşit de data asta, îl cunosc destul de bine şi de destulă vreme ca să-mi dau seama că are multe calităţi şi…

— Doamne, Dumnezeule, zise Emma, fără să o asculte. Şi doamna Smalldridge! Jane era chiar pe punctul de a se angaja guvernantă! Ce-a vrut cu o asemenea grosolănie oribilă? S-o lase să se angajeze, s-o lase să se gândească la o asemenea măsură!

— Nu ştia nimic despre asta, Emma! în privinţa asta eu îl scuz cu totul. A fost o hotărâre a ei personală pe care nu ia comunicat-o sau cel puţin nu i-a comunicat-o în mod convingător. Până ieri, din câte ştiu, a zis că nu aflase nimic despre planurile ei. Au ajuns la el, nu ştiu cum, printr-o scrisoare sau printr-un mesaj, şi tocmai descoperirea asta a intenţiilor ei l-a făcut să vină imediat să-i mărturisească totul unchiului său şi să se lase în voia bunăvoinţei lui şi, pe scurt, să pună capăt stării nenorocite de tăinuire care dura de atâta vreme.

Emma începu să fie mai atentă.

— Voi primi în curând veşti de la el, continuă doamna Weston. Mi-a spus la plecare că va scrie în curând şi din felul cum vorbea am înţeles că promite multe amănunte pe care nu mi le putea spune imediat. Să aşteptăm scrisoarea lui. Poate să aducă multe argumente în favoarea lui. Poate să ne facă să înţelegem şi să uităm multe lucruri care acum ni se par de neînţeles. Să nu fim prea severe, să nu ne grăbim să-l condamnăm. Să avem răbdare. Eu trebuie să-l iubesc şi acum că sunt liniştită asupra unui punct, a

punctului care contează cel mai mult, doresc din toată inima ca şi restul să iasă bine şi sunt gata să sper că va ieşi. Trebuie să fi suferit mult, amândoi, cu felul ăsta de a ţine totul ascuns.

— Suferinţele lui nu par, zise Emma, să-i fi făcut mult rău. Ei, şi cum a reacţionat domnul Churchill?

— Foarte favorabil pentru nepotul său. Şi-a dat consimţământul fără nici o dificultate. Gândeşte-te ce schimbări au produs evenimentele unei singure săptămâni într-o familie. În timp ce trăia biata doamnă Churchill presupun că n-ar fi existat nici o speranţă, nici o şansă. Dar, de-abia i-au fost depuse rămăşiţele în cavoul familiei, şi soţul ei se lasă convins să facă exact contrariul a ceea ce i-ar fi cerut ea. Ce binecuvântare că influenţele rele nu supravieţuiesc oamenilor. Şi-a dat consimţământul fără nici o dificultate.

Ah, se gândi Emma. Ar fi făcut asta şi pentru Harriet."

— Asta s-a discutat seara trecută, şi Frank a pornit de îndată ce s-a luminat. S-a oprit la Highbury, la doamna Bates, îmi închipui, şi apoi a venit încoace, dar era atât de grăbit sa se întoarcă la unchiul lui, care are acum mai multă nevoie de el ca niciodată, încât, cum îţi spun, n-a putut sta mai mult de un sfert de oră. Era foarte agitat, foarte agitat, zău, în aşa măsură încât părea cu totul alt om. Pe lângă tot restul, a mai fost şi surpriza de a o găsi pe ea atât de bolnavă. De asta habar n-avea şi se pare că asta l-a zdruncinat foarte mult.

— Şi chiar crezi că totul s-a petrecut în taină? Familia Campbell familia Dixon, nu ştia nimeni despre logodnă?

Emma nu putea pronunţa numele de Dixon fără să roşească puţin.

— Nimeni, niciunul din ei. A spus că nu ştia nimeni în afară de ei doi.

— Ei, zise Emma, presupun că, treptat, ne vom împăca şi cu gândul ăsta şi le doresc numai fericire. Dar n-am să încetez niciodată să găsesc purtarea asta îngrozitoare. Ce-a

vrut să însemne dacă nu un sistem de ipocrizie şi înşelăciune, spionaj şi trădare? Să vină printre noi cu pretenţia că sunt sinceri şi cu sufletul deschis şi să ascundă o asemenea legătură ca să ne judece apoi pe noi toţi? Am fost toată iarna şi primăvara traşi pe sfoară, închipuindu-ne că avem de-a face cu doi oameni cinstiţi şi loiali, în timp ce ei făceau comparaţii şi ne judecau pe baza unor cuvinte şi sentimente care n-ar fi trebuit dezvăluite în faţa lor. Trebuie să suporte consecinţele, căci au auzit unul despre celălalt lucruri nu prea măgulitoare.

— N-am nici o grijă în privinţa asta, răspunse doamna Weston. Sunt foarte sigură că n-am spus către unul ceea ce celălalt n-ar fi fost potrivit să audă.

— Ai noroc, singura greşeală a fost cunoscută numai urechilor mele, când ţi-ai imaginat că un anume prieten al nostru e îndrăgostit de ea.

— E adevărat, dar am avut întotdeauna o părere foarte bună despre domnişoara Fairfax şi nu puteam, oricât aş fi greşit, să o vorbesc de rău, iar în ce-l priveşte pe el, nu l-aş fi vorbit de rău în nici un caz.

În acea clipă domnul Weston îşi făcu apariţia la oarecare distanţă în dreptul ferestrei, în mod evident aşteptând să fie chemat. Soţia lui îl invită înăuntru cu o privire şi, în timp ce îl aşteptau, adăugă:

— Acum, dragă Emma, am să te rog să spui şi să arăţi tot ce se poate ca să-i uşurezi inima şi să-l faci să fie satisfăcut de această căsătorie. Să facem tot ce se poate mai bine şi să o sprijinim. Nu e o partidă grozavă, dar dacă domnul Churchill nu are nimic împotrivă, de ce-am avea noi. Şi poate că pentru Frank e un noroc că s-a îndrăgostit de o fată cu asemenea tărie de caracter şi înţelepciune, pentru care am admirat-o întotdeauna şi o mai admir încă, în ciuda acestei abateri de la regula strictă a bunei-cuviinţe. Şi, în situaţia ei, pot fi uitate multe.

— Multe, într-adevăr, zise Emma, cu multă căldură. Dacă poţi ierta o femeie pentru că se gândeşte numai la ea însăşi,

aceea este Jane Fairfax. Despre femei în situaţia ei se poate spune că „lumea nu le aparţine, deci ele nu se vor supune legilor lumii”.

Îl întâmpină pe domnul Weston la uşă, zâmbind şi exclamând:

— Mi-aţi jucat o festă formidabilă, domnule, pe cuvântul meu! A fost un procedeu, cred, de a vă amuza pe seama curiozităţii mele şi de a-mi stimula talentul la ghicit. Dar, zău, mi-aţi dat o spaimă! Am crezut că v-aţi pierdut jumătate din avere, cel puţin. Şi iată că, în loc să fie cazul să vă prezint condoleanţe, trebuie să vă felicit. Vă felicit, domnule Weston, din toată inima, pentru perspectiva de a avea ca noră una din cele mai frumoase -şi talentate femei din Anglia.

Un schimb de priviri cu soţia lui îl convinse că lucrurile stăteau aşa cum reieşea din cele spuse de Emma şi efectul fericit asupra dispoziţiei lui fu imediat. Atitudinea şi vocea lui îşi recăpătare vioiciunea obişnuită, îi strânse mâna, plin de entuziasm şi recunoştinţă, şi începu să vorbească într-un fel care dovedea că mai are nevoie numai de puţin timp şi puţine argumente ca să găsească logodna un lucru nu tocmai rău. Tovarăşele lui erau grăbite să găsească scuze imprudenţelor şi să contrazică obiecţiile şi când terminară de vorbit despre asta cu toţii şi el relua argumentele împreună cu Emma pe drumul spre Hartfield era cu totul împăcat şi nu departe de a găsi că era cel mai bun lucru pe care-l putea face Frank.

CAPITOLUL XLVII.

HARRIET, BIATA HARRIET”, ACESTEA ERAU cuvintele în care stăteau gândurile chinuitoare de care Emma nu putea scăpa şi care constituiau de fapt o nenorocire pentru ea. Frank Churchill se purtase foarte urât cu ea – foarte urât din multe puncte de vedere —, dar nu atât din cauza purtării lui, cât din cauza propriei purtări era ea supărată pe el. Încurcătura în care o pusese pe Harriet era jignirea cea mai cruntă pe care i-o adusese Emmei. Biata Harriet!

Să fie încă o dată victima ideilor ei greşite şi a laudelor ei deşarte. Domnul Knightley fusese profetic odată, când spusese: „Emma nu-i eşti prietenă Harrietei Smith.” îi era teamă că nu-i făcuse decât deserviri. Era adevărat că de data asta nu putea fi acuzată, ca mai înainte, de a fi fost prima şi unica autoare a nenorocirii, de a fi sugerat nişte sentimente care altfel nu s-ar fi născut în imaginaţia Harrietei, pentru că Harriet recunoscuse admiraţia şi preferinţa pentru Frank Churchill înainte ca ea să fi făcut aluzie la acest subiect, dar se simţea pe de-a-ntregul vinovată de a fi încurajat ceea ce ar fi trebuit să reprime. Ar fi putut împiedica naşterea şi cultivarea unor astfel de sentimente. Influenţa ei ar fi fost de ajuns. Şi acum era foarte conştientă că ar fi trebuit să le împiedice. Simţea că a riscat fericirea prietenei ei din motive total neîntemeiate. Bunul simţ ar fi făcut-o să-i spună Harrietei că nu trebuie să se mai gândească la el şi că era numai o şansă la cinci sute ca el să se îndrăgostească de ea. „Dar, cu bunul simţ, adăugă ea, mi-e teamă că n-am prea avut de-a face.”

Era extrem de supărată pe ea însăşi. Dacă n-ar fi avut motive să fie supărată şi pe Frank Churchill, ar fi fost îngrozitor. Iar în ce o privea pe Jane Fairfax, putea cel puţin asupra acestui punct să fie liniştită. Harriet îi producea destulă nelinişte. Nu mai trebuia să fie nefericită şi din cauza Janei, ale cărei necazuri şi boli, având probabil aceeaşi origine, se vor sfârşi în curând. Situaţia ei obscură şi ingrată urma să fie înlocuită de o alta mai bună. În curând va fi sănătoasă, fericită şi bogată. Emma îşi dădea acum seama de ce atenţiile ei fuseseră respinse. Descoperirea explica şi unele probleme mai mărunte. Fără îndoială, se purtase aşa din gelozie, în ochii Janei ea era o rivală şi se poate foarte bine ca tot ce oferea ea în semn de stimă să fie respins. O plimbare în trăsura de la Hartfield ar fi fost o tortură, crema de ţelină din cămările de la Hartfield ar fi fost o otravă. Înţelegea tot, şi atât cât mintea ei se putea desprinde din egoismul şi părtinirea provocate de

supărarea ce o încerca admise că Jane Fairfax merită pe deplin poziţia socială şi fericirea pe care le va câştiga. Dar, biata Harriet, ce soartă tristă! Era persoana cea mai vrednică de milă. Emmei îi era foarte teamă că această a doua dezamăgire va fi mai gravă decât prima. Trebuia să fie aşa considerând calităţile superioare ale celui despre care era vorba acum şi, judecând după efectul aparent mai puternic asupra minţii Harrietei – o făcuse mai rezervată şi mai stăpânită —, va fi aşa cu siguranţă. Trebuia totuşi să-i comunice tristul adevăr, şi cât se poate de repede. Domnul Weston o rugase la despărţire să păstreze secretul: „Pentru moment, totul trebuia păstrat în cel mai mare secret. Domnul Churchill dorise foarte mult, în semn de respect pentru soţia lui care murise de curând, şi toată lumea era de acord că aşa se cade.”

Emma promisese, dar Harriet trebuia să facă excepţie. Era o datorie a ei mai importantă.

În ciuda faptului că era jignită, nu se putea opri să nu găsească aproape ridiculă ideea că trebuie să îndeplinească pentru Harriet aceeaşi misiune pe care doamna Weston o îndeplinise pentru ea. Vestea care îi fusese anunţată ei cu atâta nelinişte trebuia să o transmită acum, cu aceeaşi nelinişte, alteia. Inima începu să-i bată mai repede când auzi paşii şi glasul Harrietei; aşa se simţise probabil şi biata doamnă Weston când ea se apropiase de Randalls. Puteau oare cele două situaţii să semene până la capăt? în privinţa asta, din păcate, nu era nici o şansă.

— Ei, domnişoară Woodhouse, strigă Harriet intrând plină de entuziasm în cameră. Nu e cea mai ciudată noutate?

— Ce noutate? răspunse Emma, nefiind în stare să ghicească din privire sau din glas dacă Harriet a auzit într-adevăr ceva.

— Despre Jane Fairfax. Aţi auzit vreodată ceva atât de ciudat? Ah, nu trebuie să vă fie teamă să-mi spuneţi, pentru că domnul Weston însuşi mi-a spus. Tocmai l-am întâlnit. Mi-a spus că trebuie păstrat cel mai mare secret şi deci să nu

mă gândesc să spun altcuiva decât dumneavoastră, dar mi-a spus că ştiţi.

— Ce ţi-a spus domnul Weston? întrebă Emma, încă uluită.

— A, mi-a spus tot, că Jane Fairfax şi domnul Frank Churchill se căsătoresc, că au fost logodiţi în secret atâta vreme. Ce lucru ciudat!

Era într-adevăr ciudat, purtarea Harrietei era atât de ciudată încât Emma nu ştia cum s-o interpreteze. Caracterul ei părea că se schimbase cu totul. Era aparent hotărâtă să nu arate nici o tulburare, nici o dezamăgire, nici măcar un interes special pentru această descoperire. Emma se uita la ea fără a putea scoate un cuvânt.

— V-aţi fi închipuit, strigă Harriet, că el e îndrăgostit de ea? Dumneavoastră, poate. Dumneavoastră (înroşindu-se când vorbea), care puteţi citi inimile tuturor, dar nimeni altcineva.

— Pe cuvântul meu, zise Emma, încep să mă îndoiesc că aş avea un asemenea talent. Harriet, chiar poţi să mă întrebi în mod serios dacă nu mi-am închipuit că el e îndrăgostit de o altă femeie, tocmai în momentul când, tacit, dacă nu deschis, te-am încurajat să dai curs sentimentelor tale? N-am avut nici cea mai mică bănuială, până acum o oră, de faptul că domnul Frank Churchill are vreun sentiment faţă de Jane Fairfax. Poţi să fii foarte sigură de asta, dacă aş fi ştiut te-aş fi prevenit?

— Pe mine? strigă Harriet înroşindu-se de uimire. De ce să mă preveniţi pe mine? Doar nu credeţi că mă interesează domnul Frank Churchill?

— Sunt încântată să te aud vorbind atât de ferm despre subiectul ăsta, răspunse Emma zâmbind, dar nu cred că vrei să negi că a fost o vreme, nu mult în urmă, când mi-ai dat motive să cred că ţii la el.

— La el? Niciodată! Dragă domnişoară Woodhouse, cum se poate să mă înţelegeţi atât de greşit (întorcându-şi capul întristată).

— Harriet, strigă Emma, după o pauză de o clipă, ce vrei să spui? Doamne, ce vrei să spui? Te-am înţeles greşit? Pot să presupun că…

Nu mai putu scoase nici un cuvânt, aşteptând plină de groază ca Harriet să răspundă. Harriet, care stătea în picioare, la o oarecare distanţă şi cu faţa întoarsă de la ea, nu spuse nimic imediat şi, când începu să vorbească, avea un glas la fel de plin de emoţie ca al Emmei:

— N-aş fi crezut că e posibil să mă înţelegeţi atât de greşit! Ştiu că am căzut de acord să nu-i pronunţăm numele, dar, având în vedere că e superior tuturor celorlalţi, n-aş fi crezut că e posibil să se interpreteze că mă refeream la altcineva. Domnul Frank Churchill! Nu ştiu cine s-ar uita la el în comparaţie cu celălalt! Sper că am ceva mai mult gust. Să mă gândesc la domnul Frank Churchill, care nu e nimic pe lângă dânsul! Şi dumneavoastră să greşiţi atât de mult, e uimitor. Sunt sigură că dacă n-aş fi crezut că dumneavoastră aprobaţi şi încurajaţi pasiunea mea aş fi considerat o îndrăzneală prea mare din partea mea să mă gândesc la dânsul. Prima oară mi-aţi spus că s-au întâmplat lucruri şi mai de mirare şi că au fost căsătorii şi mai puţin potrivite (acestea sunt chiar cuvintele dumneavoastră), altfel n-aş fi îndrăznit să mă las pradă… n-aş fi crezut că e posibil… dar dacă dumneavoastră, care îl cunoaşteţi de atâta vreme…

— Harriet, strigă Emma, reculegându-se plină de hotărâre, hai să ne înţelegem de data asta şi să nu ne mai lăsăm posibilitatea de a greşi. Vorbeşti de domnul Knightley?

— Sigur că de dânsul vorbesc! Nu m-am gândit niciodată la nimeni altcineva şi credeam că ştiţi. Când am vorbit despre asta, era cât se poate de clar.

— Nu tocmai, răspunse Emma, forţându-se să fie calmă, pentru că tot ce mi-ai spus atunci părea să se refere la altcineva. Puteam să afirm chiar că aproape l-ai numit pe domnul Frank Churchill. Sunt sigură că am discutat despre

serviciul pe care ţi l-a făcut domnul Frank Churchill când te-a scăpat de ţigani.

— Ah, domnişoară Woodhouse, cum aţi uitat?!

— Dragă Harriet, îmi aduc perfect de bine aminte ce ţi-am spus atunci. Ţi-am spus că nu mă miră dragostea ta, că având în vedere serviciul pe care ţi l-a făcut, era cât se poate de firesc, şi ai fost de acord şi te-ai exprimat călduros cu privire la acest serviciu şi chiar ai pomenit ceva despre ce ai simţit când l-ai văzut venind să te salveze. Impresia asta e foarte puternică în memoria mea.

— O, Doamne, strigă Harriet, acum îmi amintesc despre ce vorbiţi, dar mă gândeam la cu totul altceva atunci. Nu voiam să mă refer la ţigani şi nici la domnul Frank Churchill. Nu! (înălţându-se puţin). Mă gândeam la ceva cu mult mai de preţ, la domnul Knightley, când a venit să mă invite la dans atunci când domnul Elton n-a vrut să danseze cu mine şi nu mai era nici un partener liber. Asta a fost salvarea, dovada nobleţii şi generozităţii sale, şi acesta a fost serviciul care m-a făcut să încep să-mi dau seama ce fiinţă superioară e dânsul.

— Doamne, Dumnezeule, strigă Emma. O greşeală îngrozitoare, deplorabilă! Ce e de făcut?

— N-ar fi trebuit să mă încurajaţi, deci, dacă m-aţi fi înţeles? Dar cel puţin nu mă aflu într-o situaţie atât de proastă ca aceea în care m-aş fi aflat dacă m-aş fi gândit la celălalt şi, acum, este posibil…

Se opri câteva clipe. Emma nu putea vorbi.

Nu mă mir, domnişoară Woodhouse, reluă ea, că vi se pare că e o mare diferenţă între ei doi, în comparaţie cu oricine altcineva, nu numai cu mine. Probabil că îl găsiţi de cinci sute de milioane de ori mai mult deasupra mea decât pe celălalt, dar sper, domnişoară Woodhouse, că dacă – oricât ar părea de ciudat – dar ştiţi, chiar dumneavoastră aţi spus: s-au întâmplat lucruri şi mai de mirare, căsătorii şi mai puţin potrivite decât între domnul Frank Churchill şi mine, şi, deci, se poate să se fi întâmplat şi aşa ceva şi dacă aş

avea norocul de nespus ca domnul Knightley, într-adevăr, dacă el nu vede nepotrivirea, sper, dragă domnişoară Woodhouse, că n-o să aveţi nimic împotrivă şi n-o să împiedicaţi… Dar sunteţi mult prea bună, sunt sigură.

Harriet stătea în picioare, lângă una dinferestre. Emma se întoarse uluită s-o privească şi zise cu grabă:

— Ai observat cumva dacă domnul Knightley răspunde dragostei tale?

— Da, răspunse Harriet cu modestie, dar fără teamă, trebuie să mărturisesc că am observat.

Ochii Emmei se întoarseră imediat şi ea se aşează meditând în tăcere, cu privirea fixă, câteva minute. Aceste câteva minute fură de ajuns ca să-şi cunoască propria ei inimă. Într-o minte ca a ei, o bănuială care se ivea creştea cu cea mai mare repeziciune, atingea, admitea, recunoştea adevărul adevărat. De ce să fie cu atât mai rău că Harriet s-a îndrăgostit de domnul Knightley şi nu de Frank Churchill? De ce răul era mărit într-atât de faptul ca Harriet spera că i se răspunde iubirii ei? Un gând îi trecu prin minte cu viteza fulgerului, domnul Knightley nu trebuie să se însoare decât cu ea, cu Emma! îşi explică dintr-o dată purtarea ei şi sentimentele ei. Văzu totul cu o limpezime cu care nu fusese binecuvântată mai înainte. Ce urât s-a purtat cu Harriet! Cu câtă lipsă de consideraţie, de delicateţe, de judecată, de sentiment se purtase! Ce nebunie o orbise! Fu izbită groaznic de ideea că putea să-şi califice purtarea cu cele mai urâte cuvinte. Totuşi, mănată de un oarecare respect pentru ea însăşi, în ciuda acestor scăderi, de oarecare grijă pentru rolul ei şi de un puternic sentiment al dreptăţii în favoarea Harrietei (o fată care se crede iubită de domnul Knightley nu are nevoie de compasiune, dar nu era drept să o facă să sufere prin răceala ei), Emma hotărî să stea şi să îndure mai departe, plină de calm şi chiar cu aparentă bunăvoinţă. În avantajul ei era într-adevăr să afle totul despre speranţele Harrietei şi Harriet nu făcuse la urma urmei nimic pentru a pierde stima şi interesul care se

născuseră şi fuseseră întreţinute de bunăvoie şi nici pentru a merita să fie nedreptăţită de o persoană ale cărei sfaturi nu o ajutaseră niciodată. Trezindu-se din reflecţii, deci, şi stăpânindu-şi emoţia, se întoarse din nou spre Harriet şi, cu un ton mai potolită, reîncepu conversaţia, iar subiectul de la care porniseră, miraculoasa poveste a Janei Fairfax, acesta se pierduse cu totul. Niciuna din ele nu se gândea la altcineva în afară de domnul Knightley şi ea însăşi. Harriet rămăsese în picioare, visând şi nu avea vise urâte, dar fu totuşi bucuroasă să fie trezită de vorbele acum încurajatoare ale unei fiinţe în stare de atâta înţelepciune şi prietenie ca domnişoara Woodhouse. Nu se lăsă prea mult rugată să dea glas poveştii despre speranţele ei, cu mare deşi tremurătoare încântare. Tremurul Emmei, când punea întrebări şi asculta răspunsul, era mai bine ascuns decât al Harrietei, dar de aceeaşi intensitate. Vocea ei nu era lipsită de siguranţă, dar mintea îi era tulburată de întorsătura din sufletul ei, de izbucnirea răului ameninţător, de amestecul de emoţii neaşteptate şi uimitoare pe care le atrăgea după sine. Asculta cu multă suferinţă interioară, dar cu aparentă răbdare, amănuntele pe care i le dădea Harriet. Nu se putea aştepta la o relatare metodică, bine organizată, bine concepută, dar aceasta conţinea, dacă separai slăbiciunea şi tautologia naraţiunii, un mesaj care o întrista, mai ales dacă la toate adăuga întâmplările pe care memoria ei le aduna în sprijinul ideii că domnul Knightley are o părere din ce în ce mai bună despre Harriet.

Harriet îşi dăduse seama de schimbarea purtării lui chiar de la cele două dansuri decisive. Emma ştia că, de acea dată, el o găsise mult peste aşteptări. Din seara aceea, sau cel puţin de când domnişoara Woodhouse o încurajase să se gândească la el, Harriet începuse să observe că el îi vorbea mult mai mult decât înainte şi că avea o purtare într-adevăr schimbată – se purta cu bunătate şi duioşie. În ultima vreme devenise din ce în ce mai conştientă de asta. Când se plimbau cu toţii, venea foarte des alături de ea şi îi vorbea

atât de frumos. Părea să vrea să o cunoască mai bine. Emma ştia că aşa era, observase în repetate rânduri schimbarea, aproape în aceeaşi măsură. Harriet repetă expresii aprobative sau laudative, pe care el le pronunţase, şi Emma îşi dădu seama că nu se abăteau cu nimic dela ce ştia şi ea în legătură cu părerea lui despre Harriet. O lăuda că e neprefăcută şi neafectată, că are sentimente simple, cinstite, generoase. Ştia că el apreciază toate acestea la Harriet. Vorbise mult cu ea despre asta şi nu numai o dată. Multe lucruri care erau vii în memoria Harrietei, multe amănunte ale atenţiei de care se bucurase din partea lui, o privire, o vorbă, o mutare de pe un scaun pe altul, un compliment implicit, o preferinţă dedusă fuseseră observate şi de Emma, care nu bănuia nimic, împrejurări în care relaţia se prelungise la jumătate de oră şi care conţineau dovezi nenumărate pentru cea care le văzuse trecuseră fără a fi observate de aceea care abia acum le auzea. Dar ultimele două întâmplări, care-i dădeau Harrietei cele mai mari speranţe, fuseseră bine remarcate şi de Emma.

Prima era plimbarea lui numai cu ea pe aleea cu tei de la Donwell, unde făcuseră câţiva paşi înainte ca Emma să-i ajungă din urmă şi unde el făcuse eforturi (asta era convingerea ei) să o deprindă dintre ceilalţi şi să rămână singuri, şi la început îi vorbise într-un fel deosebit de până atunci – un fel cu totul special! (Harriet nu-şi putea aminti fără să roşească). Păruse pe punctul de a o întreba direct dacă iubeşte pe cineva. Dar de îndată ce ea (domnişoara Woodhouse) se apropiase de ei, el schimbase subiectul şi începuse să vorbească despre agricultură. A doua, era când a stat cu ea de vorbă o jumătate de oră înainte de a se întoarce Emma, ultima dimineaţă când fusese el la Hartfield, deşi când intrase zisese că n-are timp să stea nici cinci minute; şi îi spusese, în timpul conversaţiei, că, deşi trebuie să plece la Londra, nu are nici un chef să-şi părăsească tocmai acum casa, ceea ce era mai mult (simţea Emma) decât recunoscuse faţă de ea. Gradul mai mare de

încredere pe care i-o acordase Harrietei în privinţa asta o duru foarte tare. Despre prima din aceste întâmplări îndrăzni, după oarecare reflecţie, să pună întrebarea:

— Nu s-ar putea, e imposibil oare ca atunci când s-a interesat dacă nu eşti îndrăgostită să fi făcut cumva aluzie la domnul Martin? Poate se gândea la interesele domnului Martin!

Dar Harriet respinse bănuiala cu însufleţire:

— Domnul Martin? în nici un caz, nu era o aluzie la domnul Martin. Sper că acum n-o să mai fiu aşa de proastă să mai ţin la domnul Martin sau să las să se bănuiască aşa ceva.

Când Harriet îşi termină argumentaţia, apelă la scumpa ei domnişoară Woodhouse să-i spună dacă nu avea motive întemeiate să spere.

— Niciodată n-aş fi îndrăznit să sper, zise ea, dacă nu eraţi dumneavoastră. Mi-aţi spus să-l observ atent şi să fac din purtarea lui regula după care să mă port eu, şi asta am şi făcut. Dar acum, mi se pare că l-aş putea merita şi dacă într-adevăr mă va alege, nu va fi un lucru chiar aşa de mirare.

Sentimentele amare prilejuite de aceste vorbe, numeroasele sentimente amare fură învinse numai printr-o mare sforţare din partea Emmei şi în cele din urmă reuşi să vorbească:

— Harriet, eu voi îndrăzni numai să afirm că domnul Knightley e ultimul bărbat din lume care, cu bună ştiinţă, să lase pe o femeie să creadă că el are pentru ea nişte sentimente pe care de fapt nu le are.

Harriet era gata s-o adore pe prietena ei pentru o propoziţie atât de liniştitoare şi Emma fu salvată de la a suporta extazul şi manifestările ei de dragoste, care în acel moment ar fi fost pentru ea o mare pedeapsă, numai de zgomotul paşilor tatălui ei. Venea din hol. Harriet era atât de agitată încât nu-l putea vedea. Nu putea să se stăpânească – domnul Woodhouse va fi speriat —, mai bine să plece, cu multe încurajări din partea prietenei ei, ieşi pe

o altă uşă, şi în momentul când plecă Emma îşi dădu frâu liber sentimentelor astfel: „O. Doamne, de n-aş fi cunoscut-o niciodată!”

Restul zilei şi noaptea care urmă nu ajungeau pentru gândurile Emmei. Era zăpăcită de tot ceea ce i se întâmplase cu atâta repeziciune în ultimele câteva ore. Fiecare clipă aducea o nouă surpriză şi fiecare surpriză însemna o nouă umilinţă pentru ea. Cum să înţeleagă totul? Cum să înţeleagă că se auto-amăgise şi trăise cu aceste amăgiri? Greşelile, orbirea inimii şi minţii ei. Stătea liniştită, apoi se plimba şi ocolea camera, ocolea boschetele, cerceta toate locurile, toate lucrurile şi toate îi spuneau că fusese slabă, că se lăsase condusă de alţii în modul cel mai umilitor şi că ceea ce îşi impusese ea însăşi era şi mai umilitor.

Se străduí mai întâi să-şi înţeleagă inima, s-o înţeleagă bine! Asta ii ocupa fiecare minut de răgaz pe care i-l lăsa tatăl ei şi fiecare moment de involuntară neatenţie faţă de el.

De câtă vreme îi era domnul Knightley atât de drag cât simţea acum că-i este? Când începuse el s-o influenţeze? Când ajunsese el în inima ei la acel loc pe care Frank Churchill îl ocupase pentru scurt timp? încercă să-şi amintească totul, îi compară pe cei doi, îi compară în raport cu aprecierile pe care le făcuse întotdeauna de când îl cunoştea pe cel de-al doilea, aşa cum probabil i-ar fi comparat în fiecare clipă dacă, o, dacă printr-o binecuvântată minune i-ar fi trecut prin cap să-i compare. Îşi dădu seama că niciodată, nici o clipă, nu încetase să-l considere pe domnul Knightley ca infinit superior, nu încetase să preţuiască în cel mai înalt grad stima lui. Înţelese că, prin convingerile ei, prin imaginaţia ei, prin faptul că se purtase tocmai pe dos, dovedea că se amăgise, că nu-şi cunoscuse sufletul şi că, pe scurt, niciodată nu avusese nici un sentiment pentru Frank Churchill.

Aceasta era concluzia primului şir de meditaţii. La această cunoaştere de sine ajunse după o primă cercetare de scurtă

durată, de altfel. Era tristă şi indignată, îi era ruşine de tot ce simţise în afară de sentimentul cel nou care i se dezvăluise – iubirea ei pentru domnul Knightley. Orice altă parte a gândurilor ei era dezgustătoare.

Cu câtă insuportabilă vanitate se crezuse obiectul secret al sentimentelor tuturor, cu câtă aroganţă de neiertat îşi propusese să aranjeze destinul altora! Se dovedea că greşise pe toate planurile, că nu reuşise nimic, adusese numai nenorociri. Îi făcuse un rău Harrietei, un rău ei însăşi şi tare îi era teamă că şi domnului Knightley. Dacă această extrem de nepotrivită căsătorie va avea loc, ea va purta toată vina de a fi încurajat începutul; pentru că dragostea lui începuse probabil numai după ce observase că Harriet e îndrăgostită de el; şi chiar dacă nu aşa stăteau lucrurile, el nar fi cunoscut-o pe Harriet dacă n-ar fi fost nebunia ei la mijloc.

Domnul Knightley şi Harriet Smith! – era o pereche care ar fi pus în umbră orice miracol în domeniul căsătoriilor. Dragostea dintre Frank Churchill şi Jane Fairfax devenea oarecare, banală, ştearsă în comparaţie cu aceasta, nu era nici o surpriză, nici o nepotrivire, nu se putea spune şi gândi nimic despre ea. Domnul Knightley şi Harriet Smith! Ce înălţare pentru ea şi ce înjosire pentru el. Emmei i se părea cumplit gândul la părerea generală proastă care se va forma pe seama lui, la zâmbetele, rânjetele şi veselia pe care le va provoca noua lui situaţie, umilirea şi discreditarea fratelui său, miile de inconveniente pentru el însuşi. Se putea oare? Nu, era imposibil. Şi totuşi, era departe, foarte departe de a fi imposibil! Era oare o împrejurare nouă pentru un om cu atâtea calităţi, să fie subjugat de puteri inferioare? Era o noutate pentru un om prea ocupat să caute o femeie, să devină obiectul iubirii unei fetiţe care îl căuta ea pe el? Era oare o noutate inegalitatea, inconsecvenţa, nepotrivirea, faptul că hazardul şi împrejurările domneau asupra soartei omeneşti?

Oh, dacă n-ar fi scos-o niciodată la lumină pe această Harriet! Dacă ar fi lăsat-o unde i se cuvenea şi unde el îi spusese că i se cuvine! Dacă n-ar fi împiedicat-o, dintr-o nebunie pe care nici un cuvânt nu o putea califica, să se mărite cu tânărul acela ireproşabil, care ar fi făcut-o fericită şi respectată în mediul căruia se cuvenea să-i aparţină, totul ar fi fost bine, n-ar fi survenit niciuna dintre aceste urmări îngrozitoare. Cum altfel ar fi putut Harriet să aibă îndrăzneala să-şi ridice ochii către domnul Knightley? Cum şi-ar fi putut închipui că e aleasa unui asemenea om, dacă n-ar fi fost sigură de asta? Dar Harriet era mai puţin umilă, avea mai puţine scrupule decât înainte. Inferioritatea ei, fie în privinţa inteligenţei, fie în privinţa averii, nu mai era atât de acut simţită. Păruse mai conştientă că domnul Elton s-ar coborî prin căsătoria cu ea decât părea acum de înjosirea domnului Knightley. Dar, vai, nu era asta oare tot opera ei? Cine îşi dăduse osteneala să-i dea Harrietei o înaltă consideraţie pentru sine dacă nu Emma? Cine dacă nu ea o învăţase că trebuie să se ridice dacă se poate şi că putea să aibă pretenţii la o poziţie socială înaltă? Dacă Harriet, din umilă devenise vanitoasă, asta era tot opera ei.

CAPITOLUL XLVIII.

Până acum, atâta timp cât nu era ameninţată să o piardă, Emma nu ştiuse niciodată cât de mult depindea fericirea ei de atenţia pe care i-o dădea domnul Knightley, de interesul şi afecţiunea lui. Mulţumită că lucrurile stau aşa şi crezând că i se cuvine, se bucurase de ea fără să se gândească şi numai îngrozită de perspectiva de a fi înlocuită de o altă femeie, îşi dădea seama ce extraordinar de importantă era. Multă, foarte multă vreme, se ştiuse favorita lui, căci, el neavând nici o rudă de parte femeiască a lui, numai Isabella putea avea pretenţii comparabile cu ale ei, şi ştiuse întotdeauna exact cât o iubea şi o stima el pe Isabella. Emma era favorita lui de mulţi ani încoace. Nu merita, fusese adesea neglijentă sau răutăcioasă, nu-i luase în seamă sfatul sau chiar i se împotrivise, nu îi preţuise cum se

cuvine meritele şi se certaseră pentru că el nu voia să recunoască meritele ei false relevate cu insolenţă. Totuşi, din dragoste pentru familie şidin obişnuinţă şi pentru că era un om de o inteligenţă deosebită, o iubise şi o veghease, de când era mică, străduindu-se să o ajute şi dorind cu aprindere ca ea să facă totul bine, sentimente pe care nimeni nu i le împărtăşise. Ştia că în ciuda tuturor defectelor ii era dragă, n-ar putea spune chiar foarte dragă? Totuşi, când asemenea gânduri o făceau să spere, nu îndrăznea să se lase pradă lor. Harriet Smith putea să creadă că e demnă de a fi iubită în mod special, exclusiv şi pasionat de domnul Knightley. Ea nu putea. Nu putea să se măgulească la gândul că el ar putea să aibă un sentiment pentru ea. Primise de curând dovada că faţă de ea era imparţial. Ce şocat fusese de purtarea ei faţă de domnişoara Bates! Ce direct şi ce dur se exprimase el în această privinţă! Nu prea dur pentru fapta ei, dar mult prea dur ca să fi pornit din altceva decât din simţ de dreptate şi clarvăzătoare bunăvoinţă. Nu avea nici o speranţă că el ar putea avea pentru ea un sentiment de dragoste, dar o speranţă tot avea, câteodată mai slabă, câteodată mai puternică, aceea că Harriet s-ar fi putut înşela şi că a supraapreciat stima lui pentru ea. Îşi dorea, trebuia să-şi dorească, chiar dacă ei nu-i aducea fericirea, ca el să rămână burlac toată viaţa. Dacă putea să fie sigură de asta, de faptul că nu se va căsători niciodată, ar fi fost perfect mulţumită. Să rămână acelaşi domn Knightley pentru ea şi pentru tatăl ei, acelaşi domn Knightley pentru toată lumea, să rămână aceleaşi relaţii de prietenie şi încredere între Donwell şi Hartfield, şi liniştea ei nu va fi tulburată. Căsătoria, de fapt, nu era pentru ea. Ar fi fost incompatibilă cu tot ce-i datora tatălui ei şi tot ce simţea pentru el. Nimic nu o va despărţi de tatăl ei. Nu se va mărita nici dacă o va cere domnul Knightley.

Probabil că era cea mai puternică dorinţă a ei ca Harriet să fie dezamăgită şi spera că atunci când va avea

posibilitatea să-i vadă pe amândoi în acelaşi timp va putea cel puţin să-şi dea seama în mod sigur ce şanse existau în privinţa asta. De acum înainte trebuie să-i observe cu mare atenţie şi, cu toate că până acum avusese numai ghinioane când încercase să înţeleagă ce se petrecea în sufletul altora, nu voia să admită că şi de data asta s-ar putea înşela. El trebuia să sosească din zi în zi. Şi atunci va avea posibilitatea să-i observe – clipa se apropia înfricoşător de repede, sau cel puţin aşa i se păru când îşi orândui gândurile. Intre timp, hotărî să n-o mai vadă pe Harriet. Nici uneia nu i-ar face bine şi n-ar fi deloc profitabil să mai dezbată acelaşi subiect. Era hotărâtă să nu se lase convinsă atâta timp cât se mai putea îndoi şi totuşi nu avea destulă autoritate să se împotrivească încrederii Harrietei. A discuta înseamnă să se enerveze. Îi scrise aşadar pe un ton binevoitor dar hotărât, rugând-o să nu mai vină pe la Hartfield deocamdată, recunoscându-şi convingerea că nişte discuţii suplimentare referitoare la un anume subiect trebuie mai degrabă evitate şi sperând că, dacă treceau câteva zile înainte ca ele să se întâlnească, în afară de cazul că se întâlneau în societate – obiecţia era numai împotriva unui tęte-ŕ-tęte – ar putea să se comporte ca şi când ar fi uitat discuţia de ieri. Harriet se supuse, era de acord şi era recunoscătoare.

Tocmai terminase de rezolvat această problemă când sosi un musafir care avea darul să o desprindă pe Emma din gândurile care îi ocupaseră tot timpul, şi somnul şi veghea, în ultimele douăzeci şi patru de ore, doamna Weston, care fusese în vizită la viitoarea ei noră şi trecea pe la Hartfield în drum spre casă, nu atât din datorie faţă de Emma cit din plăcerea de a relata amănuntele unei întâlniri atât de interesante. Domnul Weston o însoţise în vizita la doamna Bates şi îşi făcuse cu succes datoria de viitor socru; dar dânsa nu se mulţumise numai cu o întrevedere de un sfert de oră în salonul domnişoarei Bates, unde nu se spărsese încă gheaţa şi mai domnea oarecare stânjeneală, ci reuşise

s-o convingă pe domnişoara Fairfax să iasă cu dânsa la plimbare şi prin urmare avea multe de povestit şi nu fără satisfacţie.

Emma avea puţină curiozitate şi încercă să arate cât mai multă când prietena sa ii povesti. Doamna Weston pornise în vizita asta destul de agitată şi în primul rând nu dorise să se ducă deloc deocamdată, ci să i se dea voie să-i scrie numai domnişoarei Fairfax, în loc de a o vedea, şi să amâne această vizită ceremonioasă până mai trecea câtăva vreme şi domnul Churchill va fi împăcat cu ideea de a face cunoscută logodna, căci, având în vedere toate împrejurările, i se părea că asemenea vizită nu se putea face fără a provoca tot felul de zvonuri. Dar domnul Weston gândea cu totul altfel, era cât se poate de nerăbdător să-i arate domnişoarei Fairfax şi familiei că e de acord cu această căsătorie şi nu concepea că din asta s-ar naşte suspiciuni sau, chiar dacă s-ar fi născut, tot n-ar avea nici o importanţă, pentru că „asemenea lucruri”, observa el, „tot se află până la urmă”. Emma zâmbi şi gândi că domnul Weston avea motive întemeiate să spună asta. Plecaseră aşadar, şi domnişoara se arătase foarte disperată şi încurcată la venirea lor. De-abia dacă putea scoate un cuvânt şi toate privirile şi gesturile ei arătau ce mult suferea simţindu-se vinovată. Mulţumirea liniştită, pornită din inimă a bătrânei, şi încântarea nemaipomenită a fiicei ei, care se dovedea a fi atât de fericită încât nici nu mai vorbea ca de obicei, erau un spectacol care făcea să fie văzut. Era chiar mişcător. Erau amândouă atât de cuviincioase în fericirea lor, atât de dezinteresate în tot ce simţeau, se gândeau atât de mult la Jane, la toată lumea şi atât de puţin la ele însele, încât meritau toate sentimentele bune. Recenta boală a domnişoarei Fairfax îi oferise doamnei Weston un bun prilej s-o invite la plimbare. Întâi se retrăsese şi refuzase, dar, la insistenţele ei, cedase. Şi în cursul plimbării cu trăsură, doamna Weston reuşise, încurajând-o cu blândeţe, să-i învingă stânjeneala şi s-o facă

să vorbească despre subiectul atât de important. Scuzele pentru tăcerea nepotrivită pe care o păstrase când îi primise şi exprimarea celei mai călduroase recunoştinţe pentru dânsa şi domnul Weston trebuiau desigur, să facă începutul. Dar când se terminară aceste efuziuni, vorbiră mult despre situaţia prezentă şi viitoare a logodnei. Doamna Weston era convinsă că o asemenea conversaţie îi va aduce o mare uşurare tovarăşei sale, căci până acum fusese silită să ascundă totul şi dorea probabil să se descarce şi fu foarte mulţumită de tot ce auzi.

— Ah, ce nenorocită s-a simţit, atâtea luni de zile să se ascundă, continuă doamna Weston. S-a exprimat categoric. A spus aşa: „N-aş zice că de când m-am logodit nu am avut şi unele clipe fericite, dar pot spune că n-am fost liniştită nici un minut.” Şi tremurul buzelor când zicea asta era o dovadă pe care am simţit-o până în fundul inimii, Emma.

Biata fată, zise Emma, crede deci că a greşit pentru că şi-a dat consimţământul să se logodească în secret?

— Că a greşit! Nimeni nu cred că ar învinui-o mai mult decât se învinuieşte ea însăşi. „Consecinţa, zicea ea, a fost o suferinţă continuă pentru mine şi aşa era firesc să se întâmple. Dar, cu toată suferinţa pe care o atrage după sine o purtare proastă, ea este şi rămâne o purtare proastă. Durerea nu e o ispăşire. Nu voi putea niciodată să fiu socotită nevinovată. Am făcut totul împotriva bunului meu simţ, şi faptul că lucrurile au luat o întorsătură norocoasă şi bunăvoinţa de care mă bucur acum sunt o bine-cuvântare care, după câte îmi spune conştiinţa mea, nu mi se cuvine.

Să nu credeţi, doamnă, că nu am fost bine crescută, să nu-i învinuiţi de lipsă de principii şi de grijă pe cei care m-au educat. Greşeala a fost numai a mea, şi vă asigur, cu toate scuzele pe care-mi le oferă împrejurarea de faţă, îmi va fi totuşi teamă, când îi voi mărturisi totul domnului colonel Campbell.”

— Biata fată, zise Emma din nou. Atunci înseamnă că-l iubeşte foarte mult. Probabil că numai din dragoste a

acceptat o asemenea logodnă. Iubirea i-a întunecat judecata!

— N-am nici o îndoială că e foarte îndrăgostită de el.

— Mi-e teamă, zise Emma oftând, că deseori am contribuit la nefericirea ei.

— Din partea ta, draga mea, a fost ceva nevinovat. Dar probabil că ea la asta se gândea când a făcut aluzie la neînţelegerile despre care a vorbit şi el. Zicea că o urmare firească a greşelii săvârşite a fost că a devenit neînţelegătoare. Conştiinţa că a făcut ceva ce nu trebuia a expus-o la mii de nelinişti şi a făcut-o cicălitoare şi nervoasă, într-atât, încât probabil că, sigur, pentru el era greu de suportat. „N-am iertat ceea ce ar fi trebuit să iert, având în vedere firea lui şi voia bună, această minunată voie bună şi aplecarea lui spre veselie şi glume, care, în alte împrejurări, sunt sigură, m-ar fi vrăjit ca prima dată.” Apoi a început să vorbească despre tine şi despre marea bunătate pe care i-ai arătat-o în timpul bolii şi, cu o îmbujorare care mi-a dovedit în ce fel se legau toate, m-a rugat ca, atunci când voi avea ocazia, să-i mulţumesc domnişoarei Woodhouse pentru dorinţa şi străduinţa ei de a-i face bine. Era îngrijorată că n-ai primit nici un semn de mulţumire, aşa cum se cuvine, din partea ei.

— Dacă n-aş şti că acum e fericită, zise Emma serioasă, căci trebuie să fie, în ciuda scrupulelor pe care le are, n-aş putea suporta aceste mulţumiri, pentru că, ah, doamnă Weston, dacă am face o balanţă între răul şi binele pe care i le-am făcut domnişoarei Fairfax… Ei, (controlându-se şi încercând să fie mai veselă), astea toate trebuie uitate. Foarte drăguţ din partea dumitale că mi-ai povestit aceste amănunte, au pus-o în cea mai bună lumină. Sunt sigură că e o fată foarte bună şi sper că va fi foarte fericită. Foarte bine că el are avere, dar am impresia că meritele sunt de partea ei.

O asemenea concluzie nu putea să rămână fără un răspuns din partea doamnei Weston. Avea o impresie foarte

bună despre Frank, în toate privinţele, şi, mai mult, îl iubea ca pe fiul ei, iar cuvintele pe care le spuse în apărarea lui erau pornite din inimă. Raţiunea şi dragostea se împleteau în ceea ce spunea, dar era greu să-i reţină atenţia Emmei, gândul ei zbura către Brunswick Square sau către Donwell, uitase să mai asculte şi când doamna Weston termină cu:

— N-am primit încă scrisoarea pe care o aşteptam cu atâta nerăbdare, ştii, dar cred că va sosi în curând. Emma fu nevoită să facă o pauză înainte de a răspunde şi în cele din urmă trebui să răspundă la întâmplare înainte de a-şi aduce aminte ce anume scrisoare aşteptau cu nerăbdare.

— Te simţi bine, Emma? întrebă doamna Weston la despărţire.

— A, da, perfect. Doar ştii, mie nu mi-e rău niciodată. Să ai grijă să-mi spui despre scrisoare de îndată ce va sosi.

Ştirile de la doamna Weston îi dădură Emmei prilejul unor reflecţii neplăcute, făcând să-i crească stima şi compasiunea şi sentimentul că o nedreptăţise foarte tare în trecut pe domnişoara Fairfax. Regreta amarnic că nu încercase să o cunoască mai bine şi roşea la gândul sentimentelor de invidie care constituiseră, în mare măsură, cauza acestei atitudini. Dacă s-ar fi purtat după dorinţele pe care domnul Knightley şi le exprimase şi i-ar fi arătat domnişoarei Fairfax atenţia care i se cuvenea, dacă ar fi încercat s-o înţeleagă mai bine, dacă ar fi făcut un pas către o apropiere, pentru a găsi în ea prietena dorită şi nu în Harriet Smith, probabil că acum ar fi fost scutită de durerea pe care o încerca. Prin naştere, aptitudini şi educaţie, domnişoara Fairfax i-ar fi fost o tovarăşă cât se poate de potrivită şi prietenia ei ar fi fost primită cu recunoştinţă, pe când cealaltă ce era? Chiar dacă nu ar fi ajuns la atâta intimitate încât domnişoara Fairfax să-i mărturisească acest secret atât de important – ceea ce era cât se poate de probabil —, totuşi, dacă ar fi cunoscut-o atât cât ar fi trebuit şi atât cât ar fi fost posibil, n-ar fi făcut acele îngrozitoare presupuneri cu privire la o iubire

necuviincioasă pentru domnul Dixon, pe care ea nu se mulţumise să le conceapă şi să le întreţină, dar, ceea ce era de neiertat, le şi împărtăşise. Aceste presupuneri, se temea acum, o acuzaseră pe Jane, cu delicateţea ei sufletească, să sufere foarte mult, datorită frivolităţii sau neglijenţei lui Frank Churchill.

Din toate izvoarele de răutate care o înconjuraseră pe Jane e la venirea ei în Highbury, era convinsă că ea fusese cel mai păgubitor. Probabil că fusese cel mai rău duşman. Probabil că ori de câte ori erau împreună cu toţii ea îi tulbura pacea Janei în fiecare clipă şi, la Box Hill probabil, fusese suferinţa cumplită a unui flirt care nu mai putea suporta.

Seara acelei zile fu lungă şi tristă la Hartfield. Vremea contribuia şi ea, după puterile ei, la melancolia generală. O ploaie rece cu furtună începu, fără speranţa de a se mai sfârşi, şi n-ai fi zis că e iulie dacă n-ar fi fost pomii şi boschetele verzi pe care – vuitul le despuia şi lungimea zilei care nu făcea decât să prelungească posibilitatea de a contempla această privelişte crudă.

Vremea îl afecta pe domnul Woodhouse, care nu putea fi menţinut într-o stare de bună dispoziţie decât prin atenţiile mărite ale fiicei sale şi prin strădanii care nu o costaseră altădată nici pe jumătate cât acum. Asta îi aducea aminte de primul lor tete-ă-tete nenorocit din seara nunţii doamnei Weston; dar atunci sosise domnul Knightley, imediat după ceai şi risipise orice gând melancolic. Dar vai! Asemenea încântătoare dovezi ale farmecului casei Hartfield ca cele pe care le aduceau vizite de felul aceleia se vor termina în curând. Imaginea pe care şi-o formase atunci despre iarna plină de privaţiuni ce avea să urmeze se dovedise greşită: nu-i părăsiseră prietenii, nu pierduseră nici un fel de plăceri. Dar prevederile ei de acum nu aveau să fie contrazise în acelaşi fel. Perspectiva care stătea acum în faţa ei era atât de ameninţătoare încât nu putea fi uşor dată uitării şi nici măcar nu se putea consola parţial. Dacă se vor

întâmplă toate lucrurile probabile cu prietenii lor, Hartfield va deveni în curând un loc părăsit, iar ea rămânea să-l înveselească pe tatăl ei cu o veselie tristă.

Copilul care urma să se nască la Randalls va deveni o preocupare mai scumpă decât ea şi inima şi timpul doamnei Weston vor fi umplute de el. Pe ea o vor pierde şi, probabil, în mare măsură, şi pe soţul ei. Frank Churchill nu se va mai întoarce printre ei, şi domnişoara Fairfax, cum bine se poate presupune, va înceta în curând să mai fie o locuitoare din Highbury. Se vor căsători şi se vor stabili la Enscombe sau undeva în apropiere. Şi tot ce era bun va dispărea şi dacă la aceste pierderi avea să se adauge pierderea celor de la Donwell, ce mai rămâne din prietenii lor veseli şi bine-crescuţi? Să nu mai vină domnul Knightley seara, în căutarea liniştii sufleteşti, după o zi grea? Să nu le mai intre în casă la orice oră, ca şi când ar fi fost gata întotdeauna să-şi schimbe casa lui cu a lor? Cum să înduri toate astea? Şi dacă va fi pierdut de dragul Harrietei, dacă de-acum se va gândi că îşi găseşte în compania Harrietei tot ce îşi doreşte? Dacă Harriet urmează a fi aleasă ca prima şi cea mai scumpă prietenă, ca soţia în care el să găsească toată fericirea din lume? Ce putea oare să facă să crească nenorocirea Emmei dacă nu gândul, de care nu se despărţea deloc, că totul era opera ei?

Când ajungea la un asemenea punct culminant, nu se putea abţine să nu tresară sau să ofteze adânc sau chiar să se învârtă în jurul camerei de câteva ori şi singurul lucru care o consola şi o făcea să-şi vină în fire era hotărârea de a se purta mai bine şi speranţa că iarna viitoare, oricât de puţin ocupată şi lipsită de veselie va fi, o va găsi pe ea mai înţeleaptă, cunoscându-se mai bine pe sine şi o va lăsa fără prea multe de regretat când va fi trecut.

CAPITOLUL XLIX.

VREMEA CONTINUA SA FIE LA FEL în cea mai mare parte a dimineţii următoare şi aceeaşi singurătate şi melancolie păreau să domnească la Hartfield; dar după-

amiază se înseninã, vântul îşi schimbă direcţia şi deveni mai blând, norii se risipiră, răsări soarele, era din nou vară.

Însufleţită de nerăbdarea pe care ţi-o dă o asemenea schimbare, Emma se hotărî să iasă imediat. Niciodată nu o atrăseseră mai mult priveliştea minunată, mirosul, sentimentul că toată natura e împăcată, caldă, strălucitoare, după furtună. Tânjea după seninătatea sufletului pe care toate acestea o puteau aduce şi când domnul Perry, care avea o după-amiază liberă, sosi cu scopul de a dedica acest timp tatălui ei, nu mai pierdu nici un minut şi se grăbi spre boschete. Acolo, cu mintea împrospătată şi gândurile puţin mai uşurate, făcu câteva ocoluri, după care îl văzu pe domnul Knightley intrând pe poarta de la grădină şi îndreptându-se către ea. Abia acum afla că el se întorsese de la Londra. Se gândise la el câteva clipe înainte, socotindu-l, fără putinţă de îndoială, la şaisprezece mile depărtare. Nu avu timp decât să-şi ordoneze la repezeală gândurile. Trebuie să fie liniştită, potolită. Saluturile fură schimbate cu mult calm şi reţinere din partea fiecăruia din ei. Ea întrebă despre prietenii comuni, toţi făceau foarte bine. Când plecase? Dimineaţă, nu mai devreme. Probabil a călătorit prin ploaie. Da. Voia să se plimbe.cu ea, după cum îşi dădu seama. „Aruncase o privire în sufragerie şi văzând că nu e nevoie de el acolo, preferase să iasă”. Se gândi că el nu părea să fie şi să vorbească prea vesel şi prima cauză posibilă care îi veni în minte, datorită temerilor ei, fu aceea că i-ar fi comunicat intenţiile fratelui său şi era îndurerat de felul în care fuseseră primite.

Se plimbaseră împreună. El tăcea. Ei i se părea că o priveşte des şi încearcă să-i vadă faţa mai mult decât ar fi vrut ea. Gândul acesta îi produse o nouă spaimă. Poate dorea să-i vorbească de iubirea lui pentru Harriet, poate aşteaptă o încurajare ca să înceapă, a, nu se simţea în stare, nu-i stătea în putinţă să deschidă un asemenea subiect. Trebuia să facă totul singur. Totuşi, ea nu putea să suporte

liniştea. Pentru el era ceva cu totul nefiresc. Medita, se hotărî şi, încercând să zâmbească, începu:

— Am veşti pentru dumneata, acum că te-ai întors. Poate o să te surprindă.

— Da, ai veşti? zise el liniştit şi uitându-se la ea. Ce fel de veşti?

— Veşti dintre cele mai bune – o nuntă!

După ce aşteptă o clipă, ca şi când ar fi vrut să fie sigur că ea nu vrea să mai adauge nimic, răspunse:

— Dacă vorbeşti despre domnişoara Fairfax şi Frank Churchill, am auzit deja.

— Cum e posibil? strigă Emma, întorcându-şi obrajii aprinşi către el, pentru că în timp ce vorbea îi trecu prin cap că el a trecut poate pe la doamna Goddard în drum.

— Domnul Weston mi-a trimis câteva rânduri despre nişte probleme ale parohiei azi-dimineaţă şi la sfârşit îmi povestea pe scurt cum s-a întâmplat.

Emma era foarte uşurată şi în curând fu în stare să spună, ceva mai stăpânită:

— Dumneata ai fost probabil mai puţin surprins decât oricare dintre noi, pentru că aveai unele bănuieli. Am şi uitat că o dată ai vrut să-mi atragi atenţia. Îmi pare rău că n-am vrut să te ascult (cu vocea coborâtă şi oftând din greu), se pare că sunt sortită să mă înşel.

O clipă sau două, niciunul din ei nu zise nimic şi ea nu bănuia deloc că i-ar fi stârnit în mod special interesul, când se pomeni că el îi ia braţul şi-l duce la inimă şi-l auzi spunând, cu voce joasă, cu un ton care dovedea profunzimea sentimentelor lui:

— Timpul, draga mea Emma, timpul va vindeca această rană! Judecata ta clară, străduinţele pentru binele tatălui tău – ştiu că te vei stăpâni. Îi strânse din nou braţul şi adăugă cu o voce şi mai tristă şi supusă: Sentimentele mele de caldă prietenie – sunt indignat – ticălosul ăsta ordinar! Şi apoi cu un ton mai ferm, mai tare: Va pleca, vor pleca

amândoi în Yorkshire. Îmi pare rău pentru ea, merita o soartă mai bună!

Emma îl înţelese de îndată ce-şi reveni din tulburarea pe care i-o dădea plăcerea şi, mişcată de atenţia tandră pe care i-o arăta, răspunse:

— Eşti foarte drăguţ, dar greşeşti şi trebuie să-ţi spun care e adevărul. Nu am nevoie de asemenea compătimiri. Orbirea mea cu privire la ceea ce se petrecea m-a făcut să mă port cu ei într-un fel de care îmi e ruşine şi m-am lăsat prosteşte ispitită să spun şi să fac unele lucruri care mă pot expune la multe presupuneri neplăcute, dar nu am alte motive să-mi pară rău că n-am ştiut mai devreme secretul.

— Emma! strigă el, uitându-se la ea plin de nerăbdare, într-adevăr, dar apoi se controla. Nu, nu, înţeleg, iartă-mă! Ce bine îmi pare că îmi poţi spune măcar atât. Nu-l regreţi, într-adevăr? Şi sper că nu va trece mult şi vei recunoaşte asta nu numai cu mintea, dar şi cu inima. Ce noroc că te-ai desprins din hăţişul unor asemenea sentimente. Niciodată n-am putut, trebuie să mărturisesc, să-mi dau seama, după purtarea ta, în ce măsură eşti îndrăgostită. Eram sigur numai că-l preferi, ceea ce, după mine, el nu merita deloc. Face de ruşine numele de om! Şi va fi răsplătit cu o femeie atât de drăguţă! Jane, Jane, vei fi o nenorocită!

— Domnule Knightley, zise Emma, încercând să pară veselă, dar destul de încurcată. Sunt într-o situaţie nemaipomenită! Zău, nu te pot lăsa să continui cu greşeala asta şi, totuşi, poate purtările mele au dat o asemenea impresie. Am destule motive să-mi fie ruşine, pentru că, trebuie să mărturisesc, nu am fost niciodată îndrăgostită de persoana de care vorbim. Simt ruşinea pe care, în mod firesc, ar simţi-o o femeie mărturisind contrariul.

El ascultă în perfectă linişte. Ea ar fi dorit ca el să-i vorbească, dar nu voia. Înţelese că trebuie să spună mai mult ca să aibă dreptul la clemenţa lui, dar era destul de greu să fie nevoită să se înjosească şi mai mult în ochii lui. Totuşi, continuă:

— Se pot spune prea puţine în apărarea purtării mele, am fost tentată de atenţiile lui şi mi-am permis să par încântată de ele. Probabil că asta e poveste veche, se întâmpla oricui şi li s-a întâmplat la sute de femei şi, totuşi, nu e o scuză pentru mine, care am pretenţii la inteligenţă. Au fost multe împrejurări care au sporit tentaţia. Era fiul domnului Weston, venea mereu pe aici, mi se părea totdeauna simpatic şi, pe scurt (cu un oftat), să nu mai înşir atâtea cauze, toate se reduc în cele din urmă la un singur lucru, vanitatea mea a fost măgulită şi i-am permis toate atenţiile. În ultima vreme încoace, mi s-a părut că ele nu înseamnă nimic. Le găseam ca pe un obicei, ca pe un truc, nimic care să ceară din partea mea seriozitate. Mi-a impus cochetăria, dar nu m-a lovit. N-am fost niciodată îndrăgostită de el. Şi acum îi înţeleg destul de bine purtarea. N-a dorit niciodată ca eu să mă îndrăgostesc de el. Era numai o perdea, dorea să-şi ascundă sentimentele afişând altele – şi nimeni, cu siguranţă, nu putea fi atât de orbit ca mine – numai că eu nu am fost orbită, asta a fost norocul meu, că, pe scurt, într-un fel sau altul, am scăpat.

Spera că i se va răspunde acum – câteva cuvinte să spună că purtarea ei era cel puţin inteligibilă, dar el tăcea şi după câte vedea ea, căzuse pe gânduri. În cele din urmă, pe un ton mai stăpânit, ca de obicei, zise:

— N-am avut niciodată o părere bună despre Frank Churchill. Dar pot presupune totuşi că e posibil să-l fi subapreciat. Nu l-am cunoscut prea bine. Şi chiar dacă nu l-am subestimat până acum, poate va fi un băiat bun, cu o asemenea femeie are toate şansele. N-am nici un motiv să-i vreau răul şi de dragul celei a cărei fericire depinde acum de el, de caracterul şi purtarea lui, voi dori desigur să fie un om destoinic.

— N-am nici o îndoială că vor fi fericiţi împreună zise Emma. Cred că se iubesc mult şi sincer unul pe celălalt.

— E un bărbat norocos, zise domnul Knightley cu tărie. Aşa de tânăr, douăzeci şi trei de ani, o vârstă când, dacă un

bărbat îşi alege soţia, alege greşit, şi el, la douăzeci şi trei de ani, să tragă un asemenea loz! Ce mulţi ani de fericire, după toate socotelile omeneşti, îi stau în faţă! Să aibă dragostea unei asemenea femei, şi o dragoste dezinteresată, pentru că, oricum, caracterul domnişoarei Fairfax e o garanţie pentru asta; totul e în favoarea lui – o egalitate perfectă, vreau să spun, în ce priveşte societatea şi obiceiurile şi bunele maniere, care au mare importanţă. Sunt egali din toate punctele de vedere în afară de unul, şi acela, din moment ce puritatea sufletului ei e neîndoielnică, îi va mări lui fericirea, pentru că poate să-i ofere singurul lucru de care ea duce lipsă. Un bărbat vrea întotdeauna să-i ofere unei femei o casă mai bună decât cea pe care ea o părăseşte şi cel care poate, fără a se îndoi de consideraţia ei, trebuie, după părerea mea, să fie cel mai fericit dintre muritori. Frank Churchill este fără îndoială favoritul soartei. Totul se termină cu bine pentru el. Întâlneşte o tânără la băi, îi câştigă dragostea, nici nu-i pasă că o supără prin neglijenţa lui şi dacă toată familia i-ar fi căutat o soţie perfectă, nimeni n-ar fi găsit una mai bună. Mătuşa îi stă în cale, mătuşa moare. El nu are altceva de făcut decât să vorbească. Prietenii lui sunt gata să-l ajute să-şi câştige fericirea. S-a purtat urât cu toată lumea şi toţi sunt încântaţi să-l ierte. E norocos, zău aşa.

— Vorbeşti de parcă l-ai invidia!

— Şi chiar îl invidiez, Emma. Într-o privinţă îl invidiez.

Emma nu mai putea spune nimic. Părea să se afle la jumătate de propoziţie de Harriet şi dorinţa ei imediată era să evite subiectul pe cât posibil. Îşi făcu un plan: va vorbi despre ceva cu totul diferit – de copiii din Brunswick Square – şi îşi trase răsuflarea ca să înceapă, când domnul Knightley o făcu să tresară spu-nând:

— Nu vrei să mă întrebi de ce îl invidiez. Eşti hotărâtă, după câte văd, să nu arăţi nici un fel de curiozitate. Eşti înţeleaptă, dar eu nu pot fi înţelept. Emma, îţi voi spune

ceea ce te fereşti să întrebi, chiar dacă în clipa următoare voi regreta.

— Ah, atunci nu spune, nu spune! zise ea cu grabă. Mai stai un timp, gândeşte-te, nu face ceva ireparabil!

— Mulţumesc, zise el cu un ton de mare umilinţă şi nu mai rosti nici o silabă.

Emma nu putea suporta să-l facă să sufere. Dorea să-i mărturisească – poate s-o şi consulte – oricât ar costa-o, va asculta. Poate îl ajută să ia o hotărâre sau să se împace cu ideea, ea ar putea să-i aducă îndreptăţite laude Harrietei sau, înfăţişându-i avantajele independenţei lui, îl va scăpa de starea asta de nehotărâre care trebuie să fie mai insuportabilă decât orice altă alternativă, pentru un spirit ca al lui. Ajunseseră în faţa casei.

— Intri, presupun, zise el.

— Nu, zise Emma, a cărei hotărâre era întărită de amărăciunea din glasul lui. Mi-ar plăcea să mai fac un ocol. Domnul Perry n-a plecat.

Şi, după ce continuară să meargă câţiva paşi, ea adăugă:

— Te-am oprit fără milă, domnule Knightley, tocmai acum, şi mi-e teamă că asta te face să suferi. Dar dacă ai vreo dorinţă să-mi vorbeşti deschis, ca unei prietene, sau să-mi ceri părerea asupra a ceva ce ai în vedere, zău, poţi s-o faci! Ascult tot ce vei dori şi îţi voi spune exact ce gândesc.

— Ca unei prietene, Emma, repetă domnul Knightley, ăsta, mi-e teamă, e un cuvânt… Nu, nu doresc nimic! Ba da, de ce să şovăi? Am mers prea departe ca să mă mai ascund. Emma, accept oferta ta, oricât ar părea de ciudat, o accept şi mă adresez ţie ca unei prietene. Spune-mi atunci, nu am chiar nici o şansă?

Se opri, plin de seriozitate, să vadă ce efect are întrebarea şi expresia din ochi lui o copleşi.

— Draga mea Emma, zise el, pentru că totdeauna vei fi cea mai dragă, orice s-ar întâmpla acum, draga, iubita mea Emma, Spune-mi odată! Spune nu dacă aşa trebuie. Ea nu putea spune realmente nimic.

— Taci, strigă el agitat, tăcere absolută, deocamdată nu-ţi cer mai mult!

Emma era gata să se lase copleşită de tulburarea acelei clipe, groaza de a fi trezită din cel mai fericit vis era probabil sentimentul predominant.

— Nu pot să-ţi ţin discursuri, Emma, reluă el, nu mult după ceea şi cu un ton de atât de sinceră, decisă şi limpede duioşie, încât nu putea să nu convingă. Dacă te-aş iubi mai puţin, aş putea să-ţi vorbesc mai mult. Dar tu mă cunoşti! Nu vei auzi decât adevărul de la mine. Te-am învinuit şi ţi-am făcut morală şi ai răbdat cum n-ar fi răbdat nici o femeie din Anglia. Suportă adevărul.acum, aşa cum ai suportat reproşurile. Modul în care l-am mărturisit nu este poate cel mai fericit. Dumnezeu ştie, ca îndrăgostit m-am arătat foarte indiferent. Dar tu mă înţelegi. Da, vezi, îmi înţelegi sentimentele şi le vei răspunde, dacă poţi. Acum vreau numai să aud, să-ţi aud numai o dată glasul.

În timp ce el vorbea, mintea Emmei era foarte activă şi cu uimitoarea ei viteză putuse, deşi nu pierdea nici un cuvânt, să înţeleagă tot adevărul, adevărat, să vadă că speranţele Harrietei erau cu totul neîntemeiate, o greşeală, o iluzie la fel de completă ca ale ei, că Harriet nu însemna nimic pentru el, că ea însemna totul, că tot ce spusese ea gândindu-se la Harriet fusese luat drept expresia sentimentelor ei şi că tulburarea ei, îndoielile ei, descurajarea ei fuseseră socotite ca o încercare de a-l descuraja pe el. Şi era momentul nu numai să devină convinsă de asta şi să se bucure de flacăra fericirii viitoare, dar şi să se înveselească la gândul că secretul Harrietei nu-i scăpase şi să hotărască să nu-l trădeze nici de acum înainte. Era unicul serviciu pe care-l putea face acum bietei sale prietene – căci eroismul sentimental care ar fi îndemnat-o să-l convingă pe el să-şi transfere sentimentele asupra Harrietei, ea fiind indiscutabil cea mai merituoasă dintre ele două, sau chiar sublimul mai simplu al deciziei de a-l refuza imediat, pentru totdeauna, fără a-i explica motivul –

acela că nu se putea însura cu amândouă – Îi lipseau Emmei cu desăvârşire. Simţea pentru Harriet durere şi remuşcare, dar nici un avânt de nebunie generoasă, care să se împotrivească la tot ce era probabil şi rezonabil nu-i trecu prin minte. Îşi îndrumase prietena pe căi greşite şi totdeauna îşi va reproşa asta, dar judecata ei avea o putere egală cu cea a sentimentelor, o putere pe care o avusese întotdeauna şi dezaproba căsătoria lui în condiţii care l-ar fi înjosit. Drumul ales de ea era limpede, deşi nu la fel de neted. Vorbi, deci, aşa cum fusese rugată. Ce spunea? Exact ceea ce trebuie. Ceea ce o doamnă răspunde în astfel de situaţii. Spuse destul ca să-i arate că nu trebuie să dispere şi să-l facă să mai spună el ceva. Îl disperase la un moment dat, primise un atare îndemn să fie prudent şi să tacă, încât i se zdrobise orice speranţă – ea începuse prin a refuza să-l asculte. Schimbarea a fost probabil cam bruscă, propunerea ei de a mai face un ocol, reluarea conversaţiei căreia abia îi pusese capăt, puteau fi considerate cam ieşite din comun, îşi dădea seama de inconsecvenţa purtării ei, dar domnul Knightley fusese atât de drăguţ să se împace cu asta şi să nu caute o explicaţie.

Rar, foarte rar, mărturisirile oamenilor sunt pe de-a întregul adevărate. Rar se întâmpla ca vreun mic amănunt să nu fie ascuns sau înţeles greşit; dar când, ca în cazul de faţă, deşi comportamentul este înţeles greşit, sentimentele sunt clare, aceste amănunte, nu mai contează. Domnul Knightley nu-i putea cere Emmei să} aibă o inimă prea îngăduitoare sau să fie şi mai mult înclinată să o accepte pe a sa.

De fapt, nici nu bănuia influenţa pe care o avea asupra ei. O urmase în plimbarea prin boschete fără nici un gând de a încerca ceva. Venise neliniştit, să vadă cum a reacţionat ea la vestea logodnei lui Frank Churchill, fără nici un scop egoist, nici un fel de scop, în afară de a se strădui, dacă ea îşi deschidea inima, s-o mân-gâie sau s-o sfătuiască. Restul se petrecuse sub impulsul momentului, fusese efectul

imediat a ceea ce auzise asupra sentimentelor lui. Era minunat să fie sigur că ea nu e îndrăgostită de Frank Churchill, că inima ei nu fusese legată niciodată de acesta, şi siguranţa asta dăduse naştere speranţei că, în timp, îi va putea câştiga afecţiunea – dar deocamdată nu spera nimic – aspirase numai, într-o clipă când dorinţa îi copleşise raţiunea, la îngăduinţă din partea ei să nu-i interzică să încerce a-i câştiga dragostea. Speranţele mai înalte, care i se treziseră treptat, erau cu atât mai minunate. Dragostea pe care el ceruse îngăduinţa s-o trezească era de acum a lui. Într-o jumătate de oră trecuse de la o stare de spirit de-a dreptul disperată la ceva care semăna atât de mult cu fericirea perfectă, încât nu se putea numi altfel.

Schimbarea suferită de ea era la fel de mare. Această jumătate de oră dăruise fiecăruia din ei nepreţuita certitudine că e iubit, îi scăpase în aceeaşi măsură de neştiinţă, gelozie, tristeţe. Din partea lui, gelozia dura de multă vreme, de când sosise, sau chiar de când începuse să fie aşteptat Frank Churchill cam în acelaşi timp, un sentiment făcându-l probabil să-şi dea seama de existenţa celuilalt. Tocmai datorită geloziei faţă de Frank Churchill plecase la oraş. Petrecerea de la Box Hill îl hotărâse să plece. Voia să fie scutit de a mai fi martorul îngăduinţei şi încurajării faţă de asemenea atenţii. Plecase ca să înveţe să fie indiferent, dar nu se dusese într-un loc potrivit. Era prea multă fericire casnică în casa fratelui său, femeia era într-o lumină prea bună acolo. Isabella semăna prea mult cu Emma, diferind doar prin inferioritatea ei izbitoare, care îl făcea numai să-şi amintească strălucirea celeilalte, aşa încât, oricât ar fi stat de mult, tot nu s-ar fi vindecat. Stătuse totuşi, hotărât, zi după zi, până când, cu poşta de dimineaţă. aflase despre povestea Janei Fairfax. Apoi, odată cu bucuria pe care trebuia să o simtă, ba, pe care o şi simţea fără remuşcări, căci nu i se păruse niciodată că Frank Churchill ar merita-o pe Emma, se născuse atât de multă grijă plină de tandreţe, atâta teamă şi nelinişte

pentru ea, încât nu mai putuse rămâne. Plecase acasă călare, prin ploaie, şi imediat după masă pornise pe jos la Hartfield, să vadă cum cea mai dulce dintre făpturi, bună şi fără cusur, în ciuda cusururilor ei, suporta descoperirea.

O găsise agitată şi melancolică. Frank Churchill era un ticălos. O auzi spunându-i că nu-l iubise niciodată. Caracterul lui Frank Churchill nu era deznădăjduit de rău. Când se întoarseră în casă, Emma era a lui, îi dăduse mâna şi cuvântul ei şi dacă atunci s-ar fi gândit la Frank Churchill l-ar fi găsit un băiat chiar foarte bun.

CAPITOLUL L.

EMMA INTRA ÎN CASA CU NIŞTE sentimente total deosebite de cele pe care le avea când ieşise. Înainte, abia îndrăznise să spere la puţină alinare a suferinţei, iar acum era tulburată de fiorul fericirii, o asemenea fericire care va fi probabil şi mai mare când fiorul va trece.

Se aşezară la ceai, aceiaşi, în jurul aceleiaşi mese, de câte ori se adunaseră astfel, şi de câte ori îi căzuseră ochii pe aceiaşi arbuşti de pe pajişte şi urmărise efectul minunat al soarelui-apune! Dar niciodată nu fusese într-o asemenea stare de spirit, nici măcar într-una asemănătoare. Îi venea destul de greu să se concentreze pentru a-şi îndeplini îndatoririle obişnuite de gazdă şi chiar pe acelea de fiică.

Bietul domn Woodhouse habar nu avea ce complot împotriva lui se născuse în pieptul aceluia pe care îl primea atât de cordial şi despre care spera cu atâta solicitudine că nu a răcit venind călare. Dacă ar fi văzut inima, n-ar mai fi purtat de grijă plămânilor; dar, fără să-şi închipuie, câtuşi de puţin, răul care îl ameninţa, fără să observe nimic extraordinar pe chipul sau în gesturile lor, le repetă calm ştirile pe care le primise de la domnul Perry şi continuă să vorbească, foarte mulţumit de sine, fără nici cea mai mică bănuială de ce fel de veste ar putea afla de la ei.

Atâta timp cât domnul Knightley rămase la ei, Emma continuă să fie într-o stare febrilă, dar după ce el plecă, începu să fie mai liniştită, mai potolită şi în cursul nopţii de

veghe care, desigur, trebuia să plătească pentru o asemenea seară, găsi unul sau chiar două subiecte de meditaţie care o făcură să-şi dea seama că însăşi fericirea ei trebuia să aibă umbre. Tatăl ei şi Harriet. Când era singură, nu putea să nu se gândească la ceea ce li se cuvenea lor şi întrebarea era cum să-i ajute pe fiecare din ei să se împace cu situaţia. Cu privire la tatăl ei, răspunsul veni repede. Nu ştia încă ce-i va cere domnul Knightley, dar, o scurtă dezbatere, şi sufletul ei decise solemn că nu-şi va părăsi tatăl. Plânse chiar că-i trecuse prin cap ideea, ceea ce însemna că păcătuise cu gândul. Atâta timp cât trăia el, vor sta numai logodiţi şi se auto-măgulea la gândul că atunci când va vedea că a scăpat de primejdia de a rămâne fără ea va fi şi mai fericit. Cum s-o consoleze pe Harriet era mai greu de decis; cum să o ferească de o durere inutilă, cum să ajungă la o împăcare posibilă, cum să facă să nu pară duşmanul ei? Asupra acestor puncte, încurcătura şi amărăciunea ei erau peste măsură de mari şi mintea ei trebuia să treacă de fiecare dată prin toate reproşurile amare şi regretele triste care o bântuiau mai rău ca niciodată. Singura hotărâre pe care o putu lua fu aceea de a nu se întâlni deocamdată cu ea şi de a-i comunica ce era nevoie prin scrisori, şi că ar fi extrem de potrivit ca ea să plece pentru moment din Highbury, cel puţin câtăva vreme, şi, făcându-şi un mic plan, hotărî aproape cu precizie că ar fi foarte folositor să capete pentru ea o invitaţie în Brunswick Square. Isabellei îi plăcuse Harriet, şi câteva săptămâni petrecute la Londra o vor amuza cu siguranţă. Nu credea că ar fi străină de firea Harrietei dorinţa de a nu pierde ocazia să vadă ceva nou, străzi şi magazine şi copii. Oricum, va fi o dovadă de atenţie şi bunătate din partea ei, care avea datoria să rezolve totul, o despărţire pentru moment, o amânare a zilei nenorocite când vor fi cu toţii iar împreună.

Se sculă devreme şi îi scrise o scrisoare Harrietei, o ocupaţie după care deveni atât de gravă, aproape tristă,

încât domnul Knightley, care apăru la Hartfield la micul dejun, nu sosise deloc prea devreme şi jumătatea de oră pe care o furară spre a străbate aceeaşi cale, literal şi figurat, îi era foarte necesară pentru a o face să-şi revină la starea de fericire din seara trecută.

Nu trecuse mult timp de la plecarea lui, nici pe departe atât de mult încât ea să aibă chef să se gândească la altcineva, când i se aduse o scrisoare de la Randalls, o scrisoare foarte groasă; ghicise ce conţinea şi nu i se părea deloc necesar s-o citească. Acum îl iertase pe Frank Churchill, nu dorea nici o explicaţie, dorea numai să se gândească la ale ei şi nici nu se simţea în stare să înţeleagă ce scria el. Totuşi, trebuia să treacă şi prin asta. Deschise pacheţelul – era exact ce îşi închipuise ea – un bileţel de la doamna Weston, vârât între foile scrisorii lui Frank către doamna Weston.

„Am marea plăcere, draga mea Emma, să-ţi trimit scrisoarea alăturată. Ştiu că te va interesa şi nu mă îndoiesc că va avea un efect minunat. Cred că niciodată nu vom mai avea păreri opuse despre autorul ei, dar nu vreau să te reţin cu o introducere prea lungă. Noi suntem bine. Scrisoarea asta m-a vindecat de toată nervozitatea din ultima vreme. Nu prea mi-a plăcut cum arătai marţi, dar cred că dimineaţa aceea mohorâtă era de vină şi deşi tu nu vrei să recunoşti că poţi fi influenţată de vreme, sunt convinsă că oricine se resimte după un vânt din nord-est. Am fost foarte îngrijorată în privinţa tatălui tău, după furtuna de marţi după-amiază, dar am aflat de la domnul Perry, seara trecută, că nu a răcit. A ta, AW.

„Doamnei Weston Windsor…iulie.

Stimată doamnă. Dacă ieri am reuşit să mă fac înţeles, aşteptaţi probabil această scrisoare. Dar chiar dacă nu vă aşteptaţi să o primiţi, ştiu că va fi citită cu plăcere şi bunăvoinţă.

Dumneavoastră sunteţi bunătatea întruchipată şi cred că va fi nevoie de toată bunătatea dumneavoastră pentru a

ierta unele din purtările mele din trecut. Dar am fost iertat chiar şi de aceea care ar fi avut şi mai multe motive să mă respingă – În timp ce scriu, îmi creşte curajul. E foarte greu pentru cei care au de toate să fie modeşti. Am avut atâta succes cerând iertare, în două rânduri, încât sunt în primejdia de a fi prea sigur şi de iertarea dumneavoastră, şi de a acelora dintre prietenii dumneavoastră care au motive să fie supăraţi. Trebuie să încercaţi cu toţii să înţelegeţi situaţia exactă în care mă aflam când am sosit la Randalls: aveam un secret pe care trebuia să-l păstrez în ciuda oricărei întâmplări. Aceasta era realitatea. Drepturile mele de a mă pune într-o situaţie care cerea ascunderea adevărului sunt o altă problemă. Nu le voi discuta aici. Pentru că toate gurile rele îşi vor da seama de ce am fost ispitit să socotesc că am acest drept dacă se vor gândi la o anumită casă de cărămidă roşie şi cu obloane la ferestre din Highbury. N-am îndrăznit s-o cer în căsătorie în mod deschis, greutăţile mele de la Enscombe sunt cunoscute şi nu mai necesită comentarii. Am avut norocul extraordinar să reuşesc, înainte de a ne despărţi la Weymouth, s-o conving pe femeia cu cea mai dreaptă judecată din lume să-i fie milă şi să consimtă la o logodnă secretă. Dacă ar fi refuzat, aş fi înnebunit. Dar la asta veţi spune desigur: Ce sperai când ai făcut asta? La ce te aşteptai? La orice, la tot, la timp, la noroc, la împrejurări, efecte încete, izbucniri neaşteptate, perseverenţă şi oboseală, sănătate şi boală. Se deschideau în faţa mea toate posibilităţile spre bine şi prima împlinire a fost promisiunea ei de a-mi scrie şi a-mi fi credincioasă. Dacă mai doriţi şi alte explicaţii, am onoarea, stimată doamnă, de a fi fiul soţului dumneavoastră şi de a avea avantajul să moştenesc aplecarea sa de a spera spre mai bine, moştenire pe lângă care casele şi pământurile nu fac nici doi bani. Priviţi-mă deci din aceste puncte de vedere în prima mea vizită la Randalls, şi aici sunt conştient de vina mea, pentru că trebuia să fac mai demult această vizită. Dacă vă amintiţi bine, nu am venit decât după ce

domnişoara Fairfax a sosit la Highbury şi cum dumneavoastră sunteţi persoana care a avut cel mai mult de suferit din această cauză, mă veţi ierta, cred, imediat, iar în ce-l priveşte pe tata, trebuie să-i aduc aminte că atâta timp cât am lipsit din casa lui mi-am întârziat fericirea de a vă cunoaşte pe dumneavoastră. Purtarea mea, în cele două foarte fericite săptămâni pe care le-am petrecut cu dumneavoastră, nu m-a făcut, sper, vrednic de mustrare, cu excepţia unui singur punct. Şi acum trebuie să ajung la problema principală, la singurul aspect important al purtării mele, în timpul cât am stat la dumneavoastră, asupra căruia am unele temeri şi trebuie să dau unele explicaţii. Faţă de domnişoara Woodhouse am cel mai mare respect şi cea mai caldă prietenie, tata va găsi probabil că ar trebui să adaug şi cea mai profundă părere de rău. Câteva cuvinte care i-au scăpat ieri m-au făcut să aflu părerea lui şi recunosc şi eu că merit multe critici. Purtarea mea faţă de domnişoara Woodhouse arăta mai mult decât ar fi trebuit. Pentru a păstra secretul care îmi era atât de scump, m-am lăsat tentat să duc prea departe intimitatea care s-a născut între noi. Nu pot să neg că, aparent, domnişoara Woodhouse a fost obiectul interesului meu, dar sunt sigur că mă veţi crede când vă spun că dacă n-aş fi fost convins de indiferenţa ei nu m-aş fi lăsat târât de nici o dorinţă egoistă pentru a continua acest joc. Oricât de simpatică Şi încântătoare ar fi domnişoara Woodhouse, nu mi s-a părut niciodată că este o femeie gata să se îndrăgostească şi era cât se poate de departe de orice înclinare de a se îndrăgosti de mine. Aceasta era atât convingerea, cât şi dorinţa mea. Primea atenţiile mele cu un fel de voioşie uşoară, prietenească, binevoitoare, ceea ce era foarte potrivit pentru mine. Mi se părea că ne înţelegem. În relaţia care se stabilise între noi, acestea i se cuveneau şi erau primite ca atare. N-aş putea spune exact dacă domnişoara Woodhouse a început să înţeleagă ce e cu mine încă înainte de trecerea celor două săptămâni. Când

am trecut să-mi iau rămas-bun de la ea, mi-aduc aminte că am fost pe punctul de a-i mărturisi adevărul şi atunci mi s-a părut că are unele bănuieli, dar după aceea nu am nici o îndoială că a ghicit despre ce e vorba, cel puţin într-o anumită măsură. Poate nu a înţeles totul, dar, cu ascuţimea spiritului ei, cred că a pătruns o parte din adevăr. Nu am nici o îndoială. Veţi vedea, atunci când vom putea vorbi deschis despre acest subiect, că nu va fi deloc surprinsă. Foarte des m-a făcut să cred asta. Mi-aduc aminte că la bal mi-a spus că datorez recunoştinţă doamnei Elton pentru grija ei faţă de domnişoara Fairfax. Sper că în această versiune, istoria purtării mele faţă de ea va fi admisă cu mai multe circumstanţe atenuante de către dumneavoastră şi tata. Atâta timp cât credeţi că am păcătuit împotriva Emmei Woodhouse, nu merit aşa ceva din partea nici unuia dintre dumneavoastră. Vă rog să mă achitaţi acum pentru vina asta şi să cereţi pentru mine, atunci când va fi posibil, şi o achitare din partea sus-pomenitei Emma Woodhouse, pe care o iubesc ca un frate şi îi doresc din toată inima să se îndrăgostească tot atât de tare şi să fie tot aşa de fericită ca mine. Acum aveţi cheia lucrurilor ciudate pe care le-am spus poate în timpul celor două săptămâni. Inima mea era în Highbury şi dorinţa mea era să ajung acolo cât se putea de des şi fizic, fără să las să se bănuiască nimic. Dacă vă amintiţi unele curiozităţi, daţi-le acum explicaţia cuvenită. Despre pianul care a stârnit atâta vâlvă, cred că e necesar numai să vă spun că domnişoara Fairfax n-a ştiut nimic de cumpărarea lui. N-ar fi admis să i se trimită dacă ar fi avut de ales. Nu găsesc cuvinte să pot descrie, stimată doamnă, delicateţea intenţiilor ei, în tot cursul logodnei.

În curând, sper din toată inima, o veţi cunoaşte la fel de bine ca mine. E în zadar orice cuvânt. Numai apropiindu-vă de ea, o veţi putea cunoaşte şi nu din spusele ei, pentru că nu există o fiinţă pe lume care să-şi ascundă meritele cu bună-ştiinţă ca ea. De când am început această scrisoare, care va fi mai lungă decât am prevăzut, am primit şi veşti

de la ea. Spune că o duce bine cu sănătatea, dar cum ea nu se plânge niciodată, nu mă pot baza pe spusele ei. Aş vrea să ştiu părerea dumneavoastră. Ştiu că o veţi vizita în curând. Aşteaptă cu mare emoţie şi teamă această vizită. Poate că aţi făcut-o deja. Scrieţi-mi fără întârziere. Aştept cu nerăbdare o mie de amănunte. Amintiţi-vă ce puţine minute am stat la Randalls şi în ce stare de zăpăceală şi disperare; şi nici acum nu sunt cu mult mai bine, sunt încă nebun de fericire sau de nenorocire. Când mă gândesc de câtă bunătate şi noroc m-am bucurat, cât este de răbdătoare şi minunată, când mă gândesc la generozitatea unchiului meu, sunt nebun de bucurie, dar când îmi amintesc toate încurcăturile pe care i le-am provocat şi ce puţin merit să fiu iertat, sunt nebun de supărare. Ah, numai de-aş putea să o revăd. Dar, deocamdată, nu trebuie să fac nici o propunere în sensul acesta, unchiul a fost prea bun şi nu vreau să abuzez. Trebuie totuşi să mai adaug ceva la scrisoarea asta şi aşa prea lungă. Nu aţi auzit tot ce trebuia să auziţi. Ieri nu puteam să vă dau nici un amănunt, dar bruscheţea şi, într-o măsură, momentul nepotrivit în care totul a ieşit la iveală trebuie explicate, pentru că evenimentul din 26 ale lunii trecute, după cum probabil aţi înţeles, mi-a deschis imediat cele mai fericite perspective; n-aş fi dorit să iau măsuri atât de repede şi am făcut-o numai datorită unor întâmplări excepţionale care îmi arătau că nu mai am nici un minut de pierdut. M-aş fi ferit de ceva făcut cu atâta grabă şi ea probabil ar fi avut aceleaşi scrupule ca şi mine, cu îndoită putere şi fineţe, dar nu aveam de ales.

Angajarea atât de pripită la femeia aceea – aici, stimată doamnă, am fost nevoit să întrerup brusc să mă adun şi să-mi revin. Am făcut o plimbare prin împrejurimi şi sper că acum sunt destul de lucid ca să scriu aşa cum se cuvine restul scrisorii. Este de fapt o amintire foarte umilitoare pentru mine. M-am purtat ruşinos şi acum trebuie să admit că purtările mele faţă de domnişoara W. fiind neplăcute

pentru domnişoara F., merită toată indignarea. Ea le-a dezaprobat, ceea ce trebuia să fie destul pentru mine. Nu găsea că argumentul meu relativ la păstrarea secretului era de ajuns. Nu i-a făcut plăcere şi eu am găsit că nu e rezonabil. De mii de ori mi s-a părut că e mult prea scrupuloasă şi prudentă, ceea ce nu era necesar. Mi s-a părut chiar că e rece. Dar avea totdeauna dreptate. Dacă i-aş fi urmat sfatul şi mi-aş fi potolit avânturile, pentru a mă coborî la nivelul pe care ea îl găsea normal, aş fi scăpat de cea mai mare nenorocire din viaţa mea. Ne-am certat. Vă amintiţi dimineaţa pe care am petrecut-o la Donwell? Atunci, orice mică nemulţumire care existase între noi înainte a ajuns la criză. Am întârziat. Am întâlnit-o mergând singură pe jos spre casă şi am vrut să o însoţesc, dar m-a refuzat categoric. Nu mi-a permis sub nici un motiv, ceea ce atunci mi s-a părut fără nici un rost. Acum mi se pare numai o dovadă de discreţie firească. În timp ce eu, pentru a ascunde lumii logodna noastră, făceam pur şi simplu curte unei alte femei, de ce ar fi trebuit ea să accepte propunerea mea şi să facem ceva care ar fi stricat tot. Dacă ne întâlnea cineva pe drumul dintre Donwell şi Highbury am fi putut trezi suspiciuni. Am fost însă destul de nebun ca să nu iau în seamă toate aceste argumente. M-am îndoit de dragostea ei. M-am îndoit încă şi mai mult a doua zi la Box Hill, când, provocată de purtarea mea, de neglijenţa nesuferită şi insolentă pe care i-o arătam şi de devoţiunea mea faţă de domnişoara W., pe care n-ar fi suportat-o nici o femeie cu puţin bun-simţ, a dat glas resentimentelor ei, prin nişte cuvinte care, pentru mine, erau perfect inteligibile. Pe scurt, stimată doamnă, în această ceartă ea nu avea nici o vină, iar eu mă purtasem execrabil. M-am întors chiar în acea seară la Richmond, deşi aş mai fi putut să rămân până a doua zi dimineaţă, numai pentru că eram extrem de supărat pe ea. Chiar atunci, nu am fost atât de nebun să consider că e vorba de ceva ireparabil —, cu timpul trebuia să ne împăcăm. Dar eu eram cel jignit, jignit de răceala ei,

şi am plecat cu hotărârea de a aştepta ca ea să facă primul pas. Întotdeauna voi fi fericit că dumneavoastră nu aţi fost la Box Hill. Dacă aţi fi văzut cum m-am purtat acolo, nu pot să-mi închipui că v-aţi mai fi gândit vreodată cu plăcere la mine. Efectul pe care l-a avut asupra ei se vede din hotărârea neîntârziată pe care a luat-o. De îndată ce a aflat că am plecat cu adevărat de la Randalls a acceptat oferta acestei serviabile doamne Elton. Şi fiindcă veni vorba, m-a umplut de ură şi indignare întreaga comportare a acestei doamne faţă de Jane. Nu trebuie să fiu împotriva spiritului îngăduitor al Janei, de pe urma căruia am avut şi eu atât de profitat, dar altfel aş protesta în gura mare împotriva modului în care şi l-a manifestat faţă de această femeie. „Jane”, auzi! Veţi observa că eu încă nu mi-am permis s-o numesc aşa, nici faţă de dumneavoastră. Gândiţi-vă deci ce simţeam eu când îi auzeam pe domnul şi doamna Elton arondându-şi-l unul altuia cu toată vulgaritatea repetiţiilor inutile şi insolenţa închipuitei lor superiorităţi. Aveţi răbdare! Termin îndată. A acceptat această ofertă hotărând să rupă definitiv cu mine şi mi-a scris a doua zi că nu ne vom mai vedea niciodată. Îşi dădea seama că această logodnă este o sursă de regrete şi nenorociri pentru amândoi şi o rupea. Această scrisoare a ajuns la mine chiar în dimineaţa când a murit biata mea mătuşă. Am răspuns în decurs de o oră, dar cum eram foarte zăpăcit şi aveam o mie de treburi pe cap, am pus răspunsul în sertarul biroului meu, în loc să-l trimit împreună cu celelalte scrisori, şi eu, găsind că am scris destul, deşi erau numai câteva rânduri, ca ea să fie mulţumită, mă simţeam cât se poate de uşurat. Am fost puţin dezamăgit că nu-mi răspunde imediat, dar i-am găsit scuze şi eram oricum prea ocupat şi – pot oare să adaug – optimist, pentru a-i căuta nod în papură. Ne-am dus la Windsor şi după două zile am primit de la ea un pachet care conţinea toate scrisorile mele şi, în acelaşi timp, o scrisorică a ei, în care îşi exprima surpriza ei extremă că nu a primit nici cel mai mic răspuns la ultima ei

scrisoare şi adăugând că, tăcerea cu privire la un asemenea subiect nu poate fi interpretat decât într-un singur fel şi că fiind probabil de dorit pentru fiecare să se clarifice totul cât mai repede, îmi trimitea printr-un mesager sigur toate scrisorile şi mă ruga, dacă nu puteam să i le trimit şi eu pe ale ei la Highbury în decurs de o săptămână, atunci să i le trimit pe adresa… pe scurt, adresa doamnei Smalldridge de lângă Bristol îmi sărea în ochi. Ştiam numele, locul, ştiam totul şi dintr-o dată mi-am dat seama ce a făcut.

Cunoşteam bine caracterul ei hotărât, şi faptul că în scrisoarea precedentă păstrase secrete aceste planuri dovedea extrem de multă delicateţe. Pentru nimic în lume nu voia să pară că mă ameninţă. Imaginaţi-vă şocul, imaginaţi-vă cum, până când mi-am descoperit vina mea, am blestemat poşta! Ce era de făcut? Un singur lucru: trebuia să-i vorbesc unchiului meu. Fără îngăduinţa lui nu puteam spera că voi fi din nou ascultat. Am vorbit, împrejurările îmi erau favorabile, evenimentul recent i-a mai potolit îngâmfarea şi, mai curând decât mi-am închipuit, se împăcase pe de-a întregul cu situaţia şi în cele din urmă mi-a spus, bietul om, cu un oftat adânc, că-mi doreşte să găsesc în căsnicie tot atâta fericire cât a găsit el. Eu ştiam că fericirea mea va fi de altă natură. Vă e poate milă de mine pentru ce am simţit când i-am vorbit, pentru emoţia mea, când totul era în joc? Nu trebuie să vă fie, păstraţi-vă compasiunea pentru momentul venirii mele la High-”bury, când am văzut cât de bolnavă era din cauza mea, când am „văzut ce palidă şi ce tristă era. Am ajuns la Highbury la vremea când, din câte ştiam, ea trebuia să fi terminat micul dejun şi aveam şanse s-o găsesc singură. Nu am fost dezamăgit şi, în fine, nu am fost dezamăgit nici în ce priveşte scopul vizitei mele. A trebuit s-o conving, să-i risipesc îndoielile şi supărarea. Dar am reuşit, ne-am împăcat şi ne iubim mai mult ca niciodată şi niciodată nu va mai fi nici un motiv de supărare între noi. Acum, stimată doamnă, voi încheia, dar nu am putut face asta mai

devreme. Mii de mulţumiri pentru bunătatea pe care mi-aţi arătat-o şi zeci de mii pentru atenţia pe care inima dumneavoastră bună vă va face să i-o arătaţi ei. Dacă, într-un fel, vi se pare că sunt mai fericit decât merit, sunt „de acord cu dumneavoastră. Domnişoara W. mă numeşte copilul norocului. Sper că are dreptate. Într-o privinţă, norocul meu e neîndoielnic şi anume pentru aceea că mă pot numi recunoscătorul Şi afectuosul dumneavoastră fiu, F. C. Weston Churchill”

CAPITOLUL LI.

ACEASTA SCRISOARE TREBUIA SĂ-ŞI găsească drum spre inima Emmei. Fu nevoită, în ciuda hotărârii ei anterioare de a nu admite asta, să-i acorde tot interesul pe care-l prevăzuse doamna Weston. De îndată ce ajunsese la numele ei scrisoarea devenise irezistibilă, fiecare rând referitor la ea era interesant şi aproape toate erau măgulitoare. Şi, când această vraja încetă, subiectul continuă să fie interesant prin faptul că ea îşi recăpătase stima pentru autorul ei şi simţea chiar o atracţie, pe care orice imagine a iubirii i-o putea provoca în aceste clipe. Nu se opri decât la sfârşit şi deşi nu putea să nu-şi dea seama că el greşise, totuşi socotea că greşise mai puţin decât crezuse ea şi oricum suferise şi el şi regreta destul de mult şi îi era recunoscător doamnei Weston şi era atât de îndrăgostit de domnişoara Fairfax şi ea era atât de fericită, încât nu putea să fie severă şi dacă, în acel moment el ar fi intrat în cameră, ea ar fi dat mâna cu el din toată inima, ca totdeauna.

Găsi scrisoarea atât de bună, încât atunci când sosi domnul Knightley îl rugă şi pe el s-o citească. Era sigură că doamna Weston dorea să fie comunicată mai ales unuia ca domnul Knightley, care condamnase cu atâta tărie purtarea lui Frank.

— M-aş bucura s-o frunzăresc, zise el, dar pare foarte lungă O iau cu mine pentru deseară.

Dar asta nu se putea. Domnul Weston urma să treacă spre seară şi trebuia să i-o înapoieze.

— Mi-ar plăcea mai mult să stau de vorbă cu tine, dar scrisoarea merită interes, aşa că o voi citi.

Începu să citească şi se opri totuşi, aproape imediat, ca să spună:

— Dacă mi S-ar fi oferit scrisorile acestui domn către mama lui adoptivă, acum câteva luni, Emma, nu le-aş fi luat în mână cu atâta calm.

Continuă puţin, citind numai pentru el, şi apoi, cu un zâmbet observă:

— Hm, o introducere plină de complimente, dar ăsta e genul lui. Stilul unuia nu poate deveni regula altuia. Să nu fim prea severi!

— E firesc din partea mea, adăugă el nu mult după aceea, să-mi spun părerea cu voce tare în timp ce citesc. Dacă fac asta mă simt mai aproape de tine. N-o să-mi ia prea mult timp, dar dacă nu-ţi place…

— Ba da, îmi place, cum să nu!

Domnul Knightley reveni la citirea scrisorii cu mai multă vioiciune.

— Aici tratează cam uşor povestea cu ispita. Ştie că nu are dreptate şi nu are nici un argument rezonabil. Prost! N-ar fi trebuit să se logodească! „Firea tatălui său”! E nedrept totuşi cu tatăl său. Temperamentul aprins al domnului Weston i-a prins bine în toate strădaniile lui juste şi vrednice de toată lauda. Dar domnul Weston a muncit pentru ce a câştigat, n-a avut totul dintr-o dată. Foarte adevărat, n-a venit încoace până n-a sosit domnişoara Fairfax.

— N-am uitat, zise Emma, cât de sigur erai că ar fi putut să vină mai devreme dacă ar fi vrut. Foarte drăguţ din partea dumitale că sari peste asta, dar ai avut perfectă dreptate.

— Nu eram cu totul imparţial în părerea mea, Emma, cred totuşi că şi fără să fi fost vorba de tine, tot n-aş fi avut

încredere în el.

Când ajunse la „domnişoara Woodhouse”, fu nevoit să citească rar, tot pasajul, tot ce se referea la ea, zâmbind, privind, dând din cap, cu un cuvânt de aprobare sau de dezaprobare, sau numai cu dragoste, după cum cerea subiectul, încheind totuşi serios şi după o lungă reflecţie astfel:

— Foarte rău, deşi ar fi putut fi şi mai rău. S-a jucat cu focul. Datorează prea mult întâmplării, pentru a fi absolvit de orice vină. N-are dreptul să-şi judece singur purtarea faţă de tine. S-a lăsat mereu înşelat de propriile lui dorinţe şi puţin i-a păsat de tot în afară de binele lui. Să-şi închipuie că tu i-ai ghicit secretul! Destul de firesc – mintea lui era plină de atâtea intrigi încât credea că se întâmplă acelaşi lucru şi cu alţii. Mister, rafinament, cum se perverteşte raţiunea la modul ăsta! Dragă Emma, nu servesc oare toate acestea la a ne arăta frumuseţea adevărului şi sincerităţii în relaţiile dintre noi doi?

Emma fu de acord şi roşi cu gândul la Harriet, despre a cărei situaţie nu putea să dea o explicaţie sinceră.

— Continuă, zise ea.

El continuă, dar curând se opri din nou pentru a spune:

— Pianul, ah, asta a fost fapta unui băiat foarte tânăr, prea tânăr ca să se gândească la inconvenientele care ar fi putut fi mai mari decât plăcerea. Aşa ceva face numai un băieţandru! Nu pot sa înţeleg dorinţa unui bărbat de a-i da unei femei o dovadă de dragoste de care ştie că ea s-ar putea dispensa, şi el ştia bine că ea s-ar fi împotrivit trimiterii instrumentului dacă ar fi putut.

După aceasta, continuă o vreme fără să se mai oprească. Mărturisirea lui Frank Churchill că se purtase ruşinos, fu primul lucru care îl făcu să se oprească mai mult.

— Sunt perfect de acord cu dumneata, domnule, remarca el atunci. Te-ai purtat chiar foarte ruşinos. N-ai scris niciodată un rând mai plin de adevăr. Şi, după ce parcurse pasajul următor, despre motivul certei lor şi despre faptul

că el continuase să se poarte exact pe dos decât îi dicta simţul de dreptate al Janei, făcu o pauză mai mare şi zise:

— Asta e foarte rău. O convinsese ca de dragul lui să se pună într-o situaţie extrem de dificilă şi stânjenitoare şi ar fi trebuit să fie prima lui preocupare să o scutească de orice suferinţă inutilă. Probabil că ea avea mult mai mult de înfruntat pentru a putea purta corespondenţă decât avea el. Ar fi trebuit să accepte şi unele scrupule fără nici un rost, dar ale ei erau toate îndreptăţite. Trebuie să considerăm că ea are o singură vină, aceea de a fi consimţit să se logodească, pentru a suporta asta se simţea probabil mereu pedepsită.

Emma ştia că acum se apropia pasajul cu Box Hill şi începu să nu se mai simtă în largul ei. Şi purtarea ei fusese necuviincioasă! Îi era atât de ruşine şi de frică de privirea lui!

Totuşi, el citi totul încet, atent şi fără nici cea mai mică remarcă şi în afară de o privire scurtă pe care i-o aruncă şi o retrase imediat, de teamă să nu-i provoace remuşcări, nu păru să-şi amintească deloc despre Box Hill.

— Fără îndoială, are dreptate în privinţa delicateţii bunilor noştri prieteni, domnul şi doamna Elton, fu observaţia următoare, sentimentele lui sunt absolut fireşti! Ce? Chiar hotărâse so rupă definitiv cu el? îşi dădea seama că logodna e o sursă de regrete şi nenorociri pentru amândoi şi o rupea. Asta arată care era părerea ei despre purtarea lui. Ei, bine, cred că el e nemaipomenit…

— Nu, nu, citeşte mai departe. Vei vedea ce mult a suferit şi el.

— Sper că a suferit, răspunse domnul Knightley, rece şi apoi, reluând scrisoarea:

— Smalldridge”! Ce înseamnă asta? Ce e asta?

— Se angajase ca guvernantă la copiii doamnei Smalldridge, o scumpă prietenă a doamnei Elton, o vecină de la Maple Grove, şi, apropo, nu ştiu, zău, cum suportă doamna Elton dezamăgirea!

— Dragă Emma, dacă tot m-ai pus să citesc, taci cel puţin din gură. Nu vreau să aud nimic nici despre doamna Elton. Nu mai am decât o pagină. Termin imediat. Ce scrisoare a mai scris şi ăsta!

— Aş vrea să ai mai multă bunăvoinţă când citeşti.

— Ei, e ceva suflet aici. Pare într-adevăr să fi suferit când a văzut cât e de bolnavă. Desigur, nu e nici o îndoială că o iubeşte.

„Ne iubim mai mult ca niciodată”. Sper că va fi multă vreme, conştient de valoarea unei asemenea împăcări. E foarte darnic cu mulţumirile, mii, zeci de mii. „Mai fericit decât merit”, dovedeşte că se cunoaşte pe sine. „Domnişoara Woodhouse mă numeşte copilul norocului”. Erau exact cuvintele domnişoarei Woodhouse, nu-i aşa.? Frumoasă încheiere! Şi gata scrisoarea! „Copilul norocului!”

Aşa l-ai numit tu?

— Nu pari să fii la fel de mulţumit ca mine de scrisoarea asta. Totuşi, trebuie cel puţin eu să sper că vei avea acum o părere mai bună despre el. Sper că l-a mai înălţat în ochii dumitale!

— Da, desigur. A făcut multe greşeli, greşeala de a nu se gândi la alţii şi în general de a nu se gândi prea mult. Şi sunt perfect de acord cu el că probabil va fi mai fericit decât merită.

Totuşi, cum e, fără îndoială, foarte îndrăgostit de domnişoara Fairfax şi putem spera că în curând va avea avantajul de a fi mereu în preajma ei, sunt gata să cred că va face progrese şi că Va învăţa de la ea ce înseamnă statornicia şi delicateţea. Şi acum, vreau să vorbesc despre altceva. Mă interesează într-atâta soarta unei persoane, încât nu mă pot gândi la Frank Churchill. De când am plecat, azi-dimineaţă, mintea mea e chinuită de o problemă.

Problema fu expusă într-o engleză simplă, neafectată, limba unui gentleman, o limbă pe care domnul Knightley o folosea chiar:faţă de femeia de care era îndrăgostit: cum ar

putea să-i ceară să se căsătorească cu el fără să atingă fericirea tatălui ei?

Răspunsul Emmei era gata pregătit. „Atâta timp cât tatăl ei ftrăia pentru ea este imposibilă orice schimbare. Nu-l va părăsi niciodată.” Totuşi, răspunsul fu acceptat numai parţial. Domnul Knightley era la fel de conştient ca ea că nu se poate să-şi părăsească tatăl, dar nu putea fi de acord să nu admită nici un fel de schimbare. Se gândise mult şi profund la asta; întâi se gândise la a-l îndupleca pe domnul Woodhouse să se mute împreună cu ea la Donwell; îşi dorise să creadă că faptul e posibil, dar, din câte îl cunoştea pe domnul Woodhouse, ştia bine că nu era o soluţie fericită; şi acum îşi mărturisea convingerea că o astfel de dezrădăcinare ar însemna un risc pentru confortul tatălui ei, poate chiar pentru viaţa lui, şi nu trebuiau deci să acţioneze la voia întâmplării. Domnul Woodhouse mutat de la Hartfield! Nu. Îşi dădea seama că nu se cuvine să încerce aşa ceva. Dar planul care i se născuse în minte după ce îl sacrificase pe acesta era încredinţat că va fi acceptat de Emma lui cea dragă, din toată inima. Ideea era ca el să fie primit la Hartfield, aşa fel încât atâta vreme cât fericirea, adică viaţa tatălui ei cerea ca Emma să locuiască la Hartfield să poată locui şi el aici.

Emmei îi trecuse, de asemenea, prin cap ideea de a se muta cu toţii la Donwell. Ca şi el, făcuse un plan, dar îl respinsese, însă o alternativă ca asta nu-i venise în minte. Îşi dădea pe deplin seama ce adâncă era iubirea pe care o dovedea el. Simţea că mutându-se de la Donwell el îşi sacrifica probabil o mare parte din independenţă, din orele libere şi din obiceiurile lui, că dacă va locui tot timpul cu tatăl ei şi într-o casă care nu-i aparţinea va avea multe, foarte multe de suportat. Promise să se gândească şi îl sfătui şi pe el să se mai gândească la propunerea pe care o făcea; dar el era pe deplin convins că nici o altă reflecţie nu mai putea să-i schimbe dorinţele şi părerea lui în această problemă. Se gândise mult şi calm la ea, de asta putea să fie

sigură. Fugise toată dimineaţa de William Larkins, ca să se poată gândi în pace.

— Ah, dar mai e o dificultate la care nu te-ai gândit. Sunt sigură că lui William Larkins n-o să-i convină deloc. Trebuia să obţii consimţământul lui înainte de a-l cere pe al meu.

Promise totuşi să se gândească, şi aproape că promise mai mult, să se gândească, în intenţia de a găsi până la urmă că planul e foarte bun.

Era cu totul deosebit faptul că Emma, deşi se gândea acum la Donwell Abbey, privindu-l din multe, foarte multe puncte de vedere, nu era deloc izbită de sentimentul că-l păgubeşte pe nepoţelul ei Henry, ale cărui drepturi de moştenitor prezumtiv le apărase cu atâta tenacitate înainte. Trebuia să se gândească oricum şi la pierderea bietului băieţel şi totuşi zâmbi numai cu o impertinenţă conştientă şi se amuză descoperind acum motivul real pentru care îi făcuse o atât de violentă neplăcere ideea ca domnul Knightley să se însoare cu Jane Fairfax, sau cu oricine altcineva, pe care atunci o pusese pe seama solicitudinii ei iubitoare de soră şi mătuşă.

Pe măsură ce se gândea la ea, propunerea lui de a se căsători şi a continua să stea la Hartfield i se părea din ce în ce mai atrăgătoare. Dezavantajele pentru el scădeau, avantajele ei creşteau şi binele lor comun începea să cântărească mai mult decât orice inconvenient. Să ai un asemenea tovarăş în perioadele de nelinişte şi tristeţe care vor urma! Un asemenea partener pentru toate acele îndatoriri şi griji pe care timpul le va face şi mai împovărătoare!

Ar fi însemnat să fie mult prea fericită dacă n-ar fi fost biata Harriet, dar toate bucuriile ei păreau să implice creşterea suferinţelor prietenei sale, care acum trebuia chiar să fie exclusă de la Hartfield. Harriet trebuie, printr-o prudenţă izvorâtă din caritate, ţinută departe de petrecerea de familie pe care Emma o plănuia pentru a-şi sărbători fericirea. Ea va pierde, din toate punctele de

vedere. Emma nu se putea plânge că viitoarea absenţă a Harrietei va micşora bucuria ei. La o astfel de petrecere, Harriet ar fi mai mult un balast, dar pentru biata fată necesitatea de a o pune în situaţia să fie pedepsită pe nedrept era extrem de crudă.

Cu timpul, desigur, îl va uita pe domnul Knightley, adică îl va înlocui, dar nu te puteai aştepta ca asta să se întâmple foarte curând. Domnul Knightley însuşi nu poate face nimic să o ajute să se vindece, spre deosebire de domnul Elton. Domnul Knightley, care era întotdeauna atât de blând, de sensibil, gândindu-se cu toată sinceritatea la toată lumea, nu-şi va scădea niciodată meritul de a fi adorat, pe care-l avea acum. Şi, într-adevăr, erau puţine speranţe, chiar dacă era vorba de Harriet, ca o femeie să se îndrăgostească de trei bărbaţi în cursul unui singur an.

CAPITOLUL LII pentru emma fu o mare uşurare sa constate că Harriet dorea la fel de puţin ca şi ea să se întâlnească. Era destul de greu să comunice prin scrisori. Ar fi fost desigur cu mult mai rău dacă ar fi fost obligată să se întâlnească.

Harriet căuta, prin felul de a se exprima, să evite cât se poate de mult reproşurile sau să lase să se vadă că e jignită şi totuşi Emma găsea că există un anume resentiment, sau ceva care se învecina cu asta, în stilul ei, ceea ce făcea să-i crească dorinţa de a nu o vedea. Poate că bănuielile izvorau din conştiinţa ei încărcată, dar, se pare că numai un înger ar fi putut să nu aibă resentimente după o asemenea lovitură.

Obţinu fără nici o greutate o invitaţie din partea Isabellei şi avu norocul să găsească şi un motiv plauzibil pentru a o cere, fără să recurgă la vreun pretext. Era o măsea cariată. Harriet dorea într-adevăr, şi dorea de multă vreme, să consulte un dentist. Doamna John Knightley era încântată s-o poată ajuta, orice semn de boală era pentru ea cea mai bună recomandare şi, deşi nu-şi iubea dentistul aşa cum îl iubea pe domnul Wingfield, fu cât se poate de dornică s-o ia

pe Harriet în grija ei. După ce puse totul la punct cu sora ei, Emma îi făcu prietenei sale propunerea şi constată că nu era deloc greu s-o convingă. Harriet urmă să plece, fusese invitată pentru cel puţin două săptămâni. Urma să călătorească în trăsura domnului Woodhouse. Totul era aranjat, definitivat, şi Harriet ajunse cu bine în Brunswick Square.

Acum Emma se putea bucura deplin de vizitele domnului Knightley; acum putea să vorbească şi să asculte cu adevărat fericită, fără a fi împiedicată de sentimentul că face o nedreptate, că e vinovată, un fel de durere obsesivă care o bântuise tot timpul când îşi amintea că un suflet dezamăgit e aproape şi suferă imens poate chiar în acel moment, şi la ce distanţă mică, datorită sentimentelor pe care ea le îndrumase pe căi greşite.

Poate nu era rezonabil din partea Emmei să creadă că Harriet, la Londra, e altceva decât Harriet la doamna Goddard. Dar la Londra nu şi-o putea închipui fără prilejuri de a fi curioasă, ocupată, care îi vor risipi gândurile din trecut şi o vor face să iasă din ale ei.

Nu voia să lase ca în cugetul ei o altă nelinişte să ia locul ocupat până acum la Harriet. Trebuia să facă o comunicare, o comunicare care cădea numai în sarcina ei – să-i mărturisească tatălui ei logodna, dar asta nu avea s-o facă imediat. Hotărî să amâne mărturisirea până când doamna Weston va fi în siguranţă şi sănătoasă. În această perioadă nu trebuia să mai dea şi alt prilej de agitaţie celor pe care-i iubea şi nu avea de ce să-şi amărască zilele până la timpul cuvenit. Trebuia să aibă cel puţin două săptămâni de destindere şi linişte pentru a-i încununa plăcerea care până acum o ţinuse atât de încordată.

Din spirit de datorie, dar şi din plăcere, hotărî de îndată să dedice jumătate de oră din această vacanţă a sufletului unei vizite la domnişoara Fairfax. Trebuia să se ducă şi abia aştepta s-o vadă, mai ales că similitudinea situaţiei lor actuale făcea să crească motivele izvorâte din bunăvoinţă.

Va fi o satisfacţie secretă, dar conştiinţa că aceleaşi perspective le stau în faţă va face să crească, fără îndoială, interesul pe care se cuvine să-l arate oricărei mărturisiri a Janei.

Plecă. Se mai dusese o dată, dar numai până la uşă. De la petrecerea de la Box Hill nu mai intrase în casa lor. Atunci biata Jane era atât de disperată încât i-a trezit compasiunea, deşi cele mai îngrozitoare suferinţe ale ei îi erau necunoscute. Teama de a fi şi acum nedorită, deşi era sigură că sunt acasă, o făcu să aştepte în coridor şi să trimită servitoarea sus să o anunţe. O auzi pe Patty pronunţându-i numele, dar nu mai urmă agitaţia pe care, din fericire, domnişoara Bates o explicase ulterior. Nu. Nu mai auzi decât răspunsul imediat: „Pofteşte-o sus”, şi într-o clipă fu întâmpinată pe scară de Jane însăşi, ca şi când nici un fel de altă primire n-ar fi fost socotită potrivită. Emma n-o văzuse niciodată arătând atât de bine, atât de drăguţă şi amabilă. Nu-şi ascundea fericirea, era caldă şi vioaie. Veni cu mâna întinsă şi spuse cu voce înceată, dar din inimă:

— Sunteţi atât de bună, domnişoară Woodhouse, zău, nu ştiu cum să mă exprim. Sper că mă credeţi, iertaţi-mă că nu găsesc cuvinte.

Emmei îi făcu plăcere şi ar fi găsit imediat cuvintele potrivite dacă sunetul vocii doamnei Elton, venind din sufragerie, n-ar fi oprit-o şi n-ar fi făcut-o să-şi concentreze toate sentimentele ei de prietenie şi urările de bine într-o foarte sinceră strângere de mână.

Doamna Bates şi doamna Elton erau amândouă aşezate. Domnişoara Bates ar fi dorit ca doamna Elton să fie în altă parte, dar era dispusă să aibă răbdare cu toată lumea şi cum doamna Elton o întâmpină cu neobişnuită amabilitate, spera ca întâlnirea să nu-i dăuneze prea mult.

În curând i se păru că a pătruns gândurile doamnei Elton şi că a înţeles de ce şi ea părea la fel de bine dispusă: pentru că domnişoara Fairfax îi arătase încredere şi credea că e posesoarea unui secret pe care nu l-a aflat nimeni

altcineva. Emma citi numaidecât semnele doveditoare pe faţa ei şi, în timp ce îşi făcea datoria de a o saluta pe doamna Bates şi aparent asculta atentă răspunsurile bunei şi bătrânei doamne, văzu cum, făcând din asta un mare mister şi dându-şi aere de nelinişte, împătureşte o scrisoare, pe care i-o citea probabil Janei, şi o pune în săculeţul ei de atlas roşu, brodat cu fir de aur, pe care-l ţinea alături, spunând cu semnificative clătinări ale capului:

— Putem să terminăm asta altă dată. Noi vom mai avea oricum ocazia să vorbim şi de fapt principalul l-ai auzit deja. foiam numai să-ţi arăt că doamna S. primeşte scuzele noastre şi u se simte ofensată. Ai văzut ce frumos scrie. Ah, e o fiinţă delicioasă! Dacă te-ai fi dus la ea, ai fi iubit-o foarte mult. Dar gata, să nu mai vorbim despre asta. Să fim discrete, ţin la buna noastră purtare! Sst! Ţi-aduci aminte versurile, am uitat cum îi zice poemului:

Căci dacă-i vorba de o doamnă, Putem da totul la o parte.

cum, draga mea, fiind vorba nu de o doamnă, ci de o mămică! un cuvânt pentru cei înţelepţi! Dar aş vrea să te simţi uşurată în privinţa doamnei S. Felul în care i-am descris eu totul a satisfăcut-o.

Şi din nou, când Emma îşi întoarse capul o clipă, ca să vadă ce lucrează doamna Bates, adăugă pe jumătate în şoaptă:

— N-am pomenit nici un nume, ai văzut? Nu, sunt prudentă ca un prim-ministru. M-am descurcat foarte bine.

Emma nu avea nici o îndoială, discreţia ei se manifesta în repetate rânduri, de câte ori avea ocazia. După ce vorbiră câtva timp în pace despre vreme şi despre doamna Weston, se pomeni interpelată brusc:

— Nu credeţi, domnişoară Woodhouse, că prietena noastră cea obrăznicuţă s-a însănătoşit minunat? Nu credeţi că domnul Perry merită felicitări? (aici îi aruncă o privire plină de înţeles Janei). Pe cuvântul meu, Perry a făcut-o sănătoasă într-un timp aşa de scurt. Ah, dacă ai fi văzut-o, cum am văzut-o eu, când se simţea atât de rău!

Şi când doamna Bates îi spuse ceva Emmei, şopti mai departe:

— Nu spunem nici o vorbă de ajutoarele pe care le-a primit domnul Perry, nici o vorbă despre un doctor tinerel din Windsor. A, nu, domnul Perry se va bucura de toată cinstea.

— N-am prea avut plăcerea să vă văd, domnişoară Woodhouse, începu curând după aceea, de la petrecerea de la Box Hill. Foarte drăguţă petrecere. Totuşi, cred că lipsea ceva – lucrurile nu prea păreau, adică unii dintre noi aveau sufletul înnourat. Aşa mi s-a părut, cel puţin, dar s-ar putea să greşesc. Cu toate astea, cred că a fost destul de reuşită ca să fim cu toţii dornici să mai mergem o dată. Ce-aţi zice, voi două, să strângem aceiaşi oameni şi să mai facem o excursie la Box Hill, cât mai ţine vremea bună? Exact aceiaşi, fără excepţie!

Curând după aceea sosi domnişoara Bates, şi Emma nu-şi putu opri un zâmbet văzând cât e de încurcată, probabil pentru că nu ştia prea bine ce ar trebui să spună, dar ardea de nerăbdare să spună tot.

— Mulţumesc, dragă domnişoară Woodhouse, sunteţi atât de bună! Nu găsesc cuvinte. Da, da, înţeleg foarte bine, scumpa de Jane, ce perspective minunate, adică nu, vreau să spun că… Dar s-a însănătoşit minunat! Ce face domnul Woodhouse? Vai, ce bine îmi pare, nu-mi stă în putinţă… Ce oaspeţi drăguţi avem! Da, zău! Minunat băiat, adică aşa de prietenos, vreau să spun, bunul domn Perry, ce bun a fost cu Jane.

Şi din marea ei încântare, din extrem de multele mulţumiri pentru vizita doamnei Elton, Emma ghici că, probabil, casa parohială arătase unele resentimente faţă de Jane, care fuseseră acum depăşite. Într-adevăr, după câteva şoapte, care erau o dovadă grăitoare în sprijinul acestei presupuneri, doamna Elton spuse cu glas tare:

— Da, am venit, buna mea prietenă, sunt de mult aici, am stat atâta timp, încât, dacă aş fi în altă parte, ar trebui să-mi

cer scuze. Dar adevărul e că-l aştept pe domnul şi stăpânul meu. Mi-a promis să vină şi el aici, să vă salute.

— Cum? Vom avea plăcerea unei vizite din partea domnului Elton? Asta ne face mare plăcere, zău! Pentru că ştiu că bărbaţilor nu le place să facă vizite dimineaţa, şi domnul Elton are atât de puţin timp.

— Pe cuvântul meu, chiar aşa e, domnişoară Bates. E ocupat de dimineaţă până seara. Nu se mai termină şirul celor care vin la el, cu un pretext sau altul. Magistraţi, supraveghetori, custozi, toţi vor să ştie părerea lui. Se pare că nu pot face nimic fără el. „Pe cuvânt, domnule E.”, îi zic eu adesea, „bine că vin la dumneata şi nu la mine. Ce m-aş face eu cu pastelurile şi pianul, dacă ar veni atâţia să-mi ceară sfaturi?” Şi aşa stau destul de prost, căci le neglijez neiertat de mult. Cred că de două săptămâni n-am mai cântat nici o măsură. Totuşi, o să vină, vă asigur, numai ca să vă prezinte omagiile sale.

Şi ridicându-şi mâna pentru ca Emma să nu-i poată auzi cuvintele:

— O vizită de felicitări era indispensabilă! Domnişoara Bates se uita în jur foarte fericită.

— Mi-a promis că vine de îndată ce termină cu Knightley, dar el şi Knightley sporovăiesc o mulţime. Domnul E. e mâna dreaptă a lui Knightley.

Emma nu voia să zâmbească deloc, cu nici un preţ, şi spuse numai:

— Domnul Elton a plecat pe jos la Donwell? E cam cald.

— Oh, nu, se întâlnesc la Crown, ca de obicei. Weston şi Cole vor fi, de asemenea, acolo, dar totdeauna pomenim numai pe cei care conduc afacerea, de-asta n-am vorbit de ei. Cred că domnul E. şi Knightley hotărăsc în toate.

— Nu cumva aţi greşit ziua? zise Emma. Sunt aproape sigură că întâlnirea de la Crown trebuie să aibă loc mâine. Domnul Knightley a fost la Hartfield ieri şi spunea că e sâmbătă.

— A, nu, întâlnirea e azi, în mod precis, i se răspunse abrupt, ceea ce dovedea imposibilitatea unei confuzii din partea doamnei Elton.

— Cred, zise ea în continuare, că e cea mai dificilă parohie din lume. La Maple Grove nu se pomenea aşa ceva!

— Parohia de acolo era mică, zise Jane.

— Pe cuvânt, draga mea, habar n-am, pentru că n-am auzit niciodată vorbindu-se despre asta.

— Dar se înţelege, după cât de mică e şcoala despre care mi-aţi vorbit, patronată de sora dumneavoastră şi de doamna Bragge. E singura scoală şi nu are mai mult de douăzeci şi cinci de elevi.

— Ah, ce fată deşteaptă, ai dreptate! Ce minte înţeleaptă ai, Jane! Cred că dacă tu şi eu am fi topite împreună, am face un caracter perfect. Vioiciunea mea şi seriozitatea ta ar da împreună perfecţiunea. Nu că aş vrea să insinuez că nu se găsesc unii care să creadă că tu eşti perfecţiunea întruchipată! Dar, şşt, nici o vorbă, te rog!

Părea o prudenţă inutilă; Jane dorea să-i adreseze câteva cuvinte nu doamnei Elton, ci domnişoarei Woodhouse, după cum limpede observa cea de-a doua. Dorinţa de a-i face toată onoarea pe care buna-cuviinţă i-o îngăduia era cât se poate de evidentă, deşi nu putea fi îndeplinită decât din priviri.

Domnul Elton îşi făcu apariţia. Doamna lui îl salută cu vivacitatea ei scânteietoare.

— Frumos, domnule, pe cuvânt, mă trimiţi aici, să-mi deranjez prietenele atâta vreme şi de-abia catadicseşti să vii. Dar ştiai probabil cu ce fiinţă credincioasă ai de-a face. Ştiai că n-o să mă mişc de-aici până nu vine domnul şi stăpânul meu. Stau aici de o oră, dându-le acestor domnişoare prilejul să vadă ce înseamnă să te supui voinţei soţului, pentru că, cine ştie cât de curând, vor avea nevoie de asemenea cunoştinţe!

Domnul Elton era atât de înfierbântat şi obosit încât părea a-şi fi pierdut şi ultima brumă de inteligenţă. Trebuia să

salute celelalte doamne, dar scopul lui imediat era să se vaite de căldura pe care o suferise şi de drumul pe care îl făcuse pe jos, de pomană.

— Când am ajuns la Donwell, zise el, n-am putut să dau de Knightley. Foarte ciudat, nu ştiu ce-i cu el! După bileţelul pe care i l-am trimis azi-dimineaţă şi răspunsul pe care l-am primit, trebuia să fie acasă, în mod sigur, la vremea asta.

— La Donwell? strigă soţia lui. Dragul meu domn E., n-ai fost la Donwell, vrei să spui la Crown, vii de la întâlnirea de la Crown.

— Nu, nu, aceea e mâine. Şi tocmai de-asta! Ce dimineaţă fierbinte, şi am mers şi peste câmp (vorbind pe tonul unui persecutat), ceea ce a fost şi mai rău! Şi pe urmă, să nu-l găsesc acasă! Vă asigur că nu mi-a făcut deloc plăcere. Şi să nu lase nici o scuză, nici un mesaj pentru mine! Menajera a spus că nu ştia că sunt aşteptat. Nemaipomenit! Şi nimeni nu ştia unde a plecat. Poate la Hartfield, poate la Abbey Mill, poate la pădure. Domnişoară Woodhouse, purtarea asta e uimitoare la prietenul nostru Knightley. Emma se amuză să protesteze şi să spună că este într-adevăr, nemaipomenit din partea lui şi nu găsi nici un cuvinţel să-l apere.

— Nu-mi pot închipui, zise doamna Elton (simţind acea indignare pe care se cuvine s-o simtă soţiile), nu-mi pot închipui cum de-ţi face ţie una ca asta! Eşti ultimul om care ar merita să fie uitat. Dragul meu domn E., trebuie să-ţi fi lăsat vreun mesaj, sunt sigură, trebuie. Nici Knightley nu poate fi atât de excentric, probabil au uitat servitorii. Crede-mă, aşa s-a întâmplat probabil, şi e foarte posibil să se întâmple asta cu servitorii de la Donwell, care, am văzut eu, sunt extrem de stângaci şi neglijenţi. Pentru nimic în lume n-aş lăsa pe unul ca Harry să se atingă de dulapul nostru. Iar în ce-o priveşte pe doamna Hodges, Wright nu dă doi bani pe ea. I-a promis o reţetă şi nu i-a trimis-o nici azi.

— M-am întâlnit cu William Larkins, continuă domnul Elton, când m-am apropiat de casă, şi mi-a spus că n-o să-l găsesc pe stăpânul său acasă, dar nu l-am crezut. William părea cam prost dispus. Nu ştia ce se întâmplă cu stăpânul lui în ultima vreme, zicea, dar îi scoţi vorba cu cleştele din gură. Nu mă interesează supărările lui William Larkins, dar, în adevăr, e foarte important ca eu să-l văd pe Knightley azi. Prin urmare, sunt foarte supărat că am mers atâta pe jos, pe căldura asta, fără să ajung la nici un rezultat!

Emma îşi dădu seama că ceea ce ea trebuia să facă imediat, era să se ducă acasă. După toate probabilităţile, era aşteptată. În felul acesta poate, domnul Knightley va fi scutit de a deveni şi mai răuvoitor faţă de domnul Elton, dacă nu şi faţă de William Larkins.

Îi făcu plăcere, atunci când îşi luă rămas bun, să vadă că domnişoara Fairfax e hotărâtă s-o conducă afară, chiar până în stradă. Asta îi dădu ocazia, de care profită imediat, să zică:

— Poate că e mai bine că n-am mai avut posibilitatea. Dacă in-aţi fi fost înconjurată şi de alţi prieteni, poate aş fi fost tentată să aduc vorba despre un anume subiect, să pun întrebări, să vorbesc mai deschis decât se cuvine. Am impresia că aş fi fost impertinentă.

— Ah, strigă Jane înroşindu-se şi ezitând puţin, ceea ce Emma găsi că i se potrivea mult mai bine decât toată distincţia calmului ei obişnuit, n-ar fi fost nici o primejdie, primejdia era să nu vă plictisesc eu. Nimic nu m-ar încânta mai mult decât interesul dumneavoastră, zău, domnişoară Woodhouse (vorbind ceva mai liniştit), eu, care îmi dau seama că m-am purtat urât, chiar foarte urât, sunt bucuroasă să aflu că prietenii mei, la a căror bună părere ţin, nu sunt atât de dezgustaţi, încât să… N-am timpul să vă spun nici jumătate din cât aş vrea. Abia aştept să mă pot scuza, să explic, cred că e timpul. Dar, din păcate, pe scurt, dacă nu vă place prietenia mea…

— Ah, sunteţi prea scrupuloasă, zău aşa, strigă Emma, cu căldură, şi îi luă mâna. Nu-mi datoraţi nici o scuză şi toţi cei cărora le datoraţi scuze sunt atât de mulţumiţi, chiar încântaţi…

— Sunt foarte drăguţă, dar ştiu bine ce urât m-am purtat cu dumneavoastră. Atât de rece şi de artificială! Trebuia mereu să-mi joc rolul. Era o viaţă de minciună. Ştiu că trebuie să vă fi dezgustat.

— Vă rog, nu spuneţi mai mult! îmi dau seama că eu sunt aceea care ar trebui să ceară scuze. Hai să ne iertăm una pe cealaltă! Trebuie să facem asta cât mai repede şi cred că simţiţi la fel ca mine. Sper că aveţi veşti bune de la Windsor.

— Foarte!

— Şi vestea următoare va fi că vă vom pierde, tocmai acum, când încep să vă cunosc!

— Ah, în privinţa asta nu putem încă să ne facem planuri. Voi sta aici până mă vor chema domnul şi doamna Campbell.

— Poate că, pe moment, nu se poate stabili nimic, răspunse Emma zâmbind, dar, iertaţi-mă, trebuie să vă gândiţi, totuşi.

Jane răspunse tot cu un zâmbet.

— Aveţi foarte multă dreptate. Ne-am gândit. Şi vă voi spune dumneavoastră, sunt sigură că nu veţi spune mai departe, că am stabilit să locuim cu domnul Churchill, la Enscombe. Însă trebuie să treacă cel puţin trei luni de doliu, dar după asta îmi închipui că nu vom mai avea de aşteptat.

— Mulţumesc, mulţumesc, asta-i tot ce voiam să ştiu, sigur! Ah, dacă aţi şti ce mult îmi place ca lucrurile să fie hotărâte deschis. La revedere, la revedere!

CAPITOLUL LIII.

PRIETENII DOAMNEI WESTON AVURĂ fericirea să afle că încercarea trecuse cu bine. Emma era cât se poate de mulţumită că prietena ei e sănătoasă şi, mai mult, că a devenit mama unei fetiţe. Dorise, cu multă hotărâre, să se

nască o domnişoară Weston. Nu voia să recunoască substratul acestei dorinţe: speranţa de a pune la cale o căsătorie a respectivei domnişoare cu unul din băieţii Isabellei, dar era convinsă că o fetiţă era lucrul cel mai potrivit pentru o asemenea mamă şi un asemenea tată. Va fi o mare mângâiere pentru domnul Weston când va îmbătrâni – şi chiar domnul Weston va îmbătrâni, cu siguranţă, peste zece ani —, să stea lângă foc şi să se amuze de zburdălniciile şi prostiile, extravaganţele şi imaginaţia unui copil care nu va părăsi niciodată casa părintească. Şi doamna Weston – nimeni nu se putea îndoi că o fată era lucrul cel mai potrivit pentru ea şi ar fi fost şi păcat pentru cineva care ştia să fie o atât de bună profesoară să nu mai aibă asupra cui să-şi exercite priceperea.

— A avut norocul, ştiţi, să facă exerciţii pe mine, continuă ea, ca doamna d'Almane asupra contesei d'Ostalis, în romanul doamnei de Genlis, „Adelaide şi Theodore”, şi acum o vom vedea pe mica ei Adelaide educată la un nivel superior.

— Adică, răspunse domnul Knightley, pe ea o va răsfăţa şi mai mult decât pe tine şi va crede că nu o răsfaţă deloc. Aceasta va fi singura diferenţă.

— Biata fetiţă, zise Emma, în viteza asta, ce se va alege de ea?

— Nimic foarte rău. E soarta a mii de fetiţe. Va fi foarte antipatică în copilărie şi se va corecta pe măsură ce va creşte. Mi-am pierdut toată înverşunarea împotriva copiilor răsfăţaţi, dragă Emma. N-ar fi o mare ingratitudine din partea mea să fiu aspru cu ei eu care îţi datorez ţie toată fericirea mea?

Emma râse şi răspunse:

— Dar eu am beneficiat de toate strădaniile dumitale de a compensa răsfăţul celorlalţi. Mă îndoiesc că eu m-aş fi putut corecta singură!

— Chiar te îndoieşti? Eu, nu. Natura ţi-a dat minte, domnişoara Taylor ţi-a dat principii. Te-ai fi descurcat.

Amestecul meu putea să facă mai mult rău decât bine. Era foarte firesc ca tu să spui: „ce drept are el să-mi facă morală?”, şi mi-e teamă că tot în mod firesc găseai că o fac într-o manieră neplăcută. Nu cred că ţi-am făcut vreun bine. Am profitat numai eu, prin aceea că tu ai devenit obiectul celor mai duioase afecţiuni din partea mea. Nu puteam să mă gândesc atâta la tine fără să te iubesc, cu toate defectele tale, şi gândindu-mă mereu la greşelile tale, m-am îndrăgostit de tine încă de când aveai treisprezece ani, cel puţin.

— Sunt încredinţată că mi-ai fost de folos, zise Emma. Foarte des am fost influenţată în bine de dumneata, mai des decât aş fi recunoscut atunci. Sunt foarte sigură că mi-ai făcut numai bine. Şi dacă biata Anna Weston va fi la fel de răsfăţată ca mine, va fi o mare dovadă de omenie din partea dumitale să faci şi pentru ea ce-ai făcut pentru mine, în afară însă de a te îndrăgosti de ea când va avea treisprezece ani.

— De câte ori, când erai mică, nu mi-ai spus, privindu-mă obraznic: „Domnule Knightley, o să fac asta şi asta, tata zice că am voie”, sau: „Domnişoara Taylor mi-a dat voie”, ceva ce ştiai bine că nu-mi place. În cazuri din astea, dacă mă amestecam, mă urai de două ori mai mult.

— Ce fiinţă drăguţă eram. Nu-i de mirare că-ţi aduci aminte cuvintele mele cu atâta afecţiune.

— Domnule Knightley”! Totdeauna mi-ai spus aşa, „domnul Knightley” şi din obişnuinţă nu mi se mai pare atât de protocolar. Şi totuşi este foarte protocolar. Aş vrea să-mi spui altfel, dar nu ştiu cum.

— Mi-aduc aminte că o dată ţi-am spus „George”, într-un acces de răsfăţ, acum vreo zece ani. Ţi-am spus asta, crezând că o să te supere, dar, cum n-ai obiectat, n-am mai făcut-o niciodată.

— Şi acum, n-ai putea să-mi spui „George”?

— Imposibil! Nu pot să-ţi spun altfel decât „domnul Knightley”. Nu-ţi promit nici să egalez distinsa conciziune a

doamnei Elton şi să te numesc domnul K. Dar, îţi promit, adăugă imediat râzând şi roşind, îţi promit că într-o zi îţi voi spune pe numele mic. Nu spun când, dar poţi şi singur să ghiceşti, în casă-n care vom fi uniţi la bine şi la rău.

Emmei îi părea foarte rău că nu putea să-i vorbească mai deschis despre un serviciu pe care, cu bunul lui simţ, i-l făcuse, despre sfatul care ar fi salvat-o de la cea mai mare dintre nebuniile ei de femeie – intimitatea, dorită de ea însăşi, cu Harriet Smith, dar era un subiect prea delicat. Nu-l putea atinge. Numele Harrietei era foarte rar pomenit între ei. Aceasta, probabil, pentru că el nu prea se gândea la ea, dar Emma era înclinată să atribuie totul delicateţii şi unei bănuieli, uneori vădită, că prietenia lor s-ar fi sfârşit. Ea însăşi îşi dădea seama că în orice altă împrejurare ar fi corespondat cu siguranţă mai mult şi că informaţiile ei n-ar fi avut ca unică sursă scrisorile Isabellei. Poate că şi el observase asta. O durea că e nevoită să-i ascundă ceva, cum la fel de mult o durea că a făcut-o nefericită pe Harriet. Isabella, cum era de aşteptat, trimitea numai veşti bune despre musafira ei. La început, când sosise, i se păruse cam prost dispusă, ceea ce era firesc, căci trebuia să consulte un dentist, dar de îndată ce terminaseră treaba asta, Harriet, după câte credea ea, redevenise cea din totdeauna. Isabella, să vorbim pe drept, nu prea avea spirit de observaţie, totuşi, dacă Harriet n-ar fi fost în stare să se joace cu copiii, atunci şi-ar fi dat şi ea seama. Liniştea şi speranţele Emmei crescură când află că Harriet hotărâse să stea mai mult, cele două săptămâni se prelungeau la o lună cel puţin. Domnul şi doamna John Knightley urmau să vină în august, şi fusese invitată să rămână până atunci şi să se întoarcă o dată cu ei.

— John nici nu pomeneşte de prietena ta, zise domnul Knightley. Uite răspunsul lui, dacă vrei să-l vezi.

Era răspunsul la scrisoarea prin care îi comunica intenţia de a se căsători. Emma o primi cu mâna întinsă, plină de

dorinţă şi nerăbdare să afle ce spunea el şi nu şovăi deloc auzind că nu se pomeneşte de prietena ei.

— John a primit vestea fericirii mele ca un frate, continuă domnul Knightley, dar nu-i place să facă complimente şi, deşi ştiu bine că are şi pentru tine o dragoste de frate, este atât de departe de a şi-o exprima cu floricele, încât orice altă femeie ar găsi că nu se prea întrece cu laudele pentru ea. Dar n-am nici o teamă că tu înţelegi greşit.

— Scrie ca un om de bun-simţ, răspunse Emma, după ce citi scrisoarea. Respect sinceritatea lui. E foarte clar că e de părere că eu profit cel mai mult din logodna asta, dar se vede că speră că într-o zi voi merita dragostea la care mă socoteşti deja îndreptăţită. Dacă ar fi spus altceva, nu l-aş fi crezut.

— Dragă Emma, dar nu vrea să spună asta. Vrea să spună numai că…

— Părerea lui e foarte puţin diferită de a mea, îl întrerupse ea cu un fel de zâmbet serios, mult mai puţin decât crede el şi ar mărturisi dacă ar putea vorbi fără ceremonie şi rezerve despre asta!

— Emma, draga mea Emma…

— Ah, strigă ea şi mai veselă, dacă-ţi închipui că fratele dumitale mă nedreptăţeşte, aşteaptă numai ca tatăl meu să afle secretul şi să vezi ce zice el. Crede-mă, va fi foarte departe de a te lăuda. El va găsi că toată fericirea, toate avantajele sunt de partea dumitale şi tot meritul de partea mea. Tare-aş vrea să nu devin şi eu „biata Emma”, imediat ce va afla. Compasiunea lui pentru cei oprimaţi îşi găseşte în asta cea mai înaltă expresie.

— Ah, strigă el, tare-aş vrea ca tatăl tău să se lase convins la fel de uşor ca John că avem toate drepturile, fiind deopotrivă, să fim fericiţi împreună. M-a amuzat, foarte mult o parte din scrisoarea lui John, ai observat? unde zice că vestea mea nu l-a găsit cu totul nepregătit, că se aştepta să audă aşa ceva.

— Dacă-l înţelegi bine pe fratele dumitale, se referă numai la intenţia de a te căsători. Nici nu se gândea la mine. Pentru asta pare să fi fost total nepregătit.

— Da, dar mă amuză că mi-a intuit atât de bine sentimentele. Cum şi-o fi dat seama? Nu mi se pare că dispoziţia sau vorbele mele au fost deosebite de altă dată, încât să-l facă să creadă că am de gând să mă însor. Dar cred că aşa e. Probabil, zilele trecute, când am stat la ei, m-am purtat altfel. Cred că nu m-am jucat cu copiii aşa mult ca de obicei. Mi-aduc aminte că într-o seară bieţii băieţi ziceau: „Unchiul pare mereu obosit acum!”

Venise timpul când vestea trebuia răspândită, să vadă ce impresie va produce asupra celorlalţi. De îndată ce doamna Weston s-a întremat destul pentru a putea primi vizita domnului Woodhouse, Emma, având în vedere că o discuţie cu ea ar putea să-l împace pe domnul Woodhouse hotărî să anunţe mai întâi acasă şi apoi la Randalls. Dar cum să-i comunice tatălui ei? N-ar fi lăsat-o inima şi ar mai fi amânat dacă nu s-ar fi înţeles dinainte cu domnul Knightley ca ea să înceapă discuţia cu câtva timp înaintea venirii lui şi el să continue după aceea. Fu deci obligată să vorbească şi încă pe un ton vesel! Nu trebuia să-i sporească nefericirea prin tonul ei melancolic. Nu trebuia să pară a considera totul o nenorocire. Cu toată buna dispoziţie de care era în stare, îl pregăti să afle ceva neobişnuit şi, apoi, în câteva cuvinte, spuse că dacă el e de acord şi îşi dă consimţământul, ceea ce, era încredinţată, nu comporta nici o dificultate, pentru că ceea ce aveau de gând era spre fericirea tuturor, ea şi domnul Knightley voiau să se căsătorească. În felul acesta Hartfield va mai câştiga un locatar, a cărui tovărăşie domnul Woodhouse o iubea cel mai mult după cea a fiicei sale şi a doamnei Weston.

Bietul om! – la început suferi un şoc puternic şi încercă să o abată de la gândul ăsta. Îi aduse aminte cum, în repetate rânduri, declarase că nu se va mărita niciodată şi o asigură că, pentru ea, va fi cu mult mai bine să rămână singură şi îi

spuse despre biata isabella şi biata domnişoară Taylor. Dar nu mergea! Emma se învârtea în jurul lui plină de dragoste şi zâmbea şi zicea că aşa trebuie şi că nu trebuia s-o pună în aceeaşi oală cu Isabella şi cu doamna Weston, care au plecat de la Hartfield şi prin asta au produs o schimbare tristă; dar ea nu pleca de la Hartfield, ea va fi mereu acolo, nu făcea decât să mai adauge o persoană, ceea ce era o schimbare în bine. Şi era sigură că el va fi mult mai fericit să-l aibă pe domnul Knightley mereu în preajmă, atunci când se va obişnui cu ideea. Nu-l iubea el pe domnul Knightley foarte mult? Nu poate să nege că-l iubea! Pe cine consulta pentru orice afacere, dacă nu pe domnul Knightley? Cine îi era de folos, cine era gata oricând să-i scrie scrisorile, cine era gata să-l ajute oricând? Cine era cel mai vesel, cel mai atent şi-l iubea cel mai mult? Nu i-ar plăcea să-l aibă oricând în casă? Da, desigur! Toate astea erau adevărate, cât se poate de adevărate. Domnul Knightley era binevenit oricând. Ar fi bucuros să-l vadă la ei în fiecare zi. Dar, oricum, îl vedeau în fiecare zi, de ce să nu continue în acelaşi fel?

Domnul Woodhouse nu se lăsa prea repede convins; dar lucrul cel mai rău trecuse, i se dăduse ideea. Îndemnurile şi asigurările ei fură urmate de cele ale domnului Knightley, care, lăudând -o pe ea cu multă dragoste, se bucură chiar de o primire caldă din partea domnului Woodhouse şi curând se obişnui să i se vorbească despre asta, de câte ori se ivea ocazia. Se bucurau de tot ajutorul pe care îl putea da Isabella prin scrisori care îi susţineau cu tărie, şi doamna Weston era gata ca la prima întâlnire să trateze subiectul în lumina cea mai favorabilă, considerând căsătoria ca pe ceva deja stabilit, în primul rând şi, în al doilea rând, ca pe o hotărâre foarte bună, fiind foarte conştientă de importanţa egală pe care aceste două recomandări o aveau pentru domnul Woodhouse. Toată lumea era de acord că va avea loc, şi cum toţi aceia cu ale căror sfaturi se obişnuise îi asigurau că e spre fericirea lui, aproape că acceptă şi

începu să creadă că, poate, peste un an, doi n-ar fi rău ca această căsătorie să aibă loc.

Doamna Weston nu juca teatru, nu-şi prefăcea sentimentele când spunea ce spunea în sprijinul evenimentului. Fusese tare surprinsă, mai surprinsă ca niciodată, când Emma îi vorbise prima oară despre asta, dar i se părea că va face să crească fericirea tuturor şi nu avea nici o reţinere în îndemnurile ei. Îl stima atât de mult pe domnul Knightley, încât găsea chiar că o merită pe scumpa ei Emma şi era o partidă atât de potrivită, ireproşabilă în toate privinţele, iar într-o anume privinţă, un punct de cea mai mare importanţă, era în mod special de preferat, un noroc extraordinar, încât acum i se părea că Emma n-ar fi putut face o alegere mai bună şi că dânsa fusese cea mai proastă dintre proaste că nu se gândise şi nu dorise asta mai demult. Câţi dintre bărbaţii care ar fi avut îndrăzneala s-o ceară de nevastă pe Emma ar fi acceptat să renunţe la casa lor pentru Hartfield? Şi cine, în afară de domnul Knightley, l-ar fi putut cunoaşte şi suporta pe domnul Woodhouse atât de bine încât situaţia să fie convenabilă? Când făcea planuri cu soţul ei s-o mărite pe Emma cu Frank, o problemă nerezolvată mereu era ce să facă în privinţa domnului Woodhouse. Mereu exista această piedică – cum să împace pretenţiile de la Enscombe cu cele de la Hartfield, piedică recunoscută mai puţin de domnul Weston şi mai mult de dânsa, dar nici dânsul nu putea să încheie subiectul decât spunând: „Problemele astea se vor rezolva de la sine, tinerii vor găsi o soluţie.” Dar acum, nimic nu era lăsat la voia întâmplării. Totul era bine, deopotrivă, deschis! De nici o parte, nu era nimic ce s-ar fi putut numi sacrificiu. Era o unire care promitea a fi fericită, fără vreo piedică reală.

Doamna Weston, cu fetiţa ei pe genunchi, lăsându-se purtată de asemenea gânduri, era una din cele mai fericite fiinţe din lume. Încântarea ei era sporită de constatarea că primul rând de scufiţe îi rămăseseră deja mici fetiţei.

Vestea fu, pentru toată lumea, o mare surpriză, şi domnului Weston i se dedicară cinci minute pentru această comunicare. Dar cinci minute erau de ajuns ca el, cu repeziciunea minţii sale, să se obişnuiască la gândul acesta. Văzu avantajele căsătoriei şi se bucură de ele cu aceeaşi sinceritate ca şi soţia lui şi uimirea provocată de veste dispăru foarte repede şi înainte de a fi trecut o oră încheiată nu era departe de a crede că prevăzuse asta din totdeauna.

— E secret, după câte îmi dau seama, zise el. Problemele astea sunt totdeauna secrete până se descoperă că ştie toată lumea. Să-mi spuneţi numai când am voie să vorbesc. Mă întreb dacă Jane nu are vreo bănuială.

În dimineaţa următoare se îndrepta spre Highbury pentru a-şi satisface această curiozitate. Îi spuse vestea. Nu era ea ca şi fiica lui, fiica lui cea mare? Trebuia să-i spună, şi cum domnişoara Bates era de faţă vestea se răspândi desigur mai departe, la doamna Gole, doamna Perry, doamna Elton, imediat după plecarea lui. Dar eroii erau pregătiţi pentru asta. Calculaseră, luând ca punct de pornire momentul anunţării ei la Randalls, timpul în care va face ocolul satului şi se gândeau că acum sunt deja subiectul de discuţie şi de mirare în fiecare familie, seara când se adună cu toţii, dând astfel dovadă de multă perspicacitate.

În general, partida era considerată foarte potrivită. Unii găseau că el, alţii că ea are mai mult noroc. Unii erau de părere să se mute toată familia la Donwell şi să lase Hartfield pentru John Knightley şi ai săi, alţii erau de părere că vor fi certuri între servitori, totuşi, în totului tot, nu se ridicase nici o obiecţie serioasă, în afară de una care venea de la casa parohială. Acolo, surpriza nu era îndulcită de nici o mulţumire. Domnului Elton îi păsa prea puţin faţă de cât îi păsa soţiei lui. El spera numai că „mândria domnişoarei e acum satisfăcută” şi presupunea că „voise totdeauna să pună mâna pe Knightley, dacă putea”, şi în problema de a

locui la Hartfield, îndrăzni să exclame: „Poate el, eu nu!” Dar doamna Elton era într-adevăr foarte tulburată.

— Bietul Knightley, bietul băiat! Tristă soartă pentru el!

Îi părea extrem de rău, căci, deşi foarte excentric, avea foarte multe calităţi! Cum a putut să se lase îmbrobodit? Nu credea că e îndrăgostit, Doamne fereşte! Nu se vor mai putea vedea cu el, şi ce plăcere era asta! Ce fericit era să vină la ei la masă de câte ori îl invitau i Dar acum s-a sfârşit! Bietul băiat! Nu va mai organiza petreceri la Donwell special pentru ea. Nu, va exista o doamnă Knightley care să-i stingă tot entuziasmul cu apă rece. Urâta treabă! Dar nu-i părea deloc rău că o bârfise pe menajeră zilele trecute. Şi ce plan stupid, să locuiască împreună! Nu va ieşi nimic. Ştia ea o familie aproape de Maple Grove care încercase şi fusese nevoită să se mute după nici trei luni.

CAPITOLUL LIV timpul trecea. mai erau numai câteva zile şi trebuiau să sosească cei de la Londra. Era o schimbare îngrijorătoare şi Emma se gândea într-o dimineaţă la câte supărări şi agitaţie o să-i aducă. Atunci intră domnul Knightley şi gândurile supărătoare fură lăsate la o parte. După ce trăncăniră câtva timp de plăcere, el tăcu, apoi, cu un ton mai grav, începu:

— Trebuie să-ţi spun ceva, Emma. Am o veste pentru tine.

— Bună sau rea? zise ea repede, uitându-se drept în ochii lui.

— Nu ştiu cum s-o numesc!

— Ah, bună, sunt sigură! Se vede pe faţa dumitale. Încerci să nu zâmbeşti.

— Mi-e teamă, zise el, căutând să pară serios, mi-e foarte teamă, dragă Emma, că tu n-o să zâmbeşti când ai să auzi.

— Zău, dar de ce aşa? Nu pot să-mi închipui că ceva care îţi face plăcere şi te amuză pe dumneata poate să nu-mi facă plăcere şi să nu mă amuze pe mine.

— Există un punct, răspunse el, sper că numai unul, asupra căruia avem păreri diferite. Se opri un moment, zâmbind din nou, cu ochii aţintiţi spre ea.

— Nu-ţi trece nimic prin minte? Nu-ţi aminteşti? Harriet „ Smith!

Obrajii i se îmbujorară la auzul numelui şi i se făcu deodată foarte teamă de ceva, nu ştia de ce.

— Ţi-a scris cumva şi ţie azi-dimineaţă? strigă el. Probabil că da, ştii tot.

— Nu, n-am primit nimic, nu ştiu nimic. Te rog, spune-mi!

— Văd că eşti pregătită pentru ce e mai rău. Şi e foarte rău, într-adevăr. Harriet Smith se mărită cu Robert Martin.

Emma tresări, ceea ce arăta că nu era pregătită, şi ochii ei priveau dilataţi, parcă spunând: „Nu, e imposibil”, dar buzele îi erau înţepenite.

— Chiar aşa, continuă domnul Knightley. Am aflat de la Robert Martin însuşi. A plecat de la mine de nici jumătate de oră.

Ea se uita în continuare la el cu cea mai grăitoare uimire zugrăvită pe faţă.

— Văd că nu-ţi place deloc, Emma, aşa cum bănuiam. Tare mult aş vrea să avem aceeaşi părere. Dar, cu timpul, ne vom pune de acord. Timpul, fii sigură, va face ca unul din noi să înceapă să gândească altfel şi, până una alta, nici nu e nevoie să dezbatem atâta subiectul ăsta!

— Nu e asta, nu-i deloc asta, răspunse ea străduindu-se să fie cât mai de înţeles. Nu înseamnă că un eveniment ca ăsta m-ar face, acum, nefericită, dar nu-mi vine să cred. Pare imposibil. Doar nu vrei să spui că Harriet Smith l-a acceptat pe Robert Martin! Nu vrei să spui că i-a cerut din nou mâna! Vrei să spui că are numai intenţia.

— Vreau să spun că a făcut-o, răspunse domnul Knightley, zâmbitor, dar pe un ton hotărât, şi a fost acceptat.

— Doamne, Dumnezeule, strigă ea, şi? Apoi, pretextând că se uită la coşuleţul ei de lucru, pentru a-şi ascunde faţa, să nu lase să se vadă încântarea şi amuzamentul, care, era sigură, i se puteau citi în ochi, adăugă:

— Ei, acum spune-mi tot. Fă-mă să înţeleg! Cum, unde, când? Vreau să ştiu tot. Niciodată n-am fost mai surprinsă,

dar nu sunt supărată, te asigur! Cum, cum a fost posibil?

— E o istorie foarte simplă. Acum câteva zile s-a dus el la oraş cu nişte treburi şi l-am rugat să-mi ducă şi mie nişte hârtii pe care voiam să i le trimit lui John. I-a transmis hârtiile lui John la birou şi a fost invitat să meargă cu toată familia la Astley, în aceeaşi seară. Voiau să-i ducă pe băieţii cei mari la Astley. Mergeau fratele şi sora noastră, Henry şi John şi domnişoara Smith. Prietenul meu Robert n-a putut rezista. Au trecut şi l-au luat cu trăsura, toţi erau foarte bine dispuşi, şi fratele meu l-a invitat la masă a doua zi, el a venit şi în cursul vizitei (din câte am înţeles) a găsit o ocazie să-i vorbească Harrietei şi n-a vorbit degeaba. Acceptând, l-a făcut fericit aşa cum merită să fie. A venit cu diligenta de ieri şi a trecut pe la mine azi-dimineaţă, imediat după micul dejun, ca să-mi spună ce-a făcut, mai întâi cu problemele mele, apoi cu ale sale. Asta-i tot ce pot să-ţi spun, despre cum, unde, când. Prietena ta Harriet o să-ţi spună probabil o poveste mult mai lungă când o vei vedea. Îţi va da cele mai mici detalii, pe care numai vorbele unei femei le pot face interesante. Noi bărbaţii spunem numai lucrurile principale. Totuşi, trebuie să spun că inima lui Robert Martin părea că se revarsă şi mi-a spus, fără ca asta să aibă vreo importanţă, că atunci când au fost la Astley, fratele meu a condus-o pe doamna John Knightley şi pe John cel mic, iar el i-a urmat cu domnişoara Smith şi Henry şi că la un moment dat era aşa de mare aglomeraţie că domnişoarei Smith aproape că i s-a făcut rău.

Se opri. Emma nu îndrăznea să răspundă imediat. Dacă vorbea, şi-ar fi trădat prea marea fericire. Trebuia să aştepte un moment, altfel o să creadă că e nebună. Liniştea ei îl tulbură şi după ce se uită la ea câteva minute, adăugă:

— Emma, dragostea mea, ziceai că evenimentul nu te mai supără acum. Dar mi-e teamă că te doare mai mult decât te aşteptai. El are o situaţie destul de proastă, dar trebuie să te gândeşti că pentru prietena ta e mai mult decât satisfăcătoare. Şi sunt sigur că vei avea o părere din ce în

ce mai bună despre el când îl vei cunoaşte mai bine. Bunul lui simţ şi principiile lui sănătoase or să-ţi facă plăcere. În ce priveşte omul, prietena ta e în mâinile cele mai bune. Iar cât priveşte poziţia lui socială, i-aş schimba-o dacă aş putea, ceea ce înseamnă mult, te asigur, Emma. Râzi de mine, cu William Larkins, dar Robert Martin merită la fel de bine asta.

El voia ca ea să-şi ridice privirile şi să zâmbească, şi cum ea reuşise să-şi stăpânească pornirea de a zâmbi mult prea larg, izbuti să zâmbească veselă şi răspunse:

— N-ai de ce să te osteneşti să mă convingi. Cred că Harriet se descurcă extrem de bine. Rudele ei sunt poate inferioare rudelor lui; în ce priveşte respectabilitatea caracterului, fără îndoială că sunt. Am tăcut din cauza surprizei, foarte mare surpriză! Nici nu-ţi dai seama cum m-a găsit vestea asta, total nepregătită, pentru că aveam toate motivele să cred că, în ultima vreme, era cât se poate de înverşunată împotriva lui, mult mai rău decât înainte.

— Ar trebui s-o cunoşti mai bine pe prietena ta, răspunse domnul Knightley, dar eu aş spune că e o fată cu fire blândă şi inimă slabă care nu va fi niciodată prea înverşunată împotriva unui tânăr care îi spune că o iubeşte.

Emma nu-şi putu opri râsul şi răspunse:

— Pe cuvântul meu, cred că o cunoşti la fel de bine ca şi mine. Dar, domnule Knightley, eşti sigur că l-a acceptat definitiv şi pentru totdeauna? Puteam să presupun că o va face cu timpul. Dar, chiar a făcut-o? Nu l-a înţeles cumva greşit? Aţi mai vorbit şi despre alte lucruri, despre afaceri, târguri de vite, semănăturile cele noi, nu cumva, vorbind despre subiecte atât de diferite, l-aâ înţeles greşit? Poate nu era sigur de mâna Harrietei, ci de dimensiunile vreunui bou formidabil!

Contrastul între aspectul domnului Knightley şi al lui Robert Martin era în această clipă atât de puternic pentru Emma şi îşi amintea atât de clar de tot ce se petrecuse cu Harriet în ultima vreme, era atât de proaspăt încă timbrul

acelor cuvinte spuse atât de apăsat: „Nu, sper că acum n-o să mai fiu aşa de proastă să ţin la domnul Martin”, încât aştepta unele amănunte care să-i arate că bucuria domnului Knightley era prematură. Altfel nu se putea.

— Cum îndrăzneşti să-mi spui aşa ceva? strigă domnul Knightley. Îndrăzneşti să crezi că sunt aşa de gogoman să nu-mi dau seama despre ce îmi vorbeşte cineva? Ce-ai merita pentru asta?

— Ah, eu merit totdeauna tratamentul cel mai bun, pentru că altul nu suport şi deci trebuie să-mi dai un răspuns direct şi cinstit. Eşti sigur că ştii precis în ce termeni se află Harriet cu Robert Martin acum?

— Sunt foarte sigur, răspunse el, vorbind foarte răspicat, mi-a spus că ea l-a acceptat şi n-a fost nimic neclar, nimic îndoielnic în cuvintele pe care le-a folosit, şi cred că pot să-ţi dau şi o dovadă. Mi-a cerut părerea în privinţa a ce se cuvine să facă. Nu ştie pe altcineva în afară de doamna Goddard de la care să ceară informaţii cu privire la rudele sau prietenii ei. Puteam eu să-i sugerez ceva mai bun decât să se ducă la doamna Goddard? L-am asigurat că nu. Apoi a spus că va căuta s-o vadă chiar în cursul zilei de azi.

— Sunt perfect satisfăcută, răspunse Emma, cu cele mai strălucitoare zâmbete, şi le doresc din toată inima fericire.

— Te-ai schimbat simţitor de când am vorbit ultima oară despre subiectul ăsta.

— Sper. Pentru că atunci eram proastă.

— Şi eu m-am schimbat, pentru că acum sunt gata să recunosc în faţa ta toate calităţile Harrietei. Mi-am dat osteneala, de dragul tău şi al lui Robert Martin (despre care am fost întotdeauna convins că e foarte îndrăgostit de ea), să o cunosc mai bine, am vorbit de multe ori cu ea. Probabil că ai observat asta. Câteodată chiar, mi se părea că mă suspectezi de a apăra cauza lui Robert Martin, ceea ce nu era adevărat, dar din câte am observat sunt convins că e o fată simpatică, neafectată, ştie exact ceea ce trebuie, are nişte principii foarte sănătoase şi îşi va găsi fericirea în

dragostea şi căldura unui cămin. Pentru multe din aceste lucruri, cred că ţie trebuie să-ţi mulţumească.

— Mie! strigă Emma, clătinând din cap. Biata Harriet!

Se opri totuşi şi se supuse liniştită la ceva mai multe laude decât merita.

Conversaţia lor luă sfârşit nu mult după aceea, când intră tatăl ei. Emmei nu-i părea rău. Ar fi vrut să fie singură. Mintea ei era atât de agitată şi uimită încât îi era imposibil să stea liniştită. Ar fi vrut să cânte, să danseze, să strige. Şi, până când nu-şi va fi vorbit ei însăşi, nu va fi râs şi meditat în singurătatea nu putea să facă nimic normal.

Tatăl ei venise să-i anunţe că James s-a dus să înhame caii pentru vizita, acum zilnică, la Randalls, şi ea găsi imediat o scuză să dispară.

Se pot uşor imagina bucuria, recunoştinţa, încântarea ei. Unica supărare care-i întuneca fericirea fiind astfel risipită, singurul risc rămânea acum să nu fie mult prea fericită. Ce putea să-şi mai dorească? Nimic, decât să-l merite mai mult pe cel ale cărui intenţii şi judecată erau mai presus de ale ei. Nimic n-o putea învăţa mai bine să fie modestă şi circumspectă în viitor decât lecţia trecutei ei nebunii.

Era serioasă, chiar foarte serioasă în recunoştinţa şi hotărârile ei şi, totuşi, nu putea să-şi oprească un hohot de râs în mijlocul tuturor acestor gânduri. Trebuia să râdă de o asemenea încheiere, un asemenea sfârşit al cruntei dezamăgiri de acum cinci săptămâni – ce suflet, ce Harriet!

Acum îi va face plăcere s-o vadă, totul va fi o plăcere; va fi o mare plăcere să-l cunoască pe Robert Martin. Întâiul dintre motivele ei de fericire cele mai însemnate şi mai sincere era gândul că în curând nu va mai fi nevoie să ascundă nimic domnului Knightley. Misterul, echivocurile, ascunzişurile, pe care le ura într-atâta se vor sfârşi curând. Abia aştepta să-i acorde acum încrederea deplină şi perfectă pe care, cu firea ei, era gata s-o accepte ca pe o datorie.

În cea mai veselă şi fericită dispoziţie, porni împreună cu tatăl ei, fără a-l asculta tot timpul, dar aprobând mereu ce spunea el şi făcându-se că nu observă minunata lui convingere că e nevoit să meargă la Randalls în fiecare zi pentru a nu o dezamăgi pe doamna Weston.

Sosiră. Doamna Weston era singură în salon. Dar de-abia apucară să schimbe două vorbe despre copil, şi domnul Woodhouse primise mulţumiri pentru vizita pe care o făcea, căci asta era plăcerea lui, când zăriră printre jaluzele două siluete trecând pe lângă fereastra.

— E Frank cu domnişoara Fairfax. Tocmai voiam să vă spun ce surpriză minunată am avut să-l vedem venind azi-dimineaţă. Stă până mâine şi a convins-o şi pe domnişoara Fairfax să-şi petreacă o zi la noi. Sper că încoace vin.

Peste o jumătate de minut erau în cameră. Emma fu extrem de încântată să-l vadă. Dar din partea fiecăruia mai exista puţină încurcătură, unele amintiri stânjenitoare. Se salutară bucuroşi şi zâmbitori, dar, având câte ceva pe conştiinţă, se arătară cam tăcuţi la început. Se aşezară din nou, cu toţii. Trecură câteva minute într-o asemenea tăcere încât Emma începu să se îndoiască de dorinţa ei, acum împlinită, pe care o simţea de atâta vreme, de a-l revedea pe Frank Churchill, de a-l revedea alături de Jane. Nu ştia dacă îi va produce plăcerea pe care o aştepta. Totuşi, când sosi şi domnul Weston şi aduseră fetiţa, găsiră imediat subiectul care să-i însufleţească pe toţi, şi Frank Churchill găsi curajul şi ocazia să se apropie de ea şi să-i spună:

— Trebuie să-ţi mulţumesc, domnişoară Woodhouse, pentru un foarte amabil mesaj de iertare pe care mi l-ai trimis în una din scrisorile doamnei Weston. Sper că timpul nu ţi-a schimbat dorinţa de a ierta. Sper că nu-ţi retragi cuvintele de atunci.

— Nu, deloc, strigă Emma, foarte fericită că se făcuse începutul, deloc, deloc. Îmi pare extrem de bine să te văd şi să-ţi strâng mâna şi să-ţi fac bucuria asta şi personal.

El îi mulţumi din toată inima şi pentru câtva timp continuă să vorbească foarte grav despre recunoştinţa şi fericirea lui.

— Nu-i aşa că arată bine, zise el, întorcându-şi ochii spre Jane, mai bine ca niciodată? Vezi ce mult o răsfaţă tata şi doamna „Weston?

Dar se înveseli din nou, şi cu ochi râzători, după ce pomeni despre familia Campbell, care urma să se întoarcă, pronunţă numele domnului Dixon. Emma se înroşi şi îi interzise să-l mai pomenească în faţa ei.

— Nu mă pot gândi la asta fără să-mi fie grozav de ruşine.

— Ruşinea, răspunse el, e de partea mea, sau cel puţin aşa ar trebui să fie. Dar, e posibil să nu fi bănuit nimic? Vreau să spun, în ultima vreme. La început, ştiu că n-aveai nici o bănuială.

— N-am avut niciuna, cât de mică, te asigur.

— Asta-i uluitor. O dată, eram cât pe-aci să… Aş vrea să-ţi fi spus. Ar fi fost mai bine. Cu toate astea, am făcut totul pe dos, foarte pe dos, şi asta nu mi-a servit la nimic. Ar fi fost mai bine să-mi calc legământul şi să-ţi mărturisesc tot.

— Acum, n-are rost să mai regreţi!

— Am unele speranţe, reluă el, că unchiul meu se va lăsa convins să facă o vizită la Randalls. Vrea să o cunoască. Când se întoarce familia Campbell, ne vom întâlni cu toţii la Londra şi vom rămâne acolo, cred, până când o vom putea lua cu noi, în nord. Dar acum sunt atât de departe de ea. Nu-i aşa că e greu, domnişoară Woodhouse? Până azi-dimineaţă nu ne-am văzut deloc de când ne-am împăcat. Nu ţi-e milă de mine?

Emma fu atât de generoasă în a-şi exprima mila, încât, cuprins deodată de veselie, el strigă:

— Ah, apropo, apoi, coborându-şi vocea şi devenind grav pentru o clipă, sper că domnul Knightley e bine!

Se opri, ea se înroşi şi râse.

— Ştiu că ai văzut scrisoarea mea şi cred că-ţi aduci aminte ce ţi-am dorit. Lasă-mă să te felicit şi eu! Te asigur

că am primit vestea cu cel mai mare interes şi caldă mulţumire. E un om pe care nici nu îndrăznesc să-l laud.

Emma era încântată şi ar fi vrut ca el să continue în acelaşi chip. Dar mintea lui se întoarse la preocupările proprii, la Jane a lui şi următoarele lui cuvinte fură:

— Ai mai văzut vreodată o astfel de piele? Ce netedă şi ce delicată e, şi, totuşi, nu e, de fapt, blondă! Nu poţi să spui că e blondă. E un ten cât se poate de deosebit, şi cu genele şi părul negru! Foarte distinsă faţă! O adevărată doamnă! Are exact atâta culoare cât ii trebuie ca să fie frumoasă.

— Eu i-am admirat totdeauna tenul, zise Emma răutăcios, dar mi-aduc aminte că, într-o vreme, îi căutai cusur că e prea palidă.! Prima dată când am vorbit despre asta. Chiar ai uitat?

— A, nu! Ce măgar am fost! Cum am putut să-ndrăznesc! Dar râdea cu atâta poftă, amintindu-şi asta, încât Emma nu putu să nu zică:

— Bănuiesc că în ciuda necazurilor dumitale din vremea aceea te distrai foarte bine, ducându-ne pe toţi de nas. Sunt sigură de asta. Şi mai sunt sigură că asta te consola oarecum.

— A, nu, nu, nu! Cum poţi să mă bănuieşti de aşa ceva. Eram cel mai nenorocit dintre nenorociţi!

— Nu atât de nenorocit încât să-ţi pierzi simţul umorului. Sunt sigură că era o sursă de mare amuzament pentru dumneata să simţi că ne înşeli pe toţi. Poate că eu sunt cel mai mult înclinată spre o asemenea bănuială, pentru că, să-ţi spun drept, cred că şi eu m-aş fi distrat dacă aş fi fost în aceeaşi situaţie. Am impresia că noi doi semănăm puţin.

El se înclină.

— Dacă nu semănăm la fire, adăugă imediat, privind cu înţeles, cel puţin destinele noastre seamănă. Destinul care ne-a ajutat să ne unim cu două fiinţe care ne sunt atât de mult superioare.

— Adevărat, adevărat, zise el cu căldură. Nu, pentru dumneata nu e adevărat, dar pentru mine, da. Ea e un

adevărat înger. Uite-te la ea! Nu are nişte mişcări de înger? Uite cum îşi întoarce gâtul! Uite-te cu ce ochi îl priveşte pe tata. Ştiu c-o să te bucuri să afli (înclinându-şi capul şi spunând serios, în şoaptă) că unchiul meu vrea să-i dăruiască toate bijuteriile mătuşii. Vor fi remontate. Am hotărât să-i comand şi un ornament pentru cap. Nu-i aşa că va fi frumos, în părul ei negru?

— Foarte frumos, într-adevăr, răspunse Emma şi vorbi cu atâta blândeţe încât îl făcu să izbucnească de recunoştinţă:

— Ce încântat sunt că te văd din nou! Şi arăţi atât de bine! N-aş da întâlnirea asta pentru nimic în lume! Aş fi trecut cu siguranţă pe la Hartfield dacă nu veneai dumneata aici.

Ceilalţi vorbeau despre copil şi doamna Weston povestea cum îi fusese puţin teamă cu o seară înainte, pentru că fetiţa nu prea se simţea bine. Acum găsea că se speriase prosteşte, dar era cât pe-aci să trimită după domnul Perry. Poate că ar trebui să-i fie ruşine, dar şi domnul Weston fusese la fel de nelinişti ca şi ea. Copilul îşi revenise totuşi, în zece minute. Asta era povestea ei şi îl interesa în mod special pe domnul Woodhouse, care o lăudă foarte mult că s-a gândit să-l cheme pe domnul Perry şi regreta numai că nu şi-a dus gândul până la capăt. „Trebuie totdeauna să trimită după Perry, dacă nu se simte bine copilul, oricât de vagi ar fi semnele. Asta nu înseamnă că se sperie prea des sau că trimite prea des după domnul Perry. Era păcat, poate, că nu venise seara trecută, pentru că, deşi copilul părea să se simtă bine acum – chiar foarte bine —, ar fi fost şi mai bine să-l fi văzut Perry.” Frank Churchill auzi numele:

— Perry! spuse el către Emma, încercând în acelaşi timp să prindă privirile Janei Fairfax. Prietenul meu, domnul Perry! Ce spune despre domnul Perry? A fost pe-aici de dimineaţă? Şi cum mai călătoreşte acum? Şi-a aranjat trăsura?

Emma îşi aduse repede aminte şi îl înţelese, şi când începu să râdă împreună cu el, era evident, după cum privea, că şi Jane îl auzise, deşi încerca să pară surdă.

— Ce vis nemaipomenit! strigă el. Nu pot să-mi amintesc fără să mă apuce râsul. Ne aude, ne aude, domnişoară Woodhouse. Se vede pe faţa ei, în zâmbetul ei, în încercarea zadarnică de a se încrunta. Uită-te la ea! Nu ţi se pare că în clipa asta îşi aminteşte perfect pasajul din scrisoarea prin care îmi dădea această informaţie? Că se gândeşte la oribila mea gafă, nu poate fi atentă la nimic altceva deşi se preface că-i ascultă pe ceilalţi.

Jane fu nevoită să zâmbească de-a binelea pentru o clipă şi zâmbetul îi rămase pe faţă când se întoarse către el şi zise cu o voce complice, joasă, dar hotărâtă:

— Cum de poţi să suporţi asemenea amintiri, asta mă uimeşte. E adevărat că ţi-ar putea produce câteodată neplăcere, dar pari de-a binelea încântat de ele.

El avea foarte multe de zis ca răspuns şi era foarte plin de haz, dar Emma era de partea Janei şi când plecă de la Randalls şi, în mod firesc, făcu o comparaţie între cei doi bărbaţi, îşi dădu seama că deşi îi făcuse mare plăcere să-l întâlnească pe Frank Churchill şi îl considera realmente un prieten, nu fusese niciodată mai conştientă de marea superioritate a caracterului domnului Knightley. Fericirea din această foarte fericită zi era întregită de reafirmarea valorii lui în urma acestei comparaţii.

CAPITOLUL LV.

EMMA AVEA ÎNCĂ, DIN CÂND ÎN CÂND, UN sentiment de grijă pentru Harriet, o îndoială de o clipă asupra posibilităţii ca ea să se fi vindecat într-adevăr de pasiunea ei pentru domnul Knightley şi ca să fie într-adevăr în stare să accepte un alt bărbat, de bună voie şi nesilită de nimeni; dar nu avu mult de suferit de pe urma acestei incertitudini. După câteva zile sosiră cei de la Londra şi, de îndată ce avu ocazia să stea de vorbă o oră încheiată, între patru ochi, cu Harriet, deveni perfect încredinţată că, oricât ar fi părut de ciudat, Robert Martin îl înlocuia definitiv pe domnul Knightley şi era acum idealul ei de fericire.

Harriet era puţin cam amărâtă, arăta cam zăpăcită la început, dar de îndată ce admise că fusese pretenţioasă şi prostuţă şi se amăgise singură înainte, durerea şi zăpăceala se risipiră odată cu aceste cuvinte şi o despovărară de grija trecutului, dând frâu liber entuziasmului pentru prezent şi viitor; pentru că, în ce priveşte consimţământul prietenei sale, Emma îi risipise de la început orice teamă de acest fel, întâmpinând-o cu cele mai sincere felicitări. Harriet era extrem de fericită să dea toate amănuntele despre seara petrecută la Astley şi masa de a doua zi şi întârzie cu multă încântare asupra lor. Dar ce puteau explica asemenea amănunte? De fapt, Emma putea acum să recunoască deschis; Harriet îl plăcuse întotdeauna pe Robert Martin, şi faptul că el continua s-o iubească se dovedise irezistibil. Dacă nu era asta, Emma altă explicaţie nu găsea.

Evenimentul, totuşi, era cât se poate de îmbucurător, şi în fiecare zi găsea noi motive să gândească aşa. Se află cine erau părinţii Harrietei. Se dovedi că era fiica unui negustor, destul de bogat ca să-şi permită s-o întreţină aşa cum fusese întreţinută şi destul de decent pentru a fi rămas mereu în umbră. Acesta era sângele nobil pe care Emma fusese oricând gata să-l garanteze mai înainte. Probabil că era nepătat, ca sângele oricărui gentleman; dar ce înrudire pregătea ea pentru domnul Knightley, sau pentru familia Churchill sau chiar pentru domnul Elton! Pata ilegitimităţii, nespălată de blazon sau avere, ar fi fost într-adevăr o pată.

Tatăl nu ridică nici o obiecţie, tânărul fu tratat cu bunăvoinţă; Totul era exact aşa cum trebuie, şi când Emma îl cunoscu pe Robert Martin, care fu acum prezentat la Hartfield, recunoscu întru totul că avea bun simţ şi valora exact atât cât se cuvenea pentru prietena ei. N-avea nici o îndoială că Harriet va fi fericită cu orice bărbat bun din fire, dar cu el, în căminul pe care i-l oferea, va putea spera la mai mult, la siguranţă, stabilitate şi prosperitate. Va fi în mijlocul celor care o iubeau şi care aveau mai multă judecată decât ea, va fi destul de retrasă ca să fie în

siguranţă, şi destul de ocupată ca să fie mereu veselă. Nu va fi niciodată dusă în ispită şi nici lăsată pradă ei. Va fi respectabilă şi fericită, şi Emma admise că e cea mai norocoasă fiinţă de pe lume, pentru că a reuşit să trezească o dragoste atât de puternică şi perseverentă într-un bărbat, sau, daca nu era cea mai norocoasă, era a doua după Emma însăşi.

Harriet, care era foarte ocupată cu familia Martin, venea din ce în ce mai rar la Hartfield, dar ăsta nu era un motiv de regret. Intimitatea dintre ea şi Emma va trebui să scadă, prietenia lor să fie aşezată pe bazele mai liniştite ale bunei-cuviinţe şi, din fericire, ceea ce se cuvenea şi trebuia să fie începuse deja în mod treptat şi firesc.

Înainte de sfârşitul lui septembrie, Emma o însoţi pe Harriet la biserică şi o văzu încredinţându-şi mâna lui Robert Martin, cu o bucurie atât de completă, încât nici măcar amintirile despre domnul Elton, care stătea în faţa lor, nu o puteau întina. Poate că într-adevăr, în acel moment, nu vedea în domnul Elton decât preotul a cărui binecuvântare în faţa altarului va cădea şi asupra ei. Robert Martin şi Harriet Smith, al treilea dintre cuplurile de logodnici, erau primii căsătoriţi.

Jane Fairfax plecase din Highbury şi se bucura din nou de căldura căminului familiei Campbell. Cei doi domni Churchill se aflau de asemenea în oraş şi aşteptau numai luna noiembrie.

Luna octombrie fusese fixată de Emma şi de domnul Knightley, cu toată îndrăzneala de care erau în stare. Hotărâseră că nunta lor va avea loc în timp ce John şi Isabella se aflau încă la Hartfield, pentru a le permite o absenţă de două săptămâni, pe care să le petreacă la mare, aşa cum plănuiseră. John şi Isabella şi toţi prietenii erau de aceeaşi părere, dar domnul Woodhouse – cum puteau să-l facă pe domnul Woodhouse să consimtă? El care vorbea despre căsătoria lor ca despre ceva foarte îndepărtat!

Când prima dată i se spuse, fu atât de nenorocit încât crezuse că nu mai e nici o speranţă. Dar, a doua aluzie fu mai puţin dureroasă, începu să creadă că trebuie, că nu-i putea împiedica – un pas foarte promiţător spre resemnare. Totuşi, nu era fericit. Ba chiar era atât de nenorocit încât pe fiica lui o părăsi curajul. Nu putea suporta să-l vadă suferind, să ştie că se crede neglijat şi deşi judecata ei căzuse de acord cu convingerea celor doi domni Knightley că de îndată ce evenimentul se va fi petrecut nenorocirea lui se va sfârşi, şovăia, nu putea să treacă la acţiune.

În această stare de încordare, le veni în ajutor nu vreo sclipire instantanee a minţii domnului Woodhouse, sau vreo uimitoare schimbare în sistemul său nervos, ci acţiunea aceluiaşi sistem în sens invers. Coteţul doamnei Weston fu prădat într-o noapte de toţi curcanii – evident vreun hoţ dibaci. Suferiseră şi alte coteţe din împrejurimi. Furtul de păsări era pentru domnul Woodhouse egal cu spargerea caselor şi dacă n-ar fi fost sigur de protecţia ginerelui său, ar fi fost mereu nenorocit şi speriat în tot restul nopţilor sale. Forţa, hotărârea şi prezenţa de spirit a fraţilor Knightley îl făceau să se simtă în siguranţă. Dar domnul John Knightley trebuia să fie din nou la Londra în prima săptămână a lunii noiembrie.

Rezultatul acestei amărăciuni fu că având un consimţământ atât de pornit din inimă, cum nu se aştepta, fiica sa fu în stare să fixeze ziua nunţii şi domnul Elton era chemat ca, la o lună după căsătoria domnului şi doamnei Robert Martin, să unească mâinile domnului Knightley şi domnişoarei Woodhouse.

Nunta fu ca şi alte nunţi unde oamenii nu au chef să facă paradă şi lux, şi doamna Elton, din amănuntele pe care le căpătă de la soţul ei, găsi că fusese foarte sărăcăcioasă şi total inferioară nunţii ei „Foarte puţin şaten, foarte puţine voaluri de dantelă, să le plângi de milă, nu alta! Selina ar fi rămas cu gura căscată, dacă ar fi auzit.”

Dar, în ciuda acestor lipsuri, dorinţele, speranţele, încrederea, prezicerile celor câţiva prieteni care erau de faţă la ceremonie, erau pe deplin confirmate de fericirea acestei uniri.

SFÂRŞIT